مجموعہ

دیوان ولایت

۱۳۳۲ھ

دیوان عزیز

۱۳۳۲ھ

نور تجلی

من تصنیف مولانا مرشدنا حضرت محمد عزیز اللہ شاہ عزیز معروف بہ جناب
منشی ولایت علیخان صاحب ولایت خلف منشی محمد یحییٰ علیخان صاحب
رحمۃ اللہ علیہ رئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناؤ ملک اودھ

حسب فرمائش رئیس ابن رئیس امیر ابن امیر جناب انیس احمد صاحب
نصیر آبادی مرید مخلص خاص جناب شاہ فیض خدم صاحب سجادہ نشین
خانقاہ شریف بہ تصحیح سعی ملا کلام جناب شاہ احسان شاہ معروف حاجی محمد
احسان علی صاحب ذاکر صوفی مریدین صفی پور ضلع اناؤ

ابوالعلائی اسٹیم پریس آگرہ میں چھاپا گیا

بحق شاہ والا عبدِ رحمان
بحق شاہ اکرم شیر نامی
بحق شاہ دین شیخ مبارک
بپے شاہ صفی عبد الصمد نام
بحق شیخ سعد و شاہ مینا
بحق پیر پاکان شیخ سارنگ
بحق مرشد قتال راجو
باسرار جلال الدین برحق
باسرار نصیر الدین محمود
باسرار نظام الدین محبوب
باسرار فرید الحق والدین
بحق خواجہ قطب الدین اوشی
باسرار معین الدین چشتی
بحق خواجہ دین شیخ عثمان
بپے حاجی شریف باطن افروز
بحق شیخ قطب الدین مودود
بحق شیخ برحق ناصر الدین
بحق حضرت ناصر محمد

بڑہا دے میرے دلکا نور ایمان
مجہے کر دین و دنیا مین گرامی
نہ رکہہ باقی مرے دلمین کوئی شک
پلا دے اونکی مے سے بہر کے یک جام
کر آسان مجپہ یارب مر کے جینا
نہ کر بیکار میرا کوئی آہنگ
مجہے کردے خدا دان و خدا جو
عطا کر مجہکو عشق ذات مطلق
مرے مقصود کو فرما دے موجود
بنا دے مجہکو اب طالب سے مطلوب
عنایت کر مجہے چشم خدا بین
زیادہ کر تجلی میرے دل کی
مجہے دنیا مین دے نور بہشتی
مصفا کر مرا آئینۂ جان
مری ہر شب کو کردے مثل ہر روز
دکہا دے مثل موسے نار بے دود
منور کردے میرے دل کو آمین
مرے دلکو عطا کر عشق احمد

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

اللّٰھم صل علیٰ محمد وعلیٰ آل محمد وبارک وسلم لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ

اشہد ان لا الٰہ الا اللہ و اشہد ان محمداً عبدہٗ ورسولہ صلی اللہ والہٖ وسلم

ہر کرا جاوید باید جنت الماوی بہشت — دائما باصدق خواند شجرۂ پیران چشت

بحق من قال کشجرۃ طیبۃ اصلہا ثابت وفرعہا فی السماء

خداوندا نہ صوفی ہون نہ زاہد — نہ عارف ہون نہ عاشق ہون نہ عابد

سیہ کارون مین ہون بندہ ہون تیرا — سہارا ہے مجھے تیرے کرم کا

بحق شاہ احسان خادم — مجھے کر اُن کی طاعت کا ملازم

بحق شہ عزیز اللہ نامی — حمایت کر کہ بس تو ہی ہے حامی

بحق شاہ خادم مرشد پاک — انہین کی راہ مین کردی مجھے خاک

باسرار حفیظ اللہ ذی جاہ — مجھے سر حقیقت سے کر آگاہ

باسرار غلام پیر والا — محبت کو مری کردے دوبالا

بحق شاہ انعام اللہ پاک — عنایت کر مجھے عرفان وادراک

بحق شاہ عبد اللہ یارب — کر اپنے بھید سے آگاہ یارب

بحق شاہ بھولن محرم راز — بہلا دے مجھکو سب انجام وآغاز

بحق شاہ زاہد پیر عارف — مجھے بھی کردے دانائے معارف

بحق شاہ عبد الواحد پیر — عنایت کر مری باتون کو تاثیر

اَلشِّعرُ کَلَامٌ حَسَنُہٗ حَسَنٌ وَ قَبِیحُہٗ قَبِیحٌ

من تصنیف مولانا مرشدنا مقتدانا حضرت محمد عزیز اللہ شاہ عزیز معروف بہ جناب منشی ولایت علیخان صاحب ولایت خلف منشی محمد یحیی علیخان صاحب رحمۃ اللہ علیہ رئیس قصبہ صفی پور ضلع اونا و ملک اودہ موسوم بہ

دیوان ولایت

۱۳۳۲

حسب فرمائش رئیس ابن رئیس امیر ابن امیر جناب انیس احمد صاحب خیرآبادی مرید و مخلص خاص جناب شاہ فیض خادم صاحب سجادہ نشین سنجگوان شریف بحسن سعی مالاکلام جناب شاہ احسان خادم عرف حاجی محمد احسان علی صاحب ڈاکٹر فوجی و رئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناو۔

باہتمام حافظ فیاض الدین پرنٹر

ابو العلائی اسٹیم پریس آگرہ مین چھپا گیا

بحق شیخ ابو احمد کرم کر ۔ مئے عرفان سے بیخود و مبدم کر

بحق شیخ ابو اسحاق چشتی ۔ نہ رکھہ باقی ذرا بھی مجھہ مین زشتی

بحق علو ممشاد قدح نوش ۔ کرم سے کر مجھے از خود فراموش

بحق بو ہبیرہ شیخ واصل ۔ وہ رحمت کر کے ہوجاؤنمین کامل

بحق بو حذیفہ پیر دانا ۔ مجھے کر قوت دل سے توانا

بحق حضرت ابراہیم ادہم ۔ مرے دلکو عطا کر عشق کا غم

باسرار فضیل پاک طینت ۔ مرے اخلاق کو دے زیب و زینت

بحق شیخ عبد الواحد پاک ۔ عطا کر مجھکو فہم سر لولاک

باسرار حسن پیر طریقت ۔ عیان مجھہ مین اسرار حقیقت

بحق مرتضی تاج پاکان ۔ مری سب مشکلون کو کردے آسان

بحق سید عالم محمد ۔ عطا کر مجھکو عشق نور بے حد

مرے دلکی سیاہی دور کردے ۔ خدایا مجھکو بالکل نور کردے

خداوندا نہ رکھہ محروم مجھکو ۔ کہ ہے تیرا کرم معلوم مجھہ کو

مرے دلکو خدا اپنے غم سے آباد ۔ عزیزا سا مجھے بھی کردے آزاد

اللھم ثبت قدمی علی ھذا الاسلاک ... مرید شدہ دور آمد بحلقہ پیران چشتیہ

الٰہی عاقبت او بخیر بحرمت محمد وآلہ واصحابہ

اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین

آنرا که زخمی بجگر باشد نمکی بر جراحت پاشد همه فراخور حوصله ارزانی داشت همانا در فیض بر من
کشاده و سر معنی در سر نهاده و ازنجاست که تا جان علوی به پیکر سفلی پیوند یافت تو آفتاب هوش
بر ساحت هستی تافت هوای آنم در سر افتاد لراقمه

پرده کشائی حباب جنبش موج است و آب		عین حقیقت بود قطره دریاے ما	

و چون رحمت نا متناهی خواست که ازو ابرو دفتر لونیکم الغادون برآورد جمال محمدی صلوة علیه و آله
در آئینه لولاک لما اظهرت الربوبیة بدیده یقینم نمود که بشکر سرجوش محبت و شکر سرخوشتم داز
انیک من و نعتے که دل پاکان را بخون در تپاند خونابه که دل از ریشه دوانی جگر بکف آورده
قطره قطره بدیده نمناک رساند نه آبے که محبت شورابه اشک بخون آمیزد و نه تابے که
حسن آتش عشق بجگر ریزد نه فروغے که شمع بکاشانه افروزد و نه بسوزے که جان پروانه میسوزد
نه برنگے که صبا غنچه را بخون غلتیدن آموخت و نه بکاوشے که گل از سرزنش خار اندوخت
نه بجوشے که ناسور را چکیدن و نه بشورے که داغ را خندیدن نه بجرے که جان را به تمنا
افزاید و نه بجرے که دیده را به تماشا رونماید بلے بشوقے که احدیت را بواحدیت و بذوقی
که ذات مطلق را بهویت و همه ارمغان بارگاه ان بهیتاے بزم دنی فتدلے و اریکه آرائے
خلوت فکان قاب قوسین او ادنے که از مرکز کاف کن تا دایره قاف قیامت که بشاهده حقیقت صفاتیه
ذاتیه صورت جمال و معنی جلالش را آئینه ایست روشن و صاف می بیند هرکه بیناست الا
تا ازو بینی بر عکس نه بینی و از نادانی قضیه منعکس ندانی که تنزل اول حجت قاطع است نور
بسیطش محیط است و بچندین اشکال مختلفه انسانی که هریک بجاے خود عالمیست نورانی
و کامل تر ازو در اصناف و انواع او جامعیت و فی نفسه بیکتائی صانع شاهدیست بلا ثانی و بماهیت
او دانا و در بقاے او فانی پرتو باهر انداخته و ازین رواست که ایزد پاک باو پرداخته و از
خزینه عزت گرانمایه تشریفے که وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيْٓ اٰدَمَ گرامی ساخته و چون کائنات
بالوان تنوعات و انواع تلونات مرات حقایق انوار اوست تجلاے که مافوق او گفته آید

بسم الله الرحمن الرحیم

والصلوة علی نبینا محمد وآله واصحابه ابداً

حمدی که خونِ دل از دیدهٔ قدسیان بچکاند۔ و عارفان را بقطرات ناسور جگر بگریاند۔ نه بغایتی که ذره بر خاک تافت و نه بنهایتی که لیل و نهار یافت نه بدان شمار که ستاره بر آسمان بینی و نه بدان مقدار که انقلاب از آثار آن بینی نه باندازی که حرکت و سکون در اشیا نه بقیاسی که دانه بخرمن و آسیا نه چنان که دُر بدریا و جوهر در کان و نه چنین که باران در سحاب و برگ در نخل و بار آن۔ نه بدان پایه که نفوس و انفاس و نه بدان پایه که در ادراک حواس آرسے بمرتبه که معلوم اوست و بدرجه که از علوم او بیگانه دل بدانش نواز زبان لسخن گرای ساز را که از نهان خانهٔ نیستی بوجود صور علمیه که عین حق ست نه باطل و بجز تغیرات معلومه که متعلق به صفات اوست عدم کلی او محال واگر بصورت فانی ست هم در علم اوست که بمعنی باقی ست تیره کالبدم را بروان روشن که هرچه دراسئے اوست هم براسے اوست و دل نازک و ناعم را بفکر جادو خیال که هرچه از و خیزد هم برا و ریزد بهر هنگامه افزاسے خرد و قریب انجمن زمزمه آرای اختصاص داد و آنچه از دست تعلم بر نیاید و طبع نازپرورش بر نتابد از شور حسن و سوز عشق که درد کلام افزاید و

آشنائی یافت وانچه از دل بزبان می رسید چون اشک از نظر افتاد تا همه پاره کردم و دوباره
هنگامهٔ تازه برانگیختم و چون پنج سال بدین وتیره گذشت ازین زه سرائی بازآمدم و پیوند گفتار
بگسیختم اکنون که سال بشمار افزون ست و خرد بهشتاد و پنج رهنمون کل اوراق پراگنده را
بند و جزو مرتب کساختم و دل از خلش و جگر از کاوش پرداختم و این نخستین مجموعه الیست از ترتیب بموضوعه
مشتمل بر متفرقات و غزلیات و بعد ازین اراده چنان است که بجز قصیده در نعت یا محمد بالکل
نگویم و بچارسوی هرزگی نپویم ع

سعدیا بسیار گفتن عمر ضایع کردن ست وقت عذر آوردن ست استغفر اللہ العظیم

و جز آنکه تا سال هشتادمین پاره از غزل و مثنوی بلاحظه غالب مدظله فرستادم یک حرف
درین فن شگرف یعنی نظم و نثر از کسی نیاموخته و در برابر هر سرکشی افتاده ام آری ع کس
نیاید بجنگ افتاده و انچه از قسم مثنوی و قطعه بالتخصیص بضرورت نثر و نثره پنج رقعه
نوشته ام درین مجموعه داخل نکرده ام و در مجموعه مثنویات هم نه نگاشته فرزانه سخنوران
نیک از بد شناس و سخنور فرزانگان دانش اساس اگر نه بقیاسے که بکردار ابناے زمانه
ماند که برشک آرد بلکه حقیقت وَعَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَالَمْ يَعْلَمْ دلنشین گردانند و بمر اانصاف
مستقیم دارد و تامل فرمایند بے برند که این مایه از کیست و این پایه از کجا ورنه این ننگ رفتگان
و عار آیندگان را چه نیرو که دم یارا اسے ولایت آخر نه همانم که فرق در معنی هم و آن کردن
نتوانم و معنی فرق یک سر موند انم ـ داور بے نیاز بے سنت نواز را نازم و بدین ناز بصد نیاز
سر بآسمان افرازم که شعله رویان چهره بشرارت خوے کرده وا از اعجاز حسن آب بروے آتش
آورده و جان بکرشمهٔ نظر که بسحر بیمار کردن سامری خاصه ایمای اوست گداخته و خون از دیده مشتاق
که زهره آب شدن نخستین ماجراے اوست روان ساخته را فیض تعلیم ازین سخن ست و
برشته دردمندان دل بر آتش بے دود عشق نهاده و بوے سوزے که از کباب آید بیرون
نداده و اشکے که از جانگدازی خودش فرو چکد بر حالت خود ریخته و تار آهن که جگر بسر رشته یکجهتی

کجا بس سایهٔ وحدت پایهٔ او ہم جلوهٔ بے پردهٔ اوست و درینمقام که دل از حیرت آئینه وار
است و دیده را از محویت مژه بر ہم زدن دشوار ستایش را چه مجال و ستایش را چه مدخل

نهایت فضل رسول الله ناید در سخن — ہر کمالے را که میدانی بدو نسبت مکن

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَیْهِ وَعَلٰی اٰلِهِ الطَّاهِرِیْنَ وَاَصْحَابِهِ الطَّاهِرِیْنَ و چون خواست الٰهی
بدین وسیلهٔ جلیله در سلک اَلشُّعَرَاءِ تَلَامِیْذُ الرَّحْمٰنِ منسلکم ساخت از دبستان که ہنوز از
آموزش بکمال نرسیده بود شغفے بکلام در دلم انداخت الا بموجب آنکه لراقمه

ہمت بلند داده و طالع نگندلیست — دائم ز آسمان که زمین میکند مرا

سیزده ساله بودم که گردشے بروزگار روے داد و از کجبازی نرد باز فلک شاه در ششدر
افتاد پدرم منشی محمد یحیٰی علی خان مدظله مهر و در بساط ندید ناچار دست از تربیت کشید
یک چند بدین نمط که اگر زانوے ادب به پیش ادیبے در نیامدے ہرچه خواستمے بمطالعه
داشتمے سیر می شد ناگاه شورے از ہر دیار برخاست و آشوبے از ہر کنار ہنگامه برآراست
تا اوقاتے که به تحصیل انموذجی از صرف و نحو گذشتے بنحوے صرف شد که ہمه از یاد
رفت و ستاے که مرد را از خاک بردارد بغارت برباد رفت نه از امارت نشانے و نه
از عمارت نشانے لامحاله از شهر دور افتادیم و روزے بجلانوان که مسکن آبا است و
شبے به جیفی پور که ماواے اعمات ہست از حوادث پناہے می بردیم تا آنکه فتنه بیدار
باز خفت و غبارے که برخاسته فرونشست ہرچند درین زمانه از آن حالت که شام
ورجاے و صبح در بقاے مے میگذشت نجاتے دست بہم داد غم روزی و اندوه بے روزی
بحالت خود نمیگذاشت ہمدران ہنگام که از سنین ہجری ہشتاد و ہفت بریکہزار و دو صد
افزود یکے از آشنایان که چیزے میگفت به غزل گفتنم اشارتے کرد و با حصلاے آمد
که عذرم پیش نرفت ماده فطری خود بخود جوشیدن گرفت تا بسالے ہفت ہزار بیت کم و بیش
از غزل و مثنوی فراہم آوردم چندے برآمد که زمانه کم ناگہی سر آمد دل زبان و زبان به سخن

هُوَ الْعَزِيزُ

۱	بسم الله الرحمن الرحيم	۱

واصلى على رسوله محمد و آله وسلم

ای همه حیرت ز تو دیدهٔ بینای ما / صورت معنی نما روی دل آرای ما

سکر انا سره ریختهٔ اندرو / جوش انا الحق زند بادهٔ مینای ما

پرده کشای حباب جنبش موج ست و آب / عین حقیقت بود قطرهٔ دریای ما

هستی اشیا یکیست غیر تو موجود نیست / ذات و صفات ترا آئینه جانهای ما

چیست حدوث و عدم ضد وجود و قدم / باطن امروز ماست ظاهر فردای ما

جان به تمنای تو محو تماشای دل / دل به تجلای تو عرش معلای ما

عقل به لبیک او لا شنود روبرو / طالب او عشق تو کعبهٔ سودای ما

خون نمک زخم دل جرعهٔ پر شور اوست / جز تو که زایل کند نشئهٔ صهبای ما

آئینهٔ عشق و دید پیکر ما آفرید / صنع مجسم بود نقش سراپای ما

اول ما هم تویی آخر ما هم تویی / عشق تو مقصود ما ذات تو ماوای ما

۲	رحمت حق بهر ماست گر به ولایت چراست روضهٔ رضوان بود بعد فنا جای ما	۲

بدست آوردہ براو بچید از ہم گسیختہ را نمک از کلام پرشور سن است ۔ برق را بخندہ وسحاب را
بگریہ درآوردن شمع را بگداز وپروانہ را بسوز ساز دادن غنچہ را بتبسم وگل را بچاک گریبان
آشنا ساختن گلبن را بسرکشی وبلبل را فغان آموختن خون را از رگ وپے ولیلی را از
حی کشیدن دیوانہ را بخرد وفرزانہ را بجنون راہ نمودن گل در آب وخار در پیرہن ریختن
ناوک بہ جگر ونشتر در رگ دل زدن سینہ لبنان وناسور بالماس سفتن روا ز حرم و
عنان از دیر تافتن درد بجان ودود بدماغ پنہان داشتن الغرض ہنگامہ برآراستن وبلہیدہ
برخاستن شیوہ این شاہدان بے پردہ بجلوہ درآمدہ مستانہ اداست کہ بصورت الفاظ
کسوت معانی پوشیدہ باییات مسمی شدہ اند ۔ کیست کہ ازین بے باک ناظورگان خرد
بعشوہ فریب کامی لبستاند ودر روے بشاطہ فکر کہ این مستورگان بکرا گلگونہ زنگار
برآراستہ وطرہ طرار را پیچ وتاب دادہ وچشم نامسلمان را کافری آموختہ وابروے
پرخم را بسجود معنی ساختہ برنشاند ؎

تا ہنرش ننگرند دست بدستش برند شعر ولایت ہمہ پیش حریفان برند

وهو المستعان وهو المعين

نگر بیدار گردد بخت عاشق را بخواب امشب
که در سر شورشے افتاد مژگان ناگهانش را

با یمانگشت خلقے را و حیرت کرد تصویرم
که هرگز تاب دیدن نیست بر چشم ناتوانش را

نش بیگانه و خود کیست منظورش که می‌گوید
نگاه تیر می‌ترسم که سوزد استخوانش را

ثواب جان سپردن از تپیدن میشود زایل
گنه باشد ته تیغش تپیدن کشتگانش را

الاکانجا نه جای لست و بار خلوتم هستی
فریب غیر را گوید که قدر بانم بیانش را

۵ — شهید ناز کرد آخر ولایت را نشیدانم
که تیغ سرحد در کف داد چشم سرگرانش را — ۵

می‌تپید در غم جانان دل صدپارهٔ ما
آشفته کرد بیاگرمی نظارهٔ ما

دست بر دل ز غم ابجو دے ما لیلے
جان بلب قیس ز دست دل آوارهٔ ما

چاره کن بهر اگر بود هم از ازل
دست بر دوره عشقت دل بیچارهٔ ما

توبه کردیم و خمار رفت و شکستیم اکنون
چیست ای پیر مغان امر تو در بارهٔ ما

در شب مهر بدر است و عجب تر اینست
سیر گردون نکند اختر سیارهٔ ما

آبروے تو فزو زند به گلگونهٔ حسن
غازهٔ عشق کشیدند برخسارهٔ ما

۶ — بو که از ذره نوازی به ولایت بخشد
آفتاب است بجام مے میخوارهٔ ما — ۶

می‌کشد گر خود باندازِ هم آغوشی مرا
زنده می‌سازد لب لعلش ز بیگوشی مرا

می‌نماید چهره ام در خواب شب ها تا کند
روز ها در ماندهٔ تکلیف بے هوشی مرا

راز دل بے پرده میخواهم که گویم پیش او
کے دهد دوست این غرض بے شغل مدهوشی مرا

می کشتم رسالے گران و سر بالین می‌نهم
هر نفس در خواب وارد حرص مدهوشی مرا

گر به پیرم جان ببخشد طرز گفتارش نگر
ورنه هر دم می‌کشد اندازِ خاموشی مرا

نار موی او نگست و نیست هرگز جای طعن
ماتم دل داشت زاهد بر سیه پوشی مرا

ای گلشن از هوای تو آتش خلیل را — خاکِ درِ تو نور نظر جبرئیل را
کافیست انفعال کرحمت نصیب ماست — تو به نگر که زنده کند اشمویل را
مشهود شد حدوث و قدم از برای تو — حقا که دخل نیست درینجا دلیل را
نازم تواضعی که درو نها نگاه داشت — معدوم کرد ضد کثیر و قلیل را
کوثر ز معجزات بنان تو رشحه ایست — ور دوست جود گشت نمی سلسبیل را
از هیبت و جلال ظهورت نمونه ایست — دریافتیم قصهٔ اصحاب فیل را
رعبِ خلیفهٔ تو بلی زهره آب کرد — گر تازیانه حکم کند رود نیل را
شان ازل نشان ابد نور کائنات — تا زیست بر وجود تو رب جلیل را
خلق عظیم تو ز الف تا بسین همه — ترتیب داد مصحف ذکر جمیل را
معلوم هر نبی به نیایش تو بوده — یعنی شرف ز لست وجود عدیل را

۳ جان سید ولایت شیدا ز درد دل
خاکِ شفا بده ز درِ خود علیل را ۳

دل خون شده است چهرهٔ گلگون ندیده را — بنگر بخاک و خونِ تپنا طپیده را
یارب ز دستیاریِ گردون نگاه دار — خنجر بقتلِ عاشقِ مسکین کشیده را
واعظ مکن ملامت و منگر بچشم کم — دیوانهٔ بعشق گریبان دریده را
ما را ببین و حالت مجنون قیاس کن — بی دیدن اعتبار نباشد شنیده را
نازو بحسن و رحم نیارد بما که نیست — پروای عندلیب گل نو دمیده را
زاهد برو ز بیخودیِ عاشقان مپرس — با بیخودی چه کار دلِ آرمیده را

۴ هوشم بجا نماند ولایت ز عشق او
در بند چون کنم دلِ از خود رمیده را ۴

ز زخم افتاد صد ناسور در دل خستگانش را — بنازم نوکِ پیکان نگاهِ جانستانش را

می رساند خیالم به نگارے خبرم — خوشتر از باد صبا نامه برے بود مرا

فتنهٔ چشم حریفان بگمانم می سوخت — سوی او از همه پنهان نظرے بود مرا

چشم مشتاق نمی کرد پریشان نظرے — دلبرے سیمبرے دیده ورے بود مرا

١٠

گفتمش کیست ولایت که بالفت جانج او
گفت زین بیشتر آشفته سرے بود مرا

١٠

دست بخونِ دل مده نرگس سرمه سای را — بندهٔ تست بکینه قتل مکن خدائے را

ساز ستیزه میکند در پے خون مردم است — رخصت آشتی بده چشم کرشمه زائے را

مغبچه ایست در برم جائے حریف بردم — راز و نیاز با سرم بادهٔ نارسائے را

طرفه تر است مستیم شد همه آب هستیم — باده بگل برنجیم طرح کلیسائے را

تیغ زبان کشیده است لاف زنان رسیده است — شیخ نگر ندیده است شاهد خودنمائے را

داغم اگر بسر زنی آه که پاس گل کند — خار بآبله شکست در رهِ دوست پائے را

١١

صبح کشیده آه و گفت شب که شدم در انجمن
کرد تهی ولایتم قالبِ خویش جائے را

١١

به که در آتش عشقِ تو بسوزم تن را — جانِ شیدا افروزینه دهم گلخن را

دامنِ ناز فرو هشته بیا بر خاکم — نشود خاکِ من آلوده کند دامن را

منم آن داغ بدل سوز که از جوش بهار — خار در دل شکند داغ دلم گلشن را

بسکه لعلت دمِ گفتار شکر می ریزد — کرده خاموش ادائے سخنت سوسن را

می زند نشتر و در جوش جنون می خندد — ہے که آموختهٔ دلشکنی رگ زن را

کے شود نرم ز بیتابیِ عاشق حاشا — دلِ سختِ تو که شرمنده کند آهن را

١٢

سر تسلیم ولایت ز وفا خم کردم
تا بنازکند آن تشنهٔ خون گردن را

١٢

۷

هر شبے تا صبح مست من ولایت بر خداست
تا بیاید یار و بنوازد بہمدوشی مرا

۷

تازه بمی کشیده چهرهٔ دلفروز را — طرفه نگار بسته مصحفِ کفر سوز را
نحس بود فراقِ تو سعد بود وصالِ تو — ساعتِ مشتری ببین دخل بده هنوز را
یا رقیب می مخور ور بخوری بر غم او — مست بیا ببزم من تیره مساز روز را
دل نگذاردش بجان جان نثاردش بدل — گر فگنی بسوی ما ناوک سینه دوز را

۸

هوش ولایت ای پری برد نعمت بدلبری
آه که میکند چو شب از تفِ آه روز را

۸

گر سر کشد زبانهٔ دل از دهانِ ما — ریزد شرار بادمِ آتش فشانِ ما
گر ماجرای سوزِ درونی بیان کنیم — سوزد چو شمع شعلهٔ سرکش زبانِ ما
جان سوخت از تجلی و خاکسترے بماند — آتش دهد بعالمِ هستی نشانِ ما
یا رب ز ناوک مژه گر نیست کاوشے — نشتر که مے زند بدلِ ناتوانِ ما
از اشک سرخ نامه حنائی نموده ام — تا بنگرد بهار دلِ خون چکانِ ما
چون دل ربوده طلبِ دین چه میکنی — آن خود از وست ای بفدای تو جانِ ما

۹

حالِ جگر بپرس ولایت چو حالِ دل
بنگر ز روے پوست همه استخوانِ ما

۹

یاد دارم که بتے عشوه گرے بود مرا — درد دل داشتم و بیخبرے بود مرا
روزنے بود شب و روز تماشا گاهم — در پسِ پرده نهان پرده درے بود مرا
آنچه از دیده همی رفت بجوشے که مپرس — نور افزاے بصر خاک درے بود مرا
داشتم از خمِ زلفے بسرِ سوداے بلا — اندران حلقه بهر شب گذرے بود مرا
کافرے بود که زنار بدوشم می کرد — عشق با روے برهمن پسرے بود مرا

دل در ستیز دیده که آبم تو کرده — جان در پی جگر که بخون میکشد مرا

۱۵ — معذورم ای ولایت اگر بی خرد شدم / بگذر ز من که عشق کنون میکشد مرا — ۱۵

نوشت کاتب قسمت سیاه کار مرا — اسیر کرد بزنجیر زلف یار مرا

شگفت طرفه گل داغ در گلستانم — که شد بهار خزان و خزان بهار مرا

توان شناخت که داری بمن نگاه کرم — که دی بعربده گفتی گناهگار مرا

بگفت چشم براهم بباش تا آیم — فغان که کشت به نیرنگ انتظار مرا

مرا ز چشم سیاه تو چشم رحم نبود — نگاه مهر تو کرد است شرمسار مرا

کنون ز داغ درونم چه گل کند یارب — شکست کاوش مژگان بسینه خار مرا

۱۶ — سرم بهر سر موییت فدا اگر نه بودی / بدام زلف ولایت بود شکار مرا — ۱۶

انداز تو آموخته نظارهٔ خود را — با تار نظر میکشد آوارهٔ خود را

آشفته و سرمست بصد ناز همی رفت — تا چاره کند عاشق بیچارهٔ خود را

گر دست بیفشاند و گر پای بکوبد — ساقی بنگر خواری میخوارهٔ خود را

با حسن رخ روشن او کیست مقابل — ای چرخ ببین سبعهٔ سیارهٔ خود را.

خود بین شد و دیگر و [illegible] گشت سراپا — تا دید در آئینه دو رخسارهٔ خود را

گر تیغ نگه گاه زند ناوک مژگان — نازم روش ترک ستمگارهٔ خود را

۱۷ — یارب تو کریمی و ولایت همه عصیان / بنواز و ببخشای سیه کارهٔ خود را — ۱۷

بیا بمیکده بنگر تبسم کشیدن ما — بسوی دختر رز عاشقانه دیدن ما

عجب مدار ز مستی که فتنهٔ حسن است — که خون کند دل او را بخون طپیدن ما

برق نگاه کرده نرگس فتنه جوی را — تیغ بدست داده مردم شعله خوی را
ناز جبین گشاده دام شکن نهاده — طرفه شکست داده سنبل مشکبوی را
همت زخویش بخیر شیخ فرشته خو نگر — دیده بخواب یک نظر شاهد ماهروی را
جام بدست میرود سرخوش و مست می رود — غازه کشیده روی را باز گشاده موی را
گریه عاشق از اثر کرد و چند یک نظر — فتنه او زچشم تر باز نشست جوی را
بوی نگار من کجا رنگ بهار من کجا — زمزمه ام خجل کند بلبل نغمه گوی را

۱۳	چون لب زخم خشک دید کرد بآب تیغ تر باد ولایت آفرین قاتل کینه جوی را	۱۳

غمگین و دردمند و حزین می کند مرا — می سوزد آن چنان که چنین می کند مرا
همت بلند داده و طالع نگند پست — دائم ز آسمان که زمین می کند مرا
بر غیر ناز و ادا و ادای بدش نگر — ناز و اداش در پی کین می کند مرا
زاهد کجا روم که دل من بدست نیست — مایل بکفر دشمن دین می کند مرا
از گوشه جبین تو ماه ست و زلف چین — اندوهگین ز چین جبین می کند مرا
بر عکس دل که آئینه دار جمال اوست — ایما بسوی چرخ برین می کند مرا

۱۴	بنگر فریب نیه ولایت که فتنه گر بر لفت داغ عشق امین میکند مرا	۱۴

رفتم زخود ببین که جنون می کشد مرا — سوی خرابه زار زبون می کشد مرا
هر چند عذر آرم و گویم که جرم چیست — کم می کند حواس و فزون می کشد مرا
تهذیب من بعربده تاراج کرده است — ز اندرون خانه برون می کشد مرا
حسن پری رخان که برآرد ز دل فغان — افسانه ازان به فسون می کشد مرا
آشفته حال و سوخته جان و برهنه تن — بنگر ز خود گذشته که چون می کشد مرا

۲۵ درانجا کامران باشی نه گر کاسگار اینجا ۲۵

عارضت خورشید منظر میکند آئینه را
تازه اش سیماب پیکر میکند آئینه را

میگدازد از شرارت روی آتش رنگ تو
پرتو روی تو مضطر میکند آئینه را

تابه پیش روی رخشان خوش حیا داده
آئینه داری سکندر میکند آئینه را

حسرت آئینه بودن میکند بر دل ستم
صورت تیغ ظالم ستمگر میکند آئینه را

عکس او می افگند از بهر بلبل گل در آب
پیکرش رشک گل تر میکند آئینه را

نسبت آئینه با رخساره صبا نان مده
جلوه حسنش سنور می کند آئینه را

۲۶ فتنه عشق ای **ولایت** میزند آتش در آب
آه من بنگر که مجمر می کند آئینه را ۲۶

آسمان سوخته رشک زمین ست اینجا
این چه بزم ست مگر خلد برین است اینجا

مشتری چیست که مریخ نجود می سوزد
ترک خونخواره من در پی کین است اینجا

هر که در بندگی اوست به ترکی نازد
هر بتی قاتل و غارتگر دین است اینجا

توبه از طاعت و پرهیز کن و دست بیا
دلبری شوخ بتمکین و حسین است اینجا

هر که آید هدف تیر ملامت گردد
شاهدی سخت کمانی بکمین است اینجا

گرچه آئینه و جام ست ز اسکندر و جم
تک بنگر که هم آنست و هم این است اینجا

۲۷ ای **ولایت** بهوای دم جان بخش کسے
مایه جان نفس بازپسین است اینجا ۲۷

ای صنم انجمن سوختگان است اینجا
هر که بینی بغمت سوخته جان است اینجا

داغ عشق است که گل کرد ز دل همچو بهار
موج خون است که از دیده روان است اینجا

طعن بیجا مزن تا نه شوی توبه شکن
واعظا محفل خوناب کشان است اینجا

آه از دل بدهن معتدل آید چو نسیم
گرچه هنگامه آتش فشان است اینجا

چون نامه خواند نامه برم را عتاب کرد — گفت آن سیاه نامه نیرزد جواب را
چون غنچه لب ببند چو گل یک نفس بخند — ای دلپسند حرف لبت شیخ و شاب را

۲۳

در خم کنند پخته ولایت شراب نو
ما پخته می کنیم بدل خون ناب را

۲۳

رخسار ترا آئینه وار است دل ما — وز پرتو تو آئینه وار است دل ما
دل هیچ بوح آمد و او کشتهٔ عشق است — هان فاتحه برخوان که مزار است دل ما
بگذر ز ستمها و تمناش بر آور — وا لشده بوس و کنار است دل ما
تا جلوهٔ بی پردهٔ او سایه فگن شد — خرشید صفت لیل و نهار است دل ما
با عربده چشم سیه کار فتاده است — زار است دل ما و نزار است دل ما
هر فتنه که پیش آمد ازین بی سر و پا بود — آشوب جهان با یکنا را است دل ما
بشکن بکرم اے نگه مست تو ساقی — عمریست که در رنج خمار است دل ما
تا بسته گیسوے سیه رنگ بتے شد — خوشبوی تر از مشک تتار است دل ما

۲۴

تا رحمت حق شامل حال است ولایت
فارغ ز غم روز شمار است دل ما

۲۴

مباش از بادهٔ غفلت سیه مست خمار اینجا — بسر بر چند روزه زندگانی هوشیار اینجا
چه بزم ست اینکه بزم هستیش گویند نادانان — تحیر باشد از روز ازل آئینه دار اینجا
تواضع پیشه کن گر عزت و جاهی هوس داری — که بیشک آبرو یابی چو باشی خاکسار اینجا
بتعمیر کشت زار آخرت فرمود دنیا را — بیار امروز تخمی و ز پے فردا بکار اینجا
بکردارت چه پروا لیش که درگاه کریم است این — مترس از پای لغزی در سر داری بیار اینجا
خدای پاک خواهد کرد آخر کام جان شیرین — ترش بنشین چو باشد تلخکامی ناگوار اینجا

ولایت مستقل بودن بوقت امتحان شرط است

بدان که خندهٔ گل هست گریهٔ بلبل	پیام فصل خزان ست نوبهار اینجا
سناز بر عمل نیک در جناب کریم	بمتقی زده پهلو گناهگار اینجا
عجب بساط که گسترده باز فلک	بیک خیال پیاده شود سوار اینجا

۴۱

قلم بجرم ولایت بکش برحمتها
که آمدست خدایا امیدوار اینجا

۴۱

بزم شفقت و دل از باده خرابست اینجا	ساقی مست و جوان و می نابست اینجا
واعظا پند تو سودی نه دهد مستان را	هر چه گفتی ز خرد نقش بر آبست اینجا
ریزند خنده قدح مغبچگان جلوه گر اند	توبه از توبهٔ صد ساله صوابست اینجا
زاهد افتاده سیه مست بپای خم مے	محتسب در طمع جام شرابست اینجا
یار با ساز و سرود هست و ندای زده اند	مجمع عود و نی و چنگ و ربابست اینجا
شاهد انند و فغانند و صبوحی زدگان	گرم هنگامهٔ شوخی و شبابست اینجا

۴۲

نغمه سنج ست ولایت بنوآیین غزلے
نه شکایت نه تکلف نه حجابست اینجا

۴۲

کرد بیهوش دگر جلوهٔ دیدار مرا	شور محشر نکند عاقل و هشیار مرا
چند پیمان شکنی ای بت پیمانه بکف	زهره آبست ز دلداری اغیار مرا
تا دهی کترک از خم نشود گم هوشم	ساقیا محو کن از بادهٔ بسیار مرا
هر نفس عالم دیگر بنماید آرے	بر دل و دیده بود منت خمار مرا
آه گر از غم بیتابی من خون نخوری	دل وحشی بود و جان گرفتار مرا
سبحه ام سلسلهٔ تا کفر رساند بخدا	الله الله که سری هست بزنار مرا

۴۳

ای ولایت چه توان کرد خدا جانب اوست
می کشد عربدهٔ آن بت عیار مرا

۴۳

مشو چون مغبچان از بادهٔ غفلت خراب اینجا ‌ ‌ بآسایش منه سر بر سر بالین خواب اینجا

به پیری جز پشیمانی چه خواهی کرد ای غافل ‌ ‌ بباد ای مده از دست هنگام شباب اینجا

اگر بینی بچشم دل نه بندی دل درین منزل ‌ ‌ که باشد هر یکی گشته سوی پا در رکاب اینجا

سپاسی کن اگر یک روز یا شب کامران باشی ‌ ‌ ببین کاهیدن ماه و زوال آفتاب اینجا

دگرگون می شود هر لحظه اوضاع جهان بنگر ‌ ‌ همانا هر چه می بینی بود نقشی بر آب اینجا

تو نشنیدی که احمد گشت عقبی گفت دنیا را ‌ ‌ حذر کن تا بود ممکن ز فعل ناصواب اینجا

۳۹ ‌ ولایت گر همی خواهی بخاک آسوده دل خفتن ‌ دمی غافل مشو ز اندیشهٔ روز حساب اینجا ‌ ۳۹

ترش مباش و ز چین جبین گره بگشا ‌ ‌ ز کار عاشق الفت گزین گره بگشا

گره بکار من تیره روز افتاده است ‌ ‌ شبی بغمزه و غنج بله این گره بگشا

شگوفه زند خنده در چمن بی تو ‌ ‌ بجلوه ز گل و یاسمین گره بگشا

گشاده کار دل من بیک کرشمه است ‌ ‌ ز کار بسته ام ای نازنین گره بگشا

دمی بشانه بیارای زلف مشکین را ‌ ‌ ز ناف آهوی صحرای چین گره بگشا

پیاله گیر به بزم من و چو سرمستان ‌ ‌ ز بند پیرهن آتشین گره بگشا

۴۰ ‌ همین بس است گرفتاری ولایت را ‌ ازان دو سلسلهٔ عنبرین گره بگشا ‌ ۴۰

ز دست خلق رهائی طمع مدار اینجا ‌ ‌ که جان نبرده ز پرواز هم شکار اینجا

تو راه راست برو گر جهان بکجبازی است ‌ ‌ قرار نیست کسی را بیک قرار اینجا

جهان بناز نیرزد منار زیر دولت ‌ ‌ مباش غره بسر بر بانکسار اینجا

اسیر بند خیالیست هر کرا بینی ‌ ‌ برابراند همه مست و هوشیار اینجا

کناره گیر درین عالم از هوا و هوس ‌ ‌ بیار تخم قناعت بدل بکار اینجا

برخیز و بیا و دو سه پیمانه فرو کش — تایب شدن از توبه ثواب است درینجا

۴۶

با آن همه طاعت که زاهد اشت **ولایت**
بی پرده و بی شرم و حجابست درینجا

۴۶

سیگد از و تاب روی آتشین آئینه را — هان مکن ای ترک خاکستر نشین آئینه را
خود پسند است و نباید بر دهر گز پیش او — بر زمین خواهد زدن از روی کین آئینه را
برو باری کن که گردد سر به خاک راه تو — بین که روشن دل کند خاک زمین آئینه را
شانه زد در کاکل و بنشاند در روز سیاه — طرۀ خوشبوی یار سر جبین آئینه را
عکس حسنت اندرو هر دم تماشا می کند — میتوان گفتن دل عاشق چنین آئینه را
تا دلم از پرتو تصویر جانان روشن است — داده ام در سینۀ خود جای این آئینه را

۴۷

گرچه گوید عیب خودبینی **ولایت** رو برو
جای بر روی دهد آن نازنین آئینه را

۴۷

بیا که باد صبا گل بدامن است اینجا — بیا که تازه بهار است و گلشن است اینجا
بیا که بلبل مست است در نوا سنجی — بیا که از گل و از غنچه خرمن است اینجا
بیا که سبزه بلطف غذید در خواب است — بیا که سنبل و ریحان و سوسن است اینجا
بیا که لاله بداغ کهن نوی بخشید — بیا که جلوۀ طاوس رهزن است اینجا
بیا که ساقی فرخ لقا بجلوه گری ست — بیا که جام چو خرشید روشن است اینجا
بیا که بر رخ گل باد صبح غازه کشید — بیا که جلوۀ انوار ایمن است اینجا

۴۸

بیا بیا که کسنت است و در گه میناست
بیا که باز **ولایت** بشیون است اینجا

۴۸

مترسان از قیامت عاشقان آن ستمگر را — بیا زاهد ببین پروردۀ دامان محشر را
مترس از محتسب ساقی بساغر کن می باقی — نباشد وقت مشتاقی غمی زندان ابتر را

روی رنگینت گلستان میکند آئینه را
نوبهار حسن حیران می کند آئینه را

تا نگردد مبتلای عشوهٔ جادوی خود
از نگاه ناز پنهان می کند آئینه را

زهرهٔ او آب میگردد بروی آن پری
کز صفای خود پشیمان می کند آئینه را

تا کشادی طره و بر رو نهادی آئینه
پیچ زلفینت پریشان می کند آئینه را

الله الله انتهائی حیرتش مفهوم نیست
حسنت از نظاره بازان می کند آئینه را

زعفران زار محبت در نظر می آیدش
پرتو روی تو خندان می کند آئینه را

۴۴

تا **ولایت** روبروی آن پری رو می نهد
سربسر پابند احسان می کند آئینه را

۴۴

کعبه گر روی دل آرا می کند آئینه را
زلف هندویت کلیسا می کند آئینه را

ساده روئی از تحیر ساده لوحش کرده است
پرتو حسنش مصفا می کند آئینه را

هان نظربازان صلا کاین تماشا دیدنیست
موج حسن یار دریا می کند آئینه را

می نماید یوسفش دیدار و او در حیرتست
حسن همرنگ زلیخا می کند آئینه را

او در آن بیند جمال و این درو بیند صفا
روی او محو تماشا می کند آئینه را

در لباس او طایر تصویر می سنجد نوا
صورتش رشک مسیحا می کند آئینه را

۴۵

شوخی آن حسن روزافزون **ولایت** دیدنیست
گرچه بیجان است شیدا می کند آئینه را

۴۵

عشرتکدهٔ رندان خرابست درانجا
هشیار که جام است و شرابست درانجا

هان تا نشوی غرق بطوفان صراحی
دریای روان می ناب است درانجا

زاهد بنی حرف ز تقوی و ز فتوی
آن دفتر پارینه باب است درانجا

یار است اگر پیر بجز پیر مغان ست
خلوتکدهٔ اهل شباب است درانجا

واعظ که شود مضطرب از هول قیامت
افسون تو افسانهٔ خواب است درانجا

چه بود وادی مجنون که خیابان داند — قدم همت مردانه بیابانی را
پاره زد عشق به تکلیف مدارا و ندوخت — یاربا تار نگه چاک گریبانی را
درد عشق است مسیحا مده آزارم را — اثری نیست درین خانهٔ ویرانی را
گشته در دور تو هر کافر و مومن رسوا — عشق نگذاشته برجای خود ایمانی را

۵۱

تا **ولایت** نرسد گفت بدربان قائل
اندرین بزم مده بار غزل خوانی را

۵۱

از کعبه برون رفتم احرام هوسها را — مستانه دعا گفتم پیران کلیسا را
از قلقل هر شیشه صد مژده سخن گوید — در میکده ها دیدم اعجاز مسیحا را
ما بندهٔ مستانیم از باده پرستانیم — جز رندی و میخواری کاری نبود ما را
چون باده بجوش آید دیگر که بهوش آید — کاو از نبوش آید هر صاحب تقوا را
یارم که غم اندوزد دل بهر مغان سوزد — تا ناز بیاموزد مستانه نهد پا را
برخیز که یار آمد هنگام بهار آمد — ساقی چه بهار آمد گلزار تمنا را

۵۲

هرچند **ولایت** را سرمست کند صهبا
با پیر مغان گوید کز خود بستان ما را

۵۲

فدای کفر تو کرده ایم ایمان را — گمان مبر که پرستش کنیم یزدان را
هوای یار به سر داشتیم چه خار بر بخت — که گل ز خون عدو چشم شگفت دامان را
فتاده اند بغفلت ز هرچه هست و بود — بحیرتم که چه مستی گرفت مستان را
خرد چه بخیه کند وای ساده لوحی او — زدیم چاک بدست جنون گریبان را
ز بند خواب پریشان نجات نیست بمرگ — اسیر کردهٔ آن طرهٔ پریشان را
زهی خجسته نصیحت که گفت پیر مغان — که آشکار مکن رازهای پنهان را

بسینه کز غم محبوب داغها دارد

بگو مطرب بده ساقی که در مستی پس از عمری
بدست آورده ام امشب سر زلف معنبر را

نگویم عاشقم تا خلق ننماید بانگشتش
بدین پیمان بمهر آورده ام آن ماه پیکر را

سپندی بهر چشم زخم خواهم سوختن امشب
بیار اے همنشین آتش مهیا ساز مجمر را

شب وصل است و یار ماه روی من در آغوشم
بحشر انداز یارب جلوهٔ خورشید خاور را

۴۹

به تیغ غمزه ها خون ولایت را همی ریزد
که گوید از ترحم بیوفا ترک ستمگر را

۴۹

برون کردم ز دل در آرزویت هر تمنا را
بیا جانان که از بهر تو خالی کرده ام جا را

ز بیتابی نخواهد تا نیاست خاک مقتولش
گذارد بر سر تربت اگر قاتل کف پا را

مسیحائی کند هر کس که گردد عاشق نامش
نزیبد ناز بر اعجاز جان بخشی مسیحا را

تجلی دیدگان را بیخودی لازم بود بنگر
که آگاهی نبود از خویشتن بر طور موسیٰ را

به بزم می کشان با آبرو بودن اگر خواهی
به پند عاقلان زاهد همی ترک مصلا را

خردمندی نباشد توبه کردن از می و شاهد
برو واعظ بیفزا البعد ازین در بحسر ما را

بود گر عشق کامل نیست حاجت بانگاپویت
که مجنون بیکشند از دشت سوی خویش لیلیٰ را

بفردا اے گذارم کار امشب می بده ساقی
فریب واعظ است این که داند حال فردا را

حدیث توبه ای واعظ به پیش من چه میگوئی
همی آلوده ام در میکده دامان تقویٰ را

نگیرم صومعه چون شیخ بدین از ریاکاری
که شمع بزم خلوت کرده ام محبوب رعنا را

چرا منصور شد بر دار رمز آن نمیدانم
بیا ساقی بیک پیمانه حل کن این معما را

۵۰

مکان تمکین ندارد دل بمکین خوش گفته اند آری
ولایت رونق از پیر مغان باشد کلیسا را

۵۰

بجمع کن خاطر ناشاد پریشانے را
روشنی بخش بیک جلوه شبستانے را

چشم جادوی تو خون دل ما میریزد
کافری می کشد آخر اے مسلمانے را

گر تیغ عشق و زر و عذرش نه که ارزد — جوشی بود نهانی هم پیر و هم جوان را
ساقی شدیم لاغر و آرزوی ساغر — از باده ساز روشن پیمانه گران را
تا زد بجود نهانی سوز و بکج ادائی — مشکل فتاد یارب بیچاره عاشقان را

۴

هر چند خون بریزد خلقی بمن ستیزد — خون ریز گر بگویم آن چشم ناتوان را
چون کشته شد ولایت پیر مغان باتم — گفته که گشت هی کی آن بنده مغان را

۵۶

بگو فتیم ز طفلی دیر کلیسا را — چو کافریم چه کارست با حرم ما را
بیار جام و بگردان که یار گردانند — بکام عاشق مسکین لب شکر خا را
عجب مدار که از آسمان فرود آرد — هوای گردن و گوش صنم ثریا را
بجون تپیده ام و نیست بی سبب تشنم — که محتسب بتطاول شکست مینا را
بعشق کار فتاد و ز گریه می ترسم — که زهره آب کند شور اشک دریا را
بسا که مرده شدند و بسا که زنده شدند — خرام نازنین و بلای بالا را

۵۷

ولایت از سر نو زیر خاک خالی یافت
نهاد یار به تربت مگر کف پا را

۵۷

تا نمودی یک شبم در خواب عریان تیغ را — کشت جان را تیغ حسرت حسرت جان تیغ را
کی تواند با خدنگ غمزه ات دم زد بآب — گر ندیدم زخم این سر تیز بگان تیغ را
بسکه اندر رشک تیغ تیز ابروی تو سوخت — می رود بر سر ز جوهر دود پنهان تیغ را
کیست تا هنگام کشتن از شفاعت دم زند — میکشد قاتل بقتل بی گناهان تیغ را
گر همین طفل است مکتب مسلخی خواهد شدن — می برد با خویشتن اندر دبستان تیغ را
تا که بود است آنکه صادق باشد اندر امتحان — آزمایش می کند بر عشقبازان تیغ را
کی بود خونریزی عشاق شیدا ای اثر — عاقبت دل خون کند خون شهیدان تیغ را
تا نباشی منفعل خوی نیجو رهان ای جگر — کرده ام در خانه دل باز مهمان تیغ را

۵۳ نهفته‌ایم ولایت عجب گلستان را **۵۳**

هست مدان دلبرا هستی بی‌بود را — مایه هستی شمر طاعت معبود را

در جگرم شعله زد دل بتجلی گرفت — تا چه گلی بشگفد آتش نمرود را

خون دل اولی شناس یکنظرش را سپاس — حیف نیرزد زیان شکر سر و سود را

حسن حسین زهره نیست عشق چرا او نخست — بر دو بچاهی فگند یوسف محمود را

مست سپیده دم رسید در بر من آرمید — یار بمن ساز کرد سوزد هم عود را

همچو جانان شوی دست و گریبان شوی — گر زنی آتشی دامن مقصود را

خوبی انسان کند انچه بتن جان کند — آه چه پرسی مپرس قصه محمود را

تا که نسوزد جهان آب بر آتش فشان — داده برون از دهان گرمی دل دود را

۵۴ هان به ولایت بگو تا نشود مضطرب
عشق بود چاره گر جان غم آلود را **۵۴**

ای خسته پیکان جفای تو جگرها — وی بسته فتراک دلاویز تو سرها

بر نازکی حسن خداداد تو نازم — بر چهره پر نور تو بار است نظرها

آتش بنهادم بزد و گفت که خواهم — بر باد دهم خاک تو در راهگذرها

وامانده و نشگافته پهلوی فلک را — فریاد که در آه نمانده است اثرها

جان سوخت بیک جلوه دیدار ولیکن — پوشیده بخاکستر ما هست شررها

الفت زدگان تو همه بیخبرانند — ای بیخبر اندر ره عشق تو خبرها

۵۵ یارب تو بیامرز همه جرم ولایت
آمد بجناب در تو رانده درها **۵۵**

آتش بزن به هستی زاهد بسوز جان را — بنگر بتاب آتش رخساره مغان را

تاثیر ناله دیدم رسوایی کشیدم — چون کردم آشکارا ابیات نهان را

برنیارد ز گریبان خجالت سر خویش
ماه نو بیند اگر نور گریبان ترا

وصف حسن تو چه گویم که نباشد حد من
جسم صاف تو چو آئینه بود جان ترا

زخم بر زخم جگر خورده و حسرت باقیست
کشتهٔ نازدم خنجر هجران ترا

روی از دیده برون آر که دل منتظر است
گردش چشم ترا جنبش مژگان ترا

گر شب و روز بگویم نتوانم گفتن
سختی روز فراق و شب هجران ترا

من گدای تو شدم ملک سلیمان چه کنم
هر دو گیتی بغلامی است گدایان ترا

بخت بد را چه کنم ورنه بیا مردی عشق
ترک سر گویم و گیرم ره فرمان ترا

٦٠ | گر خطائی رود از دست ولایت دریاب
چشم دارد ز تولای تو احسان ترا | ٦٠

گردش چشم کسی گردش جام است مرا
آفتابی است که در ماه تمام است مرا

قصهٔ دیر و حرم هر دو برفت از یادم
بر سر کوچهٔ دلدار مقام است مرا

دل من قبلهٔ عشق است که گردش گردم
پا نهادن به رهِ کعبه حرام است مرا

هوس دیدن حوران بهشتی نکنم
کافرے هست درین دیر که رام است مرا

عشق را گردش ایام مضرت نکند
آرزوئی که بدل بود مدام است مرا

یاد زلف و رخ دلدار انیس دل ماست
شب چو روز است مرا صبح چو شام است مرا

٦١ | ای ولایت روش زهد مدارد دل من
پخته مغزم هوس بادهٔ خام است مرا | ٦١

چه جمالست که خورشید غلام است اینجا
تا تمام است اگر ماه تمام است اینجا

بادهٔ خام خود از محفل عشاق ببر
ساقیا خون جگر بادهٔ خام است اینجا

زهرهٔ آب شراب و جگر خسته کباب
یک نظر دیدن او گردش جام است اینجا

بزم عشق است که دیوانه کند عاقل را
رتبهٔ خاص جنون اهل عام است اینجا

جز من آشفته سر یارب نریزد خون غیر　　دیده ام امروز اندر دست جانان تیغ را
غنچه زخم دل ما ناشگفته مانده است　　ای ز خون عاشقانت گل بدامان تیغ را

۵۸　**گر ولایت** بار خواهد خون بریزد بی دریغ
داده است از بهر آن در دست دربان تیغ را　۵۸

الا یا ایها الساقی که خون می جوشد از دلها　　بیار آن باده گلگون ادر کاسا و ناولها
اگر در بزم آید بی نقاب آن شمع محفلها　　بیفشانند جان در پای او پروانه سان دلها
بروی روزگار بیدلان افتد ز رسوائی　　اگر یک شب درآئی همچو سرمستان به محفلها
عجب بحریست بحر عشق طوفان هست بر طوفان　　اگر افتی بگردابش نه بینی روی ساحلها
سلوک عشق را حاجت بجنبش نیست از تمکین　　بپای بیخودی طی می کنم هر لحظه منزلها
کدای رشک لیلی کرد مجنونم که از آهم　　ز شور ناقه ها در کاروان افتد شکست محملها
که باشد همچو من دیوانه شفقت بیابنگر　　ز دم دامان محشر چاک و افتاد است مشکلها
دلی دارم بخون آغشته از آلوده دامانی　　بیا و دستگیری کن که پایم رفت در گلها
تنم زار است دل بیمار و پا از کار شد یکسر　　ندارم قوت رفتار و در پیش است منزلها
رسیدن تا حریم دوست آسان نیست ای طالب　　رسائی گر همی خواهی تحمل کن بمشکلها

۵۹　**ولایت** بو که تر سازد لب من ساقی کوثر
که هستم خشک لب در وادی حسرت چو ساحلها　۵۹

طرفه رنگیست دل افروز گلستان ترا　　سرفرازیست عجب سرو خرامان ترا
دلفریبی نکند مه شب و مهر بروز　　با مه و مهر چه نسبت رخ تابان ترا
گرچه افتاد درو باز برآمد یوسف　　چاه کنعان نرسد چاه زنخدان ترا
پا ز سر ساختم و آبله شد داغ جنون　　می تراشم گل تر خار بیابان ترا
اگر تو صد چاک کنی چاک دلم شام و سحر　　من نه آنم که گذارم سر دامان ترا

قیس لیلی شود چو گوش کند — شورشِ نالۂ شبانۂ ما
آب در دیده سوخت آتشِ دل — آه از آهِ چون زبانۂ ما
اوفتادست پای او روزے — سرِ ما هست و آستانۂ ما
بوی او چون کشید سوے چمن — گل بخندید بر بہانۂ ما
بشرارت کم از شرارہ مباد — تا وکِ آہِ عاشقانۂ ما

۶۵	ای ولایت جوان پری پیکر دلبرے نیست در زمانۂ ما	۶۵

بانگ تکبیر بلندست ز بتخانۂ ما — لوحش اللہ زہی مشرب رندانۂ ما
بس کہ باشد نمک آمیز بیاد لبِ او — شور در دل فگند نغمۂ مستانۂ ما
خرقہ سوزیم ز خوشیم شراب گلگون — محتسب کرد طوافِ درِ کاشانۂ ما
می شود روشن اگر سرمہ کند یکدو شبے — دیدۂ شمع ز خاکسترِ پروانۂ ما
بادۂ ناب ببر ز می عشق صنمے — ساقیا روزِ ازل پر شدہ پیمانۂ ما
سرِ ہر یک بود و سنگِ درِ او باشد — گر ببیند بتان جلوۂ جانانۂ ما

۶۶	آب بر خاک نہ ریزد چو سحاب کرمش کے شود سبز ولایت بزمین دانۂ ما	۶۶

یکشب چو شمع جلوہ کند گر نگارِ ما — پروانہ وار گرد بگردد مزارِ ما
بر باد دادہ است ستمگر بحکم ناز — ہرگز بخاک بر نہ نشیند غبارِ ما
دو دو قیامت است ز کفری کہ عشق یکت را — فریاد از سیاہی شبہاے تارِ ما
پا می طلب بہمت مردان کشادہ ایم — باشد محال نقل بیک جا قرارِ ما
آزادیش ز قید کہ تعلیم کردہ ست — دامِ خیال بگسلد از ہم شکارِ ما
در عرصۂ خیال تفرج ہمی کنم — ہر دم برنگ تازہ بر آید بہارِ ما

خوار بودن سر باز از تمنای دل است
نفرت ونگ ز ناموس و ز نام است اینجا

از رخ دوست عجب نور بهشتی پیدا است
باش ونگر که نه صبح است و نه شام است اینجا

٦٢

طاق ابروی بتی هست **ولایت** سر نه
نیت سجده بمحراب حرام است اینجا

٦٢

فزون تر شد گمان چون بهر دفع بدگمانی ها
به پیش غیر کردم و ز با من مهربانی ها

خیال بسملی دارد نمی سازد مرا بسمل
که او جان باید و من وا رهم از سخت جانی ها

فریبش بین که گر آید به بزم مست می آید
که بر گردد همان ساعت بعذر سرگرانی ها

درون خانهٔ دل جای دارد آن پری پیکر
چه شد گر سگ کند غیرے بر آن در پاسبانی ها

نمک بر زخم دل باشد که پر از شور او باشد
چه داند واعظ بیدرد لطف همزبانی ها

ز لکنت نیست تاخیری که می بینی بگفتارش
بهم چسپید لبش از لذت شیرین بیانی ها

٦٣

نیاید بر سر بالینم آن دلدار بی پروا
ولایت گرچه جان بر لب رسید از ناتوانی ها

٦٣

فریبش بین که می پرسد ز من درد نهانی را
که داند غیر و از شادی فزاید خسته جانی را

نه بیند چین بر ابرو سوی من چشم سخنگویش
سخن با تیغ گوید نازم این جادو بیانی را

کند رو در خواب گر افتد دمی سوی گلستانش
سحر که نکهت گلها فزاید سرگرانی را

بگریم پیش گل تا اشک خون درد آشنا سازد
ببین بلبل ز من بر خویشتن این مهربانی را

به پرزش طایر رنگ پریده آشیان بندد
که شاید عندلیبی در گلستان بذله خوانی را

خموشم دیده و اندر فکر توصیف دهن دانست
سخن ناگفته می داند بنازم نکته دانی را

٦٤

به پرس از چشم مست او که اندر رنگ می باشد
مپرس از من **ولایت** حال زار ناتوانی را

دل رباید ز جان عاشقانهٔ ما
جان فزاید بدل ترانهٔ ما

هردم بخیالم ز در خانه درآئی | جز روی دل خسته کشائی در جان را

از سختی جان سخت به تنگم که ز رشکم | دلخسته کند عشق من آن رشک بتان را

چون فاخته گویم من دل باخته کوکو | صد بار ببینم اگر آن سرو روان را

وصف دهن تنگ نیاید به بیان هیچ | ای نکته وران قافیه تنگ است دهان را

از خود بگذشتیم پی یار خود آرا | دادیم ز کف سود و خریدیم زیان را

۷ — دیگر هوس جان و دلم نیست ولایت
تا در قدم یار فشاندم دل و جان را — ۷۰

ساقی بجام ریز شراب شبانه را | مطرب بلند ساز نوای ترانه را

تا پای نازنین بت سرمست من نهاد | بوسید پیر میکده این آستانه را

پا نه براه دیر و سر سجده پیش بت | حاجی بهر قدم چه گذاری دوگانه را

کافیست العظیم دل صد چاک عاشقان | با زلف مشکبار رسا و بزن شانه را

بکشای چشم و جانب اهل نظر فگن | مستی فروش کن نگه جادوانه را

یک بوسه ده اگر ندهی کام دل بحیل | در خلوه مده ز عشوه بجلوت بهانه را

۷۱ — آبی بر آن بریز ولایت ز سیل اشک
ورنه شرار آه تو سوزد زمانه را — ۷۱

خون گرمم در تصور بگذرد گر تیغ را | نقش خاکستر شود هر خط جوهر تیغ را

هستی خواهم خدارا گر برای امتحان | میزند بر روی من ترک ستمگر تیغ را

تا زدی بر غیر و از رشکم دل او سوختی | میرود در شکل جوهر دود بر سر تیغ را

تیغ ابروی تو باشد آنکه مجروحم کند | دلبر من کی بود این آبرو هر تیغ را

سخت بیرحمی که از بهر تماشای تپش | نیم بسمل کردی و راندی مکرر تیغ را

تا در آغوشم کجا خوابد که وقت خواب یار | می نهد از وهم در پهلو برابر تیغ را

۶۷	گفتم که بہان ولایت در خون تپیده کیست گفته شہید زخم دم ذو الفقار ما	۶۷

برزو گرسے حیرت حسنت بلب ما — شد رو کش آئینه دل بو العجب ما
مابین وجود و عدم ما بنود فرق — ور ہست بگفتار دہن یک وجب ما
گر حسن تو دیوانه خود کرد دلم را — آواره کند عشق منت در طلب ما
جز پرتو روے تو خیالے بدلم نیست — آئینه بے زنگ بود در حلب ما
آه از اثر عشق بہانی که ندانی — ہر لحظه فزون ست غم بے سبب ما
از آئینه داغ ہست و ندارد سر شانه — بیتاب شد آخر دلش از تاب و تب ما

۶۸	آن ماه ولایت ز من خسته جدا شد روشن چه کند ماه فلک تیره شب ما	۶۸

تا کرد نظر جلوه آن رشک پری را — ناز و بخود انداز و ادا جلوه گری را
دردود و بسر بردن و با سوز بمردن — تعلیم ز من ہست چراغ سحری را
آورده بمن نکہت آن کاکل مشکین — جانم بفدا باد نسیم سحری را
نازم روش ناز چه مستانه خرامی — پامال کند ہر قدمت کبک دری را
تا کیست چو من تیره سرانجام ندانی — زلفت ز من آموخته آشفته سری را
نیبش نتوان کرد که این شیوه بحسن است — واند ہنر از فتنه گری پرده دری را

۶۹	تا قتل بگذشت از سر بالین ولایت زانگونه که نازست بر او بے خبری را	۶۹

بیرون دہم از سینه اگر دود نہان را — صد شعله بجز من فگنم برق تپان را
خواہم که حدیث لب میگون تو گویم — سرمست مئی ناب کنم پیر و جوان را
ای شیخ برو عزت این خرقه نگہدار — با چشم حقارت منگر درد کشان را

۷۴ — دل بہ بستی در سرِ آن طرۂ پیچان چرا — ۷۴

تعالی اللہ زہی نامت فدای نام تو جانہا … کہ بشگفت از بہار فیض آن گلشن بدبو انہا
بجنباند صبا گلہای گوناگون سحرگاہان … بیک نکہت کہ از کوی تو آید در گلستانہا
کند ہی رشک لیلی کردہ بیتابم نمید انم … کہ مجنون وادی ہی طی کرد و من گشتم بیابانہا
نسیم از کوچۂ جانان عجب شوریدہ می آید … کند صد چاک جیب لالہ و گل در خیابانہا
بیک نظارہ در دل جای کرد این چہ شد یارب … کہ از شیرینی حسنت بہم چسپید مژگانہا
جمالش بنگر و نسبت مدہ با آفتاب او را … کہ روی یار باشد شمع خلوتخانۂ جانہا

۷۵ — بود ہر دم جرس زن کاروان زندگانی را / ولایت توشہ بردار و مشو غافل ز سامانہا — ۷۵

جان من یار من و خار بجان است مرا … طرفہ دردی بدل از وہم و گمان است مرا
می رود آب ز چشمان تر من آری … آتشی ہست کہ در سینہ نہان است مرا
سر خوشی بخیرم کرد کہ در وادی عشق … ہر سر خار بپا راحت جان است مرا
چون بگویم غم پنہان کہ سخن می سوزد … آتشم سر بسر و شعلہ زبان است مرا
ہمہ تن آئینہ ام کرد فروغ عشقت … شمع آسا دل پر سوز عیان است مرا
زندہ ام زان سبب اید وست کہ مانند نفس … در رگ و پی دم تیغ تو روان است مرا

۷۶ — ای ولایت چہ عجب جان ز تن آید بیرون / دل چو بسمل بغم یار تپان است مرا — ۷۶

کسی جز خار غم خوردن گل راحت بچید اینجا … خوشا مردی کہ در کنج قناعت آرمید اینجا
بمرقد از گریبان فراغت سر برون آرد … کسی کز سیر چشمی پای در دامان کشید اینجا
دلم بر حور جنت بعد مردن چشم نگشاید … جمال سادہ رویان پری دیدار دید اینجا
بکن از ترک سرو آہستہ تر پا نہ بکوی او … کہ دلہای نظربازان بخاک و خون تپید اینجا

بسملش مستانه می غلطد ببین بخاک و خون
آب و جوهر باده هست و خط ساغر تیغ را

یکنظر دیدی و گشتی چین بر ابرو چیستی
سیکشی بی صرفه بر مقتول خنجر تیغ را

تا کشید و بر سرش بر دو نقش قلم آزمود
نافه چین شد سراسر زلف جوهر تیغ را

سکند کار کلید ابروی تو با صومعه
یا کشد چون مرتضیٰ بر باب خیبر تیغ را

۷۲

می فتد بیرون **ولایت** از نیاش دم بدم
شوق خون من مگر گردست مضطر تیغ را

۷۲

الهی سوز آتش ده دل دیوانهٔ ما را
لبالب کن ز آب سرخوشی پیمانهٔ ما را

بده ای ساقی وحدت بجام خود فراموشی
می از شیشهٔ عرفان دل مستانهٔ ما را

بیا جانا که جانم سوخت از تاب جدائیها
منور کن دمی از نور خود کاشانهٔ ما را

هجوم غم دو عالم را بیکساعت زند برهم
اگر گویند افسون خیز درد افسانهٔ ما را

متاع طاعت و تقوا بیک ساغر نمی ارزد
بیا زاهد بکش جامی ببین میخانهٔ ما را

بجز آزار سوز و ساز ناظر نمی بندد
خدایا آشنا گردان بت بیگانهٔ ما را

۷۳

ولایت درد سر افزود عقل نکته سنج ما
الهی بیخبر گردان دل فرزانهٔ ما را

۷۳

خاک بیزی در هوای چشمهٔ حیوان چرا
سخت نادانی نمی بوسی لب جانان چرا

منت می بار و همه زین کهنه سقف بی ستون
بیخطر هستی بزیر گنبد گردان چرا

گریه کن و ز گردش افلاک مینائی بترس
میشوی بر حال مسکینان عبث خندان چرا

پست همت خوار باشد همت باید بلند
خود برافتادن چو اشک از دیدهٔ گریان چرا

گر نداری توشه لخت دل و خون جگر
می روی راه محبت بی سر و سامان چرا

می پرستی گر هوس داری ببین آن چشم مست
خوار بودن پیر میخانه چون مستان چرا

گر نداری ای **ولایت** تاب این آشفتگی

بجای بو رساند دل سبب آوردن انقلاب
نشان کعبهٔ مقصد درین منزل شود پیدا

حجاب حق بود پندار باطل بیا بین بشنو
بچشم دل نظر کن تا حق از باطل شود پیدا

در آن وادی که شور عشق لیلی را کند مجنون
غبار کاروانها شو که آن محمل شود پیدا

نصیبی از محبت نیست مطلق پارسایان را
کمال معنوی از خدمت کامل شود پیدا

ز صورتهای معنی حذر کن گر خدا خواهی
که اسرار حقیقت از بطون دل شود پیدا

۸۰ ولایت گرچه والشیم تپیدن آرزو دارم
بمسلخ می روم هر روز تا قاتل شود پیدا **۸۰**

سوختم در دیدهٔ بیدار شبها خواب را
تا شوم شمع بزم آن ماه عالمتاب را

بیقرارم گرمی نظاره ام سوزد نه تب
کی کشد بدخل حکمت آتشی سیماب را

خون میناست بگردن گر نمیدانی حلال
همچو خون محتسب نوشین شراب ناب را

زنده ام وارد همان ساقی بده رطل گران
مقتضی آمد لطیفت جسم خاکی آب را

تا شب هجر کند زایل می شود از بوسه اش
غرق در خون میکند رشک لبش عناب را

چون نشیند با حریفان خرم ار دو رسیان
می فزاید لطف پنهانش دل بیتاب را

۸۱ بار منت ها کشیدن ای ولایت خوب نیست
پشت خم بار عبادت میکند محراب را **۸۱**

خوشتر آن روزی که قاتل سوی بنماید مرا
از پی خونریختن از بند بگشاید مرا

وحشت شغل وجودم می برد از خویشتن
خلوت آباد عدم چون یاد می آید مرا

تا شوم پروانه و گرد سرش گردم بجان
منصب سوز و گداز شمع می باید مرا

ساقیا در ساغر افگن عکس روی صندلی
تا خمار باده درد سر نیفزاید مرا

با حریفان رفت و باز آمد که چون کس نیافت
می نماید غمزه کز خویش بر باید مرا

من پریشان و سر زلفت بدست دیگران
آه ایمائے که میگفتی که آراید مرا

دل سرخوش ندارد پیر فهیم گریه می آید / که از خوف و رجا بیچاره درد سر خرید اینجا

برو واعظ که فردا دیده آید هر چه خواهد شد / هلاکم میکنی بی صرفه از هول وعید اینجا

۷۷ — ولایت مطمئن شد از عقوبات کرمی ترسم / نوید رحمتش از مخبر صادق شنید اینجا — ۷۷

دلم بالست آه از من چه گویم اضطرابش را / نه دستی بدلداری و نگر التهابش را

بخوابم آمدی بیدار کردی مرحبا الا / فراز پاک بین بوسی بفزودی حجابش را

چه مستی داده یارب چشم شهباز را او / که هست افسانه شور قیامت مست خوابش را

سری دارم بسودای که سودای سرم دارد / ببین آشفته مشکین طره پیچ و تابش را

برو رنگ رخ و تاب جبین چین می آرد / نسیمی نازک از تار نظر با فهم نقابش را

شنیدم که پامال سمند ناز خواهد شد / که وقت نو سواری او بگیر در رکابش را

۷۸ — بمعنی عشوه گردد بصورت چین بر ابرو شد / ولایت صلح ناز الست پرواز عتابش را — ۷۸

دوش وقت سحر از خود ربودند مرا / روی خورشید دل افروز نمودند مرا

در شب هجر که چون زلف سیه بود دراز / کم نمودند درین روز فزودند مرا

تا سخن فکر من خسته چو از کار بماند / گره از کار فرو بسته گشودند مرا

رند میخوارم و رندان در پیر مغان / اندرین شیوه بهر بزم ستودند مرا

تا هر آئینه ور و صاف جمالش نگرم / زنگ آئینه دل پاک زدودند مرا

روش ملت اسلام چه دانم تو به / مسلک پیر خرابات نمودند مرا

۷۹ — ای ولایت منم آن سوخته خسته جگر / کز چپ و راست حریفان حسودند مرا — ۷۹

چو طوفان غم عشق از تنور دل شود پیدا / نگردان زهره خود آب تا ساحل شود پیدا

احمد ﷺ و محمود و محمد ﷺ بنام
نام خدا اسطلبی در نسب

سید ما کنت نبیاً صفت
حامی امت ز عجم تا عرب

شمع شبستان حدوث و قدم
جلوهٔ بی پردهٔ حق را سبب

۸۵ — هر چه بنعت تو ولایت نوشت
رو بکنش گر نبود منتخب — ۳

بیا که جلوهٔ نور است در شب مهتاب
عیان تجلی طور است در شب مهتاب

چه احتیاج بدانم که یار و صحن چمن
بجای جنت و حور است در شب مهتاب

به بزم ما که می و شاهد است ای زاهد
حذر ز زهد ضرور است در شب مهتاب

مکن مکن که بآخر بری پشیمانی
خیال توبه قصور است در شب مهتاب

خموش باش مغنی که بی تجلی دوست
ترانه ناله صور است در شب مهتاب

ببین ز دایرهٔ چرخ تا به نقطهٔ خاک
همان بجوش سرور است در شب مهتاب

۸۶ — بوصل ماه ولایت خوش است لیک دری
دلم بهجر صبور است در شب مهتاب — ۳

تاب جان است و توان دل زار است شراب
بوی گل روح صبا رنگ بهار است شراب

خوبی گل نبود بی می گلگون ساقی
غازهٔ چهرهٔ سبزان بهار است شراب

تازه میخواری و بسیار مخور ای زاهد
دل نگهدار خدا را که شرار است شراب

گرم هنگامهٔ صحبت نشود بی ساغر
لذت افزای شب بوس و کنار است شراب

زهرهٔ محتسب آب است ز میخواری ما
بین که در محفل ما لیل و نهار است شراب

می شود کلبهٔ تاریک ز جامش روشن
آفتابانه فروغ شب تار است شراب

۸۷ — هان ولایت مخور این بادهٔ هشیار فریب
مایهٔ غفلت و آشوب و خمار است شراب — ۴

۸۲	ای ولات در عجب بیم و امید او فتاده ام تا ببخشد آن صنم یا قتل فرماید مرا	۸۲

کردهٔ خود را ز نادانی حجاب دل چرا	چون خودی مطلوب طالب بوده حایل چرا
گر کنی ترک دلائل تا بجانان می‌رسی	چون بود انجام این درد برو حاصل چرا
تا حریمش می‌رسی گر یکنفس بیخود شوی	جستجوی جاده میداری درین منزل چرا
کشتهٔ شمشیر قاتل زنده باشد جاودان	می تپید مقتول او در خاک چون بسمل چرا
عقدهٔ دل کی گشاید ناخن فرسوده اش	بسته آخر بد بنابر مزور دل چرا
باید اندر پرده پنهان سوختن معشوق را	راز باطن کرد ظاهر شمع در محفل چرا

۸۳	ای ولایت می بجور تا بجز نسازد ترا بوده در عشق آسان و غم مشکل چرا	۸۳

ای تاج ز خاک قدمت عرش برین را	بر عرش فضیلت ز وجود تو زمین را
در بارگه جاه و جلالت بتامل	هرگز نبود دخل جنان بر او جبین را
ای در شب معراج براق تو پر و بال	با گرم روی سوخته جبرئیل امین را
در ظلمت تاریک شب کفر و ضلالت	مشعل بکف از جلوهٔ رخسار تو دین را
آن نور که بر طور بیفگند تجلی	شد جلوه ده از پیکر تو خانهٔ زین را
حاشا که قدم باز کشم از رهٔ عشقت	افروخته ام ذره تو شمع یقین را

۸۴	گفتیم ولایت غزل نعت که آریم در زیر نگین مملکت خلد برین را	۱

ای ز جمال تو جهان بوالعجب	روشنی روز و تجلای شب
دید ترا اوارد حیران عیش	زخم ترا مرهم داغ طلب
شاهد مکی مدنی هاشمی	عالم ما لم تکن امی لقب

ماریشان مشتویم و آن پری | میدهد زلف سیه را پیچ و تاب

۹۰

در رکاب قاتل گلگون سوار
تا توانی ای ولایت می شتاب

۷

شمع خلوت شده آن ترک ستمگار امشب | یاوری کرد بمن طالع بیدار امشب

آفتاب رخ محبوب طلوعے دارد | گو که در پرده کند روی شب تار امشب

صبح خود اندید تا بقیامت یارب | میدهد کام دلم یار دل آزار امشب

تو به کرد از سخن تلخ که دشنام بود | بوسه ام میدهد از لعل شکربار امشب

غیر را گو که بپاداش سیه شد روزت | من هر بزمے که بود غیرت گلزار امشب

سرگرانیم و نداریم ز دنیا خبرے | ساقی از دست منه ساغر سرشار امشب

۹۱

اندر آغوش بکشم تنگ ولایت همه شب
چون بکام تو شد آن یار جفاکار امشب

۸

شب قدر است و عجب نور عیانست امشب | وه چه نوری که چراغ دل و جانست امشب

این نه راح است که در جسم صراحی روح است | وین نه جام است که خورشید عیانست امشب

ذوق رانشهٔ دیدار دوبالا شده است | شوق در هر رگ و هر ریشه دوانست امشب

هر طرف جوش سرور است بمرگ اعدا | بیخود از ساغر می پیر و جوانست امشب

باده بر یاد حریفان بزمین مے ریزند | هر کجا می نگرم آب روانست امشب

آسمان بے خبر از بازی آن ترک بکام | غیر از دور بحسرت نگرانست امشب

۹۲

محتسب نیز بجز صلح ندانست مفر
خبر عیش ولایت به جهانست امشب

۹

من رقص بسر مستی مے میکنم امشب | حالیست که بر نغمهٔ نے میکنم امشب

با جام جمے شاهی کے میکنم امشب | تو به ز می و میکده کے میکنم امشب

دل شود مضطر چو روی دلستان بیند بخواب
ش بیچاره که مرگ ناگهان بیند بخواب

هرچه اندر دل بود پیش نظر باشد همان
تا قیامت برهمن روی بتان بیند بخواب

گردش دور جام مست و نگاه مهوشی
مست خیزد هر که چشمش یکزمان بیند بخواب

آنچه رفت از جوی او باز آمدن تعبیر اوست
دیده گریان سر آب روان بیند بخواب

پردهٔ عاشق دریدن لازم آمد عشق را
شاهد آن شاهد که یوسف کنعان بیند بخواب

حسرت در خاک خفتن می رباید جان او
هر که خود را در وصالش کامران بیند بخواب

۵	سیکند هر شب ولایت خواب با صد آرزو تا شبی آن ماهرو را میهمان بیند بخواب	۸۸

رنگ زرد و دم سرد و غم دلدار طلب
چشم گریان و لب خشک و دل زار طلب

همه هیچ است اگر یار نباشد در بر
گر دعای تو قبول است ز حق یار طلب

بادهٔ عشق بجو مست بهر کوچه بگرد
شرم بگذار و صراحی سر بازار طلب

بگذر از کعبه و دیر و بتخانه برو
رشتهٔ سبحه زهم بگسل و زنار طلب

نگشاید دری بی مدد پیر مغان
رو بمیخانه و مفتاح ز خمار طلب

تا شب قدر شود هر شب تاریک ترا
شب همه شب ز خدا دیدهٔ بیدار طلب

۶	گر تمناست ولایت که شوی محرم راز در خرابات برو ساغر سرشار طلب	۸۹

می سراید نغمهٔ موزون رباب
هان بگردان ساقیا جام شراب

ماهتاب امشب سراپا داغ شد
روی ساقی آفتاب جام روشن آفتاب

تا که خواهد رفت چون هستی ز هوش
باز کرد است آن پری پیکر نقاب

سر بدوش ما گرانی می کند
هان بکش تیغ و بدست آور ثواب

تشنه‌ایم از آنکه دلبر بیوفاست
دردمندانیم و شراب خون ناب

۹۵	اعجاز نگر در لب شکرشکن تست	۲

چه ظلمهاست که بر جان مبتلا کرده است	که کرد آنچه بیمار ترک بیوفا کرده است
ازین جراحت کاری چگونه جان ببرم	که ناوک مژه او بسینه جا کرده است
بزیر تیغ تو گردن بنهاد عاشق تو	ببین که حق محبت بجان ادا کرده است
گمان مبر که دل عاشقان پریشان کرد	هر آنچه کرد بزلفین تو صبا کرده است
بحیرتم که چه انجام دارد این آغاز	که ابتدا ستمهاے انتها کرده است
سیاهکاری من بین که حرز اش خدا	اسیر پیچ و خم زلف مشکسا کرده است

۹۶	کمال کفر و لایت نگر که تا بکجاست نماز صبح شب وصل او قضا کرده است	۳

هر که از حلقه زنان در میخانه اوست	موج تسنیم بیک جرعه پیمانه اوست
اندرین مسئله کفرست خیال من و تو	سخن لیلی و مجنون همه افسانه اوست
سجده بر در او کن که عبادت این است	روشن از نور خدا بام و در خانه اوست
یارب آن روی دل آرا چه فروغی دارد	شمع را رشک جمال وی پروانه اوست
نازنین است بت ما و نزاکت بنگر	شانه کش باد صبا چاک سر شانه اوست
صنم ماست که پاکان بطوافش آیند	کعبه در رشک ز ننگ در کاشانه اوست

۹۷	ای خرد بند بره پیش و لایت زنهار سخن عقل مفرماے که دیوانه اوست	۴

دل با مکیدن لب لعل تو خو گرفت	در وصل کام دل تن پر آرزو گرفت
از دل بدیده آمده و تسخیر او نگر	هر اشک کافتاده ره کوی او گرفت
خون ناب موج زد ز دل تنگ کل او فتاد	چون پر شود محال بود آبجو گرفت
اندیشه را گذر بسر کوی یار نیست	از پا فتاده هر که سر جستجو گرفت

آمد بہ می و جام گرفتم بہ برش تنگ	بس گرمی ہنگامہ کہ خوے میکنم امشب
خواہم کہ زنم دست ہوس در کمر او	راہ عدمے ہست کہ طے میکنم امشب
وہم است کہ مجنون نکند عشق من او را	تا قصۂ محبوبہ حے میکنم امشب
ہان مطرب خوش لہجہ برانگیز نوائے	من ساز بمعشوقہ وے میکنم امشب

۹۳	امشب چہ شبی ہست ولایت کہ بمستی ہرگونہ اشارات بوے می کنم امشب	۱۰

شب فراق تو تسخیر می کند مہتاب	ندانم آہ چہ تاثیر میکند مہتاب
زخانقاہ برون میکند مشائخ را	بحیرتم کہ چہ تسخیر میکند مہتاب
زصحن باغ بخلوت نمی رود زاہد	ببین کہ پاے بزنجیر میکند مہتاب
پر است لوح زمین از سواد روشن او	بخط نور چہ تحریر میکند مہتاب
مباش بے می و محبوب تا سحر ندمد	ترانہ ریز کہ شبگیر میکند مہتاب
شب سیاہ چو روز سپید شد روشن	نظارہ کن کہ چہ تنویر می کند مہتاب

۹۴	بیا بیا کہ شب ہجر تو ولایت را اگرچہ ہست جوان پیر می کند مہتاب	۱

ای نور خدا آب بقا در دہن تست	آوازۂ اعجاز مسیح از سخن تست
گیسوی سمن سای تو آشوب دل و جان	نازک تر و خوشتر زگل تر بدن تست
فردوس زمین بوس ملک مروحہ جنبان	گلزار ارم خاک رہ انجمن تست
بنگر زرہ بندہ نوازی کہ دل ما	حسرت زدۂ یک نظر عشوہ فن تست
ہر ذرہ بطلعے بہ تمناے تو گردید	تا خطۂ پاکیزۂ یثرب چمن تست
لا اقسم اسماست زخاک کف پایت	نور کعبہ حرم گشت ہمانا وطن تست

در نعت سرودے غزل خوب ولایت

عاشقم رند سبوکش نیستم ساقی برو
هان یکی زین هر دو جانب ای پری پیکر برآر
زینهار ای شمع باسوز درون خاموش باش
گرچه در فانوس باشد سی شود پنهان چراغ
از ملامت در محبت می شود بیباک تر

خون دل آشنام محتاج شراب جام نیست
از لبت کام دلم جز بوسه یا دشنام نیست
خاص بزم جانگداز انست بارعام نیست
آتش الفت نهفتن جز خیال خام نیست
عاشق بدنام را پروای ننگ و نام نیست

۱۰۱

می زند بر سنگ رسوائی سر آشفته را
آن بت پیمان شکن تا با **ولایت** رام نیست

۸

نازم بقامتی که قیامت شعار اوست
میرم به تیزی دم تیغ نگاه او
گاهی کشد بنازه گهی زنده می کند
دشنام داد آن گل رنگین ادا مرا
زلفش نه سنبلیست که بوی کمی دهد
زاهد برو بصومعه بنشین بعافیت

نی نی بهر قدم که گذارد نثار اوست
تیغی که شعله خیز دم آبدار اوست
مرگ و حیات ما همه در اختیار اوست
نشگفت غنچه که عدم داغدار اوست
فیض صبا زرایحه مشکبار اوست
خون ریختن بناوک دلدوز کار اوست

۱۰۲

بر تربت **ولایت** خونین جگر گذشت
آهی کشید و گفت که اینک مزار اوست

۹

پیش روی تو بتا ذکر خدادانی نیست
کفر او خام بود گرچه برهمن باشد
الفت پرده در آباد نه سازد هرگز
شمع سان آتش عشق تو عیان سوخت مرا
پای در وادی الفت منه اینجا خراب
همه سرمایه سود است سر زلف سیاه

چون نگویید تو زاهد که ترا ثانی نیست
هر که آشفته عشق تو به پیشانی نیست
خاطری را که بر از وحشت و ویرانی نیست
همچو پروانه بجان آتش پنهانی نیست
طی این منزل دشوار بآسانی نیست
کیست که سلسله او به پریشانی نیست

زاہد بیا و سر بدرش نہ کہ ہر کسے — از خاکساری در او آبرو گرفت
ای ترک مست چشم بیا و پیالہ گیر — الحق کہ روح ماست بہجران گلو گرفت

۹۸ — آب حیات پیش **ولایت** بخاک ریز
دل با مکیدن لب لعل تو خو گرفت — ۵

دلا شکایت غفلت ز چشم یار خطاست — کہ آن علیل سیہ مست ہوشیار کجاست
میان عاشق و معشوق محرمی حاشا — اگرچہ نامہ براز بہر نام باد صباست
برو کہ بار بدیر مغان نخواہی یافت — بگرد شیخ کہ بر دامن تو گرد ریاست
ز دور رای کہ کارم ز انتظار گذشت — بآرزوی وصال تو اشتیم فرداست
ز دست قاتل رنگین چگونہ جان ببرم — نگاہ ناوک و ابرو حسام و زلف بلاست
بریخت خون دل من بیک نظر قاتل — جراحتے نبود باشہادتے کہ مراست

۹۹ — وصال یافت **ولایت** دم فراق ببین
حکایتیست عجب ترکہ لے در و غ نہ راست — ۶

بوی زلف یار تا اندر ہوا پیچیدہ است — طرفہ سودا در سر خلق خدا پیچیدہ است
جوش مجنون از کجا و حال زارم از کجا — تا زعشق من بساط کہنہ را پیچیدہ است
تا نفید ... مان برخوش سیل ز در زمین — آہ من در ذرہ ہوش علا پیچیدہ است
کاکل شبرنگ او دارد شکن اندر شکن — در خم ہر تار شکلے بہا پیچیدہ است
الامان شور محبت نازم این آوازہ را — نالہ ام در گنبد گردون فرا پیچیدہ است
تا نیفتی اندران دام بلا ہشیار باش — در سر ہر موی گیسویش بلا پیچیدہ است

۱۰۰ — تا نشد از انتجا بدن **ولایت** بانوا
پا بدامان قناعت بے نوا پیچیدہ است — ۷

اندران بزمے کہ ساقی بادئی گلفام نیست — می پرستان را ز بیتابی دمی آرام نیست

چه عجب گر دبر آرد ز نهاد عاشق — بی سبب خاطر معشوق مکدر شده است
آفتابم بده و جام بگردان ساقی — تیره شب از رخ آن ماه منور شده است
گر همه نوش بود لذت او را رسد — بوسه ام از لب جان بخش میسر شده است

۱۰۶	کور به چشم حریفان که ولایت امشب همنشین بت سفاک ستمگر شده است	۱۳

خورشید شراری ز دل پرشور ماست — طوفان که شنیدی نمی از چشم تر ماست
هنگامه شور قیامت که قریب است — شوری ز خرام صنم فتنه گر ماست
افسانه بود حسن رخ یوسف کنعان — افسون تماشا صنم سیمبر ماست
ای شیخ بدین زهد دل پاک نداری — نظاره و پاکی همه وقف نظر ماست
آهی که ازو آب شود زهره آتش — دردیست که از آتش فراغ جگر ماست
تا خوانده سپید اند و هر نقطه و خط را — گویند که اشارت ز دهان و کمر ماست

۱۰۷	پرسید حریفی که کدام است ولایت گریان شد و فرمود که آشفته سر ماست	۱۴

ترا شگفته گر از زلف سنبلستانیست — مرا ز عشق دو زلفت دلی پریشانیست
ز جوش حسن اگر چهره تو گلگون است — ز داغ عشق دل زار من گلستانیست
اگر جمال تو روشن تر است از مهتاب — سیاه کلبه احزان من شبستانیست
تویی که جان منستی و زنده ام با تو — گمان مبر که درین تیره کالبد جانیست
هزار دل بجراحت فگار می سازد — نگاه یار نگویم که تیغ عریانیست
ز طول دامن محشر چه باک عاشق را — که هر دش ز جنون دست در گریبانیست

۱۰۸	ولایت است که اندر دیار زهره وشت اگر بکشور نازان پری سلیمانیست	۱۵

۱۰۳	ای پریچهره گهی سوی ولایت بنگر رحم بر مور نه کردن ز سلیمانی نیست	۱۰

یک گام راه عشق بمنزل برابر است — آسانی که هست بمشکل برابر است

چاهیست آتشین و خلای بهر قدم — حقا که حال راکب و راجل برابر است

نسبے زماه هست ولیکن بروشنی — پیشانی تو با مهِ کامل برابر است

از آب تیغ تر لب زخمم نمی شود — این ماجرا بقلزم و ساحل برابر است

آهم چراغ و نالهٔ شبگیر مطرب است — این کلبهٔ سیاه بمحفل برابر است

در خون دل تپیدم و خفتم بخواب مرگ — آری تپیدن من و بسمل برابر است

۱۰۴	برنالهٔ ولایت دیوانه گوش نه گلبانگ او بلحن عنادل برابر است	۱۱

رنگ زرد ما بعشق چهرهٔ گلگون بس است — ورندارم دیدهٔ گریان دل پرخون بس است

گر نخوردم سنگ طفلان کسر شان عشق نیست — وحشت صحرانوردی از پی مجنون بس است

گرچه بی مضمون فرستاد است قاتل نامه ام — از پی تسکین عاشق نامهٔ بی مضمون بس است

بی نیازم گر ندارم فخر نی از سیم و زر — در دل اهل سخن گنج در مکنون بس است

عشقبازان را نشانی هم ضرور افتاده است — آه گر بر لب نباشد ضعف روز افزون بس است

بوده در وصل با ناز و حیا آمیخته — بهر آرام دل بیمارم این معجون بس است

۱۰۵	دست را انداخته شمشیر بران را مکش از پی قتل ولایت چشم پرافسون بس است	۱۲

دل اسیر خم زلفین معنبر شده است — جان من حلقه بگوش تو سراسر شده است

قطرهٔ اشک که از چشم ترم ریخته است — در خیال در دندان تو گوهر شده است

آتش چهره بے تاب شرر افگند درو — دل آفت زده ام غیرت مجمر شده است

می نخوردم در فراق ساقی بیمانه کش — آری آری تشنه وصلت ز صهبا فارغ است

۱۱۱ — کی فرو آرم ولایت سر بدین یکمشت خاک / هر که بی خود باشد از دنیا و عقبی فارغ است — ۱۸

باشد گنه مقدر و غفلت بهانه ایست — سیر دم رگ هر کس و علت بهانه ایست
مقصود جرم پوشی و عفو گناه بود — آدم که خوشه چید بجنت بهانه ایست
بردار بر کشیدن منصور حق سرشت — نیرنگ عشق بود و شریعت بهانه ایست
از هول بعث و نشر و زغوغای باز پرس — رحمت بود مرا و سر او قیامت بهانه ایست
کار تمام خلق بر اسباب بسته اند — روزی رسد ز غیب و وسیلت بهانه ایست
منظور بود فتنه در ابلیس و آدمی — حکم سجود حیله و نخوت بهانه ایست

۱۱۲ — خود عشق گفت راز خود و جای گفت نیست / اندر میان وجود ولایت بهانه ایست — ۱۹

آن شوخ که آشوب دل و شورش جان است — ما را ستم گشت و بحسرت نگران است
خون ریخته خوز است ستم آمیخت بحنا کش — جان سوخته و گفت درین سوخته جان است
پروای جگر سوزی آفاق ندارد — سرمایه خون گرمی آتش نفسان است
سودای سر ماست پریشانی زلفش — بیماری چشم سیه اش سحر نشان است
جان بخش جهانست ز شکر شکنیها — دشنام لب او که نصیب دگران است
آب دم تیغش که بود آب حیاتی — داروی دل سوخته خشک لبان است

۱۱۳ — احوال ولایت بجدائیش مپرسید / آشفته سر و خسته دل و نعره زنان است — ۲۰

از بلند و پست منزل هر کسی آگاه نیست — تا حریم معرفت هر سالکی را راه نیست
تا بچاه اندر نیفتد کی شود یوسف عزیز — ای برادر کار دنیا دا بجز دلخواه نیست

ز رحم تا به دلِ او هزار فرسنگ است / دلم ز سنگدلیهای آن صنم تنگ است

کشیده است بر آئینه تیغ ابرو را / بناز و عربده اینک بخویش در جنگ است

جمال یار در آئینه ضمیر من است / ولی چه سود که آئینه زیر صد زنگ است

نشسته ام بگدائی بر آستانهٔ دوست / کجا روم بتماشا که پای من لنگ است

رقیب جمع نفس و من بصد وفا محروم / بحیرتم ز محبت که این چه نیرنگ است

من آن نیم که ز فرمانِ یار سر پیچم / دلم بدست چو لیلای قیس بی‌رنگ است

١٦	نماند همت مردانه تا کشد سختی / ولایت این دل نالان ز ناتمامی تنگ است	١٠٩

جنون را با سر مجنون هوسهاست / نگو زنجیر پایش زلف لیلاست

زدی بر یک دگر تیغ دو ابرو / جراحت بر دلم خطِ چلیپاست

بجوش آورد عشق با جهان را / تعالی الله زما هست آنچه بر ماست

بر آورد است گرد از خاک ساکن / قیامت از خرامِ ناز پیداست

بده ساقی میندیش از خرابی / که دست میکشان در دست میناست

گہے کافر شوم گاہے مسلمان / گہی کعبه دلم گاہے کلیساست

١٧	ولایت عشقبازی پیشه دارد / طریق او خلافِ گبر و ترساست	١١٠

عاشق از امید و بیم روزِ فردا فارغ است / پخته مغز عشقبازی از قضایا فارغ است

خاک باشد بسترش خارا بود بالین او / خاکسارِ کوے جانان از هما فارغ است

سالکِ کامل نترسد از نشیب و از فراز / ره نوردِ منزلش از پست و بالا فارغ است

قطرهٔ آبے دم رحلت نکردم آرزو / زخمی تیغ محبت از تمنا فارغ است

کے شود عاشق بیک نظاره از دیدار سیر / گفته اند آخر که مستسقی ز دریا فارغ است

۱۱۶	روزنِ قصرِ بتے رخنہ گہِ منظرِ ماست	۲۳

ساقیا ساغرِ توحید بمیخانہ کیست
بادہ گو برد از خویش بہ پیمانہ کیست

آنکہ از عہدہ اش پیر و جوان جان نبرد
شوخی و نازکی و غمزۂ مستانہ کیست

تیغ در دست و دل آمادہ بخون مردم
یارب این آفتِ جان کہ بجانانہ کیست

ہر پرستار زند قافلۂ پاکان را
ہان بپرسید کہ این تکیہ بکاشانہ کیست

۱۱۷	میکشد آہ جگرسوز ولایت شب و روز آہ این سوختہ دل عاشق و دیوانہ کیست	۲۴

صبح و شامِ عشقبازان صبح و شامِ دیگر است
آری آری ہست ساقی را مقامِ دیگر است

وہم منصور از کجا قول انا الحق از کجا
آن زبان دیگر است و آن کلامِ دیگر است

بوالہوس را زلفِ پیچان ہست زنجیرِ بلا
وز پے صیدِ دلِ عشاق دامِ دیگر است

می پرستان ہر نفس مدہوشِ جامِ ساقی اند
و آنکہ ساقی را کند سرمست جامِ دیگر است

ہر زمانے نوشیِ بیہوشِ دیدارِ وے است
جلوہ اش را ہر زمان چون طور بامِ دیگر است

محرمِ رازِ محبت کے بود بادِ صبا
جان و جانان را بدین شہر گاہِ دیگر است

۱۱۸	ماجرای حیرت افزای ولایت دیدنی ست جان فدایش کردہ و دلبر بکامِ دیگر است	۲۵

آن ترکِ ستم کیش کہ با بادہ و جام است
خونِ دلِ بسمل بصراحیش مدام است

ساقی منِ مخمور ندارم سرِ پرہیز
گو محتسب آشفتہ و گو ماہِ صیام است

طامات نیرزد بجوے عمرِ گرامی
زاہد حذر از توبہ کہ تزویر حرام است

اے شیخ مرو بر درِ پیرانِ خرابات
آن ہیچ کہ خیزد ز قدح حلقۂ دام است

از خاک نشینانِ درِ پیرِ کلیسا
آن کس کہ می ناب نخورد است کدام است

ساغر مدہ از دست اگر باخبر دستی
کاین عمرِ گرامی بدمی چند تمام است

ترک هستی کن که فارغ میشوی از نیستی / گر بقا خواهی حصولش بی فنا فی الله نیست
ناتوانی در پی آزار مسکینان مباش / آن شنیدستی که جای چاه کن جز چاه نیست
ای ستم پیشه ز پیکان قضا غافل مشو / مایهٔ درماندگان بی نوا جز آه نیست
باد نخوت در سر از سودای خودبینی مپیچ / زیر خشت خاک فرقی در گدا و شاه نیست

۱۱۴	ترک دنیا کن ولایت دل چه می‌بندی برو بزم دنیا پیش دانشمند عشرتگاه نیست	۲۱

اگر سبوی تو از صاف عیش لبریز است / بپا که گیر چو رندان که آسمان تیز است
بهوش باش ز تلخاب نیلگون مینا / که دور آخر جامش هلاهل آمیز است
اگر تو عاقلی از گردش زمانه بترس / که طاق گنبد نیلوفری بلا ریز است
مباش خواجه ز انجام خویشتن غافل / که روزگار شب و روز فتنه انگیز است
بپاک دامنی خود ز اعتبار مناز / عروس کهنهٔ دنیا بسی دل آویز است
بگیر عبرت و کاری که کردنی است بساز / نه چنگ ماند نه چنگی نه بزم چنگیز است

۱۱۵	ثبات نیست ولایت بیک و تیره دمی نفور باش ز دنیا که جای پرهیز است	۲۲

ما غم هجر نداریم که دلبر با ماست / در ره عشق نترسیم که خود رهبر ماست
می نابی که از و یافته منصور بنمی / بدل از خوردی ساقی همه در ساغر ماست
ما گدایان در دوست همه شاهانیم / کف پای که زند بر سر ما افسر ماست
هر چه بینی ز نجوم فلک زنگاری / پرتوی از رخ محبوب پری پیکر ماست
آنکه برهم زده یک جلوهٔ او عالم را / ترک ما شاهد ما قاتل ما دلبر ماست
نسبتی در من و یار است که بس محکم و او / ز تنک موی کمرش تار تن لاغر ماست

گر بود منظر فردوس ولایت چه کنم

دل سرابستان شد است از داغهای آتشین — آه خون آلود رنگین نخل بستان من است

چشم تر کردن نباشد رسم در راه قاتلان — وانکه بر مقتول گرید ترک ایمان من است

اولین عشقبازان جز من دیوانه کیست — آخرین تعلیم مجنون شرح دیوان من است

اندران عالم که برزخ نام دارد از ازل — پیر تعلیم جنون طفل دبستان من است

بگذر ای نعمان ز ایذای خود و تکلیف من — خسته آزار عشقم مرگ درمان من است

۱۲۲	یار من بگرفت روزی با کمال آشتی بر بساط غم **ولایت** نیز مهمان من است	۲۹

کعبه جمال او جلوه خدا این است — اگر کیش برهمن است دین پارسا این است

گر بطاق آن ابرو فوت شد نماز تو — سر بزیر تیغش نه سجده قضا این است

با قضا در آویز و فتنه ها بر انگیز و — خون یار ساز ریزد غمزه و ادا این است

ترک مدعا کردن جان و دل فدا کردن — صورت فنا اینست معنی بقا این است

خون دل فرو خوردن مردن و جفا بردن — شرط عاشقی اینست شان مبتلا این است

دل اسیر بیهوشی همنفس بخاموشی — جان بخود فراموشی بین که انتها این است

دیده خون همی بارد دل تپیدنی دارد — ضبط بیقراری چند راز بر ملا این است

از بلا نترسیدن وز جفا نرنجیدن — گر تو عشق او داری شیوه وفا این است

۱۲۳	کشته **ولایت** را زنده کن بیک ایما همچنان بکش بازش جای مرحبا این است	۳۰

دل بگرد فتنه و آشوب گردیدن بد است — خاطر آسوده با عشق ورزیدن بد است

سینه مجروح نگاه ناوک اندازان نبود — دیده غمدیده بر رخسارها دیدن بد است

رفته رفته در دلش افتاد میل دیگران — پیش محبوب ما بیوجه رنجیدن بد است

تا جوان شد آن سهی قامت بلا بالا گرفت — فتنه زین بیش اینقدر بر خویش بالیدن بد است

۱۱۹ | جز شغل صبوحی مکن اندیشهٔ طاعت
هشیار ولایت اگر ایام بکام است | ۲۶

زگرمی که بداغ دل است هر چم سوخت
بحیر تم که چه آتش بجانِ او زده
باتش تپ فرقت بسوز روز و شبم
زسوز و ساز دلِ آتشی چه می پرسی
برنگ عود که بر آتش نهند مے پیچد
بصر تا چه کند یوسفے که از شوخی

منم که داغ دلِ من دلِ دو عالم سوخت
زشعله که به برگ گل است شبنم سوخت
توان به برقِ نگاهے مرا بیکدم سوخت
ببین بقطرهٔ خونی که چشم پر نم سوخت
مگر ز تاب جمالِ تو زلفِ پر خم سوخت
رخ از نقاب کشاد و سواد اعظم سوخت

۱۲۰ | مگر به خیل بلا پیش رو ولایت بود
که از شرارهٔ آهش بزیر پرچم سوخت | ۲۷

از خویش می رباید بوی که در شرابست
رندی و می پرستی آتش زند بهستی
باشد ز جلوهٔ او نیرنگِ هستی ما
تا کی سیاه مستی بگذر ز خود پرستی
طفلی بلهو رفت و پیری کند ضعیفت
بگذر ز کامرانی چون نیست جاودانی

خوشحال پاکبازی کز جام می خرابست
این کیمیای مستی اکسیر بے نصابست
هر ذره که بینی روشن ز آفتابست
این هستی وجود ذره با هستی حبابست
غافل مباش یکدم گر موسم شبابست
کاین خاکدان فانی نقشی بروی آبست

۱۲۱ | امروز گر توانی کارے بکن ولایت
فردا که خفته باشی اندیشهٔ حساب است | ۲۸

بستهٔ زنجیر زلفم کفر ایمان من است
انکه می پرسی که منظور جفای یار کیست
از دلِ من جلوه گر شد صورت زیبای او

بوی گل آشفته طبع پریشانِ من است
جان بابجان از الفت پشیمانِ من است
منظر خورشید معنی مشرق جانِ من است

۱۲۶	مگر ولایت مسکین ز عاشقان تو نیست	۳۴۳

ای شیخ پاک مشرب بامی کشیدن است	در بزم بیخودی رخ محبوب دیدن است
رنگین ترانه گفتن و معشوق باختن	رسوا شدن بعشق و ملامت کشیدن است
از محتسب گریختن و روے تاختن	پندی که پیر میکده گوید شنیدن است
از دست خویش خون دل خویش ریختن	واندر هوای دوست چو بسمل تپیدن است
آویختن بدامن محبوب دست شوق	دیوانگی گزیدن و دامان دریدن است
سود و زیان ندیدن و سرمایه سوختن	آسودگی فروختن و غم خریدن است

۱۲۷	در کنج عافیت ز جهان بیخبر شدن وز خویش و آشنا چو ولایت بریدن است	۳۴۴

شور الفت از دل پیر و جوان برخاست است	هر کرا بینی درین سودا ز جان برخاست است
بخت بیدارش کند جادوی چشم نیمباز	طرفه تر این فتنه از خواب گران برخاست است
مردمک ها از سیه مستی بهم دارد ستیز	فتنه از میخانه چشم بتان برخاست است
ای مسیحا زنده کن از کشتی نوح را	بار طوفانی ز چشم عاشقان برخاست است
تا که خواهد شد درین دریای شور افزا غریق	موج می زان هر دو لعل درفشان برخاست است
واعظا پندم مده افسانه گوئی تا کجا	این دل بی ننگ از نام و نشان برخاست است

۱۲۸	هان بیا ساقی ولایت از پس مردن بخاک در تمنای یکی رطل گران برخاست است	۳۴۵

شکر خنده شورش فزا نباید ریخت	نمک بزخم دل مبتلا نباید ریخت
فگند می بپی چشم بدت ولے چه کنم	بمشت خاک بچشم قضا نباید ریخت
مرید راهب دیرم شراب صاف بیار	که دُرد میکده در جام ما نباید ریخت
نگاه تیز مکن ای پری بسرمه ناز	که خون خلق بتیغ جفا نباید ریخت

اشتیاق نغمه در پهلوی او سوراخ کرد | نی به کنج بینوائے ساز نالیدن نداشت
تا ز مشق فانهٔ آخر تسلاے وہم کرد | از خیال زلف در آئینه ترسیدن نداشت

۱۲۴ | بر دل زاہد ولایت خورد شاید ناوکے
پیش ازین با بینش الفت سینه کاویدن نداشت | ۳۱

کمال صورت هر چیز را زوالی هست | زوال صبح آنست گر کمالی هست
مباش در غم فردا و تنگ در بر کش | اگر بکام تو امروز خرد سالے هست
صبا بجدست جانان پیام ما برسان | که دردمند فراق تو خسته حالی هست
پیاله گیر و غنیمت شمار صحبت دوست | فراق در پس آنست گر وصالی هست
چه احتیاج بجلاد یک نگه کافیست | ز کشتن من مسکین گرش خیالی هست
برو که جای ملامت نماند ای واعظ | که در حواس من مضطر اختلالی هست
جواب تلخ مده ای لب تو شکرخا | مرا ز پستهٔ خندان تو سوالی هست
بنفشه و گل و نرگس کجا دمید ز سرو | نهال قامت جانان عجب نهالی هست

۱۲۵ | بعذر بے ادبی سر بر آستان دارد
گر از ولایت مسکین ترا ملالی هست | ۳۲

چه تیزی است که در تیغ ابروان تو نیست | چه شوخی است که در چشم ناتوان تو نیست
کدام دیده که خونین از اشتیاق نشد | کدام سینه که منت کش سنان تو نیست
کسی نماند بشهر اندرون ز رندان | که سجده گاه دلش طاق ابروان تو نیست
نمی دهند نشان از کسی صغیر و کبیر | که کشتهٔ نگه ناز امتحان تو نیست
به نغمه سنجی لبهاے شکرین نازم | که عندلیب نوا سنج همزبان تو نیست
توئی که پائه خضر است آبحیوانت | که گوید اینکه مسیحا ز کشتگان تو نیست

اگر بلطف بیائی به بزم ما چه شود

۱۳۱ — ۳۸

بازآئی ولایت زتپیدن ته خنجر
بسیار تپش از روش عشق بعید است

دور از تو دل جام و صراحی همه خون است
محفل همه برهم شده می ریخته برخاک
هردم کشد آه زجگر پیر خرابات
ای دوست بیا و مپسند انکه شنیدی
آگه نشوی تا دل پاکت نشود خون
با دیدهٔ خودبین نتوان کرد نظاره

وین طرفه که تا تشنهٔ می ناب جنون است
ساقی بغضب غره و پیمانه نگون است
سودای فغان بی نفسی بی تو فزون است
آزردن دلهای پراگنده زبون است
زاهد غم الفت زکمالات برون است
آن نور دل افروز که بیرون و درون است

۱۳۲ — ۳۹

بیمار شد و مرد ولایت بغم او
وان ترک ستمکیش نه پرسید که چون است

تیغ ابرو از دل و تیر مژه از جان گذشت
چشم بد دور آن دم تیغ نگه خونم بریخت
کار با تابوت نبود کشتهٔ ناز ترا
تا بجوشد رحمت و شاید مسیحائی کند
یک شب از تغافل بکام دل نخفتی در برم
تا بشور آرد نمکدان اندر لب هر زخم را

کار مجروح تو ای سفاک از درمان گذشت
تا خیال سخت جانی در دل پیکان گذشت
بینوایانه لباس الفت از سامان گذشت
هر که آمد بر سر مقتول او گریان گذشت
آرزوی وصل بی فضل تو از پایان گذشت
بر مزار کشتهٔ خود با لب خندان گذشت

۱۳۳ — ۴۰

روی بعشق مصحف روت ولایت جان سپرد
گرچه کارش بت پرستی بود با ایمان گذشت

کجا داغ محبت که دل نگار گذشت
بیار بادهٔ صافی که بیشتر دیدیم
بکام دل نکشیدیم در بهار روزی

نشاط رفت و جوانی شد و بهار گذشت
که دور مست شد و عهد هوشیار گذشت
شب وصال بیک بوسه و کنار گذشت

مه مه سر زلفت بدست بولهوسان — ز رشک بر سر عاشق بلا نباید ریخت
ترا گفت که خوابی بفرش گل باغیر — به بسترم همه شب خارها نباید ریخت

۱۲۹ — ۳۶

ولایت است که از رشک جان همی سپرد
عبیر زلف بجیب صبا نباید ریخت

وابسته بخونابِ تو وصل صنمی هست — ای دیده فرو ریز اگر در تو نمی هست
این زلف چه زلف است که در سر پوشش — آشفته سری است بهر پیچ و خمی هست
هرچند که گشتی به فسونسازی چشمش — باز آی مسیحا که درین کشته دمی هست
در دیر مغان جز روشِ جور ندیدیم — هر غنچهٔ بانیِ طرزِ ستمی هست
ای شیخ بیا و بکرامات نشان ده — گر خوبتر از بتکدهٔ ما حرمی هست
هستیم خریدار تو ای یوسفِ ثانی — ور سکهٔ داغ جگر اینک درمی هست

۱۳۰ — ۳۷

خوش باش ولایت بگلستان وصالش
فردوس اگر نیست نباشد ارمی هست

این فتنه که دیدم ز خرام تو که دیداست — نی نی غلط این شور قیامت که شنیده است
ای حسن تو افسانه دبا اینهمه شهرت — بوی سر زلفِ تو صبا هم نه شنیده است
نادیده همه کشتهٔ عشق اند و گرنه — تا کوچهٔ آن ترکِ ستمگر که رسیده است
صد حیف بر آن سینه که با داغ وفا نیست — صد وای بر آن رنگ که از رخ نپریده است
اول سبقِ مکتبِ عشق است تپیدن — دل نیست که در کوچهٔ قاتل نتپیده است
بادر روز پهلوش به پهلوچه تپاند — جانی که ز شوق تپش از خود نرمیده است
گر جذب محبت ز دل یار نبوداست — تا دیده ز دل خون رگ پی که کشیده است
در کارِ من او فتاد عجب عقده که فریاد — هر شام غمی بر غم هر صبح مزید است
گر جیب قبای منت انگشت نما کرد — ای ترک بگو پردهٔ عاشق که دریده است

ای صنم کیست که مستانهٔ دیدار تو نیست | کیست از شیخ و برهمن که طلبگار تو نیست
کیست کز تیغ نگاه تو بخون ورنه تپید | کیست از سلسله مویان که گرفتار تو نیست
کیست ای ماه جبین کز تو آسیبت | کشتهٔ مردمک نرگس بیمار تو نیست
هر حسینی بهو زلیخا به غمت بیمارست | یوسفی نیست بمصری که خریدار تو نیست
ستی باده کشان گرچه ز جام ساقیست | ساقی نیست که مست کش دیدار تو نیست
بر گل عارض تو نغمه سرایند همه | بلبلی نیست که دیوانهٔ گلزار تو نیست

۱۳۷ — بندهٔ لست ولایت مشو آزرده ازو / برگنه معترفست ارچه گنهگار تو نیست — ۴۴

هر که سودا زدهٔ زلف پریشانش هست | کافر عشق نباشد اگر ایمانش هست
بیخبر نیست ز خونباری مجنون لیلی | روزنی از دل او با بیابانش هست
سکند زنده بیک شیوهٔ تبسم قاتل | از آب بقا در لب خندانش هست
گفتمش درد مرا هیچ علاجی نبود | گفت لبتان ز لبم بوسه که درمانش هست
گفتمش بسمل تیغ تو تپیدن دارد | گفت از غمزه که بیتابم اگر جانش هست
عمر بگذشت و محبت ز دل عاشق نگذشت | ببین که خونابه فشان دیدهٔ گریانش هست

۱۳۸ — گفتمش خرقهٔ صدچاک ولایت دیدی / گفت خام است که تارے بگریبانش هست — ۴۵

بیا که بی تو ام امید زندگانی نیست | بیا که جان بلبم جای لن ترانی نیست
شهید خنجر نازپری جمالان است | کدام زخم دل من بخون چکانی نیست
فروغ چهرهٔ عاشق بود بغازه زرد | پریده رنگ رخی به که زعفرانی نیست
کز انگشت بیک عشوه چشم بیمارت | که نیم بسمل اندازهٔ ناتوانی نیست
حریف گرچه ز تشنیع میزند خنجر | توئی که خون شدن دل ز تو نهانی نیست

شهید ناز برون آمد است رقص کنان — نگر نسیم ورش از سر مزار گذشت
حقیقتی که ز طوفان شنیده بنگر — که سیل خون سر شکم ز کوی یار گذشت
بیا که طرفه گلی بشگفد ز هر داغی — که داغهای دل زارم از شمار گذشت

۱۳۴	نیامد آن بت بدین که دل کند خالی تمام عمر ولایت در انتظار گذشت	۴۱

ایوای بران مرد که بی یاد خدا زیست — یکدانه نفشاند درین مزرعه تا زیست
آلوده بغفلت شد و با خویش نپرداخت — غافل ز سزای خود و هنگام جزا زیست
هشیار نشد یک نفس از مستی هستی — تا بود بدنیا همه با حرص و هوا زیست
یک ذره نیندوخت ز سرمایهٔ باقی — اندر طمع انچه بماند به فنا زیست
نگشاد گهی دیدهٔ عبرت به تماشا — اندیشه نکرد از خود و غافل ز قضا زیست
یک روز نیاورد بدل روز فنا را — صد سال اگر زیست بامید بقا زیست

۱۳۵	تا بود و تا رفت بفردوس ولایت چون قبله نما روز و شب از ترس خدا زیست	۴۲

این ترکی و این عربده با سوختگان چیست — عریانی تیغ نگه و تیغ زبان چیست
وز دیده نگه کردن و آشوب فزودن — مستانه برون آمدن از دیر مغان چیست
از خشم بر افروختن چهرهٔ گلگون — وز جوش غضب سوختن پیر و جوان چیست
با عارض چون ماه چو پیر آمده باز — هر دم خلشی تازه بمجروح سنان چیست
نی بسمل تیغی شد و نی زخمی تیری — یارب تپش دل چه و این آه و فغان چیست
با سوخته جانان سر پرخاش چه داری — آخر بتبسم کشتن خوناب کشان چیست

۱۳۶	برخیز و بپای صنم مست بیفشان در ملت عشاق ولایت دل و جان چیست	۴۳

تا ذره از خاک من و خاک مزار است | خرسند ز بربادی این مشت غبار است
تا لعل در آتش فگند خسته دلان را | بر تازی چالاک چه ترکانه سوار است
مستانه بیا ای گل خندان بگلستان | گل آمد و هنگام تماشای بهار است
سرمستی و ذوق مے گلرنگ چه داند | آنرا که ریاضت سبب رنج خمار است
شوریده سران طاعت و تقوی نشناسند | این طایفه را مشرب رندانه شعار است
خود خنجر ابرو زده و خود متجاهل | پرسد که دل لت از دم تیغ که فگار است

۱۴۲ — ۴۹

تا یار بکام است ولایت بشبستان
شب تا بسحر است می و بوس و کنار است

هندی صنمان ز نوض دین خدا چیست | آن ترک بجز عهد ندانند که وفا چیست
ای شیخ مترسان ز بلاهای قیامت | جز سلسلهٔ زلف ندانم که بلا چیست
دل بردن و خون کردن و بیگانه نمودن | این غمزهٔ ترکانه و این ناز و ادا چیست
یک آبله کردی دل ما را بنگاهے | این رمیده و این ستم ای ماه لقا چیست
دانی همه حال دل من خوبتر از من | آه از من بیتاب چه پرسی که ترا چیست
هر دم بخیال آمدن و هوش ربودن | این طرز جداگانه ز آیین جفا چیست

۱۴۳

دامان شفیع است بدست تو ولایت
پس وعدهٔ محشر و هنگام جزا چیست

ای زود خشم اینهمه رنج و ملال چیست | چین بر جبین شدن بپیام وصال چیست
با دخت رز نشین بعیش مدام کوش | گر عاشقی خیال حرام و حلال چیست
چشم تو هر که دید تواند بحکم گفت | مستی بهوش باده نکردن محال چیست
روی تو آفتاب و دو ابروی تو هلال | در جرم آفتاب دو مشکین هلال چیست
انجام سرکشی بود از پا در آمدن | ای پر غرور در سر تو این خیال چیست

من و دو چشم تو یک نفس نمی گذرد | کز نوک هر مژه سرگرم خونفشانی نیست

۱۳۹	ولایت آه که نشتر شکست در دل تو که مصرعی تو کم از مصرع فغانی نیست	۴۶

بوسه اش از پی درد دل من درمان است | نوشدارو لب محبوب سجانشان است
زشکم اینست که در بزم حریفان رفتی | ورنه هر مشکل بیدا که هست آسان است
زنگ هر حرف ز وصف رخ تو ریخته ام | لوح دیوان مرا بین که نگارستان است
صاف پیداست که حسنت بتحیر گردش | الصنم آینه در پیش رخت حیران است
شور او دیگر و شور لب جانان دیگر | نمکی در لب او نیست که اندر کان است
رنگ گلزار بود پیکرت از سر تا پای | نرگس و سنبل و شمشاد و گل و ریحان است

۱۴۰	دین و ایمان ولایت همه ندر یار است دین او عشق وی و الفت او ایمان است	۴۷

کشته عشق زنده در کفن است | غمزه را کاوشی بجان و تن است
مستیم از شراب میکده نیست | جان ببوی تو مست در بدن است
نمکی ریز بر جراحت دل | لب لعل تو شور انجمن است
طرفه نیرنگ باختی بجمال | عاشقی دین شیخ و برهمن است
این چه حسن است و اینچه رعنائی است | مبتلای تو جان مرد و زن است
نه عجیب است کار دست جنون | پاره پاره تمام پیرهن است
زنده دارد بخاک عشق تو ام | مردم و همچنان انیس من است
رو نماید و سنگ تند | ترک من جان نواز و دلشکن است

۱۴۱	ای ولایت ز خویشتن بگذر سفر اهل شوق در وطن است	۴۸

فرض است یا که سنت پیران می پرست
اوقات پنجگانه بود نوبت نماز
چون صوفیان بمیکده آیند و می خورند
رندان پاکباز چرا وجد می کنند

هر جا براه میکده حکم دوگانه چیست
وقت سجود این در و دوست نشانه چیست
آداب شان چگونه و شرط ترانه چیست
شور سماع و زمزمهٔ عاشقانه چیست

۵۴	فارغ ز عقل باش و ولایت بیا بگیر شکوه چو بو الفضول ز جور زمانه چیست	۱۴۷

گلهای نهالی همه خار بدن کیست
سرمایهٔ تسلیم و دم تیغ کر بوده است
تا سجده کند سر بقضا او دل من
مستانه خرامی روش ناز که باشد
لب بست است گرناله ز قفل نگاه دیش
زاهد هوسی جز غم نظاره ندارد

قالی به نزاکت همه آزار تن کیست
ماوای تپش کوچهٔ رشک چمن کیست
زین طاق خم ابروی شمشیر زنان کیست
ترکانه ادای نگه عشوه فن کیست
سرمستی مینا ز سرور سخن کیست
جادو زدهٔ نرگس تقوا شکن کیست

۵۵	جان میدهد از تشنگی شام ولایت محتاج یکی بوسه ز شیرین دهن کیست	۱۴۸

دل گرفتار و عاشق زار است
هان بیک جلوه مردمی فرمای
در نگاهش ستیزه بازی نیست
بسکه نازک تن است شاه ما
لذت بسملش مبارک باد
میشود جان عاشقان پامال
که بآب حیات زنده شود

وز جفای بتی در آزار است
چشم مشتاق سخت خونبار است
نرگس فتنه ساز بیمار است
گل مهتاب برتنش بار است
هر که مقتول خنجر یار است
این چه خلخال و این چه رفتار است
هر کرا آب تیغ در کار است

از دست رفت کار شهیدان خنجرت — اکنون ز قتل بگنهان انفعال چیست

۱۴۴ — ۵۱

گر نیست پاره پاره دلت از فراق دوست
هر شب چو ماهتاب ولایت زوال چیست

هر کز سایه نترسد بسفر عاقل نیست — ماه بی کاهش اندیشهٔ یک منزل نیست
پای گل بودن ما لازم و ملزوم افتاد — مایهٔ طینت ما مین که بجز آب و گل نیست
باعث نکبت سیاح بود غفلت او — خوشتر آن مرد که در راه روی غافل نیست
پند پیرانه ما گوش کن از خانه بر آی — هر که سالک ز مقامی نشود کامل نیست
کی نصیب تو شود هر چه بقسمت نبود — آب است و ترا زآب سیاحل نیست
اینکه داری دل غزانه تکبر چه کنی — جز کفی خاک ازین کهنه سرا حاصل نیست

۱۴۵ — ۵۲

بیخبر نیست ولایت دل بی غم چه کند
دل که سودای سر از عشق ندارد دل نیست

سجدهٔ عشق پرستان آستان دیگر است — سجده را جز خاک پیشانی نشان دیگر است
بر سر بالین نیارد جان آسایش طلب — آنکه جانان را کند بیتاب جان دیگر است
پای ماندگان در اولین منزل شکست — آنکه تا جای رسید از کاروان دیگر است
چون ز دست او نگهدارم دل شوریده را — حسن روز افزون او هر دم بشان دیگر است
گرچه خوبان صورتی دارند سرتاپا حسین — عشوهٔ او دیگر و انداز و آن دیگر است
هر چه می بینی برای او مهیا کرده اند — عشق را در هر نفس کار جهان دیگر است

۱۴۶ — ۵۳

چون ریاکاران ولایت را به محرابی چه کار
گوشه گیر اندر خم ابروی کمان دیگر است

ای پیر می فروش شراب مغانه چیست — آتش نمط در آب صراحی زبانه چیست
اگنیم ز حرمت خاک در مغان — ارکان سجده ریز می این آستانه چیست

بینوائی نقص دارد طالب تکمیل را	گر ندارد زاد تا منزل رسیدن مشکل است
اشکم از دل تا بچشم آید بصد خون جگر	عاشقی سهل است آری غم کشیدن مشکل است
زخم شمشیرتم دارد عجب تر حالتی	آه محال و آه دشوار و تپیدن مشکل است
خورده ام از بهر اخفای محبت خون دل	قطره از تا سوز داغ او چکیدن مشکل است

۱۵۲	آرزوی زخم او هر بوالهوس دارد ولی چون ولایت زیر تیغش آرمیدن مشکل است	۵۹

حال من بین که دست غم عشقت چون است	جگرم خون و دلم خون و سرشکم خون است
تا که نوشد می رنگین و که بوسد لب جام	دهنش صورت جام است و لبش میگون است
هر که او یک نظرش دید اسیر جادوست	مردمک سامری و غمزهٔ او افسون است
نتوان کرد بجز وزن نظر تقطیعش	مصرعهٔ قامت محبوب عجب موزون است
زود بینی که همین طفل بخشم بگذارد	فرض کردم که معلم همه افلاطون است
حسرت افزود لبی لذت دیدار کسی	وای تاثیر که دردم ز دوا افزون است

۱۵۳	دامن مرگ خود گیر ولایت ایحبا پر حذر باش که این دایره گردون است	۶۰

دل بدام بنیست تا خلخال در پای شماست	فتنهٔ محشر مگر پابوس بالای شماست
در شکنجهٔ پیچ زان گیسوی مشکین بوده است	در نمک شور از لب هنگامه افزای شماست
چون نباشد سرخ رنگ از پای تا سر آن قبا	روز و شب اندر دل پر خون ما جای شماست
بوسه بادشنام دادن در شب وصلت بناز	از خصال خشمگین طبع خود آرای شماست
دیده اش محو طلسم و حیرتش آئینه شد	وهم مانی صفحهٔ نقش سراپای شماست
لمعهٔ خورشید حسنت میکند کار سنان	دیده و دل هر دو مجروح از تماشای شماست

	نیست اتفاق ولایت را ز جان دادن دریغ	

بر جنابِ ما نمی‌گذرد	ترکِ ما را ازین روش عار است

۱۴۹ — سبحه زنار شد ولایت را / این چه تسبیح و این چه زنار است — ۵۶

عاشقان را پای در زنجیر کردن مشکل است	کار چون از دست شد تدبیر کردن مشکل است
حرفِ عشقت خامهٔ تقدیر در سرها نوشت	سرنوشتِ ایزدی تغییر کردن مشکل است
چون نگارم حالِ از خود رفتگی ای نامه بر	داستانِ بیخودی تحریر کردن مشکل است
دل خیالی دارد و لب با خموشی آشنا است	خوابِ طفلِ بی زبان تعبیر کردن مشکل است
از نگاهِ کافرِ نیت پارسای کعبه را	حیله کردن مشکل و تزویر کردن مشکل است
حیرتش را دیدهٔ مشتاقِ من آئینه ایست	آنچه بر دل میرود تقریر کردن مشکل است

۱۵۰ — ای ولایت محوِ تسلیم و رضا بودن خوش است / پنجه در سر پنجهٔ تقدیر کردن مشکل است — ۵۷

دولتِ فیضِ ابد حاصلِ درویشان است	جلوه گرِ نورِ ازل در دلِ درویشان است
آنکه یک ذره نگنجد غمِ کونین درو	عشرت آبادِ دلِ کاملِ درویشان است
بارِ خاطر نبود رنج دو کون ایشان را	لطفِ حق دافعِ هر مشکلِ درویشان است
هر یکی نوح بود کشتیِ طوفانی را	این از موجِ بلا ساحلِ درویشان است
حاش لله چه داند خرد این نکتهٔ راز	کعبهٔ قربِ خدا منزلِ درویشان است
این نه حدیست که ادراک توانی کردن	ناقهٔ چرخ پیِ محملِ درویشان است

۱۵۱ — در ولایت نبود گرچه صفات این قوم / لیکن از خدمتشان داخلِ درویشان است — ۵۸

جلوهٔ او در سرِ خورشید دیدن مشکل است	از گلِ تصویر بوی گل شنیدن مشکل است
بوالهوس کی میتواند پاره کردن همچو من	بی محبت جیب تا دامان دریدن مشکل است

شور غم سے نکند انچه کند ضبط دمی		سوز پروانه دگر نالهٔ بلبل دگر است
هر خم و پیچ بلای دل خلق است و هنوز		طرهٔ کافر آن رشک پری تا کمر است

۱۵۷	دل الفت زده‌ام آه ولایت چکند شور او بے اثر و نالهٔ او بے اثر است	٦٤

در شبستان غمت بی سر و سامانی هست		بستهٔ زلف سیاه تو پریشانی هست
دل بپیچیم ز نفین تو در روز بلے		روزی ما ز ازل تیره شبستانی هست
ای جنون تا بتمنای تو مجنون شده ایم		پیش ما آے که تا حال گریبانی هست
خورده بر سینه و از سینه نیاید بیرون		به دلم است جان بخشی پیکانی هست
سر ما پای ز سر و کاوش پنهان ز خلش		در بیابانت اگر خار مغیلانی هست
از پی عشق بتان جز دل کافر نه سزد		در ره دوست بفشان اگر ایمانی هست

۱۵۸	ناتوان کرده حقیقت ولایت همه تن درد سندیست که محتاج بدرمانے هست	٦٥

یک نفس کم نشود شور نهانی کم است		مجمری از لف دل هست دهانی کم است
در تمنای تو مستانه سخن مے سنجد		ترجمان دل مست آنکه زبانی کم است
یک نظر و دیدن او سیر عدم می خواهد		هوس همسری موی سیانی کم است
دل ز رشک نگر و سختی داغ جگرم		می کند گریه ز نا سور روانی کم است
آخر این رنگ لبی فتنه بپا خواهد کرد		سینه پر خون همه از سرخی پانی کم است
بیر و کس نیم و این همه فیض ازلی است		شاعری را نبود طرز بیانی کم است

۱۵۹	دوش بشگفت ولایت بت شیرین دهنم رشک فرهاد بود سوخته جانے کم است	٦٦

بجرم تیغ تیز بقتلم کشیده است		ترکے ستمگرے چو بتِ ما که دیده است

۶۱	سر بپا افشاندنش موقوف ایمای شماست	۱۵۴

دیدن بسوی عاشق به طبع او گران است — حشمگین نرگس او بسیار ناتوان است

از خویش می رباید پیران پارسا را — آشوب پاکبازان این طفل ناتوان است

از طره بلندش صد حلقه در کمندش — هر پیچ دلپسندش دام دل جهان است

آن چشم نیم مستش آن لعل می پرستش — آن جام می بدستش از خود ربای جان است

تا خنجر آزما شد ترکِ ستمگر ما — دل ها هزار سودا از خون گرفتگان است

ترسم که محو گردی از جلوه حسینان — ای پیر پارسایان این بزم گلرخان است

۶۲	بسیار خامه بشکست بسیار نامه درسوخت تا در کف ولایت کلکِ گهرفشان است	۱۵۵

تا دل اسیر حلقه زلفِ دوتا شد است — با پیچ و خم چو طره آه آشنا شد است

از بهر پابوس تو برخاست شور حشر — بنشین که از خرام قیامت بپا شد است

تیغ تو خون غیر بدسازیش بریخت — دردی که بود در دل اهل بی نوا شد است

از چشم زخم و هم دل من بعید نیست — بسمل ز ناوکِ نگهِ سرمه سا شد است

تا کارِ دست بسته قلم تمام کرد — خونم بپابوسی قاتل حنا شد است

طعنش مزن اگر نه دهد یار خون بها — در خاک زندگانی ما خونبها شد است

۶۳	وارد سرِ نیاز ولایت بر آستان پیر طریقتش به یقین رهنما شد است	۱۵۶

آن سنگدلِ من از کشته خود بیخبر است — زانچه گفتند و بگویند ستمگار تر است

مشت خاکی که صبا آورد از کوچه دوست — پیش صاحب نظران مایه نورِ نظر است

راز الفت نتوان داشت نهانی در دل — آه از بهرِ گل داغ نسیم سحر است

عاقبت زین بتر انجام چه خواهد بودن — نوبتِ گریه بخونِ دل و لخت جگر است

۱۶۲

بید ہم آب ولایت شب و روز و تا حال
نخل مژگان ترم را ثمرے پیدا نیست

۶۹

مهربانست بمن ساده نگارے که مراست
می کشد روز و شبم جلوهٔ یارے که مراست

خلوتم گلشن و جانان گل و من بلبل او
بگمان رشک بهشت است بهارے که مراست

او در آغوش من و خانه زغیرے خالی
کے بود روزی کس لیل و نهارے که مراست

لیلة القدر بمهتاب نباشد محتاج
روشن است از رخ جانان شب تارے که مراست

مرحبا طالع فرخنده که دارم امشب
منزل ماه منیر است کنارے که مراست

بوسه بر بوسه زدم بر لب میگون کسے
کے فرو میشود از باده خمارے که مراست

۱۶۳

دوش از بسکه در آغوش فشردم او را
گفت فریاد ولایت ز فشاری که مراست

۷۰

گر عشق روی تست بقرآن چه حاجت است
کافر یقین کند که بایمان چه حاجت است

درمان عاشقان بود ای ترک درد تو
آنجا که درد تست بدرمان چه حاجت است

صد بار گشت معجزهٔ عشق و زنده کرد
ما را به تیغ عشوهٔ پنهان چه حاجت است

مستغنی از دو کونم و هستم گدا اے تو
آرے مرا بملک سلیمان چه حاجت است

مردم بکوے رشک بهشت تو اے صنم
خاک مرا بروضهٔ رضوان چه حاجت است

جز آنکه خود در آئینه مفتون خود شوی
مشاطه با جمال درخشان چه حاجت است

۱۶۴

خود مردن آرزوست ولایت بعشق او
جانان اگر نمی طلبد جان چه حاجت است

۷۱

با برهمن صنمی دیر پرستم کار است
رشتهٔ سبحهٔ من سلسلهٔ زنار است

من از ان روز که چون سجده ام از عشق زدم
آشنا با نه بهر ذره که دیدم یار است

درد من نیست بدرمان طبیبان محتاج
از پیم خاک شفا خاک در دلدار است

شفقت نگر که با دل خوبان چه می کند / خون جگر ز دیده بدامان رسیده است

بیهوده نیست اینهمه خود بینیت بلی / ایزد ترا ز شوخی و ناز آفریده است

شد زهره من آب خدایا دنا خدا / کشتی به سیلگاه محبت رسیده است

حرفی نگفته ایم و بسر شکلی ز ریخته / نادیده است حال دل ما تنیده است

بر روی دوست غازه تسخیر می کشد / رنگی که از زخم نگاهی پریده است

۱۶۰ — بی زخم تیر و تیغ ولایت هزار بار / بسمل صفت بکوچه قاتل تپیده است — ۶۷

نگو شراب مخور کز خمار خالی نیست / قدح بیار که از بوی یار خالی نیست

سرشک سرخ و رخ زرد دیدنی دارد / دو رنگی چمنم از بهار خالی نیست

اگرچه دی بود ار دی بهشت افکارم / که جام من ز می خوشگوار خالی نیست

ز کشتگان دم تیغ او پر است جهان / بهر زمین که شدم از مزار خالی نیست

چه آتشی که نخواهد زدن بهر چمنی / ز فتنه جنبش پای نگار خالی نیست

دلم ز داغ هم آغوشیش بمرگ نزیست / بزیر خاک دمی از فشار خالی نیست

۱۶۱ — چو بلبل است ولایت بهند نغمه سرا / ز کاملان سخن روزگار خالی نیست — ۶۸

دل همی سوزد و ز آتش اثری پیدا نیست / شعله هست بجان و شرری پیدا نیست

عشق پنهان نتوان داشت که تقدیر زرفت / رازم افسانه شد و پرده دری پیدا نیست

خوبروی که ندانم دل من برد بخواب / فتنه برپا شده و فتنه گری پیدا نیست

همه حیرت زده ام پیش که فریاد برم / وای بیداد که بیدادگری پیدا نیست

من و اندیشه فردای قیامت حاشا / شام امید مرا خود سحری پیدا نیست

بسکه در فرقت او شام و سحر می گریم / پر ز خون است زمین خشک تری پیدا نیست

تا نوبتم به دور محبت رسیده است	بر هفت چرخ شور ملامت رسیده است
ساقی بیار می که بکام است بخت من	ماه من از سفر بسلامت رسیده است
آهم نگر که کار رقیبان تمام کرد	پایان یکدلی بنحوست رسیده است
آن رند میکشم که بچشم هزار بار	پیر مغان بچشم کرامت رسیده است
ای ساکنان بتکده دستی بر آورید	بیچاره واعظ از پی بیعت رسیده است
از مکر خانقاه دل من سیاه شد	فریاد پیر عشق که آفت رسیده است

۱۶۸	این خرقهٔ صفا به می آلوده کی شود گر به پارسایه ولایت رسیده است	۷۵

منظر جلوهٔ جانان دل پر درد من است	منظر تاب و تب عشق رخ زرد من است
گر مجوشی بحریفان و ز هنگامه شان	رشک انفاس صبا هر نفس سرد من است
در رهِ عشق بهنگام بود صد آفت	آنکه مردانه صفت رفت دل مرد من است
دردی از فکر خداداد بساغر دارم	حاوی معنی صحبت یکی فرد من است
خاک گردیدم و الای در میخانه شدم	آنکه صد دور ببادش ندهد گرد من است
هر نفس جاده هست سپاس من داد	زهرهٔ شیر دلان آب ز ناورد من است

۱۶۹	ای ولایت همه طرز سخنم یکسانست آنچه در آید من هست در آورد من است	۷۶

ای جان ز تن برآی که جانان رسیده است	ای دل بیار جان که دم آن رسیده است
قاصد رسید و گفت که فرمود صبر کن	نگذارم ای شکیب که فرمان رسیده است
پیکان برون نیاید و پیک اجل رسید	تیرم بدل ز عشوهٔ پنهان رسیده است
هر غنچه بخنده در آمد ز روی من	این طرفه زعفران بگلستان رسیده است
آمد خیال یار به تیمار تو ولا	خون جگر بیار که مهمان رسیده است

جعد سنبل همه دام است و لیکن بی بوست | فرق این است اگر گیسوی تو نکهت بار است
بوی زلف تو صبا می برد از قاف بقاف | نکهت مشک اگر از ختن و تاتار است
بوی می بو که ز هر قطره خون مے آید | طینت من مگر از خاک در خمار است

۱۶۵	روح مست است ولایت ز می عشق ولی ظرف دل بین که بدین باده کشی هشیار است	۷۲

برهمن را نبود این دل کافر که مراست | کس ندارد صنمی غیرت آزر که مراست
می تپید روز و شب اندر هوس کشته شدن | عاشقی را نبود این دل مضطر که مراست
ترک آفاق کنم ترک وفایش نکنم | نیست در هند چنین ترک ستمگر که مراست
شاهدی ماهرخی زهره غضب هم دادند | تا کرا هست چنین طالع یاور که مراست
سرخروی ز شهیدان جفا قسمت کیست | خیز و خنجر کش و بنگر ته خنجر که مراست
وهم را پیکر معدوم نیاید بنظر | قیس را نیز نبود این تن لاغر که مراست

۱۶۶	ای ولایت منم و خلوت و جانان بکنار شاه را هم نه شد این عیش میسر که مراست	۷۳

بی محبت دیده را خو تاب کردن مشکل است | زهره بی سودای الفت آب کردن مشکل است
دل بدریای محبت چون فگندی صبر کن | حفظ کشتی بر سر گرداب کردن مشکل است
عاقل از پاس نفس غافل نگردد ساعتی | دیده بیدار ما را خواب کردن مشکل است
در میان عالم آب است جای مردمک | خانه اندر موضع سیلاب کردن مشکل است
سجده در ابروی جانان میکنند ای پارسا | عاشقان را مایل محراب کردن مشکل است
هر چه میگوید دلم لیکن بامن ترکش کنم | بسکه پاس خاطر احباب کردن مشکل است

۱۶۷	از غم دوری ولایت اندر آب و آتشم آری آری جان چو سیماب کردن مشکل است	۷۴

از تب و تاب دل خسته چگویم که هنوز
تشنهٔ آب دم خنجر طنازے هست

هر نفس طالب آنم که بریزی خونم
دست بکشا بدلیری که غمازے هست

گل بخندید و صبا را چه خبر بود که گفت
در میان من و معشوق اگر رازے هست

مرده خود زنده شود حاجت گفتن چیست
هر سخن از لب نوشین تو اعجازے هست

۱۷۳	یار با ماست **ولایت** که حزین می گوید با خرابی زدگان خانه براندازے هست	۸۰

اندرین میکده مست می مینائے هست
جرعه نوش لب میگون دلآرائے هست

خوشتر از دیر مغان نیست مقامی دیگر
هر که آید رود از خویش عجب جائے هست

میکشد ناز و نگه جان بتنم می بخشد
هرگز از مرگ نترسم که مسیحائے هست

یار با تست و تو از فرقت او می نالی
بیند آنکس که نظر یاب زبینائے هست

قدرت صانع مطلق ز جمالش پیداست
بنگر صورت خویش که تماشائے هست

زاهد ار بند گرانست سر زلف بتان
از در بتکده بگریز اگر پائے هست

۱۷۴	میسراید غزل تازه **ولایت** هر دم اندرین بزم سخن زمزمه آرائے هست	۸۱

مرا بدیر مغان عشق گلعذارے هست
مگو که درو نداری که داغ یارے هست

مدان که ناوک الفت نخورده ام بدل
ز کاوش مژه در سینه خارخارے هست

مبر گمان که ندارم خیال معشوقے
که دیده هاے سپیدم بانتظارے هست

چه شد که رنگ رخ من نمی کند پرواز
که خون گرفته دلی از پے نگارے هست

مگیر خرده که بے ذوق شعر گفتن چیست
که از غمم جگری سر بسر فگارے هست

ببین بصورت بے معنی که من دارم
که حسرتے بدل از بوسه و کنارے هست

	ولایت است که دارد محبت پنهان	

روز وصل گرد تلافی بعاشقان — کارِ شبِ فراق بپایان رسیدہ است

۱۷۰	آن یار بردرست ولایت زخود مرو امی ورد مسند باش کہ دوران رسیدہ است	۷۷

از رہ عشق ہند آی کہ ماوای خوش است — سرزمین خوش و پستِ خوش و بالای خوش است
ہر صنم خانہ ز ہمسلانِ برہمن دلکش — ہر سکانے ز حسینان خود آرائے خوش است
صبح و شامش چو رخ و زلف بہاری دارد — زہر نگاہی ہمہ تن و بستان خوش جائے خوش است
ہر مقامی ز بتانِ نمکین معمور است — ہر تماشا گہِ رشکِ ارم افزاے خوش است
گرم ہنگامہ بازار جنون است مدام — بجز بداری غم آسے کہ سودائے خوش است
بشنو نغمہ بلبل کہ بسے رنگین است — بنگر جلوہ گلبن کہ تماشائے خوش است

۱۷۱	الغرض حاصل گفتار ولایت این است گر ز رہ عشق ہند آے کہ ماوائے خوش است	۷۸

اعجاز مسیحا چہ بود گر سخن این است — خضر آب بقا کے طلبد گر دہن اینست
از زہد کہ گوید ز کرامات کہ لافد — گر غمزہ ترکانہ تقوے شکن اینست
جانبر نشود واعظ بیچارہ زکویت — گر نرگس مستانہ بسمل فگن این است
تا کیست کہ گردن ننہد زیر دم تیغ — گر تیغ ہمین است دگر تیغ زن این است
باشند ہمہ حسرت زدہ شوق حمایل — گل خندہ بشوخی زند گر بدن این است
تا برد صبا بوی تو از مردہ نشان نیست — یعقوب شود یوسف اگر پیرہن این است

۱۷۲	در انجمن عشق غزل خواندہ ولایت فردوس شود خاک اگر انجمن این است	۷۹

اندرین دیر مغان زمزمہ پردازے ہست — بلبلی نغمہ وری طرفہ خوش آوازے ہست
روز و شب محو تماشائے جمالِ زیبا — سحر و شام جگر خستہ اندازے ہست

✣

تا نیائی بشبستان من از سوز و گداز — شمع مانند مرا دود بسر خواهد رفت
مردم از حسرت و تا بزم حریفان نشدم — وای ناکامی بزمم که خبر خواهد رفت

۱۷۸ — الله الله که شود کعبه ولایت گویم
بار گر گاه ازین راهگذر خواهد رفت — ۸۵

در میکده عشق عجب تاثیر است — همه پهلو شده سوراخ تو گوئی تیر است
ایکه اندر طلب یار همی آسائی — در پس پرده دل من که همان تصویر است
غیر خود کام ازو کام ستاند حاشا — رشک من شیخی اگر خود بخشش تسخیر است
پیچ در پیچ و شکن در شکن و خم در خم — زلف مشکین صنم نیست مگر زنجیر است
سر نوشتی که بود محو که داند کردن — پاکبازان ترا خاک شدن تقدیر است
حاجتی نیست بدشنام که تکلیفی هست — هر که ناز تو کشد یکسطرش تعزیر است

۱۷۹ — بر ولایت مکن ای ترک جوانانه عتاب
رحم کن رحم که این کشته الفت پیر است — ۸۶

منم که بر سر خاک در تو جای من است — منم که خاک شفای درت دوای من است
منم که شور محبت ز من ترقی کرد — منم که زلزله برپا ز ناله های من است
منم که خاک ره پیر می فروش شدم — منم که پیر مغان شیخ رهنمای من است
منم که لب بلب جام سید شد مدام — منم که اینهمه میخانه از برای من است
منم که صورت جانان درو همی نگرم — منم که آئینه ام قلب با صفای من است
منم که زلف تو از آه من پریشان است — منم که روی ترا غازه از وفای من است

۱۸۰ — ولایت آنکه رساند تا خدای مرا
اگر بغور ببینی همان خدای من است — ۸۷

چه مشکلست که تسکین دل بهجران نیست — زان محال تر است آنکه وصل آسان نیست

۱۷۵	تباه کرده جور و ستم شعارے ہست	۸۲

بیا جانان کہ دل از غم بجان ست	ز چشم انتظارم خون روان است
نگردے کے شوم از جور قاتل	درون صاف من آئینہ سان است
توانائی سرشت عاشقان نیست	دلم از سحر چشمت ناتوان است
بخواہم در تہ خنجر تپیدن	رضاے قاتل من گو ران است
بده ساقی بجامم آفتابے	کہ امشب ماہ من نامہربان است
تو کے بینی جمال بر کمالش	حجاب خود نمائی در میان است

۱۷۶	ولایت از جدائی غم ندارم بیاد او دل من شادمان است	۸۳

زین پیشتر آن ترک بعشاق سری داشت	با سوختہ جانان محبت نظرے داشت
بر بیخودی در گریہ او رحم ہم میکرد	عاشق اگر از دوری او چشم ترے داشت
در بزم حریفان ہوس آن نمی رفت	از سادہ دلی ساز بجوئین جگرے داشت
دیوانہ اندازہ و جفا بود سراپا	اکثر زرہ مہر بکویم گذرے داشت
ہم آہ مراد دل آن شوخ رہی بود	ہم نالہ زار من محزون اثرے داشت
بیگانہ صفت بیخبر از حال نمی بود	روز و شب بشام و سحر از من خبرے داشت

۱۷۷	ہر لحظہ ولایت بعنت گریہ گوید زین پیشتر آن ترک بعشاق سرے داشت	۸۴

صورت یار گر از پیش نظر خواہد رفت	موج خون دلم از دیدہ تر خواہد رفت
یارب انجام غم عشق چہ خواہد بودن	اگر از نالہ عشاق اثر خواہد رفت
عصمت یار یقین گشت کہ یارش ندہد	با پیام من اگر باد سحر خواہد رفت
بے تو یک ساعتم آرام نخواہد بودن	ہر دم از چشم ترم خون جگر خواہد رفت

۱۸۳	ای ولایت چون نباشد بی نیازی شان من من گدا و مرشدم فتح علی شاه من است	۹۰

نام را بر بی محبوبی نظر افتاده است — کار با خون دل و با چشم تر افتاده است

دود سودای گیسویش بسر پیچیده است — وز خیال عارضش خون در جگر افتاده است

تا چه گل در آب خواهد ریخت عشق فتنه گر — شهره حسن صنم در بحر و بر افتاده است

کرده سلخ ترک بی پروای من هر کوچه را — در رهش لنگر که بر هر گام سر افتاده است

صورت دائی گرفت خلق در حیرت که چیست — دود آه من که در چرخ قمر افتاده است

در بیابان محبت پیر و مجنون نیستم — پای من هر جا ز پایش بیشتر افتاده است

۱۸۴	تا دل شیدای من یک جلوه ترکانه دید ای ولایت از دو عالم بی خبر افتاده است	۹۱

چین زلف پیچانت شام نکهت افشان است — در سواد گیسویت این چه مشک پنهان است

چند بجویم داری رحم کن بجو نباری — دیده از دل آزاری زار زار گریان است

کار با علاجت نیست ور روند جانان را — یک نگاه مست او ای مسیح درمان است

درد عشق افزون شد دل بالفتش خون شد — حالتم دگرگون شد جان ز هجر نالان است

چون کنم بدل پنهان عشق آشکارا را — رنگ چهره زردم هر که دید حیران است

اشک سرخ جاری شد دامنم بهاری شد — من ز دل پشیمانم دل ز من پشیمان است

۱۸۵	می تپم بخاک و خون ای ولایت از دوری جان ز خود فراموش است دل بیاد جانان است	۹۲

داغم از دل که غم عشق کشیدن دانست — ترسم از اشک که از دیده چکیدن دانست

دل بصد پاره و هر پاره بصد گونه تپش — بچنین شیوه که اند از تپیدن دانست

پیر میخانه از گردش چشمی خواهد — باده ناب لبش هر که کشیدن دانست

گهی بدیر شدم گاه در حرم رفتم	درین دو خانه خالی نشان جانان نیست
بشام مرگ رسید است صبح زندگیم	عجب که وقت او را هنوز پایان نیست
روم بوادی مجنون ولی چگونه روم	بقدر حوصله پهنای آن بیابان نیست
به نسبتی که مرا با تو هست سید انی	بسر حال من از من که هیچ پنهان نیست
کند نسیم بوی تو مرده را زنده	گلی که مثل تو باشد درین گلستان نیست

۱۸۱	بدید نبض ولایت طبیب گریان گفت برو که درد ترا جز وصال درمان نیست	۸۸

عشاق جان نثار ترا بیم جان کجاست	درین پرده های خوف و رجا در میان کجاست
آنانکه کامل اند شب و روز ساکت اند	آگه دلان راز صنم را زبان کجاست
معلوم شد که هست و نمی آیدم بنظر	حرفی بگوی و ز دهن نشین کن دهان کجاست
حاشا که تحت و فوق شود در حریم عشق	آنجا زمین کجا بود و آسمان کجاست
فارغ ز قید نام و نشانند عاشقان	پروای نام کو و خیال نشان کجاست
ای ناتمام عشق چه پرسی مقام دوست	دریکراست و کس ننماید روان کجاست

۱۸۲	بجز صبر چاره نیست ولایت سکوت کن درمان درد های من ناتوان کجاست	۸۹

سرمه چشم محبت خاک درگاه من است	عشق را نخوت اثر را ناز بر آه من است
کشته عابد فریبانم مرا با دین چه کار	صادق اندر بت پرستی قلب گمراه من است
آگهی آنست کز خود آگهی نبود ترا	راز دان این معانی جان آگاه من است
عشق تا تیری نبوده جای کرد در دلش	طایر عرش الهی انجمن گاه من است
تا چه خواهد بود محبوبی که دل برد از کفش	هر پری رخسار و حیرت زا گواه من است
ماه من شب تا سحر در جام دارد آفتاب	نور جام آفتاب از پرتو ماه من است

۱۸۸	ای ولایت بود انداز نمایان زتپش نشتر ناز نگرو در رگ بسمل بشکست	۹۵

درنظر امشب رخی گلگون نقاب افتاده است — نگاه در آتش دلم گاهی در آب افتاده است
الله الله من چگویم مستی پیمانه اش — هر کرا بینی بدور آن خراب افتاده است
پاره پاره گشت دلها در جگرها خون فتاد — عکس روی یار تا بر آفتاب افتاده است
رنگ سرخ از جوش مستی نیست جام باده را — از کف رنگین ساقی گل در آب افتاده است
تا نسیم صبحگاهی نافهٔ زلفت کشاد — آهوان را در جگرها خون ناب افتاده است
خال نبود آنکه بردو رلب معشوق ماست — زنگی مست است در جام شراب افتاده است

۱۸۹	ای ولایت نیست خودبینی طریق عاشقی اندرونم خالی از خود چون حباب افتاده است	۹۶

رخش رشک نگارستان چین است — بمهرش مبتلا هر مه جبین است
مدامم دختر رزور کنار است — همیشه در بغل طفل حسین است
عقیق از رشک لعلش می خورد خون — زبانم لال در درج نفش ازین است
بمن زاهد نمازی بر رخ او — خم ابروی او محراب دین است
سیه خالی بنکهت مشکبوی — گل اندامی بخوبی یاسمین است
دل آرامی بجان بخشی مسیحی — سخن سنجی بفطرت نکته چین است
پری پیکر نگاری عشوه سازی — جوانی لاله روی و نازنین است
ختن را فتنه و هنگامهٔ ترک — زنگی لعبتی آشوب چین است
سیه چشمی برعنائی غزالی — سهی سروی قیامت آفرین است

۱۹۰	نه ایمانی کنون دارم نه دینی ولایت دین و ایمانم همین است	۹۷

شوخی نرگس مستانه که داند الا ‌ ‌ ‌ هر که آهو صفت از خویش رمیدن دانست

پای من سر نکشد جادهٔ بطحا و کنشت ‌ ‌ ‌ که بکوی حرم دوست رسیدن دانست

هوس آبحیاتش نبود تا به ابد ‌ ‌ ‌ لب شیرین کسی هر که مکیدن دانست

۱۸۶	چه بود خار که دامان ولایت گیرد که ز سودای غمت جامه دریدن دانست	۹۳

هر کجا سادهٔ نگاری و گل اندامی هست ‌ ‌ ‌ عشق را گرمی هنگامه ز بدنامی هست

دل صافم بخیال رخ زیبای کسی است ‌ ‌ ‌ اندرین آینه تصویر دلارامی هست

آنکه طشتم ز لب بام بیفتاد از او ‌ ‌ ‌ باز در جلوه چو خورشید لب بامی هست

ای جنون حال دل مست چه پرسی از من ‌ ‌ ‌ پخته مغزیست بعشق و بخرد خامی هست

نامه از سوز درون بال کبوتر بسوخت ‌ ‌ ‌ ای نسیم سحری خیز که پیغامی هست

گوش چشم بت مست خودآرای بس است ‌ ‌ ‌ باده سازیم اگر باده و گر جامی هست

دشت خالی نشد از رحلت مجنون که هنوز ‌ ‌ ‌ همچو من سوخته خون دل آشامی هست

یارب این طول امل هست که شام هجران ‌ ‌ ‌ سحری در پی آن نیست عجب شامی هست

آه گم شد علم از سینه در آن کوچه زلف ‌ ‌ ‌ که بهر پیچ و خمش تیره سرانجامی هست

کوی عشق است که خونریزی عشاق انجاست ‌ ‌ ‌ کشته بر سر هر کشته بهر گامی هست

۱۸۷	از ولایت روش زهد مپرسید که او رند میخواره و آواره و بدنامی هست	۹۴

خار حسرت بره یار چو در دل بشکست ‌ ‌ ‌ پای همت همین اول منزل بشکست

داشتم چشم نگاهی ز دلارا گاهی ‌ ‌ ‌ وای تقدیر که قاتل دل بیدل بشکست

بسمل از رشک شدم دوش که در مقتل عشق ‌ ‌ ‌ در گلوی دگری خنجر قاتل بشکست

سایهٔ قیس چو بر ناقهٔ لیلی افتاد ‌ ‌ ‌ بخود آنجا بغلطید که محمل بشکست

عکس خال تو در آئینہ دلہا افتاد		معنی نقطۂ مشکین سویدا دانست

۱۹۳	نور حق جلوہ بچشمان ولایت کرداست اے صنم ہر کہ ترا دید خدا را دانست	۱

ای حبیب خاص یزدان الغیاث	الغیاث ای اصل ایمان الغیاث
ای ورت ماوا ے ہر بیچارہ	ای انیس بے نوایان الغیاث
ای نبی ہاشمی ابطحی	ای شفیعِ روسیاہان الغیاث
جان بلب آورد نفس فتنہ گر	ای معینِ ناغریبان الغیاث
دل بہ تنگ آمد ز دستِ راہزن	الغیاث ای روح عرفان الغیاث
دوست دیا گم کردہ ام از بیخودی	مونسِ بیدست و پایان الغیاث
الغیاث اے رحمۃ للعالمین	ای پناہِ جان پاکان الغیاث
ہان اغثنی اے محمد بیکسم	نیست غمخوارم کسی ہان الغیاث

۱۹۴	تا کجے باشد ولایت در فراق جان بلب آمد ز ہجران الغیاث	۲

ہرگز با بلہی نکند ہوشیار بحث	بیدخل علم و عقل نیاید بکار بحث
انجام آن خرابی فرنج و ندامت است	بگذار جاہلی و مکن زینہار بحث
چون گل سکوت کن بجواب زیادہ گو	ہر چند خوش بود چو نوای ہزار بحث
تعظیم خاکساری مردانِ راہ کن	ہرگز مکن ز کبر بہر خاکسار بحث
با دوستان زہر زہ سرائی چہ فائدہ	پیدا کند میان دو یکدل غبار بحث
نشنیدہ کہ حق تو الصلح خیر گفت	در ملت صلاح کند بیوقار بحث

۱۹۵	خوشتر بود نیاز ولایت خموش باش گرمی کند نیاز وفائے تو یار بحث	۳

امشب آه سوزانم در شرر فشانیهاست — شعلهٔ بادبان من گرم همزبانیهاست

بسکه سر به سنگ آمد جان ز دل به تنگ آمد — ماه من چه می پرسی وقت مهربانیهاست

گر بجنون همی غلتم گر چو موی می پیچم — این چه دردمندیهاست آنچه ناتوانیهاست

از می که مخمورم وز پی لب که رنجورم — سر بدوش من یار است طرفه سرگرانیهاست

مردم و هوای او زنده کرد و در جنا کم — حال دل مپرس از من داغ سخت جانیهاست

معنی محبت چیست عشق را حقیقت چیست — نکته ز من بشنو نام بی نشانیهاست

۱۹۱ — بر ولایت شیدا رحم کن بیا جانا — کز غم تو مژگانش تر ز خون فشانیهاست — **۹۸**

نازم این دل را که بهر درد خود درمان نجست — بوسه اندر شب وصل از لب جانان نجست

تارک هر آرزو شد بر خلاف آرزو — چارهٔ کاری بجز هنگامهٔ حرمان نجست

بر سر خاک رهِ معشوق بی پروا نشست — از فریب عشق بی سامان شد و سامان نجست

عقل را دالست در راه محبت رخنه گر — از فلاطون حکمت و تعلیم از لقمان نجست

آفرین دم مرحبا بر همت مردانه اش — وادی مجنون همه سر کرده و پایان نجست

عار دالست و محبت همچنین خواهد بلی — مشکلش افتاد و هرگز حیلهٔ آسان نجست

۱۹۲ — اولین گام ولایت بود کز فرمان عشق — خاک شد اندر ره یار و ره یزدان نجست — **۹۹**

داغم از دل که ره پیر مغان را دالست — لذت جامی ساغر صهبا دالست

تازه فرمود به پیران کلیسا بیعت — سرخوش افتاد و سرور می مینا دالست

کفر ورزید و سر از کعبهٔ اسلام بتافت — رتبهٔ خاک در پیر کلیسا دالست

جام می خورد و بخاک در خمار نشست — تارک سجده شد و رسم نگاریها دالست

زنده می کرد بنام تو لبش عظم رمیم — کنه جان بخشی اعجاز مسیحا دالست

بیخبر بوده است گوئی از خزان خویشتن		بر فنای دهر می خندد گل خندان عبث	
۱۹۸	ای ولایت انتهای عشقبازی مردن است آه می جوئی برای درد خود درمان عبث		۱
آدم بر ورت ای رشک سلیمان محتاج		ای بیک جنبش ابروی تو پاکان محتاج	
جان بده خاک شفا از در خود بهر خدا		دل بیمار تو علیل است و بدرمان محتاج	
سبز کن سبز کن ای ابر محیط رحمت		هست این مزرعهٔ خشک بباران محتاج	
آبرو بخش بیک جلوهٔ دیدار مرا		ای ملایک بحضور تو چو انسان محتاج	
ای خضر تشنه لب آب بقای سخنت		ای بنوش لب تو چشمهٔ حیوان محتاج	
ای گدای در تو هر که بود در عالم		ای بفرمان دل آویز تو شاهان محتاج	
۱۹۹	تا بکی باشد ازین لطف ولایت محروم ای بدیدار جمال تو دل و جان محتاج		۲
سر که شد خاک رهت نیست بافسر محتاج		بود هیچ گدای تو بکشور محتاج	
از عرب تا بعجم هر که خدا را شناخت		بنگاه کرم تست سراسر محتاج	
تشنهٔ شربت دیدار تو هستم لاریب		نه بجنت ایمنی نه بکوثر محتاج	
مستم از بادهٔ توحید وز سر مستی من		نه ز ساقی مترصد نه بساغر محتاج	
روز لی سوی من ای شاهد یکتائی		چشم کوته نظرم هست بمنظر محتاج	
پر ز بوی سر زلف تو بود انجمنم		نه ز عودی متقاضی نه بمجمر محتاج	
۲۰۰	مدتی رفت ولایت ز دری سوی دری آمد آخر ز در خلق برین در محتاج		۳
نیست دیوانهٔ عشق تو بمسکن محتاج		نه بپروای گریبان نه بدامن محتاج	
روز تا شب همه در جستجو دلش میگذرد		نه بصحرا است توجه نه بگلشن محتاج	

الغیاث از زلف پیچان الغیاث | کرد حالِ یار پریشان الغیاث
الغیاث از چشم مستان الغیاث | همچو نرگس کرد حیران الغیاث
داغها بر سینه سوزند از ستم | الغیاث از لاله رویان الغیاث
دور کرد از منزلِ آن ماه رو | الغیاث از چرخ گردان الغیاث
عشق را حالیست بیرون از قیاس | دردم افزون شد ز دوران الغیاث
بسکه در دشت از کفِ پایم شکست | گفت هر خار مغیلان الغیاث

۱۹۶	بر گرفتم تنگ در بر چون منش ای ولایت گفت جانان الغیاث	۴

داغ دل باز نمودیم عبث | راز بسته کشودیم عبث
در شبِ وصل بر اندے مارا | به تمنائے تو بودیم عبث
خاک ما داد هنر ور بر تو بباد | سر بدرگاهِ تو سودیم عبث
هوس افزود دو بار حبیبِ مجال | از لبت بوسه ربودیم عبث
عاشقی را ست ملامت لازم | خستهٔ طعن حسودیم عبث
گو برانندش بستم دل بگرفت | قصهٔ غیر شنودیم عبث

۱۹۷	ای ولایت همه بے بال و پریم قید در دام وجودیم عبث	۵

آمدی ای محتسب در صحبتِ رندان عبث | ساختی بزم طرب را کلبهٔ احزان عبث
کاملان را نیست نقصانی ز آسیب زوال | ماه کنعان را زلیخا داشت در زندان عبث
یک نظر کردن بحسن خویش افگند از نظر | کرد خود بینی گوارا یوسف کنعان عبث
عاقبت با تو نخواهد رفت سامانی بخاک | روز تا شب بوده در حسرتِ سامان عبث
پا بدامان توکل کش که روزی خود رسد | خوار میگردی بهر کوی چو بی صبران عبث

۲۰۳ سایل آید بدرت سینه فگارے محتاج ۶

نیست با غازه کشی عارض رنگین محتاج — ای بوی خوش تو سنبل و نسرین محتاج
مشت خاکی ز در خویش عطا کن ما را — دل ما هست بچشمان خدابین محتاج
ذره ذره همه خار و خس او اکسیر است — ای بخاک در پاک تو سلاطین محتاج
وقت آنست که رنگ و رست باز نهم — چند باشد سر شوریده ببالین محتاج
شمه بوی تو خوشبوے کند غالیه را — ای بچین سر زلفت ختن و چین محتاج
آه گر از سر کوی تو نسیمے نوزد — ای بیک نکهت بوی تو ریاحین محتاج

۲۰۴ مشکل او فتاد ولایت چکنم چاره دل
یار سلطان غنی و من مسکین محتاج ۱

هر چند در جهان شده ضرب المثل هیچ — جانم فدای اوست که فرمود انا ملیح
تا زنده داشت عشق تو اش ای خجسته ذات — اقرار میکند بمسیحائیت مسیح
ای ذره هاے خاک در تو ستاره ها — گر گفتمت که نور خدائی بود صحیح
آئینه جمال قدیم است حسن تو — یعنی که هست ذات قدم خارج از مدیح

۲۰۵ باشد دلیل درد محبت گریستن
پوشیده چون کنیم ولایت غم صریح ۲

ای ز رخت جلوه مهر درخشان صبح — مصحف رخسار تو صورت ایمان صبح
نسبت آن چون دهم با رخ و با زلف تو — ای دل شب زلف تو وای رخ تو جان صبح
طره مشکین تو نافه کشاے وی است — گر شب یلدا بود زلف پریشان صبح
خود چه عجب جیب من گر بعبث پاره شد — ای ز تمنای تو چاک گریبان صبح
عرض کنم روشن است همچو جمال تو نیست — رنگ کجا بو کجا در گل بستان صبح
چهره نورانیت شمع شبستان هست — رخنه دیوار ماست منظر ایوان صبح

طایرجان مرابال وپری بخش کہ ہست
اندران روضہ بیک شاخ نشیمن محتاج

آہ صداہ زنیرنگ محبت کہ بود
دل ہمہ شیفتہ ودیدہ بروزن محتاج

بے نمایش بہ ثنا خوانی تو مشہورم
سنبوون نبود اختر روشن محتاج

بینوایانہ زبیتابی دل مے گردم
بہر دیدار تو در کوچہ وبرزن محتاج

۲۰۱	جلوہ کن بشبستان ولایت روزے ای بدیدار تو عالم ہمہ چون من محتاج	۴

ازعشق تو خون در دل دیوانہ زند موج
چون سیل کہ در دامن ویرانہ زند موج

ترسم کہ خرابی کند این موج خدایا
آن کن کہ سرشکم ہمہ در خانہ زند موج

بے شبہ بلغزد قدم شیخ چو رندان
گر بادہ گلرنگ زمیخانہ زند موج

گر پیر مغان دم بدمد از سر مستی
از جوش انا الحق می پیمانہ زند موج

چون شانہ زند یار بگیسوے معنبر
طوفان بلا سربسر از شانہ زند موج

اے دیدہ بکن گریہ کہ از رحم بباید
گر خون دلم تا در جانانہ زند موج

۲۰۲	صد جوش نہان در دل من ہست ولایت گر گریہ کنم سیل ز دریانہ زند موج	۵

ہر کہ یارش تو شوی نیست بیاری محتاج
ہر کہ شد خاک در ت نیست بکاری محتاج

سبز کن مزرع امید بآب رحمت
ای بابر کرمت ہر گل و خاری محتاج

اے زہی مرتبہ آنکہ شود خاک رہت
نبود کشتہ عشقت بمزارے محتاج

ہر دلی آئینہ جلوہ بے پردہ تست
نبود حسن تو با آئینہ دارے محتاج

روز و شب از رخ و زلف تو بہاری دارد
ای باحسان تو ہر لیل و نہارے محتاج

در دمند تو زبرواے عمل آزادست
ہمچو سروے کہ نباشد ببہارے محتاج

	ہان بپخشای و عطا کن بہ ولایت چیزی	

۲۰۹	سیکشی هر سحر سنت پیمانهٔ صبح	۱

ای جگرها بتقاضای جلالت سوراخ / ای نظرها بتماشای جمالت گستاخ
گل رعنا چه بود با رخ نورانی تو / ای ز نخل چمنستان تو طوبی یک شاخ
با خیال تو اگر دست دهد خلوت تنگ / دامنت گیرم و گریم بهوسهای فراخ
از ازل تا ابد ختم رسل آمده / گر دو صد کون بود برتر و بهتر زین کاخ

۲۱۰	کاش در انجمن پاک تو بارش ندهند تا به نظاره شود چشم ولایت گستاخ	۲

بوی که شود هر طرف گلستان سرخ / زسیل خون جگر سکنم بیابان سرخ
شد آب خون من و دیده زتیغش قاتل / برآید از دل زخمی چگونه پیکان سرخ
بترس از نگه او که چشم جادویش / به تیغ عشوه کند هند تا خراسان سرخ
بآفتاب چه نسبت جمال روشن را / که رنگ او همه زرد است و روی جانان سرخ
بیار باده شیرین زبهر دفع خمار / زجوش باده تلخ است روی مستان سرخ
زمانه خون جگر می خورد ز رشک لبت / عجب مکن که بود لعل در بدخشان سرخ

۲۱۱	سر حال ولایت که از غم دوری زخون دیده گریان نمود دامان سرخ	۳

هردم ز غمت دیدهٔ خونبار شود سرخ / یکبار نمی‌رسی و صد بار شود سرخ
گر سرخ شود سلمی جای عجب نیست / گز پرتو رویت در و دیوار شود سرخ
از خون زمی قطره نمی گریم و تا هم / از لجهٔ خون کوچه و بازار شود سرخ
از جلوه بکاشانهٔ من رنگ بفزای / از فیض صبا چون همه گلزار شود سرخ
ای کاش کند بزم مرا رشک گلستان / دامان نگه از گل دیدار شود سرخ
از هر مژه ریخته ام قطرهٔ گلرنگ / تا هم نظرش هست که بسیار شود سرخ

۲۰۶	خرق بدان اند کہ ہست ولایت یکی نغمۂ موزون ما نالۂ مرغان صبح	۳

شب بیا با رخ روشن چو رخ تازۂ صبح — تا کشد جلوہ برخسار فلک غازۂ صبح

از سر شام بکش بادۂ رنگین دمرو — باش در محفل عشاق باندازۂ صبح

این چہ صبح است کہ ست آمدہ در بہا — او فتاد است بہر انجمن آوازۂ صبح

خانہ پر نور شد از عارض روشن گویا — باز کردند شب وصل تو دروازۂ صبح

۲۰۷	ای ولایت ز جفای غم دل چون کباب نکشیدیم شرابے برخ تازۂ صبح	۴

مجوے از من رند شرابخوار اصلاح — کہ پیر بادہ فروشان نکردہ است مباح

روندگان ہمہ وارند بر قدم نظرے — مرو و لیک کہ غافل نمیرود سیاح

غریق بحر محبت برون نمے آید — اگرچہ سعی فراوان کنند صد ملاح

بعرض حاجت خود سوی دیر می پویم — کہ پیر بادہ فروشان نگر کند انجاح

کنون بدست سبو تازہ میکنم بیعت — کہ دل نمیدہد تعلیم شیخ روے فلاح

بمرگ نیز ز عشق مغان نخواہم نیت — من و طواف خرابات و عالم ارواح

۲۰۸	اگرچہ شیوۂ آن ترک شوخ استغناست ولایت است و نیاز و سماجت و الحاح	۵

روشن از نور قدح شد ہمہ میخانۂ صبح — آفتابم بدہ اے ساقی پیمانۂ صبح

از من سوختہ جان پرس اگر می پرسی — حال شمع و سحر و حالت پروانۂ صبح

مردم و شمع صفت ہرزہ نگفتم سخنے — بلبل آسا نیم آشفتہ و دیوانۂ صبح

منت باد صبا بر دل و بر دیدۂ ما — یار بگریست بیک نالۂ مستانۂ صبح

	بادہ خواریست ولایت کہ سراپا خواری	

عشوه کنان بسوی من دید که دید یار دید
بیخود و بیخودم اگر کرد که کرد یار کرد

از همه کفر و دین بمن بود که بود یار بود
در همه دیر و کعبه جا کرد که کرد یار کرد

سینه بناوک ستم سفت که سفت یار سفت
بسمل خنجر ادا کرد که کرد یار کرد

دین ز دل و دل از کفم برد که برد یار برد
جان مرا خدا نما کرد که کرد یار کرد

عاشق ناز خویش را کشت که کشت یار کشت
زنده بحکم خون بها کرد که کرد یار کرد

لب ز نشاط بر لبم سود که سود یار سود
تلخی عشق را دوا کرد که کرد یار کرد

خون دلم بکافری خورد که خورد یار خورد
حاجت خسته جان روا کرد که کرد یار کرد

فاتحه بر تربتم خواند که خواند یار خواند
کار ولایت از وفا کرد که کرد یار کرد

٢١٥ — ٣

اشک من خون و در دل یار بهاران سکند
قطره چشم تر من کار طوفان می کند

می کند فریاد قیس و باز سید ادهم را
طبع مجنونم اگر میل بیابان می کند

یار من بهر تماشا گر بگلشن می رود
لاله را دل خون و سنبل را پریشان می کند

گر ز بیم سنگ طفلان رو بصحرا می نهم
سرزنش بر هر قدم خار مغیلان می کند

نیست پروای خضر جان داده نازترا
از لب یک بوسه کار آب حیوان می کند

گر نخواند در براند سر بپایش می نهم
می نهد بر دیده منت آنچه دربان می کند

٢١٦ — ٤

ای ولایت دل اگر دادی بجانی میدهد
مرحبا یارے که جان تسلیم جانان می کند

تیره بختان که بسودای دو گیسو باشند
پا بزنجیر ز پیچ و خم هر مو باشند

منت نافه تاتار چو مردم نکشند
مست از نکهت زلفین سمن بو باشند

کشتگان نظر الفت لیلی منشان
همچو مجنون همه خاک ره آهو باشند

لذت زخم دل آن خسته درونان دانند
که قتیل نگه نرگس جادو باشند

نسبت محبوب حسینے که ستمگر نبود
آه از آنانکه جفا پیشه و بد خو باشند

۲۱۲	گر تیغ کشد آن بت سفاک ولایت از خون برہمن رگِ زنار شود سرخ	۴

از بادهٔ گلرنگ تو شد ساغرِ ما سرخ — ساقی چه می است این که نمود این همه را سرخ

با عاشق لبهاے نگارم مسیحا — باید پئے بیمار لبِ لعل دوا سرخ

ساقی مے لعلم بده امروز که جانان — مست آمد و از بهر دلم کرد قبا سرخ

آن طفل برہمن نگر افشاند به بزم مے — کز رنگ گلال است همه روی صبا سرخ

کشت است کسی او هنوزش سرِ قتل است — تیغے بکفِ دست ز خون شہدا سرخ

تعبیر جہان است شفق را و چمن را — کز پرتو رخ ساختهٔ ارض و سما سرخ

۲۱۳	آن رنگ حنائیست ولایت که تو دیدی بوده است ز خونت کفِ دست و کفِ پا سرخ	۱

بادشاہی بگدایان محمدؐ داوند — بلکه کونین بفرمانِ محمدؐ دادند

مخزن درد نباشد دلِ ہر بوالہوسی — دولتِ عشق به یارانِ محمدؐ دادند

مایهٔ ناز کلیم است اگر دست دہد — آن عصاے که بدربانِ محمدؐ دادند

اختیار من و تو جمله سپردند بدو — تو و تقدیر بدیوانِ محمدؐ دادند

کائناتی که خدا راست بود از پی شان — ملک ہستی به محبانِ محمدؐ دادند

فارغ است از همه عالم دلِ مستغنیِ ما — بے نیازی به ثناخوانِ محمدؐ دادند

۲۱۴	ہان ولایت سخن مصر و زلیخا تا چند شانِ یوسفؑ بغلامانِ محمدؐ دادند	۲

با غم و درد هم آشنا کرد که کرد یار کرد — خوار و خراب و مبتلا کرد که کرد یار کرد

مست شراب جانفزا کرد که کرد یار کرد — نوش دہن بکامِ ما کرد که کرد یار کرد

تیغ کرشمه بر گلو راند که راند یار راند — نرگس مست سرمه سا کرد که کرد یار کرد

دلم ببوے تو آشفتگی ز سر گیرد
مگو ز گریه چه خیزد مگر تو بے خبرے
خفته کیست که مائل شود ز عشق توام
بخاک خفته کند معجزِ مسیحائی

هوا ز کوچهٔ زلفت چو مشکبار آید
که خونفشانیِ عاشق بسے بکار آید
که یک نظر نه کنم گر هزار بار آید
نسیم صبح نفس گر از آن دیار آید

۲۲۰	ولایت آن شبِ قدر است گر بدانی قدر شبے که یار بسجده در کنار آید	۸

ساقیم روزِ ازل مستانه کرد
سرنوشتِ ما خدا ساغر نوشت
آتشِ مے با دلِ ما می کند
تا گرفتم جامِ مے از دستِ او

قسمتِ من خدمتِ میخانه کرد
روزیِ ما بادهٔ و پیمانه کرد
شمعِ روشن آنچه با پروانه کرد
غمزهٔ ساقی مرا دیوانه کرد

۲۲۱	مے بنوشان ولایت کے کند آنچه با ما جلوهٔ جانانه کرد	۹

وقت آن آمد که مےخواران وداعِ غم کنند
بزمِ عشرت را بصد ترتیب آرایش دهند
از سرِ نو شانه در زلفِ گرهگیرش زنند
مژدهٔ دیدار مهجوران شنید ار ادهند
آنچه بر جانِ حزین از گردشِ ایام رفت
گل بیفشانند و عود ناب در مجمر آورند

ساقیان باده پیما مے بجامِ جم کنند
مطربان با نوا سازی بزیر و بم کنند
طرهٔ محبوبه را باز خم در خم کنند
خاک اندر دیدهٔ کم بین نامحرم کنند
از مکافاتش تلافی در همه عالم کنند
محتسب هم گر ببزم آید خیالش کم کنند

۲۲۲	وقت آن آمد ولایت تا بشکر وصل دوست می خورند و لے زنند انهم کنند	۱۰

تا نکهت کاکلش صبا برد

سرمایهٔ هوش ما سوا برد

عاشقان سر زدم خنجر قاتل نکشند		همه از شوق درین معرکه یک رو باشند
۲۱۷	شاعران جمله ولایت چو من حسن پرست مایل چشم سیاه و رخ نیکو باشند	۵
خون دل تا ز چشم تر نه رود		مهر غیر از دلش بدر نرود
می کند انتظار دیده سفید		دل نگهدار تا نظر نرود
درد دل کی فرو رود ز دل		تیر او تا بسینه در نرود
تا نه دوزی بناوک نگهش		زود درد از جگر نرود
کوچه گردی کند التماست		پای دامان شکن که سر نرود
خون دل می خورم ز عشق نهان		تا بهر گوش این خبر نرود
۲۱۸	ای ولایت هنر ز زر بهتر که اگر زر رود هنر نه رود	۶
مست می ناب او هشیار نخواهد شد		مشتاق او از دل زنهار نخواهد شد
آخر دل او سوزد بر سوز دل عاشق		این نالهٔ من هرگز بیکار نخواهد شد
مستم نکند ساقی در دور زمی باقی		تا بر سر خم حاضر خمار نخواهد شد
سودای دو گیسویت آشفته سرم دارد		جانم ز بلای او بیزار نخواهد شد
آن نرگس بیمارش آن چشم فسونکارش		از خواب سیه مستی بیدار نخواهد شد
در طرهٔ شکینت ای ترک ختا گاهی		خالی ز دل پاکان یک تار نخواهد شد
۲۱۹	با مصحف روی او عشق است ولایت را این سبحهٔ صد دانه زنار نخواهد شد	۷
گر انفعال گزان مست هوشیار آید		صبا ز کوی تو چون مست باده خوار آید
ز خار خار غم دوست سینه پر خون است		مرا چه کار که گل آید و بهار آید

بر حال درون نوخگانش نظری نیست	آن ترک ستمکیش جز آزار نداند
آنرا که جگر خون نشود از غم دوری	خون خوردن شیدای تو زنهار نداند
رحمی نکند بر دل آزرده عاشق	تا حال دل آزاری اغیار نداند
تا خون حریفان نخورد چشم سیاهش	خونباری این دیده خونبار نداند
بی عشق نباشد مزه زندگی ایوای	یارب دل زاری که بجز یار نداند

۲۲۵	ایوای برآن عاشق بیمار ولایت کو جان دهد و هیچکس آزار نداند	۱۳

خود گشته و باز مهربان شد	بر خاک شهید گلفشان شد
زانگونه بخاک و خون تپیدم	کز دیده دوست خون روان شد
راه دم تیغ رفت عاشق	تا جوهر تیغ امتحان شد
از کعبه وصول مشکل افتاد	وز دیر حجاب درمیان شد
مقتول شدم بیک نگاهست	این عربده مرگ ناگهان شد
عاشق شدم و بعشق مردم	هر آنچه که خواستم همان شد

۲۲۶	صابر بفراق شد ولایت آخر بوصال شادمان شد	۱۴

دل خستگی از خنجر مژگان که دارد	زین جان حزین حسرت پیکان که دارد
گر بشگفد و گاه شود غنچه دل من	این طرفه گل تازه گلستان که دارد
خون در دل سوخته ام جوش زنانست	یارب هوس نشتر مژگان که دارد
پیچیده چون تار نفس را دل پرخون	سرگشتگی از طره پیچان که دارد
صد پاره شد از غیرت من جیب حریفان	تا یار سر چاک گریبان که دارد
بر دوش فگندست سر زلف دوتا را	تا کافر ما میل بایمان که دارد

از خاک بدروه سما برد — بنگر که مجتم کجا برد
دینے که بدل نهفته بودم — این دشمن دین بیک ادا برد
هوشے که سرے بزلف او داشت — آن نرگس چشم سرمه سا برد
جانے که بپاے منشا او بود — بیماری عشق بے قضا برد
حال دل مبتلا چه پرسی — آن عربده جوے بیوفا برد
دشمن گشتا نکه هوشمند است — او دست فرو بخون ما برد
با درد دلم چه کار او را — بیگانه که دل ز آشنا برد
قربان هما که استخوانم — در کوچه ترک دلربا برد

۲۲۳ — من بودم و ویراے ولایت
لعل رکجا نه خند ابرو — ۱۱

یارب سے خوشگوار باشد — من باشم و آن نگار باشد
آن رشک پری پری زبر جاش — هم صحبت و همکنار باشد
بے زحمت غیر با مدارا — همکاسه و غمگسار باشد
مدهوش ز نشه محبت — آن نرگس پر خمار باشد
اندر کف ساقی سیه مست — پیمانه آبدار باشد
از شادی وصل او دل من — مستانه و هوشیار باشد

۲۲۴ — در دست ولایت از سر نو
آن طره تار تار باشد — ۱۲

دیوانه دلم سبحه و زنار نداند — هرگز روش کافر و دیندار نداند
هر فتنه بود خفته و او فتنه بیدار — تا کیست که این فتنه بیدار نداند
جانے که ندارد سر سوداے دو زلفت — زنهار که او طول شب تار نداند

تا جان ندهد عاشق حاشا که بود صادق — سر بر تندمش هیرم دانم که بکار آید
هر لحظه تپیدن چیست با سوز نیاز ایدل — از خود بگذر تا او بی خود بکنار آید
حقا که گرامی تر از جان نبود گوهر — این را ندهم از کف تا وقت نثار آید
از حسن تو حیرانم تا چیست نمی دانم — هر دیده ز کوی تو با گریهٔ زار آید
از شوق تو بیتابم و ز هجر تو بیخوابم — تا چند ترا از من تنگ آید و عار آید

۲۳۰ — ۱۸

زنهار مکش قاتل مجرم ولایت را
ترسم که ز حق ترسی چون روز شمار آید

جان بوفا باختم مژده بجانان برید — ور بستم نشنود این تن بی جان برید
تا ز سر نو نیاز جلوهٔ گل جان دهد — مشت پر عندلیب سوی گلستان برید
وحشتش افزون شده است از غم لیلای حی — قیس سراسیمه را سمت بیابان برید
عاشق شیدا امرو در هوس مجزنشش — شاهد جان بخش را کاکلش بدستان برید
ترک پریوش من مایل بازی شده است — گوی همه گوی مهر از پی چوگان برید
حسرت و حرمان نگر تا بزلیخا چه کرد — یوسف مجرم را گفت بزندان برید

۲۳۱ — ۱۹

تا هنرش ننگرند دست بدستش برند
شعر ولایت همه پیش حریفان برید

شکر صد شکر که قاتل ز جفا باز آمد — بر سر خاک شهیدان بوفا باز آمد
طالع خفتهٔ ما شد ز سعادت بیدار — بستم رفت و بناز و ادا باز آمد
بزم روشن شد و پیمانه پر از بادهٔ صاف — ساقی ساغر جمشید نما باز آمد
رفت عهدی که پر آوازه نبود انجمنم — مطرب نغمه ور لحن سرا باز آمد
صلح پروانه و با آهنگ محبت دمساز — محو ناز آمد و با ساز و نوا باز آمد
رفته بود از پی آزار که زارم دارد — متبسم بلب زمزمه زا باز آمد

۲۲۷ — کاہد ہمہ شب ماہ شب افروز ولایت / تا داغ بدل از غمِ پنہان کہ دارد — ۵

زین پیشتر بجمال رقیبت نظر نبود — در خلوتِ تو باد صبا را گذر نبود

میشد محبت تو شب و روز بیشتر — جز من بصحبتِ تو حریفی دگر نبود

بودند مردمان ہمہ مشتاق یک نظر — رحمت بجز فشانیِ چشمان تر نبود

عالم خراب بود و صراحی پر از شراب — جز گردشِ پیالہ ز دوران خبر نبود

یک بوالہوس ببزم وصالِ تو رہ نداشت — جز ذکر خیر پیر مغان فکر شہ نبود

می کرد بوی زلف دلم را سیاہ مست — ممنون اہتزاز نسیم سحر نبود

۲۲۸ — وقتی کہ دل ولایت مسکین تو سپرد / سوداے الفت تو کسی را لبہ نبود — ۱۶

صبح تمنا دمید شام وصالے رسید — شام وصالے رسید صبح تمنا دمید

ساغر و می آورید مطرب و نے آورید — نالۂ ما کار کرد پردۂ جانان درید

سوز من و ساز من دوش ز جالیش ربود — گر ز رہ قاتلم قطرۂ خونی چکید

دل ہمہ بینا شد و دیدہ ہمہ کور شد — چشم خدا بین ما جز تو بروے ندید

ہمت او دید ہیبت بر دل ما مرحبا — با ہمہ ضعفی کہ داشت بار محبت کشید

سوخت غم او جگر ضبط نہانش نگر — آہ کہ آہے نکرد گرچہ بخون در تپید

نامۂ ما باز کرد دشمنِ ما را براند — رشتۂ مہرش برید طرز کلام برید

حرف بحرفش بخواند بردہ بخلوت نشاند — لعل ز نرگس فشاند قصہ وقت شنید

۲۲۹ — سوز محبت نگر ساز ولایت نگر / سینۂ او می زند نعرۂ ہل من مزید — ۱۷

صد پارہ کفن سازم گر بوسے نگار آید — از خاک برون آیم گر خود بمزار آید

یاد آن روز کہ مست می عشرت بودم	منزلِ خلوتِ وصلِ تو کلیسا یم بود

۲۳۵ — یاد آن روز کہ ہر وقت ولایت گویان / جام میدادی و می شور دل افزایم بود — **۲۳**

یاد آنروز کہ در بزم تو بیگانہ نبود	آشنا... تو کسے جز من دیوانہ نبود
یاد آنروز کہ بے من نگرفتی خوابت	غیر پیاہمٔ چون شمع تو پروانہ نبود
یاد آنروز کہ سودا زدهٔ یا بودے	در دولت و نول صحبتِ یارانہ نبود
یاد آنروز کہ من مست تماشا بودم	بوالہوس از مے دیدار تو مستانہ نبود
یاد آن روز کہ پیمان محبت بستی	رغبت بادہ نبود و سرِ پیمانہ نبود
یاد آن روز کہ از جلوہ حیا می کردی	شور حسن تو بہر کوچہ و ہر خانہ نبود

۲۳۶ — یاد آنروز کہ چون چشم تو افسون برخواند / جز ولایت بلغت ہیچکس افسانہ نبود — **۲۴**

مژدہ آمدم کہ مرا بادہ بمیخانہ دہند	صاف یادم ز الطاف بپیمانہ دہند
جرعۂ بادۂ پرشور بکامم ریزند	شاہد سادہ و معشوقۂ مستانہ دہند
تا... اند کہ گدازش بچہ غایت بودست	کاشکی سوز دلِ شمع بپروانہ دہند
عاشقان را ز غم دوست نصیبے نبود	دولتِ عشق بسر گشتۂ دیوانہ دہند
ہر تا بد صفت چشم سیاہت مضمون	حیف باشد کہ فسون تو بافسانہ دہند
آری آری بود از جور سرشت ایشان	رحم یک ذرہ دلِ سخت تبارانہ دہند

۲۳۷ — از رہ دیر بخیز دلفریب واعظ / ہر کرا ہیچو ولایت دل فرزانہ دہند — **۲۵**

یاد باد آنکہ ترا باد گرے ساز نبود	مردم مردفریبت غلط انداز نبود
یاد باد آنکہ من آموختمت جان بخشی	در لب و در سخنت این ہمہ اعجاز نبود

۲۳۲	رسم بدبختی اندوه ولایت فرمود کان مسیحا بعلاج دل ما باز آمد	۲۰

تا رفت کهی نامه به همدم نفرستاد	پیغام زبانی بخطا هم نفرستاد
بر حال دل ریش نیفگند نگاهے	دانست مرا زخمی و مرهم نفرستاد
آگاه ز بیتابی من بود و ندیدے	از بهر قرار دل پر غم نفرستاد
من چشم وفا داشتم او قطع نظر کرد	بیمار غمش ماندم و آدم نفرستاد
حرفی ننوشت از پے تسکین غلط هم	نور نظر دیده پر نم نفرستاد
در کلبهٔ احزان نفرستاد صبا را	بوئے ز سر کاکل پر خم نفرستاد

۲۳۳	هر بار ولایت بغمش گرید و گوید تا رفت کهی نامه بهمدم نفرستاد	۲۱

عشق چون اعجاز پنهان را باظهار آورد	لیلی محمل نشین را سوی کهسار آورد
برهمن را با سر تسبیح پیوندے دهد	شیخ را در آرزوے تار زنار آورد
پاس ناموسی لنا زور بر ملا رسوا کند	خلوت آرایان عصمت را ببازار آورد
چشم جادو را دهد تعلیم رسم کافری	مومنان پاک را از دین بانکار آورد
خال هندو را بیاموزد طریق دلبری	از پے تکفیر صد زنّار در کار آورد
از خرابات مغان در کعبه آرد مست را	پارسا را از حرم در دیر خمار آورد

۲۳۴	یارب آن هنگام روزی کن ولایت را که عشق بیخود و سرمستش اندر بزم دیدار آورد	۲۲

یاد آن روز که در دیر مغان جایم بود	گوشهٔ میکدهٔ چشم تو ماوایم بود
یاد آن روز که پیمانه گرفتی دستم	بیم با لغزش پیمانه دراز لایم بود
یاد آن روز که میگشت اگر و شنا مم	لب لعل تو با عجاز مسیحایم بود

۲۴۰	شبی سبا دگران ما هر وجد اسازند	۲۸

محبت گرچه پوشیده بود افسانه میگردد — که یکش گرچه پنهان میکشد مستانه میگردد
بجز لیلی سروکاری بدیگر نیست مجنون را — بلا جوی محبت ز آشنا بیگانه میگردد
دل صد چاک تا دارد سر سودای گیسویت — بگرد هر سر مویت برنگ شانه میگردد
بیا و آفتابی کن درین تاریک شب ساقی — که هیچو شد زمستی باده و پیمانه میگردد
چه سحر است اینکه هیچو اند نگاه نا مسلمانت — بیک نظارهٔ حسنت پری دیوانه میگردد
جمال پر فروغ او همی سوزد حسینان را — به پیش شمع رویش هر یکی پروانه میگردد

۲۴۱	نگو دیوانه ای غافل ولایت را ز نادانی که گرد هر بیابانی بی افزانه می گردد	۲۹

عشق را خسته دلی بیخبری می باید — کشتهٔ سوختهٔ جامه دری می باید
عاشق او نکشد منت خاکستر طور — سرمهٔ چشم مرا خاک دری می باید
خواب بر بستر قاقم نه برد طالب را — بستر از خار و خس رهگذری می باید
همه جانی و سزاوار تو یک سر نبود — هر دم از بهر نثار تو سری می باید
تا گلستان کند اعجاز خلیل مدنی — جان پر سوز و دلی پر شرری می باید
دل هر یک نشود آئینهٔ حسن رخت — از پی عشق تو پر خون جگری می باید
هر کس این زهره ندارد که جمالت بیند — بهر دیدار تو صاحب نظری می باید
رحمت دوست فزونست ز بیتابی دل — لیکن از صدق محبت اثری می باید

۲۴۲	تا بجنت غزل نعت ولایت ببرد چون خضر خوش نفسی نامه بری می باید	۳۰

نه بشوق تو همین شعله ز جان بر خیزد — آن کند عشق تو کز آب دخان بر خیزد
رشتهٔ سبحه و زنار بهم پیوندد — پرده راز گر از حسن بتان بر خیزد

یاد باد آنکه بوصف تو غزلها گفتم	بلبلی بر گل تو زمزمه پرداز نبود
یاد باد آنکه انیس تو نبودی جز من	روز تا شب در کاشانهٔ تو باز نبود
یاد باد آنکه به بزمت نشدی فتنه بپا	محرمی رخنه گری در حرم راز نبود
یاد باد آنکه بسنت ساختم انگشت نما	هرگز این غمزه و این ترکی و این ناز نبود

۲۳۸	یاد باد آنکه ولایت بتو دل داد نخست ورنه کس عاشق آن چشم فسونساز نبود	۲۶

دوش در میکده جام شرابم دادند	از سر مهر و مدارا میِ نابم دادند
پیر بودم بیکی جرعه جوانم کردند	آتشین چهره بتی مست شتابم دادند
نیست جز دوست شب و روز بپیشش نظرم	دولت وصل به بیداری و خوابم دادند
جای در آتش و آبست دل غمزده را	حسرت صلح و تمنای عتابم دادند
خاک راهم بهواداری ساقی کردند	دل بر آتش و چشمان بر آبم دادند
نبودی که کند عفو گنه رحمت او	مخلصی از غم عصیان و عذابم دادند

۲۳۹	ای ولایت همه دانم ز نظر بازی خویش دل سودازده و مست و خرابم دادند	۲۷

خوش آن نفس که مرا با خود آشنا سازند	ز کعبه فارغ و بیگانه از خدا سازند
ز بد سبیل مکن خاک راه آنان باش	که سجده در پیر مغان ادا سازند
فدای همت آن صادقان جانبازم	که تاب جلوه نیارند و جان فدا سازند
سبوکشان خرابات کز ریا دور اند	گمان مبر که به پیران پارسا سازند
نصیب بوالهوسان نیست عشق شاهد ما	کجا دلی که بدین درد بی دوا سازند
بخاکساری این قوم زینهار مبین	که سائلان در یار کیمیا سازند

بلای مشکل دوری ولایت آسان نیست

در خلوت خود جا دهد آنرا که بخواهد / وانرا که بخواهد ز در خویش براند
آنرا که نه بخشد ندهد دیده بینا / وانرا که نه بخشد همه نادیده بداند
آنرا که بجود در ره دهد ره برد آخر / هرچند بهر کوچه و برزن بدواند
وانرا که بالعنت نکشد جانب خویشش / زنهار در ان کوچه رسیدن نتواند
در خلوت بر جنابش نبود هیچکسی را / بیجرم همی راند و با جرم بخواند

۲۴۶ — ۲۴

هرچند سزاوار نبود است ولایت
اے کاش غم یار بخونش بتپاند

دوش مسجود ملایک خم ابروی تو بود / طرفه شوری و عجب غلغله در کوی تو بود
شاهد ناز بر انداز تجلای تو داشت / کافری حلقه بگوش خم هر موی تو بود
بهر دیدار ملک بر ملک آورد هجوم / دل روح القدس آشفته گیسوی تو بود
شب معراج تو رشک شب قدر است آری / محو دیدار خدا نرگس جادوی تو بود
از فلک تا ملک افتاده زمستی مدهوش / ای محمد همه آفاق پر از بوی تو بود
لمعهٔ نور ز روی تو بالا می رفت / نظر عشق بتقدیر ازل سوی تو بود

۲۴۷ — ۲۵

هان قدم رنجه بسوی خاک ولایت فرمای
گرچه شوریده سری بود ثناگوی تو بود

ای که عامت همه محبوب خدا می گویند / نتوان گفت که عشاق چها می گویند
چشم رعنای ترا سرمه مازاغ بس است / قاتل و ساحر و کافر بخطا می گویند
روی رنگین ترا چون گل تر می خوانند / موی خوشبوی ترا نافه کشا می گویند
ذرهٔ راه ترا طور تجلی نامند / خاک درگاه ترا خاک شفا می گویند
هر که یکبار ترا دید ز آفات برست / مصحف روی ترا حرز بلا می گویند
تا ز سوی تو کسی روی نمی گرداند / عاشقان قلب مرا قبله نما می گویند

آنچه حسن است که از گرمی نظارهٔ تو	دود آه از جگر پیر و جوان برخیزد
به که در پرده نشینی و برون نخرامی	آه گر شور قیامت ز جهان برخیزد
شرم او مانع شوق است که خون میگریم	یارب آن کن که حجابش ز میان برخیزد
شور عشق تو محیط است و عجب نیست اگر	موج خون هر نفس از آب روان برخیزد

۲۴۳	ای ولایت دل پرور و نیرزد بهوس خوشتر آنست که از نام و نشان برخیزد	۳۱

ساقی مے بده که فراموشی آورد	از خویشتن رباید و بیهوشی آورد
هوشم ز دود سراے پیر میکده	رشحے بکام ریز که مدهوشی آورد
آشفته شد ز پند تو مغز سبوکشان	واعظ پیاله گیر که خاموشی آورد
یارب بزاهدان غم عشق مغان ببخش	تا خون دخت رز بسبو نوشی آورد

۲۴۴	تا زم ولایت آن نگه نازمست را! کو شیخ کعبه را بقدح نوشی آورد	۳۲

عشق چون روز ازل فتنه مهیا می کرد	جلوهٔ حسن تو بے پرده تمنا می کرد
آه غیرت که تقاضا نکند ورنه خدا	میتوان گفت که ستر تو هویدا می کرد
هر چه باشد همه از تست که نور احدی	آنچه حرف است که حق مثل تو پیدا می کرد
پرده دار حرم حسن تو محبوبی نیست	ورنه عشق تو چها فتنه که برپا می کرد
شادی مرگ بصد شوق مدامش کشته است	گر نبست معجزه با جان مسیحا می کرد
تا نگفتی به تمناے تجلی ارنی	کاش موسی بجاے تو نظرها می کرد

۲۴۵	در ره دل از شوق تو صد گونه هوسها میداشت چون ولایت غزل نعت تو انشا می کرد	۳۳

خوش آنکه بلطف آید و ساغر بستاند	خود می خورد و نشئه ما را برساند

میگذشت مرا شوق ہم آغوشی وگاہے
گر جذب تو کافی بود گریہ بیفزاے
اندوہ کلیسا و غم کعبہ نداریم

تسکین بوصال بت عیار نداند
تا کم نہ شود شوق تو بسیار نداوند
ما را بجز اندوہ غم یار نداوند

۲۵۱

داوند دو چشمت پے نظارہ ولایت
نظارہ کنان باش کہ بیکار نداوند

۳۹

دوش بر عارض دو گیسو را پریشان کردہ بود
پارسایان را اسیر دام کاکل مے نمود
با نگاہ عشوہ گرمی ریخت خون مومنان
سادگیہا جلوہ می کرد از رخ زیبای او
بر جمال شاہدان ماہ وش خط می کشید
با ہمی مالیدہ دندان آب گوہر میبرد

روی ایمان در نقاب کفر پنہان کردہ بود
کفر را آمادہ تاراج ایمان کردہ بود
ساحری در کار چشم نامسلمان کردہ بود
خلق را با روی چون آئینہ حیران کردہ بود
ماہ را از چہرہ روشن پشیمان کردہ بود
لعل لب را از تبسم گل بداماں کردہ بود

۲۵۲

دادہ بود از خودنمائی حکم بار خاص و عام
بر ولایت مشکل دیدار آسان کردہ بود

۴۰

نظارہ جمال تو با من چہا نہ کرد
ریزد بسحر نرگس تو خون سامری
مرہم نجست ہر کہ زتیغت جریح شد
نور خداست روی تو ای ترک کجکلاہ
کے بستہ بود گرہ در گلوی شان
شادم کہ غیر عشق ندارد کہ بستر

یک شمہ اینکہ تنگ دلم از قضا نہ کرد
زلف تو آن کند کہ کلیم از عصا نہ کرد
بیمار عشق تو بمسیح التجا نہ کرد
نشناخت ہر آنکہ یقین خدا نہ کرد
تا یار عقدہ دل عشاق وا نہ کرد
آن جلوہ دید و جان و دل خود فدا نہ کرد

۲۵۳

آخر ولایت از غم محبوب جان سپرد
در روش نہفت در دل و ہرگز ادا نہ کرد

۴۱

۲۴۸	شاعران گرچه سخن پرور و کامل باشند چون ولایت غزل از شوق کجا میگویند	۳۶

میکند بیرون ز بزم خویش و رسوائی کند	میدهد دشنام و رسوائی تماشائی کند
می کشد عشاق را و غمزه احیا می کند	دمبدم اعجاز او هنگامه برپا می کند
هر نفس می خواند و هر خور میراند مرا	آری آری نخوت حسن این تقاضا میکند
می برد در خلوتم تا راز دل ظاهر کنم	چون بداند جمله پیش غیر افشا می کند
هر که دیدش یک نظر معذور شد از چشم تر	طعنهٔ هر دو زنان بر خود گوارا می کند
گه بگریاند چو ابر و گه بخنداند چو برق	طرفه اعجازی بهر انداز پیدا می کند

۲۴۹	هان بیالین ولایت زود میباید شتافت واپسین دیدار اے قاتل تمنا می کند	۳۷

میکشد جراح بیجرم و عبث خون می کند	از دل مجروح پیکان تو بیرون می کند
بی دل پرخون و جان سر بکف هرگز مرو	اندران وادی که لیلی کار مجنون می کند
پارسا گر مایل خوبان شود عیبش مکن	خوبی انسان ملک را نیز مفتون می کند
جان بلب می آید الا بر نمی آید ز تن	امتحان عشق جور قاتل افزون می کند
ایکه سنگوری فطنت از نگاه او بترس	چشم مستش عشوه در کار فلاطون می کند
با حریفانی که خود کام اند ساغر می زنند	پاکبازان را العبد آزار محزون می کند

۲۵۰	شعر گوئی از کجا و خود ولایت از کجا دنیکه می گوید بحکم شوق موزون می کند	۳۸

جان دادم و در کوی تو ام بار نه دادند	صد بار هوس کردم و یکبار نه دادند
تا بخبگی کفر چه بود است خدایا	کافر شدم و رشتهٔ زنار نه دادند
سودای اسیری بسرم بود بد ستم	سر رشتهٔ آن طرهٔ طرار نه دادند

مست کردند ز جام می پرجوش سخن — شورش انگیز و جنون خیز بیانم دادند
تا بوصف رخت آب از رخ هر گل ببرم — صحن گلزار و لب آب روانم دادند
از پی آنکه فتد عکس رخ دوست درو — صاف و بی رنگ دلی آئینه سانم دادند
دیدهٔ منتظر اندر ره دلدار سپید — مژهٔ خون دل از دیده چکانم دادند
روش زهد و اطاعت نه نمودند مرا — هوس بندگی دردکشانم دادند
اثر آه سحرگاهی خود را نازم — هر چه درخواستم از مهر بتانم دادند
یاس من آخر اثر کرد که از یاس وفا — مژدهٔ وصل تو بی وهم و گمانم دادند

٢٥٦	گر بجان آمدم از دست محبت چه عجب ای ولایت دل بیتاب و توانم دادند	٤٤

دوشم بسر کوچهٔ جانان گذر افتاد — نه یاد که دل بیخود و جان بیخبر افتاد
یک ذره نشد کارگر اندر دل قاتل — صد گریه که کردیم همه بی اثر افتاد
آب از رخ من برد که شد چهرهٔ من زرد — اشکی که بچکید از مژه و از نظر افتاد
سودازدهٔ عشق سر عقل ندارد — آهی ز خم زلف تو خون در جگر افتاد
ای برق ببین شعلهٔ جوالهٔ ما را — یک آه زدیم و بدو عالم شرر افتاد
سر زد بدر یار کنم گر نفس سرد — تا تیر غم نهان ز دل من بدر افتاد

٢٥٧	حقا که نگاهی نکند سوی حسینان تا چشم ولایت بجمال دگر افتاد	٤٥

دارم سر شوریده ز سودای محمد — جانی و دلی واله و شیدای محمد
با خود چه طرازیم که مازاغ بس آمد — اندر صفت نرگس رعنای محمد
هر شور که از روز ازل تا ابد خاست — گردید همه گرد سراپای محمد
شمشاد و صنوبر چه که طوبای بهشت است — در آرزوی سایهٔ بالای محمد

خرم آن روز که با نامه مرا یاد کند | یا به پیغام زبانی دل من شاد کند
دلبر اگر تو بدین حسن بمکتب گذری | دل استاد بدرآید و فریاد کند
فتنه جویان همه بد نتوانند همه | آنچه یک شیوهٔ آن ستم ایجاد کند
رنگ بوی چمنم بلبل گلبانگ زنم | کاش صیاد مرا از قفس آزاد کند
کشتهٔ جورم و هم جور تمنای من است | هان بگویید که باز آید و بیداد کند
زهره در بازد اگر پیش تو آید زهره | چشم شوخ تو بیک غمزه اش استاد کند

۲۵۴	کرد ایماش پی قتل ولایت جان داد آن ستمگر چه نگر داست که جلاد کند	۴۲

ز نالیدم و از کشتنم آزاد نه کرد | رحم بر نالهٔ زارم دل جلاد نکرد
ترک من حوصلهٔ کشتهٔ عشقت بنگر | تیغ بر گردن او راندی و فریاد نکرد
آنهمه صحبت دیرینه فراموش نمود | منتظر ماندم و دور از من خودم یاد نکرد
مردم از رشک که از رواهٔ رشک حریف | بهر خونریزی من امر بجلاد نکرد
راز در پرده ندانست و بجز راه نبرد | هر که اقرار بدان حسن خداداد نکرد
دل بر حوصلهٔ ماست که آهی نه کشید | ورنه آن ترک ستمکیش چه بیداد نکرد

۲۵۵	وصف رنگینی روی تو ولایت چه کند نقش حسن تو چنان با دل بهزاد نکرد	۴۳

دوش ناگاه ز اکسیر نشانم دادند | هستی از خاک در پیر مغانم دادند
بیخود و بیخبر و بیدل و دونیم کردند | دلبری ساده و سرمست و جوانم دادند
آتش عشق پی سوز دل بیتاب زدند | وز تف دل نفس شعله فشانم دادند
عشق دادند و پی عشق بلاکش جگری | در جگر شعله و زان شعله زبانم دادند
نسبت کردند و در آن مستی و بیخبری | خبر از هستی آن موی میانم دادند

آن قشقهٔ نورانیش آن صندل پیشانیش ‌‌ ‌ آن طفلی و نادانیش آن تار زنارش نگر

۲۶۵	از صومعه بیرون خرام ای پارسای حق‌پرست عشق ولایت بنگر و حسن رخ یارش نگر	۶

از کشتگان محبت وفا دریغ مدار ‌‌ ‌ وفا اگر نتوانی جفا دریغ مدار

ترا که لطف به بیگانه آشنا سازد ‌‌ ‌ بیاد یک نظر از آشنا دریغ مدار

ایا که خوی تو بر زخمها نمک پاشی است ‌‌ ‌ تبسم از دل مجروح ما دریغ مدار

بود که سوی من آید جنون بیفزاید ‌‌ ‌ شمیم زلف ز باد صبا دریغ مدار

کلام تو شکند قدر رقم باذن الله ‌‌ ‌ تکلم از لب معجز نما دریغ مدار

مریض عشق توام با دوا چه کار مرا ‌‌ ‌ ترحمی ز من بی‌نوا دریغ مدار

۲۶۶	محول است نشاط و طرب بمقدم تو بیا به بزم ولایت بیا دریغ مدار	۷

ای بدان سادگی و حسن و خرابی بغرور ‌‌ ‌ سوی ما بنگر و باز آی ز پندار و غرور

دشمنان بر من و بیتابی دل می‌نگرند ‌‌ ‌ تا کجا در غم هجر تو توان بود صبور

با چنین حسن خداداد که داری صنما ‌‌ ‌ بیسر و گر بنهد سر بقدمهای تو حور

دهم این رشک دلم سوزد و خواهم ز خدا ‌‌ ‌ تا نیفتد بدل غیر ز عشقت ناسور

اینهمه فتنهٔ عشق است عجب نیست ازو ‌‌ ‌ گر گل از نار برون آمد و طوفان ز تنور

مایل غیری و غیرت ز تکلف نکنی ‌‌ ‌ ای ز رو انگیست شمع محبت بی نور

۲۶۷	شرط انصاف چنین نیست تأمل فرمای حیف غیری بتو نزدیک و ولایت ز تو دور	۸

مست دیدار ترا با خم و خما چه کار ‌‌ ‌ بلبل بوی ترا با گل و گلزار چه کار

چون بفرمان رضا قطع تمنا کردم ‌‌ ‌ با غم دوری و با حسرت دیدار چه کار

پیرما گرچه پس دوست خرامش فرمود   یک دو رطل از پے دلداری اصحاب بیار
تا خبر یابد از اسرار نهان رندان   شیخ را بیخبر از عالم اسباب بیار
بزم بے ساز و نوا دل نگشاید هرگز   مطرب و چنگ بخلوت گہ احباب بیار
گلشن محفل عشاق ندارد رنگے   خبر مقدم آن لالۂ سیراب بیار

۲۶۳	تا بخواند غزل شوق ولایت بسرور مست و هشیار بدلجوئی ارباب بیار	۴

نامه بر از لب معشوق پیامی بمن آر   خون دل چند خورم بوی مدامی بمن آر
دوری یار چه نشتر که نه زد در رگ دل   تلافی خبر وصل و دوامی بمن آر
عاقبت ثابت هر چه مقرر شده است   مژده وصل و می و باده و جامی بمن آر
دل بجان آمد ازین فصل که فصلے وارد   هان نوید طرب و عیش مدامی بمن آر
صحبت باده کشان بی می و معشوق مباد   آفتابی دو گر ماه تمامے بمن آر
ای فلک رد غم و درد مرا کوته کن   شاهدی ماهرخی را سر شامی بمن آر

۲۶۴	هان ولایت هوس بوسه خرامم کرد است از لب لعل کسی مژده کامے بمن آر	۵

یارم خرامان می رود انداز رفتارش نگر   زلفین مشکینش ببین چشمان بیمارش نگر
آن جلوه رویش ببین آن خوبی خویش ببین   آن وضع نیکوئیش ببین آن سحر گفتارش نگر
آن شوخی و چالاکیش آن تیزی و بیباکیش   آن ترکی و سفاکیش آن طبع طرارش نگر
آن سنبل کاکل ببین آن حلقه هایش کل ببین   آن عارض چون گل ببین آن لعل دربارش نگر
آن تیر مژگانش ببین آن نوک پیکانش ببین   شمشیر بارانش ببین ابروے خمدارش نگر
آن شان رعنائی ببین آن جلوه آرائی ببین   آن حسن و زیبائی ببین آن نور رخسارش نگر
آن خال هندو را ببین آن سرو دلجو را ببین   آن عین جادو را ببین آن چشم عیارش نگر

۲۷۰	ایکه عالم بتو نازد به ولایت پرواز	۲
مردم و عشقت بجان دارم هنوز		روبه تو از خلد مے آرم هنوز
زاهد از یک جلوه او هوش باخت		من ز مستی محو دیدارم هنوز
دلبرا تو در دلم هستی و من		در تمنائے تو خون بارم هنوز
کفر من خام ست یارب پخته کن		با سر تسبیح ماند تار زنارم هنوز
ساقیا ظرفِ دلِ مستم نگر		جامها دادی و هشیارم هنوز
لذتِ حرمان نصیب من نشد		دردمند رشکِ اغیارم هنوز

۲۷۱	ای ولایت بیشتر گشت است و باز مے کشد از غمزه دلدارم هنوز	۳
دل دوخته دوش به پیکان جگر دوز		مجروح دم خنجر تیز م بکن امروز
این مشکل سخت است که آسان نتوان کرد		طبعت بجفا مائل و اغیار بد آموز
تا خفت پروانه نسوز رگِ جانت		ہان گر بمحفل بکن ای شمع شب افروز
دل میکشد آزار اگر میکشد ان ترک		در کشمکش آیا چه کند جان غم اندوز
از وعدهٔ موہوم تو تسکین دلم نیست		میگریم و بیتاب ترم هر شب و هر روز
او قاتل و من والہ او دشمن و من دوست		یارب چکنم آه ازین سازو ازین سوز

۲۷۲	با صبر به پرواز ولایت که سر انجام تا یار رساند از طالع فیروز	۴
ای پیر مغان جرعهٔ می در قدحم ریز		آن مے که سرور آرد و باشد طرب انگیز
از درد نفوریم و همه صاف سرشتیم		با باده گلابی فرح افزای بیامیز
خواہی که خرابت نکند گردش دوران		با خاک نشینان خرابات بیاویز
مستانه کند گردش او شیخ حرم را		از عربدهٔ نرگس بیمار بپرہیز

حسن زیور عرض و حسن جمالت جوهر
ملتجم یار پرستی شد و دیدم عشقش
چشم دارم که سر از غرفه بر آری گاهی
نگر آزار دل زار پسند است اورا

گردن و گوش ترا با در شهوار چه کار
با سر سبحه و با رشته زنار چه کار
ورنه با خاک در و سایه دیوار چه کار
ورنه چون خوی وفا نیست با تو ار چه کار

۲۶۸	بجز از دو جهانست ولایت آرے عشقبازان ترا با دل هشیار چه کار	۹

گرچه بیجرم سینه دوخت به تیر
راحتی نیستش بیک پهلو
تا بصید دگر نه پردازد
تا بدارش بگو که بیتابم
رخ جانفش ببین که آئینه ایست
بهر فرد امتیاست بگذار

دل و پیکان او ز سے تقدیر
اثرے کرد ناله شبگیر
می نهد سر بپاش هر نخچیر
زلف یار است سر بسر زنجیر
عکس کش آه چون کشد تصویر
بنشین فتنه صغیر و کبیر

۲۶۹	آن پری عهد با ولایت بست غیر را گو که هان برشک بمیر	۱

ایکه هستی بکمال از همه هستی ممتاز
بنده ام بنده و انعام ترا منتظرم
مشکبو کاکل شبرنگ تو یکسر خم و پیچ
مرغ روحم بهوای تو پریدن دارد
سوی بر باخبرم اکنون بزیارت بطلب
هستی و نیستی از انست که مقصود توئی

سجده در خم ابروی تو خوشتر ز نماز
لطف کن لطف و خدا را بنگاهی بنواز
نرگس چشم سیاه تو همه عشوه و ناز
ایکه بر روضه تو مرغ صبا در پرواز
عمر کوتاه شد و شوق مزار تو دراز
غیر عشاق تو اغیار نداند این راز

	آرزوی دلش آنست که میرد بغربت	

۲۷۵	عشق آن منت ولایت که تخم طلبی می شناسی بخدا سایه ز خورشید هنوز	۷

یاد دارم دلبر آن گرم جوشیدن هنوز	می رباید از خودم آن کام بخشیدن هنوز
بعد مردن نیز با عشق است پیوندے مرا	می تپیم در زیر خاک از بهر یک دیدن هنوز
دلبری نادان من ترکے نداند مرحبا	بخت من کز غیر دارد خوی ترسیدن هنوز
الله الله هیبت حسنش که عمری رفت و نیست	جرات اظهار عشق و پای بوسیدن هنوز
عشق کار خود نمود و نگر استغنای حسن	سید هم جان و نمی آید به پرسیدن هنوز
بسملم کردی و می غلطم بخون اندر و لے	دارم اندر سر هوائے خاک گردیدن هنوز

۲۷۶	یارب از رحمت لغیبی ده ولایت را بخش دارد از لطف تو چشم جرم بخشیدن هنوز	۸

سنعا یاری نخواهی کرد بر ثروت مناز	دایما با تو نخواهد ماند بر دولت مناز
بے محابا می کشد آن را که شوهر می کند	بر عروس کهنه دنیای بی عصمت مناز
سیرت مردان گزین و سرکشی از سر بنه	بر کمال نکهت یکروزه از نخوت مناز
خاکساران را بچشم کم مبین گر عاقلی	تنگر از ید کن که عزت داد و بر عزت مناز

۲۷۷	مردمی در طینت این قوم مردم سوز نیست هان ولایت بر سیه چشمان بی الفت مناز	۹

صبح قیامت است مرا چشم تر هنوز	دارم خیال شام فراقش بسر هنوز
خاکم همه دوے بهوای تو همچنان	برنیامد ز سنگ مزارم شرر هنوز
تیر غمزه مزن که ز تیغ نگاه دوش	محروم همان بلذت زخمه جگر هنوز
صد محتسب خراب شد و دور کس نماند	آن چشم مست باده کش بی خبر هنوز
صد بار مرده زنده شد و سوز دل نرفت	دیگر بدید از گداز تو شمع سحر هنوز

هشیاری و مستی بهم آمیخته خوب است / در کش دو سه پیمانه و از میکده برخیز

حاشا که ریاکار کند خدمت این قوم / از صومعه صحبت هر صومعه بگریز

۲۷۳ — ۵

تا عاقبت باده کشی چیست **ولایت**

من آتش و می آتش و طبع من و او تیز

دوش دیدم در کلیسا پارسای پاکباز / سجده‌اش در روست در پیش بتانش در فراغ نماز

روز کعبه یکطرف کرده برنگ برهمن / سر بپای بت نهاده با صد الحاح و نیاز

ساعتی چون در گذشت از بت پرستی سرتاپا / سوی مسجد رفت چون پاکان بصد سوز و گداز

شب گذشت و تا سحر بر خاک می نالید رو / زار می نالید از مستی بخلوت گاه راز

صبح پرسیدم که شیخا این چه حالت بوده است / عاقلان را باید اندر دیر و کعبه امتیاز

راست فرما کافری یا در حقیقت مسلمی / حق پرستان را ز کفر و شرک باید احتراز

گفت دانم محرم اسرار حق بینان نه / دوش بر روی دل مستم دری کردند باز

چون حجاب از پیش من برخاست آئینه شدم / معنی دیدم بصورت هم حقیقت در مجاز

تا ندیدم جز خدا در کعبه و در بتکده / روی داد از حق پرستی حالتی پر سوز و ساز

۲۷۴ — ۶

ای **ولایت** راز ما افشا مکن خاموش باش

این سوالت را جوابی بود ای جویای راز

جان بغم دادیم و تقصیر نه بخشید هنوز / از کسی حال دم نزع نپرسید هنوز

کشته و سوختهٔ ناز پی بربادی ما / می کند عربده با شوخی و تهدید هنوز

از ازل محو تماشایم و از غایت شوق / چشم مشتاق نیاسوده ز یک دید هنوز

ظرف بنگر که ز بسیاری ضبطم شب و روز / خون ز ناسور درونم نه تراوید هنوز

تا چه خامی است که صد آبله دارد تا هم / پای من خار ره یار نبوسید هنوز

از پی منت گردون دم سردم یارب / که دل شاه من گرم نجوشید هنوز

از اصول عشق زاهد را چه علم
غیر خاموشی بیان عشق نیست
چشم گریان مرا انتظاره کن
ای ہنت قربان که طبعت نازک است

راه و رسم کفر از ایمان مپرس
معنی دیگر ز خاموشان مپرس
دلبرا افسانهٔ طوفان مپرس
داستان حسرت و حرمان مپرس

۲۸۰	ای ولایت رحمت حق بیحد است طول اعمال سیه کاران مپرس	۱

تعالی الله چه آن نسبت دهم با موسیٰ طورش
بکوی عاشقان او تماشای عجب دیدم
نشانی سید ابرو الضحی رخسارش آشنا
بهار تازه ابراهیم را بنمود گلزارش
گدایان درش هستند از کونین مستغنی
فرستادش خدای پاک بیشک بهر آسانی

که چشمش خیره میگردد بیک نظارهٔ نورش
تجلیهای صد رنگ است او صد موسیٰ و صد طورش
سیه مست ستم زتبسم چشمان مخمورش
ذبیح الله را جانی دگر بخشید ساطورش
بود ملک سلیمان تنگ تر در دیدهٔ مورش
که در هر امر مشکل با هست منظورش

۲۸۱	ولایت روز جمع با و از دوای ونا سوزی نصیب داغ او در دو روانی وقت ناسورش	۲

کند هر چند در صورت کشی نقاش تدبیرش
دمی جان بخش دارد خسته اش هرگز نمی میرد
نگه پیکان او با سینهٔ من الفتی دارد
ز بدنامی همی ترسد وگرنه خود بخود آید
شب وصل آمد و از وهم روز هجر می گرید
نمی سازد رقم و زنامه نام خویشتن بارم

هجوم حیرت حسنش کند هم رنگ تصویرش
همانا آب حیوان است گویا آب شمشیرش
هدف گر غیر باشد بر دل من میخورد تیرش
محبت می چکد هر سخن از طرز تقریرش
وعالیش بین که میسوزد دل عاشق ز تاثیرش
که آگاهی نیابد غیر از بیان تحریرش

	فریب غیر میخواهد که بی افشای راز آید	

اندر خیال زلف پریشان آن پری	عمری سر آمدست و دل آشفته سر هنوز

۲۷۸	بوسیده ام بخواب شبی لعل درفشان می ریزم از دو دیده ولایت گهر هنوز	۱

از خرام قامت زیبا بترس	شور محشر می کند برپا بترس
فتنه شد بر روی گل ای عندلیب	از نگاه نرگس شهلا بترس
با قد موزون قیامت را مسنج	از بلای عالم بالا بترس
می کند خاک شهیدان پایمال	از غرور حسن بی پروا بترس
تا نپنداری که داغ عشق نیست	دود بنگر وز دل شیدا بترس
دیدهٔ پرخون مشتاقان ببین	وز ادا و عشوه و ایما بترس
رنگ زرد چهره ام پرواز کرد	یک نفس از حال زار ما بترس
سر بسر خم در خم آمد زلف او	از چنین سرمایهٔ سودا بترس
تا نبینی حالت نادیده را	از سرشک چشم خون پالا بترس
رقص بسمل را تماشا می کنی	این چه سفاکیست یزدان را بترس

۲۷۹	گر نمی ترسی ولایت از کسی آخر از هنگامهٔ فردا بترس	۲

حال بیتابی ز مشتاقان مپرس	اشک بنگر سختی هجران مپرس
ناتوانی از تن لاغر ببین	آنچه از دل میرود بر جان مپرس
حیرت یک جلوه تا محشر کشید	قصهٔ او از دل حیران مپرس
او چه داند آنچه ما دیدیم ازو	هر چه با درد است از درمان مپرس
چهره خود از بهر دل آئینه ایست	اضطراب نبضم از لقمان مپرس
می کند مجروح دل را و هم او	تیزی آن خنجر بران مپرس

بی پرده تجلی بکن اندر دل شیدا / در وادی حسرت چه فریبی بسرابش
مستانه بیا یکدم و هنگامه بفزای / جامی که تهی شد همه پر کن ز شرابش

۲۰۵	نامه به ولایت نفرستاد ستمگر حقا که ندانست سزاوار خطابش	۶

قیدش وی بخلوت بر دوش من دیدم ز پنهانش / کسی کاین نامه را بیند بسنج از سختی جانش
دل من با سنان غم ماند از عشق رخ و زلفش / نه مگر نگهش با کفر و نه پیوندی با ایمانش
خدا از چشم بد آن عین جادو را نگهدارد / بر انداز نگاهش جان مستان باد قربانش
معاذالله چه نسبت با کمند و دام و زنجیرش / که صد آهو تتاری می کشد زلف پریشانش
هلاک من نگردد پرده می خواهد ستمگارم / که می سوزد چو من هر دم حریفان را به پیمانش
چه می خیزد کند هر چند داغ دل سپر داری / که جوهر دارد از خون شهیدان تیغ عریانش

۲۰۶	ولایت هر چه می گوید بر دو دل همی گوید محبت می چکید از تازه مضمونهای دیوانش	۷

آن چین جبین بنگر و آن نافه چینش / دل می برد از حور پری روی حسینش
بی پرده برون آمده است از در شوخی / ای دیده بسی مغتنم انکار و نه بینش
این دام فرنگ است که طره شبرنگ / قید است دل هر که چین در خم و چینش
حقا که در انگشت تو زیباست نه من / از مشتری انگشتری از زهره نگینش
کوی تو بود روضه رضوان پی عاشق / زنهار نباشد هوس خلد برینش
آن شوخ خشیم مدام تو نگفتد / ای دل بطمع چند نشینی نه بینش

۲۰۷	گوید به تماشا بتو مستانه ولایت آن چین جبین بنگر و آن نافه چینش	۸

گر نیست نمی بید از خنجر عریانش / داغی است ز خون من هر گوشه دامانش

۲۸۲	ولایت خالی از حکمت نخواهد بود تا خیرش	۳

وسوسے نے تازہ می خواہد بشوخی چشم بہارش
زکاد شہاے مژگان تو داغی درجگر دارم
بدر کن محتسب گر چشم مستم نشئہ دارد
حدیث معجز عیسیٰ کمن افسانہ شد بنگر
مبادا منتقل گردد بتو از بعد مرگ من
سر ہو فرق بیش ہو شگافان ہنیت کز سودا

نیارد کس بصد افسانہ جان بردن ز آزارش
گلستان تماشا بین کہ گل میرو ید از خارش
کہ در دور نظارہ یافتم جامے ز دیدارش
دو عالم را شہید آرزو کرد است گفتارش
دل من حسرتی دارد کہ نتوان کرد اظہارش
بلا را پا بزنجیر افگند گیسوے طرارش

۲۸۳	ولایت کے رہی از عشق کز روز ازل ہستی اسیر پیچ زلف و از بلاے دل گرفتارش	۴

تا توانی در تمناہاے بی حاصل مباش
مخبر ناگفتہ است الصبر مفتاح الفرج
تا ز رحمت بہرہ یابی کہ بس باشد ترا
راہ مردان خدا این است گر مرد ےرو
فکر عقبی کن کہ کا مشکلت آسان شود
در حقیقت زیرکان آنان کہ این رہ رفتہ اند

سر زانو نہ دمے پابند آب و گل مباش
ناخدا آسان کند مایوس در مشکل مباش
در سر انکار حق بنیان صاحبدل مباش
تا بجاے وارسی دلدادۂ منزل مباش
ہر چند ے سوی دنیای دنی مایل مباش
آگہ در بیدار زشتت عاقلی غافل مباش

۲۸۴	ای ولایت پند میگوئی و خود بی بہرہ گر چہ ہستی ناخدا وامانده بر ساحل مباش	۵

عاشق لعل تست بین حال خرابش
در دوری تو یک نفس آرام ندارد
فرض است بر او سجدۂ محراب دو ابرو
گر صلح بغیرے نکنی جان تو بخشد

آن قلب پر آتش نگر و چشم پر آبش
دل می تپد از درد بہ بیداری و خوابش
نے بیم عذاب است و نہ امید ثوابش
تا چند پریشان کنی از مہر و عتابش

۲۹۰	اے ولایت چہ کار با طورم سرمہ چشم ماست خاک درش	۱۱

ای دیده زید بینان دزدیده بین بویش — تا راز نهان ماند گستاخ ببین بویش
دزد رگ دلها را خون کرد جگرها را — آن نشتر مژگانش آن خنجر ابرویش
چون زلف پریشانم بس بی سر و سامانم — آشفته سرم دارد پیچ و خم هر مویش
گر چشم سیاه او یک عشوه بکار آرد — بیمار شود نرگس از فتنه جادویش
هنگامه فزون کردن رسوا مجنون کردن — دل بردن و خون کردن آئین هم خویش
هر تار بجو پیچد هر پیچ دل آویزد — یارب ز بلای او آه از سر گیسویش

۲۹۱	رحمی بکن اے دربان بر عاشق بی سامان زنهار ولایت را بیرون مکن از کویش	۱۲

دل داده ام بدستش سر می نهم بپایش — تا باز گیرم آن را یا جان کنم فدایش
ممکن نشد بگیرم از دست او نجاتم — دل می برد زدستم آن شوخ خوش ادایش
ملک عدم تباری خواهد شدن اسیرش — ها تا کجا رسیده است گیسوی مشک سایش
بزمش که رشک مینوست جمشید ساقی اوست — چون آفتاب روشن جام جهان نمایش
از کاکلش چه پرسی روز سیاه من بین — دارم دلی پریشان آشفته بلایش
خواهد بخون تپیدن از عشوه ادل من — گر باورت نیاید روزے بیازمایش

۲۹۲	محبوبی محمد دارد بدل ولایت بخشد نعیم جنت بعد از فنا خدایش	۱۳

طالب این معتقد آن مباش — خاک دری جز در جانان مباش
مومن پاک است محمد پرست — کفر مکن بندہ یزدان مباش
رو گدا اے بنشین بر درش — در هوس ملک سلیمان مباش

بی غمزه و بی شوخی بی شیوه چنین ترکی	دل می برد از مردم آن نرگس فتانش
تیر تو خورد بر دل غیر دلش بینم	خواهم که بخون غلطم از حسرت پیکانش
گرچه بدل آزاری می خواند می راند	بر دیده و دل راند صد منت دربانش
هر ناله که برخیزد احسن جگر ریزد	غم دیده که جان سوزد آه از دل نالانش
این راز نهان بهتر در پردهٔ جان بهتر	زخمی بجگر دارم از عشوهٔ پنهانش

۲۸۸	تا چند چنین دارد هجر تو ولایت را ای ترک نگاهی کن بر دیدهٔ گریانش	۹

خواب تا چند ای ولایت ساعتی بیدار باش	پیروی در راه سرمست از خطر هشیار باش
ایکه از کردار زشت خود سراپا غافلی	تا کجا بیفکر باشی هان بفکر کار باش
بر گنه کردن دلیری از جزا اندیشه کن	ور نکوی طاعتی شرمنده از کردار باش
آه کز تن پروری در بند نفس کافری	بعد ازین زنار بگسل بیمناک از نار باش
ذره ذره از تو سر شد هر چه کردی یا کنی	گر تو می ترسی ز حق در گریه بسیار باش
هان مخالف باش با نفس و موافق با نفس	تا اگر گل از تو خواهد از پی او خار باش

۲۸۹	هوشمندی کن ولایت مهلتی داری هنوز خفته و بیدار هر ساعت بذکر یار باش	۱۰

حسن گردد بگرد بام و درش	تا ببیند کرشمهٔ نظرش
دیده بر دل نوشت صورت او	ورنه کی بود زین جفا خبرش
کی شوی توتیای دیدهٔ عشق	تا نگردی تو خاک رهگذرش
حیف کافر گرفت ملک عدم	زلف هندو رسید تا کمرش
بعد عاشق ز جاش برد آخر	گریهٔ شام و نالهٔ سحرش
قامتش پر شر و لبش پر شور	صورت او ببین و شور و شرش

عشق چون جلوه کند هیچ نگنجد در دل — هر کرا میل تو باشد به تمنا چه غرض
گر ادای قد رعنای تو دلکش نه بود — با نعیم و ارم و سایهٔ طوبی چه غرض
طاق ابروی تو از روز ازل کعبهٔ ماست — قبلهٔ دیگر اگر هست چه پروا چه غرض
گر وصال تو پس از مرگ نباشد مقصود — زین همه شور و وجود و شر دنیا چه غرض

۲۹۵	شادم از وعدهٔ دیدار و لایت امروز ورنه با شورش و هنگامهٔ فردا چه غرض	۱

عهد بستی با من شیدا غلط — این سخنهای تو سرتا پا غلط
نرگس او سحر می خواند همه — هر که گوید عشوه و ایما غلط
تا ضمیرش مضطرب دارد مرا — می نگارد نامه ام املا غلط
بیت ابرو معنی دارد که نیست — در کتاب عالم بالا غلط
میتوان دانست حال دل بدل — گر تو سیدانی بیانم را غلط
در محبت دخل امر و نهی نیست — میکند یک عشق صد تقوی غلط
مرگ لیلی بر تجاهل داشتش — تا صحیح است این حکایت یا غلط
آفرین بر غمزهٔ چشم کافرین — می کند آهو ره صحرا غلط
می بنوش و توبه کن ای بیخرد — نیست هرگز کان تو ابا غلط
حق صحیح است و تامل کن که هست — غیر او دنیا و ما فیها غلط

۲۹۶	ای ولایت از جزا اندیشه کن آه نبود وعدهٔ فردا غلط	۱

الحفیظ از چشم جادو الحفیظ — می کشد یک جلوهٔ او الحفیظ
الامان از تیر مژگان الامان — الحفیظ از تیغ ابرو الحفیظ
الحذر از موی مشکین الحذر — الحفیظ از دام گیسو الحفیظ

عشق تقاضا نکند آرزو		ملتجی مشکل و آسان مباش	
مظهر حق است رسول عرب		منکر ارشاد بزرگان مباش	
هر دو فدا ساز که یکتا شوی		کشتهٔ دل سوختهٔ جان مباش	
۲۹۳	پند ولایت بشنو طالبا کافر او باش مسلمان مباش		۱
من و یاد وی و سر اخلاص		که نخواهم ز بند عشق خلاص	
آرزو بین که غیر را کشتم		تا بدست خودم کشی به قصاص	
تا سراپای دلکش تو نوشت		خامه در دست می شود رقاص	
خود پرستان ز عشق بیخبر اند		راز الفت بگو بدین اشخاص	
در تمنای وصل سیم تنی		می گدازم به بوته همچو رصاص	
از فراقت بحسرت اند عوام		وز وصالت بحیرت اند خواص	
جز تو ام نیست مامن و ماوا		نبود جز درت مفر و مناص	
کفر و اسلام و کافر و مسلم		ملت ما محبت است و خلاص	
۲۹۴	احمد اچاره ولایت کن ای گدای درت چه عام و چه خاص		۱
گر نباشد صنم آنجا به کلیسا چه غرض		هر کجا جلوهٔ او نیست بدانجا چه غرض	
گر بچشمان سیاه تو مشابه نبود		دلبرا با صفت نرگس شهلا چه غرض	
معجز آن دگر و معجزهٔ این دیگر		کشتهٔ عشق ترا با لب عیسیٰ چه غرض	
طور سینا ز کجا نور جمالش ز کجا		محو دیدار کسی را به تجلا چه غرض	
نیست جز شربت دیدار علاجش زنهار		دردمند غم او را به مسیحا چه غرض	
گر نه خال رخ خوبت بسویدا ماند		عاشقان را بطواف در دلها چه غرض	

دوش میگفت بلبلے در باغ — کہ گلے نیست جز بصورت داغ
گر نداد او جواب خط چہ کند — نبود بر رسول غنچہ بلاغ
تا فرستد بلطف پارۂ خط — دل صد پارہ میکنم ابلاغ
من ز خود رفتم و ہنوز دلم — تا بکوے صنم نبرد سراغ
من کجا و رقیب زشت کجا — تا قیامت ہما نہ گردد زاغ
عقل را دخل نیست یکساعت — تا خیالت مقیم شد بدماغ
جام دادی بمن ز گردش چشم — زہر قاتل بر بختی ایاغ
پاکبازیست نام سوز و گداز — عشق پروانہ بین و حسن چراغ
ضبط لیلے نگر کہ آہ نہ کرد — سنگ بر جیب قیس و دامن راغ

۲۹۹	ماہروے دل از ولایت برد آخر از دلبران نیافت فراغ	۱

شور دو عالم یکطرف آن قد رعنا یکطرف — صدہا قیامت یکطرف آن سرو بالا یکطرف
ہر دم بحسرت خون شود ہر قطرہ اش جیحون شود — دلہای عالم یکطرف تنہا دل ما یکطرف
مفتون حسن روے تو افتادہ اندر کوی تو — فرہاد و شیرین یکطرف مجنون و لیلیٰ یکطرف
از جلوۂ دیدار تو وز معجزہ گفتار تو — بیہوش موسیٰ یکطرف بسمل مسیحا یکطرف
از قامت رعنای تو وز چہرۂ زیباے تو — پر نور جنت یکطرف سرسبز طوبیٰ یکطرف
از آرزوی یک نظر در خون تپان بر خاک در — بیچارہ یوسف یکطرف مسکین زلیخا یکطرف
خاک درت ماوای من زیب سرم سوداے من — تخت سکندر یکطرف دیہیم دارا یکطرف
از بہر تو با صد شرف آوردہ عزت بر دو کف — تاج لعمرک یکطرف تشریف ادنیٰ یکطرف
نازاں اندر شان تو جان و دلم قربان تو — ہر سحر و افسون یکطرف آن چشم شہلا یکطرف
ہر ذرہ اش نام خدا صد جلوہ دارد مرحبا — خاک مدینہ یکطرف صد طور سینا یکطرف

الغیاث از تیره بختی الغیاث	از کمند هر سر مو الحفیظ
کشته دیگر زنده گردد باز گشت	از جفای ترک بدخو الحفیظ
یک نظر در خون بغلطاند جگر	از جمال آن پریرو الحفیظ
زلف شبگون است یا سودای سر	از خم پیچ بلاجو الحفیظ
گرچه بیمار است چشم ناتوان	می کند خون صد آهو الحفیظ
دست نازک بنگر و خونریزیش	الحفیظ از زور بازو الحفیظ
شور عشق است آنکه از نیرنگ اوست	الامان هر سمت و هر سو الحفیظ

۲۹۷	زنده در گورم ز هول این وعید اے ولایت از نگاه تو الحفیظ	۱

سوختی جانان رگ جانم چو شمع	ز آتش هجر تو سوزانم چو شمع
تا جدا استم ز یار ماهرو	هر شبی تا صبح گریانم چو شمع
حال سوز سینه در هر انجمن	با زبان شعله گویانم چو شمع
عالمی پروانه سان گرد من است	من به بزم فیض خندانم چو شمع
از تف دل رشتهٔ جان سوختم	دود بر سر میدوزانم چو شمع
لازم و ملزوم شد نقص و کمال	طبع روشن داشت عریانم چو شمع
بس عزیزت می کند روشندلی	بین که در هر جا میهمانم چو شمع
مردن و جان سوختن کار من است	روز و شب پیدا و پنهانم چو شمع
جانگداز از عاقبت گل می کند	سوخت اینک جیب و دامانم چو شمع
حالت سوز دلم پوشیده نیست	گرچه خاموشم سخن رانم چو شمع

۲۹۸	اے ولایت می زنم با سوز و ساز تا جدا از بزم جانانم چو شمع	۱

قاب قوسین مقامیست که مخصوص بتست — هرگز انجا نرسد تیر کمان هر یک
مستفید از تو فصیحان عرب تا بعجم — روشن از حسن کلام تو بیان هر یک

۳۰۲ — از ثنا گوئی تو جاے ولایت بالاست
گرچه بوداست بفردوس مکان هر یک — ۱

ای تو سراپا صفت ذو الجلال — صورت تو معنی حسن و جمال
خار رہت از پئے فردوس گل — خاک درت روی ارم را گلال
سوختۂ آتش عشقت اویس — کشتۂ شمشیر فراقت بلال
آئینۂ ذات خدای ہمہ — حیرت حسن تو صفائے خیال
جلوت تو بزنگہ ممکنات — خلوت تو انجمن انفعال
اے تو بہ بیرنگی خود آشنا — ای ز تو بیگانہ فراق و وصال

۳۰۳ — سجدہ کن و بر در او جان سپار
ہان ز غم حشر ولایت منال — ۲

آہ تا چند بگریم ز ستمگاری دل — یک نظر کن که بجانم ز گرفتاری دل
دیدہ بود آنکه درین تاب و تب افگند او را — انچه بر جان حزین رفت ز بیماری دل
تا خوردناوک و گردد سپر سنا سورش — انیقدر چشم ندارد جگر از یاری دل
ہر که بیند نتواند که تسلی نکند — باعث حسرت عشاق بود خواری دل
حاش للہ که توان گفت و که داند خبر تو — حالتے را که بعشق تو شود طاری دل
دیدہ ناسور شد این حالت نادیدہ بیین — تا کجا آب کنم زہرہ ز خونباری دل

۳۰۴ — زار ترگشت با زار محبت مارا
ای ولایت ہمه داغیم ز خونخواری دل — ۳

ای آشنائی تو قیاست برای دل — مردم تحیر لے که شوی آشنای دل

۳۰۰	جان ولایت خاک بلوای ترک اندر کوی تو این یک تمنا یکطرف دنیا و عقبی یکطرف	۱

الفراق ای کوی جانان الفراق	می کشند آزار درمان الفراق
دلبر آمد بر سر بالین من	الفراق اے درد ہجران الفراق
الوصال ای عاشق خونین جگر	اے رقیب فتنہ سامان الفراق
کاروانے بر سر یوسف رسید	الفراق ای چاه کنعان الفراق
بوے پیراہن بہ یعقوب آمدہ	الفراق ای رنج و حرمان الفراق
سوختم چون صبحدم پروانہ گفت	الفراق ای شمع تابان الفراق
یوسف کنعان عزیز مصر شد	اے گرفتاران زندان الفراق
مرحبا اے خاک لیلی مرحبا	رفت مجنون ای بیابان الفراق
صبح خون بلبل و پروانہ ریخت	ما ہمہ بودیم یک جان الفراق
اے فلاطون آن مسیحا می رسد	خود رسید از غیب درمان الفراق

۳۰۱	آه کز بزم ولایت مے روی اے پری ایزد نگہبان الفراق	۱

ای مزار تو مطاف دل و جان ہر یک	بر ضمیر تو عیان سر نہان ہر یک	
ہر کہ وصفت نکند زمزمہ پرداز بیار	ای در افشان بہ ثنای تو زبان ہر یک	
نور حق ختم کند ہر کہ جہالت بہ بند	ای مبدل بہ یقین از تو گمان ہر یک	
ما چہ دانیم کہ موسیٰ کہ و عیسیٰ کہ بود	امت یافتہ ہم از تو نشان ہر یک	
آرزوی دل پیغامبران خدمت تست	اینچہ نشان ست جداگانہ نشان ہر یک	
انبیا گرچہ مشرف بہ نبوت بودند	روز محشر کہ شود حرز تو امان ہر یک	شفیع
التفاتے بکن و بگشای کہ محتاج توایم	عقدہٴ ما نکشاید ز بیان ہر یک	

سر جهی تو افزود زخون گری دل — اے زبند تو بجز مرگ رہائی مشکل
بنگر این جور که از بهر دل بو الهوسان — نیمجان کرد و سر قتل ندارد قاتل
گرچه مجنون سراسیمه بوادی می گشت — طی نکرد است بدین آبله پای منزل
مصحف روی تو حرز دل و جانست چه غم — گر کند هر سر موی تو بلاے نازل
تیره بختی دل من سوخت که خال ذقنت — همچو هاروت اسیر است بچاه بابل
آه کز حیله من بوسه بدست تو نهاد — نه هم نامه از ین رشک بدست حامل

٣٠١	توبه از زشتیِ اعمال ولایت تو به ظاهر آراسته و دل بجینان مایل	٧

از دیده شود حسن بتان جلوه گر دل — گویا که بود دیده عشاق در دل
آن ترک دلم برد و ازین شهر سفر کرد — جان نیز شد از الفت او همسفر دل
تا سوز بتا بیش اندر جگر افتاد — همسایه بجان آمده از شور و شر دل
پامال شوند بیک غمزه خونریز — خوبان ستمگار ندارند سر دل
دل بے سر و پا و سر زلف تو بلاخیز — در کوچه تاریک بلا شد گذر دل
دیدیم بجز انچه شنیدیم که آخر — بر جان فتد از درد محبت اثر دل
این رخنه ببینش نتوان بست بدانش — گر دیده بر آید بتماشا نظر دل
مائیم و بیابان و سر و پاے برهنه — عشق است بآشوب جنون راهبر دل

٣٠٩	زنهار ولایت که دهی دل بجینے در عشق حسینان نبود جز خطر دل	٨

اے تو جلیل و لقب تو جلیل — زله بر خوان عطایت خلیل
وصفک لولاک ولاریب فیه — اے تو بپیدائی یزدان دلیل
صورت تو معنی اَن یُطفِئُوا — دشمنت از دشمنی تو ذلیل

زہرِ محبت مگر او فتاد کارگر — جانم ہلاک می شود از نالہ ہای دل
دل مبتلای عشق شد و جان بلب رسید — بر جان فتاد از غم دوری بلای دل
حسنت علاج عشق نماید بمعجزہ — ای دلربا مسیح چہ داند دوای دل
دردا آرزوست بسکہ شہیدِ محبتم — داغم نصیب باد الہی بجای دل
کمتر بود کہ جان برد از غم مریض عشق — از دست مرگ وا رہد مبتلای دل

۳۰۵ — تا دل ز دست رفت ولایت بکوی دوست / ورد زبان ماست شب و روز ہای دل — ۴

یا سید الشفیع و یا خاتم الرسل — دارم دلے بشوق جمال تو ہمچو گل
در دل نہفتہ ایم تمنا و مردہ ایم — بر خاک ما بیا و برحمت بگو کہ قل
اے ساقی شراب طہور از سر کرم — جامے بدہ برندِ سیہ کار پر زل
عنفقت مرادِ سبع مثانیست مرحبا — ای تو و اُمتِ تو مخاطب بچار قل

۳۰۶ — اکنون ز کوچۂ تو ولایت کجا رود / ای بر درِ تو ناصیہ فرسائے جزو و کل — ۵

ناسور چکید گاہی و گہ خون رود از دل — ای ماہ لقا داغ تو ام چون رود از دل
آہے نکشم ضبط کنم سوز درون را — ترسم کہ غم عشق تو بیرون رود از دل
خونیست بسینہ کہ زند جوش ز حسرت — ہر چند غمت کم کنم افزون رود از دل
لیلی اگر آوارگیم بہر تو بیند — دیوانۂ من گردد و مجنون رود از دل
گر دیدہ بدیدار خیالت نکند محو — ہر قطرۂ خوناب چو جیحون رود از دل
واعظ چہ کند گر چہ بافسانہ فریبد — زنہار کہ درد تو بافسون رود از دل

۳۰۷ — در سینہ اگر آہ نہ دزدیم ولایت / دود دلِ پر سوز بگردون رود از دل — ۶

لعل تو بدل گفت که درمان تو مائیم / دل گفت بلعل تو که قربان تو مائیم

این زهره ندارند حریفان هوسناک / خنجر زده عشوه پنهان تو مائیم

بر جان عدو ناوک انداز مبند از / بسمل صفت از حسرت پیکان تو مائیم

بورش بصبا سوی حریفان چو فرستی / آشفته سر از زلف پریشان تو مائیم

با نافه چه دم می زنی از رایحه بخشی / خون در جگر از کاکل پیچان تو مائیم

در خلوت آئینه سر جلوه چه داری / حیران همه از روی درخشان تو مائیم

٣١٣	تا جان دهم از ولوله عشق ولایت / گوید بمن از ناز که جانان تو مائیم	۴

عجب رنگی بهر گلزار دیدم / که از بوی تو هر گل زار دیدم

تپد هر ذره چون بسمل مسلّخ / تماشای بکوی یار دیدم

چه می پرسی ز انداز خرامش / خود او را فتنه بر رفتار دیدم

رخ هر یک ز عشقت غازه دارد / جمال شاهدان بسیار دیدم

بدور چشم مست محتسب را / خراب از باده خمار دیدم

متاع غم به نرخ جان فروشند / عجب سودا درین بازار دیدم

مرا کشت و ترا بخشید جانی / فریب نرگس بیمار دیدم

بگوی دوست از مجنون چه پرسی / که لیلی را بحال زار دیدم

ز سودای دو زلف کافرانش / بدوشش پارسا زنار دیدم

وصالم بین که هم رنگ فراق است / ز خود رفتم چو روی یار دیدم

٣١۴	ولایت بر رخ من رنگ بشکست / چو بی رنگی لباس یار دیدم	۵

بی تو جز ناله جانکاه به مجلس چه کنم / نغمه نی چه کنم صحبت [illegible] چه کنم

نور خدا هستی و ما نور تو	هم ز ازل آمده بی عدیل
تا ز خار من و تو وا رهیم	می بده ای ساقی کوثر سبیل
شاهد محبوبی لست ای حبیب	قول جمیل و محب الجمیل

۱۳۱۰	ز روی لطف بنگر دارو بده بان تو طبیبی و ولایت علیل	۱

باخلاص درون ذکر محمد بر زبان دارم	ولایت گر خدا جنت بمن بخشد سزاوارم
تلافی بکند یک طاعتم صد ساله عصیان را	که رحمت آشتی دارد بزشتی های کردارم
بکفرم کی رسد اسلام دینداران زهی کفرم	نیرزد رشتهٔ تسبیح شان با تار زنارم
شفاعت میرسد از بهر استقبال جرم ما	نترسم از قیامت گرچه سرتا پا گنهگارم
دل من شیشهٔ فانوس و عکس نور او شمعش	بود چون روز روشن از جمال او شب تارم
بچشم کم مبین گر فاسقم گر است اویم	همانا در حسابستم اگرچه صفر بیکارم

۱۳۱۱	خدا با من محبت دارد و بر خود همی نازم ولایت منکه با نام محمد الفتی دارم	۲

سیه مستم ز مستی بیخودم مے در سبو دارم	همه عالم ولی در می پرستان آبرو دارم
غلام ساقیم خاک در پیر خراباتم	برای سجدهٔ دیر مغان از مے وضو دارم
مغان را دوست میدارم خراب از بادهٔ نابم	ز رندان بوده ام در شرب رندی غلو دارم
پی دریوزه میخانها سرمست می گردم	چه مستان خراباتی شرابی در کدو دارم
ز شیخ آزرده ام از محتسب بیزاری باشم	مرید راهب دیرم بدل ایمان او دارم
نباشد کعبهٔ مسجود من جز طاق ابرویش	نهان در خلوت بتخانه یارے ماهرو دارم

۱۳۱۲	خدا محبوب می گوید محبان محمد را ولایت سجدهٔ خاک در او آرزو دارم	۳

بحال خویش سگریم بدین حالی که من دارم
زسوز دل گداز همچو شمع انجمن دارم

هنوز آبے ز دیل سر شکم سوز حرمان را
ز ننگ محبت چشم پرخون و کفن دارم

بود دست جنون کوتاه از دامان جیب من
برنگ اخگر از خاکستر خود پیرهن دارم

بهار من تماشا کردنی دارد بیا بنگر
دل پر داغ یاد سینه پرخون چمن دارم

بیا ای رشک شیرین یا علم از سختی سنگ آمد
سری با تیشه و جانی بکف چون کوهکن دارم

سیه کم کن الساقی و مشکلے در شرابم کن
که از غم بر سر سودای زلف پرشکن دارم

٣٢٢	بچندین ساله تقوی دل بدست کافری دادم ولایت شیخم و الفت بطفل برهمن دارم	١٣

عمرے گذشت و جلوه جانان ندیده‌ایم
نادیده دیده‌ایم که در خون تپیده ایم

بر باد داشت یکنفس آب و هوای دهر
همچون حباب بهرچه سر برکشیده ایم

فردیم و در طریق محبت یگانه ایم
پیوسته ایم بادی و از خود بریده ایم

پیغام یار ختم نشد گرچه یار بید
مجنون صفت بکوچه لیلی رسیده ایم

یک لحظه بی خیال جمالش قرار نیست
با دوست آرمیده و از خود رمیده ایم

حسن تو کس ندیده و هر جا که رفته ایم
افسانه تو در همه عالم شنیده ایم

٣٢٣	دل مستقل نبود و ولایت بملتی انجام کار دین محبت گزیده ایم	١٤

مردانه صفت دست طمع باز کشیدیم
مردیم و سوے سیمتنان نیز ندیدیم

آهسته روان را نبودیم تنزل
از سر نفتادیم که از پا ننه دویدیم

ناخورده کند خنجر ابروی تو بسمل
کے روی تو دیدیم که در خون نتپیدیم

سرسبزی ما پشت دوتا کرد بصد بار
چون شاخ هم از برگ و بر خویش خمیدیم

بازک حلاوت نبود ترس حرارت
زهری نه کشیدیم که شربت نچشیدیم

ویرے که فتنه کشاید نرور در بندیم	بدور وصل تو دور جهان بگردانیم
اگر ز خلد رسد حور عین نظر نکنیم	دگر نوشته بود هجران بگردانیم
امام محتسب و شیخ و مفتی و صوفی	بصحبت تو رخ از همگنان بگردانیم

۳۱۹	ولایت این دل کافر که به راضی نیست خوش آنکه روی بدر یعنان بگردانیم	۱۰

از خود خبرم نیست ز خود بیخبر ستم	این واهمه بنگر که بوهم کمر ستم
آن آبله و این همه ناسور چه گویم	آزرده داغ دل و داغ جگر ستم
ظاهر همه خاکستر و باطن همه اخگر	پرورده آغوش تم چون شرر ستم
گاهی به تمنایم و گاهی به تحسر	هر لحظه در آزار و بلای دگر ستم
چون شمع همی سوزم و از حسرت مردن	سرگرم چکیدن همه شب تا سحر ستم
تصویر نماید پی تسکین به تصور	دل باخته شعبده های نظر ستم

۳۲۰	تا چند به پرسی که ولایت تو کدامی دلداده صاحب نظر و حسن پرستم	۱۱

بی تو رنگ پریده را مانم	صید صیاد دیده را مانم
همنفس یاس و آرزو در دل	جان بر لب رسیده را مانم
با خودم نیست بی تو پیوندی	سر از تن بریده را مانم
بی رفیقم ز سایه می ترسم	ره نورد جریده را مانم
ناگوار است از وطن رفتن	غم غربت کشیده را مانم
ناله من دو کون بر هم زد	دم صور دمیده را مانم

۳۲۱	ای ولایت ز خود پشیمانم دل الفت گزیده را مانم	۱۲

می زنم نعرهٔ انا المنصور
بان بدارم بکش که منصورم
ملک معنی است زیر فرمانم
رنگ جمشید و رشک فغفورم
حسن و عشقست در دل و جانم
مظهر نار و مظهر نورم
صنعت گل بود در اهل سخن
رنگ تر دیک نکهت دورم

۳۲۷ — ای ولایت حذر کن از زندی / یار با شیخ گفت من حورم — ۱۸

از کلیسا بدر رسیده آییم
نه بدر تا بدر رسیده آییم
دل کافر خوش است با صنمی
از صنم خانه بر رسیده آییم
در خرابات تا مقیم شدم
بحفاظ سفر رسیده آییم
گوشهٔ دارم و ز گوشه برون
بقضا و قدر رسیده آییم
ای خدا بین برو معاشم دار
بی سبب نیست گرنمی آییم
زاهد اترک می لب است برو
بغریب دگر رسیده آییم

۳۲۸ — ای ولایت وجود من عدم است / لا شرم در نظر نمی آییم — ۱۹

عاشقانیم و ز طامات و ریا بیخبریم
لوث تزویر ندانیم که صاحب نظریم
بت پرستیم و همه خاک در بتکده ایم
بندهٔ پیرمغانیم که سرمان نبریم
امر معروف نه دانیم چو نهی منکر
بیخودانیم که غافل ز قضا و قدریم
ما و اندیشهٔ توبه ز تو هم توبه
جام در دست و به دست بشام سحریم
خوشتر از آب حیات است مذاق جان را
ما نوانیم که از باده کشتی درگذریم
خدمت پیرمغان فخر و سعادت دانیم
مست باشیم و تماشای حسینان نگریم

مایهٔ زندگی ماست ولایت می ناب

بیداغ نشد سینهٔ ما رشک گلستان / بی سوزش خار گلی باز نچیدیم

۳۲۴	ما سنت مردم نه کشیدیم ولایت تا بی مدد حق بمطالب نرسیدیم	۱۵

تا کجا غصه خوریم و غم ایام کنیم / می رود عمر بیا فکر می و جام کنیم

می کشانیم و در دیر مغان جنت است / پخته مغزی نبود گر هوس خام کنیم

عهد بستیم که تا عمر ازینجا نرویم / هم بسا از سر گرد درین خاک خوش آرام کنیم

ساقی اینجا و می و ساغر جمشید اینجا / عقل خفت ندهد تا غم فرجام کنیم

بنعیم از محتسب و بیخبر از لیل و نهار / با دل آرام نشینیم و دلش رام کنیم

شام تا صبح در خلوت خود در بندیم / بر نخیزیم سحرگاه و دگر شام کنیم

۳۲۵	بوسه گیریم بدشنام ولایت ز لبش شربت نوش بکام دل ناکام کنیم	۱۶

غریق لجه خون گرد چشم خونبارم / حباب سان نفسی از هوای او دارم

دل و جگر همه خون کرد و کاهش افزون کرد / ز دست دیدهٔ نظاره خود در آزارم

نظر فریبی من می کند تماشا کن / بخواب نیز ز نیرنگ عشق بیدارم

بفیض سوز و گداز است نام من روشن / چو شمع تا رگ جانم نسوخت بیکارم

بود بملت من کعبه جمال صنم / سر و ز رشتهٔ تسبیح تار زنارم

مدار و واز من سرنوشت اخترم دو کون / چه غم بسالقه ام گر سیه کارم

۳۲۶	سپید روی ولایت شدم ز بیداری سیاهی از رخ من می برد شب تارم	۱۷

ناظر یار بلکه منظورم / من نظر باز و رند مشهورم

جلوه دیده ام بجبین بتان / گر نرفتم بکعبه معذورم

مرید ساقیم نظاره بازم رند بت پرستم   اگر یک جلوه فرمائی زسر تا پا نظر گردم
لبت میگون و جسمت مست و چشمانت خمار آگین   بیا و بوسه ده یا عشوه کن تا بیخبر گردم

۳۴۲
چه خوش گفت است دانائی که یک در گیر و محکم گیر
ولایت تا کجا شل گدایان دربدر گردم
۲۳

چنان بعشق دو چشم تو ناتوان شده ام   که هیچ یار ز نظر نهان شده ام
میان تست که گیتی ز موی گویندش   منم که در غم تو نیمی از میان شده ام
قیامت است که در چشم مردمان سبکم   ازان زمانه که بر خاطرت گران شده ام
فنا شدم به بقای لقصه حبانان   بجسم کار ندارم که جمله جان شده ام
بجستجوی تو یکجا قرار نیست مرا   که هیچ آب روان قطره زان روان شده ام
شکوه حسن تو از عشق من ترقی کرد   که خاک راه تو چون گرد کاروان شده ام

۳۴۳
عروج خاک زنیستی ولایت آسان نیست
بباد رفته ام آنگه بر آسمان شده ام
۲۴

چون ز خود رفتم خدای یافتم   از خدا جوئی رهائی یافتم
عقل رهزن سد راه یار بود   عشق ورزیدم رسائی یافتم
ز من برد دلربای داشتش   عاشقی از یار رسائی یافتم
وصل او از جلوه بیخودی کند   لذت درد از جدائی یافتم
گم شدم در خود که آخر جستم   با جمالش آشنائی یافتم
در محبت مرهم زخم است زخم   صد وفا در بیوفائی یافتم

۳۴۴
ای ولایت او فتادم بیخبر
چون به بزم او رسائی یافتم
۲۵

در تمنای تو گر اشک نبارم چه کنم   میگداز دز تب غم دل زارم چه کنم

۳۰	یک نفس زنده نمانیم اگر مے نخوریم	۳۲۹

مصراع دوم	مصراع اول
خیالش بستم و از حیرتش بر ره فغان بستم	بضبط ناله‌ام شب طرفه مهری بر دهان بستم
گشادم هر کجا چشم چون چشم از جهان بستم	بمعنی چون نظر کردم بهر صورت ترا دیدم
چه نازک معنی باریک در وصف میان بستم	بجستن‌ها نمی‌یابند هرگز موشکافانش
ببین کز خاک راهش غازه بر روی بتان بستم	بهر رنگ و بهر صورت فروغ یار مے خواهم
حدیثی گفتم و سودا ز وشان را دکان بستم	ز استغنای او در حیرت افتادند محبوبان
ز کنعان آمدم تا چاه و راه کاروان بستم	رهی طی کن که چون یوسف عزیز مصر شد بگفت

۳۱	ولایت خودپسندی رسم انصاف از جهان برخاست سلامت چون ندیدم از سخنگوئی زبان بستم	۳۳۰

مصراع دوم	مصراع اول
خرم آنست که خاطر بغیبت شاد کنم	تا کجا ناله ز بیرحمی و بیداد کنم
تا بدین حیله دل از بند تو آزاد کنم	جان بدرد تو سپارم که علاجم اینست
چون ستمگار تو ئی پیش که فریاد کنم	پاس عشق تو مرا مانع فریاد شد است
گر غم قیس کنم گه غم فرهاد کنم	حسنت امروز ز لیلا و ز شیرین بیش است
عقل گوید که فراموشی تو یاد کنم	عشق یاد تو دهد گر تو فراموش کنی
خاک در چشم بد مانی و بهزاد کنم	خط و خال تو کند خامهٔ بهزاد خط

۳۲	شرط عشق است ولایت بهواداری دوست خاک ره گردم و آنهم همه برباد کنم	۳۳۱

مصراع دوم	مصراع اول
بیا تا همچو گیسوئے پریشان گرد سر گردم	بسودا تا کجا ز آشفتگی آشفته‌تر گردم
مبادا از غم دوری برسوائی سمر گردم	بیا ورنه میان عاشقان بدنام خواهی شد
بیا کز گرمجوشی های تو مشتاق‌تر گردم	مکن وهم زوال اشتیاق و سرد بازاری
دل از تو بر نگردد گرچه من مایوس بر گردم	مدان کز راندن دربان محبت کم شود جانان

خار تو در دل خلید گل شدم از غض او　　زنگ بدمیدن دهم بو بشنیدن دهم
طرفه گل آورده است گلشن چمن رخش　　پنجه نظاره را دست بچیدن دهم

۳۳۷　　دوش بمن ساز گو گفت ولایت بیا
تا بمکافات غم لب بگزیدن دهم　　۲۸

جام می خوردم و مست کش خمار شدم　　بیخبر کرد و من از راز خبردار شدم
ساقیا خاک درت قبلهٔ دل باد مدام　　سر خوشم کردی و این طرفه که هشیار شدم
تازه میخواهم و از حرص گرفتم دو سه جام　　دست برگیر خدا را که من از کار شدم
رفتم از کعبه و در دیر کسیت که ماوای من است　　آه کافر شدم و طالب زنار شدم
وار هاند مگر از روی کرم پیر مغان　　لا می با گلیم کرد و گرفتار شدم
دل و دین خاک ره پیر کلیسا کردم　　فارغ از کشمکش خرقه و دستار شدم

۳۳۸　　سر توحید بهر قطره می پنهان است
لله الحمد ولایت که قدح خوار شدم　　۲۹

افسانهٔ رنگین گلستان بکه گویم　　نیرنگی آثار بهاران بکه گویم
گل رفت و خزان آمد و بلبل ز چمن شد　　واژونی بخت چمنستان بکه گویم
سودای غم عشق درین بوالهوسان نیست　　بیتابی خون گرمی یاران بکه گویم
رنگین نفسی نیست درین زمزمه سنجان　　کیفیت گلبانگ هزاران بکه گویم
زان شمع رخان نیست درین بزم نشانی　　پروانه صفت سوختن جان بکه گویم
قمری روشی شیفتهٔ سرو قدان نیست　　رعنائی شمشاد خرامان بکه گویم

۳۳۹　　تا باد خزان در چمن افتاد ولایت
دیوانگی این دل نالان بکه گویم　　۳۰

حیف است که از حسرت آزار بمیرم　　از غیرت آزردن اغیار بمیرم

چند گویی تو که از غیرت دشنامی سیر
دست بر مرگ نه و شرم ندارم چه کنم

مردم دیده حیرت زده من باز است
کشته حسرت نظاره یارم چه کنم

واعظا افسانه بیهوده مگوی که غمش
بجگر ساخته از روز شمارم چه کنم

وصل محبوب نصیب من مشتاق نشد
خسته جان در هوس بوس و کنارم چه کنم

چون گدای توام ای خسرو شیرین دهنان
سر به پیش تو اگر نذر نیارم چه کنم

۳۳۵	آه صد آه ولایت که گشاید اکنون آن ستمگر گره افگند بکارم چه کنم	۲۶

بدرد عاشقی جان می سپارم
تمنای بجز جانان ندارم

دل دیوانه خوگر شد بجورش
سر کوی ستمگر چون گذارم

برون هم نخواهد رست از من
بگیرد دامنش خاک مزارم

ز من غیر از هواداری نیاید
دهد بر باد گر مشت غبارم

تو بی من سوزی و من با تو سوزم
تو شمع آسا و من پروانه وارم

بجوش ای عشق کز جوش نهایت
بجز خون جگر اشکی نبارم

۳۳۶	ولایت غم خورم تا زنده باشم بود تا یار گردد غمگسارم	۲۷

خبر کرد و خاک و خون تن بتپیدن دهم
خنجر خونریز را سر بریدن دهم

یار تا رنگ کرد بجلیسم رفو
مشق ستم تیشه را دست دریدن دهم

آه ز نیرنگیم عاشق بی رنگیم
رنگ رخ زرد را امر پریدن دهم

پرده ز رخ باز کرد از بی نظارگی
دیده مشتاق را مژده دیدن دهم

بلبل و گل در چمن قصه او می کنند
گوش دل است را هوش شنیدن دهم

آه که خونگرم کرد دلش سرد مهر
چند دل خسته را حکم تپیدن دهم

۳۴۲

آه بر لب چشم پر خون داغ حسرت در جگر
چون ولایت روز و شب فریاد و واویلا کنم

۳۴۳

خواهم که اسیر سر گیسوی تو باشم
صد زخم بدل دارم و خواهم که سراپا
حسن تو بود آئینه از پی نشستم
از غلغلهٔ صور سرافیل نخیزم
سررشتهٔ زلف تو گسستن همه کفر است
هر چند دمد صبح قیامت شب وصلت

زنار بدوش خم هر موی تو باشم
مجروح دم خنجر ابروی تو باشم
بگذار که حیرت زدهٔ روی تو باشم
گر خفته شب وصل به پهلوی تو باشم
تا عمر ز سودای تو هندوی تو باشم
سر داشته بر تکیهٔ زانوی تو باشم

۳۴۳

ای سامری وقت بیا تا چو ولایت
جادو زدهٔ چشم سخنگوی تو باشم

۳۴۴

خورم آن روز که ما با تو قدح نوش کنیم
پند و اغلاط تو لای تو از یاد دهیم
جرعه بر خاک چو پیمانه کشان افشانیم
در دل غمزده خویش نهانت سازیم
راحت وصلت امروزه غنیمت شمریم
سیر بینیم بدان گونه که دل می خواهد

باهم از تنگی آغوش چو خم جوش کنیم
سخن موعظت پیر مغان گوش کنیم
زاهدان را ز می جام تو مدهوش کنیم
هوش را نیز ز ادراک تو بیهوش کنیم
نه غم گردش فردا نه غم دوش کنیم
خاک در چشم رقیبان جفا کوش کنیم

۳۴۴

یاد داریم وفای تو ولایت آسا
دین و دنیا همه بهر تو فراموش کنیم

۳۴۵

آمد آن وقت که از طاعت و تقوی گذرم
بشکنم بیعت پیران ریائی ز انکار
قدم از صومعه بیرون نهم و مست و خراب

توبه از کعبه کنم سوی کلیسا گذرم
روی خوبان نگرم از سر سودا گذرم
بر در دیر بامید مدارا گذرم

هان بسمل اند از مکن بوالهوسان را
روشن مکن از جلوهٔ خود چشم رقیبان
از سختی جان چند پشیمان شوم از دوست
هر چند حیا نیست ز آئین ادب نیست
یکبار بفرماے که از معجزهٔ عشق

کز جوش تپشهاے دل زار بمیرم
هیهات که من از غم دیدار بمیرم
اے عشق بنجاتم ده و بگذار بمیرم
حاشا که بکوے بت عیار بمیرم
صد بار شوم زنده و صد بار بمیرم

۳۴۰

هر چند ملاقات محال است **ولایت**
شرط است که اندر طلب یار بمیرم

۳۱

اے کاش گہی جلوهٔ دیدار ببینم
گر دید میسر نشد از شومی طالع
از حسرت ترسیم که مقصود دل ماست
هر لحظه شود حال دل زار دگرگون
صد بار اگر جلوهٔ دیدار نمائی
کشتیم بقربان تمناے تو خود را

در خواب شبے دولت بیدار ببینم
در بزم تصور رخ دلدار ببینم
تا شور قد و فتنهٔ رفتار ببینم
هر چند که از عشق تو آزار ببینم
خواهیم بحسرت که دگر بار ببینم
تا معجزهٔ نرگس بیمار ببینم

۳۴۱

سرمایهٔ کونین همین است **ولایت**
اے کاش رخ سید ابرار ببینم

۳۲

خوشتر آن روزے که در راه تو از سر پا کنم
خون بگریم از تمناے تو هر دم زار زار
دل بپایت افگنم گو ناز پامالش کنی
گریه پیهم کنم چند انکه نابینا شوم
از هجوم بیقراری مشکل افتد ضبط دل
در هوای محمل شامی که لیلی خاک اوست

با سر خار مغیلان کاوشی پیدا کنم
از محبت نالم و هنگامه ها برپا کنم
جان نثار غمزه ات ای ترک بے پروا کنم
باز از خاک در تو دیدها بینا کنم
هر نفس نالان شوم هر ساعتی غوغا کنم
گریم و چون قیس خلقی از جنون رسوا کنم

کو بخت که روزی رخ زیبای تو بوسم
چون شانه اگر یار شود بخت سیاهم
خون گریم و در هر چینی با دل صد چاک
گاهی ز جنون تو بپای صنم افتم
عمریست که جا کرده تولای تو در دل
گر باز رسد آئینه و دیده قاصد

سر می رود ای دوست اگر پای تو بوسم
کافر شوم و زلف چلیپای تو بوسم
هر برگ گلی را به تمنای تو بوسم
گر سنگ در کعبه بسودای تو بوسم
گر دست دهد دل به تولای تو بوسم
از حیرت رخسار دل آرای تو بوسم

۳۴۸
ای دلبر غماز بیا تا چه ولایت
قربان شوم و نرگس رعنای تو بوسم
۳۹

توهم از توهم رهم تا تو رسیدن ندهم
تا سیاد ملک الموت شود بسمل تو
از گمانی که مگر نامه بر غیر بود
رشکم آید که برد غیر سراغ در تو
تا نشانت ندهد عشق دل سوخته را
می نیارم که بخلقت کنم انگشت نما

تا رقیبم نشود روی تو دیدن ندهم
هرگز از خنجر تو تن به تپیدن ندهم
مرغ را گرد سرای تو پریدن ندهم
اشک را جانب کوی تو دویدن ندهم
دمبدم خون کنم و آه کشیدن ندهم
گر جنونم بکشد جیب دریدن ندهم

۳۴۹
تا گل از غنچه ولایت نشود بلبل او
باد را نکهت آن زلف شنیدن ندهم
۴۰

یاد آنکه چنین خسته دل و خوار نبودیم
با وصل تو خوش بود دل غمزده ما
دست تو دم خواب حمایل بگلو بود
از بیخودی الفت و سودای محبت
نظاره کنان بود شب و روز دو چشمم

وز دست تو ای ترک در آزار نبودیم
در کشمکش هجر گرفتار نبودیم
شب تا سحر از شوق تو بیدار نبودیم
در یاد تو نالان سر بازار نبودیم
دل سوخته حسرت دیدار نبودیم

بگسلم رشتهٔ تسبیح بفرمان مغان
بار از سر فگنم خرقه ز دوش اندازم
خانقاهی که کتبی نیست در آنجا چکنم

از طریقی که کنند نهی تقاضا گذرم
پا به مسجد نگذارم ز سر و پا گذرم
همت ای بتکده کیشان که از آنجا گذرم

۳۴۵	آن پری عربده را تنگ در آغوش کشم چون **ولایت** دگر از جملهٔ تمنا گذرم	۳۶

برخیز که برخیزم و قربان تو گردم
چون من جگری نیست حریفان زبون را
تیری بجان کن که باسید جراحت
رنگین کن از خون من ای ترک ستمگر
گویند بفریبم که بر و صبر و شکیبم
جانم بلب آورد و هنوز این سخن است

برگردم خنجر بران تو گردم
خوش آنکه حریف سر میدان تو گردم
حسرت زده کاوش پیکان تو گردم
تا مصقلهٔ خنجر بران تو گردم
گر جان ابهم عشق دهی جان تو گردم
دردی بدل اندوز که درمان تو گردم

۳۴۶	سر بار گران است بدوشم چو **ولایت** برخیز که برخیزم و قربان تو گردم	۳۷

بکار خود پشیمانم خطا کردم ندانستم
مرنج ای مه ز رویش از من که از تو نوشیدم تلب
خطای گر ز دستم رفت جرمم عفو کن ساقی
حلالت باد خون من اگر گویم حرام او را
معافم کن اگر باشد کدورت در دل حق
گنهگارم ببخشید ای قدح خواران گناه من

بگنج پارسائی ها ریا کردم ندانستم
ز دست خویش دامانت رها کردم ندانستم
بده جامی که خود را پارسا کردم ندانستم
لب از پیمانه نوشین جدا کردم ندانستم
ترا آزردم و بر خود جفا کردم ندانستم
دل جانی بطاعات آشنا کردم ندانستم

۳۴۷	بطوف کعبه رفتم و ز طواف دیر بگذشتم ولایت خویشتن را مبتلا کردم ندانستم	۳۸

گر تو مشتاق جمالش نیستی انسان نه	نعره‌ها در شوق محبوب خدا باید زدن
ضرب الا الله از بهر احیایش بود	بر سر اعدای منکر تیغ لا باید زدن
سر به سنگ آستان مصطفی باید نهاد	بر جهان بی حقیقت پشت پا باید زدن
یا حبیبی یا محمد بر سر خوان کرم	بی نوایان تمنا را صلا باید زدن

۳۵۳	چون ولایت ما همه مشتاق و مفتون توئیم روزی اندر حرم دیدارت ندا باید زدن	۲

هندوی مشتاق که تاثیر فزو شد دمشان	طعنه بر بسمل زند هر قطره بر زخمشان
هر نفس تشنه آب دم تیغ ابرو	زخم کاری به دل و زخم دگر همشان
چاه زمزم تشنه شد و ندانند حرم	طاق ابرو حرم و چاه زنخ زمزمشان
هر چه آید به گمان هیچ نباشد آنجا	خارج از کون و مکان است مگر عالمشان
سرکش از کعبه به سودای بتان هندی	سخت آشفته سر از طره خم در خمشان
نیست در خلوتشان باد صبا را گذری	آنکه او محرم خود نیست بود محرمشان
هوش گم کرده حریفان خرابات نشین	هر دم از خویش رود هر که شود همدمشان
همه دیوانهٔ خوبان و حمایل به گلو	از خم زلف پریشان شده برهمشان
از گرفتاری جانها به بلای گیسو	در شبستان سیه‌بختی شان ماتمشان
حرف از چشم سخنگوی مگوی و بگذر	رم آهو بود آرام به پیش رمشان

۳۵۴	از ولایت طمع هوش خیال است محال روز و شب هست جگر خسته درد و غمشان	۳

دوش سویم دید و گفتا محو عشق ماست این	می‌رباید از خودم هر دم عجب ایماست این
نیست زنار آنچه می‌بینی به دوش آن صنم	ای برهمن رشتهٔ جان من شیداست این
خنجر مژگان و تیغ ابرو و تیر نگاه	از پی جان و دلم یارب چه آفتهاست این

هردم لب میگون تو میخانهٔ ما بود — منت کش پیمانهٔ خمار نبودیم

٣٥٠

دل از همه آفاق غنی بود و لایت
در فکر و خیال کم و بسیار نبودیم

۴١

چو چشم از غیر پوشیدم جمال او عیان دیدم — هم او را از جهان بیرون هم او را در جهان دیدم
حباب آسا دمی دارد که موجی بشکند او را — ز چشم عاشق او چشمهٔ خونی روان دیدم
بر وای برهمن برو بر و اصنامش چه می نازی — که سنگ آستان یار مسجود بتان دیدم
بخون خفت است از آشوب چشم نرگسین تو — بدور فتنه زای نرگس خواب گران دیدم
فروغ او شعشعهٔ روی سپال است پیدا نی — کمال ماه تابان در جمال دلستان دیدم
ندیدم هرگز از اوصاف و چیمی جز نسیم آنجا — بهشت کوی جانان خوشتر از باغ جنان دیدم

٣٥١

ولایت در عشق مرد و بیک تم زنده و مدهوش
بچشم خویش اعجاز لب معجز فشان دیدم

۴٢

سری آشفته سودای محبوب خدا دارم — دلی آزاد و سیلی پر هوا زنید ما سو دارم
با عجاز سخن جانی همی بخشم مسیحا را — بفیض نعت گوئی ها لب معجز نما دارم
محمد را ثنا گویم نه آتش فنا تن الیالم — نه از محشر همی ترسم نه اندوه جزا دارم
دل از سوز محبت سوختم اکسیر گردیدم — همه گنجم که از خاکستر خود کیمیا دارم
فزون تر باد یارب شغل تا جان فدا سازم — نه پروای دنیا دارم نه آهنگ دوا دارم
خدایا آرزوی در دل من هست میدانی — غم او یار من بادا همین یک التجا دارم

٣٥٢

گلستان درون من بهاردایمی دارد
ولایت داغها در دل ز شوق مصطفی دارم

١

تکیه بر صدر بساط کبریا باید زدن — پس در نعت رسول مصطفی باید زدن
تارک دنیا و مافیها بدل باید شدن — دست اندر دامن خیر الوری باید زدن

۳۵۷	بر یارِ خود فدا کن سرمایه که داری تا دم شوی ولایت چون جان برآید از تن	۶

زیارِ خویشتن می ترسم مپرس از جانِ ایمن — که نازک طبع ترکی میرزای هست یارِ من
اگر صاحبدلی صلحِ عتاب آمیزِ او بنگر — بخشم و غمزه می گوید بیا در رهگذارِ من
نگارین پنجه ات خاصیت دفعِ تپش دارد — بدست است تسکینِ دلِ شیدا نگارِ من
شهیدِ عشقم و حاجت بشمعی نیست خاکم را — که هر سیاره و ثابت بود شمعِ مزارِ من
زبان اشک و دور خون گذشت و کار مشکل شد — که لختِ دل همی ریزد دو چشمِ اشکبارِ من
تجلی چون کند جانان تماشا می شود مشکل — بود در بزمِ حیرت بیخودی آئینه دارِ من
بداغِ لاله رویان خفتم اندر خون عجب نبود — که از خاکِ مزارم گل کند رنگین بهارِ من
بخواب اندر جمالِ بر کمالِ دوست می بینم — همانا روزِ روشن زاید از شبهای تارِ من

۳۵۸	ولایت دوست مستغنی است از افعال و اعمالم ترحم شیوهٔ یار و خطا و جرم کارِ من	۷

صنمی است در کلیسا که ز امتیاز کردن — نتوانم از خیالش بحرم نماز کردن
شبِ زلف روزِ محشر بتسلسل است همسر — نتوان بعمرِ کوته سخنش دراز کردن
چه قیامت است سنتش که امام قبله گوید — چه خوش است عشقبازی بحریمِ راز کردن
تو بدلبری چنانی که بدلبری نمانی — ستمم تو خود نداند ز تو بی نیاز کردن
که بود که زنده ماند ز فریبِ چشمِ جادو — که نخست خورد و خونم بنگاه ناز کردن
ز کرشمه ات بجانم چه فسونگری ندانم — که دل از کفم ربودی بصد احتراز کردن

۳۵۹	غمِ عشق چون بباید بدهم بسینه جایش که تواند اے ولایت در او فراز کردن	۸

قامتِ رعنا ببین و کاکلِ پرخم ببین — تا نیفتی در بلا اے خسم ببین انجم ببین

در بلایم از دراز بهای زلف مشکبو / ظلمت ظلم است یا آشوب سرتاپاست این
مرحبا ای باد بوی کاکلی آورده / از پی ما تیره بختان دافع سوداست این
قامت سرو از کنار جوی خوبی برنخاست / فتنه بهر دار و گیر عاشقان برخاست این
هیچ درمانی ندانم این دل ناکام را / آنکه یا داغ یا ناسور درواز است این
دیده و دیده و دل بدرد آمد چه می پرسی مپرس / این سخن ناگفته به کز ناست و بناست این

۳۵۵	هر که می بیند ولایت را ملامت میکند سخت رند لاابالی طرفه بی پرواست این	۴

وحشت از عشق و تکاپوی بیابان از من / از جنون دست درازی و گریبان از من
از تو تیر نگه ناز و کمان ابرو / دل حسرت زده و الفت پیکان از من
ای ستمگار بیا رنگ محبت بنگر / خون ز چشمان تر و گوشهٔ دامان از من
گریه و خنده بهم نسبت پنهان دارد / لب خندان ز تو و دیده گریان از من
طرفه آشوب که سودای تو افگند بسر / سر ز دل سخت بجان و دل حیران از من
خواری عشق بجای برسانید آخر / کیست کو دید و نگردید پشیمان از من

۳۵۶	گرچو بلبل ترنم ناله ولایت چه کنم خار دارد بدل آن رشک گلستان از من	۵

گریه دو دیدهٔ من مانند ابر بهمن / بنگر چو برق خندان ای ترک جانب من
عریانی که دانی لبس بود از لباسم / از زخمهای تیغت صد چاک شد تن من
گر برهنه گردم جای ملامتم نیست / بنگر که از نزاری جیب من است دامن
درد تو نیجان کرد هجر تو ناتوان کرد / از پوستم نمایان گردید هر رگ من
اول شرر ز شفقت دودم زجان بر آورد / آخر فسرده تر شد خاکسترم ز گلخن
عمری بزیر پاش بگذشت در تمنا / آن ترک بر نیامد و رواز و هم ز روزن

۳۶۲	که توبه می کند اکنون ولایت از خطا کردن	۱

ای رسول عربی حال ولایت بشنو	قصهٔ معصیت و رنج و ندامت بشنو
مرگ نزدیک شد و عمر بپایان آمد	جز تو فریادرسی نیست برحمت بشنو
روزگارم همه برباد شد از حرص و هوا	داستان من آلودهٔ غفلت بشنو
نفس اماره به تزویر خرابم دارد	هر نفس میکند آمادهٔ خجلت بشنو
بر خطا معترفم عفو گنه می خواهم	وقت رحم ست آیا شافع امت بشنو
حال دل بیش که گویم که بفریاد رسد	ای پناه همه عالم بشفاعت بشنو

۳۶۳	رحمتی رحمت و خاص از پی ما آمده ای رسول عربی حال ولایت بشنو	۲

هر یکی هست از حسینان جهان مفتون او	کارگر شد بر دل افسونگران افسون او
اولش می بوسم و آخر بمستی می گزم	هم شراب و هم گزک دارد لب میگون او
شیخ عاقل نیست گر دیوانه گردد می سزد	یک نظر گر بیند افلاطون شود مجنون او
محتسب چون ماست گر آواره شد عیش کن	قدسیان را می فریبد حسن روزافزون او
خون برگ پان لب او بی محابا میکند	گر نیاید باورت در خاک بنگر خون او
واه مصراع قیامت خیز خلاق سخن	سایه هم ننهد طرف با قامت موزون او

۳۶۴	می تپد در خون ولایت ای پری رحم کن چون نخندید بی تماشایت دل محزون او	۳

مرحبا نرگس خونریز تو	آفرین بر صلح خشم آمیز تو
وهم قتل غیر در خونم نشاند	می کشد بی زخم تیغ تیز تو
می رباید دل ز دست و جان ز دل	نرگس مخمور افسون خیز تو
چون نگویم خسرو خوبان ترا	دل ز شیرین می برد شبدیز تو

تا ز نیده چهره خوی کرده او گل در آب — بر گل شاداب هرگز قطرهٔ شبنم مبین

از فروغ عشق در داغ او مدل اندیشه کن — همچو شماسه بسوی نیر اعظم ببین

تا نگردی مست لعل درفشان هشیار باش — در کف ساقی هوشناکانه جام جم مبین

فتنهٔ نادیده پنهانست در تشبیه او — قامت سرو سهی هرگز بچشم کم مبین

گر همیخواهی که تقوا نشکند ای متقی — دیده را دربند خوبان را در عالم مبین

۳۶۰	رحمت یزدان وسیع و بی نیازی شأن او ای ولایت برگناه و طاعت آدم مبین	۹

دلبرا برخیز و دیگر عشوهٔ بنیاد کن — دل نمی آساید از بیداد هان بیداد کن

سکیند خونریزی عشاق ترک چشم تو — آئینه بر رو گذار و منع این جلاد کن

از لطاوله های زلفین سیه جان بر لبم — بنده خواهم شد خدا را زین بلا آزاد کن

هر جفای را که دیدم یا شنیدم کهنه شد — تازه جوری از برای عاشقان ایجاد کن

آرزوی گرد سرگردیدنش دارد هنوز — ای صبا خاک مرا در راه او برباد کن

جای مجنون خالی افتاده است و جای غیر نیست — ای دل دیوانه آن ویرانه را آباد کن

۳۶۱	هوشیاری راه مستی زد که رنجورم کند ای ولایت بدر پیر مغان فریاد کن	۱۰

سری دارم بگردن بند سودای فدا کردن — دلی در آرزوی جان نثار مصطفی کردن

دل باندوه مندم درد عشقی آرزو دارد — که افزونتر شود بیتابی او از دوا کردن

فراموشی بیاد دوست از کونین میخواهم — که منظور است دل را با محبت آشنا کردن

بترس ای آسمان از موج طوفان خیز اشک من — که خواهم گریه در شوق محبوب خدا کردن

نوازش کن بحال ما و مستغنی کن از عالم — دریغ از ما مکن یک ذرهٔ الفت عطا کردن

خدا را یا نبی الله شفاعت کن شفاعت کن

یک نظر کن بچو نور دل اندرون ببین   یک نفس محرم دل باش و معانی بشنو
نکتهٔ سحر که بلعل لب یار است بپرس   نکتهٔ از نفس بادیانی بشنو
در ره کعبه اگر دست دهد پای منه   ہان اگر خاک ره پیر مغانی بشنو
بگذر از یوسف کنعان و خیالش بگذار   ای زلیخا خبر یوسف ثانی بشنو
از سر عقل بهر طور که دانی برخیز   سخن عشق بدانسان که بدانی بشنو

۳۶۸	خواب راحت مکنی حال ولایت دریاب یکدم افسانهٔ خونابه فشانی بشنو	۷

چیزی نتوان یافت بتدبیر و تکاپو   تا راقم تقدیر نباشد قلم او
یک دانه نداوند فزون تر ز مقدر   هر چند در آفاق دویدیم بهر سو
بنشین بتوکل که خدا رزق رسانست   بشنو همه بیکار بود سعی من و تو
هم سعی از و هست و توکل هم از و هست   بالجمله که این جمله برون است ز قابو

۳۶۹	بر فعل ولایت منگر گر تو بصیری بر قول نظر کن که چه گفت است سخنگو	۸

ای سرم آشفتهٔ گیسوی تو   ای دلم مشتاق حسن روی تو
کعبه را خود روی باشد سوی تو   ای نمازش در خم ابروی تو
تازه گرداند مشام روح را   گل که پیراهن درید از بوی تو
هر دو چشمت عین ما زاغ البصر   طره واللیل یکسر موی تو
گلشن لاهوت را سرو چمان   قامت بی سایهٔ دلجوی تو
عیسی مریم خراب غمزه است   موسی عمران قتیل خوی تو
بندهٔ عشقت محبان روح الامین   یوسف کنعان بدل هندوی تو
پرده دار سر او ادنی هم توئی   قاب قوسین است خود ابروی تو

ہمچو مجنون کرد سودائے مرا	لیلی زلف جنون انگیز تو
عشق گر خواہی زجانان دور باش	تا مرض افزون کند پرہیز تو

٣٦٥	اے ولایت گریہ کم کن تا دلش خون نگردد زاشک خون آمیز تو	۴

نسبت او بگل بدہ گل چو رخ نگار کو	زغمزہ سنج حسن او ہر طرفے ہزار کو
طرہ زسر کشادہ است شانہ بموی میزند	تا خم و پیچ بنگرد سنبل تابدار کو
یکہ ناز کش ببین آہ جمال نازنین	در چمن این صفت کجا در چمن این بہار کو
دیر مکن در آمدن زود بیا نگار من	عاشق نا صبور را طاقت انتظار کو
شعلہ بجان کہ یار زد در رگ اشرار زد	در سر ما خرد کجا در دل ما قرار کو
گل بہزار رنگ بوست بلبل زار محو اوست	شاہد لالہ رو کجاست ترک ستم شعار کو

٣٦٦	گرچہ بہ تیغ یک نظر می فگنی ہزار سر ہمچو ولایت ای صنم کشتہ دلفگار کو	٥

اے تعشقت پارسایان کو بکو	قصۂ حسن و جمالت سو بسو
دیدہ را از اشتیاقت نم بہ نم	اشکہا اندر خیالت جو بجو
آرزومندِ بلائیم سر بسر	پابند پیچ زلفم مو بمو
لالہ دل خون از جمالت دمبدم	آئینہ حیران حسنت رو برو

٣٦٧	می رود ہر دم ولایت جا بجا بس خندہ لبی کرد حسن اوباد	٦

چند در خون تپیم از دردِ نہانی بشنو	ایکہ آشوب دل و آفتِ جانی بشنو
نامہ یار زیر دست زخون نوشتہ بگو	نامہ گر چاک زدی حال زبانی بشنو
رو بتاب از چشم وانچہ ندیدے بنگر	باش در تکیہ وانچہ ندانی بشنو

گرچه در پرده باهنگ نیاز آمده
فتنه پرداز بصد شوخی و ناز آمده

گشتی و رفتی و دیگر بنماز آمده
تا ز مرگم چه گمانست که باز آمده

رفته بودی که دلم سوز فراق اندوزد
هان چه دیدی که دگر زمزمه ساز آمده

از بخودیم کرده خسته ای آخر
خشمگین رفتی و با ولوله باز آمده

روشنی داد جمال تو شبستان مرا
غمها باش که بیچاره نواز آمده

بندگی از تو کے آید که نترسی زخدا
چیست کاندر حرم از بهر نماز آمده

آه از وصل چه راحت که چو پروانه و شمع
من اگر سوخته ام تو بگداز آمده

جان و دل هر دو ربودی و چه ماندست که باز
با کمند خم زلفین دراز آمده

گوشه بود و من خسته چه افتاد ترا
که غم آگین بنهان خانه راز آمده

رشکم آید که رقیب از غم رشکم نزید
از پیت مردم و گریان بنماز آمده

۳۷۳	ای ولایت نتوان منکر خوبان بودن در مقامات حقیقت ز مجاز آمده	۴

شورے از غمزه بر انگیخته یعنی چه
بگنه خون دلم ریخته یعنی چه

تلخ گفتاری و شیرین دهنی نیک بسنج
نوش با نیش بیامیخته یعنی چه

حلقه گوش ترا از دلم آویزه سزد
در یکدانه که آویخته یعنی چه

از که این شوخی و این ظلم آموخته
با تو پیوستم و بگسیخته یعنی چه

۳۷۴	اسے ولایت بخدا صبر نداری هیهات گرد دنیا بطلب بیخته یعنی چه	۵

توئی چون یوسف مصری فسانه
عزیزے چون تو نبود در زمانه

رها فرمود از تکلیف هوشم
ز خود بیگانه ام با او یگانه

چرا در خاک چون بسمل نغلطم
که دل تیر مژه را شد نشانه

حل نشینم گرد لاعین زآت — غشوه هاے نرگس جلوے تو

۳۷۰ — گرد ولایت رابود بخت رسا
پاے از سر کرده آید سوے تو — ۱

بہ بند غم گرفتارم اغثنی یارسول اللہ — تو ئی در بیکسی یارم اغثنی یارسول اللہ
تبہ شد عمر و می نالم کہ پرسد درچنین حالم — برفت از دست من کارم اغثنی یارسول اللہ
غریب و بینوا ہستم فقیر و مبتلا ہستم — بدرگاہ کہ رو آرم اغثنی یارسول اللہ
رہے دشوار پیش آمد ہمہ پر خار و نیش آمد — بماندہ پاے رفتارم اغثنی یارسول اللہ
نہ یار ہمنفس دارم نہ کس فریاد رس دارم — نہ دیگر جز تو کس دارم اغثنی یارسول اللہ
ز سر تا پا گنہ ہستم ہمانا روسیہ ہستم — امید رحمتے دارم اغثنی یارسول اللہ
بدرد ہجر بیمارم ضعیف و لاغر و زارم — ز دست دل در آزارم اغثنی یارسول اللہ
ہمہ یا سم زنادانی و اعدای کہ میدانی — ہمی خندند و من خوارم اغثنی یارسول اللہ

۳۷۱ — ولایت بردرت آمد بالشنو کہ مے گوید
سیہ کارم گنہگارم اغثنی یارسول اللہ — ۲

آہ از ماہ رخے زلف پریشان زدہ — کافری کج روش خندہ بر ایمان زدہ
خانہ ہا سوختہ چہرہ برافروختہ — شعلہ رخساری و آتش بدل و جان زدہ
تا مسلمان و ستمگر بت زنار بدوش — طعنہ بر چشم تر عاشق گریان زدہ
پردہ از روے دل لغو زبر انداختہ — نیشتر تالین و شراری بہ نیستان زدہ
بانی ہر ستمے تند مزاجے صنمے — خندہ بر مشرب ہر گبر و مسلمان زدہ
خون دل ریختہ فتنہ برانگیختہ — بر لب جوی چمن می بہ حریفان زدہ

۳۷۲ — تسلیم کردہ ولایت بہ ادای رقیب
خود پشیمان شدہ انگشت بدندان زدہ — ۳

جان کراز اشتیاق می نالید — شد فدائے تو یارسول اللہ
عین موجود ہست عین وجود — ابتدائے تو یارسول اللہ
قاب قوسین ہست او ادنیٰ — انتہائے تو یارسول اللہ
جبرئیل امین سدرہ نشین — مبتلائے تو یارسول اللہ
عرش را سرفرازی بخشید — خاکپائے تو یارسول اللہ
لامکان و مکان ہر چہ بود — ہمجائے تو یارسول اللہ
ارث دار القرار ممکن نیست — بی ولائے تو یارسول اللہ
ہمہ محتاج آدمؑ و عیسیٰؑ — بلوائے تو یارسول اللہ
انبیا عاشق و خدا مشتاق — بلقائے تو یارسول اللہ
صادقان را بہ دوستی نہ سزد — ماورائے تو یارسول اللہ

۳۷۷	الفتی داد حق ولایت را بہ ثنائے تو یارسول اللہ	۱

خدائے پاک را جانانہ و کونین را جانی — تعالی اللہ زہے شانت چہ جانی و چہ جانانی
سقٰھم ربھم پیمانہ موعود عشاقت — سیہ مستان صہبای تو محو قول سبحانی
جلالت صورت حق است یا آئینہ معنی — جمالت قبلہ عشاق یا تفسیر قرآنی
چرا محراب ابروی تو نبود سجدہ گاہِ ما — کہ انوار خدا بے پردہ می تابد ز پیشانی
خیال موی مشکین تو ام آشفتہ سر دارد — ہمانا سرنوشت عاشقان باشد پریشانی
بباطن تا چہ خواہی بود ای جانہا فدای تو — بظاہر این قدر دانم کہ بس بیک نور یزدانی

۳۷۸	ولایت دامن عشقش مدہ از دست ہان بشنو چرا کارے کند عاقل کہ باز آید پشیمانی	۲

طلعتم از بلم بیغیتچو لب بام آئی — صبح محشر بدمد گر تو سر شام آئی

دل سوزندهٔ دارم که از وے	بر آرد آتش روشن زبانه
گہی از حیلہ برخیز و زپہلو	گہی از غمزہ مے جوید بہانہ
بجز خاک درت جای ندارم	سن و پیشانی و این آستانہ

۳۷۵	پریشانی زحالم دور بادا ولایت می زنم در زلف شانہ	۶

طرفہ رازے در دل عشاق پیدا کردهٔ	عالمے را با نگاہ ناز شیدا کردهٔ
سامری کی داشت این اعجاز و افسونگری	طوطی تصویر را از سحر گویا کردهٔ
ہر گرہ کز طرهٔ پرپیچ و خم بکشادهٔ	حلقۂ زہاد را برہم زسودا کردهٔ
سرکشی از سر بنہ بوی زگیسویم فرست	زخ سودائے بلائے سود بالا کردهٔ
زندہ جاوید گردد ہر کہ بوسد خاک آن	کشتگان غمزہ را رشک مسیحا کردهٔ
زلف کافر چشم ساحر حسن سبز آوردهٔ	فتنہ ہا در عالم ایجاد برپا کردهٔ

۳۷۶	اے ولایت عشقبازی میکنی در صومعہ خویش را از کافریہا سخت رسوا کردهٔ	۷

دل سرای تو یا رسول اللہ	دیدہ جاے تو یا رسول اللہ
سر برائے تو یا رسول اللہ	زیر پائے تو یا رسول اللہ
صورت حق توئی و حق نبود	ماسوائے تو یا رسول اللہ
دیدہ پر آب و سینہ پر خون ست	از برائے تو یا رسول اللہ
می شود از دو کون بیگانہ	آشنائے تو یا رسول اللہ
قلم حق زدست بر سر لوح	جز رضائے تو یا رسول اللہ
بہ نبی ندا از رہ پاک	اصطفائے تو یا رسول اللہ
دل کہ خون شدہ بہ یہ نشود	بی دوائے تو یا رسول اللہ

وقت است کہ جان ز تن بر آید
ای سر بدہ جو حجاب تا کے
ای دیدہ غنیمت است دیدار
غافل ز نگاہ خواب تا کے
بر حسن پری وشان نگاہے
ای محتسب احتساب تا کے
یک بوسہ بکار عاشقان کن
این ساغر و این شراب تا کے

۳۸۱	با سوز بساز اے ولایت این وحشت و اضطراب تا کے	۵

ایکہ سوز دلِ دل سوختگان میدانی
باد در گاہ تو تا صبح ابد نورانی
ہر چہ منظور تو باشد ہمہ فرمان قضا ست
بسکہ در کشور تسلیم و رضا سلطانی
دل صاف تو بود آئینہ تمام خدا
سرنوشت ہمہ از ناصیہ ہا میخوانی
ای سر وقت پیران کلیسا بدرت
ای کلام ہمہ مستان میت سبحانی
از تجلای حقیقت ہمہ تن نور شدی
ہمہ جانی و ز سر تا بقدم جانانی
حاجتِ عرض نباشد بحضورت ہرگز
ہر چہ اندر دل من ہست تو خود میدانی

۳۸۲	نبود حد ولایت کہ ثنایت گوید بودہ سبحہ بذات و بصفت رحمانی	۶

ستم از نکہت آن زلف پریشان کردی
ای صبا بر من بیتاب چہ احسان کردی
رخ پر نور ز نقین نکردی پنہان
طرفہ تماشا نیست کہ در پردہ نمایان کردی
گر بصد ناز نگہی زندہ کند عشق توام
خون عاشق نہ چنانست کہ آسان کردی
ہر دم اعجاز لبت جان دگرمی بخشد
گرچہ خون در جگر از عشوۂ پنہان کردی
ہمہ مجنون تو ہستند چہ ہشیار و چہ مست
زلف بر ہم نزدی شہر بیابان کردی
از تجلای تو من عین حقیقت شدہ ام
جلوہ کردی بدل و جسم مرا جان کردی

ای ولایت سر سودای بلاے داری

کرده‌ام جوی سرشک از پی تفریح روان
باده در بزم حریفان بهوس می نوشی
مردمک در قدمت فرش نگه می فگند
میرم از شادی دیدار وصالی ترسم
می کشد حسرت آن روز دلی بخت کجا

خوشتر آن دم که لب جوی و جام آئی
می نخواهی که ز خون دل آشام آئی
تا درین خانه بیائی و بآرام آئی
تا نه زحمت نه بد انکه دو سه گام آئی
تا بیاری می و خود آب تنے گلفام آئی

۳۷۹ — ۳

دانه اشک فشاندست ولایت هر چند
وحشتت کے دید آرام که در دام آئی

کیستی اینکه ز تو واز هد جان کسے
چند پیمی ز حیات خضر و عمر ابد
میرسد وقت که مهتاب کند عشق منش
خانمان سوز جهانی که شوی هر لفتنے
هر کجا سایه کند شور قیامت خیزد
آشکارا کند از غیب جمالش بخیال

دیده کس داغ کسی کفر کس ایمان کسے
آه صد آه دم غنچه عریان کسے
بعد ازین اشک من و گوشه دامان کسے
سوز پنهان کسے شمع شبستان کسے
مرحبا سرکشے سرو خرامان کسے
می کشد هر نفسم عشوه پنهان کسے

۳۸۰ — ۴

اے ولایت سر آرام به بالین آمد
همچون فورست بپا خار بیابان کسے

برگشته خود عتاب تا کے
نشگفت گل و چمن بخندید
در کعبه و دیر جز تو کس نیست
رازی که نیافتی در آلست
در هستی خویشتن نظر کن
سرمایه عمر عشقبازی است

چندین ستم و عذاب تا کے
توبه ز شراب ناب تا کے
باشی بطلب خواب تا کے
زاهد زمی اجتناب تا کے
کم ظرف تر از حباب تا کے
ابدال طلب ثواب تا کے

آخر از کندنش قلب خسته ام — باشد که پرده از رخ او وا کند کسی
بر حال عاشقان نظرش نیست زینهار — تا کی هلاک دل به تمنا کند کسی

۳۸۶ — حرفی نوشت و عمر ولایت تمام شد
چون نامهٔ فراق تو الفت کند کسی — ۱۰

سرمه گر از خاک درے داشتی — دیدهٔ ما هم نظرے داشتی
مایل بیداد نبودے دلش — گر ز غم دل خبرے داشتی
می بجز افغان نزدی روز و شب — شورش من گر اثرے داشتی
از پی تیر تو هدف ساختے — سینهٔ من گر جگرے داشتی
عشقم اگر بر تو هویدا شدے — چشم تو مژگان ترے داشتی
سوختی کعبه و بتخانه را — گر تف آهم شررے داشتی

۳۸۷ — محو محبت نشدے این چنین
گر چو ولایت دگرے داشتی — ۱۱

شراب عشق در پیمانه کردی — بیک پیمانه ام مستانه کردی
بیک غمزه مرا از خود ربودی — بیک عشوه مرا دیوانه کردی
بکن هر انچه خواهی اے ستمگر — نخواهم گفت کردی یا نه کردی
به افسون نظر دادی فریبم — برسوائے مرا افسانه کردی
بجز غم خاطرے در وے نگنجد — دلم را طرفه خلوتخانه کردی
بمحفل شمع گشتی گل بگلشن — ستم بر بلبل و پروانه کردی

۳۸۸ — مرو سوے حرم اکنون ولایت
که عمرے خدمت بتخانه کردی — ۱۲

شاهدی لاله رخی دارم و گل برگ تنے — که گلے همچو رخ او نبود در چمنے

۳۸۳	دل اسیر خم آن کاکل پیچان کردی	۷

عجز دباش تا در پیکر خاکی صفا بینی — خودی بگذار تا بینا شود چشم خدا بینی
تکبر در طریقت مانع راه است ای سالک — بدو از کبر توبه کن که نور کبریا بینی
تعلق در حریم دل حجابی بیش سد ارد — ز خود بیگانه شو یکدم که روی آشنا بینی
ز زنگ وهم غیر آئینهٔ دل را صفا کن — که از عکس تجلای حقیقت پر ضیا بینی
ولیست اندر حقیقت هر که او افسون غیرش — نه بینی جلوهٔ او تا ز خود او را جدا بینی
به بینی نور باقی را اگر فانی کنی خود را — در آسایش هوس داری چه بینی و کجا بینی

۳۸۴	ولایت جلوهٔ محبوب دیدن حد تو نبود دگر بینی جمال او بقلب با صفا بینی	۸

ای بیخبر از عشق تو این کار چه دانی — درد جگر عاشق بیمار چه دانی
روز تو بکام است و می ناب بجام است — تکلیف ستمهای شب تار چه دانی
از مستی حسنت ز دو گیتی خبری نیست — آزار دل ای ترک دل آزار چه دانی
تا زت ندهد فرصت از آرایش گیسو — سودای سرم ای بت عیار چه دانی
بیتاب نکرده است وصالی و فراقی — اقرار بجز حیله و انکار چه دانی
تا زهرهٔ تو آب نه گردد ز محبت — دریای دل و دیدهٔ خونبار چه دانی

۳۸۵	مانند ولایت دل پر درد نداری بیتابی این طالب دیدار چه دانی	۹

عاشق بود کسی که هوسها کند کسی — تا چند ضبط دل بیدار کند کسی
درمان درد دل ز فلاطون نیافتم — ای کاش التجا بمسیحا کند کسی
بیمار عشق جان بسلامت نمی برد — هر چند فکر ها بمداوا کند کسی
هرگز بگوش نیست که حرف تو نشنود — اسرار خلوت تو چه افشا کند کسی

۳۹۱	ولایت دردل من آتشی زد آرزومندی که بخاک درش حاضر شوم باشور و با شینی	۱۵

بعشق تو دارم عجب حال زارے	دلی پاره پاره تے داندارے
دلم برد خود بین و سفاک یارے	بتے سنگدل طرفه زیبا نگارے
بجان کندن آشنا تند خوئے	ببل بردن پارسا ہوشیارے
پری پیکر شعله قامت جینے	چو سیماب ہنگام بوس و کنارے
بهر ساعتم می فریبد بنگے	گہی با بیامی گہی با قرارے
دلیرے بخونریزی پاکبازان	مداش بکف خنجر آبدارے
ترقی بهمت بود عاشقان را	من و قامت یار و منصور و دارے
نه بینم ز خرشید و سه جز جمالش	جز او در نظر نیست لیل و نهارے

۳۹۲	ولایت برخسار خویش نظر کن که تقوی و طاعت نیاید بکارے	۱۶

این بزم نبودے اگر آن یار نبودے	ساقی و خم و ساغر سرشار نبودے
هم لاله و هم سنبل و هم بلبل و هم گل	هم گلشن و هم سبزه و هم خار نبودے
نی دیر و حرم بودی و نی کافر و مسلم	وین کشمکش سبحه و زنار نبودے
نی مغبچه بودی و نی باده فروشے	وین جوش می و میکده زنهار نبودے
منصور نبودے و انا الحق نسرودے	وان محتسب و آن رسن و دار نبودے
بر روی زمین آدم خاکی نزیدے	بر چرخ برین ثابت و سیار نبودے
معشوق ازل پرده ز رخ برنگرفتے	زنهار کسی طالب دیدار نبودے
نی ملک و ملک بودی و نی اول و آخر	جانی و دلی محرم اسرار نبودے
از عشق ودی است اینهمه آشوب وگرنه	ظلمات نبودی و هم انوار نبودے

قاتلی ہاہوشی سادہ نگاری صنمے
کاکلش پرشکن و غمزہ او تو بہ شکن
آشنای بجھو آرائی و بیگانہ وشے
ترک سفاک بدل بردن مردم چالاک
نہ وفایش بسرشت و نہ مدارا بمنش

دلبری عشوہ گری سیمبری گلبدنے
چشم او پرفن و ہنگامہ او راہزنے
تلخگوئی بترش روئی و شیرین دہنے
شوخ و بیباک پر چہرہ و گل پیرہنے
بلطافت گل رعنا بنزاکت سمنے

۳۸۹	نیست دردایرۂ خاک ولایت ہرگز ہیچو او ترک دری پیکر و ناشق چو منے	۱۳

بخوبی غیرت یوسف بلب رشک مسیحای
ز سرتا پا دل آویزی سراپا عشوہ انگیزی
ہمہ ترکی ہمہ شوخی ہمہ خوبی و محبوبی
جمال نازنین داری سراپای حسین داری
دلم صد داغ پنہان دارد و ہر داغ ناسورے
چہ نادانی ہوسناکی و بیتابی نمیدانی
چو کافر ناخدا ترسی ز حال کس نمی پرسی
چہ سنت عشق بیباکی بہر اندازمی نازی

تعالی اللہ چہ معشوقی جمالک اللہ چہ رعنای
بدین بیداد و خونریزی عجب محبوب دلہای
ملک صورت پری غمزہ نگار فتنہ بالای
چراغ کعبہ ہستی شمع تابان کلیسای
ترا پروای ناشق نیست گاہی جز خود آرای
حریف غیر مے باشی بہ بزم ما نمی آئی
گرفتی ہر دو عالم را علم گشتی بیکتای
ملیح شور آفاقی حسین ماہ سیمای

۳۹۰	اگرچہ بگینہ گشتی ز بیدادی ولایت را الٰہی دایما باشی بدین ہنگامہ آرائی	۱۴

بود بی شبہ ذات پاک احمد نور کونینے
ظہور ذات پاک حق تماشا کن درین صورت
شفیعی جان نوازی رحمت آثاری خطا بخشی
کریمی چارہ پردازی حبیبی آشتی سازی

کہ بی او نیست ما فوقی و ما تحتی و ما بینی
کہ نبود جز جمالش در حقیقت مظہر عینی
پناہ استان عاصی از آفات دارینی
رسولی رہنمای شاہدی بازیب و بازینی

ای شاہد لاہوتی درخاک چہ می خسپی
برخیز مسیحا بخشی بنشین بدلارائی

ای موی سیاہ تو بے شانہ بآرایش
ای روی ملیح تو بے غازہ بزیبائی

معشوقی و محبوبی نازو بتو ہر خوبی
در ہر دو جہان کس نیست مثل تو بکتائی

ای جان بن مریم با شور لبت ہمدم
بی حسن چہ می خیزد تنہا ز مسیحائی

مشتاق جمال تو ہم موسیٰ وہم عیسیٰ
مقتول نگاہ تو موسائی و عیسائی

چشم تو کند جادو بر کافر و بر مومن
سرمایہ آشوبی پرخون کن دلہائی

از شوق تو می گریم وز ہجر تو می نالم
آری نبود ممکن با عشق شکیبائی

چون جان جہان گشتی مسجود بتان گشتی
در کوی تو رسوا شد بیچارہ کلیسائی

۳۹۶	پیغام نجات آید بے شبہ ولایت را اے کاش کہ از رحمت بر تربت او آئی	۲۰

ہمی غلطم بہ بیتابی ز پہلوئے بہ پہلوئے
کہ نشتر در رگ دل میزند ہجر پریروئے

بکاکل می زند شانہ پریشان کردہ بر شانہ
بزخم سینۂ ما مشک می ریزد سیہ موئے

ز جوہر داری تیغ جز اہر گز نمے ترسد
کہ خون پارسایان ریخت آن کافر بہر کوئے

عجب می آیدم از سحر چشم ناتوان او
بشوخی صید مردم میکند این طرفہ آہوئے

سجود فرض عین اینجا نماز عاشقان باشد
سر ما کے فرود آید بجز محراب ابروئے

بیا نظارہ کن خونباری دیوانۂ خود را
خرابی میکند اکنون بہر کوئے وہر سوئے

۳۹۷	ولایت چیست اینحالت کہ بیباکانہ میرقصی وفا داست گوئے یار با باد سحر بوئے	۲۱

دلبرا از جفا نمی گذری
بر سر خاک ما نمی گذری

اینچہ بیگانگیست ای قاتل
جانب آشنا نمی گذری

در گذشتیم ما ز نام و نشان
تو ز شرم و حیا نمی گذری

۳۹۳	والله نبودے ہمہ آفاق ولایت مقصود اگر سید ابرار نبودے	۱۷

چہ شدی اگر رحمت ز نقاب رخ کشودے — بہ تجلی و تجلی دل عاشقان ربودے

ز کرم شفاعتم کن کہ نیامدست از من — نہ قیام نی قعودے نہ رکوع نی سجودے

ہمہ ممکنات بیشک ز ظہور تست ورنہ — بوجود لایزالی کہ بجز عدم نبودے

ز ازل بجان داؤد اگر الفتت نمی بود — ز لحن بست بودی نہ بصوت جان فزودے

ز ملایکہ رسیدی بفلک نیاز سیدی — اگر از لب تو علیی سخنے ہمی شنودے

دل دردمند دارم ہمہ محو این تمنا — کہ کمال بے نیازی بغم تو رو نمودے

۳۹۴	چہ نشستہ ولایت بصبا بگو چند ارا کہ بخاک پاک احمد برسان زمن درودے	۱۸

دل بدین بار اجز محبت نیست ایمانی — ہمانا بستہ ام روز ازل با عشق پیمانے

ز کافر ماجرا پرسی الفت حالتی دارم — مسلمان میشوم گاہی و گاہی نامسلمانے

بیا ای شوخ جوی ما و می بنگر بسوی ما — کہ می ریزد دو چشم تر سرشک خون چو بارانے

خیال یک تبسم زخم دل ما را بخندانند — لب شیرین پر شورش بود گویا نمکدانے

ملک عاشق پری شیدا چہ پرسی از جمالش — بدین خوبی ندیدہ ای نمی بینیم انسانے

نہ آن باشد مسیحای کہ لب از مرگ ما آئی — بجان آمد دلم از درد و محتاجم بدرمانے

۳۹۵	عجب نبود اگر فردوس بخشد ایزد یا کرم ولایت عاقبت ہستم محمد را ثنا خوانے	۱۹

ای نرگس شہلا بے سرمہ برعنائی — چشمے کہ چہ کار آید بے دید تو بینائی

عشق تو خرامم کرد خلقی ہست تماشائی — تا چند بیم رسوا ای وا ای ز رسوائی

گفتی کہ صبوری کن ہیہات ز بید رخی — دور از تو دلم خون شد فریاد ز تنہائی

هم نوح نبودی و نه طوفان تنوری — هم کشتی او مائل کهسار نبودی
هم آذر و نمرود نبودی و نه آتش — هم بهر خلیل آتشه گلزار نبودی
آن طور نبودی و کلیم و ید بیضا — فرعون نبودی و عصا مار نبودی
نی وعده محشر و نی ترس مکافات — در خوف و رجا خلق گرفتار نبودی
نی نار سقر بودی و نی روضه جنت — معصوم نبودی و گنهگار نبودی
نی صخره جنی و نه ملک و نه سلیمان — انگشتری و تخت صبا وار نبودی

۴۰۱	بالله ولایت که نبودی همه عالم مطلوب اگر احمد مختار نبودی	۲۵

گر ذات همایون تو مقصود نبودی — بود همه آفاق زنا بود نبودی
مقصود ز تکوین و ز ایجاد تو ای بی تو — ور نه سخن عابد و معبود نبودی
مقبول احد آدم مسجود نگشتی — ابلیس لعین خاسر و مردود نبودی
از پرده کن سر نزدی صورت کونین — معدوم به پیرایه موجود نبودی
اعجاز تکلم ننمودی لب عیسی — منظور کلیم آتش بی دود نبودی
گر از تو نمی بود نخستین کشش ما — دیوانه دل جان غم آلود نبودی

۴۰۲	هر آنچه که بود است نبی بود ولایت والله اگر احمد محمود نبودی	۲۶

در ازل موجود بودی همچو انوار آمدی — در ابد مقصود هستی تا باظهار آمدی
خلوت لاهوت را شاهد تو بودی مرحبا — تا شدی از خود بتی در پرده اسرار آمدی
روشن از نور تو شد چون قمر نورانی دو کون — با جمال شمع آسا در شب تار آمدی
از سقیم رتبه ام دادی بپیمانه ها — خود ز جام کنت کنزاً مست و هشیار آمدی
رب ارنی از کلیم و لن ترانی از خدا — تو چه محبوبی که خود مقصود دیدار آمدی

هر طرف می روی وانگویم
یک نفس چون صبا نمی گذری

۳۹۸

منتظر داشتن ولایت را
سوی این بیخطا نمی گذری

۲۲

ایکه بیباک بخلوتگه او رفتی
ما همه از پی آنیم که خاک تو شویم
تا بخاک قدم پاک مشرف سازی
بست شد همت جبریل ز همراهی تو
حق تو بود ز هر پایه عروجے کردن
همه نوری و جز این وهم نسنجد ورنه

طرفه چالاک دران منزل اعلی رفتی
بهر ما آمدی و نیز پئے ما رفتی
رخ بر افروخته بر عرش معلا رفتی
از مقامی که رسد وهم بیالا رفتی
در گذشتی ز دنی تا فتدلی رفتی
کیستی آنکه بعید هوش در آنجا رفتی

۳۹۹

آفرین بر تو ولایت که بجوش الفت
جان فدا ساختی و پاک ز دنیا رفتی

۲۳

رو بکویش بنشین گر تو صفا می طلبی
سید ما ساقی کوثر می و دور عام است
تا حریم حرمش وهم ملایک نرسید
سخنش مایه جان ست مگو جز سخنش
بخته را داغ بود مرهم زخم عشقش
کشته خنجر تسلیم و رضایش میباش

خاک شو در ره او گر تو خدا می طلبی
خیز ته جرعه گر از جام نبی می طلبی
نکهت یار چه از باد صبا می طلبی
گر چو عیسی اب اعجاز نما می طلبی
آه خامی که پئے درد دوا می طلبی
گر امانی ز مکافات قضا می طلبی

۴۰۰

اے ولایت بخدا تا بمدینه نروی
درد تو به نشود گر تو شفا می طلبی

۲۴

این دایره و مرکز و پرکار نبودے
نے شام و سحر بودی و نی لیل و نهارے

این هیئت و این هندسه در کار نبودے
این جنبش جهت و گردش ادوار نبودے

۴۰۵	جان ولایت و دلش در قدم تو خاک باد تا بکرم نظـــــرہ کنی از رہ ذرہ پروری	۲۹

من آن رندم که آخر یافتم بر وصل او دستے	که دارد همچو من هردم حمایل در گلو دستے
نخواهم توبه کردن از می و میخانه و ساقی	ز طفلی داده ام ای شیخ در دست سبو دستے
محبت بیخودم کرد است و بیباکانه می خواهم	که آویزم شبی در دامن آن تندخو دستے
کجا دارد کجا یارے که چون منصور بے پروا	بر آرم ز آستین عشق از بهر وضو دستے
پسند غمزه ترکانه اش افتـــاد رسوائی	نیابد تا قیامت رهاست آبرو دستے
تمنا بردم و مردم که آید بر مزار من	عجب نبود که از خاکم بر آرد آرزو دستے

۴۰۶	نگار من هوسناکست و میل بوالهوس دارد ولایت کاش حسن او بکام عشق بودستے	۳۰

در ساحت افلاک چه دیدی چه شنیدی	بے پرده و بیباک چه دیدی چه شنیدی
در مرکز ادوائے که بیدی بیک آنے	از دایره خاک چه دیدی چه شنیدی
زان راز که ما هم نشود مدرکه ما	ای مخزن ادراک چه دیدی چه شنیدی
اندر شب معراج که از عــرش گذشتی	مستانه و چالاک چه دیدی چه شنیدی
در پرده قدسی که دلی محرم آن نیست	ای پردگی پاک چه دیدی چه شنیدی
در خلوت مطلق که گذشتی ز معشــد	با جان طربناک چه دیدی چه شنیدی

۴۰۷	قربان سگان در تو جان ولایت اے صاحب لولاک چه دیدی چه شنیدی	۳۱

خود شاهد خلوتکده قدس تو بودی	هم خود ز پس پرده کن جلوه نمودی
در بزم ظهور آمدی و با رخ پرنور	هنگامه شوق دل عشاق فزودی
موجود شد از تو همه اشکال که بینند	در دیده صاحب نظران عین وجودی

تابازار عمل جنس گنه آورده ایم	تو متاع کاسد ما را خریدار آمدی

۴۰۳	شہان **ولایت** را باعجاز تکلم زنده کن تازه شد جان مسیحا تا بگفتار آمدی	۲۷

خوش آنکه درین میکده هشیار نباشی	بی شاهد و بی ساغر سرشار نباشی
برخیز و سبو کش که جهالت ننماید	تا سوخته وعدهٔ دیدار نباشی
دل کعبه حق است الا تا به تغافل	محروم طواف حرم یار نباشی
رندان قدح نوش همه مست الستند	تو در نوش منوشان که در انکار نباشی
سریست بهر جرعه که از عقل برونست	تا می نخوری محرم اسرار نباشی
هر جرعه ز سر جوش خمش آب حیات است	حیف است که خاک ره خمار نباشی
ساغر زن و جام می ناب خرد کش	کز مخمصهٔ زهد خبردار نباشی
عیبی نبود زینت ای طالب معنی	زنهار که خودبین و ریاکار نباشی

۴۰۴	هر چند که خوب است می ناب **ولایت** شرطیست که چون باده کشان خوار نباشی	۲۸

ای که بجز دلربا دل ز دو کون می بری	نور خدا استری تو وه چه خجسته منظری
سید مجتبی توئی هادی مقتدی توئی	احمد مصطفی توئی بر تو سزد پیمبری
پرده کن حجاب تو جلوهٔ تو نقاب تو	شاهد تو خطاب تو خاک ره تو دلبری
واله تو هر انس و جان منزل تست لامکان	ای رکاب تو روان حور و ملک بچاکری
نور محیط نور تو طارم عشق طور تو	مظهر حق ظهور تو ای تو ز وهم بابری
عاشق تو خدا و تو مرضی او رضای تو	هستی یار ای تو سرور یا به برتری
خوبی یوسف از کجا حسن ملیحت از کجا	او بجمال دیگر و تو بجمال دیگری
جوهر اولین توئی نقش نگین توئی	خاتم مرسلین توئی طرفه یتیم گوهری

قصاید

بسم الله الرحمن الرحیم

قصیده اول در حمد باری عز اسمه

همه محو خیالت که کدامی و کجائی ‌ ‌ ‌ که میان دل و جان هستی و در دیده نیائی

همه پاکی بتو زیبد که معرا ز عیوبی ‌ ‌ ‌ همه عالم بتو نازد که کریمی و خدائی

همه پنهان همه پیدا ز وجود تو هویدا ‌ ‌ ‌ همه قربان همه شیدا که مر او همه هائی

نه تو در ارض و سمائی نه ازین هر دو جدائی ‌ ‌ ‌ نتوان گفت ثنایت که منزه ز ثنائی

نه تو زیری و نه بالا که مبرا ز جهانی ‌ ‌ ‌ نه تو چونی و نه چندی نه ازین جمله جدائی

نه تو با هست مقید نه تو با نیست مکلف ‌ ‌ ‌ نه تو جوهر نه عرض بلکه بری از من و مائی

بکلیسا و بکعبه نبود جز تو خدایا ‌ ‌ ‌ تو بهر کسوت و صورت که بود جلوه فزائی

نه تو در قید زمانی نه تو در بند مکانی ‌ ‌ ‌ نه تو معدوم نه فانی نه کمی و نه سوائی

نه کسی با تو شریک و نه تو با هیچ عدیلی ‌ ‌ ‌ تو خداوند زمینی تو خداوند سمائی

تو خطاپوش و رحیمی تو عطاپاش و کریمی ‌ ‌ ‌ تو گنه بخش و علیمی بتو زیباست خدائی

تو نهانی بجمالت تو عیانی بجلالت ‌ ‌ ‌ تو قدیمی بکمالت تو همه نور و ضیائی

تو گدازنده هر سحبی امروز بعالم ‌ ‌ ‌ تو نوازنده هر معترفی روز جزائی

همه شاهان و گدایان بدرت ناصیه سایان ‌ ‌ ‌ تو نه جویای بهشتی و نه خواهان رضائی

بیکی جلوه حسن تو ز خود رفت کلیمت ‌ ‌ ‌ همه سوزند به تجلی تو اگر پرده کشائی

نبود زهره کسی را که سر از حکم تو پیچد ‌ ‌ ‌ تو پناهنده خلقی و تو حاکم بقضائی

خواب تو بیداری اغیار نماند — برخاستی و رفتی و گفتی بو شنودی
ذات تو محیط است باحسان شفاعت — بر روی امم تا در فردوس کشودی
با مژده رحمت که بکونین رساندی — اندیشه محشر از دل آفاق ربودی

۴۰۸ — بازم زنهٔ نعت عجب گرم نوائے
شاباش ولایت که سزاوار درودے — ۳۲

زهی بروی درخشان تجلی ازلی — زهی بعارض روشن جمال لم یزلی
تحیرش تامل دلیل عرفانش — سکوتش آئینهٔ حق نماے بے بدلی
صفات او بجمالی که داشت بنهایت — فنای ذات سراپا بقا ز بے علی
فرشته طینت و پاکیزه خوی و اهل دلی — که کرد منکشف ایزد برا و خفی و جلی
چه شب چه روز که از خود خبر نبود او را — گهی بصحو نبی بود و گه بسکر ولی
حیات قدر وی و وی شناخت قدر حیات — که بود محرم اسرار علمی و عملی

خدا ذنوب ولایت معاف کرد که هست
مرید پیر حقیقت مآب فتح علی

هوا مخالف خاکست و سید بجرم
ز باد نخوت پیچیده سر شداد

تمام سیل سرشکست و عنصر آبی
چنانکه زهره خاکست از تخالف باد

عجب مخالفت و سرکشی است کاین پایه
نبود بیش ازین در عناصر و اجساد

یکی بطالع ناکام و گردش نجمم
ز جوش رقت دل ناله می نهد بنیاد

یکی بحسرت و حیرت که شیوه خرد است
مرا ببیند و گوید چنین نصیب مباد

ازان نفس که بکارم گره فکند فلک
سوای بست نیاید بگوش نام کشاد

کجا طبیب که از درد دل برای شفا
کند بسینه آزرده گزند ضماد

بهر درے شدم از جور آسمان نالان
کسی بناله و فریاد گوش دل ننهاد

دهانم از تف دل همچو مجمر آتش
دلم ز داغ فروزان چو مهر در مرداد

کشید بسکه بلندی اگر ستاره من
فکند چرخ به پستی ز سرکشی و عناد

گهی شوم زره اضطراب دشت نورد
گهی بصورت مجنون روم بسوی بلاد

فلک بگردش روزانه و شبانه خویش
دلم خراشد و جان هم چو آله خراد

فلاح و عیش ز دولت بودتم گهی
ندیده ام رخ دولت چو کور مادرزاد

بیا و بنگر و حرفے بگوش دل بشنو
ز کاوش غم دل مطلعی کنم ایجاد

ز بازی کج خود کج نباخت این کیاد
کسی ز مادر گیتی بطالعم کے زاد

بهیچ کوکب نحسش نمی رسد نسبت
نشد مشغف دل من گهی بجانب شاد

ستم که کوه جنون می تراشم و چکنم
که سنگ آمد و سخت آمد است چون فرهاد

ملال فکر معاشم حواس مختل کرد
که نایدم بدل از سهو هم خیال معاد

ز ساعتی که فراز است باب دوری من
نماند یاد مرا غیر باب کاو نیاد

نبود کامل و من زرد رو شدم ز حیا
چو نقد من بمحک زد بآزمون نقاد

کجا روم چکنم با که این سخن گویم
که بوده است بنقدم تمام نقص و کساد

ز که خواهیم مدارا که تو با فضل مداری — ز که جوییم مداوا که تو با لطف دوائی

تو رساننده به رحمت تو گشاینده مشکل — تو رساننده مقصود به هنگام دعائی

نه نوازند کسی را که به رحمت نه نوازی — تو که دارای جهانی بری از خوف و رجائی

همه بینی همه دانی چه بود کان نتوانی — تو که با هیچ نمانی ز هر اندیشه ورائی

که بود عیسی مریم تو گر اعجاز نه بخشی — که بود موسی عمران تو اگر خود نه ربائی

همه فانیست تو باقی همه امکان تو جبلی — تو بقهار زهی ملک لمن الملک سزائی

همه عصیان خلائق به یکی عفو بریزد — ز خطا هیچ نترسم که تو با حلم و عطائی

نه بتعریف بعرف نه بتوصیف بوصف — نه بتصویر بمانندی بعجب عز و علائی

نه تو در پرده نهانی نه تو بی پرده عیانی — که مخالف ز چه هستی و مباین ز چرائی

نه بجا مانده و نه ماند همه آفاق بجالی — تو همه عین عیانی لیک حال بجائی

ز تو خواهند امانی بصعوبات و مصایب — تو نگهدار خلایق همه حزن و بلائی

نه دهد هیچ کسی تا تو نه بخشی بعنایت — تو برآرنده حاجات دل شاه و گدائی

نه ملائی ز تو مخلو نه خلائی ز تو مملو — همه یکتائی دیگر و نه خلائی نه ملائی

همه مخلوق تو خالق همه مرزوق تو رازق — بدرت مور و سلیمان همه در ناصیه سائی

چه شناسیم که چونی که ز ادراک فزونی — همه رنگ و همه بوئی نه گلی و نه صبائی

نه تو در رنگ اسیری که بگوییم چگونی — نه تو از رنگ جدائی که به نیرنگ برائی

نه طویلی نه قصیری نه قلیلی نه کثیری — تو خبیری که چه هستی تو علیمی که کجائی

نبود گرچه سزاوار چنین نعت عظمی — چه شود گر تو جمالت به ولایت بنمائی

قصیده در نعت

هزار گونه ستم کرد و کرد صد بیداد — ستاره بر من مسکین و چرخ داد نداد

هوای خاک شدن دارد آتشین عنصر — ز بهر آنکه شود همچو گرد ره بر باد

سخن بهولو نفر سوویک سخن بهوا ‌ ‌ ‌ عجب مدار که حق کرد بی زبان ارشاد

سیاهش مضطر و تفسیر والضحی بنگر ‌ ‌ ‌ ز رحمتی که به باد دهشت صد هزار آباد

کنند امتیانش بجز جواب نشاط ‌ ‌ ‌ چو کودکان که بخوانند مخطط ممباد

به پادشاهی دنیا چرا نظر کردی ‌ ‌ ‌ که هر کمینه غلامش به از هزار قباد

زهی پسر که پدر را بنام او بخشد ‌ ‌ ‌ ندارد آدم خاکی چنین پسر به نژاد

پیمبری که شفاعت نمود از رحمت ‌ ‌ ‌ بروی امت عاصی در جنان بگشاد

گناهگار ندارد بجز درش ماوا ‌ ‌ ‌ که از برای شفاع گناه هست مفاد

که رفت آنکه دگر پاس برد از در او ‌ ‌ ‌ که آمد آنکه بر آن آستان نیافت مراد

قلم بنازد و رآمد ز نغمه محمد نعتش ‌ ‌ ‌ ز روشنائی نامش سواد یافت مداد

زنند امتیانش با نبیا پهلو ‌ ‌ ‌ ببین مراتب شیخی که هست در بغداد

بهر علیل بده ای طبیب خاک درش ‌ ‌ ‌ مده دوا و سفرای هر دوا معتاد

زالم و بهی مرادی که هست عشق وی است ‌ ‌ ‌ ببین بدفتر باطل که سکیند اغلاد

سواد دیده من از بیاض نعت فزود ‌ ‌ ‌ بر این سواد نگه چشم دشمنان مرساد

ببین به فعل و لآیت بحق او یارب ‌ ‌ ‌ بروز مرگ ز بند عذاب کن آزاد

ببخش جائے نعم لبایه رحمت ‌ ‌ ‌ باله و بحق الصحابة الامجاد

بپرس و گر تو بپرسی ز رستگاری من ‌ ‌ ‌ ببخش جرم من و نام وی که دارم یاد

نثار خاک در او ز ما هزار سلام ‌ ‌ ‌ از و بجانب من صد نگاه رحمت باد

قصیده در مدح مخدوم الانام نامی مدظله

هر شبم در نعمت سحر گردد ‌ ‌ ‌ بخت بیدار گرد سر گردد

مرحبا طالعش که از غم تو ‌ ‌ ‌ دل شیداش بهره ور گردد

حسن پوشیده آشکارا کن ‌ ‌ ‌ تا سراپای من نظر گردد

میان آتش و آبم ز بیقرار بها / اگرچه جمع به یکجا نمی‌شود اضداد

ز گریه ام دل دشمن چو موم نرم شود / اگرچه خود بود از سنگ و سخت از پولاد

سپهر می نتوان گفت گر کسی پرسد / که حسب حال من نوشته است استاد

به بند پرسش حالم نمی توان افتاد / توان شناخت ز بندی که بر زبان افتاد

برم ز جور فلک و ز جفای کوکب بخت / ببارگاه پناه ستمکشان فریاد

گناهگار پناه و سیاهکار پناه / محمد عربی نور عالم ایجاد

حبیب خاص خدا و شفیع روز حساب / رسول پاک سرشت و نبی نیک نهاد

ببین بجاه و جلال شب ولادت او / که هفت کنگره از قصر قهرمان افتاد

کجا نصیب دگر انبیاست رحمت او / که داشت است خود را عزیزتر ز اولاد

ز آب و رنگ ثنایش بنامه ام ز رسد / نگارخانهٔ مانی و نامهٔ بهزاد

که کرد آنچه محمد برای امت کرد / بنفس کرد جهاد و بکفر کرد جهاد

ورای او که ز اول حبیب و محبوب است / کراست دیدهٔ مازاغ از گروه عباد

به پیش رحمت عامش عزیزتر نبود / ز عاصیان سیه‌کار زمرهٔ زهاد

نبودی از بجهان هرچه هست مظهر او / بحق او که نبودی جهان کون و فساد

خراب شد یم ساوه بمرد آتش پارس / ببام کعبه علم نصب شد شبی که بزاد

کمال پیروی او هم از کمال وی است / که دخت فاطمه باشد علی بود داماد

نوشت نام همایونش چون بروز ازل / قلم بلوح ز تعظیم سرنگون افتاد

در جحیم به بندد اگر شفیع شود / گره ز کار گشاید اگر کند امداد

اگر مسیح بود سر نهد بخاک درش / دگر کلیم بود تن دهد باستمداد

همین بس است ره مغفرت که بد را او / سرافکنی و گواهی دهی باستشهاد

نخفت یک شب و دایم نجات امت خواست / اگر نه رفت ز دنیا و خلد کرد آباد

خدمتِ او ثواب خادم اوست　　تا که باغِ جنان معطّر گردد
صرصر از بهرِ رفتنِ درِ او　　هر نفس گرد رهگذر گردد
ناوک قدر گو خطا نکند　　سینه اش بهر او سپر گردد
سیر و طیر است از کراماتش　　وز کرامات بحر بر گردد
بعد ازین در خطاب می گویم　　که طریقِ سخن دگر گردد
عیب مقبول تو هنر گردد　　هنر از ردِ تو بتر گردد
تو اگر او نظر ببیند ازی　　سفتهٔ غیر معتبر گردد
خدمتت افتخار کونین است　　خوشتر آنکس که مفتخر گردد
دشمنت را مفر کجا الّا　　مرگ او بهر او مفر گردد
هر که بد گفت و بد شمرد ترا　　او به سجّین چو خوک و خر گردد
تیره بختی که خواست آزارت　　بیشک از مسخ جانور گردد
هر گستاخ با تو پیش آید　　گاه زیر و گهی زبر گردد
گر به بینی بسوی یک نظرش　　روبه ماده شیر نر گردد
گر بدستش نشانی از پے صید　　مرغ بے بال تیز پر گردد
گر تو خواهی ز بیخ بر کنده　　شاخ و برگ شجر تبر گردد
الامان الامان که از قهرت　　دل چون موم کالحجر گردد
مستندان و صادقان ترا　　جنت الخلد مستقر گردد
بافنا فی الرسول اگر خواهی　　معجزت ظاهر از کمر گردد
هر بلاے که از قضا آید　　بدسگالش بدام بر گردد
چون بپوشی رموز از اغیار　　چشم شان کور و گوش کر گردد
هر که شد پرده دار از حرمت　　همچو منصور پرده در گردد

سوختم سوختم ز آتش دل — آوخ آوخ که تیزتر گردد
مشکل من بجلوه آسان کن — تا وفاداریت سمر گردد
ورنه اے ترک می برم فریاد — بر در آن که دادگر گردد
شاه خادم صفی که از نظرش — ذره خورشید و خاک زر گردد
داغ عشقے که بر دلش زده اند — شمس از دود آن قمر گردد
بکمال صفائی باطن — از لبطوتات باخبر گردد
دارهٔ گر خیال او نفسے — گرد بالین محتضر گردد
حرم اوست منزلے که در او — هوش ذی روح منتشر گردد
به نگاه کرم اگر بیند — شجر خشک پر ثمر گردد
هر که باشد مخالفش لاریب — نفع در حق او ضرر گردد
دشمنش را زمانه دوعت نداشت — شر او خیر و خیر شر گردد
هر که منظور چشم رحمت اوست — نور عینین هر بشر گردد
تلخ شیرین شود بگفتارش — زهر در گفتگو شکر گردد
هر که داند کرمش بکرم — در کرامات مشتهر گردد
در کف جود او بفیض وجود — شبهه بے شبهه گهر گردد
هر گیاہے که خواست سرسبزش — بکمال نمو شجر گردد
بسکه از راحتش لطیفے نیست — حضر دشمنش سفر گردد
بسکه با کلفتش تعلق نیست — سفر دوستش حضر گردد
نظرش بر قدم سفر بوطن — همرهش چون نه بخط گردد
روز و شب خاک پاک درگاهش — سرمه دیدهٔ بصر گردد
حسد او عذاب حاسد اوست — تا که فی النار و السقر گردد

ستم که چاره ندانم جز اینکه آخر کار
برم بحضرت احمد ز حادثات پناه

ستم که زارم و بار گنه بدوش من است
کجا روم که ندارم بجز درش به نگاه

شبی فگنده به لاهوت جلوه رخسار
نیافته نظر در وجود خود جز اله

اگر محبت او نیست کی شوی مغفور
هزار ورد کنی لا اله الا الله

کمینه مور در او بود سلیمانی
گدای او چه کند آرزوی افسر و گاه

جزای نست جنم اگر بدست آری
ولی سیاه که بینی ازو باستگاه

بجز محمد مرسل که نور یزدان است
ز آتش امت خود را که در شست نگاه

چه نعت گویم و خود کیستم که خواهم گفت
زبان بریده جلال تو یا رسول الله

نبات حشر و دوست تو آب کوثر بخش
دم جهاد یک ایمای تیغ تو جانکاه

بجز تو ای ز تو هنگامه وجود کسی
نبرده و نبرد بر فراز گردون راه

شبی که دست تو بستند ماه گفت سخن
وگرنه بر نرسیدی ز خاک تیره گیاه

سر بساط قیامت شهان پیاده شوند
ولی پیاده درگاه تو که باشد شاه

بحیرتم که درین تنگنای چون راندی
فضای قرب اسری تراست جولانگاه

ز بی مراتب جبرئیل در شب معراج
گهی رکاب تو بوسید و قبایت گاه

بپا شود بقیامت قیامت دیگر
دران نفس که خرامان شوی شفاعت خواه

اگر فروغ جمالت نمی گشاد نقاب
ز دست کفر نمی یافت کائنات رفاه

حریم تست که دربان او کلیم شود
دگر که داشت ز پیشینیان چنین درگاه

زمانه بر سر او خاک ریخت آخر کار
که چاه در ره تو کند و خود فتاد بچاه

بنات سرکشی فرقه زبون طرفی
شکست معجزه ات گر هجوم کرد سپاه

تو رحمتی و ظهور تو بی گناه محال
هزار توبه اگر توبه کنم ز گناه

مرا چه پایه که وصفت کنم تعالی الله
زبان خلق بود در ثنای تو کوتاه

آفتاب ابره شد قبای ترا / تا بجرم ماه اختر گردد

ذره را گر ز خاک برداری / همچو خور با فروغ و فر گردد

هر که قدر ترا نگه نداشت / کی بکونین مقتدر گردد

صحبت تست با اثر که ازو / بد شمایل نکو سیر گردد

وز ثنای تو گوهر افشانم / عجبی نی که ابر تر گردد

هان بیک جلوه از خودم ربای / تا دلم دل جگر جگر گردد

یک نگاه تو از پیم کافیست / تا خطیات من هدر گردد

بحریم وصال راهم ده / تا کجا غیر نامه بر گردد

بر دل زار من عنایت کن / تا ز تاثیر پر اثر گردد

من و این آرزو که در پایت / نفس چند من بسر گردد

دل و با شوق گفتگو که سرم / زیر پای تو خاک در گردد

یک نظر کن بحال من شاها / کز نگاه تو خشک تر گردد

ما چراییست روح را با نفس / همتی کن که با ظفر گردد

از می آتشین بده جامی / که دل غیرت شرر گردد

الغرض چون سخن اطول گشت / وقت آن شد که مختصر گردد

سگ درگاه خود ولایت را / بپسند این که در بدر گردد

قصیده در نعت

منم که نیست کسی از درون من آگاه / منم که بر غم پنهان من خداست گواه

منم که شب نشناسم ز روز چون اعمی / منم که باز ندانم سپید را ز سیاه

منم که آب روانی ندیده ام جز اشک / منم که باد بهاری ندیده ام جز آه

منم که روز و شب من تمام یکسان است / منم که مهر ندانم با [illegible] از ماه

باز کردن در شکایت ها / سختی جان مبتلا گفتن
رنج و آزار دشت پیمائی / همه حالات جا بجا گفتن
عذر درماندگی بیان کردن / عذر رو تابی بوفا گفتن
پیش استاد شل مبتدیان / خبر جمله مبتدا گفتن
ناله برداشتن ز درد درون / همه بی فصل و بی خطا گفتن
اشک خونین ز دیده باریدن / همه بی صوت و بی صدا گفتن
رنج فصلی کز اصل خود دارم / سختی قید ماسوی گفتن
زانچه جور فلک خرابم کرد / داستان غم و عنا گفتن
همه فریاد کردن از پی داد / همه با ناله چون درا گفتن
همه احوال ملتجی گشتن / همه اصرار التجا گفتن
آنچه الحال میرود بر سر / جمله بر رغم مامضی گفتن
همه حال خرابی اوقات / رنج صبح و غم مسا گفتن
همه بی شایبات کذب و دروغ / همه بی ریب و بی ریا گفتن
باز گفتن همه فسانهٔ نفس / همه افسون بی حیا گفتن
به نشاط امید غمخواری / همه بی خوف و با رجا گفتن
بسرور حصول آن مامول / همه از روی ارتجا گفتن
از سر آرزوی همنفسی / همه مضمون پیش پا گفتن
هیچ دانی که با که میخواهم / این همه سرگذشتها گفتن
شاه خادم صفی که نور حق است / به تمنای مرحبا گفتن
آنکه چون پیش گر بدست بود / میتوان موسی و عصا گفتن
راست پرسی اگر همی زیبد / شیخ با صدق و با صفا گفتن

شگفت نیست اگر با گنه دلیر شویم | که صیت رحمت عامت فتاده در افواه
ز تاب آتش دوزخ چرا امید کشیم | که نام پاک تو ورد من است شام و پگاه
توئی که در شب اسری بفخر خدمت تو | بعرش سوده سرافیل و جبرئیل کلاه
توئی که رنگ شفاعت کشی بچهره خویش | بساعتی که شود زنگ چهره ها چون کاه
توئی که در ازل آدم بارتکاب خطا | وسیله جست بنامت بحکم عزت و جاه
توئی که ساغر فاترقین بلطف دهی | در آفتاب قیامت به تشنگان تباه
توئی که غم نکند از گنه ثنا گویت | بود بروز جزا اش بهشت بادافراه
ولایت اوست که خود را شفیع من باشد | چه غم اگر چه کنم هر نفس هزار گناه

قصیده در مدح مخدوم الانام نامی مدظله

خواهم احوال خویش را گفتن | گردش روزگار را گفتن
حرف راندن ز بی نوائیها | همه با ساز و با نوا گفتن
ماجرای جدائی احباب | درد دوری اقربا گفتن
غم پنهان ز دل روان دادن | قصهٔ زحمت و بلا گفتن
نقل هنجار ناسزای فلک | اصل افسانهٔ جفا گفتن
همگی عرض حال خود کردن | همگی طول ماجرا گفتن
همه شرح بلا کشیدن ها | همه مقصود و مدعا گفتن
قفل برداشتن ز باب سکوت | ز ابتدا تا به انتها گفتن
آنچه در دهر امتحان کردم | حال بیگانه و آشنا گفتن
پرده از روی کار افگندن | راز پوشیده بر ملا گفتن
گرم آه از دل برآوردن | سرد مهری بخت وا گفتن
شرح دادن همه حکایت ها | حال آوارگی فه ا گفتن

خوشترش زین صفات دانستن ‌ وز همه گفته ماورا گفتن

آنچه حق ثناست چون گویم ‌ فرقی از گفتن است تا گفتن

آن صفاتی که هست درخورش ‌ نسبتش نیست هیچ با گفتن

برتر است از کمند فکر تنها ‌ پایهٔ عزت ثنا گفتن

گرچه دانم که در طریق ثنا ‌ خوشتر از گفتن است نا گفتن

لیکن از شوق باز می خواهم ‌ مطلعی فکرت آزما گفتن

ای سزاوار پارسا گفتن ‌ از تو دانستن و ز ما گفتن

فخر ذات تو فقر مصطفوی ‌ کسر شان تو پادشا گفتن

طایری گر نشست بربامت ‌ زیبدش غیرت هما گفتن

صانع پاک لفظ و معنی را ‌ بنوشتن سپردا گفتن

تو ازین هر دو برتری بصفات ‌ پس چگویم بجز خطا گفتن

گرچه شانت ز وصف مستغنی است ‌ داد معنی ده از دعا گفتن

همه بر حسب فهم خود گفتم ‌ خوی من نیست ناروا گفتن

بر تو زیبد زردی عرفانت ‌ معنی لفظ مقتدا گفتن

خس و خاشاک آستانت را ‌ همه اکسیر و کیمیا گفتن

هم بآثار قوت بینش ‌ سرمهٔ چشم توتیا گفتن

بسکه نفی وجود خود کردی ‌ بر تو زیبا بود فنا گفتن

نه فنا بلکه از کمال فنا ‌ شمع خلوتگه بقا گفتن

بکرمهای جرم بخشایت ‌ قوت بازوی عطا گفتن

سخنی را که باز فرمائی ‌ در شهوار بی بها گفتن

پارساطینت و فرشته نهاد ‌ در خلا گفتن و ملا گفتن

نه همین بلکه از ادات دل
رازدارِ رضا ئمنا گفتن

بفیوض دعاے نیم شبے
چاره بخش و گره کشا گفتن

بکمالات صورت و معنی
سالک مسلک خدا گفتن

به نصیب خزینهٔ عرفان
خازن گنج اولیا گفتن

بهجوم ارادت اثاران
جامع فیض اتقیا گفتن

بوقوف سواد پیشانی
حاوی علم انبیاؑ گفتن

بشمولِ عنایتِ ازلی
معدن فضل ازکیا گفتن

بظهورِ فراستِ باطن
همه ذهن و همه ذکا گفتن

بوصولِ مقام حق بینی
هادی و شیخ رهنما گفتن

بحصولِ طهارت ظاهر
پیرو شرع مصطفیٰ گفتن

بخیال لقور پنهان
محو در ذات مجتبےٰ گفتن

بقیام تمام ارکانش
صاحب زهد و اتقا گفتن

بفروغے که ایزدش داد است
رشک خرشید با ضیا گفتن

به صفاے که حاصلست او را
کامل الذات و پیشوا گفتن

به یقینے که با خدا دارد
غافل از چون و از چرا گفتن

دل پر نور با یقینش را
مخزن سرّ کبریا گفتن

ترک چشم نظاره مستش را
ناظر روے دلربا گفتن

سر تسلیم با وقارش را
روز و شب بر خط رضا گفتن

قلب بے قلب حق پرستش را
فارغ از حرص و از هوا گفتن

ذرهٔ آستانهٔ او را
آفتابے با تجلا گفتن

روح قدسی با صفاتش را
مست پیمانهٔ بلےٰ گفتن

چه راحتی که ز شورش لغایتی نبود — هزار مرحله باشد از نهایت دور

کجاست منزل مقصود و من کجا رفتم — خمار باده ببین و بیار جام حضور

چه جای جام اگر جرعهٔ از آن بدهی — شکور باشم و تو از کرم شوی مشکور

بده بده که سرم خاک راهت از ازل است — اگرچه غرق گنه بوده ام شوم مغفور

حق تو بر من و حق من است هم بر تو — که هر دو بندهٔ یک درگهیم بالمذکور

چه درگهی که بخشید سینه پهلو — چه درگهی که همه خاک اوست سرمهٔ طور

خرد بحیرت آن درگه است و بحیرت است — که نام حضرت خادم صفی بود مشهور

کجاست نسبت دور فلک بمرکز او — که هست دایرهٔ مسلکش سراپا نور

تنش ز عشق الهی چو جان پاک همه — ز داغ ها دل او هم چو خانهٔ زنبور

مدان که نسبت تشبیه را غلط کردم — ببین ببین که تراوش کند ز سر ناسور

عبیر گردد و بی شبهه آبرو یابد — بچشم عزت او خاک گر شود منظور

کسی که حرمت خاک درش نگاه نداشت — هنوز از حرم قرب حق بود مهجور

میسر است مرتبهٔ او ز ناتوان بینان — که از محیط حقیقت نکرده اند عبور

کجاست سنگر النفس مثل او آری — خداشناس نباشند بخویشتن مغرور

بیا بعاجزی و سر بنه بخاک درش — که فیض اول کامل بود شکست غرور

ز سر وحدت و کثرت پر است سینهٔ او — بطون اوست اگر بنگری بعین ظهور

چگونه آینه از انجلای خود نشود — که خاطری بدل صاف او نکرده خطور

ستم که در دل من از کمال پاکی تو — بجز یقین تو چیزی نمی شود محظور

بهمتی که بود خاص اولیای خدا — بنار عشق دلم بر فروز هم چو تنور

کریم سایل خود را نمی کند محروم — که نیست پاس تقاضا پسند طبع غیور

و در ارتکاب مناهی تمام عمر گذشت — بخواه مغفرت من برحمت غفور

نه صفات تو باطل است نه ذات — که تو اند ز حق جدا گفتن
بسکه گفت است وصف تو بسیار — هر زبانم شود فدا گفتن
هان ولایت ز روی نادانی — هرزه تا چند و تا کجا گفتن
نتوانی ثنای او زنهار — ز زبان سخن سرا گفتن
اندکی عرض کن حقیقت خویش — که بود هرزگی لبا گفتن
گوش کن گوش حال زارم را — خواهم این راز بر ملا گفتن
آن قدر چرخ دربدر گرداند — که شدم قابل گدا گفتن
بسکه گشتم بدهر سرگشته — میتوان سنگ آسیا گفتن
منم آن خسته جان بی سروپا — که محال است سر ز پا گفتن
بر سر خوان رحمت از تو — چشم دارم یکی صلا گفتن
نظری کن بحال من که همانست — اصل مقصود زین ثنا گفتن
دایم اثبات حق نصیب تو باد — نفی غیرے بحرف لا گفتن

قصیده در مدح مخدوم الانام نامی مدظله

بیار ساقی سرمست بادهٔ انگور — که هستم از مے تلخ شبانه ات مخمور
سحر رسید صراحی بجوش آمده است — بده ثلاثه غساله ام ز آب طهور
ز رنگ جانشکنی میکند درنگ مکن — که دل بذوق مے کهنه تو نیست صبور
بود که نشئهٔ صهبا کند نوا سنجم — که رو بمیکده آرم بحالت منصور
بجوش خاک در میفروش را بوسم — شوم ز زمزمهٔ مدح او دو چند سرور
چه میفروش که پیران مرید جام وے اند — چه جام آنکه بیک جرعه میکند مسرور
چه جرعه که دم از خم زند بفیض نشاط — چه خم که مست میش برنخیزد از دم صور
چه مے که باده کشان را از و نصیبی نیست — که سکر اوست مدامی و رحقش منخور

کس نه بیند زخاک بوسانش
که فراقش رخ وصال ندید

انچه حاتم نداشت می بخشد
عالم این جود و این نوال ندید

چشم دل دررهش بجای غبار
جز عبیر و بجز گلال ندید

هرکه با چشم عشق دید اورا
غیر او ذات بی همال ندید

هرگز تشبیه چون دهد که چو او
نیک منظر خجسته فال ندید

دشمنش دشمن حق است بحق
لاجرم خوبی مآل ندید

عین جادوست نرگس مستش
مست چشمی چنین غزال ندید

حبذا طینت خوشش که مزاج
هرگز این حسن اعتدال ندید

نفس از بیم کشتنش خود مرد
دردلش دخل احتیال ندید

الله الله ز رفعت بزمش
واهمه هم صف نعال ندید

اوست قطب زمان و چرخ چو او
در جنوب خود و شمال ندید

دیده بسیار دید لیک چو او
پاک ذات و نکو خصال ندید

بعد ازین بهتر است ختم سخن
ادب اکنون حد مقال ندید

مخلصی ده زغم ولایت را
که دل با فراغ بال ندید

قصیده در مدح پیر مرشد برحق قدس الله سره

چگونه دست تطاول کند دراز اختر
چنان زرنج سعادت برون نیارد سر

غلام درگه آنم که بوستان فلک
بود زشهپر طاوس گلشنش یک پر

جنید مرتبه شبلی عصر فتح علی
کند زخاک درش کسب آبرو گوهر

همی برد بسلامت دم همایونش
کشند زورق خرشید چون به نیل سحر

همی است وجوش بهار است در گلستانها
مگر وزید زکویش نسیم جان پرور

شکستہ حال ولایت رسید بر در تو
بود نوازش حالِ شکستگان دستور

خیال لست کہ باشد رفیق من بیشک
بوقت نزع و سوال و فشار و شورِ نشور

قصیدہ در مدح مخدوم الانام نامی مدظلہ

بخت من صورت زوال ندید
اخترم شکل انتقال ندید

کہ زمن بر کشید گردن را
کہ سرِ خویش پایمال ندید

دشمنم را کہ خوار و خستہ نیافت
کیست کو را خراب حال ندید

شاہ خادم صفی معین منست
کہ چو او دیدۂ خیال ندید

عارض روشنش تعالی اللہ
فلک این حسن و این جمال ندید

مثل او با صفائے باطن او
عقل در عالم مثال ندید

دیدہ و گردید ناظرِ معنی
سایلِ او رخِ سوال ندید

بجواب یقین کمالش داد
لاجرم روئے احتمال ندید

آفتابے مجسم است ببین
کہ شب و روز و ماہ و سال ندید

کیست کز ابتدائے خدمت او
قال او انتہائے حال ندید

چون نگرد بصدق حال بفقر
منکرِ او خلاف قال ندید

مطمئن شد ز ہرچہ ہست و بود
ہر کہ دیدش رخِ ملال ندید

طالبش صورتِ مطالب شد
آنچہ داند خرد محال ندید

جز دلش با منے نیافت رضا
ہمچو او محو امتثال ندید

وہم در سیر عالمِ بالا
اینچنین شیخ باکمال ندید

ہیبت حق ز روی او پیداست
فقر این عز و این جلال ندید

نورش از جوش نور محبوب است
خرد این جلوہ در خیال ندید

از ریاضات او کہ برد گمان
کہ در اندیشہ اختلال ندید

اگرچه عاشقم اقرار عاشقی نکنم / نگفت کافریت کیش خویش را کافر
ز حق بخواه که بر حال من ببخشاید / بداوری که در آن روز خود بود داور
بارگاه تو آورده ام پناه که نیست / ز دستیاری ابلیس دستیار ظفر
تویی که سجدهٔ تست تا ابد باقی / بده ز دست خودم یک پیالهٔ کوثر
ز پا فتاده ام ای خضر جادهٔ تحقیق / تو دستگیری و کس نیست جز توام یاور
چنان ز بیم گنه لاغرم که می ماند / عروق کالبد من بر رشتهٔ مسطر
ستم که غرق گناهم ز فرق تا بقدم / مکن که روسیه آیم به مجمع محشر
ندانم از چه در سینه کاوش است مرا / محبت تو نگر می زند به دل نشتر
هنوز نامده بودم خود از عدم بوجود / که آتش غم عشقم زدی بجان و جگر
تویی که از خم وحدت نخست روز ترا / می حدوث و قدم ریختند در ساغر
چه جلوه هاست که از خاک درگهت پیداست / فگنده در دل خورشید ذرهٔ تو شرر
بذات پاک تو نازم اگرچه روسیه ام / چنانکه ناز کند پیشتر پسر به پدر
ز مصحف رخ تو یاد کرد سورهٔ نور / دگرنه تیره شبی از کجا و جرم قمر
دلیل فتح تو هستی و باب علم علیست / عجب که راه نیابم به شهر علم اندر
چه احتیاج که در رنج یاد غیر کنم / مرا که نام شریف تو بوده است زبر
گمان مبر که بود شرک یاد او بخلال / که طفل یاد نیارد دگر به جز مادر
زبان بمدح تو آراسته ام بمعرکه ها / که نیست آبروی تیغ تیز بی جوهر
خیال وصف جمال تو بسته ام و گردید / بنور جلوه ات اندیشه ام پری پیکر
نهاده است ولایت جبین نجات ورت / ببخش بروی و از جرم و از خطا بگذر

قصیده در مدح مخدوم الانام نامی مدظله

سحر که جلوه نماید بآب و تاب طلوع / ز آفتاب کند نور آفتاب طلوع

دم جلال بحکم سلوک با دل او
معین است اگر ساعی برای شرف
نه از گناه تنفر نه صدق در طاعت
ز حادثات دو عالم درش پناه من است
بنور شمع درش بفروغ شمع فلک
شود بیاورش پرستارگان فیروز
فلک چو عود بسوز دور انجمن گاهش
جمال اوست که تیغ فگنده در دل من
ستارگان همه شب گل بدرگهش آرند
گمان زشت برد چون دم امامت او
نظر نکرد بهند و که فتنه انگیزد
بفیض یک نظرش سنگریزه لعل شود
چه احتیاج به جادو که خازن جنت
بسازگاری باد بهار کوچهٔ او
بباد خاک درش رادمی تماشا کن
کلید ابروی او بهر فتح الباب
گره فگند بکار سپهر و او بگشاد
کسیکه خار ره او شکست در پایش
دی و گمان من و تو کجی یقین نبرم
که بود آنکه غلط کرد مسلک تحقیق
بسا ز برگ دعائش نهال حسرت کیست

جمال او بکند انجمن نیل بار آور
به برج مرقد او دو ایما قران بنگر
کجا روم بچنین زند خشک و این تر
گریز نیست جز این در گریز نیست دگر
به پیش روضهٔ او پست گنبد اخضر
سحر گهان که علم بر کشد خور از خاور
شوند سبعهٔ سیاره از پیش مجمر
چنانکه جلوه کند آفتاب از منظر
ز ماهتاب بصحنش سه افگند بستر
با نکشاف دلش مقتدی شود مضطر
که کام بخشی سادات شد و آیتش منظر
بیک نگاه کرم خاک میشود همه زر
به تربتش همه از نور افگند چادر
ببین که غنچهٔ سربسته می شود گل تر
که کیمیا بود اندر ضمیر او مضمر
بیک اشاره نشان میدهد ز نفع و ضرر
مگر ز عقده کشائی چنین نداشت خبر
نهال حسرتش از بیخ بر کند صرصر
خرد نداشت حدیث دروغ را باور
که همچو خضر نشد در طریقتش رهبر
که گل نکرد و نشد از مراد بارآور

دوایرش چو سپهر و نقطه‌ها ثابت
نجوم کرده بمدح تو از آفتاب طلوع

بروی بخت من از آبروی توصیفت
نمود صبح سعادت باضطراب طلوع

جزای من بده و غور کن بچون خوردن
نوشته‌ام بچه انواع انتخاب طلوع

ببین که کرده بوصف تو ز آفتاب قلم
چها شعر اشعار بیجواب طلوع

ز سر نوشت عدویت فروغ ناپیداست
نگرد کوکبی از قبهٔ حباب طلوع

اگر تو گردش ایام منقلب خواهی
ستارگان نه نمایند ز احتجاب طلوع

وگر ارادهٔ ثابت کنی برای عمل
هلال نعل ز آتش کند شتاب طلوع

بالتفات نوازش بکن ولایت را
که طالعش کند از برج جیب باب طلوع

همیشه بر فلک عزتش علو باشد
سها بنا که بود حیف انقلاب طلوع

قصیده در مدح مولانا و سیدنا عبد الرحمن قدس الله سره

نشناسم ز حق جدا او را
در دلم نیست وهم ما و شما

عبد رحمن که چون جنید و فرید
بگذشت از خودی بوصل خدا

نام پاکش بسیدی شاهد
که به تعریف آل شد پیدا

وحده لا شریک له بالله
که برو منکشف شد ارض و سما

آمر الامر و کامل الاعمال
عامل العلم و اکمل العلما

نحن اقرب الیه را مظهر
ذات والاش مظهر اسما

نور او نور مهبط یٰس
سر او سر مهبط طٰه

هر سحرگاه و شامگاه جبین
بر در او نهاده شاه و گدا

راز دار فثم وجه الله
واقف رمزهای ما اوحیٰ

بخودی فانی و بحق باقی
حق او بود این فنا و بقا

روم بمیکده تا جرعه دهند مرا — که میکند اثر از نور در شراب طلوع

پی نشاط من بنوای زمزمه سنج — کند ز برج حمل زهره با رباب طلوع

زند ترانه بآهنگ پارسی غزلی — که نور وجد کند از دل خراب طلوع

ستای پیر خرابات بخودم سازد — که کرد اینهمه از فیض آنجناب طلوع

جناب حضرت خادم صفی ولی خدا — کند ز زیر تو روئش صد آفتاب طلوع

ز تیرگی تحجر نمایدش رخ حق — چنانکه خور کند از پرده سحاب طلوع

عجب مدار ز فیضش که نیر عرفان — کند ز مشرق دلهای شیخ و شاب طلوع

چگونه چشم بصیرت جمال او نگرد — نمود ثانی خرشید بی نقاب طلوع

بروی بخت خراب عدوش آب کجا — نکرد کوکب یک قطره از سراب طلوع

مخالفش چو شیاطین مدام مردود است — که نجم طالع او کرد با شهاب طلوع

به بحر محو صفاتش ببین حقیقت ذات — نمود نیر تجریدش از حباب طلوع

برای آنکه شود خاک راه توسن او — ز مهر شمش سه نو کرده چون رکاب طلوع

پی نماز چو بندد بصدق دل نیت — ز بام کعبه کند نیر ثواب طلوع

بدشمنش شود بهره ولیک چنان — که صبح دولت و حشمت کند بخواب طلوع

بسوخت آتش عشق وی و عجب نبود — که مهر کی کند از قلب چون کباب طلوع

ز نور روی تو او در حجاب شد خرشید — چو آفتاب رخش کرده بی حجاب طلوع

ز حسن صورت و معنی بعالم پیری — کند ز چهره او نیر شباب طلوع

ردیف شعر نگردد چگونه نورانی — شود ز نور ثنایش چو فیضیاب طلوع

بفر و زیب بعینه طلیعه سحر است — فروغ یافته با طرفه حسن و آب طلوع

در آن نفس که بیاد تو عشق شعله زند — ستاره کند از دل بالتهاب طلوع

بیاض صبح و بیاضم بوصف تست یکی — درست نیست فقط نسبت کتاب طلوع

بادشاهی هفت کشور خلد — نبود از گدائیش اولی

پردهٔ دیدمش از میان برخاست — بگذشت از مقام خوف و رجا

پختهٔ مغزان کوچه اش را نیست — هوس خام جنت الاعلیٰ

عارف پاکباز مست سبو — مرشد حق پرست شیخ هدیٰ

در عبادات باطنی اکمل — در طهارات ظاهری اتقیٰ

همچو موسیٰ ز هوش رفتهٔ حق — زنده از عشق یار چون عیسیٰ

چون بماند ز رهبری کردن — خضرش از دست سیدها آوا

مشرق آسا بجلوهٔ ازلی — مغربی وار در فنا و لقا

واصل و از وصال بیخبری — غرق دریا و غافل از دریا

مرد انش بود بیش از مردان — زندگانیش بر خلاف اِذا

شک و شبهت نبود داش بیقین — بیقین بود و فارغ از حتیٰ

سخنش از حدیث پیغمبر — لب او چون بسیج شکرخا

بگدائیش کی بود دیگر ننگ — ملک اسکندر و جم و دارا

گر نبودی بدست او دستم — همچو کوران فتادمی از پا

قدم عاشقانست بر قدمش — فرق بر خاک درگهش فضلا

عالم معنی حدوث و قدم — بفراق خود و وصال خدا

من و آن کفرها که ایمان است — کی توان گفت شکر این نعما

ترجمان زبان او همه اوست — خود همی کرد راز خود افشا

صورتش لا اله الا الله — باطنش صدق و ظاهرش تقوا

راجع آمد ضمیر اصل بکل — لاجرم شد رجوع او به اِلیٰ

الله الله زهی فنا فی الله — در میان نیست پردهٔ اِلا

انی صدکه — انا الحق

همه عالم وجود اثباتش — نفی سیکر و خویش را در لا
گرچه منصور حریف خوارش بود — گفت انی ولی بجای انا
هر که پیچد ز بارگاهش سر — نیستش از حق آگهی اصلا
پر مے خانۂ خاکروب درش — بادۂ جام او سرور افزا
در کرامات حق علی ولی — در مقامات دل رسول نما
کے تواند خرد ثنا گفتن — پایۂ اوست از ثنا بالا
نه بلا بود هستیش شب و روز — روز و شب بود مست جام بلا
ذات او متصف بهر صفتے — نام پاکش محیط در همه جا
بقضیۂ مبین نتیجه نگر — عرض اوست جوهر اولیٰ
تیره از دشمنش روی عدو — روشن از نقش الفتش دلها
نیست یک ذرۂ محبت او — عشق مجنون و الفت لیلیٰ
لات و عزی شکست و آخر کار — نیز بشکست ثالث اخریٰ
مطمئن شد که سنگ راه نماند — نه منات و نه لات دنی عزیٰ
کلک حرف ثنای بی حصرش — کے تواند رقم زدن حاشا
گر بحسرت نگه بسوے او نگرد — خاک در چشم جنت الماویٰ
گفت حق با نبی الم نشرح — گفت بخ بخ نبی به مولانا
فادخلی جنتی شنید ز حق — نیست این باد بخی شعرا
گر سگ کوی اوست می نگند — خاک در هر دو دیدۂ دنیا
نتوانیم دیدنش که ندید — نور خرشید دیدۂ اعمی
ز سمک تا سماک می بیند — و ز ثریا ستام تا بثریٰ
آستانش ز آسمان ارفع — گلشن کویش از بهشت اعلیٰ

خاک سازد بیک نگہ نقرہ — نقرہ سازد بیک نگاہ طلا
ستی و حال او نمود عبث — روح او ست از نخست صدا
حسن او شاہد سیادت او — چشم او عین نرگس شہلا
ہمچو او با خداے پیوستن — نبود کار مفتے و ملا
کرد سر سبز مصطفیٰ شجرش — سایۂ شاخ و برگش از طوبیٰ
بوصول نتیجہ ہاے وصال — بود کبریٰ بہ نسبتش صغریٰ
جلوہ گاہش ز فوق تا تحت است — انجمن گاہ اوست عرش علا
حبذا رتبۂ مریدانش — پشت پا می زنند بر دنیا
شرف آفتاب در حمل است — زو شرف یافتہ سعادتہا
مرحبا بخت باسعادت من — ورد من نام اوست صبح و مسا
سر بخاک درش نثار کنم — من و این طالع سعید کجا
یا رب آن روز کے رسد کہ شوم — دل و جانم بخاک پاش فدا
عاقبت کامیاب می گردم — گر ہمین است ماجراے ولا
ہمچو خیر البشر شب معراج — رفت در راہ معرفت تنہا
چون حبابے بخویشتن گم شد — تا بہ بحر وصال کرد شنا
چون نگفتی بہ بیخودی ہمہ اوست — مست کے راز میکند اخفا
خاک درگاہ اوست نور نظر — خزفِ راہ او لولوِ لالا
دشمنش در جحیم مشرک وار — واندران لایموت و لا یحییٰ
سگِ اصحاب کہف ہر سگِ در — طایرانِ حریم او عنقا
قبۂ او چو قبۂ خورشید — مسجد او چو مسجد اقصیٰ
طاق محراب او ز بار نگاہ — درِ درگاہ لامکان فرسا

طوبیٰ للمریدین ۱۲

ای تو نازش برای معتقدان
ای تو در فقر افضل الفقرا

رحمتش بین که با ہزار ستم
نرساند بدشمنان ایذا

نکہت کوی او بمن برسان
ہان که گوید ز من بباد صبا

در روش نور شمع در فانوس
در سرش جوش باده در مینا

می کنم صد خطا و می بخشد
بعطائے کہ ہست لاتحصی

سر بخاک درش نہ شب و روز
میرسد ہر زمان ز غیب ندا

بکرم یک نگاه کردن او
بہر آئینهٔ دل است جلا

اوست مقدام و اہلین امروز
اوست ماوای عاشقان فردا

بگمان ہست والضحی رویش
دل منکر بود اذا یغشی

چون بخاک درش دہم نسبت
نیست بود است عالم بالا

تا سحر بود مست بادهٔ شب
در مے فجر تا بوقت عشا

نیست تخصیص کافر و مسلم
جز درش نیست خلق را ماوا

خامه ام سر بسجده مے ریزد
نام نیکوش چون کند انشا

بود صادق بملت اجداد
بود واثق بسنت آبا

آفتاب از شعاع چون انگشت
بطواف درش کند ایما

بد و رنگی چه نسبتش تو بہ
بود یکرنگ در خلا و ملا

چون نشستی به بزم حال شہی
خازن خلد انجمن آرا

مذہبش اتباع پیغمبر
مشرب او تمام صدق و صفا

بتبسم اگر به تیغ زنند
متحمل اگر کنند جفا

حلهٔ عشق راست بر قد او
تاج الفقر بر سرش زیبا

من و اندیشهٔ ثنا گفتن
در دل من که میکند القا

سحر که طارم فیروزه گون منور شد / سپیدهٔ سحری منتشر ز خاور شد

بر آمدم بغریبی ز کلبهٔ ماتم / کشیدم آه که دیگر ز شب سیه‌تر شد

ستم کشیده ام از دور چرخ روز سیاه / ستم که از ستم بخت کارم ابتر شد

بحیرتم که چسان با زمانه باید ساخت / کسی ستم زده و آسمان ستمگر شد

چو من که در بدرم سال و ماه بر ردم / در از دست جفای ستاره کمتر شد

ببین بدیدهٔ بینا ببین بکم بینی / که مردمک همه در خون دل اشناور شد

گذشتم از ستم آسمان و اختر بخت / که سعد و نحس طوالع همه مقدر شد

ولی سکوت ز فریاد نفس ممکن نیست / که جور او ز جفای فلک فزونتر شد

تحیر آینه وار من است هر نفسی / که از شرارت کاذ دلم چو اخگر شد

پناه می برم اکنون بسجده گاه درے / که هشت گلشن جنت نثار آن در شد

درے که فخر بدربانیش کند رضوان / دری که صرف گلشن آب حوض کوثر شد

به نکهتی که از آن در به برد باد صبا / مشام فطرت روح القدس معطر شد

بهر زمین که نسیمی وزید زان جانب / نماند خاک که رشک عبیر و عنبر شد

بدانکه این در شیخ کبیر آفاق است / که رهنمای لبی زاست پیمبر شد

بنام احمد عبد الحق است آنکه خدا / بحق معرفت احمدیش رهبر شد

کسیکه بر در او سر نهاد و بار تافت / گدای بارگه او خدیو اکبر شد

شهی که دست بفرمان هفت کشور یافت / بخاک بوسی آن بارگاه داور شد

بخاکروب درش احتیاج افسر نیست / که سلهٔ خس و خارش بجای افسر شد

بفیض بخشی او ابر کے زند پهلو / اگرچه قطرهٔ نالش چکید و گوهر شد

بافتخار سر او ز فرقدان بگذشت / همی که پای همایونش زیب منبر شد

چه حاجت است به تسخیر خادمانش را / دو عالمش بنگاه کرم مسخر شد

تا در آن آشیانه ساخت حمام — بوسه‌اش زد بر آستانه هما

ذات پاکش صفات را مظهر — نفس قدسیش فیض را مبدا

ما سوا الله عالمش گویند — پیش او غیر خود نبود سوا

شرح آن می‌نمود هر سخنش — آنکه حق گفت ربه احدا

عشق زو یافت سربلندی‌ها — نگر او بود عشق را منشا

شده مقبول در ره کعبه — کعبهٔ دل بفقر ساخت بنا

پیرو مصطفیٰ است در صورت — نجد افغانی است در معنیٰ

نقش پایش چو نقش پای رسول — دست پر نور او ید بیضا

بشنوی کنت کنزا از لب او — گوش هوش تو گر بود شنوا

همچو او کیست جامع الاضداد — مست و هشیار و خامش و گویا

هم ز خط حدوث واقف کار — نیز ز نقطهٔ قدم دانا

همچو منصور گر بیفشانند — چکد از نخل قامتش خرما

نیستش احتیاج با آلات — بخشد از غیب خلق را آلا

بر تو نازم که دستگیر توئی — گرچه ابلیس میکند اغوا

بوسه گه دیده ام درش بسیار — توتیا خاک آستانش با*

در شبستان جمال روشن او — همچو مهتاب در شب یلدا

کرد نظارهٔ جمال و جلال — چون علی ولی بکشف غطا

بعد ازین بهتر است ختم کلام — من کجا و خیال مدح کجا

نتوانی ثنای او گفتن — ای ولایت ازین هوس باز آ

دل و جانم فدای او یا رب — تا ابد خاک راه او بادا

* همه او گشت مرده زنده شد با او + کرد خود را ز بند خویش رها۔

قصیده در مدح حضرت احمد عبدالحق ردولوی قدس الله سره

بدرگهٔ کرمت روسیاه آمده است
کجا رود که ز افعال زشت مضطر شد

خبر بگیر درین حال زار شیخ کبیر
که آتشم بجزای گناه بستر شد

بخشش بر من و از حق بخواه مغفرتم
که کجروی من از راه راست کیفر شد

ببارگاه تو اکنون پناه آوردم
عجب که خلق بگوید بدامن تر شد

بحق احمد مختار دستگیری کن
که کار من همه از دست نفس ابتر شد

بگیر دست من و تا به احمدم برسان
که نیست جز تو دگر احمدی که رهبر شد

قصیده در حمد و نعت

بجیرتم که برافراخت گنبد دوار
که روی روز نماید ز پردهٔ شب تار

ز سرو و گل که دماند بقامت خوبان
ز گل بنغمه که آرد هزار در گلزار

بزلف و سنبل پیچان که می زند شانه
که میکند بگلستان بنفشه نکهت بار

برابروان حسینان که می کشد وسمه
که داد دیدهٔ حیران بنرگس بیمار

سحر ز شبنم غلطان که دُر برآماید
بزلف سنبل و موی بنفشه در هر تار

بشاهدان که دهد چشم نا مسلمانی
که یار سا بیک ایمای او خرد زنار

که رنگ و بو و بو بعت نهاد در هر گل
که نوک تیر امانت سپرده است بخار

سبکروی ز که تعلیم یافت باد صبا
که گل شود متبسم بران سبک رفتار

که کرد ساغر گل پر ز بادهٔ شبنم
که داد در کف گلبن قدح ز می سرشار

بدین نمط که رقم کرد کلک معنی بند
کرا مجال که پیدا کند یکی ز هزار

ولے مقدر مطلق که لاشریک له
شود این همه اشکال مختلف بر کار

مسلم است براو پاکی و خداوندی
که بود و هست و بود ذات او بیک هنجار

وجود مادهٔ عالمے ارادت اوست
که هیچ دخل ندارد دران کم و بسیار

چه جای من که سراپای من ثناگوی است — که از نگارش نامش قلم سخنور شد

بیا بدیدهٔ باطن جلال او بنگر — ظهور جلوهٔ حق را مزار مصدر شد

رواست سجدهٔ او گر کنم بمذهب عشق — اگرچه خلق بگوید ولایت اکفر شد

درین مقام که مسجود پاکبازان است — کسیکه پاس عقیدت نکرد کافر شد

بزیب و زینت چادر ببین که بر خاکش — تجلی که بیفشاند نور چادر شد

چرا بجادهٔ مدحش قدم ز سر نکنم — کنون که همت مردانه واریاور شد

بشیرگیری او بین که کم ز معجزه نیست — گرفت ماده اگر از کرامتش نر شد

مشام باد صبا چون گذشت از در او — ز نکهت چمن لطف او معنبر شد

اگر نخیم ز من و تو بفیض خدامش — که در دلم همه اسرار دوست مضمر شد

شگفت نیست اگر مطلعی دگر گویم — بدستگیری او طبع من دلاور شد

کلام حق ز لب لعل او معنبر شد — نمود خنده مکرر اگر مکرر شد

اگر ز سقم درونی شفا دهد چه عجب — هر آنکه نقش جمالش بدل مصور شد

صفای او بچه غایت بود تامل کن — مشام خاک درش از صبا مکدر شد

کسیکه بر در او بوسه زد تمنا یافت — کسیکه خاک درش برد کیمیاگر شد

اگر بجولیش بنازم نه جای حیرانیست — منم که بوسهٔ آن در کهم میسر شد

ورای جان حکیم نذر آستانهٔ او — اگرچه جان حزین تحفهٔ محقر شد

نعوذ بالله از آن تیره دل که منکر اوست — برای گلشن او باد صبح صرصر شد

گلی که فیض نسیمش نکرد خندانش — برای سوختنش رنگ سرخ آذر شد

امیدوار چنانم که آتشم بکشی — که دل بسوخت هوا و بشعله همسر شد

بیک اشاره نوازش بکن ولایت را — گناه و گناه مجسم ز پای تا سر شد

بآب عفو بشولیش که از سیه کاری — نه تنها نامهٔ اعمال او که محضر شد

مکونات همه مظهر وُیند ولی — حجاب دیدهٔ خلق است کثرت اظهار

ببارگاه جلالش که عقل ره نبرد — برابرانِد بحیرت همه صغار و کبار

از وست حکمت و هم درد و هم دواست از و — که خود شفا دهد از حلم و خود کند بیمار

کمال اوست که از خوب و زشت جلوه گر است — نظاره کن که ز یک شاخ سید مگل و خار

بفضل اوست همه بخت و جاه ورنه بجهد — فراضه نیز نیابی بهیچ شهر و دیار

نماند ملک سلیمان چو گفتش الا هو — نظر کنید بعبرت ایا اولوا الابصار

کسی نماند و نماند کسی جز او باقی — که ذات او همه نور است و هستیش بقرار

بیک نفس همه آفاق میشود سیراب — بحکمش از رگ ابری اگر چکید امطار

ز عین رحمتش این جمله آبرو دارد — که دشت و دجله کند ز سحاب دریا بار

ز سنگ سخت برون آورد جواهر خوش — بآب و تاب کند قطره را در شهوار

چو بحر رحمت عامش ز جوش موج زند — شود ز سبزه چو طاوس دامن کهسار

ترا چه پایه که ادراک دم توانی زد — یقین قدرت او کن برو گمان بگذار

که بود آنکه گنه کرده و پشیمان شد — که لطف او نه کشیده است آخرش بکنار

وظیفهٔ که رساند بخلق نعمت اوست — اگر دفینهٔ مور است یا خزینهٔ مار

خطا ز ماست وگرنه عطاش یکسان است — که بنده هست ز مست ور بود هشیار

گر او نه بخشد بر ما دگر که بخشاید — فگنده غلغل جمت بکوچه و بازار

ظهور رحمت خاصش که زین تمام است — بکرد بر همه آسان قضیهٔ دشوار

ولایت انچه فرو گفته حق است کنون — بگو که زین همه مقصود چیست آخر کار

وگر تو سالک این راه نیستی بشنو — که اصل عین وجود است سید ابرار

محمد عربی مظهر الوهیت — جمال روشن او را کلیم آینه دار

بذکر اوست عجب راحتی که جان را — که دل جدا ز خودش هست و جان [illegible]

مسخر اند بامرش نجوم و تا بیر آب — که سال و ماه بفرمان اوست لیل و نهار

هر انچه ایزد پاک آفرید باطل نیست — ببین ز زینت گردون و ثابت و سیار

هر انچه جلوه نمود و نماید آخر چیست — جمال قدرت او بین زینچه ادوار

اگر بعمد و خطا می کنی هزار گناه — بقدر توبه کند عفو ما جرا غفار

نبیک و تیره قدیم است ذات مطلق او — نه کهنه شد بزمان و نه نو شود زنهار

بری ز هست و مبرا ز نیست هستی او — نه خفته است و نخواهد نه همچو ما بیدار

نیاز مندی کونین نیستش اصلا — بیا کیش همه آفاق می کند اقرار

صفات او همه نیرنگ و ذات بیرنگست — گهی رحیم گهی منتقم گهی قهار

مطیع باش و شو منحرف تامل کن — که دیده ور نکند رخنه آهنش انکار

سروش حاضر و فکرم بلیغ و طبع رسا — نگر بمطلع ثانی که می کنم تکرار

بلند کرد حصار سپهر بی معمار — کشید دایره ماه و مهر بی پرکار

هزار جبر زیان می کند بیک سودی — کرم نگر که برحمت چه می کند جبار

احاطه کرد فضایلش دو کون را القدر — که نازل است همان در جبات لیل و نهار

از وست منفعت عالم و مضرت هم — وگرنه داخل اسماء است نافع و ضار

گهی بجلد کشد فاسقی بصد حیله — گهی نیار بر و صالحی بیک کردار

خزان فرستد و دستش دهد بخون چمن — صبا گمارد و گوید بده خزان را بار

ز نیستی بهزاران نقوش زنگارنگ — کشید نقش دو عالم بطرفگی یکبار

ببین بغور که از ساز و برگ قدرت اوست — نموی تخم و نهال و شگوفه و گل و بار

منزه است وجودش ز هر چه هست و بود — بر غنود امن و ادراک دست فهم بدار

عیوب ما که نپوشد گر او کند رسوا — بجرم پوشی ما هست حلم او ستار

ادای بادشاهی نیست بر خلاف قضا — که کارخانه ما را بر آن نهاد مدار

شفاعت تو سزد با گناهگاران را
که خود بجادهٔ سنت همی روند اخیار

برای شوکت مقدم به پیش آمده اند
که بود جمع رسل از قدوم تو آثار

نوید آمدنت هر پیمبرے می داد
که بود آنکه اشارت نه کرد در اخبار

منم که از همه فاسق ترم در امت تو
گریز کرده ز من مثل وحشیان فجار

اگر برحم نوازش کنی عجب نبود
که جز درِ تو مرا نیست مرجعی زنهار

چو گفته که جهان کشت زار آخرتست
جوی بسائل مسکین به بخش از انبار

حدیث تست که کام ملک کند شیرین
شکر لبی و خودی مثل خویش در اسعار

قلم بحکم قضا در ازل بلوح نوشت
که دوستان تو فی الخلد و دشمنان فی النار

بخاطر است که یک مطلع دگر گویم
که هر دو مصرعه باشد چو ابروان نگار

خدا که ملک وجود آفرید بے آزار
سپرد بست و کشادش با حمد مختار

محمد مدنی هاشمی و مطلبی
که شافعِ همه عالم شود بروز شمار

وجود ما ز کجا و وجود او ز کجا
که خار بن چه بود در برابر گلنار

بیک نگاه سیه مست سوی من بنگر
که بے خبر شوم و وارهم ز رنج خمار

وگر نه لایق آنم کرم دریغ مکن
ز برده جام سقاهم به بخش و خسته مدار

یقین که جوش دو بالا شود ز سرمستی
دمی که در دل و جانم زند شراب شرار

مریض عشقم و جانم بطرفه کشمکشیست
که دل بدرد فراق است و شوق در تیمار

فتاده ام بکمال نیاز بر درِ تو
که خاک باد دل مبتلا و جان نزار

بکوچهٔ تو چو بسمل تپیده باد دلم
محبت تو در آن بیخودی مرا غمخوار

مباد روزی من در فضای حق باشد
گذشته باد بکوی تو ماجرای فشار

نصیب باد فنا در مدینه پاکم
که جسم خاک شود خاک گرد راهگذار

بحسرتم که بخاک در تو جان بدهم
محمدا چه شود گر طلب کنی بجوار

کجاست حوصلهٔ همصفیرم او را
منم که زمزمه سنجم بره بگو بسزار

منم که جان و دل من بشوق نیز بگسست
که محو جلوهٔ او باد دیدهٔ بیدار

محبتی که ندارا ابو دیاست او
نبود یوسف و یعقوب را بهم زنهار

چگونه آتش دوزخ اثر کند بما
که از شفاعت و رحمت کشیده است احصار

چه غم ز تیزی و باریکیش که امت او
برنگ برق کند از سر صراط گذار

عجب که بکظلمات عصیان براو شود غالب
دلم ز عکس رخ اوست مهبط انوار

گواه عزت و جاه وی است هر چه بود
که حسن مطلع کل هست و مقطع اسرار

بمطلعی که درخشان تر است از خاور
چو عندلیب نوای همی زنم هربار

کم است قوت نطق و صفات او بسیار
یک از هزار نگنجد به حیطهٔ گفتار

جمال اوست که از رشک هزار لاله و گل
نوای من که نگنجد به هزار هزار

پیاده بود روان در رکاب او جبریل
شبی که سوی فلک رفت بر براق سوار

رقم زدن نتوان حرفی از مدیح او
اگر سپهر شود صفحه و مداد بحار

دوات و خامه و نامه ز لعت غالیه بوست
عجب که رایحه خیزد ز نافهٔ تاتار

متاع زشت اگر مختلط بخوب شود
کنند سود بدفعات بی زیان تجار

وگر بجرم بیامیخت بندهٔ طاعت
شگفت نیست گر آقا بحل کند ناچار

متاع من همه زشت است ما همه جرم
کجا روم چه کنم رحم کن بحالت زار

ز لغزشت چشم شفاعت اگرچه روسیاهم
که راست توام ای لطف خوی رحم شعار

زلست علوی و سفلی و هر چه بیند آنم
که گنج حسن بطفیل تو یافت استبصار

قبول او بود آنرا که تو قبول کنی
که از حق تو هست و ترا بحق اصرار

بجنب ذرهٔ جود تو ذرهٔ نبود
اگر دو کون بیک ساعتی کنند ایثار

اشاره کن و بگشای مشکلات مرا
در آن نفس که اسیرم کنند بلا اغیار

متفرقات

بحالتی که بود نام پاک تو ور دم — درود خوان و تبسم کنان روم زین دار

چه کم شود ز جلال تو گر سگے بوسد — که درگه تو ملک را مطاف هست و مزار

بوقت نزع ولایت رفیق من حق باد — بحق سید ابرار و قدوهٔ اطهار

نثار روضهٔ پاکش ز ما درود و سلام — بکثرتے که ملایک غلط کنند شمار

بر اهلبیت و محبان اهلبیت همه — بر آل پاک و بر اصحاب پاک بر انصار

تمت

خیمه در آب و گل مزرعهٔ آدم زد

چون ولایت ز ازل اخگ بجو تابش رشت | حافظ آن روز طرب نامه عشق تو نوشت

که قلم بر سر اسباب دل خرم زد

مربع غزل خسرو رحمته الله علیه

عقل گوید که غیرت سمن است | عشق گوید که رشک یاسمن است

تن پاکت که زیر پیرهن است
وحده لا شریک له چه تن است

این محال است کز تو در گذرم | گر بمیرم غمت بخاک برم

تا زیم در غم تو جامه درم
وز پس مرگ نوبت کفن است

چون دلم نیست هیچ دل القیاس | پر ز حرمان و درد و حسرت و یاس

دل بسی بردهٔ نکو بشناس
آنکه خسته تر است ز آن من است

زینت هر مکان بود به مکین | جای خالیست ای فرشته جبین

اندر آ و میان جان بنشین
که تو جانی و جان من بدن است

ای ولایت گر از بلا تنگی | خود ضرور است عشق را تنگی

دل خسرو خوش است با تنگی
که مرا یادگار زان دهن است

مخمس غزل حافظ شیراز رحمته الله علیه

بسم اللہ الرحمن الرحیم

وصلی اللہ علی سیدنا محمد نبیہ الکریم

مثلث بر غزل حافظ رحمۃ اللہ علیہ

ناگہان سر بدر از منظر کیف و کم زد | در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد و آتش بہمہ عالم زد

پردہ برداشت ز رخسار فلک عشق نداشت | جلوہ کرد رخش دید ملک عشق نداشت
عین آتش شد ازین غیرت و بر آدم زد

معنی عشق ندانستہ و بے سوز و گداز | مدعی خواست کہ آید بتماشاگہ راز
دست غیب آمد و بر سینۂ نامحرم زد

ہمچو پروانہ ہوس کرد کہ خود را سوزد | عقل میخواست کزان شعلہ چراغ افروزد
برق غیرت بدرخشید و جہان برہم زد

گرچہ بر ہستی ما طعنہ بصد طیش زدند | دیگران قرعۂ قسمت ہمہ بر عیش زدند
دل غمدیدہ ما بود کہ ہم بر غم زد

روح قدسی طمع لعل در افشان تو داشت | جان علوی ہوس چاہ زنخدان تو داشت
دست در حلقہ آن زلف خم اندر خم زد

عشق بیتاب شد و آئینہ بنہاد بہ پیش | نظری کرد کہ بیند بجہان صورت خویش

مشو آشفته که انجام بهار است خزان
بخیط عارضِ گل بین و جمالِ جانان
غم مخور کاین نبود شیوهٔ دانشمندان
می بیاور که بناز و بگلِ باغ جهان

هر که غارتگریِ بادِ خزانی دانست

پیرِ او تا بقدح بادهٔ توحید بریخت
رشتهٔ هوش ولایت بسرِ وی بگسیخت
وین همه قند بگفتارش از ان لعل آمیخت
حافظ این گوهرِ منظوم که از طبع انگیخت

اثرِ تربیتِ آصفِ ثانی دانست

ایضاً

حزین مباش که دورِ الم نخواهد ماند
بیار باده که بسیار و کم نخواهد ماند
پیاله گیر که عهدِ ستم نخواهد ماند
رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند

چنان نماند چنین نیز هم نخواهد ماند

دلا منال که از دستِ دوست خوار شدم
ز بزمِ خود بستم راند و بیوقار شدم
بکامِ غیر در ان بزم شرمسار شدم
من ار چه در نظرِ یار خاکسار شدم

رقیب نیز چنین محترم نخواهد ماند

من آن نیم که قدم پس کشم زکوی وفا
خیال سر کنم و نه پیچش ز تیغ جفا
اگر چه حافظ شیراز گفته است بجا
چه پرده دار بشمشیر می زند همه را

کسی مقیم حریم حرم نخواهد ماند

نماند شوکت دارا نه جاه اسکندر
به بی‌ثباتی دنیای دنی بغور نگر
مباش غره بدین بحر و نه لعنت و زر
تونگرا دل درویش خود بدست آور

که مخزن زر و گنج و درم نخواهد ماند

نصیحتی کنمت ای فروغ هر خانه
مسوز و گریه مکن بر فراق جانانه
توئی و خلوتِ فانوس و نیست دیگانه
غنیمتی شمر ای شمع وصل پروانه

ساقی از نشئه می فیض رسانی دانست — شاهد از تیزی می جوش جوانی دانست
عارف از لذت می جرعه فشانی دانست — صوفی از پرتو می راز نهانی دانست
گوهر هر کس ازین لعل توانی دانست

میکنم ناله شب و روز بآهنگ جرس — تا بوی که چنین میزنم از درد نفس
مطلب عاشق و معشوق نداند هر کس — شرح مجموعهٔ گل مرغ سحر داند و بس
که نه هر کو ورقی خواند معانی دانست

ایکه داری دل بیدرد بجنون آماده — میکشی هر نفسم داد ملامت داده
در هوایت شدم از بند هوس آزاده — عوض کردم دو جهان بر دل کار افتاده
بجز از عشق تو باقی همه فانی دانست

چه زنی زاهد خودبین بنصیحت نیشم — رندی و میکشی در دیده باشد کیشم
پارسائی بجوی قدر ندارد پیشم — آن شد اکنون که ز افواه عوام اندیشم
محتسب نیز ازین عیش نهانی دانست

دامن از صحبت من آن شه خوبان چید — روی برهم ز وفای من شوریده کشید
رشتهٔ مهر من بی سر و سامان ببرید — دلبر آسایش ما مصلحت وقت ندید
ور نه از جانب ما دل نگرانی دانست

دیده ام بخت چنان شام و سحر لعل و عقیق — کاو فتاد از نظرم هیچ گهر لعل و عقیق
سنما دوخته چشم چه بر لعل و عقیق — سنگ و گل را کند از فیض نظر لعل و عقیق
هر که قدر نفس باد یمانی دانست

ایکه از بوالهوسان فطنت عشق آموزی — آه کز ساده دلان حکمت عشق آموزی
بگذر از مدرسه گر حجت عشق آموزی — ایکه از دفتر عقل آیت عشق آموزی
ترسم این نکته به تحقیق ندانی دانست

زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

نہ تنہا کلیم است دربانِ تو
خضر می زید تر آبِ حیوانِ تو
مسیحا باعجاز مدحِ زبانِ تو
جیبی چہ گویم زہے شانِ تو

خدایت ثناگفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

برفتی شبے بر سرِ آسمان
کشادی درِ گنجہائے نہان
ملایک کشودند یکسر زبان
کہ ہستی بروں از چنیں و زچنان

خدایت ثناگفت تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

براق تو از آسمان در گذشت
عروج تو از نہ فلک بر گذشت
ز لاہوت بایت فراز گذشت
چہ یارا کہ گویم از ان سر گذشت

خدایت ثناگفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

ہمی خواستم تا ثنا گویمت
پسندیدۂ کبریا گویمت
بتعظیم نور خدا گویمت
ولے عاجزم تا کجا گویمت

خدایت ثناگفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

بوصلِ تو مشتاق جان آفرین
دلیل تو در راہ نورِ یقین
روان در رکاب تو روح الامین
چگویم ایا سید المرسلین

خدایت ثناگفت و تبجیل کرد
زمین بوس قدرِ تو جبرئیل کرد

که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند

اگرچه عمر دو روزه بلهو رفت بباد | خدای را الطهارت دمی نکردم یاد
ولی ز رحمت حق بنده نا امید مباد | سروش عالم غیبم بشارتی خوش داد

که کس همیشه به گیتی دژم نخواهد ماند

پسند نیست خدا را بدی بیک دیگر | بدی مکن که نکوئی کند بتو داور
کرم نما که بود یادگار تا محشر | برین رواق زبرجد نوشته اند بزر

که جز نکوئی اهل کرم نخواهد ماند

خوشا کسیکه قناعت باندکی فرمود | غمی نخور رود و سر بروز زر خاک آسود
هزار دولت اگر دست داده است چه سود | سرود مجلس جمشید گفته اند این بود

که جام باده بیاور که جم نخواهد ماند

گهی بلند کند روزگار گاهی پست | طریق دهر بود همچنین ز روز الست
زبان خود مکن آلوده ای خدای پرست | چه جای شکر و شکایت ز نقش نیک و بد است

که کس همیشه گرفتار غم نخواهد ماند

بکلک سفت ولایت چه سلک در حافظ | بحکمتی که شد امین زکیسه بر حافظ
کنون بگو که ز حسرت مباش پر حافظ | ز مهربانی جانان طمع ببر حافظ

که نقش مهر و نشان ستم نخواهد ماند

ترجیع بند مسدس

زهی ذات پاک تو ای مصطفیٰ | که نازد بتو هر یک از انبیا
ندانم چه گویم که باشد بجا | چه یارای وصفت زبان مرا

خدابت ثنا گفت و تبجیل کرد

هزار جان گرامی فدای نام علی

قیام هر دو جهان را ولای او سبب است
امیر ملک عجم هست و سرور عرب است

چراغ یثرب و بطحا و هاشمی نسب است
خوش آنکه ورد زبانش بصدق روز و شب است

علی امام من است و منم غلام علی
هزار جان گرامی فدای نام علی

علی است آنکه بهر گمرهی نماید راه
علی است آنکه ز هر گونه آفت است پناه

علی است آنکه کند حال کفر و شرک تباه
جز این سخن نبود در دلم خدا است گواه

علی امام من است و منم غلام علی
هزار جان گرامی فدای نام علی

بحکم اوست چه در روز و چه شب زمین و زمان
اگر بخواهی از آفات کائنات امان

برون ز حد چنین است در حصار جهان
ولایت از سر اخلاص صبح و شام بخوان

علی امام من است و منم غلام علی
هزار جان گرامی فدای نام علی

ایضاً در مدح کاظمین شریف

از دو اینجا بملک حکم نگهبانی کرد
هر که آمد ز تحیر صفت بانی کرد

نخل بند چمن خلد گل افشانی کرد
رحمت حق بکرامات کس [illegible]انی کرد

بی ادب پا منه اینجا که عجب درگاهست
سجده گاه ملک و روضهٔ شاهنشاهست

شمع استاد بیک پا همه شب تا بسحر
نه گذر یافت نسیم سحری در منظر

گل تحدید فرو خورد بسی خون جگر
نه غرو جست سپند از سر آتش نگر

ولایت بعشق تو پادر گل است
دلش لبس که شوق ترا منزل است
رہے سخت دشوار و بس مشکل است
ہمین بست روز و شبش در دل است

خدایت ثنا گفت و تجبیل کرد
زمین بوس قدر تو جبریل کرد

ایضاً در منقبت

زہی بجملہ کرامات افضل و اعلیٰ
خزینہ دار معانی زنور تا بہ ثریٰ
یگانہ در ہمہ علم و ہنر عمل یکتا
کسیکہ دید جمالش بگفت نام خدا

علیؑ امام من است و منم غلام علیؑ
ہزار جان گرامی فدائے نام علیؑ

زہی وصی نبیؐ و ولی ہوش جناب
مرا چہ باک و چہ اندیشہ از فشار و عذاب
زہے خلیفہ پیغمبرؐ و دلیل صواب
دم سوال نکیرین گویم این بجواب

علی امام من است و منم غلام علی
ہزار جان گرامی فدائے نام علی

علم العلم لدنی قسیم خلد و جحیم
دم کرامت او جان دہد بعظم رمیم
باوج چرخ مسیحا بکوہ طور کلیم
فرشتہ گر بود اینجا بگوید از تعظیم

علی امام من است و منم غلام علی
ہزار جان گرامی فدائے نام علی

گدای او ہمہ آفاق پادشاست علی
شہید عشق و بتحقیق نور لم یزلی
نکات سر خفی بر ضمیر اوست جلی
وصی احمد مرسل زہے علی ولی

علی امام من است و منم غلام علی

سجدہ گاہ ملک در روضۂ شاہنشاہ است

واسوخت

یاد آن روز کہ من محرم رازت بودم
یاد آن روز کہ نازان بہ نیازت بودم
زخمی ناوک مژگان درازت بودم
کشتۂ ہمدمی خنجر نازت بودم

یاد آن روز کہ آشفتۂ مویت بودم
ہمہ حیرت زدہ آئینہ رویت بودم

روز و شب ہمدم و دمساز تو بودم ای دوست
والۂ چشم فسون ساز تو بودم ای دوست
ہر نفس محرم ہمراز تو بودم ای دوست
عاشق غمزہ و انداز تو بودم ای دوست

جان من بودی و من بہر تو جان می دادم
بہ نثار یک ادایت دو جہان می دادم

چشم جادوی تو بیمار نکردی زنہار
ہر نفس آئینہ گستاخ ندیدی رخسار
پیچ در پیچ نبودی سر زلف خمدار
دل نبردی بہ تبسم لب لعلت ہر بار

نرگس مست بدین گونہ سخنگوے نبود
مردمک بانگہ تیز جفاجوے نبود

شور محشر ز خرام تو بپا کے بودے
طبع طرار تو مایل بجفا کے بودے
لب جان بخش تو اعجاز نما کی بودے
تیغ ابروی تو دمساز قضا کی بودے

در حریم حرمت جاے رقیبان کی بود
خاطرت مایل آزار غریبان کے بود

حسن سبز تو چنین شہرۂ آفاق نہ بود
چشم بیمار تو در عربدہ مشتاق نہ بود
ہر زن و مرد بدیدار تو مشتاق نبود
زندگانی ز ستمہای تو ام شاق نہ بود

غیر من راہ نبردے بحریم تو کسے

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہست

این دری است کہ پی شہ سلطان ملک است — نیک بنگر کہ ببینی و بگوی چہ مکان است
آنکہ جاروب کشد بر سر خاکش فلک است — لب جبرئیل نوا سنج بہ العز لک است

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہست

مہر بالمعہ فرود آمد و جاروب کشید — ماہ گستردن مہتاب حد خویش ندید
صرصر از بیم صبا گشتہ و در خود لرزید — مرد پروانہ و تا شمع ز ہیبت نرسید

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہست

بارگاہیست کہ قدسی صفتان می آیند — حوریان ہم بہ تمنا ز جنان می آیند
ملتجی ہر نفسے پیر و جوان می آیند — از در فیض ہمہ گریہ کنان می آیند

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہست

می دہند از کرمت ہر چہ بخواہی اینجا — صیقل دوی سپید است سیاہی اینجا
تو بہ فرض است ز ہر گونہ مناہی اینجا — شاہ از سر بنہد افسر شاہی اینجا

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہست
سجدہ گاہ ملک و روضۂ شاہنشاہست

اندرین حرز بخواب اند دو شاہ ذیشان — آنکہ اندر کف شان است زمام دو جہان
ای ولایت محروش و بادب زبان — این دو مصراع بہ تعظیم امامین بخوان

بے ادب پا منہ اینجا کہ عجب درگاہست

اینهمه عشوه و انداز من آموخته ام
روشِ غمزهٔ غماز من آموخته ام

شیوهٔ شاهدی و ناز من آموخته ام
همه سحر و همه اعجاز من آموخته ام

باعث این همه عیاری تو من شده ام
سبب شوخی و طراری تو من شده ام

این زمان سهل منت نیست که غمخوار شدے
قاتل و پرفن و سفاک و جفاکار شدی

شوخ و بیباک و ستمکیش و دل آزار شدی
طرفه خودبین و خود آرا و ستمگار شدی

حکیم دیده و دانسته جفا جو کردم
آه ز یاد که خود این همه بدخو کردم

قدر این عاشق بیتاب همین بود مگر
از هوای خودم انداختی آتش بجگر

آه کاندر دل مشتاق شکستی نشتر
باز غافل شده رفتی بحریفانِ دگر

میخوری باده شب و روز بدان بوالهوسان
می گریزی ز من و صحبتِ شیرین نفسان

دردلت نیست اگر مهر من خسته درون
تا بکے باشم از اندوه جدائی محزون

من هم ای ترک ز دست تو بجانم اکنون
تا کجا گریم و خونناب فشانم مجنون

بهتر آنست که با جان و دل اکراه کنم
قصهٔ طول شکایت همه کوتاه کنم

عشقبازم بجهانے که وفادار بود
نه هوسباز نه بدخو نه دل آزار بود

مهرورزم نه نگارے که بدل یار بود
همچو عاشق بتولای منش کار بود

روز و شب از پی من خسته و محزون باشد
در فراق من بیتاب دلش خون باشد

ماه رخساره پری غمزه و چالاک بود

دلش از کین و ستم همچو ملک پاک بود

جز من سوخته کے بود ندیم تو کسے

اکثر از شرم و حیا پرده نشین می بودے
روی پوشیده ز نخیزی ات چنین می بودے

اکثر از خنده من چین بجبین می بودے
عجب این است که هرگز نه چنین می بودے

یاد کن یاد که من عربده آموختمت
شوخی و دلبری و شعبده آموختمت

دست بیداد برین خسته کشادی اکنون
نازو انداز و ادا رسم نهادی اکنون

رشته مهر من از دست بدادی اکنون
از ره شرم و حیا دور فتادی اکنون

با حریفان دغلباز محبت داری
نه حجاب و نه حیا و نه مروت داری

آن همه صحبت بی‌کینه فرامش کردی
آن همه شانه و آئینه فرامش کردی

آن همه یک دلے از سینه فرامش کردی
آن همه خدمت دیرینه فرامش کردی

انچه کردی تو بمن هیچ ستمگر نکند
بے حذر باش ازین شیوه که کافر نکند

عشق من کرد ترا در همه عالم مشهور
رحمتی نیست بحال منت اکنون ز غرور

شهره شد حسن ملیح تو چه نزدیک چه دور
اندرین سختی و مشکل نتوان بود صبور

هرگز این رسم وفا نیست که با من کردی
همه بیجاست بجا نیست که با من کردی

اول آن طره طرار من آراسته ام
الغرض اینهمه بازار من آراسته ام

تازه مالیده و رخسار من آراسته ام
وین سراپای ستمگار من آراسته ام

هیچکس کشته آن نرگس خونریز نه بود
پیشتر اینهمه افسون نگه تیز نه بود

من و تو هر دو همانیم که بودیم نخست
عشقبازیم چو رندان همان عهد درست

مسبع غزل خسرو رحمۃ اللہ علیہ

بطالع دایما فرخنده باشی
بسمند جابکی تازنده باشی

بجان دلبران ارزنده باشی
انیس عاشقان بنده باشی

برعنائی و خوبی زنده باشی
بخوبی همچو مه تابنده باشی

بملک دلبری پاینده باشی

زفکر جسم و جان آزاد گردم
زهر سود و زیان آزاد گردم

زعشق دلبران آزاد گردم
زو هم این و آن آزاد گردم

بیا کز همگنان آزاد گردم
زقید دو جهان آزاد گردم

اگر تو همنشین بنده باشی

محبت کیش راکشتی بغمزه
وفا اندیش راکشتی بغمزه

بلا در پیش راکشتی بغمزه
اسیر خویش راکشتی بغمزه

عجب دل ریش راکشتی بغمزه
من درویش راکشتی بغمزه

کرم کردی الهی زنده باشی

دلم خون است و چشم از خون دل تر
بیا حال من شوریده بنگر

نباید بود غافل اے ستمگر
که عاشق جان دهد بیتاب و مضطر

ستم خوش نیست ای خرشید منظر
جفا کم کن که فردا روز محشر

زروے عاشقان شرمنده باشی

رسیدن چیست همچون آهوے تو
مگر عشقت بدل فگند پرتو

از محبت همه تن خسته و غمناک بود
با رقیبان ز بون سرکش و سفاک بود

هر چه گویم بپذیرد بعد از اشب و روز
کند از بهر دلم ترک تماشب و روز

غمزه و ناز کند بوسه بدشنام دهد
واله من شود از رنج تو آرام دهد
دل ز دستم برد از وصل خودم کام دهد
ساغر شوق بدستم سحر و شام دهد

شاد باشم بوصال وی و ویرانه کنم
عشقبازم بوی و میل تو اصلا نکنم

گر وصال تو چنان است و صالم اینست
لیکن ای ترک ستمگار ملالم اینست
همدم رنج من و مونس حالم اینست
بندهٔ عشقم و از عشق خیالم اینست

که شدی شهرهٔ آفاق بدلداریها
باز مشهور نه گردی بجفاکاریها

گر تو همدرد شوی عاشق رویت باشم
خستهٔ ناز و اداکشتهٔ خویت باشم
باز سودازدهٔ حلقهٔ مویت باشم
غافل از هستی خود مست ببویت باشم

حیف باشد که وفای تو بپایان نبرم
عشق خواهد که ز تاب و تب تو جان نبرم

من همان عاشق زنار بدوشم ای دوست
همچنانست شب و روز خروشم ای دوست
از همه بیخبر و از تو بهوشم ای دوست
با همان بیخودی و شورش و جوشم ای دوست

گر ز دست تو ستم رفت شکایت نکنم
ور باغیار شدی یار حکایت نکنم

ترک عشق تو ولایت نتواند بخدا
طاقت صبر بهجر تو نماندست مرا
چو وفای نکند عاشق صادق اصلا
گر خطا رفت ز دست تو عطا بود بیا

هر چند پیشتر بوصول فنا رسی
شک نیست اندرین اگر با صفا رسی
چون بگذری زخود بمقام بقا رسی
یابی هر آنچه خواهی و هم تا خدا رسی

دانی اگر بمعنی لولاک وارسی
خود هر چه از حق است از آن محمد است

عاقل اگر بدیدهٔ تحقیق بنگرد
دانند که جوش حسن دل از دست می برد
پیوند ملک و رشتهٔ مملوک می برد
بی شبهه رو بمعنی این صورت آورد
آشوب عشق پردهٔ عشاق می درد
هر چند بی نیاز بود ناز می برد

هر کس قسم بدانچه عزیز است می خورد
سوگند کردگار بجان محمد است

گر جلوه کند قد محبوب کردگار
سرتا بپای نور نهان است آشکار
گستر و ظل رحمت بیحد کریم وار
بر هر قدم قیامت کبری شود نثار
باقامتی که مناسبتش نیست زینهار
مارا بآرزوی ظلال دگر چه کار

واعظ حدیث سایهٔ طوبی فرو گذار
کاینجا سخن ز سرو روان محمد است

نازند بر وجود همایونش انبیا
محبوب مطلق است و پسندیدهٔ خدا
در دست اوست جمله سرانجام کارها
از معجزات اوست کرامات اولیا
مقصود کائنات به تشریف کبریا
اعجاز روشن است زهر خوی مصطفی

بنگر دو نیمه گشتن ماه تمام را
کان نیمه جنبشی ز بنان محمد است

احمد بچشم عشق بود جلوهٔ احد
ایزد بدو سپرد همه کار نیک و بد
ادیان کفر و شرک باعجاز کرد رد
صیت کرم فتاده زنامش بچار حد

ولایت رادمی آرام دل شو ‌ ‌ ‌ دعاے می دہداے ترک کجرو
بیا و یک نفس بنشین و بشنو ‌ ‌ ‌ برندی و بشوخی ہمچو خسرو

ہزاران خانمان برکندہ باشی

مخمس غزل غالب غفر اللہ لہٗ

آب خضر حدیث دہان محمدؐ است ‌ ‌ ‌ کوثر سبیل آستان محمدؐ است
مصحف جمال نور فشان محمدؐ است ‌ ‌ ‌ تنزیل پاک راز نہان محمدؐ است
ہر آئینہ نمونہ ز شان محمدؐ است ‌ ‌ ‌ بنگر نشان حق بہ نشان محمدؐ است

حق جلوہ گر ز طرز بیان محمدؐ است
آرے کلام حق بزبان محمدؐ است

ہر چند حسن شاہد قدسی است پر نقاب ‌ ‌ ‌ بنگر بچشم دل کہ نماید بے حجاب
از دیدہ کی جدا است نگاہ جہان متاب ‌ ‌ ‌ بوی کہ از گلاب بود نیست جز گلاب
حقا کہ از تلاطم آب است موج آب ‌ ‌ ‌ آخر ز آفتاب بود عکس آفتاب

آئینہ وار پرتو مہر است ماہتاب
شان حق آشکار ز شان محمدؐ است

آن مردم سیاہ کہ مست است و می پرست ‌ ‌ ‌ ابرو کمان و اوست کہ انداز تیر دست
تیر خطا ز شست نگاہش گہی نجست ‌ ‌ ‌ از زخم تیر او دل ملک و ملک زست
حقا کہ راست در دل پیر و جوان نشست ‌ ‌ ‌ سوفار منزع قدر او را بود بہ شست

تیر قضا ہر آئینہ در ترکش حق است
اما کشاد آن ز کمان محمدؐ است

گر تا حریم پاک در مصطفےٰ رسی ‌ ‌ ‌ لاریب فیہ تا حرم کبریا رسی

نغمہ درپردہ آہنگ ترقی نکند
صوت خوش بالفس ننگ ترقی نکند

دل چو بغیرت ننر فرہنگ ترقی نکند
بی سفر دانش و فرہنگ ترقی نکند

مرد بی رفتن فرسنگ ترقی نکند
سبزہ در زیر تہ سنگ ترقی نکند

قدمی بیش نہ از سایۂ دیوار وطن

جوہر مرد نمایان شود از دور جہان
زنگ آئینہ دل پاک برد صیقل جان

بشنو از من کہ کنم ذہن نشینت بہ نشان
بر زمین جلوہ کند مہر بفیض دوران

سایۂ ماہ ترقی کند از سیر زمان
بی جلا صورتی از آئینہ دیدن نتوان

وصف مرآت بحالت کہ باشد رخشان
سینۂ خویش برو تشنگر غربت برسان

تا یکی صاف توان کرد بزنگار وطن

بو عزیز است زبو شناک غریبی صایب
حیتر یوسف بود افلاک غریبی صایب

شاد باشد دل بیباک غریبی صایب
دل بردار ہمہ چالاک غریبی صایب

خود کرم زنو کند چاک غریبی صایب
ای زہی خاطر غمناک غریبی صایب

چون ولایت بکن ادراک غریبی صایب
سر ہمہ شیم بود خاک غریبی صایب

ہمچو کوران چہ کشی دست بدیوار وطن

مخمس غزل حافظ رحمۃ اللہ علیہ

گر تو ناری باصل ور نوری
از خرابی تمام معموری

روز و شب بی غمی و مسروری
جم شدی مر برشک فغفوری

اختیار تو نیست مجبوری
سرنوشت تو بود مہجوری

چشم حق بین نداو منظوری
چہ زنی لاف عشق منصوری

ایکہ دایم بخویش مغروری

از نقش اوست نام ازل هستی ابد
نقشی چو او ز خاتم ایجاد سر نزد

ور خود ز نقش مهر نبوت سخن رود
آن نیز نامور به نشان محمد است

نقش ز انفعال به ایمان گذاشتم
جان اضطراب کرده پشیمان گذاشتم
از خود گذشتم و همه سامان گذاشتم
ایمان به فکر گم شده بر جان گذاشتم
هیبت بدل در آمد و ترسان گذاشتم
آخر ولایت این سر میدان گذاشتم

غالب ثنای خواجه به یزدان گذاشتم
کان ذات پاک مرتبه دان محمد است

سبع غزل صایب

مرد از پای در آید ز سر و کار وطن
عاقبت می شکند پشت قوی بار وطن
کار اغیار کند وقت بلا یار وطن
شعله در دل فگند آتش گلنار وطن
بتر از سختی غربت بود آزار وطن
از بلا وا نه رهد جان گرفتار وطن
نقد جان باز دو از آفات خریدار وطن
خون پامال بود شبنم گلزار وطن

دهن گرگ بود رخنهٔ دیوار وطن

گریه آشفتگیٔ داشت دل از شوق وطن
سوختم از غم یاران به تف آه دهن
داغدارم ز جراحات محبت همه تن
حالتی رفت که هرگز نتوانم گفتن
دوری همنفسان کرد گرفتار محن
نشترم زد بجگر الفت آن تازه چمن
رنج نو داد پریشانی احباب کهن
این زمان نیجه شمشیر است بجوز بری من

خار خارے که بدل بود ز گلزار وطن

عکس ز آئینه باز زنگ ترقی نکند
گل چو بویا نبود رنگ ترقی نه کند

هوش مدرانست سد حافظ — اے خوشا مرد بے خرد حافظ
چون ولایت که ترک زد حافظ — گوشہ کن بشد و مد حافظ

بگذر از نام و ننگ خود حافظ
ساغر مے طلب که مخموری

ترجیع بند

هیچ دانی که چیست جمله انام — جلوهٔ نور روے دوست تمام
گاه گردید روز و گاہے شب — گاہے انوار گشت گاه ظلام
گاه خورشید گشت و گاہے ماه — گاه گردید صبح و گاہے شام
خود در آئینہ عشق با خود باخت — وصف معشوق و عاشق از پی نام
کام دل شد بصورتِ معشوق — شکل عاشق گرفت و شد ناکام
خود در آمد بجامهٔ تقوی — خود در آورد باده اندر جام
صورتِ دام شد بزلفِ بتان — دل شیدا شد و فتاد بدام
کرد خود ناز همچو معشوقان — خود چو عشاق گشت بے آرام
خود ز افشاے راز کرد سکوت — باز خود کرد بے حجاب کلام

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

عالم از نور یار پیدا شد — من و تو این و آن هویدا شد
خود نهان گشت و لن ترانی گفت — خود بصد جلوه آشکارا شد
خود بر آمد بکسوتِ خوبان — خود بحسن و جمال شیدا شد
خود بمیخانه گشت پیر مغان — خود مے ناب و جام و مینا شد
خود پرستار شد به بتخانه — خود بمسجد سرِ مصلی شد

گر ترا عشق نیست معذوری

غم الفت بجان برآرد گرد
با محبت کند دلیر نبرد
جانگداز است گرمی دم سرد
تب و تابش ترا ضعیف نه کرد

ای بسا خون که ترک عشق بخورد
متحمل نباشدش جز مرد
عاقبت زار می کند رخ زرد
تو چه دانی که چیست لذت درد

گرد دیوانگان عشق نه گرد
که بعقل عقیله مشهوری

هر که با خون دل نه کرد وضو
دل تو نیست بازبان بگرو
می نداد است ساقیت زکدو
چشم مست تو نیست عربده جو

سجدهٔ عشق فرض نیست بر او
خویشتن را شهید عشق مگو
جرعهٔ هم نخوردهٔ زسبو
صدق دعوی کجا صداقت کو

مستی عشق نیست در سر تو
رو که تو مست آب انگوری

همه از عشق یافت است وجود
عشق گر نیست از کمال چه سود
هر چه بینی ز عشق شد موجود
چون بهر گونه عشق شد محمود

هر چه بود است و هر چه خواهد بود
آدم از فیض عشق شد مسجود
ملک عشق می شود مردود
باید اکنون نشان عشق شنود

روی زرد است و آه درد آلود
عاشقان را دلیل رنجوری

چند باشی چو دام و دد حافظ
چیست فکر قبول و رد حافظ

بطلب از غمش مدد حافظ
دور کن وهم نیک و بد حافظ

سیروی گہ بسوی دیر و گہی ... می نہی پا بہ ہگند ارحجاز
خود بہ بتخانہ جام مے خوردی ... خود بخودی بہ کعبہ وعظ آغاز
خود نقاب بے بروے خود بستی ... خود بشوق نظارہ کردی باز
دی زخمار راز پرسیدم ... کہ خمش باد سالہاے دراز
مست وبیہوش کرد و در پس آن ... گفت پنہان بگوش من این راز

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

اے منور ز نور تو عالم ... میکنی جلوہ دگر ہر دم
زلف تو کافر است رخ مصحف ... کفر و اسلام زان شد است بہم
از عدم در وجود مے آئی ... میروی از وجود خود بعدم
خود بہ بتخانہ پیش روی بتان ... پشت اخلاص خویش کردی خم
خود بکعبہ زگفتہ واعظ ... کردی انکار سومنات و صنم
من شوریدہ سر ز نیرنگی ... دارم از جوش دیدہ پر نم
دلبرا پردہ از میان بردار ... چہ خراشی درون من بستم
گر تو داری سر ستیز چہ عیش ... ور ترا با من آشتی است چہ غم
نہ بجو شور مے کنم آرے ... جو شد این بیت از دلم ہر دم

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

اے بدرد تو جان من بیتاب ... دل من شد ز آتش تو کباب
در فراقت ز ہر دو دیدہ من ... ہر نفس موج می زند خوناب
عشق لعلت بمن چہا کہ نکرد ... رند و آوارہ کرد و مست و خراب

جلوہ گر خود بہر صفت گردید — خود بذات قدیم یکتا شد

گاہ وحدت شد و گہے کثرت — گاہ نفی و گاہ نواے شد

گشت قاتل بغمزۂ خونریز — بلب جانفزا مسیحا شد

خود فرو شد بشکل خاموشان — خود بدین سان بجوش گویا شد

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

اے خیال وصال تو محال — من کجا و کجا خیال وصال

تاب دیدار تو نیاوردند — عارفان از کمال حسن و جمال

جلوہ فرما توئی بہر دو صفت — گاہے اندر جمال و گاہ جلال

بس کہ ہر شے باصل مظہر تست — ہر یک افتادہ در خیال محال

زاہدان دور ماندہ از حرمت — عاشقان مست از شراب وصال

در ہم افتادہ اند خود بینان — دور بینان ز جملہ فارغ بال

ہیچکس نیست خود توئی کہ مدام — دل عشاق مے کنی پامال

کیست اندر جہان بجز تو دگر — اے منزہ بہر صفت ز خیال

پند زاہد نداشتم باور — چون شنیدم چنین ز اہل کمال

کہ بہر وجہ نور یار ببین
جلوہ آرا در آسمان و زمین

اے ز تو عالمے بسوز و گداز — عاشقان را بتو ہزار نیاز

جز تو کس نیست ای سراپا ناز — خود حقیقت توئی و خود تو مجاز

در خم ابروان خمدارت — سر رود ہر کہ سر نہد بہ نماز

خود مغنی شدی و نغمہ زدی — خود کشیدی ترانہ اندر ساز

روی آن نازنین عجب روی است — هر که دیدش بگفت این چه خوش است

دل زاهد بخود سے ہمے پیچد — بر سرش زلف عنبرین چه خوش است

لاله و گل اگرچه رنگین است — گل رخسار آن حسین چه خوش است

ماه بر آسمان خوش است ولے — بین که آن ماه بر زمین چه خوش است

خوش نباشد بروے یار پری — آن پریروی نازنین چه خوش است

آنکه در راه دوست خاک شود — دل پر شور این چنین چه خوش است

نغمه سنجان اگرچه بسیار اند — نغمهٔ بلبل حزین چه خوش است

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

عشق هر جا علم برافرازد — خیل غم را بسینه در تازد

دل عشاق را کند پر خون — جان هر یک بسوز بگدازد

گاه چون مردمک عزیز کند — از نظر ها گهے بیندازد

خود ز آزار محترز گردد — خود بر ایذاے عاشقان نازد

خود بداغ فراق آزارد — خود بعیش وصال بنوازد

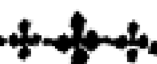
هم بگوید که غیر من خود کیست — نیز دل را ز غیر پردازد

بے نیاز است زانچه مے بینی — ز رو غیرت بخویش مے بازد

کاش چون برق در شب تاریک — پرتوے بر ولایت اندازد

واندران بیخودی و سرمستی — نکتهٔ دلنشین او سازد

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

از تب عشق شده بیتابی — اشک ریزان دو دیده ام چو سحاب
در هوای تو جا نمی گیرد — صبر در سینه ام چو نقش بر آب
روز و شب از غم تو مدهوشم — همچو مستان ز ساغر جام شراب
خاک شد عیش زندگانی من — آب چشمم گرفت رنگ شهاب
جز پرستیدن جمال بتان — نشناسم ره عذاب و ثواب
گذر افتاد دوش در دیرم — گوش کردم همین ز شیخ و ز شاب

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

خوش بود روی مهوشان دیدن — جلوهٔ دوست اندر ان دیدن
از دل و جان گذشته در ره او — هر طرف روی دلستان دیدن
کردی ای شیخ راه راست غلط — اوفتادے باین و آن دیدن
گر تو خواهی که بینش همه جا — بگذر از خود که می توان دیدن
تا یقین نیست دیده ور نشوی — شرط عشق است بیگمان دیدن
مسلک این است خوش بر سالک — گر تو خواهی جهان جان دیدن
باید از خویش بیخبر بودن — غیر او را نه در میان دیدن
ترک دادن قضیهٔ من و تو — با همان بودن و همان دیدن
سبس از خط عارض خوبان — این سواد نهان عیان دیدن

که بهر وجه نور یار ببین
جلوه آرا در آسمان و زمین

یا رب آن ترک مه جبین چه خوش است — چشم آن شوخ سرمگین چه خوش است
رنگ مرجان اگرچه خوش باشد — لب لعل نگار بین چه خوش است

چون بهر تعینات حد شد
یک حلقه ز میم در احد شد

ای خاتم انبیای مرسل
مصداق کلام پاک اول

آنی که خدای پاک فرمود
قرآن شریف بر تو منزل

هم از تو شریعت است کامل
هم از تو طریقت است اکمل

مبهم ز کلام تو شرح
مجمل ز بیان تو مفصل

حقا که زتست دین و ایمان
ای از تو بنای کفر مبطل

آنی که جلال حق زنامت
گردد بجمال او مبدل

اندر شب تیرهٔ ضلالت
روشن کردی ز شرع مشعل

چشم است گناه سیاهم
با مهر کرم کنی مسجل

با جوش محبت تو همدم
خوانند شب و روز عقل اول

چون بهر تعینات حد شد
یک حلقه ز میم در احد شد

ای خلد ز بوی تو معطر
امین ز جمال تو منور

از معجز یک اشارهٔ تو
گردید دو نیم ماه انور

صحن حرمت حطیم بی شک
خاک قدمت ز طور بهتر

اسرار حقیقتی که حق است
در سینهٔ پاک تست مضمر

باشند ستارگان و خورشید
در انجمنت سپند و مجمر

پیغامبران بر آستانت
گردند نگون بعاجزی سر

روی تو که رشک آفتاب است
هر آئینه بهر اوست مظهر

جبرئیل به فخر بر در تو
با اینهمه پایه می نهد سر

ترجیع بند در نعت

اے جان و دلم فدای راہت　　ای کرسی و عرش پایگاہت

اوصاف تو از شمار افزون　　برتر ز خیال عز و جاہت

اے رنگ شکستہ بر رخ شام　　مشکینی کاکل سیاہت

زرد است لشرم چہرۂ مہر　　از تابش ذرہ ہای راہت

خورشید یکے غلام رویت　　یک بندۂ داغدار ماہت

در روز قیامت از تب و تاب　　ماوا نبود بجز پناہت

آئینہ پئے جلا جمالت　　صیقل گر سینہ ہا نگاہت

مقصود دو عالمے بہ تحقیق　　لولاک لما بود گواہت

اے جملہ رسل ہمین دو مصرع　　در شرح صفات عذر خواہت

چون بہر تعینات حد شد
یک حلقہ ز میم در احد شد

ای دیدۂ عاشق آستانت　　اندر دل بے خبر مکانت

زنہار نبود در شب قرب　　جلباب صفات در میانت

ممتاز فلک ز پای بوست　　محتاج ملک با متنانت

مخصوص بدشمن تو دوزخ　　فردوس مکان دوستانت

سر بر خط امر تو ملایک　　وابستۂ دامن انس و جانت

جانا نہ حسن لایزالی　　سوگند ہمے خورم بجانت

محظور تو قہرمان قدر است　　ہر چند زمنت بر زبانت

ہان پردہ کشا کہ بے محابا　　نظارہ کنند عاشقانت

ہر شام و سحر بر آسمانہا　　گویند فرشتگان نشانت

اوصاف تو انتہا ندارد
حیران خرد سخنوران شد

این بیت ولایت از محبت
در نعت تو ورد ہر زبان شد

چون بہر نعتیات حد شد
یک حلقہ زمیم در احد شد

حاجب بہ در تو ہست موسیٰؑ
باشد ز عصای او ہویدا

بی شبہ تو شاہد جمیلی
از نور جبین تست پیدا

از لطف نظر بحال ما کن
ای قبلہ و کعبۂ دل ما

دیدار تو شربتیست شیرین
بیمار ترا پی مداوا

چون شافع روز حشر ہستی
غم نیست مرا ز معصیت ہا

من خشک لب و تو بحر رحمت
تشنہ نرود مگر بدریا

آنی کہ ز جلوۂ جمالت
صد بار رود ز ہوش موسیٰؑ

آنی کہ بیک نفس نماید
خدام تو معجزۂ مسیحا

دی محو بفکر نعت بودم
کاین غلغلہ شد ز عرش پیدا

چون بہر نعتیات حد شد
یک حلقہ زمیم در احد شد

نور تو ز نور ذات باشد
وز نور تو کائنات باشد

تو جملہ صفات را سزائی
بہر تو ہمہ صفات باشد

آزاد شوم ترا برحمت
گر سوی من التفات باشد

دستی و ستی بلطف دستی
تا پای مرا ثبات باشد

تو مظہر واجب الوجودی
وز نور تو ممکنات باشد

یک سجدہ بطاق ابروانت
بہتر از صد صلوٰت باشد

حال تو دلم ز عقل پرسید — این بیت بخواند زار و مضطر

چون بهر لقنیاب حد شد
یک حلقه ز میم در احمد شد

هر نور ز چهره ات عیان است — هر چهره ز نور تو نشان است
خاک از قدم تو در سکون است — چرخ از قامت بلند شان است
چون نیست ز سایه ات نشانے — این عین نشان بی نشان است
انسان بچه پایه اش ستاید — آنرا که خدای مدح خوان است
هر کس که نشست بر در تو — از آفت دهر در امان است
تنها نه منم فدای نامت — قربان تو هر کسے بجان است
جویند همه ذریعهٔ تو — ذات تو وسیلهٔ جهان است
لولاک چو گفت ایزد پاک — در وصف تو لال هر زبان است
هر موی که هست بر تن من — یکسر پی این سخن زبان است

چون بهر لقنیات حد شد
یک حلقه ز میم در احمد شد

مخلوق ز نور تو جهان شد — هم ذره هم آفتاب ازان شد
از ماه کتان دو نیم گردد — ز انگشت تو ماه چون کتان شد
اندیشه نه برده ره باو جست — هر چند روان به لامکان شد
از تست ظهور نور بے حد — این سر نهان ز تو عیان شد
آن شب که بسیر چرخ رفتی — جبرئیل بخدمت دوان شد
از کرسی و عرش بر گذشتی — چون عزم تو سوی آسمان شد
تا پاے تو او فتاد بر سنگ — مسجود تمام انس و جان شد

مقصود توئی زکنه الحق — یعنی که توئی کریم و اکرم
اے معرفت و حقیقت حق — بر ذات گرامیت مسلّم
نازاست و نیاز بار تو لت — نازم بہ نیاز و ناز ہر دم
اے گلشن شرع از تو سرسبز — اے باغ کرامت از تو خرم
با نور جبین روشن تو — از ذره کم آفتاب اعظم
موصوف بہ والذین ہستی — وصفت چہ کند زبان آدم
صدیق خطاب صادق تست — شان تو برون زکیف و از کم
در ذکر تو اذهما فی الغار — ہر آنچہ کہ گوئیمت کم از کم
بر وند چو لاشہ تو شد باز — دروازه حجره مکرم
در راه خدا نثار کردی — مال و اسباب و جان و دل ہم
آنی کہ بفیض تو سراسر — با صدق و صفا شد است عالم
قلب تو زحال بر نگردد — اسرار قدیم راست محرم
از محمدت تو بے محابا — حقا کہ نمی توان زدن دم
بر خاک در تو جبہ سائی است — کیخسرو اگر بود دگر جم
تقدیم تراست در بزرگی — اے بر خلفاے دین مقدم
در عہد حبیب بر مصلے — بیخود شدی از ہجوم ماتم
چشم است کہ از اشاره چشم — بر زخم دلم نہی تو مرہم
ہان مشکل من بلطف حل کن — اے پیش تو پشت عالمی خم

سویم نظرے فگن بالطاف
تا قلب سیاه من شود صاف

اے بعد خلیفۂ نخستین — از فیض تو گشتہ خلق حق بین

در چشم کشند خاک پایش — هر شخص که خاک پات باشد
انوار جبین با صفایت — آثار صفات و ذات باشد
امید که این دو مصرع سن — مقرون بتوجهات باشد

چون بهر تعینات حد شد
یک حلقه ز میم در احد شد

تا ذات تو ختم مرسلین است — نازان ز تو بر فلک زمین است
همچون تو پیمبرے نیامد — خُلق تو ز خلق بهترین است
ایزد به ثنائے تست گویا — قرآن بستائشت قرین است
در دیده کشند خاک پا کش — تا مسکن پاکت آن زمین است
سر سوے درت مسیح دارد — هر چند بچرخ چارمین است
اقرار بعجز فکر کردن — در نعت تو عین نعت این است
محبوب خدا توئی و کافر — آن را که تأملے درین است
تا سجده کند بر آستانت — هر موے بحسرت جبین است
این شعر به بیخودی ولایت — در شان تو گفت وحق همین است

چون بهر تعینات حد شد
یک حلقه ز میم در احد شد

چار بند در منقبت صحابه رضی الله عنهم

اے قبله و کعبهٔ دو عالم — مانند پیمبران معظم
پیغمبر هاشمی به تحقیق — فرمود پس از خوت مکرم
از غایت صدق با محمدؐ — در غار شدی انیس و همدم

رحمت نکند چنین تقاضا

اے آنکہ رفیق مصطفائی ہر وصف کہ گویمت سزائی
اے آنکہ پس از امیر عادل سجادہ نشین مجتبائی
قرآن شریف جمع کردی الحق کہ تراست کبریائی
فرمود چو باعلی پیمبر از بہر طعام کتخدائی
رفتی و ولاص او خریدی در غایت صدق و از صفائی
پنہان کردی بخانۂ او سبحان اللہ چہ با ولائی
در شان تو گفت حق عفا اللہ مختص بجناب کبریائی
حاشا کہ غلو کنم بوصفت باللہ کہ مظہر خدائی
مقبولی و جامع صفاتی با حلم و حیا و با عطائی
ایمان زوجود تو گرامی است در قرب خدا چو انبیائی
ہم واقف راز مطلق حق ہم محرم سر مصطفائی
من ذرۂ او فتادہ برخاک تو مہر سپہر اعتلائی
پس ذرہ چہ وصف مہر گوید لے اوج او را نہ روشنائی
توصیف تو کے بود حد من از وہم و خیال من جدائی
ما سالک مسلک تو ہستم تو ھادی ما و رہنمائی
گردست دہد کمال فخر است بر خاک درِ تو جبہہ سائی
تو شاہ منی و من گدایت زیباست اگر کرم نمائی
بیمار غم فراق ہستم تو از پئے دردِ من دوائی
در قبضۂ تست ہر چہ خواہی محبوب خدا و مقتدائی
از بہر نبی رفیق جنت وز بہر امم تو پیشوائی

رونق ز تو یافت جمله عالم　　اسلام قوی شد از قوانین

بر پای گدا چو بایت افتاد　　با آن همه عز و جاه و تمکین

بر هم نشدی ز گفتگویش　　کردی الحاح همچو مسکین

از عدل تو شرع راست زینت　　وز شرع تو عدل راست تزئین

مانند تو عادل و مجاهد　　کم بود در انبیاء پیشین

موقوف بجو لفشانیت بود　　قتل همه کافران بیدین

از بیم هلاک سر نهادند　　بر خط مثال تو سلاطین

بی خرخشه فتح روم کردی　　تحسین تحسین هزار تحسین

ای زلزلهٔ زمین بیکدم　　ساکن ز کمال تو بتسکین

وصف تو حروف بر نتابد　　دارد بسر چه قدر پروین

چون منزل منقبت کنم طی　　آتش همه راه و پای چوبین

غالب شده نفس و روح مغلوب　　از غصه دلم شد است خونین

من طاقت عدل حق ندارم　　ای عادل حق شناس حق بین

لطفی که دعای تست مقبول　　رحمی که کند اجابت آمین

یک شب ز کشاکش ریاضات　　آسوده نشد سرت ببالین

تا خاست ز مقرعت طراقی　　آئین صلاح شد نو آئین

ابلیس ز سیاست گریزان　　ترسان ز جلال و شوکت دین

کرد است ملال پائمالم　　در ذوق من است تلخ شیرین

بنگر به کرم که بر در تو　　من آمده ام غریب و مسکین

خواهم که دلم چو شمع گردد　　از پرتو عشق جلوه آگین

مانوس ز مرحمت معنه نا

از نفس سجان رسیدم اکنون
بنگر بنگر بلطف بنگر
سویش نظرے فگن کہ دارد

شاہا مددے بکن بہ ہمت
محروم بکن مرا ز رحمت
چشم نظرے ز تو ولایت

دارد دل خود بدرد خستہ
بر لطف تو دل مدام بستہ

ہفت بند در منقبت شیر خدا حضرت علی مرتضیٰ کرم اللہ وجہہ

السلام ای ساقی کوثر امام المتقین
سرِ جان مصطفےٰ و پیشوای راستین

دست تو دست خدا و فیض تو فیض ابد
جام تو جام ازل فیہا شراب الطاہرین

فعل تو فعل رسول و قول تو قول نبی
دین تو دین خدا اعلمت زعلم اولین

درج عصمت جان حرمت صورت معنی نما
نور ایمان شمع عرفان آفتاب آخرین

بوتراب فخر آدم آنکہ ہر شام و سحر
بر سر خاک درش خورشید می ساید جبین

معنی انّا فتحنا و حصار خیبری
رمز فہم سخن اقرب فاتح باب الیقین

راز دان فوق ایدیہم اسیر ژندپوش
گنجدان کنت کنزاً شمع بزم الّذین

زنگ وادی ہشت گلشن آفتاب فلک
دستگیر ہر دو عالم باکرامات مبین

ہادی دین قاطع حجت وصی مصطفےٰ
قوتش معجز نما و قوت او نان جوین

ابتدائش محو در محو و فنا اندر فنا
انتہای او بقا یا ذات رب العالمین

حیدر کرار داماد نبی شیر خدا
قاتل الکفار سیف اللہ امیر المومنین

بر فلک از روی رفعت ہمچو عیسیٰ بر فلک
بر زمین از روی تمکین چون محمد بر زمین

آنکہ اسرار ترا محرم رسول اللہ بود
گر کسی قدر تو داند ہم رسول اللہ بود

چون پیش تو آمدم بامید | امید که عقده ام کشائی

آنان که کریم و پاکبازاند
مایوس ز مرحمت نسازند

اے ذات تو خاتم خلافت | مانند رسول در رسالت
آنی که ترا رسد بزرگی | آنی که سزد ترا امامت
فرمود نبی بروے منبر | در حج وداع ماند حجت
کان راکہ محمد است مولے | مولی است علی ہم از کرامت
برخاست عمر چو گوش فرمود | فرموده خاتم الرسالت
دستت بگرفت و تهنیت گفت | مولا شدی و زہے سعادت
آلے کہ تراست بعد عثمان | بر مسند مصطفی وراثت
پاکان ہمہ خاک آستانت | در چشم کنند از ارادت
در پنجہ نفس دون اسیرم | اے شیر خدا بکن حمایت
داماد رسول و زیک نور | وز اخوۃ پاک در قرابت
فرمود ثنائے تو پیمبر | لال است زبان ما بدحت
محبوبی و ہم حبیب داور | معروف بغایت ہدایت
در منقبت تو انیفتد ربس | ہمنام حقی بحکم رفعت
آنی کہ بدرگہ تو شاہان | ہستند گدائے بی حقیقت
وصف تو چگونه بازگویم | اے رکن خلافت و امامت
شاہا دل من ہمہ سیاہ است | پر نور کنش بیک عنایت
حل ہمہ مشکلات بر تست | مایوس مساز از اشارت
غرق گنہم زپائے تاسر | آمرزش کن بیک اجابت

تا خیال منقبت آورده ام اندر ضمیر | فکر بکر از گوهر تحقیق زیور یافته
ذرهٔ از نور رویت یافت خرشید بلند | شمهٔ از نکهت کوی تو عنبر یافته
از کف فیاض تو ور آفتاب رستخیز | تشنه کامان قیامت آب کوثر یافته
هر که آمد بر در ستی رفت بی نیل مرام | شاهد مقصود را از غیب در بر یافته
عرض من بشنو که می لرزم ز طول ماجرا | تا دل غافل خبر از حال محشر یافته

ای تو افضل در کرامت ای تو اشرف در نسب
ماه تابان در عجم خرشید روشن در عرب

یا علی شان تو باشد همچو شان مصطفیٰ | پس نشان ذات تو آمد نشان مصطفیٰ
آشکارا بر تو شد سر نهان مصطفیٰ | مصطفیٰ جان تو باشد هم تو جان مصطفیٰ
با کمالات ولایت آفتاب روشنی | جز تو کی باشد کسی شاها روان مصطفیٰ
جام معنی یافتی از دست ساقی ازل | زان فشاندی جرعهٔ بر عاشقان مصطفیٰ
بی تو لایت کسی تا مصطفیٰ کی ره برد | چون علیؑ بابها شد بر زبان مصطفیٰ
هم توئی لاریب فیه و هیچکس غیر از تو نیست | جسم و جان مصطفیٰ تاب و توان مصطفیٰ
هم کلام تو مطابق با کلام ایزدی | هم زبان تو موافق با زبان مصطفیٰ
جنت الفردوس کوی تست آمنا بها | ای گل بارنگ و بوی بوستان مصطفیٰ
شمع از شمع است روشن از فروغ نور تو | طرفه شمعی بودهٔ در دودمان مصطفیٰ
تو در علم لدنی هستی و او شهر علم | آستان تست بیشک آستان مصطفیٰ
دشمنانت در حقیقت مصطفیٰ را دشمن اند | دوستانت بی تامل دوستان مصطفیٰ
مصطفیٰ چون عزم هجرت کرد خفتی بی خطر | هم بجای مصطفیٰ اندر مکان مصطفیٰ

زرد شد از تاب و تب مسکین تو از اری من
چشم رحمت باز کن و ز رحم نگر سوی من

ای تو در وقت مصیبت خلق را تو یادرس
بینوا و بیکسیم شاها بفریادم برس

روز رستاخیز در فردوس باشد جای او
هر که زد جوان ملیح از مهر تو یکبار نفس

زندگانی مشکل و دشوار باشد عافیت
کار خنجر میکند با جان اعدای تو خس

خود چه گویم یا علی تا از گدایان عالمی
نور حق هستی و نور حق ندارد پیش و پس

تا زپا افتادگان را دستگیری می کنی
گوشه چشمی ز عین مردمی دارم هوس

کاروان رفت است و من از رهروان ماندم
رهبری کن تا بگوش من رسد بانگ جرس

چشم رحمت دارم از تو در بلای بعث و نشر
چون نباشد هیچکس را حامی با هیچکس

فارغ البالم کن و از قید سختم ده رهان
زور پروازی ندارم همچو مرغ اندر قفس

اولیا تا قوت باطن ز فیضت یافتند
هر یکی بر طارم افلاک می راند فرس

وصف سلطانی گدائی بینوائی چون کند
پیش طاوس نگارین قدر کی دارد مگس

کنه اسرارت زبان نکته پردازان برید
ما ثنای تو اباکت انفقد رو دانیم و بس

می سزد خاموش بودن تا بیام منقبت
چون نبی با ایم کند گفتگو را دسترس

مرکب تو دلدل است و حربهٔ تو ذوالفقار
هیبت حق است از قهر و جلالت آشکار

ای ز فیضت فیض عقل نکته پرور یافته
وی ز علمت نکته روح القدس در یافته

در محیط منقبت تا گشت فکرم آشنا
دامن ادراک مالامال گوهر یافته

نکهتی از خاک کویت برد تا باد صبا
گلشن جنت مشام جان معطر یافته

خسروی کز تیرهٔ بختی سر ز فرمانت بتافت
تیغ خون افشان بجای تاج بر سر یافته

روز خورشید درخشان یا شب ماه تمام
هر یکی از ذات پاکت فیض دیگر یافته

گر ز فرمانت عدوی خیره سر پیچید سر
در نبرد از تیغ تیزت شاه گستر یافته

از تجلای جمال عالم آرای شما
آفرینش دیده و دل را منور یافته

هر که راضی شد بفرمان الهی در جهان — جرعه نوش ساغر تسلیم طفلان شماست

این کرامت از حق است و امتناع او محال — تا قیامت عالمی مملو ز فیضان شماست

تا که دارد انچنین حالی و این عرفان کرامت — آنکه بر یکحال بود و هست عرفان شماست

نور احمدؐ از حق و نور شما از احمدؐ است — حسن یوسف جلوه از حسن نهان شماست

هر علوی کمتر از کمتر بود در منقبت — عرش بالاخانهٔ تمکین ایوان شماست

مور را محروم تا چند اے سلیمانؑ داشتن
شاه را باید نگاهے با گدایان داشتن

گر نبوت ختم شد بر احمدؐ خیر الانام — ختم شد از تو شاها در ولایت فیض عام

لرزه بر اندام اعدای تو افتاد و هنوز — بر نیاوردی بمیدان وغا تیغ از نیام

کس نباشد مثل تو با مصطفےؐ نزدیک تر — دور تر افتاده ام از تو اغثنی یا امام

موم گردی از کرامت چون زنیک تو آمدی — در زمان ردّ اعجاز نبیؐ سنگ خام

ناطقه اندر بیان وصف تو معذور شد — طایر سدره کے افتد سوی عاجز را بدام

از شفاعت یا علی مایوس محروم مدار — چون بود صحرای محشر جمع هر خاص و عام

زندگانی گر بود حاضر شوم بر آستان — پخته ام با خویشتن شاها چنین سودای خام

چاره کارم بدست تست هان غافل مشو — یک توجه کن درین سودا که پختم یا امام

التجا آورده ام و از کرده نادم آمدم — تو که بخشی زخمهای سینه ام را التیام

درد کش از جام مستم توبه از نا کردنی — آرزو دارم که صاف معرفت ریزی بکام

گلفشان تا صبح محشر باد بر خاک درت — آنکه رضوانست اندر گلشن جنت بنام

یا علی یک جلوه ام بنما و بیخود کن مرا — تا زنست یک نفس غافل نباشم والسلام

هفت بندم را ولایت با هزاران آفرین
جبرئیلؑ از سدره مے گوید هدی للمتقین

ای هدایت را تو غایت یا امیر المؤمنین — غایتی و هم هدایت یا امیر المؤمنین
نه فلک یا مرتضی نه زینه باشد مر ترا — بام لاهوت است جایت یا امیر المؤمنین
از صراط مستقیم آگه نبودی هیچکس — گر نمی کردی هدایت یا امیر المؤمنین
آبروی چشمهٔ حیوان بروی خاک ریخت — فیض لعل جانفزایت یا امیر المؤمنین
آسمان از روی رفعت با توکی پهلو زند — عرش و کرسی زیر پایت یا امیر المؤمنین
هان گره بگشا ز کار من که میداند گشود — ناخن مشکلگشایت یا امیر المؤمنین
سید بالافتا ز مودود در کونین نیست — مرد میدان وغایت یا امیر المؤمنین
تو سلیمانی و چون سلمان جهانی مور تو — اولیا هر یک گدایت یا امیر المؤمنین
گرچه با جان و دو عالم نیست پروای ترا — جان ما بادا فدایت یا امیر المؤمنین
زور بازوی ولایت قادر مطلق نداد — هیچکس را ما ورایت یا امیر المؤمنین
هر که از ابدال و اقطاب است ابعد از مصطفیٰ — جمله ممنون عطایت یا امیر المؤمنین
بسکه هر دم سر نهادی بر خط فرمان او — از تو راضی شد خدایت یا امیر المؤمنین

با گل رنگین چه نسبت رنگ رخسار ترا
نیست از باد خزان آسیب گلنار ترا

یا علی گردون گردان گرد میدان شماست — جلوهٔ خورشید عکس روی تابان شماست
آن گلستان کز ازل محفوظ باشد از خزان — هم بماند تا ابد بیشک گلستان شماست
چون خلیل الله بفیض لا احب الآفلین — نار صد نمرود گلشن بر غلامان شماست
از طفیل نام پاکت چون نصیری جان برد — پس چگویم یا علی شان خدا شان شماست
نازم این همت که پایانی ندارد بخششش — چشمهٔ کوثر نمی از بحر احسان شماست
زهرهٔ گردون کشی از امتثال امر نیست — عالم علوی و سفلی زیر فرمان شماست
آنکه بخشد رنگ جوهر را بچندین آفتاب — لعل یاقوت آفرین گوهر افشان شماست

چون بجانش زهر قاتل ریختند — با چنین سختی نشد مضطر حسن

گه در آغوش و گهی بر دوش بود — بود بیشک جان پیغمبر حسن

بعد نقل مرتضی چون مصطفی — دایما بودی بحق رهبر حسن

سید و ابن علی سبط رسول — اینهمه اوصاف بود اندر حسن

داشت مانند نبی لاریب فیه — صورت و سیرت بجاه و فر حسن

وصف او گفتن نه حد چون منی است — باشد از هر مدحت برتر حسن

خاندان مصطفی را زینت است

مسند شیر خدا را زینت است

آن امام با صفا جان رسول — رونق گیتی بایمان رسول

سبط پیغمبر حسین ابن علی — محرم اسرار پنهان رسول

صبر کرد از بهر فرمان علی — جان سپر از بهر فرمان رسول

تا گل رنگین ز خون او شگفت — پر بهاران شد گلستان رسول

در اول او را فروغی داد حق — تا شود شمع شبستان رسول

بی تامل جان خود تسلیم کرد — تشنه لب از بهر ایمان رسول

بر نیامد تا قیامت همچو او — لالهٔ رنگین به بستان رسول

بود گفتارش چو گفتار نبی — بود عرفانش چو عرفان رسول

هست بیشک حب او حب نبی — شان او بی شبهه چون شان رسول

شاهد و مقبول و محبوب و شهید — دلبر زهرا و جانان رسول

حلم و صبری را که او در کار بست — خود که تواند جز آن جان رسول

دامنش گیرم که میدانم بدل — دامن او هست دامان رسول

تا که آمد ذات پاکش در وجود

دوازده بند در منقبت دوازده امام علی نبینا و علیهم السلام

خاصه امام یارا اندر سلطنت ــ تا نگارد حرف وصف مرتضیٰ

آن امام و مظهرِ نور خدا ــ هر دلے را ذات پاکش پیشوا

آن وصی مصطفیٰ شیر خدا ــ گوهرِ شهوار بحرِ لافتا

با سخاوت با شجاعت با عطا ــ با صفا با اصطفا با القا

دیده و دل هر دو نورانی شود ــ گر تو سازی خاک پایش توتیا

دل به مهر او منور کن که هست ــ نورش از نور رسول مجتبیٰ

کس نیابد راه حق الا بدو ــ گفت چون احمد علیؑ را بها

فکر کن اندر تد لعمرک کعاً ــ تا چه گفت اندر ثنائے او خدا

یک نظر دیدن جمال روشنش ــ بهتر از طاعات بیچون و چرا

مصطفیٰ با وے محبت داشتے ــ بود وے بیشک حبیب مصطفیٰ

در حقیقت گر نمی بودے علی ــ کے رسیدی خلق تا رب علا

حب او با آل او ایمان ماست ــ دین ما این است بے ریب و ریا

بوتراب و افتخار خاک بود

در حقیقت جمله نور پاک بود

آن امام پاک دین پرور حسنؑ ــ ابن حیدر سبط پیغمبر حسنؑ

افتخار خویش داند جبرئیلؑ ــ خدمت شاه کرم گستر حسنؑ

صابر و شاکر ولی و رهنما ــ بر سرِ خلق جهان افسر حسنؑ

آشکار اصاف چون آئینه بود ــ جمله اسرار محمد بر حسنؑ

نیمه از هر شے بدرویشان دو بار ــ داد از بهر خدا یکسر حسنؑ

چار و ده بار از پئے طوف حرم ــ شد پیاده عاشق داور حسنؑ

خوشتر از جوهر سفالِ راه او — بهتر از اکسیر خاشاک درست

اندرون سینهٔ پر نور او — جمله اسرار الهی مضمر است

از جنبش مستغنی خرشید و ماه — آری آری ظاهر است و مظهر است

ذره‌های کوی او روشن همه — کیمیا خاک رهِ آن سرور است

روز و شب اندر طواف درگهش — آفتاب و ماه در چرخ چنبر است

رونق دین مبین بر حق است — زینت سجادهٔ پیغمبر است

نور ایمان گرد از ذاتش ظهور
ظلمت کفر از جهان گردید دور

آن محمد جعفر صادق لقب — بود در افراد عالم منتخب

ساعتی از یاد حق غافل نبود — می گذشتش در عبادت روز و شب

قلب او آئینهٔ بی زنگ بود — کاسخنان هرگز نخیزد از حلب

کامل و دیندار و مقبول خدا — رهنما و پیشوا و حق طلب

آن امام شرع رکن دین که شد — جد او تکوین عالم را سبب

آنکه جز ذکر خداوند کریم — از کمال معرفت نگشود لب

قدوهٔ اصحاب دینِ مصطفیٰ — مقتدای ملت و عالی نسب

دردمندان را بذاتِ او نیاز — عاشقان را آستانش بیت رب

چونکه او باشد شفیع روز حشر — هیچ اندیشه ندارم از طرب

گر بجنباند لب از بهرِ دعا — بخشش و آمرزشم نبود عجب

موی مشکینش چو سنبل پیچ پیچ — روی او ماهِ عجم مهرِ عرب

عاشقانِ او گر آهی برکشند — دوزخ از گرمی فتد در تاب و تب

سید است و شافع روز جزا است

رونق آل محمد برفزود

آن امام خلق زین العابدین / پیشوا و رهبر دین مبین
والی صدر رسول مصطفی / خواجه عالم امام المتقین
خاک پالیش سرمه چشم فلک / فرش راهش دیده روح الامین
از پی کسب سعادت بردرش / مشتری چون زهره میساید جبین
سر ز روی عاجزی بر خاک داشت / گرچه پالیش بود بر عرش برین
از نهایات کمال ذات او / سخت حیران است عقل دوربین
راست آمد جامه تقوی بر او / منتظم شد دین خیر المرسلین
بعد شاه کربلا یعنی حسین / کیست تا باشد ازو برتر بدین
جلوه نور خدا پیشانیش / روی خویش مظهر حسن آفرین
سنگ درگاه فلک فرسای او / سجده گاه قبله ارباب دین
گریه میکرد و نمی خورد آب سیر / دایما می بود غمگین و حزین
هرکه در دامان او دستی زند / برفشاند از دو عالم آستین

با خدا ایشش بود محکم نسبتی
تا نیاسودی ز طاعت ساعتی

آن امام دین که نامش باقر است / هرچه در مدحش نگارم کمتر است
برج عفت را فروزان اختری / بحر رحمت را گرامی گوهر است
مسند آرای جناب مصطفی است / لاجرم بر فرق عزت افسر است
نشان حق پیداست از آثار شان / عاشقانش را نشان دیگر است
چون توانم کرد وصفش بی کمال / فهم آن از وهم من بالاتر است
آشکارا بودش اسرار غیب / روی او نور خدا را مظهر است

حاکم اقلیم تسلیم و رضا — پیشوای اتقیا حضرت رضا

عالمی از ذات پاکش فیضیاب — رہبر دین خدا حضرت رضا

آنکہ بجز او نیامد در وجود — ہمچو او در اتقیا حضرت رضا

عقدۂ پیچیدہ بکشادی کہ داشت — تا سخن مشکلکشا حضرت رضا

دردمندان را دوا ہست از شفا — گر بہ بخشد خاک پا حضرت رضا

مرہم زخم دل ہر بینوا است — باکرامت باعطا حضرت رضا

واقف سر حدوث و ہم قدم
حاوی علم وجود و ہم عدم

آن امام دین کہ نام او نقیؑ است — متقی و باخدا و ہم ولی است

عارفی کز غایت صدق و صفا — راز ہا در سینۂ او مختفی است

آنکہ بر درگاہ والایش مدام — ہر یکی از جن و انسان ملتجی است

واقف راز نہان مصطفی — محرم اسرار پنہان علی است

زینت دین رسول پاک دین — عالم عالم ز علم از وی است

اوست ہر یک را امام پیش رو — ہر یکی از استانش مقتدی است

ہم ولی کامل است و ہم غنی — ہم امام صوری و ہم معنوی است

ذات پاک او بود نور خدا — در کراماتش ہمانا فرق نیست

ہر کہ با نامش نہ دارد الفتی — در جہان بے مدارا خوش نزیست

من کجا و شرح اوصافش کجا — ذات پاک او ز توصیفم غنی است

چشم دارم گوشۂ چشمی از او — کار ہا بر یک نگاہش ملتوی است

کامیاب است از فیوضش عالمی — آنکہ برگشت از درش مایوس کیست

عالم امکان سراپا نور از وست

پارسا و پیشوائے دین ماست

آنکہ از وے بود ایمان منتظم　　موسیٰ کاظم امام محترم

صادقان را از کمال صادقے　　آستان عالیش بیت الحرم

ابر دریا بار بیشک تر شود　　چون کشاید دست از بہر کرم

پر نخوردی کاین نہ خوی اولیاست　　بودی از پاکیزگی خالی شکم

از رجا مسرور بودی ہر زمان　　گریہ ہا از خوف کردی دمبدم

ناخن تائید او در یک نفس　　می کشاید عقدۂ امر اہم

در پے ترویج دین بودے مدام　　داشتی بر جادۂ سنت قدم

می برد با خویش خیل عاصیان　　تا زند در جنت الماوٰے علم

خاک پایش نور چشم ہر دو کون　　نزہت کویش بود رشک ارم

یک دم جان بخش او صد جان چاک　　میدمید اندر تن بےجان بدم

مسند احمد مزین شد بدو　　رونق اسلام شد بے کیف و کم

گرچہ سرتا پاے عصیان بودہ ام　　چون شفیعے ہمچو او دارم چہ غم

روح او برستہ پیغمبرؐ علیم
قلب او پر نور از نور قدیم

آن امام باصفا حضرت رضاؑ　　عارفان را پیشوا حضرت رضاؑ

مظہر نور خدا حضرت رضاؑ　　مہر برج اصطفا حضرت رضاؑ

بادشاہ جن و انسان و ملک　　مورث ملک بقا حضرت رضاؑ

آنکہ چون معروف باشد بر درش　　صد ولی باصفا حضرت رضاؑ

می شود معروف ہر مجہول ازو　　افتخار اولیا حضرت رضاؑ

صاحب سجادۂ خیر البشر　　ثامن آل عبا حضرت رضاؑ

آنکه از بعد نقی متقی — بود زیب مسند پیغمبری

می برد از سینه زنگ سالها — تا که سید اند چنین صیقل گری

مشتری و زهره هر ساعت بجان — ذره هاے کوی او را مشتری

عفوها هر لحظه از حق خواستی — بنگر این لطف و کرامت گستری

کے بود یارب که سعیم سر بگرد — تا کند بخت همایون رهبری

چون توان گفتن صفات بجدش — ذات او باشد ز وصف ما بری

خاک پایش سرمه چشم ملک
ذرهٔ راهش چو خورشید فلک

آن امام ملت خیر الانام — یابد از وے دین و دولت انتظام

مهدی هادی امام آخرین — آنکه از کفار گیرد انتقام

آنکه از آشوب دجال لعین — خلق آید در پناه آن امام

فرق خود یک سر مو کو بود — همچو پیغمبر ز سر تا پا تمام

شرع را در عهد او باشد رواج — باز آید رونق دین اسلام

مدعاے خویش حسب مراد — هر کسی یابد بفیض آن امام

تا نیابد ذات پاکش در وجود — دین پیغمبر بود بے انتظام

آن امام دین که بعد از فوت او — در جهان تا کم شود شور قیام

آنکه بعد از رحلت او ناگهان — حق نماید دین و ایمان را تمام

خلق را علم و عمل تلقین کند — هم نیاساید ز طاعت صبح و شام

چشم دارم تا بخشند از دم — از براے این امامان کرام

با دو برادر اح پاک هفت و پنج — از ولایت صد درود و صد سلام

هست امیدم بفضل کردگار

گر نگویم حال کے مستور از دوست

آن تقی متقی رکن جہان ‌‌ ‌‌ بیشک آمد رہنماے انس و جان
آنکہ از ذکر خداوندِ جلیل ‌‌ ‌‌ بر نمی آسود گاہے یک زمان
بے تامل خارِ راہِ او گلی ‌‌ ‌‌ کیمیا خاکِ درِ او بیگمان
ہیچ رازے نیست پوشیدہ بر او ‌‌ ‌‌ کرد ازو آشکارا ہر نہان
آستانش را بفرمان ادب ‌‌ ‌‌ کعبہ میداند بیشک عارفان
ہر کہ در کویش مقام او بود ‌‌ ‌‌ از بلیات است دایم در امان
چون نگارد خامہ حرف وصف او ‌‌ ‌‌ قاصر آمد در ثناے او زبان
ہر کرا مسکن بود در کوے او ‌‌ ‌‌ خاک پایش سرمۂ بینا ز جہان
پاک ظاہر پاک باطن پاک دین ‌‌ ‌‌ پاکباز و پاک جسم و پاک جان
دوست و دشمن نہ بیند از کرم ‌‌ ‌‌ بر ہمہ آفاق ہست او مہربان
از تمناے قبولِ مدعا ‌‌ ‌‌ بر درش حاضر ہمہ پیر و جوان
مرجعِ حضمانِ او دار السقر ‌‌ ‌‌ مامنِ عشاق او دار الجنان

بر درِ او عزت از سر می نہند
سر زروے فخر بر در مے نہند

آن حسن یعنی امام عسکری ‌‌ ‌‌ زیبدش بر فرقِ گیتی افسری
آن سلیمانے کہ از آتابع اند ‌‌ ‌‌ آدمی و قدسی و جن و پری
سرنگون بر عتبۂ والاے او ‌‌ ‌‌ ہست صبح و شام چرخِ چنبری
رہ نبردی تا حقیقت گمرہے ‌‌ ‌‌ گر نکردے ذاتِ پاکش رہبری
ہیچو او ہرگز نیامد در وجود ‌‌ ‌‌ ختم شد بر ذاتِ او دین پروری
ماہتاب چرخِ عز و اعتلا ‌‌ ‌‌ آفتاب آسمان برتری

با کالبد خاک بدان رفت ز افلاک — دریاب ولایت کہ عرش بود ادنی

ولہ

ای محب تو حق و تو محبوب — روح تو قدسی و قلب تو سلیم

در تمنای تو جان خواہم داد — ای لبت عیسیٰ و چشم تو کلیم

ولہ

غمزہ کیست ولایت ہمہ نیرنگ جہان — فرش رہ ساز بچشم قدم او مردم

عشوہ کیست کہ برہم بزند عالم را — ساعتی را کہ نگہ بند قیامت مردم

ولہ

ای ولایت فکر عقبیٰ خوشتر است — کاین تعلق پنجروزے بیش نیست

فوت گردد ہر چہ حاصل کردہ — عاقبت جز موت راہے بیش نیست

ولہ

حق بود الصبر مفتاح الفرج — ای ولایت بر مصایب صبر کن

ور بود دشوار بر نفس تو صبر — جہد کن بر نفس قاتل جبر کن

ولہ

آنانکہ زیستند ولایت بکام دل — ناکام زیر خاک سپردند جملہ را

پاداش آنکہ نعمت دنیا فراخ بود — در گور تنگ و تار فشردند جملہ را

ولہ

عابد بخلد رفت کہ با زہد و اتقا — سالک جو راستان برہ مستقیم بود

ما نیز یافتیم ولایت ہمان مقام — حقا کہ حق کریم و غفور و رحیم بود

ولہ

عشق کاذب ہوای نفسانیست — عشق صادق بود ز خود رفتن

تا بجنت ندہم ہیچ ہشت و چہار

قطعات

عجب مدار کہ کافر بود خدای پرست — ولی بحق کہ محمد پرست کافر نیست
ولایت این سخن علم گفتہ اِلّا — گمان جہل برو جاہلے کہ ماہر نیست

ولہ

چار چیز است اصل درویشی — زان دو کم خوردن است و کم خفتن
ای ولایت بگوش دل بشنو — کہ دو کم رفتن است و کم گفتن

ولہ

ای ولایت ہر قدر گفتم سخن — حاصلش آخر ندامت یافتم
عاقبت لب بستم از طول کلام — تا بخاموشی سلامت یافتم

ولہ

اگرچہ معصیت از ماست ای کریم و رحیم — ولی بخش کہ ما از قضا دلیر شدیم
عطای تست اگر عطاے خود نگری — خطای ماست اگر خطا دلیر شدیم

ولہ

سپید موی بہ پیری بمعصیت خجلم — کہ آہ رفت جوانی و در گناہ شدم
سیاہی کہ ولایت برفت از مویم — ہمان بروی من آمد کہ روسیاہ شدم

ولہ

ہشیار ولایت کہ درین عالم فانی — غافل نتوان بود بہنگامہ ہستی
ضایع مکن این یک دو نفس گر تو توانی — تا باز پشیمان نشوی زین ہمہ ہستی

ولہ

آن صاحب لولاک کہ شد در حرم پاک — محمود بنام است و مقامش بود اعلیٰ

ولایت آنچه بمن داده اند رسوایی است | نه آستین نه گریبان نه دامن است مرا

وله

سنان از تیره بختی تا بتابد کوکب طالع | رگ جان میشود روشن بشبها شمع سوزان را
ضعیفی می فزاید ای ولایت عزت و تمکین | اجابت ها هواداری کند آه عجوزان را

وله

ولایت نیستم ترسان که گردون می برد بازی | که آخر مهره بر جای فرزین می شود پیدا
بسا نردی که بی منصوبه از ششدر برون آید | بسا بازی که بفکری تو آئین می شود پیدا

وله

نه هر کس دامن آلوده را تر می برد زینجا | کسی کو سر نهد بر خاک افسر می برد زینجا
ولایت پیش دل داغی بکشا دامان را | بیک ایمای ابرو تیغ جوهر می برد زینجا

وله

کشتو و کار ممکن نیست از تقوی و از طاعت | ولایت هم خود بگذر که سر جان شود پیدا
محبت شعله انگیز دولت با هوست آویزد | حجاب غیر بر خیزد غم سرم نهان شود پیدا

وله

نفریب توجه خیزد بروای قبله پرست | عاشق خسته درونم چه کنم ایمان را
رحم کن رحم اگر تو ولایت نازد | اینکه نازاست به محبوبی تو یزدان را

وله

آتش رخسار یار ما سحر شد ببین | شد کمند شعله تار ناله شبگیر ما
ای ولایت هوش او از آه من پرواز کرد | می خورد هر طایر رنگ پریده تیر ما

وله

بآب سکه رندی که رو تواند شست | غبار چهره آمال او تواند شست

بخدا باخدا شوی بی شک | گر موافق بود زخود رفتن

ولہ

خاکساری که بود اصل بشر | همه با پادشاهی زیبد
ما باسباب نیاز سے داریم | بے نیازی بخدای زیبد

ولہ

گل رنگین گلستان جلالے و جمال | که شب و روز صبا خاک درت می روبد
بهوای تو ولایت دل پرچون دارد | که روح شهدا خاک درت می روبد

ولہ

بخاک ریخته روی تو آب نسرین را | بهار تازه بدامان نگاه گلچین را
ز آفتاب پرستی و سجدهٔ ابرو | بدین عشق ولایت نهاد آیین را

ولہ

چون قلم رفت به نیکی و بدی روز ازل | ای ولایت چه گناه است سیاهکاران را
جان ما خاک ره مخبر صادق بادا | که زرحمت خبرے داد گنهگاران را

ولہ

از خاک برنداشت زمین را کمال حلم | با همت بلند چه سود است پست را
صد بار گشت ذرّه ولایت بفیض او | از محتسب چه باک بود می پرست را

ولہ

بتر از کفر شمرند مسلمانی ما | قشقهٔ عشق کشیدند به پیشانی ما
فیض قدسیت ولایت که بدین کم سخنی | رفت در چار طرف صیت سخندانی ما

ولہ

سنم کز آه شب تیره روشن است مرا | چو شمع روشنی خانه از من است مرا

چه شد که خون ولایت مباح سیدانی | به ناوک نگه تیر سینه دوزی چیست

وله

فغان که حال دل من شنید هیچ نگفت | روان ز دیدهٔ من اشک دید و هیچ نگفت
ولایت آن صنم شوخ سخت بیرحم است | که جان بجون ز فراقش تپید و هیچ نگفت

وله

بر کسی منکشف نه شد رازش | هر گلش رنگ و رنگ بو داند
بو نسیم و نسیم سر گردان | ای ولایت خودش نکو داند

وله

خون ز چشمان ز رخسته جگر جاری کرد | با ولایت ستم آن جامهٔ گلناری کرد
نفس سرو بچون گریش آماده نساخت | دایما با من مشتاق ستمگاری کرد

وله

آب حیوان چه کنم چشمهٔ کوثر خواهم | بوسه از لب معشوق تمنا دارم
گر ز چشم تر من سیل روان شد چه عجب | ای ولایت دل پر جوش چو دریا دارم

وله

شاهدی دلشکنی آفت جانی دارم | ناوک اندازی سخت کمانی دارم
ای ولایت دل من سوخت ز رنگ عهدش | دیدهٔ منتظر اشک فشانی دارم

وله

خاک شد در ره عشق تو ولایت جانا | پس غباری بدل از خاک چرا میداری
ملت کفر تراست کز جرم وفا | قتل عاشق بیک غمزه روا میداری

وله

نوشت نامه بخط غبار دلبر من | توان شناخت که در دل کدورتی دارد

گرفت صورت دائی بدانش خونم		ولایت آه اگر آب چو تو اند نشست
	وله	
به بزم خود مطلب واعظ ولایت را		که آن سیاه درون از صنم پریشان است
تو دانیش که اگر مومن است و آن کافر		قتیل عشوه چشمان نامسلمان است
	وله	
بیا که بی تو مرا با خود آشنائی نیست		میان صاف دل بی نوا صفائی نیست
مبین بصورت و وضع ولایت ای ساقی		بیار می که فریب است پارسائی نیست
	وله	
بی فیض نام نیک طمع داشتن چه سود		نشنیده که از گل تصویر بو نخاست
اندر هوای نام ولایت بخاک خفت		تا جان سپرد از سر این آرزو نخاست
	وله	
از غم دوری او هر نفسم		شعله مشتعل اندر جگر است
روز و شب قتل منش منظور است		دشمن عاشق صاحب نظر است
	وله	
در غم عشق بت شوخ ولایت جان داد		شیخ فانی شد و آن طفل برهمن باقیست
آه نیرنگ محبت که فنا کرد و هنوز		هوس جلوه او بر سر مدفن باقیست
	وله	
خدای ما که کریم است عفو خواهد کرد		زیاده اینقدرت زاهد اجتناب چرا است
ولایت این دل سرخوش ز طاعت آزاد است		نه غم عذاب چرا و غم ثواب چرا است
	وله	
ترا چه علم که تکلیف سینه سوزی چیست		ز من بپرس که آئین دلفروزی چیست

ولایت کی شود بازار او گرم و اگر باشد		برد ای آتشین خو خجل گرداند آتش را
	ولہ	
چه جای تیر نگاهی که سوی ما اندازی		که جا به پهلوی دل داده ام خدنگ ترا
بیک دو تیر و ز شوخی دمی قرارت نیست		چگونه بر کشم از تن قبای تنگ ترا
ولایت آن که از اشک سرخ و چهرهٔ زرد		بهار گل نرسد هرگز آب و رنگ ترا
	ولہ	
برو ملامتم ای محتسب زیاده مکن		که ریخته‌اند می عشق در خمیر مرا
بگفتن تو ز عشرت چگونه پرهیزم		که نیست از می و از دلستان گزیر مرا
ولایت از درِ میخانه بر نمی خیزم		که یاد مانده همین موعظت ز پیر مرا
	ولہ	
ستیزه والیست بصید دلم سمند ترا		گسست باز ز شوخی شکار بند ترا
قیام سرو قیامت نمی کند برپا		که آفرید بلا قامت بلند ترا
ولایت از غم عشقت بگریه خرسند است		چه احتیاج بدارو ست دردمند ترا
	ولہ	
میگریم و ز اشک بن هر مژه تر است		شاداب هم ز خون دلِ ماست کشت ما
آخر بطعنه منفعل و سرنگون شدند		بودند بیخبر ملک از سرنوشت ما
چون رو نیاوریم ولایت بمیکده		ارشاد کرده اند بزرگان چشت ما
	ولہ	
نیاید کاری از دستم خدایا جز گناه اینجا		نکردم جمع جز سرمایهٔ روی سیاه اینجا
ولایت رحمتِ حق بیشتر باشد ز جرم ما		بجز آمرزش ای نادان سزایم گناه اینجا
همانا محض بیشیری است هر جا التجا کردن		که هر شاه و گدا از سر نهند تاج و کلاه اینجا

ز خون دیده رقم کن جواب دلگزار — که تنگ عیش ولایت خروش تا دارد

ولہ

ز خنده نیست بجز نام دور خسارت — مگر به برق تبسم دو حلقه او فتاده است
براے طایر رنگ پریده ام دام است — ولایت آنکه زده ام خیال آن او است

ولہ

گر بباطن نیاز نیست ترا — حاصلے نیست لاجرم ز نماز
با خدا و رسول صادق باش — ای ولایت بسوز ریش دراز
همچو ریشے که بهر رو دار نیست — ز و چه حاصل بجز تفاخر و ناز

ولہ

این سخن بشنو که در عهد قدیم — عابدے بر زهد خود مغرور بود
مبتلا شد باز در قتل و زنا — گر طریق حق پرستی دور بود
ای ولایت خود پسندی خوب نیست — تا رشد ابلیس گویا نور بود

ولہ

سفله را منظور نتوان ساختن گو خوبرو است — تیغ را در دیده نتوان کوفتن گو آبرو است

ولہ

می رود آب از دو چشم ترم — گرچه در سینه آتش است مرا
آرزومند مجمع حشرم — شوق اشکال دلکش است مرا
ای ولایت دلم شکیبا نیست — عشق با صورت خوش است مرا

ولہ

گر از عکس رخ بر افروزد چون بنشاند آتش را — دگر خوی از جبین ریزد بآب افشاند آتش را
نگاه گرم او بنگر که از تاثیر خون گرمی — ز پهلوی به پهلوی همی گرداند آتش را

اے ستم پیشہ گان بے الفت ‏ ‏ ‏ ‏ مپسندید در چنین بندم

مدتے شد کہ نامہ بر نرسید ‏ ‏ ‏ ‏ گرچہ بسیار آرزومندم

گاہے از درد عشق مے گریم ‏ ‏ ‏ ‏ گاہ بر حال زار مے خندم

یا سوال مرا جواب دہید ‏ ‏ ‏ ‏ تا ز طول کلام لب بندم

یا فرستید انچہ مطلوب است ‏ ‏ ‏ ‏ وز محبت کنید خرسندم

ولہ

پنج تے را پیشتر از پنج شے ‏ ‏ ‏ ‏ بس غنیمت دان بقول مصطفےٰ

تندرستی تا مرض پیدا شود ‏ ‏ ‏ ‏ ہم جوانی تا رسد پیری ترا

گر غنی ہستی ز محتاجی بترس ‏ ‏ ‏ ‏ ہم فراغت تا نہ گردی مبتلا

ہر نفس از زندگی نعمت شناس ‏ ‏ ‏ ‏ تا رسد ناگاہ پیغام قضا

ای ولایت ترک دنیا آرزوست ‏ ‏ ‏ ‏ دسترس الا ندارم جز دعا

ولہ

رابعہ بگذشت روزے بر حسن ‏ ‏ ‏ ‏ دید کو بر آب میکردے نماز

بر ہوا رفت و مصلے در فگند ‏ ‏ ‏ ‏ با خدا اے پاک شد محو نیاز

الغرض چون فارغ از طاعت شدند ‏ ‏ ‏ ‏ گفت با وے رابعہ کاے پاکباز

این بود افعال ماہی و مگس ‏ ‏ ‏ ‏ وز چنین اعمال بیرون است راز

ای ولایت حق پرستی مشکل است ‏ ‏ ‏ ‏ عارفان را اینچنین سوز است و ساز

ولہ

گوش بہر شنیدنت دادند ‏ ‏ ‏ ‏ دیدہ دادند از پئے دیدن

بہر گفتن زبان عطا کردند ‏ ‏ ‏ ‏ دل پئے حق و صدق ورزیدن

الغرض این حواس و این اعضا ‏ ‏ ‏ ‏ دادہ اند از پئے پرستیدن

ولہ

شیخ مستانہ شد از گردش چشم مستان — مردمک را ز نظر جام بدست است اینجا
محفل بادہ کشان است بیا و بنگر — نفرت از فکر بلند و غم پست است اینجا
کس بہوش آمدنی نیست ولایت زنہار — ہر یکی مست ز آواز الست است اینجا

ولہ

تا شعلہ بجان و رزنی حال چہ دانی — جز سوختگان کیست کہ از عشق نظر یافت
بی زخم درون محرم اسرار نگردی — مردی کہ خبر یافتہ در دے بجگر یافت
در بتکدہ بنگر کہ ولایت بہ تصور — در ہر بتے از شان خدا طرفہ اثر یافت

ولہ

مدان کہ زر کند از احتیاج بے پروا — کہ گفتہ اند غنی تر زیادہ تر محتاج
صدف بلجۂ دریا و سبزہ در صحرا — بابر کرمست اوست خشک و تر محتاج
ولایت انچہ بجواہی بخواہ از یزدان — کہ اوست از ہمہ مستغنی و بشر محتاج

ولہ

بجز فہم گوشش نہ گر ظرف داری — کہ حال ساقی و مے خانہ گویم
ز من بشنو اگر غافل نگردی — کہ راز بادۂ و پیمانہ گویم
ولایت تا بہ سختی زندہ باشم — غزل از شوق بیتابانہ گویم

ولہ

حسرت از رنگ دست و پا دارم — رشک بر طالع حنا دارم
دست و پا کن ز خون من رنگین — آشنایم حق وفا دارم
ای ولایت ز بخت سبز حنا — چشم پر خون ز اشکہا دارم

ولہ

دید مستی جنید که مستی ‌‌ ‌ پای او بی قرینه می افتاد
گفت مستانه میروی هر سو ‌ ‌ تا بیفتی ز بیخودی که مباد
گفت شیخا تو هوشیار برو ‌ ‌ تا نیفتید ز پای همه بغداد
همدران حال ملهم غیبی ‌ ‌ از پی آگهی ندا در داد
کاین جوان مست بادهٔ عشق است ‌ ‌ نه ز آبی که میدهد بر باد
شیخ را حالتی پدید آمد ‌ ‌ که برآورد شورشی ز نهاد
تا چهل روز گریه ها می کرد ‌ ‌ که ندامت کشید و راز گشاد

ولہ

حال ابراهیم ادهم گوش کن ‌ ‌ کو بگورستان نشستی بیشتر
گفت مردی تا بخاک مردگان ‌ ‌ چیست ای مرد الفت این قدر
گفت چون کردم نظر در کائنات ‌ ‌ چار قسم ارواح دیدم سر بسر
یا همه بالای خاک و زیر خاک ‌ ‌ یا به بطن مادر و صلب پدر
رفتگان طالب که زود آیند زود ‌ ‌ تا شود قایم قیامت زود تر
مایل از دیگر طرف آیندگان ‌ ‌ تا کنید از بهر ما خالی مقر
الغرض از هر دو سو شوری بپاست ‌ ‌ غیر گورستان نمی بینم مفر
ای ولایت گریه کن بر حال خود ‌ ‌ کز فنا و مرگ هستی بی خبر
عاقبت از دار فانی رفتن است ‌ ‌ توشهٔ بردار از بهر سفر

ولہ

می زدی با مخنثات دهل ‌ ‌ عارفی نیک مرد چندین سال
هیچ دانی که از برای چه بود ‌ ‌ تا بپوشد رموز فقر و کمال
پرده از روی کار چون بفتاد ‌ ‌ زان نوای گریخت از اشکال

قدر نعمت شناختن فرض است — وز خدا واجب است ترسیدن
ای ولایت زهی مشو غافل — که قریب است روز پرسیدن

وله

کی توانیم شکر حق گفتن — نعمت بی قیاس داد بما
روح و جسم و هر آنچه بایستی — بی تقاضا بلطف کرد عطا
روز محشر که بازپرس شود — شافع ما کند محمد را
گر ببخشد بعید نیست از و — که از و چشم رحمت است مرا
چون سرشت ولایت است گناه — ربنا اغفر ولا تؤاخذنا

وله

این طرفه تماشاست که عشق همه فتنه — خود بود تماشا و خود آمد بتماشا
خود بود که پیدا شده در قالب یوسف — خود بود که پنهان شده در جان زلیخا
خود صورت شیرین شد و خود معنی فرهاد — خود ظاهر مجنون شد و خود باطن لیلی
خود بود که اسرار خود از غیر بپوشید — خود کرد به یکرنگی و مستی همه افشا
خود بود ولایت به نهانخانهٔ خلوت — خود آمده در جلوت و شد محو تجلی

وله

در گوشهٔ چشم سیهت خال سیه نیست — این بچه آهو بود و مردمک آهوست
حاشا که بود نرگس بیمار تو شلش — این نقطه جادوست اگر چشم تو جادوست
نی نی غلط این نقطهٔ موهوم که بینی — بی شبهه دهانیست که چشم تو سخنگوست
یا خود نظر بست بسوی دل زارم — وین عکس سویدا که بچشم تو پدیدست
آن چشم سیه ترک سیاه است ولایت — تیغش نگه و خال معنبر سپر اوست

وله

کذب گفتی کہ یا رسول مگوے
کہ سراسر خلاف ایمان است

در نماز ایہا النبی ﷺ مخوان
کہ بقول تو نقص ارکان است

ور تو گوئی کہ این کلام حق است
نہ خطا پیش ما چو قرآن است

خود ندانی کہ حاضر است نبی
گرچہ غایب ز چشم انسان است

شعلہ ﷺ صحبت رحمت ازلی
کہ ظہورش بصورت آن است

نظرے کن بآیۂ رحمت
کہ مفصل ہمہ بقرآن است

یا ندیدے کہ گفت ایزد پاک
رحمت ﷺ ما قریب نیکان است

نیز فرمود رحمت عالم
آنکہ او دے نثار او جان است

کہ بسمع خودش ہمے شنوم
گر صلوۃ ﷺ من از محبان است

گرچہ غایب ز چشم من باشد
می شناسم فلان از ایشان است

کردم اثبات نفی بے خبران
منکرش منکر است و نادان است

لیکن اندر حدیث شرطے ہست
کہ تمناے جان نثاران است

پس اگر نیست محبت او
بہر تو لامحالہ نقصان است

ای ولایت تو خاک راہش باش
کہ درش سجدہ گاہ پاکان است

ولہ

دوش در عقل و عشق بحثے بود
درمیان بود قیل و قالے چند

عقل گفتی کہ اولین نقشم
مایۂ حکمت و خیالے چند

علم را زینت از وجود منست
منکشف میکنم مثالے چند

ہر کہ با من موافقت ورزد
حاصل او شود کمالے چند

قوت من بدستیاری علم
فتنہ را داد گوشمالے چند

ہمنشینم ز خود پشیمان نیست
کہ بیاموزمش مآلے چند

محرمان حریم خلوت دوست | از تفاخر به بسته اند خیال
ایکه مغرور بر کمال خودی | خبرت نیست لاجرم ز مآل
تو چه دانی که معرفت چه بود | چیست راز جمال و رمز جلال
چه شناسی رموز وحدت را | که ندانسته حرام و حلال
لاف عرفان همی زنی بگزاف | راه نابرده تا حریم وصال
یک دل و هاجسات بی پایان | منزل عشق دور هست و محال
مکن اهل کمال را بدنام | که ز حالت نصیب نیست بقال
ای ولایت بس است این قدرت | که نباشی ز رفته بطال

ولہ

اصل آبای ماست ملانوان | گرچه الحال از وطن دوریم
مادر ما ز دودمان صفی است | لاجرم ساکن صفی پوریم
در نسب آب و در حسب خاکیم | بر زمین نار و بر فلک نوریم
مسکن خاص ماست روضۂ خلد | گر تقاضا کنیم مجبوریم
با چنین جمال و با چنین اعمال | در تمنای جنت و حوریم
امت خاتم النبیینیم | از ازل باد حق منظوریم
طینت ما ز آتش و باد است | گر خطا می کنیم معذوریم
روسیاهیم از سیه کاری | لیک بر لطف دوست مغروریم
از خطیات خود پشیمانیم | بر قضای نوشته مسروریم
الغرض گرچه جمله عصیتیم | گر خدا رحم کرد مغفوریم
ای ولایت نظر برحمت کن | که بمصحف بذکر مذکوریم

ولہ

بشنو از من که گر چه خود گفتی | از تکبر دل تو پر اثر است
فعل تو مستحق لعنت تست | که ترا فضل خویش در نظر است
خود ببینید پیش ای ز حق غافل | که از آن آیه مطلب دگر است
از پی رد سعد دین فضول | وارد این رمز حق بوحی در است
تا نگویند چون عزیر و مسیح | که محمد خدای را پسر است
یا دگر گو نه همچنین کلمات | که همین کفر و شرک در خبر است
نه پی آنکه هر نفس گوئی | که محمد چو ما همه بشر است
او بذات و صفات نور خدا است | زانچه ما پی بریم پاک تر است
هان ولایت خلاف این مسلک | قول بدمذهبان خیره سر است

ولہ

دوش در چشم دل بناظره بود | باز کردند دفتر تکرار
دل بگفتا بچشم کای بد بین | می کشم از تو سختی بسیار
هر کجا ماه پیکری بینی | همه داغم کنی بصد آزار
حاش لله که مردمی باشد | خون من می خوری بگریهٔ زار
چشم دل را بخشم داد جواب | که مرا نیست جز اطاعت کار
می کنم هر چه باز می گوئی | خود به نظاره می کنی اصرار
چون ز فرمان تو برون نزدم | پس ملامت کراست ای عیار
عاقبت عقل در میان افتاد | کرد فیصل قضیهٔ دشوار
گفت گر نیست در میان خطا است | باشد این شیوهٔ اولو الابصار
ورنه باید خلاف وسوسه کرد | کز چه حاصل ز دیدن اغیار
فرض کردم که نفس راضی نیست | بی تماشای لعبتان زنهار

عشق خندید و گفت بس خاموش | که نه هان مگر صلاے چند
منم اول ترین همه آخر | که عیان شد ز من جمالے چند
از من است این تمام کون و مکان | وز وجود من است حالے چند
هم وجود تو از وجود من است | با کرامات و باجلالے چند
ور دمے از سرت کنم بیرون | گر بخواهم با عتلالے چند
کنت کنزاً حدیث من باشد | ظاهر و باهر از مقالے چند
معرفت از من است و اصل منم | وز منت هست این کمالے چند
عقل شرمنده شد ازین دعوی | عشق چون داد گوشمالے چند
الغرض عشق مایه هستیست | هم از و هست انتقالے چند
ای ولایت تو باش بندهٔ عشق | که امان یابی از زوالے چند

ولہ

ایکه گفتی محمد عربی | بشری هست و همچو ما بشر است
کذب گفتی و خاک در دهنت | کز کمالش دل تو بے خبر است
چون محمد بشر نه هرگز | در تو جملہ صفات گاو و خر است
بود خیر البشر نبی کریم | سر تو بشتر ز جانور است
تو ز قل انما انا بشر | انچه فهمیدهٔ خطا و شر است
حق اگر گفت قل نگفت ترا | که تو گوئی که هم چو ما بتر است
نور قدسی کجا و نار کجا | گفت و گوئی تو غیر معتبر است
او اگر صورت است حق معنی است | که قدم با حدوث جلوه گر است
انچه در حق او بہ قرآن است | کے بدانگونه در حق دگر است
مگر از گمرہی سنے بینی | نظرت بر یک آیه مقتصر است

ور تو گوئی که حق تواند کرد	گرد اول ہمہ کند یکجا
این قیاست مقابل است بنص	بس غلط در غلط بحکم بنا
ناسخے از اشارهٔ لولاک	تا چه فرمود ایزد دانا
گر ازل هست وگر ابد لاریب	ذات پاکش محیط شد همه را
وز ابد هست عالمے بیرون	وین خیال تو لغو هست وخطا
گفتگوی تو سر بسر غلط است	راه رفتی خلاف راهنما
جز عنادت نمی شود مظنون	جز فسادت نمی شود القا
جز نقارت نمی رسد در دل	جز شرارت نمی کنی اسما
گر همین ملت است صد فریاد	ور همین مسلک است واویلا
رو بدنیا سنافقانه مباش	گر تو خواهی سلامت عقبیٰ
گر نبودے محمدؐ عربی	حق نکردے ظهور راز اخفیٰ
نور حق گوی ونور حق ذاتش	تا نباشی ز ناریان خدا
جلوهٔ روے اوست شمس وقمر	پرتو نور اوست ارض وسما
ای ولایت فدای او دل وجان	ور قبولش کند کمال عطا

رباعیات

آنی تو که عشاق تو یکتا باشند	مدهوش بذوق جام صهبا باشند
هندو باشند وبت پرستی نکنند	کافر نشوند ودر کلیسا باشند

ولہ

آنی تو که در مقام اعلی رفتی	از کرسی وعرش نیز بالا رفتی

فکر کن فکر تا چه خواهی کرد — گر حسینان پر است شهر و دیار

گر یکی زان همه بکام تو شد — کارسازی نمود لیل و نهار

لیکن او هر کجا بتی بیند — باز گوید که هان ببین یکبار

وین محال است کز همه خوبان — کام گیری بوصل بوس و کنار

الغرض احتراز اولی تر — کز زیانیست در چنین دیدار

اے ولات محال شد پرہیز — نفس اماره تا نگردد خوار

وله

ایکه گفتی که قادر است قدیر — تا چو احمدؐ دگر کند پیدا

آفرین مرحبا جزاک الله — منکر قدرتش نیم اصلا

لیک می پرسم ای خدا دشمن — خود جوابی بده سوال مرا

که دلیل فضول تو ز کجاست — از حدیث است یا کلام خدا

گر ازین هر دو نیست بی اصل است — ورنه اثبات قول خود فرما

تا کجا گفت حق که گر خواهم — ثانی مصطفٰی کنم پیدا

چون ز فرقانِ پاک ثابت نیست — این چنین مطلبی ز سر تا پا

پس بود حجتت بفرض محال — وین نباشد حدیث شارع ما

فرض ذهنی نه رکن ایمان است — وهم باطل کجا و صدق کجا

دعوتت نیز گر کنم تسلیم — گرچه باشد حقیقةً بیجا

آخر اے تیره دل نمی دانی — که همه اول است سید ما

پیکه همتاے اولیت اوست — همسر او محال شد حقا

ماورای خاتم النبیین است — غیر او نیست بهر ما مولی

باطلش مے کنی بوهم ضعیف — تهمتِ کذب مے نهی حق را

ای جذب سوید السودا خطِ تو — ای تازگی جان باسید کرست

ولہ

ای ضبط قوانین محبت از تو — ای ربط مضامین مودت از تو
ای باسنِ زار بستہ پیمان وفا — ای روشنی چشم ولایت از تو

ولہ

اول بقضا گناہگارم کردی — آخر بہ نجات امیدوارم کردی
نازم بکمال رحمت کاملہ ات — کز کردۂ خویش شرمسارم کردی

ولہ

فریاد کہ ابواب کرم مسدود است — ہر جا کہ روم بالتجا بے سود است
ای رب کریم مشکلم آسان کن — وقتی است کہ رحمت ترا مقصود است

ولہ

ای احمد ھاشمی تباہم بنگر — این بیکسی و روز سیاہم بنگر
مقصود کراستے و مطلوب کرم — بستند ز چار سوے راہم بنگر

ولہ

دنیا کہ در فنا بروئش باز است — ہر دیدہ درین مکان چو چشم باز است
گوئی کہ شوم تارکِ دنیا فردا — فردا چو شود ہمان تامل باز است

ولہ

عشقی تو کہ در بزم ظہور آمدۂ — پروانہ نمائے شمع طور آمدۂ
حقا کہ جلال تو جلالے دارد — نوری و ہم از عالم نور آمدۂ

ولہ

چشمے کہ ترا دیدہ نہ بیند جز تو — روئے تو کند نظارہ ہر دم ہر سو

ادنیٰ ز عروج پایهٔ قربت است — این رتبه که در مقام ادنیٰ رفتی

ولہ

هم عابد و هم ظهور معبود توئی — بودی که نبود اصل آن بود توئی
القصه ز هرچه هست و خواهد بودن — ای سید کائنات مقصود توئی

ولہ

فردا که چو نامه‌ها بپیش آرند — نادیده بچشم شاه و درویش آرند
مجروح دلان تیغ ابرویت را — فریادکنان بسینهٔ ریش آرند

ولہ

آنی که بتست ابتداے همه کس — آنی که بتست انتهاے همه کس
آنی که بجز در تو ماواے نیست — آنی که بتست التجاے همه کس

ولہ

آنی که بهر کسی سزا خواهی داد — لاریب جزاے کارها خواهی داد
هر نیک و بدے که آید امروز ز ما — پاداش همه روز جزا خواهی داد

ولہ

ای نور خدا جان بهشتی بخدا — ای لقب و پاک سرشتی بخدا
فارغ نه شدی از غم امت یکدم — جز تخم ریاضات نکشتی بخدا

ولہ

آنی که تو سالک مسالک هستی — جان رسل و روح ملایک هستی
دانی که ولایت بیقین میداند — کز بهر تو آفرید مالک هستی

ولہ

ای دیده در انتظار تسکین رحمت — ای گوش بر آواز صریر قلمت

چشمان تو قاتل و ندیدم خلقی — کز نیچهٔ این دراندستان رستبند

ولہ

خوش آنکه دلم بعشق دیوانه شود — بر شمع جمال دوست پروانه شود
هر چند که پر سر رودم دود جگر — افسون محبت تو افسانه شود

ولہ

آنی که بہ کاف و نون جہانی کردی — آفاق نمودار بآنی کردی
هر پست و بلند در عدم بود نهان — ناگاه زمین و آسمانی کردی

ولہ

آنی که باعجاز مسیح آمدهٔ — افصح بزبان هر فصیح آمدهٔ
نسبت بجمال تو ندارد یوسف — او بود صبیح و تو ملیح آمدهٔ

ولہ

آنم که ز کوی تو بجنبت نزوم — حقا که بمحراب عبادت نزوم
رو حکم پس مرگ هم ازین در نزود — ور قتل کنند تا قیامت نزوم

ولہ

آنی که ز آفات پناه آمدهٔ — مثبت پی نفی لا اله آمدهٔ
مقبول خطاب قل هو الله توئی — باالله که بکونین رفاه آمدهٔ

ولہ

ترسم که ره تنگ نفس کم نشود — زین قافله آواز جرس کم نشود
باالله ولایت که مقام حیف است — دنیا نفسی چند و هوس کم نشود

ولہ

عمری بفراغ و بیگناهی بگذشت — عمری بذنوب و روسیاهی بگذشت

مشتاق رخ تو خون نگرید چه کند	شرط است که بی نور شود دیدهٔ او
ولہ	
هادی بصراط مستقیم آمدهٔ	آری بکرامات کریم آمدهٔ
ذات تو بعین عاشق حادث نبود	حقا که زعالم قدیم آمدهٔ
ولہ	
شق القمر اعجاز تو بی شبهه و شک	آوازهٔ رحمت تو در ملک عرب
انعام تو عام از فلک تا به زمین	نام تو بلند از زمین تا بفلک
ولہ	
عید آمد و از درت بعیدم هیهات	در حسرت طالع سعیدم هیهات
هر کس بحبیب خود وصالی دارد	من دور ز خدمت بعیدم هیهات
ولہ	
این علم کند تباه و مغرور ترا	علمی دگرست کان رساند بخدا
گر طالب صادقی ولایت بشنو	صدره بخدا سدره آمد اینجا
ولہ	
سلطان امم سید آفاق توئی	با نور جمال شمع نه طاق توئی
تا باخته نرد باز عشقت بازی	از جهت دو کون حاصل طاق توئی
ولہ	
آنی که جلال حق جلال تو بود	آئینهٔ احمدی جمال تو بود
مخدوم دو عالمی و خادم بی نام	تکمیل ولایت از کمال تو بود
ولہ	
آنی که ز جرعهٔ تو مستان هستند	مدهوش مست خدا پرستان هستند

صد بار اگر روح بقالب بدمند	مشتاق دم تیغ رضایت بادا

ولہ

آنی که سراپرده برافلاک زدی	هرچند که احمدی ظهور احدی
ذات تو بود مظهر نور صمدی	لاریب محیط از ازل تا ابدی

ولہ

خواهم که بعشق جان نثار تو کنم	تن خاک همه رهگذار تو کنم
تا جان ندهم دل نه شکیبد هرگز	مردم بغمی که سر بکار تو کنم

ولہ

ذات تو بود نور الهی لاریب	اعجاز تو ماه تا بماهی لاریب
امید شفاعت از تو دارد هر کس	ای شافع کل جهان پناهی لاریب

ولہ

تا مردمکم ز چشم تو بست خیال	گردید سپید از پی عین کمال
وز گرمی نظاره ز چشمم بر جست	در چشم تو جا گرفت و شد صورت خال

ولہ

در سحر زسامریست افزون چشمش	خواند باشاره طرفه افسون چشمش
خال سیهش صفر ندارد باشد	یعنی نبود چشم بتان چون چشمش

ولہ

ای نور خدا عجب تماشا دیدی	یعنی شب معراج خدا را دیدی
مردم به تحیرے که مظهر تو خودی	ذوق است که هر سمت چه انجا دیدی

ولہ

روی تو بحسن طرفه شانے دارد	باالله که شاهدانه آنے دارد

اکنون ز حیات منقطع شد امید — هیهات که وقت عذرخواهی بگذشت

ولہ

ای نام تو بے نیاز الله الله — بنواز بحضرت جبین حال تباه
از جرم و خطای خود پشیمان هستم — ای مالک و ای غفور بگذر ز گناه

ولہ

هر چند که بوده ام خدایا همه جرم — دارم ز تو چشم رحمتے با همه جرم
ما خاک ضعیف و تو کریم مطلق — از تو همه عفو آید و از ما همه جرم

ولہ

پاکان که بطاعات ز دنیا رفتند — فارغ ز عذابات به عقبی رفتند
الا خنک آنان که بعشقت مردند — حسرت بردند و با تمنا رفتند

ولہ

دنیا که سراے جاودانی نبود — زنهار که جاے کامرانی نبود
جز حق که بیک حال قدیم و باقیست — آن چیست که مستهلک فانی نبود

ولہ

ای سید پاک افتخار عالم — تا چند رود بشوق ماه و سالم
یا جاذبه که حاضر آیم آنجا — یا جوش جنبلے که بحسرت نالم

ولہ

ای عارض روشن تو قرآن مبین — هر خال بدو رآیتی هست حسین
ابروی تو قیلے شبه بودند سیاه — لعلت مد سرخ و دو نهت سیم سپین

ولہ

این سر که مراست خاک پایت بادا — وان خاک فتاده هم فدایت بادا

باللہ کہ دو کون خاک راہ تو بود
آنی کہ ارم بذات پاکت نازد

ولہ

آدم بتولاے تو ناجی ز عتاب
موسیٰ ز ولاے تو مشرف بخطاب
تشریف وجود مالے یافت ز تو
جویاے رضای تست رب الارباب

ولہ

آنی کہ مسیح آرزویت دارد
جاندادہ ہوای خاک کویت دارد
در دوری تو زیستنش بود محال
الا نفسے چند بہ بویت دارد

ولہ

آنی کہ ثناے تست طٰہٰ الیٰسٓ
وز گلشن کوی تست رضوان گلچین
از بہر تو آسمان برافراختہ اند
وز بہر تو کردہ اند مبسوط زمین

ولہ

دانم شب معراج ببالا رفتی
باجوش تقاضا و تمنا رفتی
الا ہمہ حیرتم کہ ما او تیئم
خود فرق چہ بود چون در ادنیٰ رفتی

ولہ

مقصود حقیقت و مجازی باللہ
ماواے نیاز بے نیازی باللہ
عشقے کہ بخود حسن ازل باخت توی
خود رازی و خود محرم رازی باللہ

ولہ

آنی تو کہ چون ترا نبوت دادند
در ملک و ملک ندای رحمت دادند
ہر مرتبہ کمال شد ختم بتو
حتیٰ کہ بہ سبطین شہادت دادند

ولہ

ہر دیدہ کہ دید محو رعنائی تست
گوشی کہ شنید دل تو بود نخست

چشمے کہ ترا دید نگیرد خوابش ‌ ‌ ‌ آرے ز لطافت نشانے دارد

ولہ

آنی کہ بمعذرت عتابے نکنی ‌ ‌ ‌ گر معصیت آرند خطابے نکنی

از ماست کہ بر ماست آہی توبہ ‌ ‌ ‌ ورنہ تو چنانی کہ عذابے نکنی

ولہ

دنیا کہ بیک چند فنا خواہد بود ‌ ‌ ‌ حقا کہ پس از مرگ بلا خواہد بود

ہر چیز کہ با ماست ز ما خواہد ماند ‌ ‌ ‌ الا عمل ما کہ بما خواہد بود

ولہ

بلبل بچمن حدیث تو می گوید ‌ ‌ ‌ گل بو شدہ در ہوائے تو می پوید

از غنچہ صبا نکہت تو مے بوید ‌ ‌ ‌ القصہ کہ ہر یکے ترا مے جوید

ولہ

نقاش ازل کہ از رخت پردہ کشاد ‌ ‌ ‌ بر آیہ حسن تو رقم کرد دو صاد

لرزید ز رعب حسن دست و ز قلم ‌ ‌ ‌ یک نقطہ چکید و شد یکے صورت ضاد

ولہ

چشمش کہ بسحر عین مانند بود ‌ ‌ ‌ صد مردمک دیدہ اش اسپند بود

صفر عشر است ای ولایت خالش ‌ ‌ ‌ کز چشم بتان بسحر دہ چند بود

ولہ

تا تیر نگاہ باز گرداند ز راہ ‌ ‌ ‌ جادوش گرفت صورت خال سیاہ

حسنش افزود امتحان قدرت ‌ ‌ ‌ یارب ز نگاہ شوخ ترکانہ پناہ

ولہ

آنی کہ کرم بذات پاکت نازد ‌ ‌ ‌ آنی کہ حرم بذات پاکت نازد

مسجد شده بر زمین پئے است تو — حتی که بزرگی جماعت داوند

ولہ

آئینہ ز عکس تو جلا می گیرد — خورشید ضیا و مہ صفا می گیرد
القصہ بقدر قابلیت ہر یک — فیضے ز وجود تو فرا می گیرد

ولہ

مانند تو ہیچکس گرامی نہ بود — موسئ بکمال ہمکلامی نبود
حسن تو ز نور حق نشانہا دارد — نظارہ کنار کسے کہ عامی نبود

ولہ

حقا کہ جمال تو جمالے دگر است — حقا کہ جلال تو جلالے دگر است
جائیکہ شدی وہم ملایک نرسید — حقا کہ کمال تو کمالے دگر است

ولہ

آنی کہ فلک بذات پاکت نازد — ہم ملک و ملک بذات پاکت نازد
ہر چیز کہ حادث است ای نور قدیم — بے شبہ و شک بذات پاکت نازد

ولہ

اے محو تجلی تو عشاق ہمہ — خونبار غمت بجان مشتاق ہمہ
ای کیست کہ منت تو بر وے نبود — ممنون شفاعت تو آفاق ہمہ

ولہ

گر بے تو گذشت زندگانی ہمہ ہیچ — این طفلی و پیری و جوانی ہمہ ہیچ
ہیہات کہ عمر بے تو ام می گذرد — دردا کہ بود عشق زبانی ہمہ ہیچ

ولہ

این کاخ کہ از پے تو پرداختہ اند — و ز بہر تو با ظہور پرداختہ اند

ای شان حق آشکار از جلوهٔ تو — آنکس که ترا یافت خدارا بجست

وله

آنم که ز اندازه فزون میگریم — وز رنج فراق دوست خون میگریم
با سوز و گداز و باخموشی چون شمع — بنگر که بدرد عشق تو چون میگریم

وله

چشم تو بعاشقان فسون می بازد — دلها بکرشمه ریز خون می سازد
یارب ز نگاه ترکانه بپناه — بر کشتن خلق بین که چون می تازد

وله

خواهم دل کافر که مسلمان نشود — وز کافری خویش پشیمان نشود
دانی که چنین دلے چرا میخواهم — حرف از پے آنکه عار ایمان نشود

وله

ای قبلهٔ دین و کعبهٔ ایمانم — سر مشق ذبیح بار تن بنیدانم
ای فخر خلیل عید قربان منست — آن روز که در پای تو جان افشانم

وله

رمزے ز کمال دلستانی گویم — وز حسن ملیح تو نشانے گویم
نقش دیگر کشند خوشتر ز نخست — زیباست اگر یوسف ثانی گویم

وله

آنی تو که فخر عالمے ای عربی — آنی تو که خلق باسوار اسببی
آنی تو که وصف کست قرآن مجید — آنی تو که نامده است بعد از تو نبی

وله

آنی که ترا ازون شفاعت دادند — برتر ز قیاس ار تفاعت داوند

یا گوہر مکنون سرور جان محزون است یا مخزن لآلی مخزون سے نے نے آن را اسکانے
واین را اکاسے طلسم خیال است یا چہرۂ نظم را خال مجموعہ جد جال است یا
جامعہ ہزل محال سے نے محبت را شا لے وعشق را نشا سے نے ہنگامہ فتنۂ
خوبان است یا دل گرمی شعلہ خوبان افسانۂ خفتہ دلان است یا جان محزون و
دل آن سے نے زخم را نمکدا سے نے وشور قیامت را ساما سے نے بسوز درون است
یا شور جنون دریا سے خون است یا تلاطم جیحون سے نے سینہ را اسنا سے نے ودل را
پیکا سے نے۔ یوسف با کاروان است یا جرس راہروان پیکر معنی را روا ن است یا
صورت عمر روان سے نے خلاصہ ہروا سنا سے نے وفریب ہر دلستا سے نے۔ غمزہ را روز
بازار است یا دلربا یل بآزار شرح حالت زار است یا جلوۂ حسن دل آزار سے نے
سے نے شور جہا سے نے وہمہ نالہ وفغا سے نے۔ کلام رنگین است یا خاتم سخن را سجع نگین خفتہ
را شمع بالین است یا بیدار را نور یقین سے نے دماغ را ریحا سے نے ودیدہ را گلستا سے نے
عربدہ جو سے سراپا ناز است یا شعبدہ خو سے ہمہ طناز بزم آرا سے سوز وگداز است
یا پردہ کشا سے راز ونیاز سے نے ہمہ سوز نہا سے نے وہمہ حسرت وحرما سے نے۔ تماشا
دیدن است یا نوید شنیدن خزان رخود چیدن است یا بہار گل چیدن سے نے سے نے
آمد از نہانی وشمع شبستانی۔ شمع رخود پروانہ است یا وارستہ کر لبیہ ستیش پیچ و آنہ
فروغ ہر کاشانہ است یا جد دہر لے کہ محل حاشا نہ سے نے گفتن را جانی وشنیدن را
سلسلہ جنبانی۔ چمن پر بہار است یا گردش لیل ونہار گلبن بے خار است یا تازگی
ہر مرغزار سے نے بے برگی را نخزا سے نے وشگفتن را حیا با سے نے آئینہ بے زنگ است
یا از سیہ مستی معنی عین زنگ معنی بود صورت رنگ است یا فریبندۂ دل بے
ورنگ سے نے ہر لحظہ نشا سے نے وہر دم با سے نے۔ زمین سخن را آسمانیست یا زمینی
کہ اورا اسمانیت از تشبیہ جانی است یا از استعارہ جانی سے نے آب روانی و

معلوم شد از معنی دہنت کہ زغیر		خلوتکدۂ خاص تو پرداختہ اند
	ولہ	
حسن تو اگر بعالم افسانہ نشود از خوبی تو ملک وملک بے خبر است		ہر شمع رخے ہست کہ پروانہ شود ورنہ ہمہ کائنات دیوانہ شود
	ولہ	
دل سخت تو سیہ زجرم بعید شدہ است گر دست دہد بوسہ زنم بر دل خود		ہیہات ولایت کہ چہ مرتد شدہ است حقا کہ شبیہہ سنگ اسود شدہ است
	ولہ	
خوئے کہ برخ آتشی نمودار شدہ است ہیہات ولایت انچہ گفتی غلط		سیماب نگر کہ قایم الثار شدہ است خرشید پر از ثابت وسیار شدہ است
	ولہ	
دردا کہ باشتیاق تو مے میرم تا چیست نصیبم زفراق وزوصال		اے وائے کہ مطعون جوان وپیرم یارب چہ نوشتہ اند در تقدیرم
	ولہ	
آنی کہ بحب تست بہبود حیات بادا سے ولایت نبود جز ذر تو		رحمے کہ بلطف تست اسیغاث اے بر تو وبرآل کریمت صلوات

تقریظ از مصنف

تعالی اللہ این دیوانیست یا از علم معانی بیانی جسم سخن را جانیست یا از حلاوت آبحوانی سے نے ہر نقطہ اش دہانی وہر خط زبانی گلگونہ روی تبان است یا پیرایہ حسن بیان کرشمہ سیم تنان است یا راحت دلہاے تپان سے نے خستہ راہ رمانے وگشتہ راجانی۔ جوہر مضمون آت

یا لب لباب حکمت و دانائی حاصل حوصلہ آزمائیست یا محاصل خود آرائی نے نے
چمنستانے پر از لالہ و ارغوانے تجلاے کلام را آئینیست یا از لالہ و نسترن خرمنے
طراز دانش ہر فنے است یا جوہر اندیشہ را اسعد سنے نے لفظ و معنی را قرآنے
و سعادت را معانی مغز ہر گفتگو است یا سراغ ہر جستجو زمزمہ کو بکو است یا ترانہ نغز
و نکو لنے نے از سواد سنبلستانی و از بیاض چمنستانی آرائش ہر انجمن است
یا گل تازہ ہر چمن سلسلہ ضبط ہر سخن است یا واسطۂ ربط جان و تن سنے نے یا شعلہ
ہمزبانی و با نور نظر ہمعنانی طرۂ پیچ و پیچ مضامین است یا سواد دیدۂ دوربین کلام
شیرین است یا سوز حسن نمکین سنے نے بضاعت ضعیف البنیانی سراپا نادانی
عنوان ہر نامہ الیست یا رشحۂ از نے خامہ فروغ ہر جامہ الیست یا لطیف ہر چگامہ
نے نے نشئہ ہر بذلہ خوانی و ظرافت ہر جوانی سطلع اشعہ ساطع است یا پر از
ابیات لامع ہوش افزاے شامع است یا زکاوت را حجت قاطع سنے نے
ہم بوستانے و ہم عندلیب خوش الحانے قافیہ را مجیب و سایل است یا عوض را
فتاواے مسایل خلاصہ رسایل است یا اعتصام ہر گونہ وسایل سنے نے یوسف
بلاغت را کنعانے و مصر و زندانے قبلہ شاعران است و کعبہ عاشقان مقصود
عارفان است یا مطلوب ہر دل و جان سنے نے پرداز کاروانی و الفاظ را
کاروانے نسخہ شفاست یا تفسیر مصحف صفا تصویر جور و جفاست یا مرات مہر
و وفا سنے نے کشور نظم را سلطانے و مملکت ذہن را خاقانے نغمہ ہر آہنگ
است یا ترنم ہر چنگ منصوبہ بازی فرنگ است یا ہر علم را فرہنگ سنے نے
ہمہ عرفانے و فطرت را نوبانے جلیس جلوت است یا محرم حریم خلوت کحل الجواہر
بصارت است یا نور العیون نضارت است سنے نے جمعیت خاطر ہر پریشانے
از خود پشیمانے جانفزاے بیدلان است یا راہنماے کاملان بہ وہ در سنبلے

آتش سوزانی جوہر تیغ نگاہ تیز است یا معرکہ خشم و ستیز نیرنگی عشق فتنہ انگیز است
یا نمونہ گجدار و مریزے نے ساحری را قرآنے و سامری را ایمانے۔ مرقع معانی
است یا مجموعہ سخندانی دفتر اسرار نہانی است یا ترجمان زبان بے زبانی نے نے
ہمہ بہارستانی و طرفہ نگارستانی۔ شاہد دلفروز است یا مونس شب و انیس روز رفیق
جان غم اندوز است یا ہر سطر عشق ناوک جگر دوزے نے برق تپانے و ابر و بارانے
دانا را ہوش افزا است یا خود را دیوانہ نما دیدہ را حسرت زا است یا دل را حسرت
آمائے نے ہمہ فیضانے و مایہ سرور ہر مہربانی تحیر سخن پروران است یا آئینہ فکر
دیدہ وران دلبند افسون گران است یا کتابہ پیش طاق دلبران نے نے پیشکش
ہر مہمانے و دست بخت سبز بانے۔ دودے از داغ جگر است یا طوفانے
از دیدۂ تر سواد بینش ہر صاحب نظر است یا محبوب پری منظرے نے پیچ و تاب
را سنبلستانے و طول امل را بیابانے۔ سرمایہ آشفتہ سریست یا آئینہ دار
بیخبری صورت معنی پروریست یا گنجینہ سخنوری نے نے گوہر نایاب را عمانی و
یا تاب لعل رمانی دولت بے زوال است یا جواب ہر سوال دلیل عین کمال است
یا سید رخورد را مآل نے نے سود بے زبانی و ناموری را برہانی نوش بے نیش
است یا حلاوت از عسل بیش ناطورۂ بیگانہ و خویش است یا عقل جنون در پیش
نے نے خود نمائی را شانے و خود فراموشی ہرا و کانے سوداے روز افزون است
یا دیوانہ را بجز درہ نمون حقیقت دلہاے پرخون است یا انجام کار آغاز جنون
نے نے مستعد را امتحانے و مستفید را احسانے حدیقۂ حسن عمل است یا نتیجۂ فکر
بے خلل حل مالاینحل است یا مشکل غیر منحل نے نے دیرستانی و عشق را کفرستانی
نمونہ چنان و چنین است یا نقشہ زمان و زمین رشک نگارخانہ چین است یا سراپای
لعبتان حسین نے نے کیفیت وجدانی و شرار باطن راد خانی سرمۂ چشم بینائی است

چہ دانم و از لفظ سخن راندن کے توانم کہ وجودم بیکار است و کارم بدست مختار جان آفرین کہ جانم بخشید بلکہ از سخنوری جانم بخشید آفرین بر او کہ زبانم بخشید و تمیز سود و زیانم بخشید ورنہ خود مرا چہ اختیار اکنون بباطن بیدارم اگر بظاہر خفتم و بمعنی نمودارم اگر بصورت نہفتم و این ہمہ گوہر آبدار کہ سفتم بطفیل وجود کیست کہ از عدم برآورد تا گفتم پس درود بر سید ابرار

	صلو علیہ بکورۃ و عشیۃ الف الصلوٰۃ مع السلام و زیدوا	

اے ولایت این چہ پرداز انشاست کہ ہر فقرہ از ربط مبراست در لفظ از ہمہ گرجدا است و در معنی از مناسبت معراست و از آغاز تا انجام بیک ہنجار گفتار مجذوبانہ است یا تیر ملامت را نشانہ تقریر مستانہ است یا تحریر منشیانہ یا از ہر طرز علیحدہ و برکنار گاہے بدیوانش ستودہ و گاہے بکفرستان گاہے برق تپانش دانمودہ و گاہے گنج شایگان و جائے گفتہ کہ گردش لیل و نہار آخر اسیر پنجۂ ہر زہ سرانیست و کدام عبارت آرائی آیا ابلہ فریبی و خودستائی است یا ہمہ درد سر افزائے یا سر نیست درین گفتار مگر از اختلاف مضامین خبر دادہ کہ از جائے بجائے افتادہ ازین رو است کہ لاابالی زبان کشادہ و از ہر فقرہ آئینہ بروے ہر بیت نہادہ مرحبا بر جودت طبع طراز آہنگ وقت آنست کہ بس کنی کہ در طرز خود یک سخنے ظاہر است کہ معنی شناس ہر سخنے آن بہ کہ بفکر طول کلام جان نکنی کہ این ہمہ کم نیست بلکہ بسیار لراحتہ

	ہر چہ موجود شد بحکم کن است انتہائش ہنوز پیدا نیست		ابتدائے وجود از سخن است منتہائے سخن ہویدا نیست

حاصلان است یا پرده دار قابلان سے نے عیب را مہر گانے و بہر ہنر ہیا رانے
نور دلہاے تاریک است یا جادۂ اسرار باریک رنگ و بوی دور و نزدیک
است یا حسن و عشق را شریک سے نے ہر ادیب را دبستانے و ہر بلبل را
بستانے بطبع جوان و پیر است یا مقبول صغیر و کبیر مرغوب ہر دبیر است یا منظور
ہر بنیظیر سے نے دافع خلجانے و باعث اطمینانے دمساز کم مایگان است یا
ہمراز بلند پایگان گنج شایگان است یا خزانہ رایگان سے نے نغرہ جانستانے
و تیر بے امانے موافق حکمت یمانی است یا لطیفہ ارنی و لن ترانی مطابق احوال
روحانی یا ہمہ رحمت یزدانی سے نے دشمنان را سیف برانی دوستان را
نور ربانی مرہم زخم دردمندان است یا داغ جگر خونیندان لالہ زار خندان است
یا مجمر سینہ راسپندان سے نے ہمان دیوانے و با حباب ارمغانی لراقمہ

ہر چہ از خوبی کلام نکوست	بی تکلف و روست یا خود از وست
کام جان را حلاوت معنی است	ہر کہ گوید خلاف لا یعنی است
روش او ز ہر طریق جدا	حبذا مرحبا بنام خدا
صفحہ صفحہ گلے و یا سمنے	ہر ورق از شگفتگی چمنے
ہر چہ گفتم ہنر بود یا عیب	ہمہ در دل فگند ملہم غیب
ای ولایت کمال من چہ بود	فیض او ہست ہر سخن کہ بود

ارے اگر ہمہ زشت است خوبی آموزگار است و اگر ہمہ خوب است زشتی
حاسدان بیکار بالجملہ اگر چہ کم است بسیار و یادگار تن خفتہ و جان بیدار و بمقام
ستایش پروردگار ہما نا اگر چہ از ناکامی ہمہ تن یاسم الا مورد رحمت بے قیاسم
ہمان بہ کہ قدر نعمت شناسم بلے بخشندۂ بے منت را سپاسم کہ ہمہ از کرامت
اوست چہ گفتار و چہ کردار آخر نہ ہمانم کہ بہ پیکر صورت مانم از معنی حرف زدن

طالبان راہ حق کو مژدہ

۴۸۶

طالبان راہ حق کو مژدہ

عقائد العزیز

اس کتاب کو جناب مرشدنا مولانا حضرت محمد عزیز اللہ شاہ صاحب

صفی پوری بطول حیاتہ نے تصنیف کیا ہے بلحاظ حُسن باطنی یہ کتاب موجودہ زمانہ مین لاجواب ہے شاہ صاحب موصوف نے شروع کتاب مسلمانون کے ایمان مفصل سے کی ہے اور آمنت باللہ وملائکتہ وکتبہ ورسلہ والیوم الآخر والقدر خیرہ وشرہ من اللہ تعالیٰ والبعث بعد الموت یعنی ذات وحدانیت کے وجود ملائکہ کتب آسمانی۔ انبیائے کرام۔ قیامت تقدیر خیر وشر کا من اللہ تعالیٰ ہوا ور اس مین عقلی ذمہ واری مرنے کے بعد پھر اُٹھنا ان عقائد کو جو ایمان کے ارکان بلکہ جسم انسان کی جان اور روح روان ہین ایسے موثر اور دل نشین پیرایہ مین بیان کیا ہے کہ دیکھنے سے تعلق رکھتا ہے۔ جا بجا آیات بینات۔ احادیث معتبر اور اقوال بزرگان دین سے استشہاد کیا گیا ہے۔ جس سے تاثیر اور استحکام المضاعف ہو گیا ہے۔

اسکے بعد مناسب ترتیب سے ضروری عقائد سب بیان کر دیے گئے ہین۔ اور اس قدر اظہار میرے مقصد کے لئے کافی ہے کہ جن عقائد کی ضرورت ایک مسلمان حنفی کو ہے۔ خصوصاً جو خاندان چشتیہ۔ قادریہ۔ سہروردیہ اور نقشبندیہ

ای ولایت تو کیستی و کدام | بکن ای ناتمام ختم کلام
هرچه گفتی بس است هرزه مگو | خود ندانند کسے نہایت او
بہ کہ بفرستی ارمغان درود | بہ محمد کہ ہست جان وجود
تا قیامت سلام حق بروے | ہر نفس بیشمار پے در پے

تمت

بعون ایزد متعال دیوان منشی ولایت علی صاحب تاریخ ۲۹ ربیع الثانی سنہ ۱۳۳۱ ہجری حسب خواہش عزیز از جان احسان علی ڈاکٹر بقلم عاصی محمد امیر حسن ناظم شاہ پوری ضلع فتحپور سہوہ باتمام رسید

۷ر اکتوبر سنہ ۱۹۱۴ء

الشعر کلام حسنہ حسن وقبیحہ قبیح

من تصنیف مولانا مرشدنا مقتدانا حضرت محمد عزیز اللہ شاہ عزیز معروف بجناب
منشی ولایت علیخان صاحب ولایت خلف منشی محمد یحیی علیخان صاحب
رحمتہ اللہ علیہ رئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناؤ ملک اودہ موسوم بہ

دیوان عزیز

١٣٣٢ھ

حسب فرمایش رئیس ابن رئیس امیر ابن امیر جناب انیس احمد صاحب
خیرآبادی مرید ومخلص خاص جناب شاہ فیض خادم صاحب سجادہ نشین
منجھگوان شریف بحسن سعی مالا کلام جناب شاہ احسان خادم عرف حاجی
محمد احسان علی صاحب ڈاکٹر فوجی ورئیس قصبہ صفی پور ضلع اوناؤ

باہتمام حافظ فیاض الدین پرنٹر

ابو العلائی اسٹیم پریس آگرہ مین چھاپا گیا

سے بیعت رکھتے ہین) اور ہونا چاہئیے اور جن عقائد مین آئے دن مباحثہ اور مناظرہ ہوتے رہتے ہین وہ سب کے سب اس کتاب مین موجود ہین۔ یہہ دوبارہ چھپ کر تیار ہے اس کی قیمت پہلے ایک روپیہ تھی مگر پھر بھی تھوڑی ہی مدت مین ختم ہوگئی اب اسکی قیمت ۸ر بلا محصول کر دی گئی ہے تاکہ ہر ایک اس سے استفادہ اٹھاسکے۔ جس کے حاصل کرنے کے لئے جلد کوشش کیجئے ورنہ پھر انتظار کرنا پڑے گا صفحہ ۹۲ لکھائی چھپائی کاغذ بادامی دو جلد سے کم روانہ ہوگی۔

دیوان اسرار حقیقت مصنفہ محرم اسرار سرمدی مہبط انوار ایزدی حضرتنا مخدومنا خادم صفی محمدی قدس سرہٗ ہین جس کا نام خود شاہد ہے اور دیکھنے پر منحصر ہے طالبان خدا کے لئے پُر از حقیقت ہے۔ جسکے مضامین اردو ہندی سے مملو ہین صفحات اسی کاغذ چکنا ڈمی قیمت ۳ر بلا محصول چھ جلد سے کم روانہ نہ ہونگین۔

اعلان - چرمی سامان - بوٹ گرگابی - زین اسپ - ساز ٹم وغیرہ ساختہ کانپور عمدہ بکفایت سوداگر صاحب موصوف سے ملسکتا ہے فہرست درخواست کرنے پر مفت مِلیگی

ملنے کا پتہ

سید محمد احسان علی صاحب سوداگر ہالسی روڈ مقابل گرجا گھر کانپور

کریم الخلق فی سر و جهر	حلیم الخلق فی لطف و قهر
حبیب الله بالتحقیق حقا	ولی الله بالتصدیق صدقا
شهیر بالمحامد والمکارم	وفی الآفاق مشهور بخادم
الا فی حمده کلت لسانی	ومن توصیفه قصرت بیانی

دریافتم هان که ازان انست نا لا آتشے در جگر یافتم و چونکه سوخته را آه و درد و تاب و نعره و اضطراب چاره
نیست بر خلاف ماضی که چون شعر بخود پسندی راضی بودم و بخودنمائی و خودستائی مستقاضی بغزلے
از غزلیات مذاکره بجنے در یا بسیت و بحثے در اردو و چون پرکاہے که از سرکشی شعله و تیزی زبان رقص
کنان بسر وا آید از دل بزبان می افتاد و اکنون که رفته رفته جگر باتش و آتش بجگر آرام یافت و یکے
بخاکستر و دیگرے باخگر نام یافت و دل بسوختن و ساختن خو گرفت و گرمی هنگامه رخت یکسو
گرفت نشاید که چیزے بتکلف گفته آید الا تا نه پنداری که سوز درونی کم شد و تب و تاب کالعدم شد
بلکه آتش بر جائے است و شعله را در بر جائے است مگر ندانی که از اخگر و شرار تا فشکده توان ساخت
و جهانے توان سوخت الا المقصود آنست که بے دود گشت بگوهر شب تاب بگردید چنانچه من تیره :
هر چه بدان ماند آن همه را بیک تیره نهان نهان می سوزد و خاکستر میکند و دخانی بر نمی خیزد و خود
قاعده آتش همینست تا انجام کار بجز خاکستر اخگرے هم نماند و هر چند این حالیست که تا بر دلت نرود تعلم
قیاس و دانستن نتوانی اما گوش زده اثرے دارد بشنو تا بدانی که سوختگان گفته اند ؎

خاکے از هر کس بماند یادگار — وز وجود عاشقان خاکسترے

بالجمله الی الآن که هزار و دو صد و هشتاد و نه سال از هجرت گذشته است آنچه گفته بودیم انجا را نیز
بایمای برادر گرامی گوهر دانشمند سخنور نام بردار ابائے نادر فن حکیم سید عماد الحسن که از هر گونه فنون
و علوم بهره وافی بر داشته است و از غایت علو همت هنوز از تحصیل علم سیر نیامده و بر استیعاب فکر
گماشته است و ماورائے آن شغفے بنظم میلے بنثر هم دارد و نکات معنی که از صفحه دل می نگارد در آخر
دیوانے که داشتیم نگاشتیم و این سطر چند را بجا الامتیاز رقم کردیم و بعد ازین اتفقا الله تعالی قطعا
زبان از گذارش و دست از نگارش قلم کردیم و اگر مضطر باشد چیزے بر آید همدرین اوراق داخل کرده
خواهد شد تا بدانند که اگر قطره از چشم تر آمد هم از آتش جگر آمد و بعده الله بس باقی هوس
وما توفیقی الا بالله و سلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین +

ھو العزیز الفتاح

بسم اللہ الرحمن الرحیم

وصلی علی سیدنا ونبینا محمد وآلہ واصحابہ

ثنائے کہ ہر نامہ نامی از وست — وجود محمد گرامی از وست
احد بود و نام خود احمد نہاد — عدم را ازین ہر دو در حد نہاد
دو دریا و جز برزخے فرق نے — نمی دیگر از غرب تا شرق نے
الا تا ندانی کہ برزخ جدا است — حجابیست از اسم و رسمی خداست
نقابے کہ معشوق بر چہرہ بست — بر عاشقان نیست ہر چند ہست
دگر دولت عشق را راہ نیست — ازین راز جان تو آگاہ نیست
عزیز ابر احسان او عاشقیم — کہ او طالب ماست گو فاسقیم

پس از حمد متکاثر و نعت متواتر بر عزیزان صاحب تمیز مخفی مباد کہ این ناچیز متخلص بہ ولایت و عزیز بعد از ترتیب تصنیفات کہ شرحش در مخزن الولایت والجمال مذکور است زبان از گفتن و دست از گہر سفتن باز داشتہ بود الا از انجا کہ صحبت را اثری است چہ جا کہ صحبت صاحب نظرے و ہوشمندان را خود ازین معنی خبریست چنانکہ گفتہ اند ؎

گلے خوشبوے در حمام روزے — رسید از دست محبوبے بدستم
بدو گفتم کہ مشکی یا عبیرے — کہ از بوے دل آویز تو مستم
بگفتا من گل ناچیز بودم — ولیکن مدتے با گل نشستم
کمال ہمنشین در من اثر کرد — وگرنہ من ہمان خاکم کہ ہستم

لاجرم از روزیکہ شرف خدمت حضرت مرشد برحق نور مطلق عالم علم الٰہی علیم اعلم ہر شی کما ہی لراحم

انعام تو از روز ازل است اورا — قد خصص بالفضل عطاء و نوالا

شهر سنده کمن زیر زمینم ز نکیرین — یا رب تجرت جوابا و سوالا

منکر نشد گرچه به حکم تو گواهی — ما خاصم فی نفسک نقصا و زوالا

از غیرت گنجینهٔ پوشیده که بودی — آشوب وعید تو لمن عدد مالا

هر ذره که هست از نعم تست بگیتی — فالعاقل یستهزء من عدہ مالا

ای با همه و بی همه در ظاهر و باطن — لم ادر لتشبیهک فی الکون مثالا

لله

ما کان شریک لک مجدا و کمالا — مطلع — جائی که رود ذکر تو الاست کمالا

لا او نعمت در حق ما رحمت عامست — هر چند که فرقی ز نعم آمده تالا

در عشق خود از هر دو جهان بیخبرم کن — یا فاعل ما ادرکه العقل محالا

جان بخشی حکم تو کند زنده رمم را — چون هست شود نیست درین حضرت والا

ما و سر شوریده لب سودای امانت — یا من هو احکمت علی الارض جبالا

یک ذره سپاس تو نیاریم که سنجیم — ای داده بما از کرم آلات و هم آلا

گر حرف زند نکته وری خود همه از تست — حمد تو لقد اعجز وهما و خیالا

از دیده درآیی و بدل جلوه نمایی — شان تو چه شان است تبارک و تعالی

از گرمی هنگامهٔ آتش نه هراسد — بر هر که کرم کرد عطایت متعالا

آنجا که تویی از تو تکلم نتوان کرد — الحیرة فی معرفته سد مجالا

تا لاف تمامی نزند هر که نه کاهد — مالبدر اذا تم فاعکست هلالا

از بوالموسی راه محبت نتوان رفت — رحمی بمن خسته که ادرکت ملالا

عمرم بهوا رفت و پیام اجل آمد — لا اعلم فی عاقبة الامر مآلا

فردوس تو جولانگه مرد دنیا شد — اعطیت بمن شئت عیونا و ظلالا

مایوس نگردش ز مدارا کرم تو — من جاهد بالجد خفافا و ثقالا

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ در حمد باری عزاسمہ

اے پست ثنای تو ز فکر ہمہ بالا — ہر نکتہ[ط] بالا متناہی شدہ بالا

حمد تو با معان خرد ہم بتو زیبد — من قال زنا احمدہ زاد و بالا

دیدم بہوائے تو خرد را بتگاپو — گفتم کہ مگر یافتیش گفت کہ لالا

حقا کہ ترا جز بتو ہرگز نتوان یافت — گفتی بدل بے خبران وال فوالا

آنم کہ بدست تو بود سود و زیانم — پیداست ز زر سود گیم زشتی کالا

ترسم کہ گریبان کشدم اہرمن آخر — دامانِ من خستہ بہر لوث میالا

تاکیست کہ بے پردہ تماشای تو بیند — اظہرت لہ نلمارک حسنا وجالا

جامے بدہ از بادۂ پر زور سقاہم — یا جاذب قلبی جبروتا وجلالا

آراستی از شمس و قمر مشرق و مغرب — زینت تقطبین جنوبا وشمالا

انزلت علی الناس کتابا بشانے — فصلت لھم فیہ حراما وحلالا

گمراہ شود کافر و مومن نغلط ہسم — لایوجد فیہ تبو لاک ضلالا

شعلات جحیم تو لمن مات فراقا — جنات نعیم تو لمن حیّ وصالا

ذاتِ تو کہ در پردۂ اسرار نہان بود — در صورت احمد متجلی شدہ حالا

نورِ تو ز پیشانی او کرد تلالا — مطلع — لایکنہ الشبہ کما کان خصالا

یا ساختهٔ گرده خود صورت نعلے / از پاشنهٔ کفش نگارے بر جائی
نے نے که دگر در دو سه شب همچو جبینے / افزوده در روشن بترقی نظر آئی
هر آنچه سرودم بنوائے چو مخالف / صد پرده کج بود در ان گرم نوائی
بارے ز سر هوش توان بست خیالے / تا بر در خرشید رخے ناصیه سائی
نے نے که شب چاردهم نور تمامت / باز از رخ تابنده کند پرده کشائی
آرے تبامل خبر از راز توان یافت / باقیست نشانے ز نهان بیسر و پائی
داغے شود از جرم تو پیدا و ندانم / تفریق بیانش ز غلامی و جدائی
الهام کند جوهر اول ز سپهرم / رازے که بدان مدرکه را نیست رسائی
دل برده ز توهم سخنهائے پیمبر / گویا چو زبان گشته از و نکته سرائی
آغوش تو شد صورت گهواره سراپا / کز عهد دم مهد بر آن نور فدائی
این کاهشت از گردش ایام نباشد / وین داغ نه داغیست که آن زابر دائی
الا خلشے هست هنوزم بدل اندر / از سر کمال تو بخورشید لقائی
دانم که بامید ز انگشت شفاعتش / بالیده بخود سینه سپر ساخته آئی
خواهی که دو پاره کند از ناز دوباره / گوید باشاره که تو از حلقه مائی
حقا که اثر میکند اندر دلم این حال / لاریب که بیتاب غمش صبح و مسائی
آرے بوفا مونس و عشاق خبر اینست / ختم است براو شاهدی و هوش ربائی
محبوب خدا ختم رسل سید کونین / کز بند کیش جلوه گری کرد خدائی
افروخته نورش حرم کنت نبیّا / افراخته دستش علم تحت لوائی
خوشنودیش از جرم جوانان پشیمان / بیزاریش از طاعت پیران مرائی
بیتابی لطفش بتولائے مخالف / سرگوشی حلمش بداری ریائی
یک نکته ندانست ز سر دهن او / هر چند که در علم مثل بود کسائی

دانم کہ پس از مرگ دہی خط امانم — احرقت من الھجر فدا باد نکالا
سرچشمہ یکی قطرہ نور نظرم را — ای آنکہ ہم از قطرہ کنی لولو لالا
خواہی کہ شوی محرم اسرار عزیزا — خون جگر از دیدہ کا بیدار بیالا

قصیدہ در نعت خواجہ کائنات نور موجودات سیدنا ونبینا حضرت محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

ای ماہ کہ از گوشہ بہر ماہ برآئی — جرم تو چرا کاست کہ انگشت نمائی
محراب مناجات شدی چون خم ابرو — مانند حرم قبلہ ارباب دعائی
کو خلوت ہر روزہ و بیداری ہر شب — کو روئے درخشندہ و سجادہ کشائی
دلسوزی وخانگاہی تو آیسیبے بنیت — بر عشق گواہی دہد اندوہ گرائی
تا خن بدلم میزنی از معنی باریک — چون مصرع پر نور ہلالی و ضیائی
مانا کہ سری داری و سری بر کابے — اینک ہمہ تن در ہوس بوسہ پائی
یا از غم آلست کہ خود را بتبشابہ — با نقش سم ختلی ترکی لبتائی
یا ہست نگانے کہ مگر سخت کمانے — قوس کمین زہ کند از عربدہ زائی
یا مایل آنی کہ بطاق و ریارے — بر بیخزان نسبت خود بازنمائی
یا از پے دریوزہ حسنے ز حسینے — گردید سراپا تیو لجکول گدائی
یا کردہ تمنائے لبے چون خطاجاست — تا شوق بدین حیلہ کند کامروائی
یا حلقہ بگوشے شدہ شیخ کلیے را — زانرو کہ دہد ناز دران حلقہ سبائی
یا مہر توجوشے زدہ یا قبہ کاخے — تا شمہ شوی آئینہ آسا بصفائی
یا پیکرت از خم شدہ شمشیر کہ شوخے — زیب کمر خود کند از کافر لقائی

ارسلت الی الخلق ز شان تو نشانیست　　گر روز ازل مظهر لولاک لمائی

از اکثرهم تابعا ایاست که در حشر　　از غایت تعظیم بمحمود سزائی

گر سینه تو جوش زند بوالعجبی نیست　　گر وحی سیه مست بآواز درائی

انداخته صد شور ملاحت بدو عالم　　اندوخته صد کان نمک زیر ردائی

جان سوخته از جلوهٔ تو خون رگ پی　　دل ساخته از جوش غمت نامه ختائی

دیدیم و شنیدیم انا اکرم از تو -　　بی شبهه زهر آنچه که دانیم سوائی

فر تو دلیلست انا قائدهم را　　آنی تو که بالذات منزه ز ثنائی

حاشا که ترا بلکه بود ناز خود او را　　در پیکر نوری که مشابه بحیائی

دیدار تو کافیست بهر وجه که باشد　　یاریگر و فریادرس و حرز بلائی

از نور وجود تو فروغیست بقا را　　باسایه اگر شمع شبستان فنائی

چون باصره شد مدرکهٔ ما تحیر　　جبریل بدان پایه نداند که چهائی

داروی دگر بهتر از پی جان منیست　　دردی که به بیتابی سختش تو دوائی

کی همچو مسیحی که نه از دم جبریل　　کی مثل کلیمی که نه محتاج عصائی

صاف از تو هویداست که بر حسن تو شیداست　　سر تا بقدم آئینهٔ عین لقائی

جرمم بهوای تو غمی را که پسندی　　گویم تو سلامست مرضی را که شفائی

از نعت بلفظی که بتورات نوشتند　　گردند نمودار که ایمان حیائی

نوشیت بشارت که نشان سیه از گنج　　سنجیده گواهیست که معیار غنائی

بانگی که برآمد ز صریرش چو صفیریست　　گویا نبوات نی خامه شده نائی

بر قطره چو بحرین زند موج ز قعرش　　در قلزم عشقی که تو هر دم بشنائی

دال است ز نامم که بدین نعت نیرزی　　در خط شده کلکم که بدین نقش نشانی

ای قامت نگین تو زیتون مبارک　　چون شمع فروزنده بفانوس عبائی

ارسلت الی الخلق کافة و ختم بی النبیون ۱۲

انا اکرم الاولین والآخرین ولا فخر ۱۲

چون کرد جمالش زنہانخانہ تجلے — آمد بجہان عشق بہنگامہ فزائی

آئینہ یہ ہر رخ کرمش دید کہ گردید — حسرت زدہ از بخت پسر حاتم طائی

از علم و الا و علت او لے — و زکنی نیکون سطوت او علت غائی

در صورت او دیدہ وری در پے تحیر — در معنی او حرف زنی ہرزہ درائی

زیبا شدہ از پیرہنش سادہ لباسی — چُست آمدہ بر قامت او تنگ قبائی

مُن خواند مش ایواعظ بخشید مرا دم — بیہودہ تو در مخمصہ حرف ندائی

از غیب زبد شوق درون ذوق حضورم — اے ملہم شورش بدل انداز کجائی

باشد کہ کنم زمزمہ سنجی بہ خطابش — یا ہم نظر معرفت از روح سنائی

آن دُرّ یتیمے کہ نہ از آب و ہوائے (مطلع) — یا گوہر پاک از دو جہان بیش بہائی

آن لعل سپیدے کہ چراغ شب تارے — و ز مخزن مخفی بنصاب فقرائی

نامت لسبہر احمد در خاک محمد — طغرا کش نقش سجل ارض و سمائی

آمیختہ لعل تو بہر نوش حلاوت — آموختہ موی تو بہر زلف دوتائی

پاکیزہ تر از تخمہ آدم بکر است — مُن خیر قرون نزبان علمائی

مذکور بہر فرقہ با ثار نبوت — معروف با نوار میان عرفائی

در عالم برزخ طلبی مغفرت ما — رفتی و ہنوز از سر ما رو بقفائی

میرم بگمانے کہ نصیبم نزوال است — نازم بغریبی کہ انیس الغربائی

شاہد بہ تجلائی رخت لمارتینا — در دیدہ نمی آئی و از دیدہ درائی

آئینہ حسن تو دو گیتی بہ تصور — آرے ہمہ تن جانی و اندر ہمہ جائی

خورشید ظہور تو زہر ذرہ درخشد — وہم است کہ از خاک بہ جلباب خفائی

آرام دل غمزدہ در حالت شدت — آسائیش جان ہمہ در حال رخائی

گفتی کہ انا اول من یقرع آرے — سلطان امم مبشر و ہر دو سرائی

کلبۂ را کہ تو روزے بکرم بنوازے ‌‌ ‌ ور نگنجد بخود از فخر دچو ایوان گردد

دیدۂ را کہ تو گاہے بنظر بگدازے ‌ ‌ ‌ غیرت یم شود از عبرت و طوفان گردد

چون خرامی تو ببالین اجل آمدہ ‌ ‌ ‌ ملک الموت ترا تابع فرمان گردد

چون جمال تو شود بزم فروز تلقین ‌ ‌ ‌ سینہ مجمر شود و دیدہ سپندان گردد

ہر سپہر از سرپایتو ضیائے گیرد ‌ ‌ ‌ ہر زمین از کف پایتو صفاہان گردد

دہر عالم بعنان گردش رخت نسزد ‌ ‌ ‌ گرچہ اطراف فلک عرصہ جولان گردد

جان اگر جسم شود نامیہ یابد از تو ‌ ‌ ‌ ور حیات تو زید جسم اگر جان گردد

چون کند لعل درخشان تو گوہر پاشی ‌ ‌ ‌ عرش اعظم خجل از تنگی دامان گردد

چون زند مہر تو اندر دل خارا آتش ‌ ‌ ‌ آتشینہ صفت لعل بہر کان گردد

ہر کہ دریوزہ کند شام و سحر از در او ‌ ‌ ‌ نے آب شتابد نہ پے نان گردد

خاطرے کز غم او بے خبر افتد زہمہ ‌ ‌ ‌ نہ بافسانہ شکیبد نہ بدستان گردد

از پے مجمع تعلیم تو گیتی تنگ است ‌ ‌ ‌ لاجرم عالم ارواح دلستان گردد

بے توان بہر کہ از جوئے تو داوش آبی ‌ ‌ ‌ سبز بر سنگ اگر مزرع دہقان گردد

گلشن از سیر تو حیرتکدہ آید بنظر ‌ ‌ ‌ ہر گل از دیدہ دری نرگس فتان گردد

گرمی ذکر تو چون شمع فروزد ہر سوے ‌ ‌ ‌ ذاکر تو ہمہ تن سرو چراغان گردد

ہر کہ تعظیم تو دارد ہمہ اوقات نگاہ ‌ ‌ ‌ داورش از ہمہ آفات نگہبان گردد

چہ عجب گر زثنای تو نوائے یابد ‌ ‌ ‌ کلک سرکش زہم آہنگی سحبان گردد

ہر زمین بوس تو بر روے فلک اللہ زند ‌ ‌ ‌ ہر چہ ادار تو ہمسایۂ سلمان گردد

گر نہ بخشد عجم او صفت حیات ابدی ‌ ‌ ‌ سود جان دہ حق دل سوخت تاوان گردد

لالہ و نسترن از سنگ سر آتش روید ‌ ‌ ‌ گل و نسرین بر ہش خار مغیلان گردد

ہر کہ راہ تو رود حرمت دہر نت بیند ‌ ‌ ‌ ہر کہ بار تو کشد سید جیلان گردد

گرد از سیم تو در مخمصه جوشن پوشد
تیغ از نام تو در معرکه عریان گردد

هفت اقلیم بیک مرتبه از دست دهد
پای بوس تو اگر خسرو کیهان گردد

قبلهٔ هر دو جهان طاق در روشن تست
گر بساید مه نو سر بگریبان گردد

در چراگاه دواب تو چرد گاو زمین
شیر گردون چو پرستار تو چوپان گردد

دیدهٔ داغ بچشم تو چو مردم بیند
سینهٔ اشک بجوش تو چو عمان گردد

مدحت سنج ز انعام تو گوهر پاشد
منقبت گوی ز تایید تو حسان گردد

از سر رحمت او خصم به بستر خواهد
ور زدم همت او مرد بمیدان گردد

سد هر فکر بگوشم ز مقام ملکوت
مطلع تازه که آرایش دیوان گردد

مطلع

بر نگردد ز تو تا گنبد گردان گردد
تا شب و روز بود گرد تو یکسان گردد

مهر از تاب تو چون شمع ز آتش سوزد
فلک از حکم تو چون گوی بچوگان گردد

بستر قدرت او خط جبین دشمن
ز رشتی بخشش اگر بانغ احسان گردد

لعل یاقوت شود بر در او سنگ و خزف
خار و خس هدره او سنبل و ریحان گردد

رنج آفاق بسودائے تو راحت بخشد
مشکل دهر ز پایائے تو آسان گردد

گوشه گوشه ز بیان تو یمن نماید
کوچه کوچه ز حدیث تو بدخشان گردد

بر نگاهے که بجلائے تو پے تو فگند
حسن آغاز نشان بخش زبایان گردد

نسخه [illegible]

هر کجا سایهٔ بالائے تو بر خاک افتد
ذره با مردمک دیدهٔ عرفان گردد

خسته جانی بتماشائے تو بے غم سازد
بے نوائے بتولائے تو سامان گردد

غنچه از بوئے تو خون دل صد پاره خورد
گل ز داغ تو بصد رنگ پریشان گردد

بے نیاز تو سبک سنگ بود علم و عمل
ور خلوص تو گران پلهٔ میزان گردد

آتش از هیبت تو آب روان را ماند
دوزخ از رحمت او روضهٔ رضوان گردد

پس رد طفل ز هوشش بچه دستان پیچد
پیش خیز حرمش رشک قدغان گردد

هیچ تمکین نه نهد خاک رهش در ره او ‌ ‌ ‌ گر کلاه نمدے افسر سلطان گردد

گر کمال تو عروجش نفزاید بنگاه ‌ ‌ ‌ ماه در منزل خود همسر کیوان گردد

گر مدارائے تو از مهر نه بخشد تعلیم ‌ ‌ ‌ ساجد مهر بخلوتکده پنهان گردد

گردش خامه بیازوی ید اللّهی تست ‌ ‌ ‌ چون نه فرمان تو یابد بچه عنوان گردد

در ازل عهده پیمانه زرین تو بست ‌ ‌ ‌ افتد از پایه اگر چرخ ز پیمان گردد

گر خیانش نه دواند ده عذابش پرسد ‌ ‌ ‌ گرمی آتش سوزنده دو چندان گردد

گر بهارش نه ز سرسبزی آبش باشد ‌ ‌ ‌ گلشن خلد برین گوشه زندان گردد

آنچه اعلام کنی هست کلام ناطق ‌ ‌ ‌ آنچه منشور دهی آیت فرقان گردد

لذت هر سخنت شور بر آرد از دل ‌ ‌ ‌ گوش سامع ز کلام تو نمکدان گردد

کم باندازه ایثار تو گردد بسیار ‌ ‌ ‌ اندک از نسبت جود تو فراوان گردد

آه از عربده عشق تو که آتش بارد ‌ ‌ ‌ آوخ از مرغ هوائیتو که بریان گردد

حکمت حکم تو محتاج قیاسی نبود ‌ ‌ ‌ هرچه گوئی تو همان علت برهان گردد

کند از تاب تنش جان بنی آدم را ‌ ‌ ‌ گرد مے گرد حریم تو مبنی جان گردد

چون زند صیت جلال تو دولے بدلها ‌ ‌ ‌ کعبه آباد شود بتکده ویران گردد

تا ابد بر لب جبرئیل امین باد آمین ‌ ‌ ‌ چون دعائیش پی ما شافع عصیان گردد

سایهٔ رحمت او باد خدایا بر ما ‌ ‌ ‌ تا سیه کاری ما منتج غفران گردد

شعله ننگر دی عشاق تو در جان عزیزا ‌ ‌ ‌ خرم آن روز که خاک در ایشان گردد

تهنیت و ستایش خواجه خواجگان قطب هندوستان حضرت معین الدین چشتی قدس الله سره

ز الم بولولهٔ عشق شد ترنم ساز ‌ ‌ ‌ سرود زمزمهٔ پارسی چه پرده ساز

آب و تاب گلستان تو چیزی دیگر است — گوهر شبنم ازو نزاده نیسان گردد
چون در آئی بسرا پردهٔ دل قصر امل — متزلزل همه از جنبش نیسان گردد
گر هوائی بجهان از سر کوی تو وزد — سرد مهری متغیر شده بحران گردد
علم بی عشق تو سرمایهٔ سودی نبود — زهد بی مهر تو پیرایهٔ نقصان گردد
هر که دارد سر او پرده ز چشمش افتد — هر که بیند رخ او عاشق یزدان گردد
گرچه دوزد هدف وهم بسر تیر قضا — نشنود گر ز تو برگرد بیک آن گردد
عقل باور نکند نقش طلسم تخیل او — مرکب تیز تو گر بر خط دوران گردد
چون خیال تو کند جلوه در اندیشه زبان — همچو طوطی پس آئینه خوش الحان گردد
هوش سنجد که گذشت از سر کوی تو مگر — گر عزازیل پسندیدهٔ سبحان گردد
چون بخوانند ترا در صف هیجا گردان — زال گردد مگس و پشه نریمان گردد
چون شود دمن چمن از تو فزاید ز حشر — پر ز اخلاص همه دل باذان گردد
نزهت از سبزهٔ او گنبد اخضر جوید — سایل از قطرهٔ او دیمهٔ باران گردد
گر تو استاده شوی بر لب غاری نفسی — غار بالله بجو آنمایه که بستان گردد
آشتی جوی ترا هیچ گزندی نرسد — گرچه هر سوی تنش نشتر و پیکان گردد
باغ فردوس بیکجو نستاند آدم — چون ببازار تو جنس کرم ارزان گردد
چشم فتنه بصد آشوب به بندد ابلیس — چون یقین تو ضمیر دل پاکان گردد
منقلب می‌شود احکام ازل تا بابد — خط نسخ تو اگر طالع دوران گردد
مضطرب می‌نرید احباب و سلف تا بخلف — گر سمند تو به پهنای بیابان گردد
چون قضا محمل عزت بقطارش بندد — اطلس سبز فلک مصرف پالان گردد
تیک تقدیر چو پرکالهٔ آهن کوبد — سینه چون بهر سر خصم تو سندان گردد
پیرو کامل او واسطه گردد چو کمیل — حامل خرقهٔ او خواجه خرقان گردد

بود بپای کی انفاس با ملک همدم
انیس او که زند حلقهٔ درش اعجاز

ببارگاه جلالش بجاست از جبروت
اگر ز کاسهٔ سرها کنند خاک انداز

معین تست اگر استعانتی خواهی
بیا و خاک به چشم خداشناس انداز

زند بنام تو آفاق سکهٔ شاهی
برو چو سکه بنامش نگین دل بطراز

بزن بدامن او دست میزنند ندا
که آستین کرم را طفیل اوست طراز

نماید انچه ندیدی ز ما سلف هرچند
زمانه رفته بحکم خرد نیاید باز

علو مرتبهٔ او نگر کز آزادی
چو نه سپهر نگردید چار طاق افراز

کمال معرفت او ببین که نگذارد
نوای راستی او بخششش جهت بحجاز

نگفت انچه بود گفتنی بر خصت شرع
نکرد انچه بود کردنی ز شرم جواز

اگر چو مهر بتابد بجا لطیف و کثیف
وگر چو ابر ببارد بجا نشیب و فراز

برنگ و بو بفزیید اگر چو گل خندد
برو فزود هوش چو بلبل اگر کشد آواز

بجلوه که نماید بدیده مردم سوز
با تشی که فروزد بسینه صبر گداز

نظر فروز سواران آب خواهی شد
سمند عشق بمیدان او چو موج بتاز

بسر دویده چو سیاره میرود ثابت
زهی سعادت طالع که باشدش قیماز

شود ز صید خیالش هما بکرگسی
اگر ولی ز دو رنگی بود چو سینهٔ باز

ز هر مژه نیر دیگر کند نگاهش وا
چو باب لطف بروی جهان کند فراز

بر آستانه او گر چو در استان آئی
چو حلقه پا شکن از خلوص سر مفراز

مرید او به فریبش نمیرود از راه
اگر چه نفس بمالد هزار روغن قاز

مطلع

بیا و از سر سودا متاع جان درباز
که سود یابی ازو گر کنی زیان درباز

سرشک خون که هوایش ز دل بدیده کشد
چو روغنی ست که عصا همی کشد ز جواز

ستایشی که زبان میکند بگفتارش
به چو چو هر لیست کتابد معبر که ز خبر از

بچشم آنکه مگر بشنود معین الدین | امام هر دو جهان خواجهٔ غریب نواز

نه در حطیم وصولش مقام ابراهیم | نه در حریم وصالش فرشته محرم راز

جمال او به تجلّی نه آفتاب که چرخ | به صبح گفت که از مهر او بسوز و بساز

جلال او ستعلی نه التهاب که عشق | بحُسن گفت که از تاب او چو من بگداز

کمال او به ترقی ترقیش بکمال | مجاز او بحقیقت حقیقتش به مجاز

فروغ او بفراغ و فراغ او بفروغ | نماز او به نیاز و نیاز او به نماز

کلام او باثر جان دهد بهر قالب | نگاه او بحیا دل برد بهر انداز

لبش بچشم نماید اگر فرو سنجد | حدیث معجز احمد بخوبی پرداز

منش ز هوش رباید اگر فزون نبرد | نمی زند سر به کجکول پارسائی حجاز

بگوش اهل دل آید ز گلشن حرمش | صفیر طائر سدره چو بلبل شیراز

بهار تازه فزاید چو جنبش کرمش | نسیم روضهٔ رضوان بکوی او ز نیاز

عبیر محفل او چون غبار سر بفلک | غبار کوچهٔ او چون عبیر غازه طراز

کند شهید بافسونگری اگر چشمش | پیام عشوه فرستد به لعبتان طراز

خرد بمایهٔ بیمایگی اگر جاهش | دهد نوید بلندی لغایزان مغاز

بیک زمانهٔ کوتاه چون فلک بخشد | هر آنچه باز نیابی بجهد عمر دراز

صد آفتاب بیک سایه تاجدار کند | هما اگر نکند در هوائے او پرواز

ز آهِ سوختگان در پناه سایهٔ اوست | پری که میکشد از دلبری بغمزه و ناز

سعادتے که از و یافتی نخواهی یافت | ز روزگار خوشش اے بخت روزگار نیاز

نه در سری که خیالش بود مقام هوس | نه در دلے که جمالش بود تمکن آز

مطلع

گرامجال که حرفے زند ز سوز و گداز | زبان شمع به بزمش ز بن برد گاز

ز رند جنبش ابرو دو کون را برهم | غلام او که بود همچو خواجه ممتاز

بگو کہ خاک در او بلیس فارغباش — اگر خورد ہمہ کافور در دمند گداز
بگوش ہر کہ درآید صدای از زرش — نفیر صور شناسد ترانۂ شہناز
نکردہ است بجز کار زعفران بشام — زخاک گلکدۂ او اگر دمید پیاز
بطیر ہفت فلک رفتہ باز مے آید — زجائے خود سرموئے نمیشود مجتاز
رموز انچہ بلب آیدش معما ہا — نکات ہر چہ رود بر زبان او الغاز
بحال چون سگ کبری کراستی یابد — گر التفات کند یکنفس بسوی گراز
زمانہ کہ حکایت کنی ز کان اللہ — حضور او بہ متحیر خبر دہد زان یاز
ببین بسوی مزارش کہ توتیاست بعین — بنور دیدہ ز آشوب ماسوا پرواز
مراد خود بہ عطیات یابی از در او — چوان عروس کہ داماد بیابدش بجہاز
چنانچہ نرم بلطف است سخت در قہر است — کہ آب گردد از و زہرۂ ستم پرداز
ازان جمال کہ چشمے ندید پردہ کشائے — دران مقام کہ ہوشے زرفت مرکب تاز
چو یاد او بدل اند بسوزد انچہ بود — چو آتشی کہ در افتد بناگہان در کاز
شگفتہ رو نشدہ ہیچ زعفران زارے — اگر نخاک در او صبا نکردے ساز
چو شیر حملہ کند از رمہ بجانب گرگ — شبانیے ار بسپارد سگ درش بہ نماز
بسیر او نرسد از شتاب نور نظر — چو از عروج پیمبر فرشتہ در تگ و تاز
خلیل تست بنام خدا معین الدین — عزیز در حرم دل مقام او پرداز

قصیدہ در ستائش سلطان المشائخ محبوب الٰہی حضرت نظام الدین اولیا قدس اللہ سرہ

کند روز از شعاع مہر در بزم نگس رانی — بجنباند شب از انجم پر طاؤس نورانی
بساط قربتم تا تیر بجو دکر دنی دارد — کہ ہر ذرہ چو خورشیدے درخشد از فروزانی

زکسب نیست مقامی که داده اند اورا — که آشنا به تعلم نکرد حاصل تاز
بجز قدم بخشی او بنگر و شگفت مدار — اگر بگز نفروشد بدور او بزاز
بفر منزلت او گدا و شاه یکیست — ببین اشاره که محمود میدود چو ایاز
به بزم او که ادب دیده بر زمین دوزد — اگر گویدش که ببین و بیک نظر بگداز
ز بی نوائی خود گر تو میکنی فریاد — دمی بجوشش نی تا که بپرورش بنواز
چه جای زهره که هر مطربی دهد تحسینش — شود تبارد دم عیسوی رباب نواز
کرشمه چو از و سر زند به محبوبی — میفتد از نظر عشق غمزهٔ غماز
لطیفه چو نگاهش نماید از شوخی — شود مسخر او چون غزال چین خراز
ثنای او همه معجز اگر کنی اطناب — کمال او همه مطنب بصد هزار ایجاز
جنیبی ست مگر از طویله خاصش — ندارد ابلق ایام حاجت مهماز
بهیتی است ز افسون عام خیالش — ازین ره است که تیغش نجنبد از اهواز
چو خامه خواست صفاتش نوشت در خطائم — ندید صورت انجام دیدهٔ آغاز
مقام چو هر اول اگرچه سدره بود — نه مثل اوست کز و کرد معرفت احراز
و سیکه آمده اندر دلم تمنایش — دوید تا در دل روح تا کند اعزاز
سواد شام به بویش نمی بیرزد همسر — نسیم صبح به بویش کجا بود انباز
دل از فرشته برد هر که یک نظر دیدش — بعشوه که کند جلوه شاهد طناز
کر بود انکه بخشت از فراستش بشناخت — چه بود انچه بر او پی نبرد بی ابراز
کلاه بخش دو گیتی کند به یک ساعت — بحکم باطن او عارفی که گشت مجاز
بجنبش پر کاسه نه بینش گاهی — اگر تبار نفس بست بادبان جهاز
بجا ملی که بود زیر سایه اش غم نیست — ز هرچه وعده کند چرخ میکند انجاز
بسجده در خم ابروی او نهادم سر — چو کعبه اوست چه باک از نشاط حجاز

جراحت خوردهٔ شمشیر ابرو لیش دل افگاری
نمک پروردهٔ شور لب او سینه بریانی

زبانش نکته ها سنجد ز تاویلات پوشیده
کلام او نشانها بخشد از آیات فرقانی

بهر عندیه دارد نظر از مردمی چشمش
نگاه آشنا شاید گر بغربادش فرو خوانی

فلک گر ژاله ها بارد شود از آبرو گوهر
ببازاری که او جنس کرم را داد ارزانی

گرش در چنگ سنگی بدست افتادی از کوشش
خلیل آسا شدی آزر حرم کعبه ربانی

صبا از کوی او می آورد این نفحه ها ورنه
نبودی رنگ و بو در گل نه در بلبل خوش الحانی

اگر کردی گذر در هند بوی او دلش بردی
شدی چون بایزید از شوق بیخود پیر خرقانی

غزل تا چند ای مطرب نظام الدین نظام الدین
که سیر قصد ز نام او بقالب روح انسانی

چه باشد این ستایشها کنم او را ستایشها
اگر آید ز من در شوخی گفتار حسانی

مطلع

چو قایم شد از و در عالمی ارکان ایمانی
ستودش هر مکان کز تا می ایمان ارکانی

زبان کلک گر گوید حدیثی از خط و خالش
سواد خط کند اندر زمین شعر ریحانی

زند بر طور چشمها ز تاب نور بینائی
کشند گر سرمه خاک درش کحل صفاهانی

نگردی محرم رازش گر از دل بر کشی آهی
نیابی بوی از دردش اگر مائل بدرمانی

نماید جلوهٔ واجب چو خورشیدی بهر ذره
رباید از درون القای او تاثیر امکانی

کند تکمیل او منصور را نسبت بلطف فی
بیاسوزد انشا را فنش اگر مشتاق احسانی

بیک رشته کشد از پاکبازی صد دل سفته
ز دست پاک او بنگر ادای سبحه گردانی

پیاله بر جو واز پائین بزم او سر افرازی
نهاد و بر زمین بارگاه او فلک شانی

بدان گر عشق او تلقین توبه میکند واعظ
دران مشهد که بارد از در و دیوار ویرانی

بصد رخت سلامی می خمد گلبن بپای او
بیکپا ایستاده پیشش سرو بستانی

بهر چیزی که بیند اندکش داند که از جودش
نیاید بر زبان ناطقه نام فراوانی

کشاید همتش پائی بهر جائی که یاد آری
بر آرد همتش دستی بهر کاری که درمانی

گرآئی در حضور من جلال کبریا بینی
بیا گر آرزو داری کہ دریابی خدا دانی

شکوہ افزود چندانم شاہی عالم آرای
کہ ورد نام او ارزد بہ تسبیح سلیمانی

نظام الدین محبوب الٰہی نوریزدانی
مطلع
بمحبوبی و سلطانے چو محی الدین جیلانی

نگاہ پاکباز النش زما زاغ البصر بینا
زبان رازدار النش ترنم سنج سبحانی

بہ بینی عرش بر آب خدا بر عرش بے پردہ
اگر چون مردمک درادرون دیدہ بنشانی

برات نور می بخشد شب اندر جمال او
اگر خورشید را مہرش فرو خواند بمہمانی

ادب از بیم پوشاند بغلتاقی ز فانوسش
نیاید بے محابا شمع در بزمش بہ عریانی

گمارد ہر کرا خواہد بحکم مصلحت برما
زمین بوسان درگاہش چہ دشواری چہ آسانی

نمیشد سرخرو ہر چند خون خوردی ز بیتابی
نمی پرورد گر لعل لبش یاقوت رمانی

کشد از جنبش آن مردمک در پردہ نقش او
کند جاروب صحنش مژہ را خامہ مانی

نگاہے کن بسوئے من کہ ہستم از گدایانت
پشیمان آمدم ہیئت بدین آلودہ دامانی

فتد بر خاک ہر دم زلف خوبان در حریم او
ز سودای زمین بوسی بسر دارد پریشانی

نوالش گر فزاید آبروے او با نثار رشش
نگنجد قلزم جوشندہ اندر خود ز طغیانی

نبردی پرورش گر کاسہ خود در الشب کوکے
نگشتی ماہ تابان عالم افروز از درخشانی

بجون غرق است تا روشن کند از نور او دیدہ
ازان چشم خروس آمد سراپا احمر قانی

از و تالیف را در ہر نفس آسایش اندوزی
وزو تہذیب را در ہر عمل شایستہ عنوانی

اگر می بیندش پوشیدہ در دل سکندر جانش
کہ یوسف را ز حسن او زلیخا کرد زندانی

صبا گر جانب او بوئے از پیراہنش بردے
برون می آمد از بیت الحزن یعقوب کنعانی

نمی گردد ز بے آبی بدست جود او بحرے
کند از خرق عادت در نفس یک قطرہ عمانی

نباشد مثل او محبوب کس ماقبل مابعدش
نگنجد در ثنائے او حدیث اول و ثانی

نز نجبا شاہی او کہ در ہر کسوتش بیند
نیرو مبتلائے او کہ در باقی شود فانی

نثار سرخی چشم تو رگهای گل حمرا
فدای سبزی حسن تو سبزان خیابانی

اگر از پاکی و خوبی نمائی شان محبوبی
فرود آرند سر پیشت گروه انسی و جانی

ببین حسن ار گر میخرامی جانب محشر
نخواهد کرد یاد انجا خیابتهای خود جانی

چسان یابد ترا از ساده لوحی بیخبر زاهد
گهی در چشم عشاقی گهی در قلب پاکانی

وجود خستیان از لست در هندوستان آری
بنور معرفت جوهر پی انوار اعیانی

چراغ هر مژه تا کرده از اشک خون روشن
در اندوه است هر موی تنم از شوق مژگانی

بچندین پارسائیها ز کافر ماجرائیها
طلسم حیرت اندر چشم بینایان بهرآنی

نگردم از بلا آزرده گردانم که تو پرسی
نیارم از فنا اندیشه گر بینم که در جانی

سگ کوی تو شاید التفاتی کرد سوی او
اگر از عشق لیلا همچو مجنون شد بیابانی

قدر پیش تو بنشیند پس زانوی خاموشی
قضا روشن کند هر دم سواد خط پیشانی

تخلق تا باخلاق الهی کرده حاصل
ز سرتا پا بچشم عارفان تفسیر قرآنی

اگر سگ گوئمت قدسی ندارد این نمک حسنش
وگر میخوانمت انسان بالنسانی نمی مانی

تو خورشیدی و می باید تجلی هر مکان از تو
اگر زیر زمین هستی وگر بالای ایوانی

نگاهدار ذره در چشم بینا شانت از دوری
چو گردون در نگاه مردم آفاق یکسانی

بغمز نخسته را بنجو دکن از شوقت که بیدانم
کریمی و ز کرم هرگز دل سائل نرنجانی

بهر یکذره نور و توانی داد گر خواهی
کریاشم کافر ملت اگر دانم که نتوانی

دعای خستگان تا ثیرها دارد ز بیتابی
الهی تا قیامت معصیت امر زمانی

به بیتی خویش را در ما بشان بی نیازیها
کنی بر حسن خود شیدا که سرتاپای جانانی

بیندازی بر حمت هر نفس چشمی بسوی ما
کند هر نوک مژگان تو اندر سینه پیکانی

دران عالم که جسم ناتوان خاک درت گردد
سمند ناز رانجشی پی پامال جولانی

نگنجد اندرو جز داغ و درد و زخم و بیتابی ‌‌ ‌ شوی صاحبدل از سرّش اگر سرّ دلش دانی

حبابی را که اندر سر نباشد جز هوای او ‌ ‌ برو بر ساحل از گرداب کشتیهای طوفانی

نظر بر نسبت خود کرد و دید از کفش او تاجش ‌ ‌ ازان باج سخن سنجی بخسرو داد خاقانی

نگر دیدی اگر پامال اغماض گدایانش ‌ ‌ نیرزیدی بدیهیم سلاطین جوهر کانی

فریدالملتی عارف کنی مصباح مشکوات ‌ ‌ امام عاشقان علامه در علم ربانی

لطافت در تنش بیند که هستم شاهدی ساده ‌ ‌ ملاحت یا لبش گوید که شور هر نمکدانی

اگر فرمان دهد از بهر منع گردش گیتی ‌ ‌ کنند اندر حبالش سبعه سیاره دربانی

نگشتی گردش پر خون بچشم یک نگاه او ‌ ‌ نمی آمد برون از کان خود لعل بدخشانی

اگر بینایی یابد که بیند نور بزم او ‌ ‌ دل زاهد خورد از گوشه گیری صد پشیمانی

شوی شیرین سخن چون طوطی هند از شکر ریزی ‌ ‌ دهانش از لعالی گر دهد نوش زباندانی

صمد اینجا صنم اینجا کلیسا و حرم اینجا ‌ ‌ بیا در کوی او بنگر اگر جویای برهانی

بنوری دیده گر بر نقش پای او ز شوخی ها ‌ ‌ دهد تعلیم چشم شاهدان را عشوه سامانی

چو گرداند ز دیوان مشیت قهرمان جاری ‌ ‌ بنام او نوشت از نور خود طغرای سلطانی

خدای پاک بخشید از ازل دربانی خلدش ‌ ‌ که خواهد کرد رضوان بر مزار او گل افشانی

نمیخواهد ز خاک کوی او یکدم جدا گشتن ‌ ‌ دم بسمل نمی جنبد بحکم النفس قربانی

بود کمتر که پا از دیده ها بر خاک بگذارد ‌ ‌ برو گر تیز دستی سرمه تحقیق لسانی

عزیز اصطلاحی دلکش فرد خوان در حضور او ‌ ‌ که گوید آفرین سامع باستیلای حیرانی

بود بی آبروئی ها که گویم ابر نیسانی ‌ ‌ تو ابری نور و در کائنات استاده بارانی

کسی شد کافری و کرد پیدا رسم نو خشت ‌ ‌ حلالش کرد نتوان سحر کردن با مسلمانی

قیامت میشود قایم اگر برخیزی از تربت ‌ ‌ که میگوید ترا فانی که نور العین عرفانی

فریبی میدهی از شاهد بها دیده و دل را ‌ ‌ اگر چون رنگ پیدائی و گر چون بوی پنهانی

بوئے ندہد گل اگر او دستہ نہ بندد — پامال شود سبزہ چو برگش نفزاید
دانم کہ بدارا کند از بندہ نوازی — چون نوبت درد دل بیتاب سراید
بر سینہ اگر داغ نہد وار ہد از درد — بر آئینہ گر دم نزند زنگ زداید
سر بر در او باش باخلاص عزیزا — تا رحمت عامش کرمے تازہ نماید

ایضًا فی محمدتہ

برخیز و ببین کو کبہ شاہ صفی را — دریاب کہ کردند جلی سر خفی را
عبد الصمد چشم و چراغ علم الدین — فریاد رس ملک شہیقًا و زفیرا
ای مطرب عشاق بیا ساز طرب کن — بر کش لغتش نغمہ شب آہنگ سحرا
جوشے بدل ابر بہار ست ز جوشش — آبیست ز موج کرمش بحر کفی را
بنگر بہ یقینش کہ ز ہم رنگے وحدت — حلے است اشارات اصول خنفی را
بیخود شود آنکس کہ تو آئی بضمیرش — آورد خیالت بجہان یکطرفی را
اورنگ ز کوتیو پے صدر نشینی — دیہیم زیابیت سر گردون شرفی را
سر پنجہ او از تو عیانست کہ آمد — شیرے چو تو در سلسلہ شیر نجفی را
در قحط بر واز دل ہر دام بپرورش — سرسبزی امید غم بے علفی را
چون مہر کند روز شب بدر اگر ماہ — دریوزہ کند از در او بے کلفی را
در حلقہ خود میکشدش ہر کہ رود پیش — ما اطلق من سلسلۃ العشق نفیرا
در زاویہ ہا شام و سحر بیخودی مفت — از زمزمہ ذکر تو پیران دفی را
آبے کہ ز چشم ترش افتاد ز رحمت — پرورد در آغوش یتیم صدفی را
آہے کہ کشد از دل پر درد بہ تیزی — فرسودہ کند نوک سہام ہدفی را
از فیض عنایتش نہ شگفتیست اگر کرد — معشوق بعاشق گلہ بے شغفی را

قصیدہ در ستائش زبدة العاشقین قدوة العارفین حضرت عبد الصمد بن علم الدین عرف مخدوم شاہ صفی قدس اللہ سرہ

گر شیخ صفی قوت اعجاز نماید — ہمدست مسیحا کند اعجاز نماید

در مجمدلتش ناطقہ ما منتقا صر — در معرفتش بیخودی ما مستزاید

روشن نشود دیدۂ مردم بہ تجلّی — گر چشم خدا بین بہ عنایت نکشاید

گر حرف زند منحرف او چہ زبانش — از ماہ چہ کاہد کہ سگی بند ولاید

گر ہمچو صبا ست خرامد بہ گلستان — گل نغمہ رنگین چو شب آہنگ سراید

بیداریت از طالع خفتہ نشناسی — در خوابت اگر صورت خوبش نظر آید

چون بس نکند عشق لبائے طرافی — باید ہمہ در حضرت او انچہ نباید

دارد اثرے خرقہ پاکش بزیارت — کز شوق فتد کار گریبان تو باید

بنشین کہ اگر پا شکنی دست تو گیرد — برخیز کہ جان بخشد اگر دل برباید

زنہار نبخشد نگہش محتسبے را — از پائے در آید چو لبسے ہرزہ درآید

از نور خدا پیکر او گشت منور — خورشید درخشندہ نہ کاہد نہ فزاید

رنگین بمے لعل کند جامہ مفتی — دندان چو بز ہراز سر تشریح بخاید

بے معرفتی مرتبہ او چہ شناسد — آلودہ زبانی بہ ثنائش چہ ستاید

ہر دل متحمل نشود چون کند القا — ہر بکر چو مریم نفس پاک نزاید

تند سے کہ بخشد بکرامت لبتائش — پیرایہ خلد است کہ تا خلد بیاید

ستی بسیامی ندہد روے بعشاق — گر نکہت او غالیہ در بزم نشاید

بس باشد اگر باد صبا خاک درش یافت — دیگر پئے جان بخشی آفاق چہ شاید

زیباست اگر زشت پسندد نگاہے — زشت است اگر جانب زیبا نگر آید

در حریمش هر پیاده میتواند کرد نشش
گر بگوشت خورده باشد قصهٔ اصحاب فیل

آتش دل داد نشش مینو نماید هم در او
آب چشم افزود نشش کوثر کند بر جان سبیل

هر خراباتی ز تلقینش فقیر خرقه پوش
هر جوان رند از تعلیم او پیر جلیل

سهل از فرمان او چیزے که خواهی مشکلش
ممکن از ایمائے او هر آنچه دانی مستحیل

پی توان بردن که بیشک نقش پایش دیده است
بر ندارد هر کجا از سجده سر نفس محیل

میتوان گفتن که آرے بر در او رفته است
تا زمینی گر شود آماده بر حیز قتیل

در ستائیشهائے او قاصر زبان هر فصیح
در ثنا ائیشهائے او عاجز بیان هر عقیل

در درون ما محیط و بیرون ما بصیر
پرتو خرشید نور ذات باشان جبرئیل

همت او باد یارب حامی جان عزیز
چون ز دنیا جانب عقبیٰ زند کوس رحیل

قصیده در ستائش عارف کامل عاشق واصل حضرت شاه افهام الله قدس الله سره

پرتو افگند بجان شعشعهٔ نور قدیم
تا خیالے که شد اندر سر شوریده سقیم

جلوهٔ حسن ز خود بے خبرم ساخته است
میکند عشق بصد فتنه خرابی تعلیم

کعبه روئے بکلیسائے دلم آمده است
چه کنم گر نبرم سجده بحکم تعظیم

پیشوائے دو جهان حضرت افهام الله
که رود بے او قافلهٔ قلب سلیم

استخوان بشکن تا نشوی خاک درش
گر تو خواهی که کنی زنده بدم عظم رمیم

غنچه گردید گل و دست گدائی بکشاد
بوئے از جانب کویش مگر آورده نسیم

گر بیابند و به بینند کلاه نمدیش
افگنند از سر خود قیصر و خاقان دیهیم

تا چراغکے نه خندد از نظر تربیتش
آب در دیده ز بیتابی دل در یتیم

منزلی است بخلوتکدهٔ بے خبرے
اندران گو نشنه که آنجا نه امید است نه بیم

پیران بتولای تو گردند جوان سال — تصنیف کند عشق تو عمر نصفی را
تا جان نکند بذل بدل می فگند شور — نازاست بنام تو کریان حنفی را
اندر عدمش پیروے کرد کہ داور — آموختہ ادراک روان نسفی را
تا شد خرق کوچہ او سرمہ بینش — خواہد بتمنا دل گوہر خزفی را
تا یافتہ حق بر در او کرد فراموش — فریادی او مظلمۂ حق تلفی را
خوش باش کہ اند صلہ بخشند عزیزا — از ما خلفے تو شرف ماسلفی را

قصیدہ در ستائش پیشوائے طریقت امام حقیقت حضرت شاہ قدرت اللہ قدس اللہ سرہ

میکند بالائے سدرہ ہمنشین با جبرئیل — حبذا فکر ثنائے پیشوائے بے عدیل
قدرت اللہ مجسم آفتاب نور بخش — صورت نعم النصیر و معنیِ نعم الوکیل
واصلانرا در حریم پاک ہر ساعت انیس — سالکانرا در طریق معرفت ہر دم دلیل
ہر کہ از بیداد نالد از سیش فریاد رس — ہر کہ از اندوہ رنجد مشکل او را کفیل
ہر کجا پائے نہد ہر ذرہ گردد سرفراز — بوسہ گاہ عالم بالا شود خاک ذلیل
ہر کرا یارے کند از آبروے او میرس — میکند ایزد برو آتش گلستان چون خلیل
ساحرے چون مردم پر فتنہ گویا سازدش — گر کنی از خاک پایش سرمہ در چشم علیل
روشنی آئینہ نور خدا گرداندش — گر کشی از آب چشمش غازہ بر روئی جمیل
تر دماغ نکہت انفاس او فردوس پاک — تشنہ کام رشحۂ ایثار او دریائے نیل
در دہانش نوش بے پایان و ظرف روح تنگ — در کلامش نکتہ ہا بسیار و عمر ما قلیل
در ہوایش میزنند و زیر پایش می نہند — بلبلان گلبانگ مست و آہوان چشم کحیل
در غمش بیمرگ مردن زندگانی یافتن — داغ او در سینہ برون خونبہائے ہر قتیل

حامی ہر کہ ازو گشت بہر مخمصہ — ماسن ہر کہ امان جست در آفات عظیم

لطفِ او را نبود با کس و ناکس تخصیص — خلق اندر آنکند منع تعزز تعمیم

بر درت آمدہ رنجور عزیز خستہ — آوخ آوخ کہ رود باز بدین حال سقیم

قصیدہ در ستایش خلاصہ کاملین سلالہ الواصلین حضرت شاہ حفیظ اللہ قدس اللہ سرہ

بنام ایزد حفیظ اللہ سلطانے ملک خوئے — قلندر مشربے رہزن گیتی بیک ہوئے

سراپا رحمتے بیکس نوازے چارہ پردازے — کریمے جرم بخشے پردہ پوشے آشتی جوئے

خبیرے کاملے دریا نوالے عارفے شاہے — فقیرے بے نیازے خرقہ زیبے مصطفیٰ روئے

ولیئی چون علیئی مرشدے روشندلے شیرے — محبے عاشقے مصحف جمالے قبلہ ابروئے

نہالے سرفرازی سبز بختی سایہ اندازے — بہارِ نو دولتے رنگ و بوئے ہفت پہلوئے

وجیہی صالحے صاحب کلاہے واصلی شیخے — وحیدے محرم رازے خدا گوئے بہر سوئے

مرادِ ہر مریدے حلقہ سازے طرز صیادے — کہ نگذارد بچشم شوخ اندر کعبہ آہوئے

فرشتہ طینتے مسند نشینے مجلس آرائے — ز سر تا پا ہمہ دردے پئے ہر درد داروئے

خداوندے پرشکوہے باوقارے کوہ تمکینے — زبانش مخزن حکمت کلامش سلک لولوئے

صفیے صوفی مروے فریدے صابرے فردے — بہر انداز تسخیرے بہر تسخیر جادوئے

محیطے عین عرفانے بگوہر ابر نیسانے — ز آتش جوشش ہر بحر ز موجش سیل ہر جوئے

منیرے پرفروغے آفتابے جلوہ افروزے — برنگ شیشہ از شمعے ز نور پاک مملوئے

جمیلے پاکذاتی پارسائی معرفت کیشے — مسیحا ساز دستگاہِ او ید اللّٰہی تقابوئے

غریقے ہوشیارے بیخودی مستغرقی پاکے — کہ گویا از درون او کہ از خون سید بوئے

امامی پاکبازے پیشوائے مایۂ نازے — محبت بر دلش فتنہ چو بر داماد بانوئے

بوکہ کناس درش بر سر قلیان بندش — لالہ می آورد از گلکدہ آتش بہ جلیم
قبلۂ علم و عمل شیخ اجل و اکمل — قاطع طول امل صدر مقام تقدیم
گر جنید بہ خضوعش بنود جائے عجب — سر اگر بر در آدم ننہد ابلیس رجیم
ملک او فلک و ملک ملکتش العزۃ لک — گنبدش ہمچو فلک خانقہش ہمچو حریم
ذکر او بر لب پاکان بکرامات ظہیر — عفو او از پئے رندان بخرابات ندیم
گر ز ابرو بدہانش نظر افتد سر بہ — سجدہ فرض است چو خوانند ز مصحف احکم
سکند لبکہ غنی سایل خود را چون خود — شل او در اتوان گفت در آفاق عدیم
گر بہ اشش مردم آبی کندش ہر کہ در اوست — گر نگاہے فگند رحمت او سوے جحیم
گلشن خلد ز ویرانہ قیامت بہ بیند — چون کند ہمت او عیش بگیتی تقسیم
روئے او مصحف آیات الٰہی آورد — دفتر سحر بتان گشت چو پارین تقویم
تربت اوست کہ خیر خلد بخشند ہوشش — ہر کہ شد یکنفس انجا و ببوئید شمیم
پردہ ہائے نظرش ہفت فلک را داند — چشم حاسدش کہ بود نور نگاہ تسلیم
تا پسندیدۂ پیران و مریدانش گشت — گشت ضرب المثل آسائش جنات نعیم
غنچہ را کہ فشانی بہ مزار پاکش — جوید از خندۂ او فیض طراوت تسنیم
خرقۂ اش در بر او افسر او بر سر او — بوسہ زن بر در او تا جور ہفت اقلیم
در نگاہ ہمہ عشاق چراغ نہ طاق — بر زبان ہمہ آفاق کریم ابن کریم
ہست در سیل فنا پر ز ہوالش چو حباب — فلک پیر کہ از موج بدر برد گلیم
در تب انداختہ شوقش دل پر خون مرا — سوخت از گرمی نفس من اگر ہست حکیم
ہر کہ پا کردہ ز سر آید و خاکش بوسد — مرحبائے شنود رفت و شب از طور کلیم
شاہد مشہد قدسی بجمال معنی — عالم کہنہ معارف ز خدا نہ علیم
چونکہ خورشید لقبش ذرہ نوازی نکند — مہر او سوختنش باز غایت احسان عمیم

باکمالے کہ ہست ظرف وے است
باخطائے کہ ہست طینت ما
بگداز د بیک نظر دلہا
می شناسد دو رنگ از یکرنگ
در سر او ز سر حق انبار
عارض او کہ مصحف ناطق
طینت او کہ درمیان صدف
ہمہ تقوا از فرق تا بقدم
در طریقت بانہماک وجود
والہ خوئے او صغیر و کبیر
چون زاسرار حق سخن سنجد
چون ز تکمیل عشق حرف زند
صاحب ذوق وحال و وجد و سماع
ہان بیا و ببین کہ بنماید
شمع در آب گینہ چینی است
جامہ را زیب سید ہد تن او
فیض عرفان ز نام او پیدا
خلق او نیست بلکہ تسخیر کیست
گر خدنگ نگاہ اندازد
اے ولایت کنون لطرز دگر
از دل اوست تا دلم روزن

سنگ سعی در آب افگندن
نہ زخود رفتن و نہ شرح شدن
گرچہ باشد ز سنگ یا آہن
بکرامت نہ از طریق سخن
در دل او ز معرفت خرمن
نام پاکش کہ حرز آہرمن
رحمت او کہ ابر در بہمن
بیشک و شبہہ نور حق ہمہ تن
در شریعت باتباع سنن
عاشق روے او چہ مرد و چہ زن
گوہر ناب ریزدش ز دہن
دل سنگین شود چو آتش زن
اثر صحبتش ز خود رفتن
انچہ از وے نشان دہد گردن
تن پاکش بزیر پیراہن
نفزاید ز جامہ زیب بدن
نام پاکان ز فیض او روشن
دوست گردد ز مہر او دشمن
در نیاید بکار صد جوشن
واجب افتاد سطلعے گفتن
فیض او مثل مہر جلوہ فگن

جنیدی شبلئی کرخی سقامی روح عطارے | فضیلے بایزیدے کعبہ ہر دل زہر سوئے
معالی منزلے قدسی جنابے استوی شانے | محی الدین کمالے ماسوا سوزے بیاہوئے
کلیمے عیسئی خضرے خلیلے رکن ایمانے | حبیبے رہبر محبوبے بلیغے شور ہر کوئے
مطیعے متقی حق نمائے ہادے دینے | قوے قادری خیبر کنے بازو ربازوئے
انیسے مونسے الن آفرینے سخت پیوندے | کہ اندر خلوتش زاہد پرستد مثل ہندوئے
لعشق حضرت خادم نگاہے از تو میخواہد | عزیزے ناتوانے خستہ جانے سرزانوئے

قصیدہ در ستائش مرشد برحق نور مطلق محرم اسرار سرمدی حضرت خادم صفی محمدی قدس اللہ سرہ

پر طاوس شد فضائے چمن | زہرہ فرتاب غنچہ در گلشن
آتش رنگ شعلۂ سرکش | موج آتش ہمی زند دامن
چشم گویا بحیرت نرگس | لب خامش بحیرت سوسن
ہمہ الماس خردۂ مینا | ہمہ یاقوت مشکناب ختن
ساعد سبز گلبن تازہ | قامت راست سرو نو ہمہ تن
دُر غلطان و دُرّ رخشان | شبنم تر بروے برگ سمن
گل خندان چمن چمن نافہ | غنچۂ شوخ باغ باغ پرن
ہیچ دانی کہ این بہار چیست | وز چہ افزود رنگ و بوئے چمن
سبز رنگے ز تازہ رویہا | کرد گیتی ارم بوجہ حسن
روح بخش شمامۂ مینو | شاہ خادم صفی جنید زمن
در صفاتش بیان ما قاصر | در ستائش زبان ما الکن
چشم مستش کہ نرگس جادو | سینۂ او کہ وادی ایمن

گر تو چون حلقه بر درش باشی ‌‌ ‌‌ هر دو از آن لشست عدنُ عدن

درفشانی بپاس جان عزیز ‌‌ ‌‌ چه عجب سر برآوری ز کفن

از لبش مے شنید گر سخنے ‌‌ ‌‌ کوه ئے کند لعبت ارمن

ور جمالش بچشم دل میدید ‌‌ ‌‌ پیش بت سر نے بنهاد شمن

کوچهٔ او حقیقۃً کعبه ‌‌ ‌‌ خانقاهش کمال راسکن

یک نظر کرد و دل ز من بربود ‌‌ ‌‌ نه یقین ماند پیشش عشق و نه ظن

هر مژه راست کاوشتے که بنوک ‌‌ ‌‌ دوزدش چاک چاک چون درزن

نیست ماوائے من بجز در او ‌‌ ‌‌ من و ترک دو کون وان دامن

نور حق است از قدم تا سر ‌‌ ‌‌ بندهٔ او ستدم بحق دیدن

سگ ناچیز بارگاه دیم ‌‌ ‌‌ اے ولایت مرا چه حد سخن

بعد ازینش ز عهد یاد دهیم ‌‌ ‌‌ تو کنم باز ماجرائے کهن

گرچه بحکم گرفته دستم ‌‌ ‌‌ پائے می لغزدم برین پلون

منت خاکم نگاهدار ز نفس ‌‌ ‌‌ تا نیفتد بدست باد ارزن

تا شود آتشم گلستانے ‌‌ ‌‌ بت آزر خلیل وش لشکن

محو کن در خودم برائے خدا ‌‌ ‌‌ تا شود نور خوردن و حقتن

بس که خود کرده عزیز مرا ‌‌ ‌‌ مشکلم سهل کن بوقت فتن

تا منم باش هر زمان یارم ‌‌ ‌‌ تا توئی بازم از نظره مفگن

ایضاً در ستائیش مرشد برحق قدس الله سره

حسن تو کند پیکر تصویر صنم را ‌‌ ‌‌ رقصان کشد از بهر طواف تو حرم را

عشق تو دهد نسبت مجذوب لسالک ‌‌ ‌‌ برهم زند از فتنه عرب را و عجم را

صورت من بود که معنی او
معنی او بود که صورت من

گر بجائی که اوست راه برے
نه تواند دران مقام زمن

الامان از کسے که منکر اوست
مقرے نیستش بجز مدفن

ماهر معنی حدوث و قدم
واقف راز حق زمن تا عن

سر او خود زسر او مملو
دل او خود زنقد او مخزن

بمقامات معرفت شبلی
بکرامات و انکشاف حسن

فارغ از خوف و بیخبر زرجا
غافل از شادی و غنی زحزن

که شود آه محرم حرمش
عشق میخواهد آشتی بجن

گر به بینی جمال باطن او
بپرستی بدان نمط که وثن

فیض یابد لبینه در دل ازو
همچو جوهر زمهر در معدن

دشمن او چو خس در آب روان
ماند او چو خار در گلخن

قلب از جائے خود نمی جنبد
مقرے نیستش مگر بوطن

درد او مثل صاف هوش ربا
مے نابش جگر شگاف و ذن

ذره باوقار او خرشید
مرغ با برد بارش صدمن

گوش سخت از زبان او نشنود
در جنبش ندید چشم شکن

هر ادلئے وے و هر ایمائے
میکشد سوئے حق بجیله و فن

پیش او هر که آمد از خود رفت
دم ازو زد بکوچه و برزن

گر کند آشتی مطیع شوند
ترک و تاجیک روم و چین و ختن

ور تند بر در تغافل باز
بگدازند شمع مثال بلگن

بر ملا راز عشق میگوید
حق او هست این چنین گفتن

آنچه دارد خفی جلی مینید
گر بباید علی زرا میتن

تاثیر بدریوزه دود پیش لب او
داروے دگر جز سخنش نیست سقم را

انجاکه کند خواجه صفت بنده نوازی
باقی نگذارد اثر هیچ لئیم را

حاشا که صدف چشم کشاید سوے نیسان
بالیده ز انعام بدانمایه نعم را

از گرمی فکرش نظر عشق بدلها
وز جوش سماعش اثر فیض نغم را

گردم زند از پاکی خود گل بحضورش
خارش لسبوازم کند پشت و شکم را

بردل ننهد منت او داغ اشارات
بردوش کشد همت او بار ذمم را

آرام دل هر که رباید نظر او
آهو بره آموزد از و شوخی رم را

تا نسبت جان اسدالله درو دید
بگداخته تب کالبد شیر اجم را

از هر چه اشارت کند و گوید و خواهد
صدگونه ترقی ده احسان اعم را

حاجب صفت استد بسراپردهٔ جاهش
بادیکه دراخراب برانگند خیم را

گر دیدهٔ من آب ندارد عجبی نیست
خون گرمی او در رگ و پے سوخته نم را

شانے بصفالست ز محبوبی ذاتش
چون ناز که بر ختم رسل هست امم را

یک مطلع پرنور بخوانم بحضورش
تا باز کند جانب من چشم کرم را

مطلع

اے نیزه بسر از خط سبز تو رقم را
وز حرف خطا سلسله دریاے قلم را

انجم ز جمال تو به تسبیح درآید
در دل رود از گوش ثنا گوی تو اصم را

از پرتو انوار تو نورے به سهیل است
گر بوے خوش از تاب سهیل است ادیم را

عشق تو چو نیرنگ نماید بنظرها
هردم بوجود آورد از غیب عدم را

هر سو بهوای تو ز خود بے خبر افتد
از کوکبهٔ خویش چه علم است علم را

یم را بعطاے تو مقابل نتوان کرد
اندازهٔ سیف است روان بخشی یم را

باشد که ز افتادنم آئی به تبسم
لغزان نهم از شوق تو هر وقت قدم را

از بسکه بدور تو همه باخبرانند
اندیشهٔ خفتن ز شبان نیست غنم را

دانم که مگر سوی تو افتاد نگاهے
خادم صفی آئینهٔ انوارِ الٰهی
شوریده سر خاک در میکدهٔ او
جا یافتهٔ حاشیهٔ انجمن او
آرے خبرے میدهد از راز درونش
اندر دل پاکان حق اندیش مکان یافت
جنبش تمکن ز مباهات قبولش
تا عود بر آتش بنهادند به بزمش
هر سمت نگریسته گاهے بنگاهے
هر سو که نسیمے بوزید از سر کویش
اکسیر فزوتر بود از مرتبهٔ او
تقدیم توسل کند از دبدبهٔ او ❖
گر با لب او نسبت دُر دے ندهندش
تا صوفی صافی شده رفتم بحریمش
گر بفگند خشم وقا رشش بسفالے
هر دیده که رنگین شده از عکس جمالش
لا گوید و از هوش برد نفی وجودش
نامش چو فرازد بالف رایت وحدت
خلقش نگر آمیخته لخلخے بهوا جنبش
عزت بخداوندی او داده گواهی
محراب اجابت شده آن پشت خمیده

هنگامه برافروز تجلائے قدم را
کز همت او درس کمال است همم را
با جرعهٔ دُردے نخرد ساغر جم را
در صد جهنم نبرد نام ارم را
با زیر اگر سازدهی پردهٔ بم را
تا رحمتِ عامش بپذیرفت ندم را
نازش ز پذیرائے او حسن شیم را
چشمے ز نسیمیست بهر گوشه نسیم را
گرد از دل هر فرقه برون رنجش همم را
بوئے خوش او گلبن تر کرد سلم را
کز خاک درش مغز حیاتست قلم را
کز حشمت او فر ملوک است حشم را
در نوش ببینی همه خاصیت سم را
بوئے ز مدینه بمشام آمده شم را
سنگینے او کوز کند پشت اضم را
در سوخته داغے بدل لاله حمرا
در دل نگذارد سر پروائے نعم را
با خود برد انجا که رود خیل خدم را
گر جذب بیوست ز خواص است دسیم را
رفعت بسرافرازے او خورده قسم را
کز بهر سجودش بدعا خواسته خم را

ایضاً در صنعت مہملہ و متلون

مالک ما مالک ملک و علم
داور ما سرور والا ہمم

محرم سرّ ہمہ خادم صفی
سالک و اہل دل و احمد کرم

مرہم ہر دل سر اہل کمال
درگہ او والہ او را حرم

ہم سر او محرم سر عطا
ہمدل او عامل علم حکم

حاکم ہر حاکم و محکوم او
آمر و ہم عالم و ماسور ہم

دارو درد دل گم کردہ راہ
عالم ہر علم کہ دارد علم

ہمدل او مولع حال و سماع
ہم سر او مطرح احساس دم

حارس معمورۂ آمال دل
حاکم مطمورۂ حلم و کرم

محمل او حامل حمل صلاح
گوہر او ماہر مہر امم

والہ و دلدادۂ او ہر ہمہ
ہر کہ و مہ در رہ او کالعدم

رہرو و سالار کل و راہ دار
آگہ ہر مسلک و محسود ہم

مسلم و ہم در دل او مہر او
راحم و ارحم ہمہ رحم و کرم

واصل و ہم کامل و والا گہر
عالم دلہا ہمہ او را سلم

مورد الہام سر لا الہ
حاصل او حاصل ملک امم

حاسد او مردۂ مردود مرد
مردہ و دارد سر درد و الم

محرم سر دل احمد صلی اللہ علیہ ہمہ
مسلک او مسلک راس الامم

ہمسر او حاسد او آہ آہ
اول سدرہ او صد لمم

ہمدم ما مرصد ما سول ما
سہل مرا او را ہمہ امر اہم

مکرم و ہم اکرم و سردار ما
طاہر و ہم اطہر و روح رمم

شب کوک حریم تو ز لب یاری آلا — اندر غزلی شرح دہد معنے کم را
گردیده حقیقت ز وجود تو مباہی — نسبت بتو حاصل شده عرفان اتم را
عالم چه کند گر نکند از تو سوالے — کالائے تو یکسو فگند گنج قیم را
نفسے است پر انوار ز الله جمیل — ہر حرف ثنائے تو که مہر آمده فم را
انکار نکردست فلاطون ز مسیحا — تا حکم تو آموخته اعجاز حکم را
جز زندی و مستی نبود کار خبر ہم — نام تو ربود از دل من بیم نقم را
زاندم که محیط آمده مدح تو ز ہر سو — در ناطقه نگذاشته گنجائش ذم را
گر صورت داغی شود از سکه چه دوست — نگرفته بکف زہد تو دینار و درم را
بر حال عزیز از کرم انداز نگاہے — تا چند کشد این ہمه اندوه سدم را (پشیمانی ۱۲)
ترمے بکن از بکیسم چون بقیاست — نوبت بمکافات رسد جرم ہرم را (پیری ۱۲)
دلگر سیم از دیده بیدار بیفزائے — تا دفع کند خواب شبم جوش ستم را
بنگر نفسی فربہی نفس و دوا کن — کاین زہر در اندام من افزود ورم را
رحم آر که ہستم نظر انداخته تو — بیش که برم داورے بخت نژم را
فریاد ستمدیده خود گوش کن اے آنکه — داد تو بر انداخته آئین ستم را
خواہم که دم نزع ببالین من آئی — چون سوختگی دست دہد منفذ دم را
تا کے بگذاری لب شرار تب و تابم — با داغ درون کاوش سخت است الم را
بردار ز خاکم که ہوا دوست نیامد — دانی که سپردم بتو ہر کار اہم را
کار دلم افتاده بنا سور پس از درد — مانند یتیمے که پدر یافته عم را
لغزست سجا سے بہوا داری خاکم — تا سرد کند آب کرم آتش غم را
اکنون بدعا تیو کنم زمزمه سنجی — بادا ز تو سعادت اثر زیبج درزم را
تا نوش لبت از لب نوش تو شوراست — شیرینی تریاک دہی تلخی سم را

روز دگر بلرزه نیارد فگندنش — بنیاد هرکه پشتئ او پایدار کرد

برگشت از زمی که زوستش فرو چکید — ابر سیاه گریه بهر رهگذار کرد

سرسبزیش زسایه سرو روان اوست — گردن فرازی از چمن شاخسار کرد

آزاد گشت هرکه بدرگاه او رسید — از بند هرچه هست و بود رستگار کرد

جنبش کجا ستون امید من از کجا — بالش بدستیاری خود استوار کرد

یادش که در درون من آمد بجوشها — اشکم بآبرو گهر شاهوار کرد

فرتاب او چنانکه نیاری دروغ گفت — هرآنچه خواست او زنهان آشکار کرد

روز یکه روز کرد همانروز ایزدش — درویش و پاک و برتر و والا تبار کرد

از سیم بے نیازی هردم بدرگهش — پرهیزگار بندگی میگسار کرد

نو دشگفت ازرخ چون مهر او اگر — از پرتوے سپید همه زنگبار کرد

ویرانه که گشت سرافراز از زیش — سرسبزیش مپرس که چون سبزوار کرد

داغے کز و فتد بدرون سیاهکار — کارے کند که ماه بشب هائ تار کرد

هر دلبرے که سوی دل آشوب و بدید — زلف سیه بروز سیه تار تار کرد

چشم خروس دیده چو بر روے او کشاد — چشمے که نم نداشت زخون رودبار کرد

هر جا که شد به بتکده یا خانهٔ خدا — دیوار و در به پرتو روئے نگار کرد

دانست گل که یافته رنگے زروی او — ساز ترانه گر بگلستان هزار کرد

نیرنگ دلربائے دبیرنگیش نگر — رنگ پریده را بسپیدن شکار کرد

آنکس که دید نرگس مردم فریب او — بیماری دلش به تپ و تاب زار کرد

هر کش بپائے بوسه بزد سر بچرخ سود — آنرا که پاکبازی او خاکسار کرد

تا همچو آفتاب بزیر زمین نهفت — هر خسته را بروز چو شب سوگوار کرد

پیشانیم زخاک درِ او سپید شد — باشد اگر سیاه دلے ناگوار کرد

در دل ما و ہمہ کس راہ او … مصلح و ہم صالح و روح ارم

در ولایت سر کل در کمال … سکہ او درسہ و مہر و درم

ایضاً در پارسی خالص

نازم نگاہ او کہ درونم فگار کرد … بنگر دلم کہ چشم سیاہش چہ کار کرد

پیرے یگانہ کہ جوانمردیش مپرس … کز آرزوئے ہر دو جہان بر کنار کرد

رفتم بخاک بوسی و کردم نماز او … ہر چند پارسا لستم گیر و دار کرد

دربارگاہ حضرت خادم صفی رسید … روشندلی کہ رو بخداوندگار کرد

پرسندہ کیست آنکہ بخت آفرید مہر … خورم دلم ز پرسش روز شمار کرد

دل میبر ز دست ہنوزم بدلبرے … ہر گونہ آشتی کہ بما بار بار کرد

اندیشہ ام ز کاہش روز دگر نماند … ہر سر نوشت زشت مرا زیج یار کرد

ترداشتم بدید و فرو شست نامہ ام … بخشایشش ببین کہ مرا شرمسار کرد

کے دست بر منش دہد ایزد ز مہر او … خون گریدان وژم کہ خودش سنگسار کرد

ہرگز گمان مبر کہ ز پایش در آورے … مستی کہ او بیک سخنش ہوشیار کرد

شوخی کہ دل ز دست بیک دستبرد برد … چشم مرا بگریۂ خون اشکبار کرد

یارم شد انچنان کہ فراموش کردہ ام … ہر روز بازئی کہ بمن روزگار کرد

دل خرد لشکند بفروزندہ پرتوے … کز تاب ریزہ ریزہ ہمہ کوہسار کرد

پرتو براو فگند کہ خود سوختش بتاب … گل در چمن اگر گلہ از نوک خار کرد

ہر زشتیی کہ بود بما بے شمار بود … ہر خوبئی کہ کرد بما بے ابار کرد

با مہر خود سرست چہار آخشیج من … آگاہیم نشد کہ چہ با ہر چہار کرد

ہر سینہ را بداغ نہان لالہ زار ساخت … ہر دیدہ را باشک روان آبشار کرد

لہ در دوزن ازل
یعنی ذرات
در مقابل پرستاری
یعنی پرودن
یعنی چہار
یعنی

آنجا کہ از کشود فراخی بکار برد
سوراخ مور را بکشایش چو شار کرد

گر گرد دیدہ را بنگاہے برابرش
خورشید را بہ پرتوے آئینہ وار کرد

از خاک گرم راند بگردون سمند ناز
تا خور بدیدہ خاک سم راہوار کرد

دیدار او کہ ناخن پنہان زند بدل
رگہائے ہر دو دیدۂ بینا دوتار کرد

ہر سو کہ رخ نہاد بفرمان فزہ اش
ہو راز دو سوز تا لبش خود دوبار کرد

در ہر دلے کہ ساختہ مشکوے مہر خود
انبار ناز مشتر از پائے کار کرد

بادی کہ یکدم از سر کویش روان گذشت
گرد از شتاب آنچہ دل برد بار کرد

استاد و تا نگفت نیاشید بار ہا
فرسود گر بابر بیاو و ببار کرد

بنگر سوے عزیز بہ مہر و بآشتے
کز خستگی بخون دل خود نہار کرد

بشنو چگامہ اش کہ بصد رنگ میکند
کارے کہ بانگ دلکش توتی و سار کرد

بادیو نشستم از جیب و راسم بکین جہان
کاین چرخ تیز گشت بجان دومار کرد

دستم بگیر کز سر کینم سپہر پیر
از خاک برنداشت از اندم کہ خوار کرد

گلگونہ باد خاک درت از برائے آنکہ
تا بود و رفت رخ سوے پروردگار کرد

ہر راز جو ز بندگیت کامیاب باد
کایزد درون پردہ ترا راز دار کرد

تمت

آنرا که هوش او لب شکرخند در ربود — آزاد و رند و دیده ور و باده خوار کرد
بر هر که یک نگاه بیفگند ز آشتی — پاکیزه خوئے و سرخوش و شب زنده دار کرد
گم در خودم شود که از من نشان نماند — وارسته ام بہ نیستی ارفشار کرد
یا باد مشک بیز نگرد است هیچ گل — بوئے خوشش هر آنچه بچین و تتار کرد
سازد بمهر چارهٔ بیچاره بید رنگ — خود کیست آنکه یکدمش امیدوار کرد
راه درون دل بنشتا تنهائے آشکار — بر رهروان پدید چو فر سنگسار کرد
شد چشم خونفشان من از تابش آتشین — رویش نگارخانهٔ چین را بهار کرد
لشگفت گر از و گل داغی برنگ ربو — کاوش درون سینه بصد خار خار کرد
بر خاک مردہ که گذر کرد و پا نهاد — جان بخشیش بهر نهان زیر بار کرد
سرسبز و تازه کرد نهال امید ما — گر چوب خشک بود پر از برگ و بار کرد
گر سایه بر فگند بدشت از پے شکار — هر گوشه را بتازگی سبز زار کرد
بر در نشین او نرود بر درے که بخت — هر دانه را بجز منش از یک هزار کرد
جز آرزوے یک نگهش در دلش ملان — آنکس که خستگیش بسختے نزار کرد
خوشخوئیش نگر ز خرامش بروی خاک — تنها بمانگر دکه با مور و مار کرد
پنداشتنش که از رخ اوهست پرتوے — گر مه بمهر دیدهٔ روشن دو چار کرد
هر چند ناکسم چو گواهم کنی چه باک — دخشور پاک بین که چه با سوسمار کرد
هر چشم باز بینش خود کرد تیز بین — هر دل ز تاب روئے خود آئینه وار کرد
دل میرود ز جوشش دواسپه بسوی او — فرخنده آن پیاده که کار سوار کرد
گردون نگر که هر خم گیسوش سراسری — آشوب روزگار چو گیسوئے یار کرد
شوخی که رنگ یافت ز نگینیش لبشد — مردم کشے که دست بخون پر نگار کرد
خونگرمیش گز آتش پنهان نشان دهد — اخگر فشان دو دیده برنگ چنار کرد

تو منیدلشی و روزے بدہم جان لفراق
روزکے چند بامید تو در تاب و بتیم
داور پاک تواند کہ دلت نرم کند
تپش دل نگذارد کہ خرابی نکنم

زلیستن بے تو ازین لیش محالست الا
زندگانیم بہ ہجر تو بدبالست الا
سوئے من ای د انیم بخیالست الا
دیدہ مشتاق بدیدار جمالست الا

تو نہ آئی کہ کنی این ہمہ باور زعزیز
زانکہ در وعدۂ تو ہر مہ و سالست الا

۶

غرقم ہمہ در خویش چو آب تہ دریا
جوشد ز درون گر تو بیائی بہ کنارش
می زد لب آب و سمک از رشک گزک جست
خوی کرد چو از آب روان پردہ ز رخ بست
آہنگ تماشا کن کہ دہم بر سر خود جائے
بیند مہ لو دریم و گوید لقب سیم
حکمے کہ کند اب در گوش تجلے
اشکم ہمہ دریا و تماشای شگفت است
جنبید ز وہمش چو ہوا کشتی او دید
عکس خط سبز تو بیفتاد ز ساحل
ہر سر بکفے غرق بخون میشود اینجا
گر ہست سر انداز تو از شبنم پر موج
از آنجیالست چو دریا دہن او
خون ریختہ و سوختہ افگند در آتش

پاک است حسابم چو حباب تہ دریا
آید پئے پابوس تو آب تہ دریا
این طرفہ کبابیست کباب تہ دریا
گوئے عرق اوست گلاب تہ دریا
این است بسوی تو خطاب تہ دریا
زین لیس من و شد بزور کاب تہ دریا
زیبد برخ پاک نقاب تہ دریا
چشمان سپیدم چو حباب تہ دریا
شد چادر امواج حجاب تہ دریا
تا سبزے آب است خضاب تہ دریا
گویت لبعد آب است چو آب تہ دریا
آن طرہ بفرض است سحاب تہ دریا
نوش سخنش لب لباب تہ دریا
از گشتہ او پرسش عذاب تہ دریا

ہر بحر بہر لفظ پر از گوہر معنی است

آمد ز خون دیده گل افشان نگار ما
روشن ز آه کرد چراغ مزارِ ما

آوردش آه بر سرِ خاک مزار ما
هنگامه گرم کرد دل پُر شرارِ ما

تارِ نظر گسیختهٔ ورشتهٔ نفس
آه از بلائے کشمکش انتظار ما

گلگون کند قبا یتو آخر بجذب دل
خونے کہ ریخت دیدهٔ ما در کنار ما

خود را بوهم تنگ در آغوش خود کشید
خاکے ز ما نیافت زمین از فشار ما

هر شب فروغ بزم تو از ماست همچو شمع
سوز و گداز دل همه آمد بکار ما

زنجیر پاست بهر نگاهش ز پیچ زلف
دودے کہ رفت بر سر جان نزار ما

نبود هنوز در سر ما جز هوائے تو
گردد بگرد کوئے تو مشت غبار ما

۷	قاتل نگار لبت دلبر تو نخجه دل ربود در دست ما نماند عزیز اختیار ما

اگر آید دل آویز تو دل لرزد دل شیدا
غم افزاید بلا ریزد ستم ورزد و هد ایذا

بیا زار و بجادوی روان من شود بسمل
حزین دارد بهر خوی کشور آرزو واویلا

دل آراید جگر سوزد بصد افسون نگاه او
نیاساید ز آزارم کند افزون جنونم را

بت رعنا چو هندوی بر وایمان خورد خونم
ز شور شها نند هوی غم نهان کند پیدا

۸	عزیز این غزل گفتیم اندر صنعت تازه کہ شاید آتش گیرد با کلامم دلبر دانا

عشق من حسن تو هر یک بکمالست الا
وصل من با تو همه عمر محالست الا

گر تو خواهی نه محالست بیا ورنه بخوان
کہ دل غمزده را شوق وصالست الا

تو نیائی و نخوانی کنداى سر من
ور تو ام هر نفس این رنج و ملالست الا

عاشق آن بہ کہ ز معشوق شکایت نکند
لاجرم ناطقه ام پیش تو لالست الا

تا کجا ضبط کنم چند شکیبا باشم
خود ببیندیش کہ بیدل بچہ حالست الا

حقہ لولوئے لالا بر گشا
از تکلم ہائے نوشین لبت
بر فگن از مہر بر ما سایہ
خضر از بوئے تو یابد زندگی

اے لب لعل تو مرجان عرب
شور ما دارد نمکدان عرب
اے بقامت سرو لبستان عرب
گر بمیرد در بیابان عرب

۱۲

زود تر بینی کہ باشد اے عزیز
دست ما عشاق و دامان عرب

۲

شاہ خادم کرد جامم پر شراب
نسبت ما خاکساران با علیست
قصہ کوتہ کن بروائے پارسا
زآتش حسن برشتہ سوختہ
او در آغوش من و من زند مست
جام می در دست او گوید مدام
روز تا شب از بلائے عشق او
چون دعا نازندہ گو شنامش کو من

غرق آبم غرق آبم غرق آب
بو ترابم بو ترابم بو تراب
من خرابم من خرابم من خراب
چون کبابم چون کبابم چون کباب
بے حجابم بے حجابم بے حجاب
آفتابم آفتابم آفتاب
در عذابم در عذابم در عذاب
مستجابم مستجابم مستجاب

۱۳

از وصال شاہ خادم اے عزیز
کامیابم کامیابم کامیاب

۳

اے جمال تو بچشم ہمہ محبوب و حبیب
سیکند معتکف کعبہ فراموش نماز
شاہ خوبانی و گر رخش بجولان آرے
منزل وصل تو خلوتکدہ بیخبر نیست
در رہ آدینہ کہ از ناز بجامع رفتی

عاشق روئے تو ہر کس چہ بعید و چہ قریب
چون دمد نرگس شہلائے تو افسون عجیب
نالہا پیش دو دوتا نکند کار نقیب
جز تو کس نیست در آن پردہ چہ عاشق چہ رقیب
صف پراگندہ شد و بیخبر او فتاد خطیب

۱۰	دیوان عزیز است کتاب ته دریا	

تا شست سرطره باب ته دریا — پیچد بجو دامواج زتاب ته دریا

اے غازه بردیتو شهاب ته دریا — هر قطرۂ خوے قطرۂ تاب ته دریا

شور لبت افگند خرابی ز تلاطم — بنگر نفسے حال خراب ته دریا

از نوش نیازے بحضور دهن اوست — چون رشحه ز شبنم بحباب ته دریا

بے شوراتا چند کنی زهره من آب — از شورش فرعون و عتاب ته دریا

ریزد بدرون هرچه که خیزد ز در و نم — جز جانب خود نیست تاب ته دریا

بیتابی اشک است بهار دل پرخون — طغیانی آب است شباب ته دریا

برکشتیش از چنگ و بالست عجب نیست — بر عکس ببین چنگ و رباب ته دریا

شد رخنه گرخانه او از پے عشاق — اسکندر اگر ساخته باب ته دریا

صهبا زده برزورق و بر آب فرو ریخت — هان هر دم آبے و شراب ته دریا

آب دهن افگند به لعل مسی آلود — نیلوفر از و یافت لعاب ته دریا

در بحر غمت غرقم و مستم بنظاره — خوش عالم آب است بخواب ته دریا

فرعون مشو زاهد خود بین ز فریبش — آبے است بخاک چو سراب ته دریا

گرباد زند بر سر او خیمه آبے — باران کشد از گرد طناب ته دریا

۱۱	گفتار زبان جوش درونست عزیزا / موج است نمودار شتاب ته دریا	۱

اے جمالت نور و برهان عرب — تازه بر روے تو ایمان عرب

خال رخسارت عجم را آیتے — عارض پاک تو قرآن عرب

هر دو چشمت سحر عین هند و چین — هر دو ابرو تیغ عریان عرب

سوے من لغزست بوے از کرم — اے خط سبز تو ریحان عرب

۱۶	دل زدو ستم برد جانان عرب	۶

گرد گل شمع صفت سوز نهانی امشب ‏ میرود بر سر من آنچه ندانی امشب

از محبت دل معشوق بخود می پیچد ‏ آه من کرد در و ریشه روانی امشب

میبرد هر نگهش دل بادای جادو ‏ میکند هر سخنش حل معانی امشب

زاهد آن ساغر می بنگر و دست نازک ‏ کافرے گر بملامت نشانی امشب

هر که این می بخشد عیش مدامش ندهند ‏ تر شوے گر نکنی جرعه فشانی امشب

از رخش نور خدا در نظرم می آید ‏ خط سبز است خط سبع مثانی امشب

۱۷	ترک مردم کش ما ترک ستم کرد عزیز کام دل خوش لبتان ناتوانی امشب	۷

چند گویم بتمنائے تو یارب یارب ‏ خوی من گشت ز سودای تو یارب یارب

شمع را در زبان است به تربت همه شب ‏ از فروغ رخ زیبائے تو یارب یارب

دل سرگشته ز سودای بلا میگوید ‏ در خم زلف چلیپائے تو یارب یارب

از جفائے نگه شوخ تو آوخ آوخ ‏ وز بلائے قد بالائے تو یارب یارب

ای بت این طرفه که از برهمنان می شنوم ‏ هر نفس گرد کلیسائے تو یارب یارب

تو بیا غیر مدار از خموشی من ‏ من بود از دست ستمهائے تو یارب یارب

۱۸	روے بنما به عزیزے که توانی همه وقت میکند وعده فردائے تو یارب یارب	۱

حق اگر هست صورت یار است ‏ باطل است آنچه غیر دلدار است

مرشدم کرد یک سخن تلقین ‏ که دو عالم برائے دیدار است

هر کرا عشق یا جمالش نیست ‏ کور به چشم او که بیکار است

نعره بردار تا شوی سردار ‏ که مقام وصال بردار است

آه از شوخی و مردم کشی و کافریش ‌ ‌ ‌ چشم بیمار تو پرسد که کدام است طبیب

۱۴ ‌ ‌ ‌ گر ببینم چو عزیز آن مه تابنده شبی
دانم آن شب شب معراج و بنازم بنصیب ‌ ‌ ‌ ۴

در طربگاه وصال تو نه روز است و نه شب ‌ ‌ ‌ چشم گم گشته حال تو نه روز است و نه شب
نور و ظلمت بهم آمیخته از رخ و زلف ‌ ‌ ‌ ورنه شایان مثال تو نه روز است و نه شب
بامدادیست که خوشوقتی فردوس از وست ‌ ‌ ‌ چون کند جلوه جمال تو نه روز است و نه شب
ماه و خورشید کجا پرتو حسن تو کجا ‌ ‌ ‌ محرم سر کمال تو نه روز است و نه شب
گر ببیند رخت از یاد رود روز و شبش ‌ ‌ ‌ هر که هرگز بخیال تو نه روز است و نه شب
شب بزندان بری و روز بمسلخ آری ‌ ‌ ‌ غیر ازین در مه و سال تو نه روز است و نه شب

۱۵ ‌ ‌ ‌ آه در دل سیه تاب چه پرسی ز عزیز
فارغ از رنج و ملال تو نه روز است و نه شب ‌ ‌ ‌ ۵

ای بلند از شان تو شان عرب ‌ ‌ ‌ آسمانها زیر فرمان عرب
از تو نازد بر عرب هر کشورے ‌ ‌ ‌ هر ثنائے هست شایان عرب
سید ها از کاوش عشقت خبر ‌ ‌ ‌ حبذا خار مغیلان عرب
خال رخسار تو هندو حافظے ‌ ‌ ‌ ترک چشمت نا مسلمان عرب
بے تمنت این دل چکاره آید مرا ‌ ‌ ‌ کاش میگردید قربان عرب
جان ما خاک عرب از شوق باد ‌ ‌ ‌ خاک تو گردید گر جان عرب
پرتوئے در کلبهٔ ما هم فگن ‌ ‌ ‌ ای رخت شمع شبستان عرب
تا وجود ست از آن پاکیزه خاک ‌ ‌ ‌ هر دو عالم هست احسان عرب
سیر می سازی ز آب کوثرش ‌ ‌ ‌ تشنه گر میرد بمیدان عرب

چون نه رقصم بیخودانه ای عزیز

شانہ از موئے تو صد چاک بسینہ لیس سر
پائمال تو ہمہ سبزہ و گل خواہد شد
سیزند کاکل تو حلقہ بگرد عارض
گر قبائے تو ہمین جلوہ گری ہا دارد
گریہ ہر دم کند آزار دگر خستہ ترم
سنبل از موئے تو سودا زدہ بر خاک افتاد
مہر ازین پس نتواند کہ بخاکش فگند
دسیدم چشم ترا مصحف رخ در نظر است
گر ہمینگونہ رخت پیش نظر ماند مرا

آئینہ پیش تو از روئے تو حیران شدنیست
رنگ و بوئے تو بہار چمنستان شدنیست
این رگ ابر محیط مہ تابان شدنیست
اے لباجیب کہ صد چاک بدامان شدنیست
از تو لائے تو ہر مشکلم آسان شدنیست
غنچہ از بوئے تو بیخود شدہ خندان شدنیست
شبنم از جلوۂ دیدار تو گریان شدنیست
نامسلمان ز جمال تو مسلمان شدنیست
کوکب طالع من مہر درخشان شدنیست

۲۲	زندگانی بخیالت گذرانید عزیز چشم دارم کہ دم مرگ بایمان شدنیست	۵

بہر شکلے و ہر شانے خبر او نیست
چو زخم است او خبر او مرہم نباشد
ز اول تا بآخر ہر چہ دانی
دلیل او نباشد خبر وجودش

بہر جسمے و ہر جانے خبر او نیست
وگر درد است درمانے خبر او نیست
بہر وقتے و ہر آنے خبر او نیست
ببین او را کہ برہانے خبر او نیست

۲۳	عزیزا نور احمد اصل اشیاست مرادنیے و ایمانے خبر او نیست	۶

آتش دل را دخان دیگر است
گرچہ سر تا پا بسوزے شمع شان
شعلہ می افتد ز دل اندر جگر
تا ہم پاک عشق می سوزد زبان

عشق را سوز نہان دیگر است
سر فگندن امتحان دیگر است
عاشق این داغ جان دیگر است
ذکر خیرش را زبان دیگر است

۱۹	همه نور محمد است عزیز بس همین نکته اصل اسرار است	۲

اگرچه یکنفس از تو جدا نیست
اگر بیخود شوی بیشک بدانی
درین کثرت نه بینی روئے وحدت
حلاوت ہائے این غم در نیاید

دلے جائیکه تو هستی خدا نیست
که خبر نامے نشان ماسوا نیست
گرت عشق جمال مصطفیٰ نیست
کسے کز عاشقان مبتلا نیست

۲۰	عزیزا راه پر خون ست توحید بجز درد دل اینجا رہنما نیست	۳

ذره در دل اگر عشق خدا است
در تو بیتاب شوی و بیروی
فعل عشاق هرگونه که هست
سر این قوم ندا ند هر کس

مکه اینجا است مدینه اینجا است
هم ز عشق است اگر گردشها است
پاک از علت و خالی ز خطا است
فهم این طائفه از وهم جدا است

۲۱	روز و شب ما بطواف حریم عزیز که در مرشد ما مسکن ما است	۴

سرو بالائے تو از ناز خرامان شدنیست
زلف مشکین تو بر چهره پریشان شدنیست
پرده چشم نقاب رخ جانان شدنیست
میشود سبز تر از تازه بتازه غم تو
وائے صد وائے چه پرسی تو ز حال دگران
تا به بینی که چگونه بفغت مے سوزد
گل چرا خون بخورد رنگ دگر می بیند

از گل روئے تو هر خانه گلستان شدنیست
عالمے از سر تو بے سر و سامان شدنیست
ماجرائیست درین پرده که بر جان شدنیست
داغهائے دل ما رشک خیابان شدنیست
عیسیٰ ز درد تو مایوس ز درمان شدنیست
شمع فانوس بشکوئے تو عریان شدنیست
سر و از سوز غمت سر و چراغان شدنیست

دیدن و با حق آشنا کردن
سخنے گفتن و جگر سفتن
بسمل کرد ناوک نظرت

این عجب طرز دلربائی هاست
این چه انداز آشنائی هاست
راستی عین کج ادائی هاست

۲۸

هیچ دانی که عشق چیست عزیز
بیخودیها و خودنمائی هاست

۱۱

ز هر سو یار سائے مبتلا خاست
فراوان نکته ها حل شد ز خالش
بهر دین و بهر ملت نظر کن
خرابی ها پدید آمد ز چشمش
مقیمان حرم بستند زنار
حلاوت هائے معنی در لبش بود
طریقے کرد پیدا هر نگاهش
پئے افشائے سر آشنائی
تماشائے خود اورا کردیے خود

ز حسن او هزاران ماجرا خاست
ز خط مضمون تغیر قضا خاست
که از شور ظهور او چها خاست
بهر جانب ز مستان فتنه ها خاست
ز هر تار دو زلف او بلا خاست
تبسم کرد و شور ماسوا خاست
ز هر غمزه صد افسون جدا خاست
ز انفاس خوشش باد صبا خاست
از آن رو این همه چون و چرا خاست

۲۹

عزیزا آه از بیتابی دل
نمیدانم که این درد از کجا خاست

۱۲

نور احمد به حقیقت متجلی ز علیست
دیدن اوست عبادت که پیمبر فرمود
آفتابیست تجلی که درخشد شب و روز
اوست آئینه و محبوب خدا صورت پاک

انت منی و انا منک ز آثار علیست
بنگر آن روی درخشان که جمال ازلیست
ننگرد هیچ کس آن نور و لے هر که ولیست
حق نمودار درین آئینه بے مثلیست

مرشد برحق ازین راز خبر داد عزیز

۲۴ — تا کجا ذکر محبت ای عزیز / این حکایت را بیان دیگر است — ۷

من شان محمد و جهان شان من است — هر جسم که هست زنده از جان من است

من نور حقیقتم برون هم زجهات — بر طارم عرش پاک ایوان من است

آنجا که منم نه ذات گنجد نه صفات — کفر نیست درین سخن که ایمان من است

خود عشقم و خود عاشق و خود معشوقم — هر غمزه و ناز و هر ادا آن من است

۲۵ — گر تفرقه هست ز اسماست عزیز / جز من نبود هر آنکه سلطان من است — ۸

نه کافرم نه مسلمان یقین ما نیست — کجا روم بکه گویم که ماجرا نیست

نه ملحدم که مرا ملحدی بکار آید — نه زاهدم که توانگفت پارسا نیست

نه از جهات برونم که خود محیط منم — نه در احاطه در آیم که ماسوا نیست

نه بنده ام نه خدایم بحیرتم بنگر — که سر گم شدن بنده در خدا نیست

۲۶ — عزیز هر چه به بینی وجود یک ذاتست / حقیقتی که بمن گفت رهنما نیست — ۹

بیدلی و بیتابی عین دلربائیهاست — چون حباب گم گشتن جز آشنائیهاست

پرده میدرد معشوق دل همیشه عاشق — عاشقی و معشوقی هر دو خودنمائیهاست

هر چه هست در صورت از وجود یک نور است — بندگی خود کردن معنی خدائیهاست

طایف حرم بودن سجده صنم کردن — در طریق مارندان شیوهٔ رسائیهاست

۲۷ — ای عزیز قار عبا قبه عاشقان بجستجو / کفر عشق و زنبدین شان پارسائیهاست — ۱۰

در جمال تو آن صفائیهاست — که نظر سوز پارسائیهاست

دیدار خدا دید پیمبر شب معراج — تصویر تجلی شده اندر شب معراج

تا حشر کند نکهت او غالیه سائی — ای صل علی موی معنبر شب معراج

گردید زمین چون فلک از نور جمالش — هر ذره درخشید چو اختر شب معراج

سرسبزی جاوید قدش داد بطوبیٰ — نوشی ز لبش یافته کوثر شب معراج

حل کرد خطش معنی اللہ جمیل — در مصحف پاک رخ انور شب معراج

چون مردمک دیده سراپا تن پاکش — از پرتو جان گشت منور شب معراج

۳۴ — ۲

سلطان ابوالوقت چو او کیست عزیزا
حاجتش بگذارد رو بستر شب معراج

سوختم سوز نهان راچه علاج — جانم آتشکده شد آتش جان راچه علاج

فرض کردم که تو از پرده نیائی برون — رخنه پردازی صاحب نظران راچه علاج

مرض عشق محالست که پنهان ماند — آه گر ضبط کنم اشک روان راچه علاج

گرچه حسن تو بهر خسته مدارا نکند — خود بجو این همه آشوب جهان راچه علاج

گوشهٔ کعبه مبارک بتو زاهد لیکن — ناوک ناز بت سخت کمان راچه علاج

گر بمیرم ز غم نست بانصاف بسنج — در گمانت ز اجل هست گمان راچه علاج

۳۵ — ۳

چشم مستش نکند گرچه نگاهی به عزیز
شوخی و ساحری و غمزهٔ آن راچه علاج

نیست مثل یار من اندر جهان نازک مزاج — تند خو هنگامه جو نامهربان نازک مزاج

طرفه خود بینی بجز خود از همه ناآشنا — نکته دان شوخی میان دلبران نازک مزاج

او همه گلگون قبا و من همه بلبل نوا — من چنین افسانه گوی او چنان نازک مزاج

جز اشارت مردم چشمش بنگوید سخن — کرد بیمارش مثل ناتوان نازک مزاج

دل چرا دادی عزیزا ساده ترکی را که هست

۳۰	هرکه عالم شد و بنیانش بر ازبی علیت	۱۳

سیکنم سجده بسوییت که نمازم اینست
من نیم بلکه توی راز و نیازم اینست

بسته گیسلسلهٔ زلف گره گیر توام
از ازل تا ابدم عمر درازم اینست

چشم آئینه حسنت شده و بینید هر یک
گشته ام عین حقیقت که مجازم اینست

بیخبر از تو نیم جز تو نه بینم به وجود
در خودم محو تماشای تو رازم اینست

۳۱	زنده هستم بتو هر دم که توی جان عزیز کشته ناز توام شاهد نازم اینست	۱۴

در جمله کائنات بجز یک وجود نیست
بی صورت محمد مرسل شهود نیست

هر صورتیست آئینه دار ظهور او
جز مصطفی در آدم و در شیث و هود نیست

سر کن آشکار ز جود و جود اوست
خود کیست آنکه بر در او در سجود نیست

در کعبه نیز قبله جانم جمال اوست
مقصود من جز او ز قیام و قعود نیست

۳۲	نور خدا بصورت او بنگرد عزیز روشن دلی که بر لب او جز درود نیست	۱

الغیاث از چشم پر خون الغیاث
داد راز سینه بیرون الغیاث

نرگس او آهوان کعبه را
می کشد هر دم با فسون الغیاث

آن تبسم کز ملک دل مے برد
بر لب او گشت مفتون الغیاث

گرچه آن لیلاست در محمل هنوز
عالمی گردید مجنون الغیاث

کاکل او مو بمو دام بلاست
کرد سودای سر افزون الغیاث

بوی آن خون کرد پهلو صحرا
از شراب لعل میگون الغیاث

۳۳	کشته حسن تبانم ای عزیز میکند از من فلاطون الغیاث	۱

زیر کف پا کردہ زبون شور قیامت شور دے دگر انداختہ در عالم بالا		بالا روے قامت رعنا شب معراج حسن خط و خال رخ زیبا شب معراج	
۳۹	چشمے کہ ز ما زاغ نظر یافت عزیزا در کاکل او کرد تماشا شب معراج		۷
اے بلاہوت رفتہ از معراج تیغ ابرو کشید چون حشمت داشتہ پیش پردہ حرمت جز تو مثل تو در دو عالم نیست از دل خستہ ام چہ می پرسی اے درون تو نور حق چون شمع		کفش پاے تو عرش را سرتاج خوبرویان بچشم دادہ خراج جان پاکان بیک نظر محتاج دلبر نرم خوے شوخ مزاج شدہ پیکان شوق را آماج اے ہمہ پیکر تو مثل زجاج	
۴۰	کشتہ آرزوست جان عزیز خاک پاک در تو گردد کاج		۸
چشم ملک از جلوہ بیچون شب معراج ہر چند رخے داشت دل افروز پیمبر بر عارض او روز ازل والہ و شیدا بیرون ز جہان خواند خداوند جہانش افسانہ او ساختہ پروانہ آن شمع نورے کہ دریافت ز نہار نتابد		شد خیرہ دران عارض گلگون شب معراج صد حسن و ملاحت شدہ افزون شب معراج بر کاکل او عاشق و مفتون شب معراج بخشید بسے گوہر مکنون شب معراج از یاد بتان رفت ہر افسون شب معراج ہرگز نہ بود ہیچ شبے چون شب معراج	
۴۱	سیر قصم و ہر دم بتہ نم چو عزیزم پیغمبر ما رفت بگردون شب معراج		۹
جبریل بیامد شدہ نازل شب معراج		بگذشت ز پاکان بمنازل شب معراج	

۳۶

پارسا کش رند مشرب نوجوان نازک مزاج

۴

بالائے فلک رفت محمد شب معراج
بیچون نے حق گشته هویدا از جمالش
تا رفته خبر آمد بزبانے ز ثنا لیش
محبوبی مطلق بکمند خم زلفش
فردوس که انداخته شورے بدرو نها
در خویش نگنجید وز کونین برون رفت

بیرون ز جهت بازده مسند شب معراج
در نور احد گم شده احمد شب معراج
تا رفته و تا باز پس آمد شب معراج
گردید دران حلقه مقید شب معراج
اندوخت ازو عیش مخلد شب معراج
جوشید عجب رحمت بیحد شب معراج

۳۷

سلطان رسل احمد مختار عزیزا
در عالم لاهوت علم زد شب معراج

۵

ای نوش لب تو عیسی مریم محتاج
جز صورت یا من افاق نباشد جاے
سایه بسرم افگن که ثنا گوے توام
محرومی کن که زدیدار تو گردد بینا

می زند خسته بانعام تو هر دم محتاج
اے بیک گردش چشم تو دو عالم محتاج
اے بظل علمت عالم و آدم محتاج
چند باشد بنظر دیده پر نم محتاج

۳۸

سرمه چشم عزیز ست غبار راهت
اے بخاک قدمت عرش معظم محتاج

۶

در صورت احمد ز تجلا شب معراج
بیخود شد و نالید ز دیدار جمالش
هر چند که دارد لب جان بخش مسیحا
تا عزت و کرد سرافراز به نعلین
دیوانه خود ساخته حوران ارم را
در چشم کواکب نظر خواب نزیبست

جبریل امین دید خدارا شب معراج
هیهات ز بے هوشی موسی شب معراج
بخشید لبش جان بمسیحا شب معراج
بالید بخود عرش معلا شب معراج
محبوبی آن روی دل آرا شب معراج
افسونگری نرگس شهلا شب معراج

۴۴	یک نظر کن کز غمت دارد عزیز چون شفق چشمان بمینا شام و صبح	۲

ای ز جنت قبلۂ بستان ملیح دلبرا ماجرائے عشق مپرس من و بیتابی کہ دل داند آہ ما کرد ز دلش اثرے می کشد و ز خدا نمی ترسد کشت و دارد سرے بکشتہ خویش	نام پاک تو ورد ہر تسبیح کیف یاتی المحال فی التشریح انہ خارج من التصریح آن حالے یقول بالتلمیح قلت انے اموت قال صریح اکففا یا عیون جاء مسیح

۴۵	بغزلم چون شنید گفت عزیز ان ہذا البیان لیس فصیح	۳

اے آمدہ از شوق جمال تو بتن روح از جنبش سودائے تو بیخود ہمہ قالب در وصل تو دل بیخبر افتد ز تجلی از چشم قدوم تو شود خاک نشین جسم جوشد کہ تمنائے تو در سینۂ من دل بر پائے تو افشانم و در خویش نہ گنجم	در شش جہت از جوش تو ہنگامہ فگن روح در خلوت اندوہ تو با خود بسخن روح در ہجر تو آرام نگیرد ببدن روح بر بوئے ہوائے تو پرد گرد چمن روح سوزد بتماشائے تو در پیکر من روح باز آید اگر در بدنم زیر کفن روح

۴۶	بنگر بمدارا نفسے سوی عزیزی تا چند ز عشق تو شکیبد بتن روح	۴

اے جمال تو قفل یا فتاح گر بظلم کشی و گر بعتاب ترک چشم تو ہر دم از مژگان	اے روان تو قبلۂ ارواح خون ما بر کرشمہ تو مباح می زند بر دلم سہام و رماح

چون کرد خدا آئینهٔ نور و جمالش — با روز ازل گشت مقابل شب معراج
هر آنچه که شاید ز مقام و ز مناسک — گردید بکعبه همه حاصل شب معراج
معشوقه زنگیست که دیوانه شود روز — بردارد اگر پرده ز محمل شب معراج
از ثم دنی بر فلکش مرتبه دادند — کردند قیاس همه باطل شب معراج
نادیده رهی رفت که بیرون ز مکانست — بی مرحله و فرسخ و منزل شب معراج

۴۲	چشم است عزیزا که به بینم بدل اندر از روشنی رشد کامل شب معراج	۱۰

عالم همه گردید گلستان شب معراج — آمد بزمین روضهٔ رضوان شب معراج
خاک عرب از جوش طرف شد همه سرسبز — بشگفت بهر جا گل ریحان شب معراج
از خرمی و پاکی و رنگینی و خوبی — اندوخته گیتی همه سامان شب معراج
هر ذره درخشنده شد از نور الٰهی — هر کنج زمین گشت فروزان شب معراج
محبوب خدا یافت مقامی که محبت — بردش بدر از عالم امکان شب معراج
بگذشت ز افلاک و بدان پایه که دانی — جبریل زدش دست بدامان شب معراج

۴۳	هرگونه کمالی که نهان بود عزیزا کردند بروخاتمهٔ آن شب معراج	۱۱

ای ربوبیت خون دل ما شام و صبح — دود و داغ او ست این یا شام و صبح
ور خط و خال تو پنهان کفر و دین — از رخ و زلف تو پیدا شام و صبح
مهر و مه روشن ز رویت روز و شب — وز دمت بشگفته گلها شام و صبح
تا کیم سوزی و کی باز م کشی — می شمارم سبحه آسا شام و صبح
از کرم یک شب بخواب ما بیا — نام تو ورد است ما را شام و صبح
تا بیاسایم بزیر پای تو — مرگ می خواهد مسیحا شام و صبح

دل ربودی و شکستی و نکردی دردش
روزگارے من و تو یکدل و یک جان بودیم
آبرو بیم بخرابات نگهدار و مریز
کرده ام پاے ز سر از سر سودازدگی
آه تدبیر که خواهی بتجاهل کشتن
خیز مستانه و با باده و پیمانه بیا

این قدر جور نه بود از تو گمانم ای شوخ
نیک بشناس که آخر نه همانم ای شوخ
بندهٔ بارگه پیر مغانم ای شوخ
بو که خود را بحضور تو رسانم ای شوخ
چند پرسی بستم نام و نشانم ای شوخ
ورنه بر چرخ رود آه و فغانم ای شوخ

٥٠	من و در حسرت دیدار تو مردن چو عزیز ترک این حوصله هرگز نتوانم ای شوخ	۴

سحر چشم تو فرو بست زبانم اے شوخ
خون بجوش آیدم از هر بن موے و چه عجب
تیغ برکش که برقص آمدنم را بینی
خورم آن وقت که فارغ شوی و ناز کنی
در خیال تو ازین دایره بیرون رفتم
قصهٔ درد دل از شرح برون است مپرس
یکدم از پرده برون آ که ز والا نظری
گفته بودی که فراموش نخواهم کردن

حیرت حسن تو شد مهر دهانم اے شوخ
گر حدیث تو نیاید به بیانم اے شوخ
تو چنانی و من خسته چنانم اے شوخ
می کشی زار و نه بینی که جوانم اے شوخ
لامکان گشته بشوق تو مکانم اے شوخ
بنگر دیدهٔ خونابه فشانم اے شوخ
مردمک وار بچشمت بنشانم اے شوخ
یاد کن یاد که هر لحظه تپانم اے شوخ

٥١	کرده ام عهد که حق را بپرستم چو عزیز گرد ره عشق تو از مرگ امانم اے شوخ	١

احد را صورت مقصود احمد بود احمد بود
کمال باطن و ظاهر جمال اول و آخر
چه دانی سر این معنی که زد دست لا یعنی

نبود از حق نشان در بود احمد بود احمد بود
همیشه همچنین موجود احمد بود احمد بود
بشکل عابد و معبود احمد بود احمد بود

باد کوئے تو ہستی جانہاست　　خاک راہ تو مایۂ اشباح
حرم اللہ گر درے دارد　　جز نگاہ تو نیستش مفتاح
از تو گر چشم رہزنے نہ بود　　نرود زاہدے طریق صلاح

۴۷	باد مرگ عزیز در غم تو در غم تست جملہ عیش و فلاح	۱

ہر کہ جانش می کند سوئے تو رخ　　باز کے گرداند از کوے تو رخ
آفتابے ہست اندر سایۂ　　نیست پنہان زیر گیسوئے تو رخ
گر دبالش در د سر افزایدش　　گر نہد سلطان بزانوئے تو رخ
چون حلب در زنگ آید و ز نظر　　در میان حلقۂ موئے تو رخ
عطر گردد شبنم از لطف نسیم　　گر کند سوی ہوا بوئے تو رخ
عالمے از خون مردم پر کند　　فتنہ گر یابد ز ابروئے تو رخ

۴۸	بر کف پائے تو اے جان عزیز شاہ می مالد چو ہندوے تو رخ	۲

اے سراپای تو دلکش ای ادا ہای تو شوخ　　زلف ہندوی تو سرکش چشم شہلای تو شوخ
عشوہ ہای جان فزایت ہمچو بالا ہای تو خوش　　غمزہ ہای دل فریبت چون سراپای تو شوخ
حسن اندر دیدۂ حیران نماید روی تو　　عشق اندر سینہ پر خون کند جای تو شوخ
گر ببوسد روی خوبت گرد آغوشت کشد　　می شود از بے حجابی نیست مینای تو شوخ

۴۹	تا کجا شوریدہ سرداری عزیز خستہ را اے سر انداز تو خوب وای سراپای تو شوخ	۳

گرچہ در عشق تو رسوائی جہانم اے شوخ　　از برای تو شب و روز بجانم اے شوخ
ختم شد بر تو دلازاری و بے جرم کشی　　تو ز من غافل و من جز تو ندانم اے شوخ

۵۵	حق است عزیز آنچه شنیدم بحقیقت آواز انا الله ز هر موی محمد	۵

نخستین غمزه کز چشم آفریدند	بدیده روی خود بی پرده دیدند
نظر کردند بالای دو ابرو	رقم از قاب قوسینش کشیدند
طلسمی ساختند از پیکر خاک	در آدم روح قدسی را دمیدند
الست از پردهٔ اسرار گفتند	بلی از عاشقان هر دم شنیدند
چنان پر شد جهان از نغمهٔ عشق	که پاکان جامه ها بر تن دریدند
گروهی را فرستادند در دیر	گروهی را بکعبه برگزیدند

۵۶	عزیز از هر چه اندر کائنات است خدا بینان بنور دل رسیدند	۶

دل بتماشای تو دیوانه شد	کعبه از تصویر تو بتخانه شد
حسن تو از نور قدم آیتیست	شمع ز دیدار تو پروانه شد
جان نبرد کس که در افسون گری	نرگس جادوی تو افسانه شد
هر که ترا دید به پیمان عشق	رقص کنان بر سر پیمانه شد

۵۷	میل به تقوی نکند چون عزیز هر که ز چشمان تو مستانه شد	۷

دلی داشتم مبتلای تو شد	سری داشتم خاک پای تو شد
ندانم که ایمان چه و کفر چیست	گر این بود در آن فدای تو شد
متاعی که بود از حواس و قرار	همه غارت یک ادای تو شد
بگویم که عشق ستمگر چه کرد	جگر نیز داغ آشنای تو شد
نشانی نماند از سراپای من	سراپای من رونمای تو شد

چو نورش در ظهور آمد بعشق خود بطور آمد
کلیم و آتش بے دود احمد بود احمد بود

۵۲	عزیزا عاشق با کم که بیش از هستی ما کم انیس جان غم آلود احمد بود احمد بود	۲

شوریده سری اولی آن را که سرے دارد
زان رو که نگار ما از دل خبرے دارد
مشتاق جمال او میرد بوصال او
جانش ز کمال او در خود اثرے دارد
در عشق تو می نالم اے فتنه گر عالم
از خستگی عالم هر کس خبرے دارد
هر جا کشد آزارے هر سو سر بازارے
دیوانهٔ دلداری هر دم جگرے دارد
اے وای ز ناکامی با خون دل آشامی
کے این همه بدنامی چون من دگرے دارد
خون گشت ز آزارم بیچاره دل زارم
صد رخنه بدیده ام از رخنه گرے دارد

۵۳	اے شیخ بنادانی تا کے بحرم خوانی بگذر ز عزیز ما کو نیز درے دارد	۳

دیده با دیده آشنا باشد
گرچه دل نیز رهنما باشد
دیده بیند هر آنچه دل داند
دانش و بینش اصل ما باشد
هر که در وے نباشد این دو صفت
آدمیت در و کجا باشد
نور حق در فراست مومن
از همین هر دو مدعا باشد

۵۴	آنچه دانست و دید گفت عزیز غالباً خالی از خطا باشد	۴

اے صورت ما آئینه روے محمد
از آئینهٔ ما بنگر سوے محمد
خود قبله ام و سجده برم پیش خود آرے
محوم بخیال خم ابروے محمد
هر ذرهٔ من شور انا الشمس برآورد
از بسکه شدم خاک سر کوے محمد
سر تا بقدم دیده شدم بهر تماشا
نازم اثر نرگس جادوے محمد

شد حلال ما حرام پارسا روز ازل / دختر رز با ما دم میثاق دامن چاک بود
کرد از سوز محبت پر هوای آن لبش / ورنه تب از بی نوایی چو کبکها داغ بود
ساقیا جامی که بولیش فکر آن جام می نماند / بود سودا در سر ما تا سر ادراک بود
گل زمین گردید سنگستان اگر پایش فتاد / سبز تر شد از زمرد هر کجا خاشاک بود
الحذر زاهد چه می پرسی ز شوخی های او / هر که با تقدیر در بر هم زنی بیباک بود
دوش چشم او نظر با حلقهٔ گیسو نداشت / آهوی چین را سر سودا بدان چپاک بود
عالمی را از نگاه و از تبسم می فریفت / ترک مست اندر کنار دایه هم چالاک بود
نوشت عاشق شوریده سر اخبر گریه نیست / چشم از جوش طرب در وصل هم نمناک بود
داشت بر اختر شماری ذوق جام می چشم / طارم سبز فلک اندر نگاهم تاک بود
کس ندانست آنچه با ما کرد حرمان در وصال / در دل شب کاکلش مار و لبش تریاک بود
یک نگاه تیز او چون قطره کرد از گداز / آفتابی را که نور دیدهٔ افلاک بود
باده می نوشیم دمی بخشیم دهر یک مشربیم / پیر ما تا بود هر دم مانع امساک بود

۶۸ — نرگس از جا کم برآمد بعد مردن ای عزیز / بس که چشم ناک ره خواجه لولاک بود — ۱۸

گرد سر خود گردد مستانه چنین باید / یک دم نشود خالی پیمانه چنین باید
هر چند که آگاهم شوریده دگر اسم / در جوش انا الله دیوانه چنین باید
سرمه بگویم کرد افسون نگاه او / شد ختم بخاموشی افسانه چنین باید
چون شمع برافروزد شب تا بسحر سوزد / گریان بگداز آید پروانه چنین باید
صد دیر و حرم جوشد از هر در و دیوارش / در مشرب ما رندان میخانه چنین باید
در دیده رخ یار الست معموره چنان زیبد / در سینه غم عشق است ویرانه چنین باید

حقا که عزیز اکنون یکرنگ بجی گشتم

هر چه هست آن همه عشاق تو از تو نگرند — در غم عشق تو امروز بفردا ماند
بر جمال تو اگر باز کشاید نظرے — چشم صاحب نظر از اشک بدریا ماند
گر نیازم بسجود در جانان عجب است — داغ پیشانی من با ید بیضا ماند
از طوافی که کنند کافر و مومن کویت — گاه با کعبه و گاہے به کلیسا ماند
جمع هرگز نشود عشق و سکون و تکمیل — آتش و آب محالست که یکجا ماند

٦٥ — ١٥

الله الله چه کسے می لعبد ای تو عزیز
کشتهٔ ناز تو با خضر و مسیحا ماند

حدیث اشتیاق او بخاطر در نمی گنجد — چه سودائیست این یارب که اندر سر نمی گنجد
اگر گویم از و حرفے بگفتن در نمی آید — وگر خاموش باشم بحر در ساغر نمی گنجد
نمی بینم اگر او را دلم تسکین نمی گیرد — وگر می بینمش یکدم بچشم اندر نمی گنجد
تماشا کردنی دارد جمال دلربائے ما — که هرگز در دل بیتاب و چشم تر نمی گنجد

٦٦ — ١٦

عزیز امروز بر لب جان غیور زد این مصرع
حسن این قصهٔ عشق است در دفتر نمی گنجد

مرا عشق کرد آشنائے محمد — دل و دیده گردید جائے محمد
سر دار معراج منصور دارد — سر من که شد خاک پائے محمد
خدا خون بها آمد از بهر بسمل — تپاند بخون گر ادائے محمد
مپندار گر مرد عشقے که حق را — جائے بود ماورائے محمد

٦٧ — ١٧

عزیز از دل کسے رود این محبت
که هست ازل مبتلائے محمد

لالہ می بگشت تا از من وجود خاک بود — از ہوا آلوده ماندم گرچه طینت پاک بود
سوخت از بیداد صیدی را که در فتراک بود — کاش بودے تشنهٔ خونم اگر سفاک بود

٧١	آن نکته که مرشد بتو فرمود همین بود	٢١

کافر شدم از کفرش یارانه چنین باید　　در دشمنی دینم بیگانه چنین باید

رفتی و نمی آئی در دیده بخواب اندر　　هر چند ستم باید اما نه چنین باید

دل از غم عشق او پرآتش و پر چون شد　　از بهر وصال او کاشانه چنین باید

آمد خود دادهر گز فرقے نتوانم کرد　　در عالم یک رنگی فرزانه چنین باید

گردد چو دل عاشق هر وقت بنام او　　در سبحه اهل درد هر دانه چنین باید

دلها ببلا افتد از کشمکش سودا　　آرایش زلف او از شانه چنین باید

٧٢	جز شان خدا نبود چون کعبه عزیز آنجا بالله که آن بت را بتخانه چنین باید	٢٢

ز روے یار قرآن آفریدند　　خطش تفسیر عرفان آفریدند

جهان از بهر جانان آفریدند　　تماشاے ز امکان آفریدند

ز شوخی هاے انداز قیامش　　بهار سرو بستان آفریدند

ز افسونهاے پنهان نگاهش　　فراوان چشم حیران آفریدند

ز گرمی هاے حسن جانگدازش　　پیے دلهاے بریان آفریدند

ز تلخی هائے دشنام لبانش　　شراب نوش رندان آفریدند

٧٣	بود آبادیش از غم عزیزا دلم را سخت ویران آفریدند	٢٣

کدورتش نرود تا مزار خواهد بود　　ز خاک من بدل او غبار خواهد بود

بجانم از تو دو تا جان بکالبد باشد　　دو چشم من نمت اشکبار خواهد بود

وفاے ما و جفاے تو از حساب گذشت　　حساب ما و تو روز شمار خواهد بود

عتاب چیست چو خوگر باشتی کردی　　مکن وگرنه ستم یادگار خواهد بود

۶۹ — درخویش فنا ایم کرد جانانہ چنین باید — ۱۹

نگاہش نامسلمان آفریدند
پئے تاراجش ایمان آفریدند

دہانش رازپنہان آفریدند
درونش آب حیوان آفریدند

زعکس نوراو در چشم بینا
جمال پاک انسان آفریدند

پئے آزادی حسن عزیزش
غلامے را بہ کنعان آفریدند

زایمائے کہ کرد ابروے قاتل
دم شمشیر عریان آفریدند

ز حرفے کہ لب دشین برآمد
ہزاران عالم جان آفریدند

۷۰ — عزیزا سربہ جیبم کز محبت / مرا از خود پشیمان آفریدند — ۲۰

احمد بفلک رفت کہ مقصود ہمین بود
رازے کہ در ایجاد فلک بود ہمین بود

شمشاد خرامندۂ بے سایہ ہمین ست
گلزار کن آتش نمرود ہمین بود

فرمود بایماے یک انگشت دونیمش
در زائچہ مہ خط بہبود ہمین بود

آورد کتابے و پیامے و خطابے
ز اندیشہ چیزے کہ نیاسود ہمین بود

ذکرے مکن از ابرہہ دسجدہ پیلش
نورے کہ در آدم شدہ مسجود ہمین بود

تسبیح جمادات بدستش عجبے نیست
ذاتے کہ از و شد ہمہ موجود ہمین بود

افتاد از و زلزلہ در کوشک کسریٰ
بالسد کہ پیغمبر موعود ہمین بود

سنگ از قدمش نرم شد و نقش گواہست
حقا کہ معین کف داؤد ہمین بود

بخشید خبر خاتمش از ختم نبوت
کز روز ازل حامد و محمود ہمین بود

اعجاز رسل بود بہر عہد ز نورش
آسایش ہر جان غم آلود ہمین بود

تا چند زنی لاف ز اعجاز مسیحا
جانے کہ در و معجزہ بنمود ہمین بود

جز بندگیش چیست بگن یاد عزیزا

زہر انداز او رسمے نہادند
جہان سوزے زہر خو آفریدند

پرستیدش چو کافر کردیدش
دل ہر ترک ہندو آفریدند

گلے دیگر از و خوشتر ندیدند
ز رخ رنگ و ز تن بو آفریدند

۷۶ — ۲۶

ز حسن احمد و عشق بہائش
عزیزا این من و تو آفریدند

بگوش معنی ز حق شنیدم منم محمد منم محمد
جمال خود را خود آفریدم منم محمد منم محمد

ببین ظہورم بصورت او منم سراپا حقیقت او
چہ شد کہ برقع برخ کشیدم منم محمد منم محمد

بفکر بنگر و مے جمالم کہ شاہد خود بہر کمالم
بقاب قوسین خود رسیدم منم محمد منم محمد

اگرچہ ہستم بہرچہ بینی و لے باندازہ لنشینی
چو حسن خود را بہ عشق دیدم منم محمد منم محمد

تو در من او مکن جدائی کہ بر تو ظاہر کنم خدائی
محبت خود بجان خریدم منم محمد منم محمد

نبود حوا کدام آدم خبر ز رازی کہ ہست دائم
منم کہ روحم بتن دمیدم منم محمد منم محمد

۷۷ — ۲۷

عزیز ہستم ز ہستی ذاتم کہ ہستم ز ہستی او
بسکہ بخود ازین تپیدم منم محمد منم محمد

قم باذنی زندہ کرد و قم باذن اللہ نکرد
فتنہ مقتول آن کافر اگر گرہ نکرد

گرچہ خم در گردن قاتل نشد عمری دراز
آفرین بر دل کہ دست آرزو کوتہ نکرد

یوسف از کنعان بمصر آمد غلام کاروان
باز در زندان شد و عشق اکتفا بر چہ نکرد

یار بے پرواست از ما لطف دایم کجا
التفاتے از تغافل گاہ کرد و گہ نکرد

قطرہ قطرہ خون دل از دیدہ ہا ہر دم بریختن
رفتہ رفتہ کار خواہد کرد گر ناگہ نکرد

در تمنائے خودش دیوانہ میخواہم چو خود
می کنم یارب تمنائے کہ ہیچ ابلہ نکرد

با گدایان را کجا سنجد بمیزان نظر
عشوہ گر ترکے کہ گاہی رخ بسوی شہ نکرد

داغ دل با کاہش جان سوز دشمن علم
مہر حسن روز افزونش چہا با مہ نکرد

چو مبتلای خودم کرده بهجر بکشش
دلم خلاص ز بند بلا نخواهد یافت

مرو که بی تو دلم بیقرار خواهد بود
اسیر سلسلهٔ زلف یار خواهد بود

۷۴ | عزیز گرچه بمیرد قیامتی باقیست
بزیر خاک هم اندر فشار خواهد بود | ۲۴

اے نور نظر ها رخ زیبای محمد
آدم صفلا فروزے او یافت حقیقت
بنگر که کشیدند درو سرمه مازاغ
بے پیچکند در دل عشاق تجلی
خو کعبه رود سجده کنان بهر طوافش
مخمورم و بیمارم و خاموشم و گویا
خورشید قیامت شده هر ذره که گردید
از غیب برآمد پئے دیدار جمالش

در دیدهٔ صاحب نظران جای محمد
نورے که در خورشید رسیای محمد
چشمے که دمے کرد تماشای محمد
حسن ازل از روی دلارای محمد
جائیکه بود نقش کف پاے محمد
از دیدهٔ نرگس شهلاے محمد
پامال خرام قد رعناے محمد
تا ذات احد بست تمناے محمد

۷۵ | چون نیست جز او در دل بیتاب عزیزا
دردم نرود جز بدوای محمد | ۲۵

ز چشم یار جادو آفریدند
ز خال هندوش بتخانه کردند
ته هر موے او چیدند دامے
ز خاک پایمال سایهٔ او
بآب زندگانی جان فزودند
نظر بر خط سبز او گشادند
ز نقش پاے او شور قیامت

قضا از غمزهٔ او آفریدند
حرم از طاق ابرو آفریدند
بلا از پیچ گیسو آفریدند
سهی سرو لب جو آفریدند
ز نعلش نوشدارو آفریدند
هزاران مصحف رو آفریدند
ز هر ذره بهر کو آفریدند

نخواہد یکنفس ہرگز مریض چشمت از جادو
چہ باشد حالت وصلت کہ عاشق از پیت شبہا
بیک دزدیدہ دیدن کردہ پر خون دل زاہد
سپرس افسانہ دردم ببین بیتابی ہر دم
ہزاران فتنہ از ہر گوشہ میخیزد اگر چندے
خدائے برتو می زیبد کہ ہستی کاف ریکتا
شہید غمزہ شد عالمی من از غم تا کجا نالم
ربا ید نام او از دل ملال سینہ خون کردن
پس از کشتن زیارت میکند خاک شہیدان را

اسیر زلفت از سودا گرفتار بلا ماند
نیارد جز خدا در دل چو از ہر مست جدا ماند
کہ تا چشم تو بیمار است دردش بے دوا ماند
چہ پرسی خستہ جانے را کہ دایم مبتلا ماند
نگاہے با دل و دل با نگاہے آشنا ماند
چو از رخ پردہ برداری کجا این ماسوا ماند
ہر ایمائے ز ابرویت بشمشیر قضا ماند
نہان در خلوت حسنش کدورت با صفا ماند
نخواہد کہ در گیتی نشانے از وفا ماند

۸۱	عزیز از عشق آمدست پرستی ور سیان ورنہ در اول ہم خدا بود و در آخر ہم خدا ماند	۱

آہ تا چند بدان شوخ نگارم کاغذ
سینہ پارہ ستمگر بگمان خط من
حال ہجران چہ نویسم کہ نگنجد برقم
قاصد از یکنظرش مرد و شود از ماتم او
خط از او گیرم از دو جہان داد غمش
میشود عاشق او ہر کہ رخش می بیند

دل روان میکنم اکنون کہ ندارم کاغذ
خون خورد ہر کہ فرستد بنگارم کاغذ
تنگی میکند از شوق بکارم کاغذ
ہر رقیبی کہ فرستاد بیارم کاغذ
گشتہ ام شہرہ چہ حاجت کہ برآرم کاغذ
چون فرستم کہ کند سینہ فگارم کاغذ

۸۲	داورا محو کن نامہ اعمال عزیز آہ وقتی کہ دہی روز شمارم کاغذ	۲

سنگ مستی نبودہ ام ہمہ عمر
رندم و ناز کمال چالاکی

بے محبت نبودہ ام ہمہ عمر
دل ز خوبان ربودہ ام ہمہ عمر

۷۸ — بود زنار مغان مخفی به تسبیح عزیز / پیر ما از نکتهٔ تحقیق تا آگه نکرد — ۲۸

ز داشکم ابر نیسان آفریدند / ز آهم برق تابان آفریدند
ز دردم داغ سوزان آفریدند / ز داغم دو بحران آفریدند
ز خون گرم ناسور درون تم / بگیتی جوش طوفان آفریدند
ز سودائے کہ جوشید از سر من / سر زلف پریشان آفریدند
ز شورے کز لب زخمم بر آمد / وجود هر نمکدان آفریدند
پئے گنجینهٔ مخفی کہ دانی / ز خاک من بیابان آفریدند

۷۹ — عزیزا از داغهائے پر شرارم / عجب بسیار چراغان آفریدند — ۲۹

عالم همه گلشن ز سراپائے محمد / آدم همه روشن ز تجلائے محمد
کم آمده بسیار بمیزان قیامت / شور همه آفاق ز بالائے محمد
چون دیده به بینا همه نادیده بعینه / از نور خدا دیدهٔ بینائے محمد
افگنده خرابی بخرابات دو عالم / یک جرعه جان بخش ز مینائے محمد
نورے کہ نجو بود همه راز و نیاز ش / آخر بمحبت شده شیدائے محمد
یک ذره اگر دست دهد نعمت باقیست / دیوانگی جوش دل افزائے محمد
در آتش خود سوخته خورشید ز داغش / تا ماه دو نیم است ز ایمائے محمد
فردا فگن و توبه شکن و عربده آموز / پر زور بود نشهٔ صهبائے محمد

۸۰ — حقا کہ عزیزا هوس هوش ندارم / یا رب سر شوریده و سودائے محمد — ۳۰

نجم کا کل برو ثبت بسوی آتش دیده راماند / اگر آئینه آتش بهد و دو پسر کا و گیا ماند

۸۵	سینه صاف است می لعل چو سجاده بیار	۴

دلبرے دارم سراپا فتنه گر	لاله رنگ و شوخ و شنگ و پرده در
شعله روی و گرمجوے و مشکموئ	عشوه سنج و زود رنج و کینه ور
بے نیاز و جانگداز و محو ناز	نکته چین و دوربین و باخبر
شمع طور و رشک حور و عین نور	جانجان و دلستان و مشتهر
کجمدار و هوشیار و سحرکار	ستر غیب و ستر عیب و پرهنر
ماه شام و مهربام و دل مقام	پر ز شرم و سخت و نرم و شور و شر
باجلال و باجمال و باکمال	بے نشان و بے دهان و بے کمر
جان ریش و نوش نیش و کفرکیش	جامه زیب و دلفریب و سیمبر
سرخ پوش و باده نوش و تیزهوش	مست حال و نیک فال و بدنظر

۸۶	کرده حاصل از غمش دل اے عزیز آه سرد و داغ و درد و چشم تر	۵

موجودم و معدومم چون موج بآب اندر	بینایم و نابینا چون دیده بخواب اندر
من روح شدم بے شک از جسم شدم منفک	فانی شده ام اینک چون گل بگلاب اندر
باسوز تو با نوسم از وصل تو مایوسم	چون شمع بفانوسم روشن بحجاب اندر
پیدایم و پنهانم باجلوه پرافشانم	چون برق درخشانم دایم بسحاب اندر
من کافر بے دینم یکسوزده از کینم	صد گونه خطا بینم از خود بصواب اندر
هم حقم و هم باطل هم خارج و هم داخل	هم باقی و هم فاضل چون زر بحباب اندر
تا عشق دم خسته در طره او بسته	وز مشک به پیوسته جزوی بکباب اندر
آزارده ز هر مذهب آسوده ز هر مطلب	رختم همه بر مرکب پایم بر کاب اندر
شوریست ازو هر سو آفاق ازو مملو	وین طرفه که روے او مخفی بنقاب اندر

بجرم کے روم کہ پیشانی
بر در یار سودہ ام ہمہ عمر

در خرابات از غزلخوانے
جوش مستان فزودہ ام ہمہ عمر

واعظی گر سیاہ کرد دلم
آن سیاہی زدودہ ام ہمہ عمر

من اگر بخودم چہ جائے سخن
سخن او شنودہ ام ہمہ عمر

۸۲	باغ خلد از پے من است عزیز مصطفٰے را ستودہ ہمہ عمر	۲

با حریفان بنشین دل ز تماشا بردار
می بخور پردہ ز رخسار دل آرا بردار

سر غیبی سخنے چند ز تحقیق بگو
نکتہ دانی ز دہن قفل معما بردار

چند نیم کہ زندان تجلی خرشید
ترم بگذار سر عربدہ بالا بردار

دل پر داغ من از سینہ برون آر و ببر
اینچنین نقد گرانمایہ ازینجا بردار

سینہ بر سینہ بچسپان کہ ترم کرد ہوس
حیا در آساز دلم نقش تمنا بردار

عکس رویت بدل و خال برویت زیبد
جلوہ نما و سیاہی ز سویدا بردار

۸۳	در فراق تو زبینائے دل مرد عزیز داد اعجاز بدہ نام مسیحا بردار	۳

ساقیا عمر تلف گشت بیا بادہ بیار
مطربے را بزر و سیم طمع دادہ بیار

آن کرامات شدہ در خرابات آمد
کارم از عشق نگارے بمی افتادہ بیار

یک نفس چند ہوس از دل پرخون بگسل
آنچہ از بہر جہان سکندر آزادہ بیار

شربتے از لب معشوق بیا میر دہ
سادگی دور کن و مغبچہ سادہ بیار

دلبرم را سو مینجانہ لبسا بوس بخوان
پارسا را بفریب از سر سجادہ بیار

باد وائے کہ نظر تند رو جان او
بے قرارش پئے تاراج دل آمادہ بیار

	خرقہ پوش آمدہ از کعبہ عزیز صوفی	

سینه در ذوق تجلی که چسانی در دل — دیده در ذوق تماشا که کجای نظر

دور ے عاشق و معشوق بحالت یعشق — خلوت آرائی دلی گرچه جدای نظر

ماجرای شدنی بود که بر طور گذشت — ای ز دیدار جمال تو صفای نظر

۹۰ — سجده فرض است در ابروی تو ای جان عزیز
پیش صاحب نظران نور خدای نظر — ۹

ای رنگ تو از بهار خوشتر — نقش تو ز هر نگار خوشتر

روی تو شگفته تر ز صد گل — لحن تو ز صد هزار خوشتر

چشمت بنگاه سحر خوانان — از نرگس پر خمار خوشتر

زلفت بخیال سوختگان — از سنبل تابدار خوشتر

بویت بمشام پاکبازان — از غالیه تتار خوشتر

هر ناز و ادا که از تو بیند — گویند ز هر کنار خوشتر

۹۱ — جز یار مگو عزیز هر بار
چیزی بنود ز یار خوشتر — ۱۰

صد آتشیش دیدم پنهان بحجاب اندر — دیوانه او گشتم بیخود ز شباب اندر

من ظاهر و من اظهر هر دم بدر مظهر — گه رنگ بگل اندر گه بو بگلاب اندر

گه ذره بیتابم هر ریگ روان تابم — گه مهر جهانتابم ساکن بشتاب اندر

آشفته و مجنونم شوریده و مفتونم — مسرورم و محزونم سرخوش بعذاب اندر

گه محو عباداتم سرگرم مناجاتم — گه خاک خراباتم آهم بتجلاب اندر

می بینم و می جویم سرگشته بهر سویم — تا چند چنین پویم تشنه بسراب اندر

خلاق فراموشی خوگر کن مدهوشی — آرزوی بیهوشی سکرم بشراب اندر

زان خامه بیک ایما چون حرف شدم پیدا — تشکیل بورق هر جا نقشم بکتاب اندر

٨٧	گردید عزیز اکنون از عشق دلم پر خون ÷ غرق است دو چشم من از اشک آب اندر	٦

بعد ازین جان من و حلقه گیسوے نگار
سر سودائے بلائے خم هر موے نگار

کے رسد زاهد خود بین بتماشے که منم
روئے او سمت حرم سجدهٔ من سوی نگار

کعبه را تا نظر افتاد بروئیش هر شب
میبرد شمع بطاق خم ابروئے نگار

جلوه دریوزه کند خلد ز عکس نظرم
چشم من گشت مگر آئینهٔ روئے نگار

قدسیان را بفلک او میان را بزمین
می فریبد همه را نرگس جادوئے نگار

واکند هر گره تازه برنگ غنچه
هر که شد همچو صبا همنفس بوئے نگار

نه بهجرش سر وصل ونه بوصلش غم هجر
آه تا چند زنیم خسته دل از خوئے نگار

کس نه بیند بجرم حلقه کشیان یکجاے
حلقه در حلقه کشد کاکل هندوئے نگار

٨٨	گر شد بخت خوشم سوی مدینه چو عزیز وائے بر من که بجاے روم از کوئے نگار	٧

از عارض خود حجاب برگیر
این سایه ز آفتاب برگیر

خورشید بگو که بر نیاید
یعنی که ز رخ نقاب برگیر

با کاکل پر شکن میاویز
این بند ز پیچ و تاب برگیر

زاهد ز کمال میزند لاف
یکدم سر خود ز خواب برگیر

٨٩	در بزم عزیز بے محابا ترکانه بیا شراب برگیر	٨

ایکه چون مهر درخشنده ام آمی بنظر
شیوه تست که نیرنگ نمای بنظر

این عجب ترکه تسلی ده جانے هر چند
همه تن فتنه و آشوب و بلای بنظر

آه ازین جا بلی و شوخی و بیداد گرے
گز سرپا کدلان هوش ربائ بنظر

بعد ازین از در دلبر نروم جائی دگر — من و ایزد که ندارم سر سودای دگر
عهد کردم که ازین خاک نخیزم هرگز — کی بود پا که از کوی تو ماوای دگر
تربت ما بسر کوچهٔ معشوق بکن — خاک بر سر کن اگر هست جز این رای دگر
گرچه از دست تو هر دم بلب آید جانم — عشق گوید که مده دل بدلارای دگر
سینه بی درد تو آرام نیابد نفسی — دیده یکدم نشکیبد بتماشای دگر
جز قد او که الف داغ بدل میسوزد — دلنشین نیست چنین قامت رعنای دگر

۹۵ — هر دمی کن بنگاهی که عزیز خسته
چشم مشتاق تو مالد بکف پای دگر — ۱۴

ترک هر جائی چشم پر افسونش نگر — هر دم از تشنه نگه آماده بر خونش نگر
آن ستمگری وان کافری آن غول وان دلبری — آن شوخی وان شاطری آن سحر مکنونش نگر
از هر ادا نقشی عجب هی شور پیدا اندرش — [illegible] عالمی چون خویش مفتونش نگر
آن خال مشکین آن غمزه تو [illegible] — آن عارض وان زلف [illegible] آن طبع موزونش نگر
آن صورت عالم فریب آن رخشه بی دل شکیب — آن قامت بیرایه زیب آن روی گلگونش نگر
تیر نگاهی پر فسون دلهای پاکان کرده خون — [illegible] پروا بیرونش نگر
از زلف [illegible] — [illegible] افزونش نگر
از نازکی و رنگ و بو [illegible] — [illegible] هر لحظه افزونش نگر

۹۶ — مسکین عزیز خسته را [illegible]
چون عاشقان مبتلا نادیده مجنونش نگر — ۱۵

گرچه او را نیست حسن انگار کار — گفته جانم بابت عیار یار
گر میسر نیست وصل دائمی — دائما در دل غم دلدار دار
عکس زلف او بجنبش از نسیم — هست اندر خانه بسیار مار

عارف به دل آرای ازو سعت مینائی	صد گنبد مینای ببیند بحباب اندر

٩٢	برخیز عزیز از خود تا گوش کنی از دل صد نغمه نهان دارد مطرب برباب اندر	١١

بی تو دو جهان چیده ام بنگر	یک نظر آنچه دیده ام بنگر
یاچی الوری لی زینت تا بی	طرفه سختی کشیده ام بنگر
کاش گوی که آنه مجنون	جامه بر تن دریده ام بنگر
رندم و از نیاز من بیا	نمارت خمیده ام بنگر
میکنم گریه های مستانه	جوش اشک دو دیده ام بنگر
جز تمنای تو نیست سرتا پا	اینک اندر جریده ام بنگر

٩٣	در غم دوری تو ای چو عزیز از دو عالم بریده ام بنگر	١٢

بوی آورده زکاکل یار	مرحبا مرحبا نسیم بهار
دید نور خدا بصیرت او	دیده ما نه پر تو دیدار
شعله سر میکشد ز داغ دلم	وقنا ربنا عذاب النار
ازلی ما بس است این تقوا	سر ما باد بر در دلدار
آدمی نیستی مگر زاهد	ورنه تا کی ز کار ما انکار
گریه از ما و خنده از عشق	این بشارت بکوچه و بازار
دارم از کفر و دین زلف و رخت	سبحه در دست و در گلو زنار
مستم از حسن مست مخمورم	اگر برون ریزد از دلم اسرار

٩٤	ترک عشق از عزیز دشوار است ترک من تا نیم کنم این کار	١٣

عاشق و معشوق و رند و پارسا	عارف و صاحبدل و روشن ضمیر
شاهد و محبوب و منظور نظر	خواجه و درویش و خورشید منیر
دلربای کافران و مومنان	پاکباز و همدم و برنا و پیر
هوشیاران والهش بی اختیار	زیرکان بی خود بدام او اسیر

١٠٠	بر نام از در او سر عزیز عشق می گوید که در پایش بمیر	١

ای راست بر قد تو سراپا قبای ناز	بالله که آفرید خدایت برای ناز
ناز تو میفزاید از آشوب شان جمن	حسن تو میدهد باد اخونبهای ناز
حیرت که خون ناحق مردم بگردنش	هر دم اشاره میکند از ماجرای ناز
حقا که از کرشمه آن بت پناه نیست	اینجا فرشته نیز شود مبتلای ناز
گر شیخ شهر تاب نیاورد و سغله بود	ای خانه سوز سر عاشق بلای ناز
بخشد بزندگانی جاوید آبرو	جانی که از نیاز شود خاکپای ناز

١٠١	خادم صفی ولی خدا دل ز من ربود نازم بجود عزیز که گشتم فدای ناز	٢

ای جانجهان پرده ز رخسار برانداز	در عالم جان شور حیات دگر انداز
ای پیر حرم آه که دل میبرد آن بت	پوشیده سر از شرم جوابی بسر انداز
مستی کن و از دیر برانگیز فغانی	جامی زن و آتش بخدا خانه در انداز
خود کیست که دل پیش جمال تو نگهداشت	ای جلوه بیباک تو خون در جگر انداز
هر چند شنیدیم عجب در تو ندیدیم	هر غمزه و هر عشوه و هر ناز و هر انداز
باشد که چو مردم کند او نیز نگاهی	ای عشق دلم خون کن و از چشم تر انداز

	در دم سر سودای اسیری چو عزیزی	

زنگ سبز دلبر ما در چمن	گرد روشن در دل گلنار نار
دوستان خسته جان را از ستم	سکند چون دشمن خونخوار خوار
بسکه گردش مبتلائے درد شد	بر دل ما دیدهٔ خونبار بار

٩٧	حال زار دل چه می پرسی عزیز کرده عشق یار جان آزار زار	١٦

بسکه جوشد اندرونم بار بار	لاجرم چون ابر گریم زار زار
گویدم عیار هر دم دور دور	هر قدر کز شوق گویم یار یار
دل چو غنچه از هوائے آن گل است	دارم از بویش بسینه خار خار
خود کشاید کاکل پیچیده را	خود از و ترسیده گوید مار مار
سیر سد از عالم بالا بگوش	عاشق بالائے او از دار دار
جان بسودائے بلائے موی اوست	دوش دیدش حلقه حلقه تار تار

٩٨	دیدمش رو کرده یک سو از عزیز گفتمش کاین چیست گفتا عار عار	١٧

عقل گوید کار خود کن عشق گوید یار یار	دل کند هر دم خرابی دیده گرید زار زار
عشق آزادی پسند و عقل خواهد بندگی	الغیاث از آب و آتش آه آه از خار خار
عقل ترسد از بلا و عشق شبگردی کند	از سر سودائے کاکل پیچ اندر تار تار
عشق در جوش انا الحق عقل در فرمان شرع	هر زبان از هر طرف آید بگوشم دار دار

٩٩	عقل از فریاد رنجد عشق در شور آورد سینه ام خون میشود هر دم عزیزا بار بار	١٨

پیر با پیریست پیر دستگیر	مرشد و هادی و سلطان و فقیر
حضرت خادم صفی نور خدا	ذات پاکش در دو عالم بے نظیر

۱۰۴	غافلم از رفتن دیروز و امروز اے عزیز بیخبر از بازپرسِ روزِ فردایم هنوز	۵

منکه از بزم وصال تو جدایم شب و روز — از فراق تو گرفتار بلایم شب و روز

گر بکعبه روم و گر بکلیسا باشم — از خیال تو ندانم که کجایم شب و روز

گر تو باور نه کنی عشق من از سنگدلی — اینچنین خسته و شوریده چرایم شب و روز

در طریق من دیوانه همین ست نماز — که جبین بر در پاک تو بسایم شب و روز

حسن شوخ تو که ختم است براو رسنه گری — سیفرسید بدگرگونه ادایم شب و روز

میکنی هر نفسم بے خبر و میگوئے — هان بوهم تو هم از جور نیایم شب و روز

۱۰۵	گر دلم عاشق رسوای بتی نیست عزیز این چه حالست که غافل ز خدایم شب و روز	۱

من همانم همان نکوبشناس — عاشقم همچنان نکوبشناس

چند پرسی که دل کرا دادے — اے بت بدگمان نکوبشناس

جلوهٔ کیست در پری رویان — یکدم اندر میان نکوبشناس

گر تو نشناسی از رقیب مرا — پیش کن امتحان نکوبشناس

همه تیر نگهہائے غمزهٔ اوست — انقلاب جهان نکوبشناس

دل بیخود مکان معشوق است — معنی لامکان نکوبشناس

۱۰۶	هر غلامے نه یوسف است عزیز اندرین کاروان نکوبشناس	۲

زلفش بکافریست بلا از بلا بترس — چشمش بساحریست قضا از قضا بترس

تا ممکن است مستی و دیوانگی بکن — عشقش بآگهیست خطا از خطا بترس

ترسم که بت پرست شوے از جمال او — زاهد مرو بکوچهٔ او از خدا بترس

۱۰۲	یکبار دگر کاکل خود بر کمر انداز	۳

اے فتنہ تبسم بقد یار سیاسوز
انداز خم زلف برفتار سیاسوز

زاہد تہ حرامست مگر سجدہ آن بت
ہرگز بمریدان خود این کار سیاسوز

رندے بتو زیباست کہ از پایہ نیفتد
این شیوہ بہر کافر دیندار سیاسوز

ہر دانہ نباتش کند از کفر تو در دل
تسبیح مرا نسبت زنار سیاسوز

بگذار کہ از لذت زخم تو بمیرم
اے غمزہ ز وصل منتش انکار سیاسوز

می خوردہ بدور تو کند ور دلی تیغ
تزویر بہر محرم اسرار سیاسوز

کم نیست جہانسوزی آشوب جوانی
شوخی نگہ جلوہ برخسار سیاسوز

خونگشتہ عشقیم دم تیغ چہ حاجت
لبشنو زبان تیزے بسیار سیاسوز

اے حسن سبا داگر کند عشق خرابت
ہر زم ستم تازہ بعیار سیاسوز

۱۰۳	حیف است کہ در جان عزیزی زنی آتش بیتابی چون برق بگیر دار سیاسوز	۴

سر لبجو دارفت و در جوش است سودایم ہنوز
میروم انجائی و میدانم کہ برجایم ہنوز

دوش دیدم روئے یار و در تجلایم ہنوز
بیخودم چندانکہ غافل از تماشایم ہنوز

بسلم کردی جزاک اللہ دمی استادہ باش
می تپد از اشتیاقت جان شیدایم ہنوز

میتوانی گر نمائے لن ترانی تاکجا
انتظار جلوہ دارد چشم بینایم ہنوز

فارغ از رنج خمارم گرچہ برہم خورد بزم
از نگاہ تند ساقی مست مینایم ہنوز

بردر او مردم و ہرگز نیامد در برم
گرچہ می آید بگوشش آواز می آیم ہنوز

اے امام زاہدان از پایمال او مترس
غمزۂ میدانی بلائے فتنہ بالایم ہنوز

گرچہ دیدار تو گرد از برِ تو سے خاکسترم
میزند حسن تو آتش در سراپایم ہنوز

زندہ دارد زیر خاکم ہر نفس اعجاز او
می فریبد چشم شہلایش بایمایم ہنوز

سونس یار در دو جهان یار بس — ملت ما عشق همان یار بس
چون همه هیچ است نیرزد بهیچ — حاصل این کون و مکان یار بس
گر نبود بدرقه گو مباش — همنفس راهروان یار بس
فکر دو نیست بجز درد سر — مرهم هر زخم نهان یار بس
کعبه مبارک تو اے پارسا — قسمتم از دیر مغان یار بس
روضهٔ رضوان بچه کار آیدم — یک نظر رحمت ازان یار بس

۱۱۰	لبسکه شدی محو عزیز اندرو گر ز تو پرسند نشان یار بس	۶

هر که ندارد بدل جز تو تمنای کس — حاصل امروز و دوست عشرت فردای کس
این دل کافر مرا کرد جدا از خدا — نیست درین بتکده غیر تو جای کس
سینه نگیرد قرار جز بغم دلبری — دیده نخواهد نظر جز بتماشای کس
آه که اندر جهان چشم خدا بین بماند — تا شده مردم فریب روی دلارای کس
خاک رهش میکنیم این سر شوریده را — بو که کند پایمال قامت رعنای کس
شور قیامت نوید کار تو بالا گرفت — کرد جهانی خراب فتنهٔ بالای کس

۱۱۱	خوبی ادای عزیز در دل سیما گرفت نقش بکرسی نشاند حسن سراپای کس	۱

هر که بحکم نیاز سر بزمین آمدش — نور الٰهی بتود خاک در احمدش
غالیه سا موی او وصل علی بوی او — روی خدا سوی او عرش برین مسندش
صورت او نور ذات آئینه او صفات — پرتو او کائنات به ز حرم مرقدش
باهمه خوبی خدا ختم رسل ساختش — بی همه عالم قضا کوس شهادت زده سا
تاج ز ازل بر سرش افسر شاهنشهی — چیست قبای مهی تا ابد بر قدش

طفلے ہنوز آہ کہ گردی پرے زدہ — سنگر لبی در آئینہ لے خوشنما ترس
باشد کہ کوچہ گرد برسوایت کند — از آہ دردناک من مبتلا ترس
ہرچند بروسادۂ تمکین نشستۂ — اے پارسای کعبہ ازان دلربا ترس

۱۰۷ — سیگویم عزیز بہ لطفے کہ من فدا
ما ترک قاتلیم ز خونریز ما بترس — ۳

ترکانہ ما خود سیر و اندوہ یاران پیش و پس — او ہمچو جان اندرمیان ما جان نثاران پیش و پس
از شاہدی و سادگی و زیبائی و آزادگی — دارد جمال پاک او آئینہ داران پیش و پس
رخسار نورانیش را حفاظ مصحف راست چپ — ابروئے محرابیش را طاعت گزاران پیش و پس
گیسوی او در اسیو در ہر خم از سودائے او — صد حلقہ آشوب آرد و سوبوی بہاران پیش و پس
پامال او در ہر قدم لب پارستان دسیدم — بیخود روان غافل زہم بے ہوشیاران پیش و پس
ہر سو کہ سرخوش میرود ہنگامہ برپا میشود — باد صبا ہم سید و چون بیقراران پیش و پس

۱۰۸ — نا بر عزیزا سو بسو آشوب حسنش کو بکو
صورت نگاران روبرو و دلفگاران پیش و پس — ۴

کافر بیابی من از طرۂ طرار بپرس — پیچ سودائے سرم از خم ہر تار بپرس
دست بر نبض منہ از پے ادراک طبیب — حال زار من از ان نرگس بیمار بپرس
تن بحجز انیکہ توان باخت ندارد خبرے — حالت بیخودی از جان گرفتار بپرس
مرہم آسا حق ہمسایہ نگہداشتہ است — ماجرائے دلم از دیدۂ خونبار بپرس
ملت اوست اگر کفر پسندد کافر — عشق او رخنہ بدین کرد ز دیندار بپرس
دار و از سلسلۂ با دل ہر دانہ سرے — سر پوشیدۂ تسبیح ز زنار بپرس

۱۰۹ — چند باشی زغم ہجر سراسیمہ عزیز
چیست اندر دل بیدرد تو از یار بپرس — ۵

فتنه برپا کن از جلوهٔ رخسار بیهوشش — اینچنین حسن ز هر کافر و دیدار بیهوش
سر هر تار بلائے خم دیگر دارد — عالمے تار کن طرهٔ طرار بیهوش
تا نمایم نبود روئے تابان نور خدا — سبحه از دست بده زاهد و زنار بیهوش
گر نباشد نمکے حسن بزخمت نخروش — آه پر درد و نمکش لذت آزار بیهوش
سر فرود آر بشکرانهٔ تقوا زاهد — عیب بینائی رندان تهٔ کار بیهوش
گر به پیر نمازش تو یک عشوه کند جان بسرے — ساحرے سحر خود از نرگس بیمار بیهوش

۱۱۵	جانب عشق نگهدار بتعظیم عزیز چشم از خاک نشینان دربار بیهوشش	۵

دل کر ربود از کف من حسن و جمال احمد ﷺش — کرد مدام بیخودی ست سرود سرمدش
سرور خیل انبیا نور عیون اولیا — صدر بساط کبریا عرش عظیم مسندش
از در شوق خاکیان طائف بارگاه او — وز سر فخر قدسیان سر زمین مرقدش
ز همه دیده ور شود ز همه پاک تر شود — هر که ز خود خبر دهد معرفت محمد ﷺش
کعبهٔ دل مقام او کعبه در احترام او — شاهد احتشام او ختم دنی ابتهدش
گشت جریده با غلط چون قلمش کشید خط — عز و جلال هر نمط کرده چنین سرآمدش

۱۱۶	جان عزیز پاک شد در رهٔ عشق خاک شد خواند بکوچهٔ خودش رحمت عام عبدش	۱

اے بدیدار تو یکسان عام و خاص — صورت آئینه حیران عام و خاص
کفر و ایمان عاشق ابروئے تو — وز دم تیغ تو بیجان عام و خاص
بندهٔ روئے تو شیخ و برهمن — وز سر زلفت پریشان عام و خاص
کافر عشق تو هر کسے که هست — نامسلمان و مسلمان عام و خاص
به مدت استاده هر شام و سحر — مبتلا با چشم گریان عام و خاص

عصمت افلاکیان از اثر لطف او	جنت آفاقیان از کرم مجددش

۱۱۲ — بسکه بود روز و شب محو ثنائش عزیز / نیست ازین مشغله کار به نیک و بدش — ۲

ببین حال خراب دیده و گم گشتن خوابش	که جوش گریه دارد همچو دل از در دمیتابش
قیاسی کن ز بر لخت دلم در اشک گر بینی	پر کاهی که در جوش تلاطم افگند آبش
بچشم پاسبان گشتن شنا بر جانب کویش	دعای هر که ایزد آبرو بخشد بالحبابش
زبان شمع پیش کار خانه و شست در زیرش	شهید غمزهٔ پنهان نگر آموخت ادابش
نگاه چشم مستش آبروی داد ساقی را	که با تردامنی نوشی چکد از باده نابش
دم صبا طور را قربانیم پنداشت ان بالین	که بر گردن بماند از ذوق بسمل خون قصابش
برو گر کیمیا خواهی دلی بیتاب پیدا کن	بکش انگه بحکمت رفته رفته همچو سیمابش
چه پنداری که سوی دیده می آید با سانی	محبت میکشد پوشیده هر دم خون ز اعصابش

۱۱۳ — نصیحت گوش کردن رسم هر دینیست ای کافر / عزیزی جان به عشقت میدهد بشتاب ز ی یابش — ۳

دل که محبت نداشت پیش تو خون کردمش	رفتم و از چشم تر خسته برون کردمش
عشق بتو ره نمود در دل خود خواندمش	عقل ز خود لاف زد نذر جنون کردمش
در نگشتم از رهت پای که بشکستمش	بر نکنم از درت سر که نگون کردمش
سینهٔ عاشق مباد بی خلش داغ و درد	زر نه کمی کرده بود داغ فزون کردمش
رفت ز میخانه تر محتسب خشک مغز	خرقه می آلود شد بسکه زبون کردمش
غمزهٔ او گویدم چشم سیاهم نگر	کز پی خونریز تو عین فسون کردمش

۱۱۴ — عربدهٔ تند ساز میکند ایما بناز / عاشق ما شد عزیز خسته درون کردمش — ۴

هر گل تازه که بشگفت به صحن چمنی / از تماشای تو شد عاشق زار عارض‌ها
شانه سرگشته پس سر ز بلای مویت / آئینه پیش نظر سینه فگار عارض
عارض سرخ تو از حسن برشک خط سبز / خط سبز تو ز خوبی به غبار عارض
رفته رفته شدی آخر بنزاکت یکتا / میشود پرتوی از آینه یار عارض
مهر خورشید ببین و دم صبحی بردار / پرده پر زر زر شو بره تار عارض
عارضت دام خط سبز نهاد و آمد / خیل عنقای نظر با شکار عارض
چه بود خال تو در خط بهم تشبیهی / هندوی راهزن اندر شب تار عارض
هر نفس غازه کش جلوه و نقش دگر است / نیست از ناز بیکرنگ قرار عارض
باد سیاست صبا گر نزند دم رفتن / مشک انست که خیزد ز تتار عارض
ساقی اعضا شکنی های من خسته بسنج / بود بد رنگ شکسته ز خمار عارض

۱۱۹	زرد گشت است ز بیماری دل آه عزیز چشم او برد مگر سحر نگار عارض	۳

من که دیوانه عشقم به بهارم چه غرض / با گل و سبزه بجز عارض یارم چه غرض
کاش بر نقش رخت پرده چشم نبندد / ورنه با مانی تصویر نگارم چه غرض
بوالهوس نیستم و جان بدهم گر بسنم / عاشقم با هوس بوس و کنارم چه غرض
گر نمیر و بوفایت حکیم جان فگار / ور بعشقت نزید با دل زارم چه غرض
از بیت خسته دلم بر شب ماهم چه نظر / ور غمت بیخبرم با شب تارم چه غرض
چشم ساقی بخرابات دلم راه نمود / مستم از جام ستم بخمارم چه غرض

۱۲۰	پس بود گر تو بگوئی که فقیر است عزیز گرچه شاه افسر و اورنگ ندارم چه غرض	۱

چند پیغام فرستی ... / خند شوق دل بیتاب ...

لعلت افشاند زلالے برہمہ — تا بجویند آب حیوان عام و خاص

۱۱۷	در تمنائے تو ہر دم چون عزیز گشتہ صد گونہ حیران عام و خاص	۱

اے بگلگونہ برافزودہ بہار عارض — کردہ طرف چمن آئینہ ذار عارض
ریختی خون دل و سرخی روی تو ازوست — خوش بپا سود شہیدت بہزار عارض
رنگ زردم بفراقت شدہ انگشت نما — نگر از دست اشارات فشار عارض
عارض سبز ترا دیدہ خرد میگوید — خضر خط نیست مگر خنگ سوار عارض
خط سبز تو زرست است بگرد لب لعل — عیسی آورد زمرد بہ یار عارض
خال بر عارض خوب تو نباشد ہرگز — فتنہ پرورد جمالت بکنار عارض
خستگان تو زنجیر رمہندس برون — کشتگان تو فزہ ستر رشمار عارض
بسکہ از نقش خط سبز تو سرسبز نشد — دست خود کرد قلم گردہ نگار عارض

جائز نگیم اضافت توصیفی

۱۱۸	طرفہ شوریدہ سرے بود عزیز خستہ چون ترا دید معاً گشت نثار عارض	۲

خال مشکین تو در خط حصار عارض — ہندوی ہست پریخوان بشرار عارض
دودۂ کاکل او پیچ و بلا و آشوب — خوبی و دلبری و حسن تبار عارض
چشم گر سحر دمد فتنہ کند خال بغور — ہمہ بر فتنہ و سحر ست مدار عارض
کس بیارد کہ تمہا تیو آرد بحساب — گر شود پیش تو استادہ قطار عارض
گر فرشتہ سو مسلح لشمار شہدا — ہیبتش میشکنند رنگ عذار عارض
اشکہائے کہ شدہ آمیختہ در خاک مپرس — بنگر اے یار دلا زار قطار عارض [۵]
والہ خوبی او نازد و ادائے خوبی — عاشق عارض او نقش و نگار عارض
مہر و مہ را بحسابے لشمارد حسنش — ہر دو صفر آید چو انجم بشمار عارض

[۵] در قطار عارض [illegible]

سوخت چون خود را فروغی یافت گز بر دوختندے   بی تکلف با گدا و شاه یکسانست شمع

گوهر معنی است هر اشکی که میریزد بسوز   در نگاه دوربینان ابر نیسانست شمع

پی توان بردن که معشوق است عاشق نیز هست   طرفه تر حالی که خندانست و گریانست شمع

مینماید عاشقانرا هر خط و خالی که هست   هر شبی آئینه دار حسن خوبانست شمع

۱۲۳	نور حق تابد درون خاک تاریک ای عزیز کس نمی بیند که جای بی شبستانست شمع	۱

ای شهید نگه ناز تو از جان فارغ   کافر عشق جمال تو ز ایمان فارغ

زائر مرقد پاکت ز حرم مستغنی   خاکبوس درت از روضهٔ رضوان فارغ

آرزومند تو فارغ ز خیال دو جهان   سائل کوی تو از ملک سلیمانؑ فارغ

محو روی تو چو موسیٰؑ ز تجلی بیهوش   مست بوی تو ز بوی گل و ریحان فارغ

بستهٔ موی تو در حلقهٔ سودا شب ها   خستهٔ خوی تو از غمزهٔ خوبان فارغ

نقطهٔ خال تو از کلک مهندس یکرو   فتنهٔ چشم تو از سحرِ بخوان فارغ

طاق ابروی تو یکسو ز حریم کعبه   سرو بالای تو از صحن گلستان فارغ

ذرهٔ راه تو با مهر درخشان همرنگ   بندهٔ حسن تو از یوسفؑ کنعان فارغ

لب لعل تو ز رنگینی هر نکته جدا   خط سبز تو ز آرایش سبزان فارغ

۱۲۴	کرده سودای تو عاشق چو عزیزم ورنه خاطری داشتم از گبر و مسلمان فارغ	۱

آمدم خسته درون بهشت تو یا شاه نجف   دستگیری بکن ای شیر خدا شاه نجف

هر شبم بوفا سر ز محبان خدا   میروم در پی این قافله تا شاه نجف

یا علی یا اسد الله مناجات منست   نسبت ماست درین سلسله با شاه نجف

دل فرو مرده ز افعال تبه منتظرم   تا گشاید لب اعجاز تو یا شاه نجف

بوالہوس گفتی و انگشت نمایم کردی — بازگوی کہ تو انگشت نمائی بغلط
مالبوداے تو مشہور و تو منکر ہیہات — ماکجائیم بصدق و تو کجائی بغلط
جوش دیوانگیت کرد جہان گرد مرا — در گمان بد از ارباب وفائی بغلط
گفت بدخو بزبان سنت از فتنہ رقیب — در پے کین من بے سروپائی بغلط
کافری ای بت و زنار تو پنہان بقباست — از چہ در کعبہ طلبگار خدائی بغلط

۱	منزل خاص تو دل بود و عزیز غافل کرد عمرے بحرم ناصیہ سائے بغلط	۱۲۱

لاف بیکار تا بکے واعظ — توبہ از احتیاط اے واعظ
شیوہ عاشقیست آزادے — دل نہ بندم بہ ہیچ شے واعظ
نہ پسند گدائے کوچہ اوست — تخت کاوس و تاج کے واعظ
آہ سے نے مکن دمے بنشین — گوش نہ بر نوائے نے واعظ
حکیم سید بد فریب مرا — حسن ساقی و جوش مے واعظ
نتوانی کہ دل بدو ندہے — گرچہ ہستی خجستہ پے واعظ
بنگرش یکزمان کہ سید ہمت — کشور روم و ملک رے واعظ
برملاست کشان مبارک باد — نامہ نام کرد طے واعظ

۱	پائے بر تربت عزیز منہ کہ مزار شہید ہے واعظ	۱۲۲

بے خبر از سوز و ساز پاکبازانست شمع — دردِ دل ہرگز ندارد گرچہ سوزانست شمع
نسبتے با گریہ ہائے جانگداز انش مدہ — آخر الغافل نمیدانی کہ بیجانست شمع
آتشے اندر دل و دودے بسر دارد مگر — عاشق روئے حبیر و زلف پیچانست شمع
سخت بیباکست زند سراپا سوختہ — ننگ آزادے کہ در ہر بزم عریانست شمع

ناتمامست هنوز آنکه سُفلی اگستره
از حریفان زبون حسن خداداد بپوش
برکند بتکده و کعبه خرابات کند
شرط عشق است که از ضبط دل آهی نکشی
پرده در پرده نگاهش برد از راز و نیاز

رایم آنست که در صومعه شاید معشوق
رشک گوید که بخلوتکده باید معشوق
گرد عشق بر آفاق کشاید معشوق
گرچه بر داغ جگر زخم فزاید معشوق
بی تکلف بدل از دیده در آید معشوق

۱۲۸ | خاک او باش عزیزا که بجای برسی
مرد این راه نهٔ تا نشاید معشوق | ۳

میسوزم از برای تو پنهان باشتیاق
بیتاب میدود بتماشای حسن او
از پرده بر نیاید و پروای کس نکرد
عشق تو کرد شکل الف داغ شمع را
سوز لب تو در دل شوریده جای کرد
یارم درون پرده نخشید غیرتش

چندان غمم مده که دهم جان باشتیاق
کافر باضطراب و مسلمان باشتیاق
مردند دردناک حریفان باشتیاق
میسوزد از گداز تو گریان باشتیاق
آمد بسوی زخم نمکدان باشتیاق
رفتم زکوی یار پشیمان باشتیاق

۱۲۹ | هردم ز آرزو کفنی پاره می کنم
تاکی زیم عزیز پریشان باشتیاق | ۴

گاه در دل گاه در جانست عشق
صد خرابی در خرابی میکند
هر کجا آبادی بینی از وست
گر نباشد عشق بیکار است حسن
معنی عشق است هر صورت که هست
گاه رهزن هست و گاهی رهنما

فتنهٔ دیگر بهر شانست عشق
اندران کشور که سلطانست عشق
خاک شو رهبر بیابانست عشق
رنگ و بوی این گلستانست عشق
هر نفس پیدا و پنهانست عشق
گاه کافر گه مسلمانست عشق

دل نشین ساخته بود از اجل سیل الم	وارہانید ازین ورطہ مرا شاہ نجف
سید بدافسر و اورنگ بہر خاک نشین	گر نگاہے فگند سوئے گدا شاہ نجف
زخم را وانسپار د بعلاج مرہم	در د راو انگذار و بدوا شاہ نجف
سینہ ریم فارغ و اندیشہ ندارم ہرگز	میکند در دو جہان دفع بلا شاہ نجف

۱۲۵	سخت ماتم زدہ ام از غم دل بو کہ عزیز التفاتے بکند جانب ما شاہ نجف	۳

پیر ما ہست اسد اللہ علی شاہ نجف	عین تصویر جمال ازلی شاہ نجف
معنی افروز مقامات خفی و اخفیٰ	صورت آرائے کرامات جلی شاہ نجف
شمع محراب حرم نور مقام احمد صلی اللہ علیہ وسلم	زینت منبر اسلام و ولی شاہ نجف
شاہ مردان و قباپوش و امام و صوفی	عارف مرتبہ لم یزلی شاہ نجف

۱۲۶	گر دلم مہبط نور است عجب نیست عزیز پیر ما ہست اسد اللہ علی شاہ نجف	۱

اے از اثر عشقت مشتاق بلا عاشق	سودا زدہ میجوید ہر وقت ترا عاشق
گاہے بکلیسائے گاہے بخدا خانہ	تاچند دود ہر سو در بادیہ ہا عاشق
برگشتہ شد از ایمان از کفر تبرا کرد	دانست ترا اے بت تصویر خدا عاشق
ای کافر ترسائی باشد کہ بترس آئے	تاکے لعنت گردید چپارہ جدا عاشق
دائم ہمہ از ما ہے آہے نکند گاہے	ہرچند چو مہ کاہد ہر شب ز جفا عاشق
بیباک چرا نبود در شیوہ خونریزی	شوخی کہ کند یادش ہر دم بدعا عاشق

۱۲۷	چون دید عزیز او را با خوبی و محبوبی بر حسن نگارے شد مسکین دل ما عاشق	۲

چون بعاشق رخ پر نور نماید معشوق	دل بہر غمزہ دانداز رباید معشوق

گاہے در آرزوے عتابش زید دلم	گاہے بانتظار مدارا شود ہلاک
مردن محال نیست چو او تیغ برکشد	مردانہ عاشقی کہ بایما شود ہلاک.
جانم ز سنگ باری مردم بلب رسید	مجنون نگویمش کہ بصحرا شود ہلاک

۱۴۳	بیمار عشق تست عزیز شکستہ دل امروز گر نکو نشدہ فردا شود ہلاک	۳

اے رخت روشن تر از روے ملک	سیرت پاکت بہ از خوے ملک
در رکابت میدود بے اختیار	لیک برخود نیست قابوے ملک
قوت دست تو ہست از ماریت	چیست اعجاز ور بازوئے ملک
از فلک بیتاب آید بر زمین	التفاتے گر کنی سوئے ملک
طاق درگاہت بود مسجود خلق	چون بگویم ہمچو ابروئے ملک
چون تو نبود در ملک پاکیزگی	مردہ کے جان یافت از بوئے ملک

۱۴۴	بیشتر باشد ز مردم اے عزیز در حریم او تگاپوئے ملک	۱

اے دل عاشق مکانت یا رسولؐ	برتر از ادراک شانت یا رسولؐ
لذتے بخشید عشاق ترا	ایزد از سوگند جانت یا رسولؐ
آبحیوان با چنان جانبخشئی	تشنۂ نوش دہانت یا رسولؐ
بہترین و برترین عالم است	کمترین استانت یا رسولؐ
کرد موجود ایزد پاک و سپرد	این جہان و آن جہانت یا رسولؐ
اسمہٗ احمد مسیحا ورد کرد	چون شنید از حق بیانت یا رسولؐ

۱۴۵	رحمتے کن بر عزیز بے نوا تا ببوسد آستانت یا رسولؐ	۲

۵	میکنم از عشق بیتابی عزیز کز دلم هر وقت جوشانست عشق	۱۳۰

ای به بیدار تو هر دم دل یاران مشتاق — بهوای حرمت جان هزاران مشتاق
لاله و سوسن و سرو و سمن و سنبل و گل — چند باشند چنین سینه فگاران مشتاق
اینهمه ثابت و سیار که بینی هستند — به تجلای تو چون آئینه داران مشتاق
بدم خنجر تو خسته درونان همدم — بخم ابروی تو سجده گزاران مشتاق
بسواد خط سبز تو عزیزان مفتون — به بیاض رخ خوب تو نگاران مشتاق
رنگ و بوی چمنستان دو عالم از تست — چون نباشند بجمال تو بهاران مشتاق

۱	اے بت از پرده برون آگرچه زاهد چه ولے چون عزیز اند همه پخته عیاران مشتاق	۱۳۱

چاک در شوق تو هر صبح گریبان فلک — وز کواکب همه شب اشک بدامان فلک
گرچه بودند بسی شاهسواران جهان — جز تو دیگر که فرس راند بمیدان فلک
روز و شب میکند از دور طواف حرمت — چه کند خاک شدن نیست در امکان فلک
خرم از نزهت حسن تو بهار گیتی — روشن از پرتو روی تو چراغان فلک
از تو شاداب بصد بو چمنستان زمین — وز تو سرسبز بصد رنگ گلستان فلک
ساکن از قوت تمکین تو معمورهٔ خاک — قایم از پشتی اقبال تو ایوان فلک

۲	شب معراج کرا حضرت افلاک رفت عزیز بر جمالش چو فلک تازه شد ایمان فلک	۱۳۲

هر کس که بیند رخت تماشا شود هلاک — بیرون میا ز پرده که شیدا شود هلاک
لب بر لبش نهادم و مردم ز جوش دل — چون تشنه که بر لب دریا شود هلاک
زلفت بلای جان شده دل تار تار گشت — الوای خسته که بسودا شود هلاک

١٣٨	دوری یار بود سخت بلائے نائل	١

زاہد از خصت کہ مستی می کنم — ماہچو صنعان بت پرستی می کنم
دست بردار از من و ایمان من — کز برایش ترک ہستی می کنم
جان فدائے آن جمال بے مثال — گرچہ دل از طعنہ خستی می کنم
فکر خود کن از سرم بگذر کہ سر — نذر آن چالاک دستی می کنم

١٣٩	گرد ہر سر باد چون خاکم عزیز از ہوایش رو بہ پستی می کنم	•

ماگدایان کج کلاہی می کنیم — در لباس دلق شاہی می کنیم
ہر دو گیتی آستین افشاندہ ایم — رقص و حالے با ملاہی می کنیم
ہرچہ گوئی انزوا و امر نشنویم — آنچہ دانی از نواہی می کنیم
بے صبوحی نزد ما مقبول نیست — گر نماز صبح گاہی می کنیم
گر بیاری محضر ما پیش ما — خود مسجل از گواہی می کنیم
اللہ اللہ بے نیازی ہائے ما — صد مباہات از تباہی می کنیم
رو سپیدیم از غبار کوچہ — گرچہ کارے روسیاہی می کنیم
چون گناہ ناپسندید از نخست — اجتناب از بے گناہی می کنیم
در رہش از ذرہ گشتیم آفتاب — روشن از مہ تا بماہی می کنیم

١٤٠	بر در پیر طریقت اے عزیز سر بسجدہ عذر خواہی می کنیم	٣

از مے عشق احد مستیم — او ز ما ہست و ما از و ہستیم
خواجگی یافتیم از کرمش — در دو عالم ز بندگی رستیم
گر نمی داشت او محبت ما — نفس ہستی چگونہ می بستیم

دلت گر نگردید بیدل چه حاصل / نکردی اگر عشق حاصل چه حاصل
اگر بر سر ما نگرد استحانش / ز شمشیر عریان قاتل چه حاصل
اگر عاشقی دم مزن زیر تیغش / تپیدی اگر وقت لبسمل چه حاصل
گرفتم که آئینه صاف است لیکن / نشد گر بحسنش مقابل چه حاصل
گر از کعبه احرام دیرے نبستی / ز تکلیف طے منازل چه حاصل
ز تمکین بود لذت وصل جانان / چو بیخود شد از جان واصل چه حاصل

١٣٦	برو دل بدرد آشنا کن عزیزا محبت اگر نیست از دل چه حاصل	٣

ای دو گیسوی تو پیچیده چو مضمون طول / هر دو ابروی تو خونریز چو سیف مسلول
گر تکلم نکنی خود چه مقام سخن است / نکته قسمت نپذیرد بدلیل معقول
گفت کس عاشق ما هست بگفتم آرے / گرد معروف مرا خود بکلام مجهول
عاملے بر در معشوق پس پرده بمرد / بسکه تا انجمن وصل مجالست وصول
باد بر تربت او رحمت حق سایه فگن / خسته جانے که شود از دم تیغت مقتول
مید هم مژده که پیری بتمنای تو مرد / کاش نزدیک تو باشد تجاهل مجهول

١٣٧	آفرین بر دل شیدائے عزیز خسته داغ بر داغ فزودے و نگردید ملول	٤

تا دل از شوق بتے شد بکلیسا مائل / دین من کفر شد و گشت کرامت زائل
خال او نکتهٔ رخسار و دهن نکتهٔ خال / نکته گو که بدان نکته نگشتم قائل
عشق در عاشق و معشوق جدائی افگند / دود این شعله میان من و او شد حائل
اشتیاق دهن زخم کند بیتابش / گر نمکدان شود از شور لب او سائل

گر دل غمزده خون گشت عجب نیست عزیز

من نیم کز خود بیک سو گشته ام — من سراپا صورت او گشته ام
چشم و ابروئے تو دارم در نظر — عاشق این چشم و ابرو گشته ام
جلوه دار در روئے من از روئے تو — با تو چون آئینه یک رو گشته ام
سر بسجده می نهم بر پاے خود — کافر عشقم خدا جو گشته ام
غرق در آب خودم چون آئینه — کز صفاے موج مملو گشته ام
تو منی اندر حقیقت من تو ام — بے من و تو خود من و تو گشته ام

١٤٤	شاهد و مشهود خود استم عزیز خود انا خود انت خود هو گشته ام	۷

مائیم که ساغر بخرابات زدیم — وز مستی می لاف کرامات زدیم
اے شیخ مگو فسانهٔ دیر و حرم — بگذار که ما ترک خرافات زدیم
از خرقه میرس شد بمن مے و جام — دیوانه شدیم و در طامات زدیم
هیهات ز سومنات و از لات و منات — ما حلقهٔ عشق بر در ذات زدیم

١٤٥	در ملت حق غیر خدا نیست عزیز کو نفی که ما طعنه بر اثبات زدیم	۸

چرا نه کشتهٔ شمشیر ناز خود باشم — چرا نه بسمل راز و نیاز خود باشم
چو شمع دود بسر می رود ز سوز خودم — چرا نه گریه کنان از گداز خود باشم
منم که نیست خیالے ز کفر و اسلامم — چگونه در پئے اخفائے راز خود باشم
قتیل عشوهٔ چشم سیاه خویشتنم — اسیر حلقهٔ زلف دراز خود باشم
جمال باطن من هست عین ظاهر من — کرشمهٔ خودم و فتنه ساز خود باشم
حقیقت است مجازم بچشم وحدت من — که مبتلائے خود و عشق باز خود باشم

١٤٦	عزیز سجدهٔ دیگر حرام شد بر من	۹

حلقه آسا بر آستانهٔ او | سر نهادیم و پاے بشکنیم

۱۴۱ — ۴

ذرهٔ خاک آن دریم عزیز
پستئ ما مبین اگر پستیم

دل دران هژهٔ شبرنگ چو بستم بستم
بسکه تیسم زلبت مرتم صد زخم و لت
فرض عین است بیجو دیم ترک نماز
گرچه سیدانیم از کافر موس سیدان

ذکر هر موے من این است کہ رستم رستم
گر ز تیغ نگہ ناز تو خستم خستم
بسکہ من عاشق آن نرگس مستم مستم
بندهٔ عشق بہر گونہ کہ هستم هستم

۱۴۲ — ۵

طائر قدسم و عشقم بقفس کرده عزیز
باش یک چند کزین بند چو جستم جستم

بے عشق تو دلبرے ندیدم
هر دلم بجمال تو برآے
جز آنکہ فزون شد و جنون شد
در هر جہت در هر جہت پاک

مانند تو دیگرے ندیدم
خالی ز تو منظرے ندیدم
سوداے تو در سرے ندیدم
چون نور تو اخترے ندیدم

۱۴۳ — ۶

ماواے عزیز جز در تو
در هر دو جہان درے ندیدم

من تماشاے تو در شکل بتان می بینم
همه اسرار تو در دیده و دل می یابم
طاق ابروئے تو مسجود ملک می نگرم
کیست معشوق و کہ عاشق همه شغل من

انچه در پرده نهانست عیان می بینم
همه انوار تو در کون و مکان می بینم
جلوهٔ روے تو در هر دو جهان می بینم
کاروان یا جرس ناله روان می بینم

معنی ذات عزیزا صفاتم پیداست
جسم را آئینه صورت جان می بینم

انچه راز و نیاز خوانندش — در قیام و قعود می بینم
عاشقی چیست پارسا بودن — انچه و همش نبود می بینم

۱۵۲ — انتهاے فنا بقاست عزیز
در زیان تو سود می بینم — ۱۵

ما ز اسرار عشق آگاهیم — همه تن صورت انا اللهیم
بر جمال و جلال مفتونیم — در لباس گدا شهنشاهیم
جز تماشاے خود بهر شانے — در خلا و ملا نمی خواهیم
بے مثالیم و از براے شهود — گاه چون مهر گاه چون ماهیم

۱۵۳ — یوسف آسا عزیز در مصریم
گو به کنعان اسیر در چاهیم — ۱۶

این جهان چون حباب می بینم — عین موج و سراب می بینم
گر تو پنداری اصل بیداری — خواب یا مثل خواب می بینم
آه نور نظر صفی احمد — دل ز داغت کباب می بینم
واے صد واے از غم تو که جان — بے تو در اضطراب می بینم
هستی اندر حجاب پنهانست — نیستی بے حجاب می بینم
ماه و مهر و نجوم چون ذرات — گرد یک آفتاب می بینم
دور عالم بگردش همه اوست — بے سکون و شتاب می بینم
هر چه بینم جز آفلین نه بود — خود نگت ز انقتاب می بینم

۱۵۴ — جلوه بنا کرے رخت چو عزیز
زندگانی خراب می بینم — ۱۷

انت سولی انت ادلی انت مصباح الظلم — عاشق حسنت وجود و ابتلاے تو عدم

۱۴۷	نماز خود کنم و در نیاز خود باشم	۱۰

دیدیم ز سر تا بقدم غیر نه دیدیم
بر صورت آدم تماشائے وجودیم
مائیم که در بتکده ہستیم پرستار
تا عشق بما گفت که ماشان جمالیم

وز ہر بن مو نغمۂ بے صوت شنیدیم
وز عالم لاہوت بناسوت رسیدیم
مائیم که در کعبه پئے سجده خمیدیم
سوئے حرم و دیر چو کوران نه دیدیم

۱۴۸	حق است عزیزا انچه ببینی ہمه حق است زین مسئله به تحقیق صعوبت نکشیدیم	۱۲

من نیم آنکه تو دانی که من اندر تنم
تو نه آنکه خاطب بتو ہستم الّا
این ظهورات که اندر من و تو جلوه نمود
ہمچو یعقوب اگر عشق جمالے داری

حق بود حق که اشارت کند از خود کنم
یک مسما و بسے اسم که در وی فکنم
او دست بشنو ز حق و مهر زن بر دہنم
بوے یوسف بمشامت رسد از پیرہنم

۱۴۹	داغ سوزان جگری برهم از آتش طور اے عزیزا اگر شعله زند از کفنم	۱۳

شاہد ماہ وشم من نه منم نه من منم
نرگس فتنه جو منم طره مشکبو منم
نقش و نگارش از من است جمله بهارش از من است
نور ظهور حق منم موسئی و طور حق منم

شکل جمال او منم من نه منم نه من منم
خال رخ نکو منم من نه منم نه من منم
این ہمه رنگ و بو منم من نه منم نه من منم
و آن ہمه گفتگو منم من نه منم نه من منم

۱۵۰	مثل عزیز خود پرست و زمے عشق خوش گفت شهره بچار سو منم من نه منم نه من منم	۱۴

نورے اندر وجود می بینم
انچه ترک وجود گویندش

سیر غیب و شهود می بینم
در رکوع و سجود می بینم

حیرتی از جمال او دارم — حال من بین که حال او دارم
گرچه دستم بدامنش نرسد — آرزوی وصال او دارم
یار آئینه روی و من حیران — نسبتی با کمال او دارم
بدل اندر مقیم شد غم او — لب اندر خیال او دارم

۱۵۸ — شاه خادم دلم ربود عزیز
عشق با خط و خال او دارم — ۲۱

سینه روشن شد ازین نور که من می بینم — وعدهٔ روز دگر دور که من می بینم
نیست جز پرتو حسن تو بامعان نظر — آتش شعله زن طور که من می بینم
جلوه روی تو از روز نخستین تا حال — آفتابیست بدستور که من می بینم
کار کافر نکند عشق چو زاهد بیند — حبذا شاهد مستور که من می بینم

۱۵۹ — می تپد هر نفس از سختی درد تو عزیز
آه ازین حالت رنجور که من می بینم — ۲۲

تا جمال تو ای صنم دیدم — بخدائی ترا پرستیدم
چون نظر کردمت بیکتائی — در دو عالم ترا پسندیدم
تا بزیر قبا شناختمت — باز در پیرهن نگنجیدم
داشتم جان سپر نگاه دگر — دل در اول نگاه بخشیدم
تا ستادان شدم بیک دیدن — آه زان دم که عشق ورزیدم
بسکه دیدم ز رو کرشمهٔ تو — از ستم پیشه نرنجیدم

۱۶۰ — پر ز اندوه و درد یافتمش
گرد دل ای عزیز گردیدم — ۲۳

منم آن زخم که از یاد نمکدان رفتم — سخت ناکام ز شور لب خندان رفتم

	ذرهٔ پیش جمالت بلکه کمتر آفتاب	کل نور مستنیر منک یا نور القدم	
	یا رسول الله قد ضیعت عمری فی الهوا	چند باشم [illegible]	
	وقت حسرت آمد و عمر گرامی رفت آه	ما استطعت الخیر فاشفع یا نبی المحترم	
۱۵۵	برورت آمد عزیز رو سیاه و منفعل یا حبیب الله ارحم و انظر بالکرم		۱۸
	آن دو ابرو بیک نظر دیدم	قاب قوسین جلوه‌گر دیدم	
	سجده کردم چو آمد او به نماز	جانب او ز قبله‌گر دیدم	
	آفتابی کجا و من ز کجا	بوده [illegible] لی نگر دیدم	
	الله الله ببینمش هر چشم	دیدم از نور او اگر دیدم	
	هر نفس یافتم بدل دردش	هر زمان داغ دیگر دیدم	
	دیدمش صبح و شام چون مه و مهر	روز و شب پرتو دگر دیدم	
	رفتم از خود بهر قدم که زدم	جادهٔ عشق چون نوردیدم	
	بی‌خبر می‌کند ز هر چه بود	در محبت عجب اثر دیدم	
۱۵۶ ×	سر نهادم بپای دوست عزیز وز همه بی‌نیاز گردیدم		۱۹
	منکه دیوانه شده طالب ناموس نیم	عاشق خسته دلم جز بتو مانوس نیم	
	من شوریده و پروای ملامت حاشا	رند بی‌باکم و در خرقه سالوس نیم	
	انچه گل کرد ز من سوز و گداز عشقت	شمع عریانم و در پردهٔ فانوس نیم	
	انچه بود چه عجب گر نتوانی دانست	طرفه این است که من هستم و محسوس نیم	
۱۵۷	در دلم جلوه فگن باش که مانند عزیز ذرهٔ خاکم و از مهر تو مایوس نیم		۲۰

آه تاثیر نگاهِ جان گداز
گنج داغے ز دو بدل اندوختیم

۱۶۲ — ترک چشمش می کند ایما عزیز
کز جگر تا دل یہ تیرے دوختیم — ۲۵

بیا دلبر مرا بنگر برخ زردم تن زارم
بیا در بر درآ از درد تو هر دم محن دارم

مکن خوارم دمی بنشین غمم بگزیده تسکین
مکن زارم مرو از کین همی گریم ز بس خوارم

ترا دانم ترا بینم همه دردم همه داغم
ترا خوانم ترا خواهم سرت گردم بیا یارم

ز تو هستم بیا بدین نظر بکشا مشو کم بین
ز تو هستم مرا بگزین دگر باز آیده بارم

۱۶۳ — عزیزا این غزل در صنعت تازه رقم کردم
بود تا نکته پردازی ببیند حسن گفتارم — ۲۶

ستر دهان تنگش دانم ولے نگویم
انداز صلح و جنگش دانم ولے نگویم

ترسم کہ عالمے را در خاک و خون تپانم
من لذت خدنگش دانم ولے نگویم

گه در حرم نشیند گہ بتکده گزیند
پرداز رنگ رنگش دانم ولے نگویم

وز دحنا بشوخی بنمود دست بردی
خون شد دلم بچنگش دانم ولے نگویم

۱۶۴ — چون خواندمش نیاید کز خود روم عزیزا
دانائے خدنگش دانم ولے نگویم — ۲۷

شهید ناز توام کشته ادائے توام
بهر لباس کہ می بینمت فدائے توام

بیک نگاه کردز دیده بر من افگندی
چه خون گریستن افتاد از برائے توام

ترا بدیدهٔ من دید هر کہ دید مرا
بیا دمے بتماشا کہ من بجائے توام

توئی کہ عاشق حسن خودی بصورت من
نگویم اینکه بعشق تو مبتلائے توام

۱۶۵ — عزیز آن بت کافر نگر کہ می گوید
شتاب سر بہ پرستش کہ من خدائے توام — ۲۸

منم آن روح که در قالب انسان رفتم
گنج پنهانم و در گوشه ویران رفتم

کردیم صید و لگام دگران همچو کباب
از جهان کوفته و خسته و بریان رفتم

هر که روزی بکرم خواند بیک آه براند
آتش افتاد در آن خانه که مهمان رفتم

هستم و نیستم و گفتم الله الله
آمده از همه پوشیده و پنهان رفتم

قیس دیوانه شد و تیشه بسر زد فرهاد
موج زد قلزم خون تا به بیابان رفتم

بردم از اشک روان بهر نثارش در و لعل
تا هم از دامن تر سر بگریبان رفتم

چون دل و دیده همه غرق بخون یافتمش
در تماشت چو بخلوت کده جانان رفتم

هر طبیبی شده از سحر دو چشمت بیمار
درد هم افزود اگر از پی درمان رفتم

رفتم از خود رخ او دیده بدان گونه که دل
کس ندانست که آیا بچه عنوان رفتم

بزد او را بادا که مرا بایستی
دو سر بین که بپا بوس دربان رفتم

مرگ عاشق به حقیقت چه بود گردش عشق
فتنه باقیست اگر از عالم امکان رفتم

ماندم از دیده مردم چو نظر در پرده
گرچه هر گوشه بسودای تو عریان رفتم

دل سودازده گم گشت ز انبوه بلا
از سر کوچه زلف تو پریشان رفتم

منزل عشق ندید و نه پسندید آدم
تا کشم آه که در روضه رضوان رفتم

واعظا از دیر سوی کعبه چه خوانی دگرم
بگذر از من که من از کرده پشیمان رفتم

غرق در موج خودم همچو زمین دریا
منم آن خاک که از قبضه سلطان رفتم

۱۶۱

مردم آنجا شدم خاک در دوست عزیز
زیستم گبر همه عمر و مسلمان رفتم

۲۴

باکلیسا و حرم را نسوختیم
سنت پیر مغان آموختیم

بو که سوز عشق خاکستر کند
دل ز حسن آتشی افروختیم

شمع آسا گریه بر خود می‌کنیم
روزها مردیم و شب‌ها سوختیم

١٦٧	رخ از سوزن و دل از اذان بگردانیم	٣٠

خاکروب در میخانهٔ زر و زر از لم
ور گریز از من دبگزار کہ خاکم بر سر
فارغ البال ز ناموس بازاده روی
عین اشیائم و ذاتم بصفات قدم ست

شکر صد شکر کہ بے فکر ز حسن عملم
زو و بینی کہ بیاید بجزا بات اعلم
بے خبر از خود و کیسو ز ریا و علم
نفی ہا ہم شان من آمد ز حدوث عللم

١٦٨	ملہم بندگی پیر مغان ست عزیز بر سر لوح نوشت آنکہ فرو راند قلم	٣١

بعشق خود گرفتارم بگرد خویش می گردم
بحسن پاک می نازم و دگیتی پاک می بازم
شدم بر ذات خود شیدا صفاتم شد ز من پیدا
پرستش می کنم خود را چہ پروا اگر کنی رسوا
منم خود ساقی باقی منم خود شور مشتاقی
بجز خود کس نمی بینم عجب و شیدا بیدینم

جمالے در نظر دارم بگرد خویش می گردم
گہے عیار دگہ یارم بگرد خویش می گردم
بہر شانے نمود ارم بگرد خویش می گردم
نباشد با کسے کارم بگرد خویش می گردم
چو جام بادہ سرشارم بگرد خویش می گردم
بہ کعبہ رخ نمی آرم بگرد خویش می گردم

١٦٩	بصورت گرچہ انسانم بمعنی نور یزدانم عزیزا عاشق زارم بگرد خویش میگردم	١

ایکہ شلت بمثل نیز نباشد بجہان
سرمہ در چشم سیاہ تو بعینہ جادو
ہر خم از کاکل مشکین تو دام سودا
خجل از جلوهٔ رخسار تو روئے خورشید

می دہد نور جمال تو ز توحید نشان
عشوه در دیدهٔ شوخ تو طلسم نہان
ہر سخن از لب نوشین تو آب حیوان
داغ از رشک جبینت دل ماہ تابان

١٧٠	می دہم جان بتمنائے تو ای جان عزیز یکنظر باز نگر سوئے من سوختہ جان	٢

نشنیدم که بهشت دگری هست بعالم ‌‌ ‌ چکنم من نتوانم که بعشق تو بنالم
چو نظر بر رخ پرنور تو افتاد ز شوقم ‌‌ ‌ چو سه از مهر برافروخت ز حسن تو جمالم
چه کلیسا و چه کعبه همه جا جز تو نبینم ‌‌ ‌ ز تو غافل نیم و محو تو اندر همه حالم
بنمود روی بت مردمک دیده بچشم ‌‌ ‌ نرود سوی کسی جز تو شب و روز خیالم

۱۶۶	دل و دین در ره بت انداخته ام همچو نیازی بخرام آئی و دو نگاهی کن و در پای جمالم	۲۹

بیا که عمر به پیری جوان بگردانیم ‌‌ ‌ توان لکالبد ناتوان بگردانیم
دل از نظارهٔ حسنت بحیرت اندازیم ‌‌ ‌ صدا ز گوش و سخن از زبان بگردانیم
ز دیده در دل و از دل بجان فرود آریم ‌‌ ‌ بجای خود ز جهانت نهان بگردانیم
بجلوهٔ که تو باشی و بس نشاط کنیم ‌‌ ‌ وگر گمان خود آید گمان بگردانیم
اگر ز صور در افتد بخاک غلغله ‌‌ ‌ بحکم عشق سوی لامکان بگردانیم
دگر ز شرع بیاید بامر مسئله ‌‌ ‌ بچشم عفو بر ناظران بگردانیم
سخن ز لعل تو گوئیم و زاهدان گویند ‌‌ ‌ که چند آب دهان در دهان بگردانیم
غزل بروی تو خوانیم و بلبلان نالند ‌‌ ‌ که راه آه رخ از بوستان بگردانیم
روان برقص در آئیم گر خطاب کنی ‌‌ ‌ بیا سر تو بنوک سنان بگردانیم
زبان بشکر کشائیم گر عتاب کنی ‌‌ ‌ برو وگرنه ترا خون چکان بگردانیم
نجوم نحس بخاک سیه در آمیزیم ‌‌ ‌ ما هجوم فتنه ز خود هر زبان بگردانیم
چه زاهد و چه فقیه و چه واعظ و چه رقیب ‌‌ ‌ بلای شان همه بر جان شان بگردانیم
شگفت نیست ز اعجاز قاب قوسینت ‌‌ ‌ که تیر جسته بسوی کمان بگردانیم
بجز تو کیست که در بتکده پرستندش ‌‌ ‌ سری مباد که زین آستان بگردانیم

بیا که گوش بر آواز او نهیم عزیز

۱۷۳	چون کردهٔ شهید برحمت نماز کن	۵

بوی زلف اوست از چین تا ختن	شور لعلش از بدخشان تا یمن
ترک چشمش چون فرنگی می پرست	هندو خالش چو زنگی راهزن
لوحش الله پاکی دامان او	هر نفس از ناز خندد بر سمن
دیدهٔ مردم بدین شوخی ندید	نازنین پیکر بت نازک بدن
هر دمش از غمزه کاری با دل است	می کشد یا میکشد از هر سخن
گر تو پرسی گل نمایم روی او	ور تو گوئی غنچه گویم آن دهن
عاشقم دانست و پروایم نکرد	از غرورش بر لب آمد جان من
خواب او خوشتر ز بیداری بود	هر که خواهد با چنین پاکیزه تن

۱۷۴	حال سوز دل چه می پرسی عزیز دیده باشی شمع اندر انجمن	۶

گشتم غلام فخر جهان و جهانیان	خادم صفی ولی خدا مرشد جهان
محبوب پاک ذات بسے برتر از صفات	سلطان کائنات خداوند انس و جان
هم از مصطفے متصرف بهر ولی	خورشید پر ضیا متجلی بهر مکان
در دیده ها بحسن منظر سوز آشکار	در سینه ها بعشق تجلی نما نهان

۱۷۵	مردم عزیز در هوس یک نگاه او باشد که بنگرد بکرم همچو دلبران	۷

لامکان باشد مکان چشتیان	کس نداند سر جان چشتیان
چشتیان اندر خدا گم گشته اند	جز خدا نبود نشان چشتیان
آستین بر می فشانند از دو کون	بے نیاز نہاست شان چشتیان
کے رسی اندر مقام شان که هست	از جهان بیرون جهان چشتیان

اے ترک گہے جانب ما ہم گذرے کن	بر حال جگر سوختۂ خود نظرے کن
اے نالۂ تسکین ہمنشین درد دل و برخیز	رو نرگس مستانہ او را خبرے کن
بے صرفہ بود سوختن سوختہ جانے	اے آہ دمی و دل جانان اثرے کن
تا چند کند رخنہ بدیوار نگاہم	یک جلوۂ بے پردہ خود از بام درے کن

١٧١	یک رائحہ لطفیست ازان طرۂ مشکین تسکین عزیزے بہ نسیم سحرے کن	٣

بے خود و با خدا نظام الدین	عاشق و پارسا نظام الدین
ہیچو خوبی تمام محبوبی	شاہد کبریا نظام الدین
زخم جان را بنوش لب مرہم	درد دل را دوا نظام الدین
آفتابے بمعنی روشن	در خودش حق نما نظام الدین
حامی ہر کہ ہمتے خواہد	دافع ہر بلا نظام الدین
چہ ستاید فقیر سلطان را	من کجا و کجا نظام الدین

١٧٢	شاہ خادم بچشم ماست عزیز ہمہ سر تا بپا نظام الدین	٤

اے ترک شوخ چشم فریبے ست باز کن	ارباب حال را زجہان بے نیاز کن
کوتاہ کردہ ہر مو سے را کہ داشتم	یا رب بلطف خویش تو عمرش دراز کن
تا کے بانتظار نگرید خون دل	بر عاشقان خستہ در دل کشف راز کن
مردم شناس کردہ تراشان دلبری	در و الہان و بوالہوسان امتیاز کن
بارند مشربان بخرابات میروی	چون پاک دامنی ز بدان احتراز کن
زانو زدہ است بر سر سجادہ پارسا	برخیز از کرشمہ و پامال ناز کن

تسکین عزیز گشتہ بکوئیت فتادہ است

اگر گوئی توئی با من وگر گوئی منم یا تو	بهر وجهی جز او نبود فلا موجود الا هو
بدین صالح و فاسق بدین جا ست و ناحق	خدا بود و خدا باشد پس اکنون کیست غیر او
ورین مستی و مدهوشی درین از خود فراموشی	تماشای کری بینم که با او می شوم یک رو
بهر سوئی کری بینم جمال یاری بینم	سری دارم پر از سودا دلی دارم ز حق مملو

۱۷۹	عزیزم کرد تا خادم شگفتی مخدومم گوییم نمی دانم چه می گویم زبان من بود یا او	۳

دلم بشوخی ربود شوخی که من فدای کرشمهٔ او	کشیده قامت کشاده ابرو ملک فریب چشم جادو
بتی ملیحی مدام مستی بزور بازو دراز دستی	خدا فراموش خود پرستی ز بهر دعالم بغمزه یکسو
ترانه سنجی سخن شناسی برون بخوبی ز هر قیاسی	ز شور کونین بی هراسی بهر ادای ز فتنه مملو
چو کاکل خود بلای سرکش فگنده جانها بصد کشاکش	دل عزیزان در آب آتش ز طرز اغماض آن جفاجو
سیاه چشمی غلط نگاهی عجب قبا پوش کج کلاهی	نه آه درویش نه درد آهی نه لطف شیوه نه آشتی خو
غرور حسنش چنانکه دانی ستوده خود را بلن ترانی	بوهم ثانی کند نهانی به عکس مردم ز آئینه رو
نه گوش هرگز چو او شنیده نه چشم مینا بخواب دیده	خود از غم خود بخون تپیده درون هر دل برون ز قابو
نسیم بوی پری خرامی گهی بصحن گهی ببامی	کشاده نافه نهاده دامی ز موی مشکین بکوی و مشکو

۱۸۰	هنوز هستم بانتظاری ز شوق دارم دل فگاری عزیز آه از چنین نگاری که در بخشش بجای دارد	۴

غرق در بحر وحدتم یا هو	وحده لا اله الا هو
هو نمودار شد بشکل انا	نبود فرق از انا تا هو
دوش هو بود گشت انا امروز	بنگر نسبت انا با هو
غرق فکرم ز آشنائیها	هست هر موج انا و دریا هو

هر که می داندش عزیز انا

سنگ خارہ را دو پارہ می کند — سیف بران زبان چشتیان
می شود بیخود کسے کو می شود — محرم راز نہان چشتیان

۱۷۶ — ہر کہ پایش بر فلک باشد عزیز / سر نہد بر آستان چشتیان — ۸

زبان شستہ با آب سخن تر می توان کردن — اگر جوہر شناسی عرض جوہر می توان کردن
کلام از حلقہ زلف عنبری می توان کردن — رہ عمر دراز از پیچ و خم سر می توان کردن
اگر از آفرین گوئی بانصاف آبرو بخشی — سخن را از تسلسل سلک گوہر می توان کردن
پراگندن سایہ چون خرشید چون بر عارض رخش — شبستان سیہ روزان منور می توان کردن
سراپا سوز باید گشت ہر شب تا سحر انگہ — ببزم عاشقان چون شمع سر بر می توان کردن
لب شیرینش گر سازد بیک بوسہ روان بخشی — دہن را چشمہ نوشین کوثر می توان کردن
ز مویش می زنم حرفی بیا باد صبا پیشم — گرد امان تو پر از مشک و عنبر می توان کردن
سرشک خون بکار آمد نگار آمد بہار آمد — بیا ساقی کہ اکنون می بساغر می توان کردن
فرشتہ کے بر واندر ہوا سے او تعالی اللہ — کہ پروازی چنین بے بال و بے پر می توان کردن

۱۷۷ — عزیز از ہر سر بے مغز کے آید چنین کاری / سر شوریدہ قربان پیمبر می توان کردن — ۱

تو جدہ از من من جدا نیم از تو — لا الہ الا ہو - لا الہ الا ہو
تا جمال خود دیدم خود پرست گردیدم — با خدا شدم یک رو با خدا شدم یک رو
نغمہ کہ می شنوم جلوہ کہ می نگرم — آئینہ دل صافم مسطر بم بود ہر سو
با خود آشنا باشد ہر کہ با خدا باشد — من کہ محو دیدارم از دوئی شدم یکسو

۱۷۸ — اے عزیز مستی کن ترک بت پرستی کن / چون تو از میان رفتی خوش بگوئی ہا ین ہو — ۲

آمادہ بر مدارا پنہان و آشکارا	از جوش چون سکاری افکار کردہ
بیتاب از جدائی سرگرم دل ربائی	آہنگ آشنائی چون پاک باز کردہ
اشکی برخ چکیدہ دودی بسر دویدہ	چون شمع سوز دیدہ میل گداز کردہ

۱۸۳	جان عزیز مسکین خواہد کنون بہ تسکین کام نگار خود بین توبہ ز ناز کردہ	۳

دل مکان تو یا رسول اللہ ﷺ	جان نشان تو یا رسول اللہ ﷺ
حسن شان تو یا رسول اللہ ﷺ	عشق آن تو یا رسول اللہ ﷺ
می زند تیر مار میست خدا	از کمان تو یا رسول اللہ ﷺ
پردہ بکشا کہ عالمیست ہنوز	در گمان تو یا رسول اللہ ﷺ
مرہم زخم جان ہر خستہ	خستہ جان تو یا رسول اللہ ﷺ
از در و بام نور حق بارد	در مکان تو یا رسول اللہ ﷺ
ہمچو جبریل با خدا ہم راز	راز دان تو یا رسول اللہ ﷺ
عیسی مریمیست ہر کہ بود	ہم زبان تو یا رسول اللہ ﷺ
ہمہ آب حیات می جوشد	از بیان تو یا رسول اللہ ﷺ
نسبتی ہست نکتہ سنجان را	بدہان تو یا رسول اللہ ﷺ
ہر دو گیتی بیک اشارہ گرفت	امتنان تو یا رسول اللہ ﷺ
ہر چہ اندر وجود می نگرم	ہمہ شان تو یا رسول اللہ ﷺ
پشت پا می زنند بر کونین	عاشقان تو یا رسول اللہ ﷺ
چند گویم کہ چیست عرش عظیم	آستان تو یا رسول اللہ ﷺ

۱۸۴	چون عزیز اند زندہ جاوید کشتگان تو یا رسول اللہ ﷺ	۴

۱۸۱	در حقیقت بود سرا پا هو	۱

آمد بمن خسته جگر بوی مدینه	رقصیدم و در سجده شدم سوی مدینه
گر دست دهد پای بجز سر منه آنجا	نقش قدمی هست بهر کوی مدینه
عاشق نه شکیبد بطواف حرم الله	او می نگرد روی خدا سوی مدینه
هر روز طلب رنگ زداید کر زمانی	در آئینه خور نگرد روی مدینه
در خلد بجز از سر طاعت نشتابد	جایی که بیاسود به پهلوی مدینه
با تربت احمد ز گرانی سبک آید	گر کعبه شود سنگ ترازوی مدینه
باور بکند هر که خدا را بشناسد	حقا که دو کون است بقابوی مدینه
فرش ره او باد سر و دیدهٔ عشاق	پایی که کند عزم تکاپوی مدینه
از عشوه گری دل ز دو عالم برباید	چشمی که نظر یافت ز آهوی مدینه
آن شهد حق است و درد شاهد حق است	جز حق نفروشند در اردوی مدینه
هر چند مسلمانم و معبود پرستم	جانم بتولا شده هندوی مدینه
شوریده سر از خاک برآرد بقیامت	سودا زدهٔ دیر خوش خوی مدینه
در خاک مدینه اثر باد مسیح است	هر درد شود دفع ز دارویی مدینه
کعبه ز سر شوق رود بهر طوافش	گر حکم کند شاهد دلجوی مدینه
تا نور خدا در نظرت جلوه نماید	بی عشق مشو طائف مشکوی مدینه

۱۸۲	رفتیم ز خود گرچه نرفتیم عزیزا دل می تپدم هر نفس از بوی مدینه	۲

آمد بتربت من با عشوه ساز کرده	بند قبای گلگون چون غنچه باز کرده
اندوهگین ز حالم در حسرت از خیالم	بر خاک پا نمالم دامن دراز کرده
هم رنگ غم نصیبان همدرد با غریبان	از صحبت رقیبان صد احتراز کرده

دست نازک زحنا شمع وش افروخته
سرمگین ساخته نرگس مخمور بسحر
کرده در دل هر برهمن وشیخ مقام
خنده زن بر سر هر گبر زهے میگزی

لب نوشین ز مسی هوش ربا ساخته
طاق ابرو حرم از نور خدا ساخته
الله الله ز کجا تا کجا ساخته
این چنین با همه آفاق چرا ساخته

۱۸۶	کافر عشق شدی واے بحال تو عزیز کعبه را سوخته و دیر بنا ساخته	۶

گیسوئے عمر بتاراج تباهی داده
دل بیچاره زنخ افتد ز خم کاکل او
پر غرورے که نخندد بدارا گاہے
فتنه پرداز نگارے بدو رنگی هر رنگ

خون من خورده بے ترک سپاهی زاده
گر چه پوشیده بشب تار سیاهی جاده
شوخ چشمے که بپسند و بگلاهی باده
عمرم آمیز جوانے زمناهی ساده

۱۸۷	دل چرا خون نشود آه عزیزا که مرهز مفتی شهر بشوخیش گواهی داده	۷۰

جوانے پخته سازد کار خام آهسته آهسته
بر بدش گفت در گوشم پیام آهسته آهسته
بران عزمم که صد خمخانه درکیدم بیاشامم
چه خواهد کرد قاتل گر نشاید یک نفس یارب
نمی بخشد امان آن فتنه گر خضر مسیحا را
جهان برهم زند عشقش نماید عالمے دیگر
میان طالب و مطلوب انس آهستگی خواهد
مخمر ساخت در چل روز ایزد خاک آدم را
بود تا پیرهم بند علایق بگسلد روزے

مه نو می شود ماه تمام آهسته آهسته
تمامش کرد و شد کارم تمام آهسته آهسته
نپندم میت ساقی بده جام آهسته آهسته
که برتر زوصف بشر از خرام آهسته آهسته
به محشر می شود ... دوام آهسته آهسته
بپایان می رسد هر صبح و شام آهسته آهسته
که حق فرمود با موسیٰ کلام آهسته آهسته
بلے حاصل توانی کرد کام آهسته آهسته
شود فرسوده آخر کنده دام آهسته آهسته

خادم صفی چو جان تبن من در آمده
جان را برون کشیده و در تن در آمده
می گوید او بصورت من انتی انا
بنگر بمعنیم که جان اندر آمده
چون پارسا نموده بکعبه جمال خویش
در بت کده بشکل برہمن در آمده
من کیستم که سر زند این کافری زمن
در قالبم همان بت رهزن در آمده

۱۸۵	صل علی که هست جمالم جمال او زان پیش خود عزیز بگردن در آمده	۵

ای که جان همه ارباب نیاز آمدهٔ
با انا رحمة زمزمه ساز آمدهٔ
طرفه معشوقے و سرمایهٔ ناز آمدهٔ
از تجلاے قدم غازه طراز آمدهٔ
روئی حق روئے تو نیم چو بستم جار
الله الله که تو مقصود نماز آمدهٔ
تیغ بر تیغ بکوے تو ز ابرو بارد
کشته بر کشته فتد بسکه لباز آمدهٔ
پرتو افگنده ز رخسار تو نور لاهوت
در دل و دیده زهر در که فراز آمدهٔ
انچه کردیم فگندی به شفاعت ز نظر
بهر او کرم از همه باز آمدهٔ
ایز و پاک ترا گفت چراغ روشن
شمع مشکوٰتی و بے سوز و گداز آمدهٔ
چشم شهلای تو از غمزه بجا دو گوید
اینک اعجاز اگر شعبده باز آمدهٔ
بتلای تو شود هر که جمالت بیند
بارک الله که عشاق نواز آمدهٔ
لی مع الله ز شان تو نشانے دارد
راز نهانی و خود محرم راز آمدهٔ
دور سلطانیت آمد ز ازل تا باید
سایه گستر بعجب عمر دراز آمدهٔ

الف۱۸۵	کافر گشته کنی سجده به تزدیر عزیز تو حش الله که مشعبد سه نماز آمدهٔ	الف۵

اے که خود را چو من انگشت نما ساختهٔ
هر کجا می نگرم فتنه بپا ساختهٔ
روی زیبا بخط و خال بیاراستهٔ
زلف شبگون بخم و پیچ بلا ساختهٔ

١٥١	آه دلا این چه غم اندوختی	٣
	گشت بے تیغم بعشوه ترک نازک پیکرے یاسمن رشک سمن جان چمن یا جان من کفر سوزے دل فروزی خوبروآهسته خو نازنینے مه جبینے دل کشے نیدل گشتے ساده آزاده بستانه جانانه فتنه قامت چون قیامت شوخ سرکش ماهوش	خوش بیانے مهربانے جان جانانے دلبرے آشنا دل ربائے خودنمائے خودسرے پاک دینے پاک بینے خوش ترازهر خوش ترے جان گدازی دل نوازی گوهری با اخترے مست چشمے دیر خشمے طرفه زیبا منظرے نامسلمان یا مسلمان جمله را افسون گرے
١٩٢	بیقرارم اشک یارم سخت زارم اے عزیز دل برد جان آورد هردم بطرز دیگرے	٤
	انتی عبد ذلیل یا نبی الهاشمی آه من نفس دمن احملها یا مصطفےٰ کیف یاتی شلک بدر منیر فی الوجود لیس فی قلبی تصمیم و ایمان سواک	انت محبوب جمیل یا نبی الهاشمی فاشفنی انی علیل یا نبی الهاشمی ان هذا مستحیل یا نبی الهاشمی قصتے فصل طویل یا نبی الهاشمی
١٩٣	قد مضی الایام فاشفع للعزیز المفتقر عمره الفانی قلیل یا نبی الهاشمی	٥
	چند گوئی ز محمد قرشی و مدنی نور احمد ز درون تو برون میتابد غنچه سان خون جگر می خوری و نهان میدار چون بجز از ز دل ره نتوان برد بدوست	صورتے هست درین پرده کر اسد غنی اندرین خرقه تزویر گر آتش فگنی تا رسد سوے تو ناگاه نسیم یمنی شرط عقل است که هرگز در دیگر نزنی
١٩٤	می کنی ومباش تازه عزیز از سر تو الله الله چه قدر عاشق داغ کهنی	٦

١٨٨	عزیزا اندیشه مرگم رباید آرزو از دل کز گردد ختم پر عیشش مدام آهسته آهسته	٨

قد ظهر المصطفیٰ صل وسلم علیه
جاء نبی انورا صل وسلم علیه

عارض او دل ربا کاکل او جان فزا
گفت ثنایش خدا صل وسلم علیه

علمنا بالصفا ایدنا بالوفا
نوّرنا بالهدیٰ صل وسلم علیه

شاهد افلاکیان پاکتر از خاکیان
پیش رو انبیا صل وسلم علیه

بر همه احسان او در همه برهان او
خاک رهش جان ما صل وسلم علیه

از اثر سینه ها معدن گنجینه ها
صاف چو آئینه ها صل وسلم علیه

١٨٩	بندهٔ عشقم عزیز گرچه ندارم تمیز ورد منست این دعا صل وسلم علیه	١

بیا و عشق بکن یا محمد عربی صلی الله علیه وسلم
که فرق نیست ز حق تا محمد عربی صلی الله علیه وسلم

جمال حق ز جمالش چو آفتاب ببین
که نور هست سراپا محمد عربی صلی الله علیه وسلم

دو چشم هیچ نمی دید گر نمی بودے
فروغ دیدهٔ بینا محمد عربی صلی الله علیه وسلم

ز درد هیچ مپرس و ز عشق هیچ مپرس
نماند در دلم الا محمد عربی صلی الله علیه وسلم

١٩٠	بجان و دل ز ازل مبتلا کیست عزیز دمے بلطف ببین یا محمد عربی صلی الله علیه وسلم	٢

آه دلا این چه غم اندوختے
خود همه تن ز آتش خود سوختے

زخم خدنگے بجگر تازه بود
باز به پیکان دگر دوختے

گر ز نگاه تو به من کار برق
جان و تنم جمله برافروختے

مثل لو حاشا که بود در وجود
عشوهٔ جادو ز که آموختے

	شد بسر و کار تو جان عزیز	

می نماید عاشق شو ریده را		هر ادا ئے او دگر کیفیتے
۱۹۷	در میان جان و جانان اے عزیز پردہ نہ بود بجز عینیتے	۹

جز تو اندر نظم نسبت حسینے دگرے
از تو بر فتنه تر ے

چند در خون تپد از درد تو خونین جگرے
اے ستمگر نظرے

می زند ہر نفسم در دل پر خون شررے
عشق پیدا دگرے

سبز رنگے نمکینے ہمہ تن شور و شرے
خود مہے پردہ درے

ناوک انداز و جفا ساز و نگار طناز
طالب سوز و گداز

ہر دمے در پئے خون ریزی صاحب نظرے
لے غمے بے خطرے

ناز عشاق پری جلوه بتے حور فریب
غارت صبر و شکیب

در دل کس نه گزارد ز تسلی اثرے
چون کشاید نظرے

سخنش نیش و لبش نوش و دہان آبحیات
ترک شیرین حرکات

کشته بنگر از و بر سر ہر رہگزرے
ورنه خون در جگرے

ابروش پر خم و چشمان سیاہش پر فن
غمزه اش توبه شکن

ہر نگہ قاتل و ہر نوک مژہ نیشترے
بلکه زو بیشترے

آفت جان و بلای دل و آزاد روش
مایۂ درد و تپش

صد مدارا و صدش خشم بہم در نظرے
فتنۂ ہنگامه گرے

نا خدا ترس و خود آرای و تغافل مشرب
کافرے حیله طلب

سخت بیمہر و نمایان ندگر بام دورے
ہر شبے چون قمرے

کج ادا ئے ستم ایجاد و حریفے خودکام
عارضش ماہ تمام

نه بکعبه غرض او را نه بدیرش گزرے
ہر دو را رخنه گرے

دل بسوی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم	شد بکوی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم
جان کہ از حکم حق بجسم آمد	رفت سوی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم
دیدہ گر دیدہ ہم چو آئینہ	محو روی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم
کرد بی آرزو ز ہر دو جہان	آرزوی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم
دم عیسی و ہم نسیم صبا	مست بوی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم
تا قیامت نمرد ہر کہ شنید	گفتگوی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم
زندہ دارد ہمیشہ جانہا را	بوی موی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم
عقل کل می کند بعشق ہنوز	جستجوی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم

۱۵۵	امتی امتی بگشت عزیز آہ خوی محمد عربی صلی اللہ علیہ وسلم	۷

شاہ خادم تو راحت جانی	در دل و دیدہ نور یزدانی
بہر آلنی ز آن تست آن نی	من کہ باشم کہ گویمت آنی
زیر فرمان تست ملک دلم	ہر چہ خواہی بکن کہ سلطانی
جان بلب آمدم مداوا کن	کز پئے دردمند درمانی
رحمتی کن کہ از توجہ تو	مشکلم حل شود بآسانی
چون بدین زشتیم پسندیدی	من نمی دانم انچہ میدانی

۱۹۶	بر تو پوشیدہ نیست حال عزیز یک نوازش بکن کہ جانانی	۸

می کند تبدیل ہر ماہیتی	یک نگاہی کیمیا خاصیتی
من فدای نرگس رعنای او	کشتن او رانہ باشد نیتی
غمزہ غماز آن کافر ادا	می کشد بی علت غائیتی

نگارے سبز رنگے شوخ چشمے
حریفے شاہدے نازک ادائے
ملیحے شورش افزائے جمیلے
عیان از ہر طرف چون آفتابے
برنگ گل قبایش نکہت افشان

بتے کافر نگاہے پاک بازے
ظریفے عشوہ سنجے فتنہ سازے
جوانے سرکشے گردن فرازے
نہان در ہر دلے مانند رازے
زخونم آستینش را طرازے

۲۰۰	جمال شاہ خادم قبلہ ماست عزیزا می کنم سویش نمازے	۱۲

بنازم کشت سفاکی ستم ایجاد طرازی
زبان دانی سخن چینی نوا سنجی نو آئینی
خطش بویا لبش گویا زخش رنگین دلش سنگین
ہزاران عشوہ در ابرو ہزاران غمزہ در ہر خو
پیام فتنہ دیدارش قیامت ناز بردارش
دو زلف مشکسائے او سراسر تا بپائے او
زچشم ناسلمانش ببین جادوے پنہانش
حریفان جملہ مست او بتان صورت پرست او
ہمہ زر دم ہمہ دردم غمت ہر دم کند سردم

بوقت کینہ عیاری بوقت آشتی یاری
خدا بیگانہ خود بینی حریفی تند گفتاری
تنش دیبا قدش زیبا سبکساری گرانباری
بتے سرتا بپا جادو نہ بدبینی نہ دینداری
کند یک شور رفتارش بپا بر ہر قدم داری
پریشان از بلائے او بہر تاری گرفتاری
کہ دارد ہر نگاہ ناز در ہر گوشہ بیماری
گہے مصحف بدست او گہے بر دوش زناری
دمے بنگر سرت گردم بدین زاری چو من زاری

۲۰۱	غرور حسن گیسو کن نگاہے جانب او کن بدرد عشق می میرد عزیزی سینہ افگاری	۱۳

جمالے دیدہ ام زیبا زسرتا پائے نورانی
گہے در صورت کافر پرستش میکند جودرا
بلائے عالم بالا دو زلف او زسرتا پا

تجلی می کند بیشک خدا در شکل انسانی
گہے اندر نماز خود برآئین مسلمانی
گواہ ناسلمانی دو چشمش از فسون خوانی

تبسم بفسون خود بہ تبسم مفتون — عاشقش غرق بخون
نازکے سیمبرے شان خدا سر تسبرے — خون خوری دیدہ ورے
لعبتے سنگدلے دوست کشے ہوش ربا — دشمن دین خدا
رنگ و بوئے چمن حسن بخوبی سمرے — نارسیدہ ثمرے
یار و عیار و دلازار و جوانے عجبے — روز و شب در غضبے
روشن از پرتو نظارۂ او ہر بصرے — جان بلب ہر بشرے
صورتش عین جمال ہمہ تن شان کمال — آفتابے بجلال
در ہوائے حرمش مرغ حرم سینہ پرے — چون رسد نامہ برے
عاشق او نہ کند رخ بہ کلیسا و حرم — نہ بگلزار ارم
بجز آن کوچہ ندارد بمقامے گزرے — نہ زجائے خبرے
بر دیک عشوۂ آن شوخ ستمگر عزیز — ہر چہ بودش ز تمیز
حاصل او ز غمش نیست بجز چشم ترے — ہمہ شام و سحرے

٢٩٨/١٠

بتے دارم بہ شوخی ہا عجب ہنگامہ افزائے
نہ با کفرش مدارائے نہ با سلام پروائے
دو گیتی مبتلائے او خراب یک ادائے او
دو بالش غنچہ تازہ جمالش رونقش غازہ
دو زلفش سر بسر مشکین و لعلش با نمک شیرین
کرشمہ عاشق رویش محبت فتنہ خویش

جگر سوزے دل افروزے خدا دشمن خود آرائے
گہے در دیر موجودے گہے در کعبہ مولائے
من و تو از برائے او نہان در ہر دلش جائے
قدش گلبن خطش ریحان زہی رنگین سراپائے
بچشم ترک مردم کش با برو قبلہ سیمائے
کشد ہر دم دگرگون ہر ادائے او بایمائے

١٩٩ — ز سر تا پائے ہر مویم شدہ چشمے بدیدارش / عزیزا می کنم اکنون بہر چشمے تماشائے — ١١

سراپا خاک پائے بے نیازے — حبیبے دل گدازے جان نوازے

از بسکه دارد ربطے بہ شوخی
ہر لحظہ گردش جنانہ خرابی
با تیغ ابرو زور آزمائے
بیداد خوئے ہنگامہ جوئے
بازو و رنجے مردم فریبے
مصحف جمالے گلبن بشائے

ہرگز نہ یابی او را نشانے
ہر دم فتنہ اندیش بے خانمانے
با چشم جادو دلبش ناتوانے
پاکیزہ بوئے زیبا جوانے
با تلخ گوئے شیرین بیانے
نازک خیالے نا مہربانے

۲۰۵	گم شو بفکرش ہنگر عزیزا در ہر مکانش صد لا مکانے	۱۷

ندارم بعد ازین ہرگز بکفر و دین سروکاری
نگاری ہوشیاری پختہ کاری ترک طراری
مسلمان دشمنی کافر کشی بے مذہبی رندی
مخالف طینتی شوخی ہوس ناکی خرد سوزی
دو زلف پر خم او را چو اد سرگشتہ انبوہے
توان ناتوان بینان دلا رام سخن چینان
بہر محرابگہ مسجود شیخی طاق ابرویش
دل از سودائے فرقش در بلا افتاد بسم اللہ
ز چین سوئے او تا چین ہر دو بو ہر آہوئے

سر و سودائے دیدارے دل عشق رخ یاری
کہ از روئے چو گلناری بردن آرد ز گلناری
بلا جوئی جفا خوئی ہلیری مردم آزاری
بلی خود فروشی سرد مہری گرم بازاری
دو چشمی پرستش را چو من مستانہ بسیاری
گہے سازد با قراری گہے سوزد با نگاری
جمالش را بہر بتخانہ مثل او پرستاری
رہ باریک و تاریک است چون موز شب تاری
ز لعلش دام گیر دمی بہر خم خانہ خماری

۲۰۶	عزیزا این دل بے چارہ ام صد پارہ خواہد شد کہ دارد ہر ادائے شوخ ہر تار الجش امراری	۱۸

بدیدہ مردمکی بہر دو یک نظری
تو ساحرے بسخن تو دلبری ہمہ تن

بچیر تم کہ چرا بخود نمی نگری
بخوبیت نرسد چہ آدمی چہ پری

بہجوم عاشقان گردش فریبی ہزمان و روش — کند خود را ز دانائی ہمہ نسبت بنادانی
اگر بیند برو سے او برو سجدہ بسوے او — نباشد پارسا سے را نصیبی جز پشیمانی
خطِ سبزش نہان در سایہ دارد چشمۂ حیوان — لب لعلش کند اندر تبسم گوہر افشانی

۲۰۲	دو چشم من بچشم یک نگاہش چشمۂ خون شد عزیزا آہ تا سور روان زخم پنہانی	۱۴

سلام پاک بجانِ محمدِ عربی — تحیتے بروانِ محمدِ عربی
ز نور او متجلی است ہر جمال کہ ہست — ہمین بس است نشانِ محمدِ عربی
زند بخاک درش بوسہ از ادب جبریل — زہے تجمل شانِ محمدِ عربی
عجب کہ ذات خدا را بلا مکان گوئی — مکان اوست مکانِ محمدِ عربی

۲۰۳	بگوشہ بر دمرا مرشد و رسید بگوش عزیز [illegible] نہان محمدِ عربی	۱۵

آتش گرمی نظارہ توئی — در دل گرم چون شرارہ توئی
شمع ہر خانۂ بروے زمین — بر فلک نور ہر ستارہ توئی
کیست اندر جمال معشوقان — در ہر انداز و ہر اشارہ توئی
گرچہ کردی ہزار پارہ دلم — تپش افزاے پارہ پارہ توئی
حسن و عشقے بصورت و معنی — اصل تشبیہ و استعارہ توئی
نیست و ہست از تو می بینم — ہمہ پنہان و آشکارہ توئی

۲۰۴	در ازل کس نبود جز تو عزیز در ابد ہم چنان دوبارہ توئی	۱۶

[illegible] پائمالِ سرو روانئے — جانان جہانئے آرام جانئے
رنگین اداے بلبل نوائے — گلگون قباے غنچہ دہانئے

۲۰۹	دیدۂ من دید روئے مصطفیٰ	۲۱

عرش تا فرش منور شدہ از نور نبی
بر فلک رفت بیک آن و ز کرسی بگذشت
عشق او می دہد از گردش ایام نجات
ذات بے کیف مصور شدہ اللہ اللہ
سوئے ما آمد و با ماست بہ طالع ما
گر تو شکلش بجہان ہست شناسی ابو

حبذا اصل علی شان رسول عربی
ہر زمان خاک درش باش اگر حق طلبی
آفرین بر تو اگر بے خبر از روز خوشی
ہر چہ بینی ز صفاتش نہ بود بو العجبی
می کنم رقص بدین زمزمۂ زیر لبی
با خداوند یگانہ نزند بے ادبی

۲۱۰	محو او باش و خیالے مکن از مرگ عزیز زندۂ بیشک اگر کشتۂ این تاب و تبی	۲۲

آرام دلم برد قبا پوش جوانے
صاحب نظرے دیدہ ورے آفت جانے
عیارے دیارے ہمہ شورے و شرارے
پر فتنہ نگارے بسخن سحر بیانے
در کعبہ شریفے بصنم خانہ حریفے
جانانہ و مستانہ اسیرے و ادائے
شوخے و نسیمے و خرابات نشینے
ہر دم بہ تمیزے و نگہے بہ سکانے
بیدادگرے بے خبرے ہوش ربائے
پاکیزہ تنے پر فتنے سیف زبانے
پیمانہ بدستے و مغے بادہ پرستے
بیخود ز الستے بکرم جرعہ فشانے

یکتائے جہانے
ترکے ہمہ دانے
رنگے و بہارے
معشوق بتانے
ترکانہ ظریفے
آشوب نشانے
بیگانہ ز دینے
تیرش بکمانے
ہنگامہ فزائے
خورشید نشانے
ہشیارے و مستے
روحے و روانے

تو آفتے بخدا تو فتنۂ ہمہ جا
چو پردہ باز کنی شہید ناز کنی
تو صورت خلشی تو معنی تپشی
اگرچہ دل شگنی نظر بکس نہ کنی
کرشمۂ ازلے لطیفہ ابدی
دمید گل بچمن زخون دیدۂ من

بدیر پردہ دری بکعبہ رخنہ گری
نگر بچمن رخت زعالم دگری
چو نیشتر بدلی چو خار در جگری
ز دو چشم تو گشدم بعین بے خبری
تو کیستی کہ چنین زپائے تا بسری
تو غافلے بہ ستم زگریۂ سحری

۲۰۷ — ۱۹

عزیز مست شود دلش نہ دست شود
اگر چو باد صبا بسوے او گزری

بود گر دیدۂ بینا تماشائے نہان بینی
بدرکن غیر حق از دل بدر چون عارف کامل
دمی در خود تماشا کن کہ گر دیخودی حاصل
وجود احمدی در ہر مقامے منظری دارد

جمال مرشدم خادم صفی در ہر مکان بینی
حجابے را کہ از پندار کثرت درمیان بینی
سراپا جان شود جسمت اگر در جسم جان بینی
بدان جز نور او گر در زمین و آسمان بینی

۲۰۸ — ۲۰

عزیزا پیکر خاکی ز نور پاک می تابد
چنان گز سیر تو خرشید اکناف جہان بینی

مست گشتم من ببوئے مصطفٰے
گرد بیتابم دل پر درد من
شد کمند گردنم سر تا بسر
نکتہ نکتہ از دہانش آیتے است
گر تو اندر کعبہ گردد گرد او
گر حسابم پاک بنود باک نیست

بیخود افتادم بکوئے مصطفٰے
می تپم در آرزوئے مصطفٰے
حلقہ ہر تار موئے مصطفٰے
گوش نہ بر گفتگوئے مصطفٰے
سجدہ حق کن بسوے مصطفٰے
رحمت عام است خوئے مصطفٰے

در جمال شاہ خادم اے عزیز

السلام اے شافع ما السلام | السلام اے ای حامی ہر مستمند
السلام اے آنکہ تا ہستیم ما | از عطاے او قوی دستیم ما
السلام اے غمگسار عاصیان | السلام اے مونس ہر خستہ جان
یا محمد از تو می جویم پناه | آمدم پیش تو با روے سیاه
نیست مخفی از تو حال زار من | احمدا آسان بکن دشوار من
آه آه ابلیس راہم می زند | نفسم اندر وسوسہ می افگند
چاره سازا رحم کن بر حال من | جان نوازا یک نظر بر من فگن
گرچہ من دورم تو نزدیک منی | بو کہ از رحمت امیدم نشکنی
یا محمد یا نبی مصطفے | دستگیری کن کہ افتادم زپا
این منم از کمترین امتان | روے تو آورده با آه و فغان
سر بنہاده بر درت شام و سحر | نادم و درمانده و شوریده سر
گرچہ ناکس تر ز من نبود کسے | رحمت تو ہست افزون تر بسے
سوے من بنگر کہ قربان توام | گرچہ ناپاکم ثنا خوان توام
چند باشم این چنین خوار و زبون | می شود ہر لحظہ سودایم فزون
یا رسول اللہ کس ہر بیکسی | پا مردی کن مرا در بیکسی
آنکہ ناید جز تو کس در یاد من | گوش نہ از لطف بر فریاد من
گرچہ در ہندوستانم پاے بند | با خبر ہستی کہ ہستم دردمند
می تپم در خاک و خون بیدست و پا | یا رسول اللہ انظر حالنا
بر درت آمد عزیز روسیاه | احمدا پاکش بکن از ہر گناه

ایضا در نعت و التجا

خواجۂ لولاک سلام علیک | پاک تر از پاک سلام علیک

سفاک بتے دل شکنے کافر نہانے | غارت گر ایمان
چالاک فنے راہزنے پیر مغانے | بیباک جوانے
سبزے ویلیے بکنایات فصیحے | جان بخش مسیحے
خود خوبی و محبوبی و خود عشوہ و آنے | ہر وقت لبشانے
تقوا شکنے خانہ کنے شاہد باقی | خود مطرب و ساقی
رشک چمنے چون سمنے ابن فلانے | در سینہ نہانے
بنگر کہ عزیزے بفراق تو زمانم | خون میخورد از غم
برہم زدہ از جوش زمینے و زمانے | با آہ و فغانے

۲۱۱
مردم از غم کہ چہرہ بنمائی
با خبر کردہ زرار خودم
یا رسول اللہ انت شافعنا
می توانی کرسازیم بینا
گرچہ ہردم بسینہ جلوہ گری
گر ندیدم جمال پاک ترا

۲۲۳
آہ یا سیدی دسو لائی
پس بہ چشم چرا نمی آئی
فترحم لانت ماوائی
مکن ازمن دریغ بینائی
دیدہ خواہد کہ پردہ بکشائی
حیف صد حیف وای رسوائی

می دہد جان باشتیاق عزیز
چہ شود گر کنی مسیحائی

متفرقات

مثنوی در نعت حضرت مصطفیٰ والتجا بہ حضرت وے صلی اللہ علیہ وسلم

السلام اے نام پاکت مصطفیٰ
السلام اے نور جو سرتا بپا
السلام اے آنکہ در کون و مکان
کس نہ باشد چون تو بر ما مہربان

چهل سالم از عمر بر باد رفت   زبیدانشی مرگم از یاد رفت

ز شرمندگی سر بجیبم کنون   بده مژدهٔ لطف عیبم کنون

ز عمرم بسے نیست جز اندکے   بهر این بسیر و پا نظر کن یکے

طلب کن بر آن آستان کرم   کر آن روضهٔ محترم بنگرم

مبادا کہ با خود برم این خیال   بمیرم بمشتاقی آن جمال

بیا وقت نزع حمایت بکن   بجان پروری یک عنایت بکن

عزیز درون خستہ دارد غمت   دمے سرفرازش کن از کرمت

مضی العمر بالذنب یا مصطفے   اتوب الی اللہ فاشفع لنا

بسویت فرستادہ ام این کتاب   زہے مرحمت گر فرستی جواب

فرستادم این نامۂ اشتیاق   اکرم گستر الفراق الفراق

اگر من سزاوار پاسخ نیم   عطائے تو گوید کہ فرخ پیم

تو دایم طلبگار ما بودۂ   ز غمخواریٔ ما نیاسودہ

نہ گردد ز جاہ تو یک ذرہ کم   فزاید مرا نور دل دمبدم

امیدم دہد امتی امتی   کہ بشنیک ز سرتا بپا رحمتی

ازین رحمتم ناامیدی مباد   نصیبم بجز روسپیدی مباد

تو دانی بهر انچہ بهبود ماست   بکن انچہ در ضمن آن سود ماست

کنم ختم نامہ بشوق تمام   علیک الصلوٰۃ و علیک السلام

ایضاً در مناجات بجناب باری عز اسمہ

خداوندا بد اعمالم گنهگار   سیہ کارم سیہ کارم سیہ کار

ز افعال بد و حال پریشان   پشیمانم پشیمانم پشیمان

سلامے بر انصار منصور تو | کہ ہستند بے شبہ منظور تو

سلامے بر ازواج تو دائما | دعاگوے امروز و فردائے ما

سلامے بر آنہا ز اہل بیت | کہ ہستند پیش تو در اہل بیت

ازین پس تو دانی کہ بیچارہ ام | خراباتی سخت آوارہ ام

بہندوستان بودہ ام جاگزیر | درین کلبہ افتادہ ام ناگزیر

ہمہ عمر من در تباہی گزشت | دریغا کہ با روسیاہی گزشت

شفاعت کن ای شافع عاصیان | ندارم کسے جز تو اندر جہان

تو ماوائے ماے و امیدگاہ | بدرگاہ حق پورش ما بخواہ

نہ از فرض و سنت نشان درمن است | نہ از حق پرستی دلم روشن است

دریغا کہ نزدیک شد وقت مرگ | ندارم جز امید لطف تو برگ

عزیزیست در کفر و دین مشترک | ز ہر کمترین استے کمترک

گہے نا مسلمان مسلمان گہے | بجز جنبو اسے ندا اندرہے

ببیعز اے وردے کہ بخشیدہ | کرم کن اگر سوئے من دیدہ

بہین نفس کافر مرادست نیست | بہ پیشش اگر قوتے ہست نیست

چہ باشد کز دواز ہانی مرا | کنی بیخود از مہربانی مرا

نگاہے کہ عاشق زیم تا زیم | بجائے رسد شوق جان بازیم

بہ ذرہ نورم اے آفتاب | کہ ہست آفتاب من اندر سحاب

برافروز از پاے تا سر مرا | بکن شعلہ آسا ز اخگر مرا

چو آگاہ ام از راز خود ساختی | سر من بگردون برافراختی

برون آور اینک ز تاریکیم | بدہ پایگاہے ز نزدیکیم

کریمے و خواہد کرم ہم چنین | بکن لطفے اے اکرم الاکرمین

درآشوبم درآشوبم درآشوب
میفگن یارب از قربت بعیدم
دو چشمم را ز نزدیکی بده نور
بپوشان گرچه دارم جرم بسیار
خداوندا خجل از هر گناهم
پریشانم پریشانم پریشان
بگردان بے نیاز از هر جلیسم
بوقت نزع شو یارب شفیقم
دران خلوت که هستی هستی آراے
همایون خلعت اخلاص کوشان
اگر خواهی توانی کرد منظور
زکا فرما جراے ما خدایا
نیم بر نفس زور آور توانا
دلم را کن ز سوز عشق بریان
ولے دارم ز عصیان ظلمت اندوز
همه خاکم همه خاکم همه خاک
سیه بختم سیه بختم سیه بخت
زبون حالم زبون حالم زبون حال
نگونسارم نگونسارم نگونسار
منحبط گشت از سودا مزاجم
همه دردم همه دردم همه درد

نگهدارم مهر دم از هر آشوب
سعیدم کن سعیدم کن سعیدم
مکن دورم مکن دورم مکن دور
توستاری توستاری توستار
پناهم ده پناهم ده پناهم
مکن جمعم بجمع عشق کیشان
انیسم شو انیسم شو انیسم
رفیقم شو رفیقم شو رفیقم
بده جایم بده جایم بده جاے
بپوشانم بپوشانم بپوشان
بده نورم بده نورم بده نور
درائیدایم درائیدایم درائیدا
توانا سے توانا سے توانا
بگریانم بگریانم بگریان
بیفروزش بیفروزش بیفروز
چه خواهی از من آلوده ای پاک
گرفتارم ببختی از دل سخت
هوایم می کند چون خاک پامال
خداوندا نه دانم چاره کار
علاجم کن علاجم کن علاجم
بده دارو که غم بے طاقتم کرد

توهی دانی که می گریم بصد سوز
زدست نفس و ابلیس ستمگار
بسر بار گنه دارم چو البرز
ز استغفار میگویم باقرار
بد اعمالم بد اعمالم بد اعمال
ستوهم از بزه چون کاه از کوه
خدایا با گروه تیره روزان
مکن شرمنده در حشرم ز مردم
شدم از کرده هاي خويش بيزار
سیه روزم سیه روزم سیه روز
برحمت اے خدای عالم آرائے
بطاعت هاے خویشم از مواسا
خلاصم ده ز نفسم مهربانا
دعاے عافیت بخش گنه سوز
مکن دورم که مسکین و غریبم
بیامرزم خدایا گرچه زشتم
چو من اندر غمست و زحزن تپیدم
زنفس کافر آشوب جانم
بدین پاک احمد تا حیاتم
بنور معرفت جانم بیفزاے
گنه بخشی گنه بخش

غم اندوزم غم اندوزم غم اندوز
در آزارم در آزارم در آزار
بیامرزم بیامرزم بیامرز
گنهگارم گنهگارم گنه گار
ببخش ای بفضل بیچون بافضال
پراندوهم پراندوهم پراندوه
مسوزانم مسوزانم مسوزان
ترحم کن ترحم کن ترحم
مکن خوارم مکن خوارم مکن خوار
نویدم ده بعفو معصیت سوز
ببخشایم ببخشایم ببخشاے
شناسا کن شناسا کن شناسا
توانا ے توانا ے توانا
بیاموزم بیاموزم بیاموز
قریبم کن قریبم کن قریبم
بهشتم ده بهشتم ده بهشتم
شهیدم کن شهیدم کن شهیدم
امانم ده امانم ده امانم
ثباتم ده ثباتم ده ثباتم
بیارایم بیارایم بیاراے
خطیاتم بحق مصطفی بخش

سپیدم گشت موی واز گناهان
گریزانم گریزانم گریزان

چو آوردم بدرگاهت امانت
اجابت کن اجابت کن اجابت

چو من از مشکل کارم هراسان
تو آسان کن تو آسان کن تو آسان

بده در نیک وبد یارب تمیزم
عزیزم کن عزیزم کن عزیزم

بحق مصطفی با نیک نامی
گرامی کن گرامی کن گرامی

چنانم کن که غافل از دو باشم
تو با من باشی و من با تو باشم

یکی گویم یکی جویم چو یک رو
یکی دانم یکی بینم بهر سو

چو میرم با تو میرم ای خداوند
که باشی تا ابد از من رضامند

تو راضی از من و من از تو راضی
زهی فرخنده فرجام این تراضی

درود بیکران بر مصطفی باد
که از مهرش درون ماست آباد

بر آل پاک و بر اصحاب پاکش
که جان کردند از تعظیم خاکش

عزیز خسته جان منظور الشان
دلش چون آفتاب از نور الشان

خداوندا دلم چه نور گردان
سیاهی از درونم دور گردان

فزون تر گشت عمرم از چهل سال
هنوزم ناامیدی نیست زافضال

چه غم از عمر رفته یا الهی
که دریک دم کنی هر انچه خواهی

بحق حرمت خیر البرایا
بکن یا یوسفم از رحمت خدایا

خمسہ

شوخی و شاهدی و نرگس شهلا داری
غمزه و دلبری و شان خود آرا داری

هر چه زیبد ز تناسب همه یکجا داری
خط سبز و لب لعل و رخ زیبا داری

حسن یوسف دم عیسی ید بیضا داری

همانم کا فریدی از کفِ خاک
ندارد رحمت عامست نهایت
ببین کز عاجزی سر بر زمینم
زکاوش هائے ابلیس بد آئین
شراب صاف عشق تیز هوشان
بده یک جرعه از جام سقاهم
بکن محرومم ازان نوشین شرابم
خدایا زان مے وحدت که تند است
زسکر غالبش چون باده نوشان
بکن غافل زهر آغاز و انجام
زبیم رستخیز و سختی آن
بکن آزاد از هر درد و داغم
اگر نفسم کشد سوے غوایت
ندارم ملجائے دیگر خدایا
بکن از نور خود روشن ضمیرم
بود لطف تو مشتاق گنه گار
نوازش کن نوازش کن نوازش
همه زشتم همه زشتم همه زشت
هراسانم هراسانم هراسان
باسید توام شوریده آسا
تنم می لرزد از وقت تجلی

بکن پاکم بکن پاکم بکن پاک
عنایت کن عنایت کن عنایت
سعیدم شو معینم شو معینم
غم انگیزم غم انگیزم غم آگین
بنوشانم بنوشانم بنوشان
زخود گم کن زخود گم کن زخود گم
خرابم کن خرابم کن خرابم
بکن مستم بکن مستم بکن مست
بجوشانم بجوشانم بجوشان
بیک جامم بیک جامم بیک جام
مترسانم مترسانم مترسان
فراغم ده فراغم ده فراغم
هدایت کن هدایت کن هدایت
تو ماوائے تو ماوائے تو ماوا
بصیرم کن بصیرم کن بصیرم
خبردارم خبردارم خبردار
صبوری ده اگر بخشی گذارش
ضلالت جمله دامانم بیاغشت
بکن حشرم بخیل حق شناسان
مواسا کن مواسا کن مواسا
تسلی ده تسلی ده تسلی

قطعه

ای وخت انہ ناز کی گل یاسمن
رنگ و بویت جان فزای یاسمن
چون عزیزم آرزو مند نسیم
برکن از وصل خار خار یاس من

قطعه

گناہگارم و روسیاہ آمدہ ام
بدرگہ کرمت عذر خواہ آمدہ ام
مکن ذلیل چو معروف کردیم بہ عزیز
پناہ دہ کہ بچشم پناہ آمدہ ام

قطعه

آن گل رعنا نماند اندر چمن
بلبلا پرواز کن از بوستان
تا پر پرواز داری باز پر
ورنباشد پروام از بوستان
چون گل آید باز و رنگ و بو دہد
خوش بود باہم گر پا بوس تان
آہ گر شد و رنیاید اے عزیز
چون کنم چون خارج از قابوس تان

رباعیات

گفتی بہ محبتم عزیز اللہ شاہ
پیش کہ برم عجز تو این روی سیاہ
تو ہم نفسی ز مہر چون جان بہ تنم
من غافلم از تو دائما آہ صد آہ

ایضاً

تو بودی و من نبودم ای ذات پاک
تو باشی و من فنا شوم ذرۂ خاک
لولاک بود اصل من و اصل ہمہ
رحمے بسزا وار خطاب لولاک

ایضاً

این روز و شبم کہ در گنہ می گزرد
ہر باد ہمہ چو خاک رہ می گزرد
یارب تو مریز آبرو یم ز آتش
رحم آمد کہ با حال تبہ می گزرد

ای دل کافر و مومن ز تو بے صبر و ثبات
کیستی کز غم عشق تو محالست نجات

آفریدند ز آشوب دو عالم یک ذات
شیوه و شکل و شمائل حرکات و سکنات

آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری

اے ز بوے تو خجل غالیهٔ صبح گہی
هیچ گل نیست بدین نازکی و کج کلهی

همه سر سبزی و شادابی و رنگین نگهی
سنبل و یاسمن و نسترن و سرو سهی

از سر زلف و عذار و قد بالا داری

ای هویت ز تو ظاهر چو ضمیر از رمز
در خط و خال تو پوشیده هزاران معجز

ناطقه در صفت کنه ذاتت عاجز
تا تبسم نکنی عقل نه گوید هرگز

کاندرین آب خضر لو لوے لالا داری

هست جانے و گرانی کنمش بر تو نثار
یک دم از لطف بیا سوی عزیز بیمار

آه تا چند کنی از من مسکین انکار
دل و دین بردی و هوش و خرد و صبر و قرار

دیگر از خسرو بیدل چه تمنا داری

قطعه

گفتار چه سود چون نباشد کردار
هیهات ز نا نکرتا قال گزشت

یک روز نشد کمی گزشتی با دوست
وز عمر عزیز سی و سه سال گزشت

قطعه

آه گر بے غم تو باشم شاد
عشق و رزم بباغ با شمشاد

دیده تا کے ز دید صبر کند
اے ز بویت مشام با شم شاد

قطعه

قامتت از یاد آرد سرو را
افگند هر دم بپایت سرو را

هر کمالے بر جمالت ختم شد
کج کلاهے بر تو زیبد سرو را

خفی؟

ایضاً

شرمنده دلم ز زشتی اعمال است
ناپاکی من برون ز قیل و قال است
پاک است بحکم پوستین سگ خشک
تر دامنیم همیشه بر یک حال است

ایضاً

ما بندهٔ آنکه بنده گوید ما را
ز الایش هر نمط بشوید ما را
ور زانکه سرشت ماست گمراه شویم
چون یار عزیز باز جوید ما را

ایضاً

کوئی که همی کرد طوافش زن و مرد
چون فرض بجو او شمردی هر فرد
دیدیم عزیزا که بیک چند در او
بنشست و نخاست کس بجز نالهٔ درد

ایضاً

ای خواجهٔ خواجگان و ای سرور دین
دارم دل دردمند صد گونه حزین
دانم که شود سهل ز تو مشکل
از مهر خدا چو نام خود باش معین

ایضاً

حاشا که طبیب دردمندان نشوی
تو خواجه و من غلام و پرسان نشوی
یا ورنه کنم که خود نه پرسی دردم
ور می پرسی معین درمان نشوی

ایضاً

بردم بستم عمر بپایان یا رب
از نور یقین دلم بتابان یا رب
بی معرفت اندرون من ویرانست
گنجینه بنه درین بیابان یا رب

ایضاً

یا رب تو کریم و من گنهگار شدید
پیری برسید و جز بها گشت مزید
مدبوغ شود پوست سگ پاک شود
وین پوست من خشک نانده چه پلید

رباعیات

اے نفس لئیم از مناہی کج باز ‌‌ در کسوت فقر با ملاہی دمساز
تا چند عزیز از تو فریاد کند ‌‌ اے با ہمہ عیب از تباہی در ناز

ایضاً

آن نور کہ یافتم ز انوار تو من ‌‌ گم ساختم اے بحیرت از کار تو من
اے جان عزیز پردہ بردار و بیا ‌‌ تا چند تپم بشوق دیدار تو من

ایضاً

عکسے ز رخت فتاد بر دیدۂ من ‌‌ از نور محمدی دلم شد روشن
پنداشتمت کہ جان و تن جملہ توئی ‌‌ چون در تو فنا شدم نہ جان ماند نہ تن

ایضاً

اللہ اللہ نور انفاس اللہ ‌‌ اللہ اللہ اصل احساس اللہ
اللہ اللہ زیر و بالا پس و پیش ‌‌ اللہ اللہ در چپ و راس اللہ

ایضاً

از میم محمد است میدو بآل ‌‌ وز حلقۂ محمد است ہر عالم حال
میم دگرش دلیل محبوبی اوست ‌‌ دالش بنگر کہ ہست بر دانش دال

ایضاً

شاہا کرمے کہ بس خجل آمدہ ام ‌‌ با روے سیاہ منفعل آمدہ ام
از بسکہ ہر سرے بزخم نہان داری ‌‌ بنگر بنگر کہ خستہ دل آمدہ ام

ایضاً

یا رب ز عدم تو حال ما را دانی ‌‌ ہر زشتی ما فزون تر از ما دانی
ناپاکی من بہ سنگ نما نہ یا رب ‌‌ کالناشم آلودہ ام از نادانی

وافریادا که اندرون می جوشد	ایضاً	می جوشد و غافلم که چون می جوشد
تا چند کنم یاد صفی احمد را		یا رب تو شکیب ده که خون می جوشد
ای آنکه بجز تو پیرے نه بود	ایضاً	مثل تو بچشم من فقیرے نه بود
این غم که مراست با غمت مبدل کن		ای آنکه بجز تو دستگیرے نه بود
تو رفتی و من بماندم آہ ے چکنم	ایضاً	چون دست بجز نیست بارے چکنم
می گریم و خبر گریه ندانم راہے		ای وای بجز نالهٔ زارے چکنم
گاه شدی و صبر گردید محال	ایضاً	داغ تو چنان است که داغم تا حال
ای لخت جگر شد جگرم صد پاره		الا بکنم بحکم داور چه محال
بردی تو دو چیز از من ای لخت جگر	ایضاً	یک قوت حافظه دگر نور بصر
از یاد رود هر انچه آید بخیال		منظور نظر صاف نیاید بنظر
از نیستیم کرد هستی ظاهر	ایضاً	بار دگرم کند چو اول آخر
بازم بکند بحکم قدرت موجود		ایمان عزیز است قدیر و قادر
ای آنکه بدست خود سرشتی ما را	ایضاً	رسوا نکنی باهمه زشتی ما را
دارم چو عزیز از تو امید مدام		گر لطف و کرم کنی بهشتی ما را
من بندهٔ احمدم زجامش سرمست	ایضاً	از روز الست سرخوش و باده پرست
ای وای بمیر از غصه و غم		یا احمد و یا محمد ایمان من ست
من امی نادان و گرفتار هوا	ایضاً	هر لحظه گناهگار و نادم زخطا
چون احمد پاک حرز امین ستہ		یا رب بحبیب خود بیامرز مرا
من بندهٔ خاطی و خطایا بے حد	ایضاً	چند انکه زتعدید نیاید بعدد
هنگام جزا بده نجاتم زعذاب		یا رب بحق احمد و آل احمد
چشم سیهت بچشم آهو ماند	ایضاً	لئے لئے که لعینه بجادو ماند

ایضاً

رفتی ز نگاه من صفی احمد آه — ورد تو کمر شکست اے نور نگاه
اے جان عزیز چار دہ سالہ شدی — از داغ تو آه آه انا لله

ایضاً

رخت از دنیا بسوے عقبیٰ بردی — نیرنگ اجل بچشم من آوردی
دل می تپد از غمت صفی احمد آه — من زیستم و تو در حیاتم مردی

ایضاً

گفتم کہ چو رخت از جہان خواہم برد — آن روز ترا گذاشتہ خواہم مرد
اے جان عزیز اے صفی احمد آه — من زندہ بماندم و ترا خاک بخورد

ایضاً

زین صدمہ کہ بر دلم گذشتہ ناگاه — شد خیرہ نگاه و گشت چون شام پگاه
حق بود و حق بود صفی احمد کو — انا لله آه انا لله

ایضاً

یا رب بہ بہار جاودانش برسان — با آل رسول در جنانش برسان
گر از بر ما رفت صفی احمد ما — از لطف درود ما بجانش برسان

ایضاً

ہر صبح و شام جلوہ گرمی آید — ہر شام ز صبح در نظر می آید
ہر دم کہ فرو می رود از عمر عزیز — ہنگام اجل قریب تر می آید

ایضاً

تو رفتی و من بحکم داور زندہ — پیرانہ سر از زیستی خود شرمندہ
حالت ز کہ پرسم الٰہی صفی احمد وائے — چون نیست کسے ازان طرف آیندہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

دو غزل درین دیوان در صنعت معقد آمده است وصفش آنست کہ ارکان ابیاتش را بہرگونہ کہ تغیر کرده بایک دگر پیوند کنند با معنی و موزون و مقفی بر آید شرح آن بعد رباعیات کہ دیوان بہ ختم رسید او بے نمود و ہو ہذا

ابیاتے کہ از غزل ردیف الف بر می آید این است

دل شیدا بجو دلرزد دل آویزد اگر آید
شود بسمل روان من بجا دوے بیازارد
نگاه او بصد افسون جگر سوزد دل آراید
خورد خونم برد ایمان چو ہندوئے بت رعنا
اگر آید بیازارد دل آراید بت رعنا
دل آویزد بجادوے جگر سوزد چو ہندوے
بجو دلرزد روان من بصد افسون برد ایمان
بت رعنا دل آراید بیازارد اگر آید
زند ہوئے ز آزارم بہر خوے بلا ریزد
غم پنہان کند افزون بشور آرد ستم ورزد
کند پیدا جنونم را زند واویلا وہد ایذا
اگر آید دل آویزد بیازارد بجادوے
دل آراید جگر سوزد بت رعنا چو ہندوئے
بجادوے بیازارد دل آویزد اگر آید

وہد ایذا ستم ورزد بلا ریزد غم افزاید
زند واویلا بشور آرد بہر خوئے حزین دارد
جنونم را کند افزون ز آزارم نیاساید
ز شورشہا زند ہوئے غم پنہان کند پیدا
غم افزاید حزین دارد نیاساید ز شورشہا
بلا ریزد بہر خوے ز آزارم زند ہوئے
ستم ورزد بشور آرد کند افزون غم پنہان
ز شورشہا نیاساید حزین دارد غم افزاید
چو ہندوئے جگر سوزد بجادوے دل آویزد
برد ایمان بصد افسون روان من بجو دلرزد
خورد خونم نگاه او شود بسمل دل شیدا
غم افزاید بلا ریزد حزین دارد بہر خوئے
نیاساید ز آزارم ز شورشہا زند ہوئے
بہر خوئے حزین دارد بلا ریزد غم افزاید

جادو نکند چنین سیه مست بلے — با جام شراب و گردش او ماند

ایضاً

اے آنکہ بمہر جان نواز آمدۂ — چون مہر بسایہ دراز آمدۂ

ہر وقت کند عزیز سوئے تو نماز — تا قبلۂ ارباب نیاز آمدۂ

ایضاً

عمریست کہ چشم دارم از رحمت تحسین — نوریکہ رسد ز پرتو عین بعین

ہر چند کہ سخت روسیاہ است عزیز — انظر لنا یا نبی الحرمین

ایضاً

خوش کردن دل کہ سنت پاک نبیست — با طفل و عجوز از مزاح مرولیست

آزردن دل بشیوۂ استہزا — استخفاف و مزخرف و لا یعنیست

ایضاً

آنانکہ اعزہ و رخیا لم بودند — احباب من و شفیق عالم بودند

وقتے کہ رسید وقت بہار دنیا — فارغ ز مسرت و ملالم بودند

ایضاً

رو سیہم گر آب رحمت شوید — غم نیست اگر کسے خرابم گوید

نازم بہ نوید خود کہ غمخوارئ او — از لطف و کرم روز و شبم می جوید

ایضاً

احمد کہ پناہ ہر دو کون آمدہ است — طایر زہرا را و زیارت کدہ است

حقا کہ ندا ز جبر معراجش — جبریل کہ دست و در کالبش زدہ است

ایضاً

تعظیم عرب عزیز لہ حب نبی است — فرخندہ کسے کہ ایمن از بے ادبیست

اخلاص بیار گر تو ایمان داری — قربان عرب شو کہ محمد عربیست

ایضاً

احمد کہ نگاہ در ملک آمدہ است — بینائے چشم ہر ملک آمدہ است

تاریکی و روشنی از و یافت وجود — باللہ کہ شمع نہ فلک آمدہ است

ایضاً

آنے تو کہ آسایش جہان آمدۂ — بر امت زار مہربان آمدۂ

بر حال عزیز خستہ تن زکرم — چون مرہم زخم خستگان آمدۂ

ایضاً

اے آنکہ بسر سیاہکاران داری — ہر وقت غم گناہگاران داری

چون راہ نماے امتی از رحمت — بر جادۂ شرع راہداران داری

بصد افسون بردایمان کند افزون غم نہان　　نگاه او خورد خونم جنونم را کند پیدا

دیگر

اگر آید حزین دارد غم افزاید بیازارد　　دل آویزد بہر خوی بلا ریزد بجا دوی
دل آراید بت رعنا نیاساید ز شورشہا　　جگر سوزد چو ہندوی ز آزارم زند ہوی

فرد بے قافیہ

غم پنہان کند افزون بردایمان بصد افسون　　کند پیدا جنونم را خورد خونم نگاه او

دیگر

روان من بستم ورزد بسوز آرد بجود لرزد　　شود بسمل دہد ایذا ازو او ویلا دل شیدا

دیگر

بردایمان کند افزون غم نہان بصد افسون　　خورد خونم جنونم را کند افزون نگاه او

دیگر

بجود لرزد بہ شور آرد ستم ورزد روان من　　دل شیدا ازو او ویلا دہد ایذا شود بسمل

دیگر

بصد افسون غم نہان کند افزون بردایمان　　نگاه او کند پیدا جنونم را خورد خونم

چہار بیت اصلی است وسی وشش اینکہ نوشتہ شد و اگر فکر کنند
چند بیت دیگر بہ تغیر ارکان بر می تواند آمد فقط۔ ....

چو ہندوئی بت رعنا جگر سوزد دل آراید	زند ہوئے زشور شہا زآزارم نیاساید
شود بسمل روان من دل شیدا بخود لرزد	زداویلا بشور آرد دہد ایذا ستم ورزد
خورد خونم برد ایمان نگاہ او بصد افسون	کند پیدا غم نہان جنونم را کند افزون

ابیاتے کہ بطور قطعہ بر می آید این ست

بخود لرزد دل شیدا روان من شود بسمل	ستم ورزد دہد ایذا بشور آرد زداویلا
بصد افسون نگاہ او برد ایمان خورد خونم	کند افزون جنونم را غم نہان کند پیدا

دیگر

اگر آید بیازارد غم افزاید حزین دارد	دل آویزد بجادوے بلا ریزد بہر خوئے
دل آراید زشور شہا نیاساید بت رعنا	جگر سوزد زند ہوئے زآزارم چو ہندوئے

دیگر

دل شیدا شود بسمل نگاہ او خورد خونم	دہد ایذا زداویلا جنونم را کند پیدا
بخود لرزد روان من ستم ورزد بہر خوے	دل شیدا شود بسمل دہد ایذا زداویلا

دیگر

حزین دارد غم افزاید بیازارد اگر آید	بہر خوے بلا ریزد بجادوے دل آویزد
بیازارد غم افزاید حزین دارد اگر آید	بجادوے بلا ریزد بہر خوئی دل آویزد

دیگر

زشور شہا نیاساید بت رعنا دل آراید	زند ہوے زآزارم چو ہندوی جگر سوزد
بت رعنا نیاساید زشور شہا دل آراید	چو ہندوئے زآزارم زند ہوی جگر سوزد

دیگر

بہر خوی ستم ورزد روان من بخود لرزد	زداویلا دہد ایذا شود بسمل دل شیدا

بیدین بیا بینم ترا بنشین دمے بنگر مرا	بگزین مرا خواہم ترا از کین مرو از در درآ
مستم ز تو دانم ترا خوارم مکن دلبر بیا	ہستم ز تو خوانم ترا زارم مکن بر در بیا
بنگر غمم تسکین بدہ زردم رخ زارم تن	گریم ہمی خوارم ز بس ہردم ز تو دارم محن
خوارم مکن بنشین دمے دلبر بیا بنگر مرا	زارم مکن بر در بیا خوارم مکن دلبر بیا
گریم ہمی ہردم ز تو بنشین دمے بنگر مرا	زارم مکن بر در بیا زارم مکن دلبر بیا
بنشین دمے از در درآ از کین مرو بنگر مرا	خوارم مکن در بر بیا زارم مکن دلبر بیا

قطعہ

دانم ترا بینم ترا دردم ہمہ داغم ہمہ	خوانم ترا خواہم ترا گردم سرت یارم بیا
مستم ز تو بیدین بیا دانم ترا بینم ترا	ہستم ز تو بگزین مرا خواہم ترا خوانم ترا

دیگر

بکشا نظر کم بین شود دردم ہمہ داغم ہمہ	باز آ دگر یارم بدہ گردم سرت یارم بیا
بگزین مرا خواہم ترا بیدین بیا بینم ترا	ہستم ز تو خواہم ترا مستم ز تو دانم ترا

دیگر

خوارم ز بس دارم محن تسکین بدہ زارم تن	گریم ہمی ہردم ز تو خوارم مکن دلبر بیا
بیدین بیا خواہم ترا بگزین مرا بینم ترا	مستم ز تو خوانم ترا ہستم ز تو دانم ترا

دیگر

بینم ترا بیدین بیا خواہم ترا بگزین مرا	دانم ترا مستم ز تو خوانم ترا ہستم ز تو
بینم ترا بگزین مرا خواہم ترا بیدین بیا	دانم ترا ہستم ز تو خوانم ترا مستم ز تو

دیگر

بنگر مرا از کین مرو از در درآ بنشین دمے	دلبر بیا زارم مکن در بر بیا خوارم مکن
بنگر مرا بنشین دمے ہردم ز تو گریم ہمے	دلبر بیا خوارم مکن بر در بیا زارم مکن

دیگر

غمم بنگر زتو هردم همی گریم برخ زردم	بده تسکین محن دارم زبس خوارم تپن زارم

دیگر

زتو استم ترا خوانم زتو استم ترا دانم	بیا بیدین ترا خواهم مرا بگزین ترا بینم

دیگر

نظر بکشا سرت گردم دگر باز آ همه دردم	مشو کم بین بیا یارم بده یارم همه داغم

این ابیات هم سی و شش است و چهار اصلی و اگر تامل کنند مثل غزل اول چند بیت دیگر ازین غزل هم بر آید و علاوه بحر هزج چهل بیت دیگر در بحر رجز ازین غزل بر می آید۔ چنانچه در ذیل نگاشته می شود ٭

زارم تپن زردم برخ بنگر مرا دلبر بیا	دارم محن هردم زتو از دور در آ در بر بیا
تسکین بده بنگر غمم آ بنشین دمے خوارم مکن	خوارم زبس گریم همی از کین مرو زارم مکن
داغم همه دردم همه بینم ترا دانم ترا	یارم بیا گردم سرت خواهم ترا خوانم ترا
کم بین مشو بکشا نظر بیدین بیا استم زتو	یارم بده باز آ دگر بگزین مرا استم زتو
زردم برخ بنگر غمم دردم همه بکشا نظر	هردم زتو گریم همی گردم سرت باز آ دگر
بنگر مرا دلبر بیا بنشین دمے بینم ترا بیدین بیا	از دور در آ از کین مرو خواهم ترا بگزین مرا
دلبر بیا خوارم مکن دانم ترا استم زتو	در بر بیا زارم مکن خوانم ترا استم زتو
بنگر مرا دلبر نشین دمے خوارم مکن	از دور در آ در بر بیا از کین مرو زارم مکن
داغم همه دردم همه کم بین مشو بکشا نظر	یارم بیا گردم سرت یارم بده باز آ دگر
بینم ترا دانم ترا بیدین بیا استم زتو	خوانم ترا خواهم ترا بگزین مرا استم زتو
دلبر بیا بنگر مرا زردم برخ زارم تپن	بر در بیا از دور در آ هردم زتو دارم محن
کم بین مشو داغم همه تسکین بده زارم تپن	یارم بده یارم بیا خوارم زبس دارم محن

اللہ نور السموات والارض مثل نورہ کمشکوٰۃ فیہا مصباح

نورِ تجلی

الحمد للہ کہ دیوان نور افشان خورشید بداماں کہ از مشرقستان ذہن رخشان و فکر درخشان مہر سپہر سخندانی شمس سمائے معجز بیانی ضیائے عرفان جلائے ایمان جناب منشی محمد ولایت علیخاں صاحب المخاطب بہ محمد عزیز اللہ شاہ متخلص بعزیز

حسب اجازت

جناب شاہ احسان خادم عرف ڈاکٹر حاجی محمد احسان انصاری صفی پوری مرید خاص حضرت شاہ محمد عزیز اللہ

باہتمام حافظ فیاض الدین پرنٹر

ابو العلائی اسٹیم پریس آگرہ میں چھپا گیا

دیگر

داغم ہمہ کم بین مشو بارم بدہ یارم بیا ‌ ‌ ‌ دردم ہمہ بکشا نظر گردم سرت باز آ دگر
داغم ہمہ بارم بدہ یارم بیا کم بین مشو ‌ ‌ ‌ دردم ہمہ باز آ دگر گردم سرت بکشا نظر

دیگر

بارم بدہ یارم بیا کم بین مشو داغم ہمہ ‌ ‌ ‌ باز آ دگر گردم سرت بکشا نظر دردم ہمہ
کم بین مشو یارم بیا بارم بدہ داغم ہمہ ‌ ‌ ‌ بکشا نظر گردم سرت باز آ دگر دردم ہمہ

دیگر

زارم تن تسکین بدہ داغم ہمہ کم بین مشو ‌ ‌ ‌ دارم محن خوارم زبس بارم بیا یارم بدہ
مستم ز تو بیدین بیا بکشا نظر کم بین مشو ‌ ‌ ‌ ہستم ز تو باز آ دگر بگزین مرا بارم بدہ

فرد بے قافیہ

زارم تن زردم برخ تسکین بدہ بنگر غمم ‌ ‌ ‌ دارم محن ہردم ز تو خوارم زبس گریم ہمی

دیگر

خوارم مکن بنشین دمی بنگر غمم تسکین بدہ ‌ ‌ ‌ زارم مکن از کین مرو گریم ہمی خوارم زبس

دیگر

بکشا نظر دردم ہمہ بنگر غمم زردم برخ ‌ ‌ ‌ باز آ دگر گردم سرت گریم ہمی ہردم ز تو

دیگر

زارم تن تسکین بدہ دارم محن خوارم زبس ‌ ‌ ‌ زردم برخ بنگر غمم ہردم ز تو گریم ہمی

دیگر

زارم تن خوارم زبس دارم محن تسکین بدہ ‌ ‌ ‌ زردم برخ گریم ہمی ہردم ز تو بنگر غمم
تسکین بدہ دارم محن خوارم زبس زارم تن ‌ ‌ ‌ بنگر غمم ہردم ز تو گریم ہمی زردم برخ

تمت

زفرمانش تمکین خاک برآب ... زحکمش بہ آتش بتیاب در تاب
زبان گویاست از گویائے او ... نظر بینا ز بینائیش ہر سو
جہان ششدرہ حیران ذاتش ... مبرا از تخیلہا صفاتش
زتشبیہے کہ میدانے منزہ ... بہ تنزیہے کہ میخوانی مشبہ

وپاکیزہ ترین گفتارے کہ پس از حمد بر زبان آرند۔ وشام وسحر وظیفۂ دارند۔ نبایش
حضرت مصطفیٰ است۔ کہ از ازل تا ابد امام انبیاست۔ عین الیقین از عینش
دیدہ ور۔ حق الیقین از غیبش روشن بصر۔ نہ در یکرنگی ذاتش گنجایش دوئی
ورنہ در نیرنگی صفاتش وخل منی وتوئی۔ محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نقش نگینش۔ قاب قوسین
او ادنیٰ خط جبینش۔ خضر در وادی طلبش خشک لبی۔ مسیح از اعجاز لبش
در تاب وتبے۔ صبا در بارگاہش خاکروبے۔ گل از خار خارش در آشوبے
آسمان بالائے سرش بہ تمکین۔ زمین زیر پایش بہ تسکین۔ صورت و
معنی از جود وجودش موجود۔ دنیا وآخرت از مقصد قصدش مقصود۔ عرش را
از خاک پائے افرازش دعوئ سرفرازی بر کرسی نشستہ۔ بہشت لالہزار
جمالش سرسبزی جاوید رنگ بستہ۔ نمکینے از لبش در شور افگنے۔ شیرینی از
دہنش در آرزوے چاشنی خاتم النبین طغرائے غرای توقیعش۔ یا ایہا النبی انا
ارسلناک شاہداً ومبشراً ونذیراً توقیع وقیعش۔ انبیاے سلف متمنی جمالش
اولیاے خلف متوقع کمالش۔ دیدہ از پرتو دیدارش خورشید درخشان۔ سینہ از
نور رخسارش آئینہ جان لراقمہ

ہرکہ ولایش بدلش محکم است ... خواجۂ این عالم وآن عالم است
حجت حق آمد وختم الرسل ... باز پسین پیشرو جزو وکل
کنت نبیا ز کرامات او ... مژدۂ پائے ز علامات او

بسم الله الرحمن الرحیم

آفریدگار مطلق که انسان خاکی را به زمزمهٔ گویائی گرم نوائی بخشید، اگر به ستایش گویا نشود ناسپاسی محض است و گوئی که طلاقتش رایگان باشید، و شنیده باشی که خلاصهٔ آفرینش و نور دانش و بینش خواجهٔ هر دو سرا حضرت محمد مصطفےٰ صلی الله علیه وعلی آله الاصفیا و اصحابه البررة الاتقیا فرمود که تا نخست بسپاس داور نپردازند و کلام بلاغت نظام را بدین حسن انتظام نیاغازند بپایان نرسد۔ و چون ناتمام ماند بدرونها ور نرود و مرتبه پذیرائی نیابد و انبساطی از و بصاحبدلان نرسد۔ از سمک تا سماک و از خاک تا آبگینه پاک هرچه هست از آیات اوست۔ و از صورت تا معنی و از جسم تا جان مظهر نفی و مظهر اثبات اوست للّٰه الحمد

خداوندی که این کون و مکان کرد — منور جسم خاک از نور جان کرد

ازو رنگین بهار آفرینش — زرو روشن سواد چشم بینش

خرد سرگشته از ادراک رازش — سزاوار خودش راز و نیازش

وازجبینی کہ چشم از پرتو دیدارش روشن نشد شوق نظارہ بدل نہفتن۔ بطاق ابروئی کہ محرابش از دیدہ بالاے طاق است حکم نماز فرمودن۔ وازچشمی کہ افسونش از تماشا افسانہ نگشت خواب از دیدہ ربودن۔ از کاوش مژگانے کہ چشم بہ ہمش نزد نیشتر ہا بدرون شکستن۔ واز آئینۂ رخساری کہ در چشم خیالے چہرہ نمود دیدہ بحیرت در بستن۔ واز لبے کہ بالمشافہہ بگفتار وانشد صد حرف راز بگوش رسانیدن واز دہانی کہ گمانہا از ادراک نکتۂ مفہومش معدوم میشود دائرہ آسا سرگشتہ گردانیدن۔ سخن کوتاہ از سرتاپاے بہ تخیل ہر عضو محبوب خدا در تشویر افگندن۔ و بہ تصور آموزی خط و خال حضرت مصطفےٰ بہ کشمکش جان کندن۔ خاصیت این ہوش ربایان است کہ بابیات موسوم اند۔ و دانایان رابالعلم معلوم و بہ فہم مفہوم وتاوانان از کنہ معانیش محروم لراقمہ۔

اے خوشا دلفریب دیوانے	بینش افزاے ہر سخندانے
فکر جان پرور عزیز بین	کہ نوشت ست نظم نغز چنین

وازانجا کہ داراے گیتی انتظام ہر کارے بہ سببے وابستہ است مشیت کارسازی نمود۔ وبحکم جف القلم بما ہو کائن چارہ پردازی فرمود۔ و بابے کہ در اندیشہ نبود از عالم غیب بکشود۔ بلند اقبال سعادت نشان معروف بچودہری محمد جان سلمہ الرحمن کہ رئیس سندیلہ است وچشم وچراغ چودہری محمد عظیم وتام نامیش چودہری محمد حلیم بزیارت حضرت مرشد پاک نور سرمدی خادم صفی محمدی قدس سرہ در صفی پور آمد۔ وبہ تو احد غلامی پیش فقیر مجبور آمد۔ واز والاے ہمت والا برگماشت۔ واز سر مہر مُہر از سر کیسہ برداشت۔ و دیوان ہذا را کہ مسمیٰ بہ نور تجلی است بمطبع فرستاد۔ بعہدی کہ از پیشتر بستہ بود بفحواے اوفوابالعہود داد محبت داد۔ کہ بانطباع مشتہر گردد۔ واین گمنام در گروہ انام نامور۔

صورت رحمت همه سر تا بپا	سید عالم سند الاصفیا
شافع ما و همه آفاقیان	جرعه کش صاف مئش ساقیان
عقده کشاے امم و انبیاست	هر که بود پیرو او پیشواست

اگر نکته شناسی دریاب - واز سر اخلاص سر متاب - که میم محمد از مقدم اشارتیست وحا از حمد عبارتے - ومیم ثانی از موخر تصریحی - ودال از دین تشریحی - پس مقدم حمد و موخر دینه سر این معنی است - وانچه خیره سران بے مغز گویند همه لایعنی لراقمه ودمبدم از غیب درودی براو - بروے وبر آل فرو بیده خود چون حمد نعت بر زبان آمد ودل از سرگشتگی بجان آمد کام وناکام فقیر ناچیز محمد عزیز الله عزیز عرف ولایت علی ولایت بن منشی محمد یحییٰ علیخان که در صفی پور مسکن دارد وضمیرے که هست فرامی نماید که این جریده چون خریده بجان خریده از جواهر معانی بسلک نظم کشیده نبور تجلی موسوم است - وبرنگ وبوے نعت چون گل تر جانفزای ارباب علوم اینک دیده را انجلی چشم روشنی که سیه باری از سواد هر صفحه به چشم اندر ست و دل را نشگفتگی نوید که تازه گلزارے در زمین شعر بیش نظراست و رنگین نوایان را گل آرزو چمن چمن بشگفت و غزل سرایان دانند که اگر بلبلے در گل شگفت چنین خوش نگفت تعالی الله این نگار نظر فریب نه بدانگونه دلکش است که جانها بخون ورنه تپاند - و بنام ایزد این کلام نشتر دل نه بدانگونه درون خراش است که مرهمش باندمال رساند - بغمزهٔ نادیده هنگامه افزودن - وبه عشوهٔ ناشنیده بے هوش نمودن - باندازِ پوشیده جان برلب آوردن - و بحسن در پرده فریفته کردن - به تکلمی که از زبان تا بگوش نرسید جگر بناخن خراشیدن وبه تبسمے که از لب بمشاهده نرسیده نمک بر زخم دل پاشیدن - از نغمے که نسیم بوے او دمیافته سر بسر در بلا انداختن - واز سرے که سرش سراسری بود سرے نگذشت شوریده سر ساختن از گوشی که گوش آوازش نشنیده بناگوش حلقه بگوشی سفتن -

بسم الله الرحمن الرحیم

اللهم صل وسلم علی سیدنا محمد وعلی آل محمد

ای روی دلارای تو آئینهٔ جانها | روشن ز جمال تو همه وجه مکانها

ای چار جهت پنجگه از شور اذانها | آوازهٔ نامت به زمینها و زمانها

پرخون ز تماشای تو هر دیدهٔ و هر دل | بیخود ز تمنای تو تنها و روانها

درخط شده از حرف تو هر خامهٔ و نامه | برهم زده وصف تو بیانها و زبانها

حسن تو دلافروز و فروغ تو جهانسوز | در هر شب و هر روز ز شانِ تو نشانها

هر جلوهٔ رویت همه آشوب ز رویت | هر نافه ز بویت چو ریاحینِ جنانها

چشمان تو خونریز نگه عربده انگیز | مژگانِ تو سر تیز بایما چو سنانها

انجا که تویی جز تو که باشد که دو باشد | معراجِ تو زنهار نیاید بگمانها

پس مانده خیالات ز چالاکی رفتار | ای پیش براق تو ز کف رفته عنانها

برخیز عزیز از سرِ جان گر بتوانی
یادش کن و یکسو زن از ینها و از انها

ایزدش باد از کرم حامے | نامور باد بانکو نامے
در پناهِ خدا از هر سختی | پیر گردد بصد جوان بختی
زنده ماند بنام دار بها | کام راند بکامگار بها
منعم پاک را خشش بخشد | تو امان دین و دولتش بخشد
داورا چون دعاست کار فقیر | بپذیر از عزیز پر تقصیر

و درین دیوان چند غزل که در اوزان مزاحف است از بهر دل مولوی آبائی محبی مظهر الحق بیرسٹر که نور العین جناب حماید انتساب مولوی احمد الله رئیس بهپوره است - واکنون به شغل بیرسٹری در ضلع چهپره مرجع روزگار زینت افزاے آن معموره - به گفتار در آمده همانا که طبع معنی پسندش میلے بچنین کلام دارد - از نکته سنجی و سخن شناسی بر صفحهٔ دل مے نگارد - چشم دارم که صاحب نظران از مردمے و دیده ورے بمیزان کرم بسنجند - و اگر ناسنجیده یابند بکم زنے خرده نگیرند بگران سنگے بپوشند و به سبکسری ازین بمایه نرنجند -

قطعه تاریخ

چون محمد جان عالی مرتبه | داد زیبِ انطباع این نسخه را
یادگارم گرد شایع در جهان | تا بماند بر زبانها دائما
مصرعِ تاریخ گفتم اے عزیز | طبع شد نور تجلی پر جلا

۱۳۲۰ھ

تمام شد

زهی چو کعبه بطاق ابرو زهی چو جاه و بچشم شهلا | زهی چو لعبت بخال هندو زهی چو مصحف بروی زیبا

دلم بشوق تو پاره پاره تو چشم مشتاق یک نظاره | گهی کرشمه گهی اشاره بکن ز رحمت بآشتی ما

بتو و جای خدانمائی چو ذات پاک تو مصطفائی | تو آن که هستی بهر ادائی چه از کلیم و چه از مسیحا

بهفت پرده مرا نیایم که گر ز چشمت اشاره یابم | بدیده آیم بسر شتابم دوم بکویت نگاه آسا

اگرچه دانم که بی نیازی شهید عشقم که جان نوازی | ز پاکبازی به عشوه سازی بکن نگاهی بجانب ما

بکن جدا سے بخوش ادائی که جانفزائی تو آشنائی | وگر نیائی ز دلربائی فانت روحی و منک احیی

ز اشک گلگون دو دیده جیحون درون پرخون ز هجر جانان | فان قلبی علیک مفتون و منک ارجو لانت لجا

بعشق میرم بعشق خیزم که در هوای تو خاک بیزم | اگر گریزم کجا گریزم که جز تو نبود ملاذ و ماوا

ش ۵

عزیز کردی دلم ربودی ز در رو فرقت غمم فزودی
فیا حبیبی و یا طبیبی اموت بالشوق والتمنی

بیا دستگیری بکن دستگیرا | فآها قاذنبت ذنبا کبیرا

دلم بر فروز از جمال منور | که در شانت آمد سراجا منیرا

من و لاف عشقت زهے هرزه سنجی | دل بے تعلق سزد عاشقی را

چه حاجت بدرگاه تو عرض حاجت | که روشن بود بر تو روشن ضمیرا

ندارد کس از انبیا این فضائل | فاعطاک معطی عطا را کبیرا

توئی مرجع هر دو عالم که باشد | نیازی بتو هر نبی هر ولی را

شفاعت کن اے شافع هر دو گیتی | برحمت بکن التماسم پذیرا

ز تفضیل شیخین سر بر نه پیچیم | که در وصف آن هر دو گفتی وزیرا

۶

عزیز آمد از هند بر آستانت
لقد فاز فوزا عظیما مجیبا

اے رحمت آئینه عرفان ما | پرتو حسن تو نور جان ما

تا ز دانائی پسند افتاد نادانی مرا
زین مسلمانی خوش آمد نامسلمانی مرا

گرد وارسته ز خویشم عشق روی مصطفےٰ
میرود از خود بهر مشرب که میخوانی مرا

سخت رند لاابالی گشته ام از شوق او
من نیم اے شیخ پاک آنکس که میدانی مرا

هر چه موجود ست در چشم وجود پاک اوست
مرشدم تعلیم کرد این سر حقانی مرا

تا منم کی راه یابم در حریم راز او
کرد بیزارم ز خودم تعظیم ایمانی مرا

محو خواهم کرد یا رب سرنوشت زشت را
بر درش فرسوده گردد کاش پیشانی مرا

گر بیابم بر درش از بخت جای بستری
بوریائی بهتر از تخت سلیمانی مرا

وارهاند بوے از مویش ز سودایم مگر
این سر شوریده دارد در پریشانی مرا

سوختن میخواهم و با سوز مردن همچو شمع
در شب هجرش نباشد شرم عریانی مرا

گفت طوبیٰ سبع مرات که جانم خاک او
دارد این می تا قیامت مست سبحانی مرا

یا رسول الله بخوانم جانب دار السلام
تا نیاید از وجود خود پشیمانی مرا

۳

گرد شیرین اشکها را گریهٔ شوقم عزیز
میدهد صد لذت این خونابه افشانی مرا

ای از تو مباهی چه زمانها چه زمینها
حقا که توئی صدر درین شاه نشینها

بر نقش کف پاے تو در سجده فتادند
سودند ملائک بمباهات جبینها

خدام تو بر جن و ملک آمر و ناهے
عشاق تو فارغ ز چنانها و چنینها

دارد شرف از نعمت اتممت علیکم
دین تو که پاکیزه تر ست از همه دینها

یکیک چو غزالان حرم صید تو گشتند
آنها که کشیدند کمانها ز کمینها

باشد ز تو آرایش هر نقش که باشد
ای نام تو فرتاب سجلها و نگینها

۴

چون جان عزیز آنکه گرفت انس بنامت
شد سینهٔ او پاک ز آلایش کینها

کی خلاف شرع باشد عشق او
تا خدا ترسی که گوئی بد مرا

سینهٔ من شد گلستان خلیل
تا غم او در دل آتش زد مرا

کرده ام او را بجو بی قبول
حق نخواهد کرد هرگز رد مرا

۸

میزیم ناکام در هجر تو عزیز
میکشد این سختئ بیحد مرا

یا نبی الله یا خیر الوریٰ
جان بلب آمد ز بیتابی مرا

رحمتی کن تا بمیرم در غمت
یا حبیبی یا رسول مصطفیٰ

تا دلم در حلقهٔ گیسوی تست
بر سرم آورد سودا صد بلا

سحرها دارد ز ما زاغ البصر
الله الله آن دو چشم سرمه سا

گر بیائی از کرم اندر دلم
مرحبا صد مرحبا صد مرحبا

حاضرم هر چند دورم از درت
یا محمد صلی الله علیه وآله وسلم یا وحید المقتدیٰ

لیس فی الدارین مطلوب العصات
جز تو ای ز آغاز محبوب خدا

چشم از کردار زشت ما بپوش
انت اهل بالتولی والعطا

سایهٔ بر ما فگن ای آفتاب
ای حدیثی از جمالت والضحیٰ

تا ابد سرگشته بودی عقل کل
گر نمی بودی تو ختم الانبیا

احمد صلی الله علیه وسلم اندر یقین ما توئی
منشا هر مبتدا و منتها

۹

می تپد از درد مهجوری عزیز
یک زمان از لطف سوی او بیا

یا محمد صلی الله علیه وسلم یا محمد یا نبی یا مصطفیٰ
بر جمال بی مثالت دل فدا و جان فدا

می نماید جلوهٔ حق آفتاب حسن تو
چون نظر لی بر ذره اندر دیده بینای ما

پاکدامن کن اگر من عاشق تر دامنم
یا حبیبی انت محبوب حبیبا فا

گوشهٔ چشمی که عین رحمتی | چند گرید دیدهٔ گریان ما
یا رسول الله آه از درد هجر | می توانی گر کنی درمان ما
مشکلم آسان کن و سویم نگر | ای بدستت مشکل و آسان ما
عفو کن گر کفری از ما سر زند | ای جمالت صورت ایمان ما
اشتیاقت کرد حال ما خراب | بیخود و بیباک می کشد دامان ما
گوید عشقت که جانها بخشمت | گر تو یک جان میکنی قربان ما
در زیارت سینه‌ام وجه الله را | مصحف ناطق بود قرآن ما
یا حبیبی در دو عالم جز تو کیست | دلبر ما یار ما سلطان ما

۶
جان زنده در تن آرد ای عزیز
هر دم از لعلش لب خندان ما

ایزد که برگزید محمد صلی الله علیه وسلم را | بی مثل آفرید محمد صلی الله علیه وسلم را
تصویر عکس نور مجرد شد | آئینه چون بدید محمد صلی الله علیه وسلم را
بر پشت بر دوشش نشست و در یکدم | جذبش نشان بخود کشید محمد صلی الله علیه وسلم را
جبرئیل غاشیه کش تو تا سدره | اندر جهان دوید محمد صلی الله علیه وسلم را
چون مرد مکسی نو جمال الله | در چشم هر سعید محمد صلی الله علیه وسلم را
گردند چون قریب بعد رحمت | منظور هر بعید محمد صلی الله علیه وسلم را

۷
گر غاشیه عزیز موحد شو
تا بنگری وحید محمد صلی الله علیه وسلم را

بر والله خود جلوهٔ احمد صلی الله علیه وسلم مرا | آفتابی در نظر آمد مرا
آفتاب عارضش پرتو فگند | کرد سرخوش نشهٔ سرمد مرا
اینکه از سر حقیقت غاشیه | چند گوئی کافر و مرتد مرا

کعبہ پوشید سیاہ از غم و ماتم آرے | آرزو داشت کہ می بود بجاے یثرب

۱۲

منتظر باش ہماناکہ دم نزع عزیز
حل کند عقدۂ دل عقدہ کشاے یثرب

ہر کہ از نور نبی سر معانی دانست | عاشق دید شد و آنچہ ندانی دانست
تا ندانی بیقین عین احد احمد صلی اللہ علیہ وسلم را | کنہ اسرار آلہی نتوانی دانست
عقل چون دیدہ درے کرد بمیش ز نظر | نکتۂ دائرۂ باستے و فانی دانست
مرحبا لذت عشقش کہ گداے در او | دلق را و بر خود بُرد یمانی دانست
ہر چون بدانست دلم ظاہر و باطن او را | معنی مخفی ما اعظم شانی دانست
ہر کہ در کثرت از و دید جمال وحدت | نہ و راول انظرے کرد و نہ ثانی دانست
واعظ شہر بجست از دل او راز نہان | آنچہ بشنید از و حال زبانی دانست
ہر سحر کاکل او غالیہ نسائی آموخت | تا نسیم سحری مشک فشانی دانست
من اگر تا در پاکش نرسیدم بارے | راہ آن کوچہ سر شکم زروانی دانست
خون دل در غم او لعل بدخشان گردید | ہر کہ دید اشک مرا جوہر کانی دانست

۱۳

عاشقی وا و عجب ذوق تلاوت بہ عزیز
دید چون عارض او سبع مثانی دانست

زاہد ز متکلم بگمان محمد صلی اللہ علیہ وسلم است | لب بے خبر ز راز نہان محمد صلی اللہ علیہ وسلم است
حق در ازل بجلوۂ خود کرد عاشقی | او بصورتست و آئینہ جان محمد صلی اللہ علیہ وسلم است
حسنش بعشق شاہد و عشقش بحسن محو | آدم بجسم و روح نشان محمد صلی اللہ علیہ وسلم است
می تابد از تجلی یزدان چو آفتاب | ر و سفندلی کہ تبہ دان محمد صلی اللہ علیہ وسلم است
این کائنات و ہر چہ در و ہست شش جہت | لاریب فیہ مظہر شان محمد صلی اللہ علیہ وسلم است
بیواسطہ ز نیطق بے حرف میزند | روح القدس شہید بیان محمد صلی اللہ علیہ وسلم است

میرزیم شوریده و سرور حلقهٔ عشاق تو — فارغم در سایهٔ گیسوی تو از هر بلا
می فریبد هر دم از عشقت به نیرنگ دگر — این جهان و آن جهان دلدادهٔ دیوانه را
انت للابرار حصنٌ انت حرزٌ للعصات — انت خیر الناس خلقاً انت ختم الانبیا

۱۰

سیده اندر فراقت جان ز بیتابی عزیز
یارسول الله از رحمت بخوانش یا بیا

سرمایهٔ مستی نبود بوی تو تنها — ای از گل روی تو بصد رنگ چمن ها
تن ها ز تجلای تو هم رنگ بجانها — جانها ز تولای تو دمساز به تنها
گردید نمکدان خراش دل عیسیٰ علیه السلام — شور لب لعل تو باعجاز سخنها
رخصت ندهد شرع که گویم خبر احمد صلی الله علیه وسلم — ای ختم رسل مهر تو شد مهر دهنها
دیدند ملایک چو عبای عربیت — کردند ز بیتابی دل پاره کفنها
گیسوی تو افگنده بلا را بکشاکش — آموخته چشم تو هر شعبده فنها

۱۱

دریاب ز رحمت که عزیزی بهوایت
جان میدهد ای مونس امت بجز تنها

آه تا چند بگریم بهوای یثرب — تا کجا خون خورم از شوق برای یثرب
روز و شب در دل و در چشم خدا مینشست — دلبر عشوه گر هوش ربای یثرب
بارک الله که وارد چه جمال نمکین — ترک آئینهٔ رخ جلوه نمای یثرب
کوچه کوچه است ز دلهای مصفا مملو — میشود اهل نظر محو صفای یثرب
پاک بین می نگرد عالم لاهوت درو — الله الله چه وسیع ست فضای یثرب
ناتوان است ز بیماری اگر چشم بتان — سرمهٔ دیده کند خاک شفای یثرب
یثرب آن خطهٔ اندوه رباهست که هست — هفت اقلیم ز هر گوشه فدای یثرب
زلف خوبان شود از نور درخشان چو شعاع — گر بسودا نه کشد سر ز بلای یثرب

اضداد هم دارد نیرنگ وجود تو — ای کفر در انکارت اسلام در اقرارت
بیتاب درانداز وخود را بجهم اندر — گر حشر دمی بیند هنگامهٔ رفتارت

۱۶

هر ذره چو خورشیدی از جلوه گری تابد
برخاک عزیزانم گر پرتو انوارت

عصمت انبیا ز عصمت اوست — اعتصام همه بحرمت اوست
عقل کل خاکبوس حضرت اوست — نور ادراک از زهمت اوست
مرهم زخم دل ملاحت اوست — حاصل زندگی جراحت اوست
گرچه پاکان روند خود به بهشت — همه را تکیه بر شفاعت اوست
داغ عطا الحذر زچون و چرا — طاعت کردگار طاعت اوست
شور کن از مقام کان احمد ث — آیتی از ظهور سطوت اوست
او ز سرتا بپا حق آمده است — الله احمد که حق بصورت اوست
حکمت آموز هوشیار انست — هر که دیوانهٔ محبت اوست
لذت عشقش از اویس بپرس — جان سپردن بهجر سنت اوست
درد و غم جز او می بینم — این نگاهم ز عین منت اوست
گر ز زنده چو عیسی آمد و گفت — دور من چون گذشت نوبت اوست

۱۷

گشته ام ای عزیز اهل نظر
گر گناهم نظر برحمت اوست

یکی از کفر برگشته به عشق مصحف رویت — یکی اسلام را کرده فدای خال هندویت
کند گر شتا از سودا خم هر پیچ گیسویت — اسیر صد بلا دارد کمند هر سر مویت
هزاران نیم بسمل بر سرهم خسته افتاده — هزاران عاشق رسوا شده جان داده در کویت
تو آن محبوب رعنائی که در عشق تو میگردد — مسیحا با لب جانبخش هر دم نخجود از بویت

این نکته آیتیست ز حسن بیان او
میم جمال میم دهان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

گر بر هوا رود بکشند باد عیش
تیری که از کشاد کمان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

کوثر که در بهشت برین موج میزند
جوشان بعشق سرو روان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

مصحف ز نفس ناطقه اش میدهد خبر
بی حرف و صوت سرّ زبان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

گر بر زمین خرامد گر بر فلک رود
حقا که دلفریب هر آن محمد (صلی الله علیه وسلم) است

دست خداست دست رسول خدا عزیز
سر پنجهٔ علی ز توان محمد (صلی الله علیه وسلم) است

ای بیخبر از عالم دیوانهٔ دیدارت
آزاد ز هر کاری در بند سر و کارت

هر دیده کند رنگین تا بگل رخسارت
از سدره پر و بالا هر بلبل گلزارت

دل غرق بجنون گردد هر دم ز خیال تو
هر لحظه شود بیخود آن کس که بود یارت

افسون دو چشم تو شب ها به تپش دارد
در گفت نمی آید افسانهٔ بیمارت

جز درد و بجز سودا جنسی نبود آنجا
صد یوسف دلداده گم گشته ببازارت

بر خاک نتپید آدم تا دید جمال تو
بی عشق نگنجد کس در پردهٔ اسرارت

هر صبح ز بیتابی هر شام ز بیخوابی
با جوش درون گرید چون ابر دل افگارت

خورشید بچشم اندر چون دیده شود فردا
امروز اگر آید در سایهٔ دیوارت

خوش باش عزیز اکنون چون عاشق او گشتی
زین بیش نبود کاری با سبحه و زنارت

۱۵

از روز ازل جانم گردید گرفتارت
آشفته و سرگشته در طرهٔ طرارت

مجذوب نگاهت را مانع نبود صهبا
ساغر کشد و بیند از خانهٔ خمارت

حقا که توئی ساقی در میکده باقی
تا دور ابد گردد پیمانه سرشارت

تو گوهر مکنونی از نرخ بس افزونی
درویش طلبگار است بی‌مایه خریدارت

توانی که باشد ز شوق تو هر دم / کلیم الله و آرزوے کلامت
کجا این جمال و کجا این ملاحت / همانا چه نسبت بجاه تمامت
بیا تا فراموش کنم هستی خود / کنم یاد تا چند هر صبح و شامت
تو خوشخوئے ور همتے ورنه هر دم / که باشم که دارم امید پیامت
تو داد قیامت دهے ورنه فردا / بغوغا د پیش که آید قیامت
فداے تو هر لحظه صد جان قدسی / هزاران دل پاک قربان نامت
ایا ساقی کوثر از سیر چشمی / لبسازم بانعام سیراب جامت
کند سجده خورشید محشر چو بیند / تجلاے روے تو بالاے قامت

(۲۰) عزیزا در احمد (صلی الله علیه وسلم) ببین جز احد را / ندانی که در وحدت آمد کلامت

این پیکر پاکیزه نه جسم است و نه جان است / آنست که گوئی همه خوبی همه آنست
بے عشق مبین صورت محبوب خدا را / حیف است که جبریل بحیرت نگرانست
بگذشت بسے قرن و هنوز از اثر او / آن شور ملاحت نمک زخم نهانست
وارد ز بلا در خم هر تار جهانے / آن زلف که سرمایه آشوب جهانست
خوشخوئی او کرد مسخر دو جهان را / این دلبری و ناز کجا در دگرانست
خون میخورد از طاعت خود شیخ بخلوت / تا محرم راز دل او پیر مغانست
لا تر از آن نیست که حق گفت لعمرک / هر آنچه که از پاکی ذاتش بگمانست
هر گوش نشنید چو قضا بست گر داورا / آن چشم چه ترکیست که تیرش بکمانست
جائیکه کند جلوه با ظهار حقیقت / هرگز نه چنین است در آنجا نه چنانست
تا پیر خرابات خرابست ز شوقش / خاک درش اکسیر و ز اکسیر گرانست
در هر دو جهان طالب مطلوب چرا نیست / دریاب اگر مرد خدائی که چه نهانست

تو نور غیبی و در کعبه گر ببیند جمال تو
دهد بوسه خلیل و سر نهد در طاق ابرویت

بسی در ایمای ابرویت دم شمشیر پوسیده
بسی در خاک غلطیده ز تیر چشم جادویت

یگانه آمدی شور ملاحت با خود آوردی
نیماند بخوبان دو گیتی وضع نیکویت

سلامت میفرستم یا محمد نور از تلطف
نسیم صبح یکروزم پیامی آرد از سویت

۱۸

عزیز خسته در خون می تپید هر دم ز بیتابی
بشان حضرت خادم شهید ش کردم از رویت

هر صبح رخ آورم بسویت
تا صبح دگر زنیم بوییت

هر وقت کلیم وار اشتیاقت
هر لحظه بسیج و گفتگوییت

حسن است و تصور جمالت
عشق است و نشاط آرزوییت

مستانه کند فرشته گانرا
جوش می پاک در سبوییت

آئینه جبین برنگ پنهان
حیرت زده صفائی رویت

روشن همه تن وجود آدم
از جلوهٔ عارض نکوییت

بلبل بفغان ز بینوائی
گل غرق عرق ز رنگ و بوییت

خورشید و نبسایه ات رخ مهر
سودا و سر بلا ز موییت

حق از تو نمیکند جدائی
تا دید که نازک است خوییت

بگریست همیشه از خیالت
این دیده ندید جز ضوییت

برخاک تپد عزیز هر دم
تا خاک رهت شود بکوییت

با آلودگی می فرستم سلامت
تو پاکی بکن پاکم از فیض عامت

برحمت بیامرز هر آنچه کردم
مرا در دو گیتی بس است این کرامت

نکردم سر از پاکه آیم بکوییت
من و بینوائی و کنج ندامت

در خیالاتی که دانی مبتلایم هر نفس — منیرم از خود پشیمان یا محمد صلی الله علیه وسلم الغیاث

(۲۴)

در فراقت رفته پنجه سال از عمر عزیز
از تمنا امید جان یا محمد صلی الله علیه وسلم الغیاث

زلف تو شد پر شمیم در شب معراج — راه نسیم زد نسیم در شب معراج
احمد مرسل بجا شد بفلک بر — باز بعرش عظیم در شب معراج
آمد یکیک ز غیب پیش نگاهش — خلد نعیم و جحیم در شب معراج
نور تجلی نمود گشت خدا بین — دید چو روئش کلیم در شب معراج
نه فلک و شش جهت ز رحمت عامش — یافته فیض عمیم در شب معراج
بال و پر جبرئیل ریخته او جش — شد بمقامش مقیم در شب معراج

(۲۵)

قربت ادنی عزیز عین احد ساخت
زو شد احمد صلی الله علیه وسلم زمیم در شب معراج

زهی فیض مدام تو بهر شام و بهر صبح — جهان مست ز جام تو بهر شام و بهر صبح
شب و روز نماید ز رخ و زلف هویدا — تجلای دوام تو بهر شام و بهر صبح
بدین جلوه که دارند چو سرگشته مه و مهر — نشان جوی مقام تو بهر شام و بهر صبح
گهر پاش و گهر ریز و گهر سنج محدث — مسلسل ز کلام تو بهر شام و بهر صبح
چو خورشید درخشنده کند سیر در آفاق — پرستار غلام تو بهر شام و بهر صبح
چه ارواح و چه اجسام و چه احیا و چه اموات — امان خواه بنام تو بهر شام و بهر صبح

(۲۶)

عزیز است که دارد ز هوای تو با خلاص
نشاطی ز سلام تو بهر شام و بهر صبح

ای ز توقیع تو فرمان رسولان منسوخ — جمله احکام کهن گشته بقرآن منسوخ
آنچه حق گفته در انجیل و زبور و توریت — کرد در عهد تو خود از پی برهان منسوخ

(۲۱)

بکشاے عزیز انظر پاک زمانے
کاین نور ہمانست ہمانست ہمانست

زاہد بپاس شرع ریا را بہانہ ساخت — رازش نہ گفت و تہمت زنار را بہانہ ساخت
صوفی کہ نور جلوۂ آن حسن مست دید — بیخود فتاد و سکر بلا را بہانہ ساخت
گسترد سایہ بر سر ما زلف پر خمش — سودا فزود و دفع بلا را بہانہ ساخت
افگند چشم او سوے بیمار خود نظر — افسون نومید و شفا را بہانہ ساخت
او ہر چہ کرد میدہد از خویش نشان — جائے کہ جرم دید عطا را بہانہ ساخت
بگریست از محبت پنہان ما مدام — اندوہ بینواے ما را بہانہ ساخت

(۲۲)

پامال ناز کرد ز رحمت عزیز را
بر خاک او گذشت و وفا را بہانہ ساخت

اے یافتہ حسن از رخ پر نور تو زینت — خورشید بہر صبح پرستار جبینت
ہر گوشہ نشین کشتۂ تیر نگہ تست — بسمل شدہ ہر سخت کمانے ز کمینت
اورنگ نشینان اگر آیند بپابوس — پروا نکند شیفتۂ خاک نشینت
ہر بار کہ بر تختۂ رہوار نشینی — بر دوش کشند غاشیہ جبریل امینت
ہر جا کہ نہی پاے برفتار زمانے — بوسند ملایک بادب خاک زمینت
بے نور نماندست مکانے و مکینے — آنی تو کہ روشن شدہ آفاق ز دینت

(۲۳)

از پرتو او یافت عزیز این ہمہ جلوہ
دم میزند آدم اگر از پاکی طینت

میکشد تخم بحرمان یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم الغیاث — تا کجا گریم بہجران یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم الغیاث
چارۂ کارم توانی کرد گر لطفے کنی — یا حبیب پاک یزدان یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم الغیاث
میرسید نفس زشتم لحظہ لحظہ روز و شب — عاجزم زین نامسلمان یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم الغیاث

چشمے کہ بہ بیند رخ زیبائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
بے پردہ بہ بینی اگرت دیدہ بیناست
از صور بفریاد سرافیل زسودا
جبریل ز آغاز بدان فطرت والا
از نور بود مردمک دیدہ انجم
عارف بنہد سر ز سرِ سترِ الٰہی
اسماو صفات و ہمہ شے کرد نمودار
برہم زند اعجاز عصا و یدِ بیضا

چون آئینہ تابد ز تجلائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
خورشید حقیقت ز سراپائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
در حلقۂ گیسوی سمن سائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
شوریدہ سر از حل معمائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
ہر ذرہ کوئے آرام آسائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
آنجا کہ بود نقش کف پائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
از جلوہ گری نور دل آرائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
افسونگری نرگس رعنائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

(۳۰)
باشد کہ عزیز از ہمہ عالم شود آزاد
اے کاش کند عشق بدل جائے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

عاشق بجمال او خدا بیند
بے پردہ نمود جلوہ معنی
پرنور شود ز عین حق بینی
بیند ز وجود او دو عالم را
سہل ست کہ بشکند بنام او
مشتاق تجلی قدم ہردم

حیف ست اگر از وجدا بیند
عارف بجز او دگر کرا بیند
چشمے کہ ظہور مصطفیٰ بیند
فرزانہ کہ شان کبریا بیند
آنکس کہ طلسم ماسوا بیند
آن صورت پاک دلربا بیند

(۳۱)
زاہد ز ہوائے او بگر ید خون
گر حال عزیز مبتلا بیند

روح القدس از شوق سر کوی محمد صلی اللہ علیہ وسلم
خورشید قیامت چہ بود خیز دنگ کن
در دائرہ گردش ایام نیفتد

ہر لحظہ رخ از سدرہ کند سوئے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
حیرت زدۂ آئینہ از روئے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
شوریدہ سر حلقۂ گیسوئے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

اجرا آخر بتو راجع شده رعد اول ‎ ‎ نکند حکم ازل حکمت یزدان منسوخ

هر که در دائرهٔ گردش حشمت افتاد ‎ ‎ میکند قاعدهٔ گنبد گردان منسوخ

(۲۷)

مصطفی روز جزا نامه اعمال عزیز

چون سیه دید همه کرد باحسان منسوخ

جمال دلفریب او بجلوه کارها کند ‎ ‎ برهمن صنم پرست را خدا نما کند

دو چشم او بکافرے چون سامری فسون دمد ‎ ‎ دو کاکلش به پیچ و خم سراسرے بلا کند

دو گوش او بچار سو نشان دهد ز فاستمع ‎ ‎ دو ابروش بگوشها اشاره از دنی کند

بلاکشان فدای او چه پرسی از اداے او ‎ ‎ کر قامتش بهر قدم قیامتے بپا کند

که گوید اینکه از دوئی احد جدا ز احمد ست ‎ ‎ که هر چه مصطفی کند بوجه او خدا کند

ز بو شود بسدره در مشام جبرئیل تر ‎ ‎ حکایتے ز موے او بمشک اگر صبا کند

درون من ز داغها فگار شد بشوق او ‎ ‎ هم او مگر ز حکمتش بمرهمے دوا کند

پری ندیده سایه‌اش عجب مکن که حسن او ‎ ‎ فرشته را چو آدمی بعشق مبتلا کند

ز شوخی نگاه او بناز پاکدامنی ‎ ‎ که رند را بچشم زد ز عشوه پارسا کند

(۲۸)

عزیز روسیه کجا رود جز اینکه هر نفس

ز عاجزی بحضرتش چو بنده التجا کند

محبوب خدا سید ابرار محمد صلی الله علیه وسلم ‎ ‎ تصویر حق آئینهٔ دیدار محمد صلی الله علیه وسلم

چون ذات قدم کرد بر آفاق تجلی ‎ ‎ شد روز ازل مطلع انوار محمد صلی الله علیه وسلم

بگشاد نقاب کن و صاحب نظران را ‎ ‎ بنمود رخ از پردهٔ اسرار محمد صلی الله علیه وسلم

آسائش جان جان جهان همه زندگی ما ‎ ‎ آرام دل و دلبر و دلدار محمد صلی الله علیه وسلم

(۲۹)

خوش باش عزیز از گنه خود که ز رحمت

دارد نظرے سوے گنهگار محمد صلی الله علیه وسلم

چہ عجب کہ نرگس مست او رہ قدسیان بنظر زند
کہ بنوک ہر مژہ بیشتر سر نیشتر بجگر زند

بزم تو شعلہ باشیان بکشم برون میپسند این
کہ چو مرغ قبلہ نما دلم بہوای شوق تو پر زند

تو ندیدہ خم زلف او نبود ترا سر عاشقی
چہ خبر ترا کہ چہ کافری دل خون زدہ سر زند

بامید ناوک ناز او دل غمزدہ ہمہ خون شدہ
کہ بشام اگر زناوانزد ز وفا مگر بسحر زند

عجب آتش ست کہ عشق او بزند ز غم بدل اندرون
نشود بلند دخان ازو بجز آہ گرچہ شرر زند

کہ بود مقدم انبیا کہ بود چو حضرت مصطفےٰ
نزود جز او سوے خلد کس کہ نخست او ہمہ در زند

بود ایمن از تب و تاب ہا ہمہ امتش بحمایتش
بہ پناہ سایہ فروکشد ز لوای خویش کہ بر زند

مکن اے سحاب اسری تو بمبتلاش برابرے
کہ ز اشک خون ہمہ تر شوے چو گرفتہ دیدہ تر زند

(۳۵)
خوشم اے عزیز بمعصیت کہ محمد از سر رحمتش
قدمی سوے صف عاصیان ز کرم بروز دگر زند

دلی کز غم بالفت او ز تاب ویتی جدا نشود
عجب بعجب حالت او کہ جام خدا نما نشود

چگونہ بود جمال کسے کہ جانب او دمی نگرد
ز عکس رخش بجلوہ گری چو صبح گر از صفا نشود

کسیکہ بخون ہمی تپدش دل از پی او بخستگی
محال بود بحکم اثر کہ آن تپشش دوا نشود

شہید او از نوش لبش دگر زیدہ بیک سخنش
اسیر خم دو کاکل او ز بند بلا رہا نشود

قرار بکش و حرابہ نشین بسنت عشق کفر گزین
مپرس و ببین کہ عاشق او چہا نشد و چہا نشود

اگرچہ کنم ہزار گنہ بہر نفسے ز بے ہنرے
مگر بخدا کہ صبح و مسا نماز درش قضا نشود

(۳۶)
عزیز بیا بمیکدہ در ہلا بنشین پیالہ بکش
چو والہ او بکر شدی خرابی تو چرا نشود

عاشق او روز و شب تابع دل میشود
التزام این عمل سخت مشکل میشود

در حریمش روز و شب نور بارد از رخش
گر بہ پروانہ شمع محفل میشود

ماہ نور امیکند جا جش ماہ تمام
ناقص از ایماش بے وقفہ کامل میشود

با دیدهٔ دل بین که ز نور جبین ولی — شمعیست بطاق خم ابروے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
بنگر اگرت پیش نظر عالم بالاست — دیوانگی عقل کل از بوے محمد صلی اللہ علیہ وسلم
چو شد ز سرم سر بسر از شوق اسیری — سوداے کمند سر هر موے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

(۳۲)
چون کرد عزیزا از سر ادراک تامل
هر خوے خدا دید بهر خوے محمد صلی اللہ علیہ وسلم

چه بود عالم لاهوت شبستان محمد صلی اللہ علیہ وسلم — چه بود شمع شبستان رخ تابان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
سخنے از لب او گوی و ببین شور دروهم — نمکے ریز بزخم ز نمکدان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
عقدهٔ یک سر مو گرچه بکوشند نه کشاید — همه عالم ز خم کاکل پیچان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
گر بیارند بحق رخ همه هستند بفطرت — ملک و جن و بشر بندهٔ فرمان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
دیده وش بنگر و دریاب وجودش بحقیقت — اگرت هست چو عارف سر عرفان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
چون در آورده شد این گنبد گردنده بگردش — ز مه و مهر هویدا شده برهان محمد صلی اللہ علیہ وسلم

(۳۳)
فارغ البال از انجام عزیزا به تنعم
که زدم دست ز آغاز بدامان محمد صلی اللہ علیہ وسلم

دو چشم فسون سازش بعاشق نظر دارد — نوید بشیدائیش اگر چشم تر دارد
دو زلفش بهر حلقه پریشان کند جانها — جهانی ز آشوبش چه سودا بسر دارد
ز ای مارائی کو خود ز رازش فرو گفته — نه فهمد بجز آنکس که از دل خبر دارد
صفاتش بهر وجهی بپرس از خدابینی — چه مے پرسی از زاهد که حالی دگر دارد
ببین آن ملاحت را بیوسف کجا ماند — جمالی جهان آرا که خیر البشر دارد
دو گیتی زند برهم ز نورش بیک جلوه — نقابی که بربسته گر از چهره بردارد

(۳۴)
عزیزا ز درون خسته بشوقت همی میرد
برحمت نگاهی کن که خون در جگر دارد

در دو کونم نیست حصن عافیت — فاتح خیبر بفریادم برس
بے سر و پایم غریب و بیکسم — احمدِ (صلی اللہ علیہ وسلم) سرور بفریادم برس
میکشی نازد و عالم از کرم — نازنین پیکر بفریادم برس
کیست جز تو کارساز و جان نواز — اے جہان پرور بفریادم برس
قلب تاریکم ز واللیل آیتیست — والضحیٰ منظر بفریادم برس
کمتر از ہر کمترم درماندہ ات — خواجۂ برتر بفریادم برس
تو شہنشاہی و من درویش تو — اے بلند افسر بفریادم برس
سید پاکی و نورِ کائنات — اے ہمایون فر بفریادم برس

(۴۳) تا کسم ناکس عزیز اللہ بنام
ابترم ابتر بفریادم برس

شاہد و شافع و مہربان دانمش — برتر و پاکتر از جہان دانمش
انبیا و اولیا تابعش — حامی و ہادی ہمگنان دانمش
سایہ اش بے نشان پرتوِ او جہان — ہر کجا او بود لامکان دانمش
نام او مصطفے شان او والضحیٰ — بالیقین زندہ جاودان دانمش
حکم او نافذ است از ازل تا ابد — از زمین تا زمان حکمران دانمش
سوی او روی من روی من سوی او — دانمش جانِ جان جانجان دانمش

(۴۴) تا منم سرخوشم اے عزیز از مئیش
ہم عیان بینمش ہم نہان دانمش +

اے شفیقن ز کلام تو بیان اخلاص — نکتہ نکتہ ز لب لعل تو جان اخلاص
ہر کہ شیدای تو گردید پذیرفت ترا — جز پذیرفتن دل نیست نشان اخلاص
تا پسندیدۂ تست این عمل شایستہ — برتر از ہر دو جہان آمدہ شان اخلاص

راه بردن تا حریمش مشکل ست — بودهٔ در بند آسانی هنوز

عشق گوید با جمال پاک او — آشکارائی و پنهانی هنوز

ورد با مجروح او گوید که آه — بیخبر از داغ درمانی هنوز

عقل کل ز آغاز فطرت سربسر — دارد از زلفش پریشانی هنوز

خویش را هرگز مگو دیوانه اش — عار را داری ز عریانی هنوز

عاشقش صد بار گر میرد بود — سر بزانو از پشیمانی هنوز

با شهید ناز گوید غمزه اش — ناتمام و نامسلمانی هنوز

شور محشر کرد گیتی را خراب — ملک او یک سوز ویرانی هنوز

عرش آمد بر زمین از آسمان — بر سر او تاج سلطانی هنوز

نکته سنجی مے کنم با خال تو — کافرم کردی و ایمانے هنوز

نیستم از رحمتِ او ناامید — با چنین آلوده دامانے هنوز

گرچه از شوقش بجانم ای عزیز — میزنیم باسینه بریانی هنوز

(۴۲)

رحمتِ داور بفریادم برس — ای کرم گستر بفریادم برس

یا رسول الله بشنو عرض من — مضطرم مضطر بفریادم برس

روسیاهم شرمسارم عاصیم — حال من بنگر بفریادم برس

مے نهم شام و سحر سر بر درت — شافعِ محشر بفریادم برس

تشنه کامم شوره زار حسرتم — ساقیِ کوثر بفریادم برس

کردهٔ از بدو فطرت لطف ها — یک زمان دیگر بفریادم برس

آبرویم ریخت نفس آتشی — ای نکوگوهر بفریادم برس

بیدلم در پیری از کردار زشت — شاهد دلبر بفریادم برس

به هجر تو از زندگانی چه حظ — دگر خود بود چاره و اسنے چه حظ
ندیدم هنوز آن حریم حرم — درین حالم از کامرانی چه حظ
مدینه نیامد به چشم اندرم — اگر دیدم از تنگ مانی چه حظ
خوشم از ثنای تو ورنه مرا — ازین گونه شیوا بیانی چه حظ
اگر وصف خال تو شاعر نکرد — دهٔ علمش از نکته دانی چه حظ
کسے را که در سینه دارد غمت — بود گرچه صد شادمانی چه حظ

(۴۸)
نه گویم اگر نعت احمد (صلی الله علیه وسلم) عزیز
همانا ز شیرین بیانی چه حظ

کیست جز احمد مرسل به محبت شافع — اوست از روز ازل تا به قیامت شافع
که بود از امم آنکس (صلی الله علیه وسلم) که نماند به جحیم — چون شود خواجهٔ لولاک بهمت شافع
بندگان را ز گنه دید بشافع محتاج — داورِ داد و گردش کرد ز رحمت شافع
خواست آسایش ما باهمه سرتاپا ما — از تب و تاب نیاسود بخلوت شافع
حق کند روز جزا آنچه رضایش باشد — حامی امتیان ست برافت شافع
ایزد پاک چسان پاس دل او نکند — که نشد سرزده یکدم ز شفاعت شافع

(۴۹)
اگر چه هستم همه تن سخت سیه کار عزیز
میرهاند ز عذابم به عنایت شافع

از جمال او جهان دارد فروغ — هر مکین و هر مکان دارد فروغ
جلوهٔ از نور پاک مصطفی است — گر زمین و آسمان دارد فروغ
شمع آسا پیکر پر نور او + — بے جهت از بے نشان دارد فروغ
از وجود او مکان شد لامکان — کز تجلی هر زبان دارد فروغ
جانم از مهرش بحکم اعتقاد — از یقین بے گمان دارد فروغ
تا گذشت از کوچهٔ زلفش نسیم — از بهارش بوستان دارد فروغ

میرسد بر ہدف مقصد اگر مخلص تو
وادۂ سرزدہ طوبٰے و مقام ناز است
دانت احمد صلے اللہ علیہ وسلم و محمود و ازین بتیرک

بزند تیر دعائے بگمان اخلاص
کر ازل تا بابد ہست زمان اخلاص
آشکارا نکم سر نہان اخلاص

(۴۵)
جز باخلاص نبیؐ ره نتوان برد عزیز
روضۂ خلد برین ہست مکان اخلاص

ایکہ آئینہ کنی دل بصفاے عارض
میشود پیش تو از جلوۂ حسن تو مدام
ماه ہر ماه اگر داغ بدل مے سوزد
سبز رنگیست اگر شان سراپاے شما
چہ عجب گریہ موسیٰ بحضور تو کہ ہست
ظلمت از روز ازل حلقہ بگوش زلفت

نیستت حاجت آئینہ براے عارض
روح قدسی متحیر ز لقاے عارض
مہر ہر صبح زہرت بہ ثناے عارض
تازه رو نیست بہر چہ اداے عارض
پرتو نور قدم پرده کشاے عارض
نور تا دور ابد گشتہ فداے عارض

(۴۶)
مصطفےٰ ختم رسل آمده لاریب عزیز
من رآنی است نمودار ضیاے عارض

ہر کہ عشق تو نہ ورزید غلط کرد غلط
نرگس مست منور ز جلال ما زاغ
واعظ پاک نظر گرچہ نگاہے دارد
مایۂ وجد بود زمزمۂ لغت شما
میکند زلف تو دیوانہ خود را آزاد
گل کند از خلش خار دیار تو بہار

از رہ راست بگردید غلط کرد غلط
شوخ چشمے کہ نترسید غلط کرد غلط
گر ہدایت ز خدا دید غلط کرد غلط
نکتہ سنجی کہ نہ سنجید غلط کرد غلط
ہر کہ سرگشتہ نگردید غلط کرد غلط
رہ نوردی کہ برنجید غلط کرد غلط

(۴۷)
نیست جز نعت تو یک حرف بدیوان عزیز
معترض گر نہ پسندید غلط کرد غلط

اے گدائے تو ہر کہ ہست و بود　　پادشاہے کل السلام علیک

در حضور تو فرض کرد خدا　　از براے کل السلام علیک

راہ گم کردہ ام چو نابینا　　رہنماے کل السلام علیک

نفس کلی و این نفوس ز تست　　اے وراے کل السلام علیک

اے بسوے تو صبح و شام مدام　　التجاے کل السلام علیک

پیروان تو پیشوایان اند　　پیشواے کل السلام علیک

(۵۳)　میکند ہر دم التماس عزیز
مقتداے کل السلام علیک

حضرت احمد السلام علیک　　سید مسند السلام علیک

حامی کار ھر نکو کارے　　شافع ھر بد السلام علیک

شمع طاق حرم بحسن و جمال　　نور گنبد السلام علیک

عرش و کرسی و سدرہ و کعبہ　　صدر مسند السلام علیک

جام بخش سقاہم از رحمت　　ساقی سرمد السلام علیک

چون برحمت جواب میگوئی　　بیحد و بے عدد السلام علیک

لامکان جایگاہ بر تو سلام　　طیبہ مرقد السلام علیک

دلبر ہر کہ دلبری داند　　شاہد غرقد السلام علیک

ای فرشتہ نثار پاکی تو　　اے بہشتی خدا السلام علیک

رشک زیتون شرقی و غربی　　ای مبارک قد السلام علیک

(۵۴)　یا محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم عزیز خستہ جگر
بر درت آمد السلام علیک

سراج النبیین سلام علیک　　مخاطب بہ یاسین سلام علیک

(۵۰)

مهر و مه هر یک ز رد لیش اے عزیز
همچو جسم از نور جان دارد فروغ

حسن بتان یکطرف عارض او یکطرف
عاشق او میکند از همه رو یکطرف

چون رخ او جلوه کرد در ملکوت افتاد
شور انا یکطرف غلغل هو یکطرف

بسمل او را کشد هر نفسے بر زمین
جنبش دل یکطرف زخم گلو یکطرف

میکند آن حسن پاک پرده کشائے شهود
صبح برو یکطرف شام بمو یکطرف

اهل نظر دید نیست حالت مجذوب او
مطرب نی یکطرف جام و سبو یکطرف

بر سر کویش ببین درد و کف قدسیان
خاک قدم یکطرف آب وضو یکطرف

(۵۱)

یاد رکابش دوید در شب اسرے عزیز
شان علو یکطرف عز و لو یکطرف

اے عرش زیر پائے تو یا صاحب البراق
جبرئیل مبتلائے تو یا صاحب البراق

هر چند از هوا جس نفس سیاه رو
دارم بسر هوائے تو یا صاحب البراق

بیگانه گرد عشق ز هر یک اویس را
تا ساخت آشنائے تو یا صاحب البراق

باشد که وارهیم از نار و دیو و نفس
اے هیتم فدائے تو یا صاحب البراق

آرام یافت آدم و هر یک ز انبیا
در سایۂ لوائے تو یا صاحب البراق

دل می برد بچشم زدن از ملائکه
هر خوبی ادائے تو یا صاحب البراق

(۵۲)

دور از درت در آتش و آیم عزیز و اله
بیتابم از برائے تو یا صاحب البراق

دلربائے کل السلام علیک
جانفزائے کل السلام علیک

ابتدائے کل السلام علیک
انتهائے کل السلام علیک

ایکه بیگانه زنے خبرے
آشنائے کل السلام علیک

منشار راز و نیاز چارهٔ بیچاره ساز — بشاهد عاشق نواز دلبر شیرین مقال

جلوهٔ شمع حرم گلبن باغ ارم — سر حدوث و قدم یکسر از هر خیال

خواجهٔ بالا و پست داور هر آنچه هست — عین حق و حق پرست اصل همه حال و قال

(۵۷)

جان عزیز از وفا خاک تو شد مصطفےٰ

یک نظر از اصطفا جانب این خسته حال

تا گفته ام سخن به ثنای محمدم — در بزم نعت نغمه سرای محمدم

جان آفرین لب شور نواسنجی از نخست — صاحبدل آفریده برای محمدم

هر شے که هست هست بچشمم ز نور او — پیش نظر نماند ورای محمدم

پاکم کن از گناه و بیامرز از پیش — اینست التجا ز خدای محمدم

بیتاب از محبت و بی خواب از کرم — بلال شوق از ہر ادای محمدم

محو خودم بجسم کرامات هر نفس — تا اشتیاق کرد فدای محمدم

(۵۸)

جانم فدا ز عرش برین است اے عزیز

زانرو که سر نهاده بپای محمدم

هوای خاک یثرب میکشد بوے بیابانم — بکن اے عشق درمانم گر از رفتار درمانم

اگر رنگ خزان دارد رخ زردم زبی برگی — سرشک خون بچشم آرد بهار صد گلستانم

شراب معرفت خوردم حقیقت کرد سرمستم — احد را گر ز من پرسی بجز احمد نمیدانم

بکفر عشق او شادم که روزی غمزه جنبش — مسلمان سازد از جادوی چشم نا مسلمانم

دو زلفش از بلایم در عجب سرگشتگی دارد — که در پیری ز کار افتاده جوانی ها پشیمانم

خدای پاک را بینی به دمے بینم درینصورت — درین مشرب که هستم جز محمد نیست ایمانم

(۵۹)

الهی گرچه هستم سخت آلوده عزیزا سا

بکن از آبروی نعت احمد پاکدامانم

سلام علیک ای شفیع الوری — خداوند تمکین سلام علیک
سلام علیک ای حبیب خدا — سزاوار تحسین سلام علیک
سلام علیک از ازل تا ابد — به آداب و آئین سلام علیک
سلام علیک از خدای جهان — بصد زیب و آذین سلام علیک
سلام علیک از دل و جان ما — از ایمان و از دین سلام علیک
سلام علیک ایها المصطفی — که حق کرد تلقین سلام علیک
سلام علیک ای محمد مجد — نبی خدا این سلام علیک
سلام علیک از سر احترام — بعنوان رنگین سلام علیک

(۵۵)
حبیبی سلام علیک از عزیز
که فرض است فرض این سلام علیک

ای جمال تو منشاء نیرنگ — مظهر جلوه های رنگارنگ
بر فلک میرود هوا دارت — چون مسیحا اگر کند آهنگ
موم شد سنگ و در دلش جا داد — چون بیفتاد پای تو بر سنگ
هر که میخوانیش بجانب خود — میگریزد ز خود بصد فرسنگ
آنکه در شان تست الم نشرح — آمدم بر در تو با دل تنگ
سر بجیبش نکرد تقدیرش — هر که آورد دامن تو بچنگ

(۵۶)
چون عزیز از گنه پشیمانم
یا نبی الله آه آه ز ننگ

ای بصفا از ازل آئینهٔ هریکسال — معنی جان پروری صورت حسن و جمال
مظهر ذات و صفات عالمیان را حیات — نور همه کائنات تعبیهٔ ذوالجلال
هر که بتو راه برد گرچه فنا شد نمرد — نقش دو گیتی سترد از دل مشرق مثال

اے رسول عربی گر تو نگیری جرم
گردہ در حلقہ تقصیر اسیرم تقدیر
آیہ رحمتم از مصحف رویت یاد است
دارہائم ز گرفتاری کفر خم و پیچ

ترسم از نفس کہ چون خاک کند پامالم
داورا جز تو کہ از بند کند آزادم
کہ جز این هیچ نیاموخت مرا استادم
گر کمند سر زلفے بہ بلا افتادم

(۶۲)

بہ در رحمت آمدہ مجبور عزیز بیکس
یا محمد صلی اللہ علیہ وسلم مکن از بندہ نوازی شادم

عمر عزیز رفت بیا تا روان شویم
برخیز تا نسیم بسوے مدینہ روی
باید شدن بحکم محبت چو پاک رو
بیدست و پا رویم و ترسیم چون نظر
داریم حسرتے کہ ببینیم آن حرم
اے زاہدان گوشہ نشین صرف ہمتے

برباد گشتہ خاک رہ کاروان شویم
ہر کس بجسم میرود و ما بجان شویم
از خود رویم و از ہمہ عالم نہان شویم
بینا شویم گر ہمہ تن ناتوان شویم
یارب چنان مکن کہ چنین از جہان بشویم
تا مثل تیر سر بہوا از کمان شویم

(۶۳)

گر پیر گشتہ ایم چہ اندیشہ اے عزیز
عزم مدینہ کن کہ دوان چون جوان شویم

سرمہ چشم جہانم خاک پائے احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
سر سودا ایم چہ داند واعظ تاریک دل
دیدہ بینائے من در پردہ دارد آفتاب
جز وجودش مورد اطلاق عین و غیر نیست
مرحبا پیر طریقت کز پس مرگم بہش
عین عرفان است چشم بنگرے اے اہل نظر

گر تو می جوئی مراد از کوچہ ہائی احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
در کمند از پیچ زلف مشکسای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
گر دم محو جلوہ حسن حق نمای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
سخت کافر ماجرا او ماجرای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
میکند زندہ باعجاز ادای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم
در تحیر از جمال دلربای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم

سعد اکبر رشک خواہد برد بر بختم عزیز

۵۹

حسن رخ مصطفے مےنگرم — نیست جز او جلوہ گر در نظرم

روز و شبم خستہ دل از پی او — از دو جہان در غمش بے خبرم

آہ کہ دور از درش در تبشم — گریہ کند ہر زمان چشم ترم

میکشدم این ہوس ہر نفسی — کاش کہ از ہجر او جان ببرم

گر برساند صبا منت او — منتظر بوے او ہر سحرم

جان چہ بود پیش او گر طلبد — گزارش از سرش در گذرم

(۶۰)

ہمچو عزیز از گنہ روسیہ ام — لطف و کرم احمد صلے اللہ علیہ وسلم لطف و کرم

۵۳

گرچہ گرفتار ہوا ایم بہ تمناے توام — شام و سحر خستہ جگر زمزمہ آراے توام

ماتم دل میکنم از روز سیاہم بہ بلا — در سر سودا از خم زلف سمن ساے توام

جان بلبم میکشد این تاب و تبیم روز و شبم — منتظر یک نظر از دیدۂ بیناے توام

گر بتراود ز درون جوش دلم عذر بنہ — سرخوشم و جرعہ کش از بادۂ میناے توام

آہ ازین حال تبہ آہ ازین روز سیہ — گر رسد پرتو نور از رخ زیباے توام

عشق نماید ز سرم عالم بالا بہ ہوا — گر بکند پے سپر قامت رعناے توام

(۶۱)

ہمچو عزیز از کرمت گر ہوس خلد کنم — پیر گنہم معترفم خاک کف پاے توام

خاک رہت شدم و جان بہواےت دادم — عقل کل از فلک آمد بمبارکبادم

ایکہ در عشق تو از خلد بر آمد آدم — چشم دارم کہ بگوش تو رسد فریادم

ایکہ ہموارہ کنی گریہ بہمدردی ما — واے من اگر از لطف نہ بخشی دادم

پامردی کن و دریاب کہ شرط کرم است — سخت در ماندہ ام و جز تو نیاید یادم

پیر گشتم ہمہ احوال بتاہم بنگر — آہ صد آہ کہ از راہ بچاہ افتادم

بصاحب لوا میفرستم سلامے	سلامے بہ صاحب لوا میفرستم
بہ صدر مرحبا میفرستم سلامے	سلامے بہ صدر مرحبا میفرستم
بحکم ولاے فرستم سلامے	سلامے بحکم ولا میفرستم
بہ مہر و وفا میفرستم سلامے	سلامے بمہر و وفا میفرستم
بر اہل بقیع و بر آل محمد صلی اللہ علیہ وسلم	سلامے چو گل جانفزا میفرستم

(۶۶)
عزیز از نیاز سے کہ دانی چیا بے
سلامے بدار الہدیٰ میفرستم

السلام ای نور وحدت السلام	السلام ای شمع ملت السلام
اے چراغ آفرینش تا ابد	لے فروغ دین و دولت السلام
السلام ای خواجہ کون و مکان	پردہ دار واحدیت السلام
ایکہ در حسن تو حق صورت نماست	اے نمودار حقیقت السلام
اے ز سرتا پا جمال کبریا	اے ببعثت عین رحمت السلام
بیشتر بودی و پستر آمدی	احمد ختم ا رسالت السلام

(۶۷)
جز در تو نیست ماوا اے عزیز
السلام اے حرز امت السلام

خواہم بکوی احمد صلی اللہ علیہ وسلم از سر و دیدہ رفتن	برخاک رہ چو ماہی بیخود تپیدہ رفتن
در وادی مدینہ باید بتازہ روئے	از بادۂ ستقاہم ساغر کشیدہ رفتن
باید دران بیابان دیوانہ وار بیخود	جیب قبا سراسر از ہم دریدہ رفتن
راہیست راہ قرب ای پاک روکہ زیبد	برخاک سر نہادن بس آرمیدہ رفتن
راہ مدینہ سرکن برخیز گر توانی	چون آہوان صحرا از خود رمیدہ رفتن
در راہ عشق افگنم دل چون مرغ نیم بسمل	کانجا نمی اندجز سر بریدہ رفتن

(۶۴) گر مشیت کرد از رحمت فدای احمدم صلی اللہ علیہ وسلم

والہ رویش مے بے آرام
نرگس مستِ او بیمار
عاشق حسنش ہر ساعت
نالہ زارم از دوریش
اشک بچشم از شوقش
خستہ او نالان ہر وقت
گریہ خیالش را آغاز
گرد ہوس زخمش بے درد
مرگ بود مشتاقش را

بستۂ مویش اندر دام
دیدہ ز سحرش خون آشام
مست سقاہم بام و شام
ہست صدائے بے ہنگام
بادہ جوشش افزا در جام
عاشق او ہر دم ناکام
خندہ وصالش را انجام
پخت دلم سودائے خام
گر بفتد طشتش از بام

(۶۵) شد ز ثنائے او مشہور
بود عزیز از اول گمنام

سلامے بخیر الورے میفرستم
بیدر الدجے میفرستم سلامے
بشمس الضحے میفرستم سلامے
بنور خدائے فرستم سلامے
بجان میفرستم سلامی باحمد صلی اللہ علیہ وسلم
بصد التجائے فرستم سلامے
بصبح و مسا میفرستم سلامے
باخلاصہا میفرستم سلامے
بہ صل علے میفرستم سلامے

سلامے بہ عز و علا میفرستم
سلامے بیدر الدجے میفرستم
سلامے بہ شمس الضحیٰ می فرستم
سلامے بنور خدا میفرستم
سلامے سوے مصطفےٰ میفرستم
سلامے بصد التجا میفرستم
سلامے بہ صبح و مسا میفرستم
سلامے باخلاصہا میفرستم
سلامے بصلِ علے میفرستم

چند اربندے کہ از سرمستیش
کفر عشق او بود ایمان او

ہر چہ موجود است از و دارد وجود
ہر دو گیتی بندۂ احسان او

بے خطر فردا بجنت میرویم
ماہمہ وابستۂ دامان او

از تعین بگذر اطلاق نگر
غور کن اندر وجوب امکان او

(۷۷)
احمدے صلی اللہ علیہ وسلم اوردے بجان دارد عزیز
از سر رحمت بکن درمان او

چونکہ میشود کافر مومن از نگاہ او
مومن ار شود کافر کی بود گناہ او

پیچ و تاب محبوبان دام حلقۂ خوبان
جان ہر سراسیمہ کاکل سیاہ او

این جہان از و گلشن آن جہان از و روشن
مہر سایہ میخواہد از رخ چو ماہ او

کعبۂ و صنمخانہ ہر دو گرد او طائف
کافر و دیندار ہر دو خاک راہ او

ہر کہ در غمش میرد لطف او خبر گیرد
نیست رحمتش غافل از فغان و آہ او

قبلہ در نیاز اوست بجودی نماز اوست
ہر کہ سنگ درگاہش گشت سجدہ گاہ او

(۷۸)
شد عزیز مسکینت از فراق تو خستہ
چون تو رحمتے بنگر حالت تباہ او

ایکہ ترکانہ بہنگامۂ ناز آمدۂ
از ازل قبلۂ ارباب نیاز آمدۂ

ہر زمان یار حریفان خدا بین شدۂ
ہر نفس مونس ہر محرم راز آمدۂ

کردۂ زندہ باعجاز صدائے تکبیر
گر تو بر نعش مسیحا بہ نماز آمدۂ

رفتہ بودی سب معراج بسوے لاہوت
جان عشاق فدائے تو کہ باز آمدۂ

آن خوبان دگر و حسن ادائے تو دگر
کیستی ایکہ گنہگار نواز آمدۂ

آہ داری بقبا بوسے مدینہ حاجی
رشکم آید کہ تو از ملک حجاز آمدۂ

از ازل تا بہ ابد حامد و محمود توئی
اللہ اللہ بہ عجب عمر دراز آمدۂ

بیخود دم از شوق دمے رقصم بذوق | سر خوشم از رحمت محمدات او

(۷۴) هر نفس از جان و روی اے عزیز
بروی اصحاب و ذریات او

ای دل تنگ عاشقان خلوت دلکشای تو | حسن صفای آینه روی خدا نمای تو
آمده ز لامکان جلوه گری بجسم و جان | نیست بچشم عارفان در دو جهان ورای تو
آدم و آرزوی تو عالم و جستجوی تو | حیرت و عشق روی تو بیخودی و ثنای تو
مایهٔ جان آدمی روح مسیح مریمے | مونس ما بهر غمے ماهمه از برای تو
خاک در تو جبرئیل ز آبروی تو خلیل | نور جمال هر جمیل پرتوی از لقای تو
کعبهٔ عشق دامنت قبلهٔ حسن خوانمت | در دل و جان نشانمت سر نکشم ز پای تو

(۷۵) گر تو بناز و دلبری سوی عزیز بنگری
دل بغم تو خون کند جان بکند فدای تو

ای دیدهٔ مشتاقان آئینهٔ روی تو | آئینه صفت بیند هر دیده بسوی تو
هر لحظه کشد آهی هر وقت زند راهے | آنکس که شود گاهی سرمست ز بوی تو
دلهای سیه کاران جانهای گرفتاران | سرگشته ز بیتابی در حلقهٔ موی تو
در هر غم و هر شادی در بند و در آزادی | هشیار بهر حالت دیوانهٔ خوی تو
بیخود ز سیه مستی غافل شده از هستی | پیمانه بکف رقصد میخوار سبوی تو
هر دشت کند این هر خانه کند گلشن | چشمے که بود روشن از روی نکوی تو

(۷۶) بیچاره عزیزا از غم یکسو ز همه عالم
سودا زده مے آید هر روز بکوی تو

مرحبا جانی که شد قربان او | زندگانی یافت از برهان او
نور پاکش حرز جان انبیا | اولیا سر بر خط فرمان او

تا عشوه ساز نرگس بیمار کرده — آفاق را به سحر گرفتار کرده
صوفی فتاده است ز کونین بیخبر — تا بیخودیش به پرتو دیدار کرده
از لطف کرده به نگاهی خدا نما — گر بت پرست محرم اسرار کرده
هر سو که جلوه ساز خرامیده نیاز — خاک مدینه روکش گلزار کرده
شادم که داده ز حقیقت خبر مرا — فارغ ز بند سبحه و زنار کرده
سودای من سر آمدنی کو که مو بمو — جانم اسیر طرهٔ طرار کرده

(۸۲)
جان بر لب است از غم عشقت عزیز را
هم خود علاج کن که دل افگار کرده

ای عاشق حسن تو هر عاقل و دیوانه — روشن ز تو می بینم هر خانه و ویرانه
پروانه گرت بیند چون شمع کند گریه — پرواز کند بیخود هر شمع چو پروانه
سودای خم زلفت سرها بکمند آورد — افسون دو چشم تو در خلق شده افسانه
از شوق تو میر قصد هر زاهد و هر شاهد — در هر دو جهان نبود مانند تو جانانه
از دین جمال تو و ز کفر دو گیسویت — اسمیست بهر کوچه رسمیست بهر خانه
تا دور سقا هم شد کوثر لبوی تست — میجوشد و میریزد در بزم تو پیمانه

(۸۳)
لطفی که عزیز از تو جز لطف نمیخواهد
در کوی تو می آید هر لحظه فقیرانه

دو عالم بکاکل گرفتار داری — بهر مو هزاران سیه کار داری
ز بر نا بیا رحمتی یا محمد ﷺ — نظر جانب هر گنهگار داری
دو ابروی خم چون دو شمشیر عریان — دو چشم فسون ساز و عیار داری
تن نازک و عارض ماه پیکر — قد دلکش و لعل دربار داری
بجانی درخشنده برق تجلی — لبی نوشدار و بیمار داری

دلبری بر تو تمام ست بهر وجه که هست — صورت آرای حقیقت به مجاز آمده

(۷۹)

گریه می آیدم از هر غزل نعت عزیز
تا تو در بزم سخن زمزمه ساز آمده

دودی که در هوای تو از جان بر آمده — بر خال چهره مجمره گردان بر آمده
ابروی تو که سر نهد پیش او جهان — تیغیست کز نیام بمیدان بر آمده
با زلف پر خمت چه زند لاف همسری — سنبل که هم ز خاک پریشان بر آمده
نوش لب تو ساخته چون کار زخم دل — صد شور از نهاد نمکدان بر آمده
از بس که در خیال رخت خون گریستم — از دامنم هزار گلستان بر آمده
بیماریم بعشق تو شکل شفا گرفت — درد دلم بصورت درمان بر آمده

(۸۰)

جان عزیز بود نثار تو لاجرم
از کالبد بشوق تو آسان بر آمده

بسکه یکتا بهر او استاده — مظهر انّنی انا شده
شب اسرا گذشته از عرش — الله الله که تا کجا شده
عاشقان را بجلوه های جمال — رهنمای فاینما شده
رخ بر افروخته بنور قدم — شمع کاشانهٔ دنیٰ شده
همه صاحبدلان فدای تو اند — تا ز آفاق دلربا شده
عین عشقی و خود بنیرنگی — حسن صورت بصد صفا شده
بنگاهی گسسته زنار — گر تو با کافر آشنا شده
آدم و شیث و نوح و جمله رسل — فخر هر یک ز انبیا شده

(۸۱)

آفرین بر تو ای عزیز بیا
که ثنا گوی مصطفیٰ شده

می تپم آه ندانم که چرا ایجبری / تو جهتی ایکه نبو دست بهرت ماهی
ایکه ابروی تو طاق حرم الله آمد / نیست بی فکر تو نوری به عبادتگاهی
انچه از یک نظر پاک توانی کردن / هیچ عارف نتواند لفنا فی اللهی
سخت برباد شدم آمده ام خاک بسر / بزنگردم ز در مثل تو شاهنشاهی

(۸۷) داد از درد و غمت نعمت باقی به عزیز
شاه خادم که چو او نیست خدا آگاهی

وجود یافته از نور هستیت هر شئ / چه جان چه جسم چه هر خشت حبت چه خس چه غنچه
در آرزوی تو هر لحظه میکشم فریاد / باشتیاق تو هر وقت میکنم هی هی
دران مقام که گوید کسی حدیث لبت / ز شور سینه در آبست جوش آتشه می
مرید عشق توام وز صفا چو صوفی وقت / من و خرابی و مستی به بانگ نغمه دنی
سپرده ست بتو لا وجود خود همه تن / ز دست محبت در و دی در پی
مراد من لغت مردن است یا احمد / بده بده که ز فقت بر زبان تو نی

(۸۸) ندید طیبه پاک و بیرگشت عزیز
گهی بچشم عنایت ببین بجانب وی

ز حسن روی تو هر جا ولی و غوغائی / ز بوی موی تو هر سو سری و سودائی
ز حبت وجوی تو هر عاشقی و میدائی / ز گفت وگوی تو هر خانهٔ شیدائی
ز عکس خال تو هر دیده نکته پردازی / ز کفر چشم تو افسون فسانه آرائی
ز فتنهٔ قد تو عالمی ته و بالا / ز جوش عشق تو هر کوچهٔ ورسوائی
اگر بمعجزه پا بر زمین سنهی گردد / بزیر پای تو هر ذره مسیحائی
بچرخ حضرت عیسی بخاک حضرت خضر / در اشتیاق تو سرگشته بهر جائی

ز تست زندگی ما که همچو جان عزیز

ادا‌ے تو بے زخم در خون تپاند
که نادیده عشاق بسیار داری

عزیزا الله الله که از کفر عشقش
نهان در ته خرقه زنار داری

یا مبشر یا مشفع یا حبیبی یا نبی
انت ماوای فاید نی و سیر مطلبی

یا محمد صلی الله علیه وسلم یا رسول الله یا خیر البشر
قد صرفت العمر فی هم و قلبی یس لی

یا رجائی یا غیاثی یا ملاذی یا معاذ
انتی ضیعت دهراً فی الملاهی کالصبی

از معاصی و سیاهم گرچه مویم شد سپید
احمد احمد گاهم هر نفس روز و شبی

سا ئے حالے نقلب حالتی یا مصطفے
قادری با نسبتیا هادی و هذا مذهبی

یا مجیبی یا مجیری یا کرم یا کریم
آرزو دارم نگاه لطف با شیرین لبی

(۸۵)
یا مفضل یا مقرب یا شفیع المذنبین
رحمتے کن بر عزیز از نکوئی جنبی

الٰهی آنکه از غم دل ناگفته با خبری
باشد که از کرمت گاہے بمن نگری

یوسف کجا تو کجا اے پاک تر ز همه
سیدا منت بیقین کز عالم دگری

یگانه دلبرے مه پیکری همه تن
آئینه الصفا در صورت بشری

معراج عشق بود نظاره رخ تو
بے پرده چون ببینت که نور در نظری

از نسبت سبزی آفاق تا باید
کز رنگ و بو نزهت هر باغ هر سحری

یا مصطفے که بود مثل تو در دو جهان
چون مه بروشنی چون مهر جلوه گری

(۸۶)
عزیز را بر مگردان منفعل زگنه
دارد بغنچے دل او هر دم ز بی هنری

تا کجا از دل پر درد بر آرم آهے
چشم دارم که نوازی بنگاهی گاهی

آه صد آه که یک آه بجائے نرسید
وقت آنست که از لطف نمائی راهی

نگاه نازداری نشاهدانه — ادای دلکش و ترکانه داری
تو آن جانانه کز حسن مستت — دل عشاق را مستانه داری

(۹۲)

عزیزا الله اکبر الله الله
که از شوخی دلی دیوانه داری

ای آنکه چو خورشید چو مه جلوه نمائی — در پرده من انتم کُشاهدمائی
شور همه آفاق بحسن نمکینی — یکتائی و یکتائی و محبوب خدائی
رعنائی و زیبائی و پاکیزه تر از جان — خوشخوئی و دلجوئی و فرخنده لقائی
ختم آمده بر ذات نکوی تو نکوئی — مجموعهٔ هر خوبی و انداز و ادائی
تصویر جمالی بسراپای دل افروز — مه جوییت اندر دل شیدا که کجائی
خیزد بجهان غلغله حشر ز هر سو — روزی که ز خلوتکده ناز برائی
آرام ببخشی اگر آزار فرستی — صد هوش بیغزائی اگر هوش ربائی
ای وای گر از لطف نگیری خبر من — بس خسته ام از جانکنی درد جدائی

(۹۳)

نامت ز خوشی زندگی جان عزیز است
خوش آنکه به لغت تو کند نغمه سرائی

من بفریاد تو از حال دلم بیخبری — یا حبیبی چه شود گر تو بسویم نگری
ای نبی عربی و مدنی و مکی — آه تا چند کنم شور بشوریده سری
نو ارهانید ز سودای بلاء خم و پیچ — بوی زلف تو که آورد نسیم سحری
چاره خستگیم کن بمسیحی ز لبت — آنکه با نیش سخن مرهم زخم جگری
همی شود خیره ز دیدار تو چشم مردم — چه کند نیش تو صاحب نظر از دیده وری
حیف صد حیف اگر چشم من افتد بر غیر — با وجودیکه تو اند زوال و اندر نظری
چون نه سیر حلقهٔ عشاق تو باشد کونین — او بحسن گرد تو بجمال دگری

(۸۹) نه دیده چشم بدین نازکی سراپایی

فتاده در قدمت هر بلند بالایی	نهاده سر بدرت هر فرشته سیمایی
ز نور طور منور کنی بیک چشمک	اگر بناز نهی پا بچشم بینایی
ز شور حسن تو شوریده به شهر کسی	ز جذبهٔ تو بهر خانه رو بصحرایی
تویی که آمده در وجود تست همتا	نمیرسد بتو هرگز جمال رعنایی
تویی که دور ستا هم بهت خم گیست	نی زبادهٔ تو ساغری و مینایی
تویی که تا بابد هر که هست وابست	که نسبتیست ز ازل در دو کون همتایی

(۹۰) عزیز از تو نگاهی بلطف میخواهد
ببین ببین که ندارد جز این تمنایی

زهی سرمایهٔ سودا زهی افسون سودایی	دو زلف او بشکنی دو چشم او برعنایی
شب معراج او بر آسمان فتنه زگشته	زبالای بلند او دو بالا شور بالایی
نثار هر ادای اوست هر شوخی و هر غمزه	فدای هر خط و خالش چه محبوبی چه زیبایی
تعالی الله جمال او که گر بیند سیه خالش	کلیم افتد بیهوش غافل از مسیحایی
ملاحت آیتی از مصحف روی دل افروزش	بر او ختم است هر خوبی بشان عالم آرایی
دهانش لعل و رخ لاله قد موزون او گلبن	تماشا میکند خود را بدین رنگین سراپایی

(۹۱) عزیزا آهنگ مطلب کن اگر بر تن سری داری
بیا تا بر در احمد صلی الله علیه وسلم کنی با جبین سایی

تعالی الله عجب میخانه داری	شراب پاک در پیمانه داری
ز شوخی های چشمان چه افسون	بهر کوی هزار افسانه داری
چو خود کردی برحمت آشنایم	چرا از غفلتم بیگانه داری
چه شد گر عقل کل پروانه گردید	جمال شمع هر کاشانه داری

آسمانها و زمین ها همه پر نور ز تست — روز و شب روشنی دیدهٔ شمس و قمر

(۹۴)

رحم کن رحم بر آشفتگی جان عزیز
چون توانی که برحمت بکنی چاره گری

ای باد من فدایت باشد که صبح و شامی — تا مصطفی رسانی از جان ما سلامی

بر شاه مدینه هردم زما درودی — چون عنبری دعودی از بهر هر مشامی

نمکین چه طرف بند دکز جوش حسن عشقش — بیخود ز عشق بقصد هر پخته و خامی

داغی بسینه سوزد گر مهر بر فروزد — ماه تمام کاهد پیشش چو ناتمامی

تا کی خراب دارد ناکامیم بفرقت — یارب نه رحمت او گاهی رسیم بکامی

خوش آن نفس که از دل با شوق او برآید — چون عمر ماند ارد اندر جهان دوامی

آمد عزیز شیدا تا نعت او سراید
ساقی ز باده پر کن چون آفتاب جامی

الطـ…